

Almanak

Milliyet

20.YÜZYIL

Milliyet'in okurlarına armağanıdır

ALMANAK

20. YÜZYIL

Milliyet

20. YÜZYIL

(c) Grisewood and Dempsey Ltd. 1985

Milliyet

tesislerinde hazırlanıp basılmıştır. Mart 1986

ÖNSÖZ

Kültür Hizmeti Kampanyası'nı sürdürüyor ve bu kez sizlere temel bir başvuru eseri daha sunuyoruz.

20. YÜZYIL Milliyet Almanagi'nda, 1900 yılından başlayarak, 1985 yılı sonuna kadar dünyadaki başlıca olayları bulacaksınız. Almanagin dünya olaylarına ayrılan bölümü, 10 ayrı konu başlığı altında ve kendi içinde tarih sırasına göre sunuluyor. Bu bölümler, yüzyılın olayları, uluslararası ilişkiler, bilim ve tıp, ulaşım-araştırmalar, yüzyılın sanat olayları, spor dünyası, din ve felsefe, iş dünyası, Nobel ödülleri gibi başlıklar altında toplanmış bulunuyor. Almanagin ikinci bölümü ise Türkiye'ye ayrıldı. Türkiye'nin içinde de spor ayrı bir bölüm olarak veriliyor. Dünya almanagında yer alacak ölçüde tüm dünyayı ilgilendiren olaylar kısaca dünya bölümünde yer almakla birlikte, kimi olaylar Türkiye bölümünde daha geniş verildi ve bu maddelere (Türkiye bölümüne bk.) biçiminde gönderme konuldu. Ancak, almanagin orijinal İngilizce basımında yer almayan, fakat Türkiye'yi ilgilendiren konular, doğrudan doğruya Türkiye bölümüne eklendi. Böylece hem almanagin orijinal dengesi korunmuş oldu, hem de Türk okurunun ilgi duyacağı konuların daha geniş verilmesi sağlandı.

20. YÜZYIL Milliyet Almanagi'nın bu özellikleriyle her zaman yararlanabileceğiniz zengin bir başvuru eseri niteliği taşıdığını umuyoruz.

Milliyet

Yüzyılımızın Olayları

1900

7 Şubat: İngiliz İşçi Partisi kuruldu.

28 Şubat: Boer Savaşı.

13 Mart: General Roberts, Bloomfontein'i aldı.

17 Mayıs: Mafeking'in kurtuluşu.

20 Mayıs-28 Ekim: Paris'te 2. Olimpiyat Oyunları yapıldı.

24 Mayıs: İngiltere, Orange River Kolonisi haline dönüşen Orange

Free State'i ilhak etti.

12 Haziran: Alman Donanması'nın güçlendirilmesi kararlaştırıldı. İngiltere ile Almanya arasında silahlanma yarışı başladı.

13 Haziran-14 Ağustos: Boxer İsyanı. Çin'deki ulusal güçler (Boxer'lar) isyan ederek, yabancı temsilcilikleri kuşattılar. İsyan hareketi uluslararası güçler tarafından bastırıldı.

2 Temmuz: Başarılı bir biçimde

İngiltere'de kadınlara oy hakkını savunan millîtanlar, iki arkadaşlarının Londra'daki Holloway Cezaevi'nden salıverilmelerini büyük törenlerle kutladılar.

İlk zeplin uçuşu gerçekleşti.

25 Ekim: Transvaal, İngiltere tarafından ilhak edildi.

1901

1 Ocak: Avustralya, İngiliz Milletler Topluluğu üyesi oldu.

22 Ocak: Kraliçe Victoria öldü. VII. Edward, İngiltere Kralı oldu.

J.P. Morgan, ABD Çelik İşletmesi'ni kurdu.

1902

30 Ocak: İngiltere-Japonya Dayanışma Anlaşması imzalandı.

31 Mayıs: Vereeniging Anlaşması'yla, Boer Savaşı sona erdi.

19 Aralık: İngiliz, Alman ve İtalyan donanmaları, borçlarını ödemeyen Venezuela Donanması'nı kuşatma altına aldı.

1903

15 Mart: İngiltere'nin Kuzey Nijerya'yı işgali tamamlandı.

Mayıs: Kongo Devleti'nde işçilerin çalışma koşullarına ilişkin skandal patladı.

20 Temmuz: Papa XIII. Leo'nun ölümüyle, Guiseppe Sarto, X. Pius adıyla Papa seçildi.

Ekim: Kadın hakları savaşçısı Bayan Emmeline Pankhurst tarafından İngiltere'de Kadınların Sosyal ve Politik Birliği kuruldu.

3 Kasım: Panama, Kolombiya'dan bağımsızlığını elde etti.

Kasım: Rus Sosyal Demokrat Partisi, Londra toplantısını yaptı. Toplantı sonunda parti Menşevikler (ılımlılar) ve Bolşevikler (aşırılar) olmak üzere ikiye ayrıldı.

17 Aralık: Orville ve Wilbur Wright kardeşler, ABD'nin Kitty

Hawk kentinde, havadan daha ağır bir aygıtla, dünyanın ilk uçuşunu gerçekleştirdiler.

Almanya'nın Essen kentinde Krupps tesisleri kuruldu.

1904

4 Nisan: Rus-Japon Savaşı başladı.

8 Nisan: İngiltere ile Fransa arasında Entente Cordiale (Dostça Anlaşış) imzalandı.

4 Mayıs: Panama Kanalı'nda yapım çalışmaları başladı.

1 Temmuz-23 Kasım: ABD'nin St. Louis kentinde 3. Olimpiyat Oyunları gerçekleştirildi.

7 Eylül: İngiliz kâşif Sir Francis Younghusband, Tibet gezisini gerçekleştirdi; Tibet'le anlaşma imzalandı ve bu ülke ticari açıdan Batı'ya açıldı.

2 Kasım: Ünlü İngiliz gazetesi Daily Mirror, Alfred Harmsworth tarafından kuruldu.

8 Kasım: Cumhuriyetçi Theodore Roosevelt, yeniden ABD Başkanı seçildi.

New York'un Broadway semtinde metro açıldı.

1905

1 Ocak: Rus-Japon Savaşı'nda, Port Arthur, Japonların eline geçti.

22 Ocak: Rusya'nın St. Petersburg kentinde "Kanlı Pazar" olarak tarihe geçen büyük katliam yaşandı.

27 Mayıs: Amiral Togo, Tsushima Savaşı'nda Rus Donanması'nı yok etti.

28 Haziran: Rusya'da, Potemkin zırhlısındaki denizciler isyan etti.

5 Eylül: ABD'nin Portsmouth kentinde imzalanan anlaşmayla,

Rus-Japon Savaşı sona erdi.

31 Mart: Fransa ile Almanya arasında Fas krizi.

26 Ekim: İsveç-Norveç Birliği sona erdi.

30 Ekim: Ekim Manifestosu'nu kabul eden Rus Çarı, insan haklarını ve seçimleri onayladı.

18 Kasım: Danimarkalı Prens Carl, 7. Haakon adıyla Norveç Kralı oldu.

5 Aralık: Henry Campbell-Bannerman başkanlığında İngiltere'de liberal hükümet kuruldu.

22 Aralık-1 Ocak: Moskova'da işçiler isyan etti.

1905 yılında, Rus Donanması, Tsushima'da, Japon Donanması tarafından hiç beklemediği bir yenilgiye uğratıldı.

1906

12 Ocak: İngiltere'de genel seçimleri liberaller kazandı. Parlamenta ilk liberal milletvekilleri girdi.

16 Ocak-Nisan: Cezayir'de toplanan uluslararası bir konferans, Fransa'nın Fas üzerindeki haklarını tartıştı.

10 Şubat: İngiltere'nin ilk modern savaş gemisi HMS Dreadnought, denize indirildi.

18 Nisan: San Francisco kenti, bir deprem ve yangınla büyük ölçüde tahrip oldu.

22 Nisan-2 Mayıs: Atina'da, Olim-

piyat Oyunları'nın 10. yıldönümü kutlandı.

10 Mayıs: Rus Parlamentosu Duma ilk kez toplandı, ancak dağıldı.

17 Mayıs: İsviçre'deki Simplon Tüneli, demiryolu ulaşımına açıldı.

12 Temmuz: Fransız subayı Alfred Dreyfus yargılandı ve suçsuz bulundu.

1907

15 Haziran-18 Ekim: Lahey'de İkinci Barış Konferansı toplandı. Silahların sınırlandırılmasına Almanya karşı çıktı.

16 Haziran: Rusya'da İkinci Parlamento kapandı.

Temmuz: Almanya, Avusturya-Macaristan ve İtalya arasındaki üçlü anlaşma, üç yıl süreyle uzatıldı.

31 Ağustos: İngiltere, Fransa ve Rusya arasında, üçlü dayanışmaya karşı bir anlaşma imzalandı.

26 Eylül: Yeni Zelanda, dominyon oldu.

16 Kasım: Oklahoma, 46. eyalet olarak ABD'ye katıldı.

1908

8 Nisan: İngiltere'de Asquith,

Karısını zehirlemekten sanık Harvey Crippen ile çocuk kılıfına giren bebek yüzlü Ethel Le Neve, 1910 yılında Atlantik'i aşarak kaçmaya çalıştıkları sırada gemide ele geçirildiler.

Başbakan oldu.

27 Nisan-31 Ekim: 4. Olimpiyat Oyunları Londra'da yapıldı.

23 Haziran: İran'da, Şah Muhammed Ali, 1906 Aralık'ında imzalanan anlaşmayı uygulamadan kaldırdı.

6 Temmuz: Türkiye'de, Jöntürk Hareketi'nin ihtilal girişimi ortaya çıktı. (Bkz. Türkiye).

20 Ağustos: Daha önce Belçika Kralı 2. Leopold'un kişisel malvarlığı olan Kongo, Belçika Kongosu adı altında koloni statüsüne girdi.

5 Ekim: Bulgaristan, Osmanlı İmparatorluğu'ndan bağımsızlığını elde etti. 1. Ferdinand, Bulgaristan Çarı oldu (Bkz. Türkiye).

6 Ekim: Avusturya, Bosna ve Hersek'i ilhak etti.

7 Ekim: Girit, Osmanlı egemenliğinden ayrıldı ve Yunanistan ile birleşti (Bkz. Türkiye).

3 Kasım: Cumhuriyetçi William Howard Taft, ABD'nin 27. Başkanı seçildi.

Robert Baden-Powel, İzci Teşkilatı'nı kurdu.

Lusitanya ve Moritanya adlı büyük yolcu gemileri denize indirildi.

1909

6 Nisan: Amerikalı gezgin Robert Peary, yaptığı yedi denemeden sonra Kuzey Kutbu'na ulaştı.

27 Nisan: Jöntürkler, Sultan 2. Abdülhamid'i tahttan indirerek, yerine 5. Mehmet'i getirdiler (Bkz. Türkiye).

25 Temmuz: Bleriot, havadan daha ağır bir aygıtla, Manş Denizi'ni ilk kez aştı.

17 Aralık: Belçika Kralı 2. Leopold öldü, yerine 1. Albert geçti.

ABD'de Henry Ford, otomotiv sanayiinde ucuz yapıma yönelik seri

üretimi başlattı ve Ford Model T'leri piyasaya sürdü.

1910

6 Mayıs: İngiltere'de VII. Edward öldü, yerine V. George geçti

1 Temmuz: Güney Afrika Birliği kuruldu ve dominyon statüsünü aldı.

22 Ağustos: Japonlar, Kore'yi iştila etti.

4 Ekim: Portekiz Kralı 2. Manuel, İngiltere'ye kaçtı. Portekiz'de Cumhuriyet ilan edildi.

23 Kasım: Amerika'da karısını zehirleyerek öldüren Hawley Harvey Crippen idam edildi.

İngiliz kadın hakları savunucuları, militan eylemlerine başladılar.

New York'ta, Manhattan Köprüsü hizmete girdi.

Encyclopaedia Britannica'nın 11. baskısı yapıldı.

1911

25 Mayıs: Meksika'da ihtilal. Başkan Diaz düşürüldü.

1 Temmuz: Fas'ın Agadir yöresi nedeniyle Fransa ile Almanya arasında kriz; Almanya, bölgeye bir hücumbot gönderdi, ancak daha sonra iddialarını geri aldı.

10 Ağustos: Parlamento Bildirisi ile Lordlar Kamarası'nın bazı yetkileri elinden alındı.

5 Kasım: İtalya, Türkiye'ye savaş ilan etti ve Trablus ile Sirenai'ki aldı (Bkz. Türkiye).

15 Aralık: Norveçli gezgin Roald Amundsen, Güney Kutbu'na ulaştı.

30 Aralık: Bir devrime önderlik eden Sun Yat-Sen, Çin Devlet Başkanı oldu.

Leonardo da Vinci'nin ünlü tablosu Mona Lisa, Paris'teki Louvre

Müzesi'nden çalındı.

1912

6 Ocak: New México, ABD'nin 47. eyaleti oldu.

18 Ocak: R.F.Scott'un son keşif yolculuğu; Güney Kutbu'na ulaştı.

12 Şubat: Manço Hanedanı yıkıldı ve Çin'de Cumhuriyet ilan edildi.

14 Şubat: Arizona, ABD'nin 48 eyaleti oldu.

26 Şubat-1 Mart: İngiltere'de kömür işçileri greve gitti.

30 Mart: Fas'ta, Fransa yönetimi ilan edildi. Bir bölge İspanya'ya ayrıldı.

4 Nisan: Tibet'te, bir Çin Cumhuriyeti kuruldu.

15 Nisan: Titanic gemisi, ilk yolculuğunda battı ve 1513 yolcunun

ölümüne neden oldu.

5 Mayıs-22 Temmuz: 5. Olimpiyat Oyunları, Stockholm'de yapıldı, zaman zaman elektrikli geçti.

15 Temmuz: İngiltere'de Sosyal Sağlık Sigortası Yasası yürürlüğe girdi.

8 Ekim: Birinci Balkan Savaşı başladı. Bulgaristan, Yunanistan, Sırbistan ve Karadağ, Osmanlı İmparatorluğu'na karşı savaş açtılar (Bkz. Türkiye).

18 Ekim: Osmanlı-İtalyan Savaşı, Trablus ve Sirenaik'in İtalya'ya verilmesiyle sona erdi (Bkz. Türkiye).

İngiltere'de Hava Kuvvetleri kuruldu.

Tarih öncesi insana ait bir iskelet bulundu, ancak 40 yıl sonra bu

Birinci Dünya Savaşı'nın birinci yılı sona ererken, Batı Cephesi, Belçika kıyılarından İsveç sınırına kadar genişledi. Daha sonraki dört yıl içinde, bu cephe, çok az değişikliklerle aynı kaldı.

nun sahte olduğu anlaşıldı.

1913

30 Ocak: İrlanda'da Özyönetim Yasası, Lordlar Kamarası'nda reddedildi. İrlanda'da içsavaş tehlikesi belirdi. Ulster'de Protestanlar, İngiliz yönetimine karşı savaşmak üzere gönüllü birlikler kurdular.

4 Mart: Woodrow Wilson, ABD'nin 28. Başkanı seçildi.

30 Mayıs: Birinci Balkan Savaşı sona erdi. Londra Anlaşması'yla Balkan devletlerinin zaferi ilan edildi; Arnavutluk Devleti kuruldu (Bkz. *Türkiye*).

30 Haziran: İkinci Balkan Savaşı. Sırbistan, Yunanistan, Romanya ve Türkiye, Bulgaristan'a karşı birleştiler (Bkz. *Türkiye*).

10 Ağustos: Balkan Savaşı sona erdi. Bükreş Anlaşması'yla Bulgaristan'ın yenilgisi ilan edildi (Bkz. *Türkiye*).

14 Aralık: Girit Adası, resmen Yunan yönetimine geçti (Bkz. *Türkiye*).

New York'ta Cass Gilbert tarafından planları çizilen Woolworth binasının yapımı tamamlandı.

Fox-trot dansı moda oldu.

John D. Rockefeller, Rockefeller Enstitüsü'nü kurdu.

ABD'de Federal Vergi Yasası yürürlüğe girdi.

1914

25 Mayıs: İngiliz Avam Kamarası, İrlanda'nın yönetimine ilişkin yasaı onayladı ve İrlanda'da ayrı bir parlamento kurulmasını kabul etti.

28 Haziran: Avusturya Veliahı Arşidük Franz Ferdinand, Saraybosna'da, Bosnalı bir öğrenci tarafından öldürüldü. Birinci Dünya Sava-

şı başladı. İngiltere, Fransa, Rusya ve ABD bir araya gelerek, Almanya, Avusturya-Macaristan ve Osmanlı İmparatorluğu'na karşı cephe aldılar.

Avusturya, Sırbistan'a girdi.

15 Ağustos: Panama Kanalı resmen ulaşımına açıldı.

20 Ağustos: Papa X. Pius öldü.

26 Ağustos: Tannenberg Savaşı. Almanlar, Rusları yendi.

1 Eylül: Rusya'da, St. Petersburg kentine Petrograd adı verildi.

3 Eylül: Kardinal Giacomo della Chiesa, 15. Benedict adıyla Papa oldu.

5-12 Eylül: Birinci Marn Savaşı. Müttefikler, Almanya'nın Paris'e doğru ilerleyişini durdurdu.

9-12 Eylül: Mazuriya Gölleri Çarpışmaları. Ruslar, Doğu Prusya'dan çekildiler.

15 Eylül: İngiltere'de, İrlanda'nın yönetimine ilişkin yasanın yürürlüğe girmesi, savaşın sonuna değin ertelendi.

30 Ekim-21 Kasım: Ypres Savaşı. Almanlar, Manş'daki limanlara ulaşamadı. Doğu ve Batı cephelerinde göğüs göğüse siper çarpışmaları, savaşın sonuna değin sürdü.

1 Kasım: Şili açıklarındaki Coronel bölgesinde yapılan çatışmada, iki Alman gemisi, iki İngiliz gemisini batırdı.

5 Kasım: İngiltere, 1878 yılı Haziran ayından bu yana işgali altında tuttuğu Kıbrıs'ı kendisine bağladığını duyurdu (Bkz. *Türkiye*).

8 Kasım: Falkland Adaları'ndaki Alman birliği yok edildi.

17 Aralık: Mısır'da İngiliz yönetimi ilan edildi.

İngiltere'de 1 paundluk ve 10 şilinlik paralar tedavüle girdi.

1915

4 Şubat: İngiltere, Almanya kıyı-
larını ablukaya aldı.

18 Şubat: Almanya, İngiliz ablu-
kasına karşı denizaltı saldırılarını
başlattı.

22 Nisan-25 Mayıs: İkinci Ypres
Savaşı. Batı Cephesi'nde, Almanlar
tarafından ilk kez zehirli gaz kulla-
nıldı.

25 Nisan: Müttefik kuvvetleri,
Gelibolu Yarımadası'na çıkarma
yaptılar, ancak Çanakkale Boğazı'
nı geçmeyi başaramadılar (Bkz.
Türkiye).

1 Mayıs: Alman denizaltıları,
ABD gemisi Gulfight'ı batırdılar.

7 Mayıs: Alman gemileri, Lusi-
tanya adlı İngiliz yolcu gemisini ba-

tırdı. 124'ü Amerikalı, 1198 kişi öl-
dü. Bu olay, ABD ile Almanya ara-
sında savaş ihtimali belirmesine yol
açtı.

26 Mayıs: H.H. Asquith başkan-
lığında, İngiltere'de koalisyon hükü-
meti kuruldu.

1 Haziran: Londra üzerine zeplin-
le ilk saldırı gerçekleştirildi.

7 Haziran: İngiltere üzerinde
zeplin, saldırı sırasında düşürüldü.

Eylül: Artois, Champagne ve Lo-
os çarpışmaları. İngiliz ve Fransız
saldırıları başarılı olmadı.

11 Ekim: Almanlar, Brüksel'de
Edith Cavell'i idam ettiler.

15 Ekim: Bulgaristan, mihver
devletlere katıldı.

12 Kasım: İngiltere, Ellice ve Gil-
bert adalarını ilhak etti.

*Rusya, 1917. Köylüler, bir trene saldırıyorlar. Ulaşımın engellenmesi, zaten
yeterince zor durumda olan Rus yönetiminin başını iyice derde sokuyor.*

3 Aralık: Mareşal Joffre, Fransa Orduları Başkomutanı oldu.

16 Aralık: General Haig, Fransa ve Hollanda'daki İngiliz Orduları Başkomutanı oldu.

Albert Einstein, "izafiyet teorisi"ni açıkladı.

İngiltere'de Kadınlar Enstitüsü kuruldu.

1916

27 Ocak: Berlin'de, Komünist Partisi "Spartaküs" kuruldu.

29 Ocak: Paris üzerine ilk zeplin saldırısı.

9 Şubat: İngiltere'de Zorunlu Askerlik Yasası yürürlüğe girdi.

21 Şubat-16 Aralık: Verdün Savaşı. Şubat ayından Temmuz ayına kadar şiddetli Alman saldırıları.

21 Mayıs: İngiltere'de yaz saati uygulaması başladı.

31 Mayıs: Jutland Savaşı. İngiltere ile Almanya arasında en büyük deniz çarpışmaları.

2 Haziran: Ypres çarpışmaları yeniden başladı.

4 Haziran: Doğu Cephesi'nde Brusilov saldırısı. General Brusilov komutasındaki Rus saldırısı geri püskürtüldü.

5 Haziran: İçinde bulunduğu HMS Hampshire gemisinin bir mayına çarparak batmasıyla Lord Kitchener öldü.

1 Temmuz-8 Eylül: Somme çarpışmaları; İngiliz ve Fransız saldırıları. 1 milyonu aşkın insan öldü.

30 Ağustos: Paul von Hindenburg, Almanya'da Genelkurmay Başkanı oldu.

15 Eylül: İngilizler, Batı Cephesi'nde ilk kez tank kullandılar.

7 Kasım: Demokrat Woodrow Wilson, yeniden ABD Başkanı seçil-

di.

21 Kasım: Avusturya Kralı Franz Josef öldü, yerine büyük yeğeni I. Charles geçti.

29 Kasım: Von Hindenburg, Batı Cephesi'nde Alman Orduları Başkomutanı oldu.

7 Aralık: İngiltere'de H.H. Asquith istifa etti, David Lloyd George Başbakan oldu.

Almanya'da gıda maddeleri karneye bağlandı.

1917

4-14 Mart: Rusya'da ihtilal.

11 Mart: İngilizler, Bağdat'ı Osmanlı İmparatorluğu'ndan aldılar (Bkz. Türkiye).

16 Mart: Rus Çarı Nikola, tahttan çekildi ve yeni bir hükümet kuruldu.

6 Nisan: ABD, Almanya'ya savaş ilan etti.

9-14 Nisan: Arras çarpışmaları.

10 Nisan: Vimy Ridge, Kanada-lıların eline geçti.

15 Mayıs: Henri Petain, Fransız Orduları Başkomutanı oldu.

19 Haziran: İngiliz Kralliyet Ailesi Windsor adını aldı ve ülkedeki tüm Alman isimleriyle unvanlarının geçersiz kılındığını ilan etti.

24 Haziran: Rusya'da, Karadeniz filosu isyan etti.

26 Haziran: İlk ABD birlikleri Fransa'ya ulaştı.

19 Temmuz-2 Ağustos: Alman Donanması'nda isyanlar.

22 Temmuz: Alexander Kerensky, Rus Başbakanı oldu.

31 Temmuz-10 Kasım: 3. Ypres Savaşı. Batı cephesinde, küçük çaplı İngiliz başarıları.

Temmuz: Müttefikler, casus Ma-ta Hari'yi öldürdüler.

15 Eylül: Alexander Kerensky, Rusya'da Cumhuriyet ilan etti.

24 Ekim: Caporetto Savaşı: Avusturya orduları, İtalyan birliklerini yendi.

2 Kasım: Balfour Deklarasyonu ile, İngiltere, Filistin'de kurulacak bir Yahudi devletini desteklediğini açıkladı.

5 Kasım: General Pershing komutasındaki Amerikan birlikleri, Batı cephesinde ilk kez doğrudan savaşa girdiler.

7 Kasım (Eski Rus takvimine göre 26 Ekim): Rusya'da Büyük Ekim Devrimi. Lenin önderliğindeki Bolşevikler, yönetimi Kerensky'den aldılar.

20 Kasım: Cambrai'de İngiliz tankları ilk büyük çarpışmaya girdiler.

5 Aralık: Rusya, Almanya ile saldırmazlık anlaşması imzaladı.

9 Aralık: İngiliz birlikleri Kudüs'e girdi.

Bobstil denilen saç modası İngiltere ve ABD'de yaygınlaştı.

1918

6 Şubat: İngiltere Parlamentosu, 30 yaşını aşan kadınlara oy hakkı verilmesini öngören yasayı kabul etti.

3 Mart: Almanya ile Brest-Litovsk Anlaşması'nı imzalayan Rusya, savaştan çekildi.

21 Mart: İkinci Somme Çarpışması. Almanların ilerleme denemeleri.

23 Mart: Almanlar, 75 millik bir uzaklıktan Paris'i bombaladılar.

Litvanya, bağımsızlığını ilan etti.

9 Nisan: Letonya, bağımsızlığını ilan etti.

22-23 Nisan: İngiliz Donanması, Zeebrugge'ye saldırdı.

1-10 Mayıs: İngiliz Donanması, Belçika'nın Ostend kentine saldırdı.

15 Temmuz-4 Ağustos: İkinci Marne çarpışması.

16 Temmuz: Başta Çar Nikola olmak üzere tüm Rus hanedan ailesi öldürüldü.

17 Ekim: Yugoslavya Cumhuriyeti kuruldu.

24 Ekim: Vittorio Veneto'da İtalyan zaferi. Avusturya-Macaristan teslim oldu.

30 Ekim: Çekoslovakya, bağımsızlığını ilan etti.

Avusturya'da Cumhuriyet ilan edildi.

Müttefikler, Türkiye ile 30 Ekim'de, Avusturya ve Macaristan ile de 3 Kasım'da ateşkes anlaşması imzaladılar.

3 Kasım: Alman Donanması, Kiel'de isyan etti.

6 Kasım: Polonya Cumhuriyeti ilan edildi.

9 Kasım: Bavyera Cumhuriyeti ilan edildi.

Almanya'da darbe. Kayzer II. Wilhelm, tahttan indirildi.

11 Kasım: Almanya teslim oldu. Birinci Dünya Savaşı sona erdi.

12 Kasım: Avusturya-Macaristan İmparatoru Karl, tahttan indirildi. Avusturya, Cumhuriyet oldu.

1 Aralık: İzlanda, bağımsızlığına kavuştu.

4 Aralık: Belgrad'da, Sırp, Hırvat ve Slovak Krallığı (Yugoslavya) ilan edildi.

ABD'de yaz saati uygulaması başladı.

Chicago ile New York arasında ilk uçak posta servisi kuruldu. Uçuş süresi: 10 saat, 5 dakika.

1919

5 Ocak: Almanya'da, Nasyonal Sosyalist Parti kuruldu. 11 Ocak günü Berlin'de komünistlerin gelişme- ci tavrı bastırıldı.

18 Ocak: Paris'te Barış Konferansı toplandı.

25 Ocak: Milletler Birliği kuruldu.

Ocak: Paderewski, Polonya Başbakanı oldu.

11 Şubat: Almanya'da Cumhuriyetçi yönetim, iktidarı devraldı.

23 Şubat: Mussolini, İtalya'da Faşist Part'i'yi kurdu.

Mart: İngiltere'de şiddetli grip salgını.

13 Nisan: Amritsar katliamı. İngilizler, Hindistan'daki bağımsızlık yanlısı milliyetçilerin üzerine yayılım ateşi açtılar.

14 Haziran: Atlantik üzerinde ilk doğrudan uçuş, J.W. Alcock ve A.Whitten Braun tarafından gerçekleştirildi.

21 Haziran: Almanlar, Scapa Flow'da, kendi donanmalarını batırdılar.

28 Haziran: Almanlar, Versailles Barış Anlaşması'nı imzaladılar. Buna göre, Alsace-Lorraine bölgesi Fransa'ya iade edildi. Alman Doğu Afrikası'nın yönetimi İngiltere'ye, Alman Güneybatı Afrikası'nın yönetimi ise Güney Afrika'ya bırakıldı.

12 Eylül: Gabriele D'Annunzio komutasındaki gayriresmî İtalyan kuvvetleri, Fiume'yi Yugoslavya'dan aldılar.

22 Eylül: ABD'de, 1920 yılı Ocak ayına değin sürecek olan çelik işçileri grevi başladı.

28 Kasım: Lady Astor, İngiliz Parlamentosu'nun ilk bayan üyesi

olarak Avam Kamarası'na girdi.

10 Aralık: Ross Smith, 135 saatte Londra'dan Avustralya'ya uçtu.

1920

10 Ocak: Milletler Cemiyeti ilk kez toplandı.

16 Ocak: ABD Senatosu, Milletler Cemiyeti'ne girmeyi öngören yasa tasansını reddetti. ABD'de alkol yasağı yürürlüğe girdi.

2 Şubat: Estonya, Rusya'dan ayrıldığını ilan etti.

1 Mart: Avusturya'da bir kez daha krallık ilan edildi.

19 Mart: ABD Senatosu, Versailles Anlaşması'nı onaylamadı.

20 Nisan-12 Eylül: Sekiz yıllık bir aradan sonra 7. Olimpiyat Oyunları, Belçika'nın Antwerp kentinde yapıldı. 6. Olimpiyat Oyunları, 1916 yılında Berlin'de yapılmak üzere planlanmıştı, ancak savaş nedeniyle iptal edilmişti.

8 Temmuz: İngiltere, Kenya Kolonisi adı altında Doğu Afrika'da yönetimi ele geçirdi.

10 Ağustos: Müttefiklerle Türkiye arasında Sevr Anlaşması imzalandı. Ancak, Mustafa Kemal önderliğindeki Türk milliyetçileri, bu anlaşmayı kabul etmediler (Bkz. Türkiye).

26 Ağustos: ABD'de kadınlara oy hakkı verildi.

27 Ekim: Milletler Cemiyeti'nin merkezi Cenevre'ye taşındı.

2 Kasım: Cumhuriyetçi Warren G.Harding, ABD'nin 29. Başkanı oldu.

ABD'deki ilk yayın istasyonu, Doğu Pittsburgh'da açıldı.

23 Aralık: İrlanda Hükûmeti Yasa'sına göre, Kuzey ve Güney İrlandası'na göre,

da, kendi parlamentolarına kavuştular.

1921

1 Mart: Doğu Afrika'da Ruanda, İngiltere'ye bağlandı.

31 Mart: İngiliz kömür işçileri, greve başladılar.

19 Nisan: Kuzey İrlanda, Hür İrlanda Devleti'nden ayrıldı.

12 Kasım: Washington Silahsızlanma Konferansı başladı ve 6 Şubat 1922'ye kadar sürdü.

13 Kasım: ABD, İngiltere, Fransa ve Japonya arasında Atlantik Anlaşması imzalandı.

29 Kasım: Aynı uluslar, donanmada sınırlamaya gidilmesi yolundaki Washington Anlaşması'nı imzaladılar.

İsveç'te idam cezası kaldırıldı.

Mackenzie King, Kanada'nın ilk Başbakanı oldu.

ABD'nin güneyinde Ku Klux Klan faaliyete geçti.

1922

6 Şubat: Kardinal Achille Ratti, XI. Pius adıyla papa seçildi.

21 Şubat: İngiliz yönetiminin sona ermesiyle, Mısır bağımsız bir devlet haline geldi.

16 Mart: İngiltere, 1. Fuad yönetimindeki Mısır Kralı'ğı'nı tanıdı.

11 Eylül: Filistin'deki İngiliz mandası başladı.

28 Eylül: Mussolini, Roma üzerine yürüyüşe geçti ve 30 Eylül'de faşist hükümeti kurdu.

14 Kasım: İngiliz Yayın Kurulu-şu BBC, Marconi House'dan ilk yayını yaptı.

Kasım: Lord Carnarvon ve Howard Carter, Mısır'ın Luksor kentinde, Kral Tutankamon'un mezarını

buldular.

6 Aralık: Kanadalı bilim adamları tarafından geliştirilen insülin, ilk kez bir hastada kullanıldı.

Amerikan kokteyli moda oldu.

1923

1 Ocak: Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği kuruldu.

11 Ocak: Almanya'nın savaş tazminatını ödeyememesi üzerine Fransız ve Belçika birlikleri, Ruhr Havzası'nı işgal ettiler.

15 Nisan: New York'ta, Rialto Theatre'da, halk önünde ilk sesli film gösterisi yapıldı.

10 Temmuz: İtalya'da faşist olmayan partiler kapatıldı.

2 Ağustos: ABD Başkanı Har-

20'li yılların "Genç Parlak Şeyler"i.

Mezarı 1922 yılında bulunan Tutankâmon'un maski.

1923 yılında Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk Cumhurbaşkanı seçilen Mustafa Kemal Atatürk'ün bir yontusu.

ding öldü, yerine 30. Başkan olarak Calvin Coolidge geçti.

13 Ağustos: Mustafa Kemal, Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk Cumhurbaşkanı seçildi (Bkz. Türkiye).

14 Eylül: İspanya'da Miguel Primo de Rivera, diktatörlüğünü ilan etti.

11 Ekim: Akıl almaz boyutlara ulaşan enflasyonun sonunda Alman markı, İngiliz pounduna karşı 10 milyar kez, ABD dolarına karşı da 4 milyar kez değer kaybetti.

8 Kasım: Adolf Hitler, Münih'te Bavyera Hükümeti'ni devirmek için bir girişimde bulundu, ancak başaramadı ve tutuklandı.

ABD'de Time dergisi yayınlan-

maya başlandı.

Nevada ve Montana, yaşlılık maaşı ödeyen ilk eyaletler oldular.

SSCB'de Gregoryen takvimi kullanılmaya başlandı.

ABD'de ilk doğum kontrol klinikleri hizmete girdi (New York).

Jacob Schick, elektrikli tıraş makinesinin patentini aldı.

Halkın can ve mal güvenliğini Ku Klux Klan'lardan koruyabilmek amacıyla Oklahoma'da sıkıyönetim ilan edildi.

1924

21 Ocak: Vladimir İ. Lenin öldü ve yerine Joseph Stalin geçti.

23 Ocak: Ramsay Mac Donald.

İngiltere'de ilk işçi hükümetini kurdu.

25 Ocak-4 Şubat: İlk Kış Olimpiyatları, Fransa'nın Chamonix yöresinde gerçekleştirildi.

9 Mart: İtalya, Fiume'yi ilhak etti.

24 Mart: Yunanistan'da Cumhuriyet ilan edildi.

4 Mayıs: Almanya'da yapılan Reichstag seçimlerinde, Komünistler ve Naziler çok sayıda üyelik kazandılar.

4 Mayıs-27 Temmuz: 8. Olimpiyat Oyunları Paris'te yapıldı.

10 Haziran: İtalya'da sosyalist önderlerden Giacomo Matteotti, faşistler tarafından öldürüldü.

9 Ekim: İngiltere'de işçi hükümeti düştü.

29 Ekim: İngiltere'de yapılan genel seçimlerde, Muhafazakârlar'ın 413 sandalyesine karşılık, İşçi Partisi 151, Libareller ise 40 üyelik çıkarabildiler.

4 Kasım: Cumhuriyetçi Calvin Coolidge, ABD Cumhurbaşkanı seçildi.

6 Kasım: Stanley Baldwin, İngiltere Başbakanı oldu.

24 Aralık: Arnavutluk'ta Cumhuriyet ilan edildi.

Ford Motor Şirketi, 10 milyonun-cu arabasını üretti.

1925

1 Ocak: Norveç başkenti Christiania'nın adı Oslo olarak değiştirildi.

5 Ocak: Bayan Nellie Tayloe Ross, Wyoming'e vali seçilerek, ABD'nin ilk kadın valisi oldu.

25 Nisan: Hindenburg, Almanya Cumhurbaşkanı oldu.

1 Mayıs: Kıbrıs, İngiltere Krallığı'na bağlı bir koloni oldu (Bkz. Türkiye).

31 Temmuz: İngiltere'de işsizlik sigortası yürürlüğe girdi.

5 Ekim-16 Ekim: Locarno Konferansı'nda bir araya gelen büyük devletler, birbirlerinin sınırlarına saygı duyacaklarını belirttiler.

ABD'de The New Yorker dergisi yayın hayatına atıldı.

Çarliston en gözde dans oldu.

Chrysler Şirketi kuruldu.

New York'taki ünlü Madison Square Garden salonu açıldı.

1926

8 Ocak: İbni Suud, Hicaz Kralı oldu ve ülkesinin adını Suudi Arabistan olarak değiştirdi.

26 Ocak: John Logie Baird, Londra'da televizyonun tanıtımını yaptı.

1 Mayıs-19 Kasım: İngiliz kömür işçileri greve gittiler.

4 Mayıs: İngiltere'de genel grev ilan edildi.

10 Kasım: Vincent Massey, Kanada'nın ilk Washington temsilcisi oldu.

1927

9 Mayıs: Avustralya'nın Canberra kentinde parlamento açıldı.

20-21 Mayıs: Charles A. Lindbergh, 37 saatte New York'tan Paris'e uçtu.

6 Ekim: İlk sesli konulu film, "Caz Şarkıcısı", New York'ta gösterime girdi.

1928

7 Mayıs: İngiltere'de kadınlar için seçmenlik yaşı 30'dan 21'e indirildi.

28 Ekim 1929 günü,
New York
borsasının önünde
binlerce kişi
toplanmıştı. O gün
Wall Street paniği
başlamış, dünyada
büyük bunalım
olarak bilinen
ekonomik krizln ilk
adımı atılmıştı.

17 Mayıs-21 Ağustos: 9. Olimpiyat Oyunları, Amsterdam'da yapıldı.

1 Eylül: Arnavutluk'ta krallık ilan edildi ve I. Zogu ilk kral oldu.

6 Ekim: Çan Kay Şek, Çin'de Devlet Başkanı oldu.

3 Kasım: Türkiye'de, Arap harflerinden Latin harflerine geçildi (Bkz. Türkiye).

6 Kasım: Cumhuriyetçi Herbert Hoover, ABD'nin 31. Başkanı seçildi.

1929

5 Ocak: Yugoslavya Kralı Alexander, diktatörlüğünü ilan etti.

31 Ocak: Leon Troçki, SSCB'den sürüldü.

11 Şubat: Lateran Anlaşması'yla bağımsız Vatikan Devleti kuruldu.

14 Şubat: Aziz Valentine Günü katliamı. Chicago'yu haraca kesen gangsterlerden altısı, karşıt çeteler tarafından kurşuna dizildi.

3 Ekim: Sırp, Hırvat ve Slovaklar Krallığı'nın adı, Yugoslavya olarak değiştirildi.

28 Ekim: Kara Cuma. Büyük Bunalım adıyla bilinen dünya ekonomik bunalımı nedeniyle New York'taki ABD Borsası'nda tam bir felaket günü yaşandı.

Richard Byrd, Kuzey Kutbu üzerinden uçtu.

Alman hava gemisi Graf Zeppelin, dünya turu yaptı.

Encyclopaedia Britannica'nın 14. baskısı.

1930

8 Mart: Mahatma Gandhi, Hindistan'da pasif direnişi başlattı.

18 Mart: Amerikalı Clyde Tombaugh, Pluton gezegenini buldu.

3 Nisan: Ras Tafari, Haile Selassie adıyla Habeşistan (Etiyopya) İmparatoru oldu.

22 Nisan: Londra Konferansı toplandı ve büyük devletler, denizaltı ile uçak yapımında sınırlandırmaya gidilmesini kabul ettiler.

24 Mayıs: İngiliz Bayan Havacı Amy Johnson, tek başına 19 buçuk gün uçarak, Londra'dan Avustralya'ya gitti.

14 Eylül: Almanya'daki seçimlerde, Sosyalistler ve Komünistler oylarını artırdılar, ancak Naziler de 107 üyelik kazandılar.

7 Ekim: İngiliz hava gemisi R101, Fransa'da, Beauvais yakınlarında düştü, çok sayıda insan öldü.

30 Ekim: Türkiye ile Yunanistan arasında dostluk anlaşması imzalandı (Bkz. Türkiye).

1931

14 Nisan: İspanya'da Kral Alfonso, yurt dışına kaçtı ve geçici devrim hükümeti yönetime el koydu.

24 Ağustos: İngiltere'de, bütçe üzerindeki yoğun tartışmalardan sonra hükümet istifa etti. Ramsay MacDonald, ulusal hükümeti kurdu, bunun üzerine İşçi Partisi'nden ihraç edildi.

15 Eylül: İngiliz donanması, ücretlerinin yetersizliğini öne sürerek Invergorgon'da isyan etti.

27 Ekim: İngiltere'de yapılan seçimlerde, tüm partilerin katıldığı ulusal hükümet, 658 üyelik kazanırken, muhalefet parlamentoya yalnızca 56 temsilci sokabildi.

9 Aralık: İspanya'da Cumhuriyet ilan edildi.

11 Aralık: Westminster Yasası'yla İngiltere'nin ve dominyonlarının statüsü belirlendi.

New York'taki Rockefeller Center binasının yapımına başlandı.

Ünlü gangster Al Capone, vergi yolsuzluğu nedeniyle cezaevine kondu.

Bayan Hattie T. Caraway, ABD Senatosu'na seçilen ilk kadın oldu.

Çekoslovakya'da Bata ayakkabı fabrikası, günde 75 bin çift pabuç üretmeye başladı.

1932

2 Ocak: Mançurya'yı işgal eden Japonlar, burada Manchukuo başkanlığında bir kukla hükümet kurdular.

4 Ocak: Hindistan'da, Hindistan Ulusal Kongresi yasa dışı ilan edildi ve Gandhi tutuklandı.

28 Ocak: Japonya, Şanghay'ı işgal etti.

2 Şubat: Cenevre'de başlayan ve Temmuz ayına kadar süren Silahsızlanma Konferansı'na 60 ülke katıldı.

1 Mart: Lindbergh'in çocuğu kaçırıldı.

1 Mart: Eamon de Valera, İrlanda Devlet Başkanı oldu.

10 Nisan: Hindenburg, 19 milyon oyla yeniden Almanya Devlet Baş-

kanlığı'na seçildi. Hitler ise 13 milyon oy aldı.

24 Nisan: Naziler, büyük kentlerde çok sayıda meclis üyeliği kazandılar.

1 Mayıs: Fransa Devlet Başkanı Doumer öldürüldü.

5 Temmuz: Portekiz'de-Oliviera Salazar diktatör oldu ve faşist bir yönetim kurdu.

30 Temmuz-14 Ağustos: Los Angeles'ta, 10. Olimpiyat Oyunları yapıldı.

29 Ekim: Fransızların ünlü Normandiya yolcu gemisi denize indirildi.

31 Temmuz: Almanya'daki parlamento (Reichstag) seçimlerinde, Naziler 230 üyelik kazandılar, ancak çoğunluğu sağlayamadılar.

8 Kasım: Demokrat aday F.D. Roosevelt, seçimleri kazandı ve ABD'nin 32. Başkanı oldu.

Oswald Mosley, İngiliz Faşistler Birliği'ni kurdu.

Hollanda'da Zuider Zee sulama projesi tamamlandı.

Sidney Liman Köprüsü açıldı.

Stratford-upon-Avon'da, Shakespeare Memorial Tiyatrosu hizmete girdi.

SSCB'de açlık başgösterdi.

F.O.Roosevelt, "Yeni Anlaşma" kavramını ortaya attı.

1933

30 Ocak: Adolf Hitler, Almanya Başbakanı oldu. Kendisini bu görevde Devlet Başkanı von Hindenburg atadı.

27 Şubat: Alman Parlamentosu Reichstag yandı. Hitler, bunun komünistler tarafından gerçekleştirilmiş bir sabotaj olduğunu öne sür-

rek tüm insan haklarını askıya aldı.

6-9 Mart: Amerikan bankaları kapandı.

7 Mart: Avusturya Şansölyesi Dollfuss, hükümetin yetkilerini askıya aldı.

23 Mart: Adolf Hitler, Almanya'da diktatör oldu.

1 Nisan: Almanya'da Yahudi katliamı başladı.

2 Mayıs: Almanya'da işçi sendikaları kapatıldı.

28 Mayıs: Naziler, serbest bölge

1930'lu yılların giysilerini gösteren bir tablo.

olan Danzig'de seçimleri kazandılar.

12 Haziran-27 Temmuz: Dünya Ekonomi Konferansı bir anlaşmaya varılmadan dağıldı.

14 Ekim: Almanya, Milletler Cemiyeti'nden ayrıldı.

12 Kasım: Yenilenen seçimlerde, Naziler, oyların yüzde 92'sini aldılar.

5 Aralık: ABD'de içki yasağı kaldırıldı.

21 Aralık: Newfoundland, İngiliz kolonisi oldu.

1934

1 Şubat: Avusturya Şansölyesi Dollfuss, kendi partisi olan Anavatan Cephesi dışında tüm partileri kaptı.

9 Şubat: Türkiye, Romanya, Yunanistan ve Yugoslavya arasında Balkan Paketi imzalandı (Bkz. Türkiye).

12-13 Şubat: Fransa'da genel grev.

24 Mart: ABD Parlamentosu, Filipinler'in 1945 yılından itibaren bağımsızlığına kavuşmasını kabul etti.

26 Mart: İngiltere'de ehliyet sınavları yürürlüğe girdi.

30 Haziran: Naziler, kendi partilileri arasında büyük bir kıyım yaptılar. "Uzun Bıçaklılar Gecesi" adı verilen olayda Von Schleicher, Röhm ve diğer bazı Nazi önderleri katledildi.

25 Temmuz: Avusturya'da, Nazilerin bir girişimi sonucu, Şansölye Engelbert Dollfuss öldürüldü.

30 Temmuz: Kurt Schuschnigg, Avusturya Şansölyeliği'ne atandı.

2 Ağustos: Almanya Devlet Başkanı Paul von Hindenburg, 87 yaşındayken öldü.

16 Ağustos: Amerikalı kâşif William Beebe, batisfer adı verilen aygıtıyla Bermuda yakınlarında Okyanus'un 1922.5 metre derinliğine indi.

19 Ağustos: Almanya'da yapılan plebisitle, Adolf Hitler, tek lider (Führer) seçildi.

26 Eylül: Queen Mary transatlantığı denize indirildi.

9 Ekim: Yugoslavya Kralı Alexander ile Fransız Dışişleri Bakanı Louis Barthou, Marsilya'da Hırvatistanlı bir terorist tarafından öldürüldü.

1 Aralık: Josef Stalin'in yardımcısı Sergei Kirov öldürüldü ve Komünist Partisi içinde temizlik hareketi başladı.

1935

13 Ocak: Saar'da yapılan bir plebisit, halkın, Almanya ile birleşme isteğini ortaya koydu.

15-17 Ocak: Rusya'da Zinoviev ve arkadaşları, hainlikle suçlandılar.

7 Mart: Saar, Almanya'ya katıldı.

16 Mart: Hitler, Versailles Anlaşması'nı tanımadığını duyurdu.

29 Mayıs: Fransız transatlantığı Normandiya, ilk yolculuğunu yapmak üzere Le Havre'dan New York'a hareket etti.

15 Eylül: Almanya'da, Yahudileri dışlayan ve gamalı haçı (svastika) resmi bayrak ilan eden Nuremberg yasaları yürürlüğe girdi.

2 Ekim: İtalya, Habeşistan'ı (Etiyopya) istila etti.

3 Kasım: Kral 2. George, Yunanistan'a geri döndü ve ülkede yeni den monarşiyeye geçildi.

15 Kasım: Persia, adını resmen İran olarak değiştirdi.

Yüzyılımızın Olayları

Kanada Bankası kuruldu.
Rumba, dünyanın her yerinde
salgın bir dans haline geldi.

1936

20 Ocak: 5. George öldü, yerine
8. Edward geçti.

6-16 Şubat: 4. Kış Olimpiyatları,
Almanya'nın Garmisch-Partenkir-
chen yöresinde yapıldı.

7 Mart: Almanya, Versailles An-
laşması'nı ihlal ederek, Rhineland'ı
işgal etti.

9 Mayıs: İtalya, Addis Ababa'yı
aldı; Habeş Savaşı sona erdi ve bu
ülke İtalya'ya bağlandı.

18 Temmuz: İspanya'da Emilio
Mola ve Francisco Franco önderlik-
lerindeki askeri isyanlar, iç savaşa
dönüştü.

1-16 Ağustos: Berlin'de 11. Olim-

piyat Oyunları yapıldı.

1 Kasım: Berlin Toplantısı'nın ar-
dından, Roma-Berlin Mihveri kurul-
du.

2 Kasım: İngiltere'de, BBC, dü-
zenli TV yayınlarına başladı.

3 Kasım: Demokrat F.D. Roose-
velt, yeniden ABD Başkanı seçildi.

18 Kasım: Almanya ve İtalya,
İspanya'daki iç savaşta Franco yö-
netimini destekledi.

10 Aralık: İngiltere Kralı VIII. Ed-
ward, halktan bir kadın olan dul ba-
yan Wallis Simpson'a âşık oldu ve
onun uğruna tahttan feragat ederek
Windsor Dükü oldu.

11 Aralık: İngiliz tahtına VI. Ge-
orge geçti.

1937

23 Ocak: Moskova'da Kral Ra-

1938 yılında,
Almanya'nın
"Führer"i Hitler,
İngiltere Başbakanı
Neville
Chamberlain ile
birlikte.

dek ve arkadaşlarının yargılanması-
na başlandı.

26 Nisan: Alman uçakları, İspan-
ya'da Guernica'yı bombaladı.

1 Mayıs: Roosevelt, ABD'nin ta-
rafsızlığını açıkladı.

31 Mayıs: Alman Donanması,
İspanya'da Almeria kıyılarını bom-
baladı.

17-21 Kasım: Lord Halifax, Adolf
Hitler'i ziyaret etti ve İngiltere'nin
yatıştırıcı politikasının başlangıcını
belirtti.

29 Aralık: Özgür İrlanda Devleti,
Eire adını aldı.

İngiliz gazetesi Morning Post ka-
panarak Daily Telegraph ile birleş-
ti.

Frank Wihttle ilk jet motorunu
yaptı.

ABD'de Wallace H. Carothers,
nylonun patentini aldı.

New York ile New Jersey arasın-
da Lincoln Tüneli hizmete girdi.

San Francisco'daki Golden Ga-
te Köprüsü açıldı.

1938

20 Şubat: Anthony Eden, Cham-
berlain'in politikasını protesto ede-
rek İngiliz Hükümeti'ndeki görevin-
den ayrıldı.

2-15 Mart: Sovyet liderlerinin
yargılanmalarına başlandı.

11 Mart: Alman birlikleri Avus-
turya'ya girdi.

13 Mart: Avusturya, Alman İmpa-
ratorluğu'nun (Anschluss) bir parça-
sı olarak ilan edildi.

23 Nisan: Çekoslovakya'daki Sü-
det Almanlar, kendi hükümetlerini
kurmak istediklerini duyurdular.

4 Mayıs: Bir Protestan olan Do-
uglas Hyde, Elre'nin ilk Devlet Baş-
kanı oldu.

19-20 Mayıs: Hitler'in, Çekoslo-
vakya'yı istemesi üzerine yeni bir
kriz doğdu.

15 Eylül: Neville Chamberlain,
Çekoslovak krizini görüşmek üzere,
Hitler'i Berchtesgaden'de ziyaret et-
ti.

27 Eylül: Hitler, Çekoslovakya'-
yı ilhak isteğini yineledi.

27 Eylül: Queen Elizabeth trans-
atlantiği denize indirildi.

29 Eylül: Münih Konferansı'na
İngiltere adına Chamberlain, Fran-
sa adına Daladier, Almanya adına
Hitler ve İtalya adına Mussolini ka-
tıldı. Konferans, Çekoslovakya'da
Almanların yaşadığı yörelerin Al-
manya ile birleşmesini, ancak Çek
sınırının daha fazla aşılmasını ka-
rarlaştırdı.

10 Ekim: Almanya, Südetlerin
yaşadığı bölgeyi işgal etti.

Lazlo Biro, tükenmez kalem icat
etti.

ABD'de trafik kazalarında 32 bin
kişi öldü.

1939

26 Ocak: İspanya'da, Franco,
İtalya'nın da yardımıyla Barcelona'yı
ele geçirdi.

27 Şubat: İngiltere ve Fransa,
İspanya'daki Franco yönetimini ta-
nıdı.

15 Mart: Hitler'in orduları, Çe-
koslovakya'yı (Bohemya ve Morav-
ya) işgal ettiler.

16 Mart: Slovakya, Almanya'nın
"koruması" altına alındı. Macaris-
tan, Rutenya'yı ilhak etti (Her ikisi
de Çekoslovakya'ya aitti).

21 Mart: Almanya, Litvanya'dan
Memel'i aldı.

28 Mart: Madrid düştü; Franco

Yüzyılımızın Olayları

yönetime tamamen egemen oldu ve İspanya iç savaşı sona erdi.

31 Mart: İngiltere ve Fransa, Hitler tarafından istila edildiği takdirde, Polonya'yı desteklemeye karar verdiler.

1 Nisan: ABD, İspanya'daki Franco rejimini tanıdı.

7 Nisan: İtalya, Arnavutluk'a girdi.

30 Nisan: ABD'de, New York Dünya Fuarı açıldı.

20 Mayıs: Pan American Hava Yolları, Amerika ile Avrupa arasında düzenli uçak seferlerine başladı.

23 Mayıs: İngiliz Parlamentosu, Filistin'e 1949 yılından itibaren bağımsızlık tanıyan bir planı onayladı. Araplar ve Yahudiler bu plana karşı çıktılar.

23 Ağustos: Almanya ile SSCB arasında Saldırmazlık Anlaşması imzalandı.

23 Ağustos: ABD'nin Utah eyaleti Salt Flats kentinde John Cobb adlı İngiliz, arabasıyla saatte 592 kilometre hıza ulaştı.

31 Ağustos: Kadınlar ve çocuklar Londra'dan uzaklaştırıldı.

1 Eylül: Almanya, Polonya'ya girdi ve serbest kent olan Danzig'i aldı. Böylece İkinci Dünya Savaşı başladı.

3 Eylül: İngiltere ve Fransa, Almanya'ya savaş açtılar.

17 Eylül: SSCB, Doğu'dan Polonya'ya girdi.

30 Eylül: Almanya ve SSCB, Polonya'yı paylaşan bir anlaşma imzalandılar.

30 Eylül: İngiltere, 158 bin kişilik bir kuvveti Fransa'ya gönderdi.

8 Ekim: Batı Polonya, Büyük Alman İmparatorluğu'nun bir parçası ilan edildi.

30 Kasım: SSCB, Finlandiya'yı işgal etti.

13-17 Aralık: Alman savaş gemisi Graf Spee'nin, Montevideo açıklarında batırılması üzerine, River Plate savaşları başladı.

Igor Sikorsky, ilk başarılı helikopteri yaptı.

ABD Yüksek Mahkemesi, oturma grevlerinin yasa dışı olduğunu ilan etti.

Naylon çorap giymeye başlandı.

1940

8 Ocak: İngiltere'de yağ, şeker ve ekmek karneye bağlandı.

12 Mart: Finlandiya, sınırları yeniden değerlendiren bir anlaşmayı SSCB ile imzalayarak, savaş dışı kaldı.

9 Nisan: Almanya, Norveç ve Danimarka'ya girdi.

7 Mayıs: Nevil Chamberlain istifa etti ve Winston Churchill, Başbakan oldu.

10 Mayıs: Almanya, Hollanda, Belçika ve Lüksemburg'u istila etti.

İngiltere'de Yerel Savunma Gönüllöleri Örgütü kuruldu.

14 Mayıs: Hollanda ordusu, Alman birliklerine teslim oldu.

17 Mayıs: Almanya, Fransa'ya girdi.

27 Mayıs-3 Haziran: Dunkirk'ten 300 bin dolayında İngiliz ve müttefik devletlere ait asker boşaltıldı.

28 Mayıs: Belçika, Almanya'ya teslim oldu.

10 Haziran: İtalya, İngiltere ve Fransa'ya savaş açtı.

4 Haziran: Alman birlikleri Paris'e girdi.

22 Haziran: Fransa teslim oldu.

3 Temmuz: İngiliz Kralliyet Donanması, başta Oran olmak üzere, Kuzey Afrika limanlarında bulunan Fransız gemilerini batırdı.

10-21 Temmuz: 90 Alman bombardıman uçağı, İngiltere üzerinde düşürüldü. Britanya Savaşı'nın başlangıcı.

23 Temmuz: Tüm gece süren bombardımanlar nedeniyle, Londra'da karartma başladı.

20 Ağustos: Leon Troçki, Meksika'da öldürüldü.

3 Eylül: ABD, Newfoundland ve Karayipler'de birkaç üs karşılığında İngiliz Donanması'nın emrine vermek üzere destroyerler gönderdi.

2 Ekim: Mültecilerle birlikte Kanada'ya gitmekte olan İngiliz transatlantikli Empress of Britain battı.

13-21 Ekim: Londra üzerinde çok şiddetli hava saldırıları.

5 Kasım: Başkan Roosevelt, üçüncü kez Başkan seçildi.

9 Aralık: İngiliz 8. Ordusu, General Wavell komutasında, Kuzey Afrika Cephesi'nde saldırıya geçti.

Lili Marlene adlı şarkı, Almanya'da bir numarada.

1941

7 Mart: İngiliz birlikleri, Habeşistan'a (Etiyopya) girdi.

31 Mart: Almanlar, Kuzey Afrika'da karşı saldırıya geçtiler.

11 Nisan: Almanlar, İngiltere'nin Coventry kenti üzerindeki yıldırım saldırıya geçti.

10 Mayıs: Londra'ya yönelik çok şiddetli hava saldırısı sırasında, Avam Kamarası yerle bir oldu.

20 Mayıs: Almanlar, Girit'i aldılar.

22 Haziran: Alman birlikleri Rusya içlerinde.

İkinci Dünya Savaşı'nda, kadınlar da önemli görevler üstlendiler

Japonların, Pearl Harbour'a yaptıkları ani baskın, ABD'nin de İkinci Dünya Savaşı'na girmesine neden oldu.

22 Haziran: Finlandiya, 1940 Mart'ında SSCB'ye kaptırdığı Karel'ya'yı aldı.

27 Temmuz: Japon paraşütçüleri, Çin-Hindi Yarımadası'na indi.

11 Ağustos: Churchill ve Roosevelt, Atlantik Anlaşması'nı imzaladı.

16 Ekim: Alman birlikleri, Moskova'nın 96 kilometre yakınına kadar ilerlediler.

27 Kasım: Sovyet orduları, Mareşal Timoshenko komutasında, Alman birliklerine karşı saldırıya geçti ve geri çekilmeye zorlandı.

7 Aralık: Japonlar, Pearl Harbour, Hawaii ve Malaya'yı bombaladı.

8 Aralık: İngiltere ve ABD, Japonya'ya savaş açtı.

17 Aralık: Kuzey Afrika'da, General Rommel komutasındaki Alman birlikleri geri çekilmeye başladılar.

25 Aralık: Hong Kong, Japonlara teslim oldu.

1942

10 Ocak: Japonlar, Hollanda'ya ait Doğu Hint Adaları'nı işgal ettiler.

11 Ocak: Japonlar, Malaya'da, Kuala Lumpur'u ele geçirdiler.

19 Ocak: Japonlar, Birmanya'ya girdi.

15 Şubat: Singapur, Japonya'ya teslim oldu.

28 Şubat: Japonlar, Java Adası'na çıktılar.

6 Haziran: Naziler, Heydrich'in öldürülmesine misilleme olarak, Bohemya'daki Lidice köyünü yaktılar.

21 Haziran: General Rommel, Kuzey Afrika'da Tobruk'u aldı.

25 Haziran: İngiliz Kraliyet Hava Kuvvetleri, 'Almanya'nın' Bremen kenti üzerinde bir bombalı uçuş yaptı.

28 Haziran: Sekizinci Ordu, El Alameyn'e çekildi.

7 Ağustos: ABD birlikleri, Guadalcanal'a çıktılar.

13 Eylül: Almanların Stalingrad saldırısı başladı.

23 Ekim: General Montgomery komutasındaki Sekizinci Ordu, El Alameyn'de Rommel'in birliklerine saldırdı.

Ekim: Kuzey Amerika'da, Alaska Otoyolu hizmete girdi.

8 Kasım: General Eisenhower komutasındaki müttefik kuvvetleri, Fransız Kuzey Afrika'sı'na çıktılar.

19 Kasım: Sovyet birlikleri, Stalingrad cephesinde karşı saldırıya geçtiler ve Almanları kuşattılar.

24 Aralık: Fransız Amiralî Darlan, Cezayir'de öldürüldü.

ABD'de şeker karneye bağlandı.

Enrica Fermi, atomu parçaladı.

İlk elektronik bilgisayar yapıldı.

Manyetik ses kayıt bandı bulundu.

1943

14-24 Ocak: Churchill ve Roosevelt, Kazablanka'da buluşarak, izlenecek stratejiyi saptadılar.

15 Ocak: Japonlar, Guadalcanal'dan sürüldü.

30 Ocak: Sovyet birlikleri, Stalingrad'ın güneybatısında, Alman askerlerini yok ettiler.

10 Şubat: Sekizinci Ordu, Kuzey Afrika'ya sızdı ve Tunus'a ulaştı.

6 Nisan: Amerikan ve İngiliz birlikleri, Rommel'in geri çekilmesi üzerine birleştiler.

12 Mayıs: Kuzey Afrika'daki Alman ordusu teslim oldu.

29 Haziran: ABD birlikleri, Yeni Gine'ye çıktılar ve Solomon Adaları üzerine saldırılar düzenlediler.

26 Temmuz: İtalyan diktatörü Benito Mussolini görevinden uzak-

laştırıldı.

3 Eylül: Müttefikler, Salerno üzerinden İtalya'ya girdiler. İtalyan Hükümeti teslim oldu.

13 Ekim: İtalya, Almanya'ya savaş açtı.

1944

20 Ocak: İngiliz savaş uçakları, Berlin üzerine 2 bin 300 ton bomba attılar.

22 Ocak: Müttefikler, İtalya'da Nettuno ve Anzio'ya çıktılar.

27 Ocak: Sovyet birlikleri, Leningrad'ı kurtardı.

6 Mart: Amerikan uçaklarının Berlin üzerine gündüz saldırıları başladı.

4 Haziran: Beşinci Ordu, Roma'ya girdi.

6 Haziran: "D Günü". Müttefikler, Kuzey Fransa'da, Normandiya'ya çıktılar. Almanlar geri çekilmeye başladılar.

20 Temmuz: Von Stauffenberg, Hitler'e karşı bir suikast girişiminde bulundu, ancak başaramayarak tutuklandı.

25 Ağustos: Müttefik kuvvetleri, Paris'e girdi.

30 Ağustos: Sovyet birlikleri, Roma'nın Bükreş kentine girdiler.

5 Eylül: Brüksel, müttefikler tarafından kurtarıldı.

8 Eylül: İlk V-2 roketi, İngiltere'ye atıldı.

8 Eylül: Londra'dan Kanada'ya ilk direkt uçuş gerçekleştirildi.

29 Eylül: Sovyet birlikleri, Yugoslavya'yı işgal etti.

19 Ekim: ABD birlikleri, Filipinler'e çıktı.

23 Ekim: Sovyet Ordusu, Macaristan'a girdi.

Yüzyılımızın Olayları

25 Ekim: Leyte Körfezi'ndeki çarpışmalarda, Japon ordusu yenilgiye uğratıldı.

7 Kasım: Roosevelt, ABD'de dördüncü kez Başkan seçildi.

1945

17 Ocak: Sovyet birlikleri, Varşova'yı aldı.

4-11 Şubat: Stalin, Churchill ve Roosevelt, Yalta'da bir araya gelerek Almanların koşulsuz teslim olmasını görüştüler.

5 Şubat: General MacArthur komutasındaki Amerikan birlikleri, Filipinler'de, Manila'ya girdiler.

2 Mart: İngiliz 14. Ordusu, Birmanya'da, Mandalay'a girdi.

12 Nisan: Başkan Roosevelt öldü ve Harry S. Truman, ABD'nin 33. Başkanı olarak göreve başladı.

20 Nisan: Sovyet birlikleri, Berlin'e girdi.

28 Nisan: Benito Mussolini, İtalyan partizanları tarafından öldürüldü.

30 Nisan: Adolf Hitler, Berlin'de intihar etti.

7 Mayıs: General Jodl, General Eisenhower'a teslim oldu.

8 Mayıs: General von Keitel, Sovyet kumandan General Zhukov'a teslim oldu.

Avrupa'da savaşın bittiği bugüne "V.E. Day" (Zafer Günü) adı verildi.

16 Temmuz: ABD, New Mexico'da ilk atom bombası denemesini yaptı.

17 Temmuz-2 Ağustos: Almanya'nın işgalini görüşmek üzere Potsdam Konferansı toplandı.

26 Temmuz: İngiltere'de yapılan genel seçimlerde İngiliz İşçi Partisi 412, Muhafazakâr Parti 213, Liberaller 12 üyelik kazandılar.

D-Günü denilen 6 Haziran 1944 günü, İngiliz birlikleri, Normandiya'ya çıkarak, Fransa'nın kurtarılması yolunda ilk adımı attılar.

6 Ağustos: ABD, Japonya'nın Hiroşima kentine ilk atom bombasını attı.

Sovyetler Birliği, Japonya'ya savaş açtı.

9 Ağustos: Amerikan uçakları, Japonya'nın Nagazaki kentine atom bombası attı.

14 Ağustos: Japonya teslim oldu, İkinci Dünya Savaşı sona erdi.

28 Ağustos: Amerikan birlikleri, Japonya'ya çıktılar.

11 Ekim: Çin'de, Çang Kay-Şek önderliğindeki Milliyetçilerle, Mao Çe Tung önderliğindeki Komünistler arasında iç savaş başladı.

24 Ekim: Birleşmiş Milletler kuruldu.

20 Kasım: Nazi savaş suçlularının yargılanmasına Nuremberg'de başlandı.

Fransa'da kadınların oy verme hakkı yasayla belirlendi.

1946

10 Ocak: Birleşmiş Milletler'in ilk Genel Kurulu, Londra'da toplandı.

1 Şubat: Norveçli Sosyalist Trygve, BM'nin ilk Genel Sekreteri seçildi.

14 Şubat: İngiltere Bankası ulusallaştırıldı.

5 Mart: Churchill, ABD'nin Fulton kentinde yaptığı konuşmada, Avrupa'nın gerisindeki "Demir Perde"den söz ederek, Batı dünyasını, SSCB'ye karşı dikkatli olmak konusunda uyardı.

18 Nisan: Milletler Birliği dağıldı.

9 Mayıs: İtalya Kralı 2. Victor Emmanuel, görevden alındı. Yerine 2. Umberto geçti. Yapılan bir referandum sonunda, ülkede cumhuriyet

isteyenler, kılpayı kazandılar.

28 Haziran: Enrico de Nicola, İtalya Cumhuriyeti'nin ilk Cumhurbaşkanı oldu.

21 Temmuz: Dünyadaki buğday sıkıntısı nedeniyle, İngiltere'de ekmek karneye bağlandı.

30 Eylül: Nuremberg duruşmaları sonunda, Ribbentrop, Goering ve öteki Nazi liderleri ölüm cezasına çarptırıldılar. Goering intihar etti.

Chester Carlson, zerografi tekniğini buldu.

İtalya'da kadınlara seçme hakkı tanındı.

1947

1 Ocak: İngiltere'de, kömür endüstrisi ulusallaştırıldı.

7 Şubat: İngiltere, Filistin'in Araplar ve Yahudiler arasında paylaşılmasını önerdi. Fakat her iki taraf da bu öneriye karşı çıktı.

5 Haziran: ABD'de yaptığı bir konuşma sırasında George Marshall, Avrupa'ya Yardım Programı'nı (Marshall Yardımı) ortaya attı.

15 Ağustos: Hindistan bağımsızlığına kavuştu ve bölündü. Pandit Nehru, Hindistan Başbakanı olurken, Pakistan'da hükümetin başına Liyakat Ali Han geçti.

5 Ekim: Avrupa'daki komünist partilerine yardımcı olmak üzere Komünist Enformasyon Bürosu (Komünform) kuruldu.

14 Ekim: İlk süpersonik uçuş (saatte 1078 kilometre), ABD'nin California eyaletinde Charles Yeager tarafından gerçekleştirildi.

20 Kasım: Prenses Elizabeth, Edinburgh Dükü Philip Mountbatten'le evlendi.

29 Kasım: Birleşmiş Milletler, Filistin'in paylaşılmasına yönelik bir

plan önerdi.

17 Aralık: New York'ta ender görülen bir kış sonucu, kar kalınlığı 280 santimetreyi buldu.

30 Aralık: Romanya Kralı Michael, tahttan indirildi.

İngiliz John Cobb, saatte 634.4 kilometreyle dünya yer hız rekorunu kırdı.

Thor Heyerdahl, tarih öncesi göçleri canlandırmak üzere, bir salı 101 günde Peru'dan Polinezya'ya gitti.

1948

1 Ocak: İngiliz Demiryolları ulusallaştırıldı.

4 Ocak: Birmanya, bağımsızlığına kavuştu.

20 Ocak: Mahatma Gandhi, fanatik bir Hindu tarafından öldürüldü.

4 Şubat: Seylan (Sri Lanka) özyönetim sahibi bir dominyon durumu na geldi.

25 Şubat: Komünist bir darbe sonunda, Çekoslovakya Halk Cumhuriyeti kuruldu.

14 Mayıs: Filistin'deki İngiliz manda yönetimi sona erdi. Yahudiler bölgede İsrail adında geçici olmak koşuluyla bir devlet ettiler.

26 Mayıs: Güney Afrika'da, ırk ayrımı politikası izleyen milliyetçi bir hükümet yönetime geldi.

24 Haziran: SSCB, Berlin'in Batı ile kara ve demiryolu ulaşımını kesti. Batılı güçler Berlin'e ancak havayolu ulaşımı sağlayabiliyor.

29 Temmuz-14 Ağustos: 14 Olimpiyat Oyunları Londra'da yapıldı. 1940 ve 1944 yıllarında yapılması gereken 12. ve 13. Olimpiyat Oyunları ise İkinci Dünya Savaşı nedeniyle iptal edilmişti.

15 Ağustos: Kore Cumhuriyeti

ilan edildi.

1 Eylül: Komünistler, Kuzey Çin Halk Cumhuriyeti'ni kurdular.

4 Eylül: Hollanda Kraliçesi Wilhelmina, tahttan indirildi.

6 Eylül: Juliana, Hollanda Kraliçesi oldu.

9 Eylül: Kuzey Kore'de komünist bir cumhuriyet kuruldu.

17 Eylül: Filistin'de, Yahudi teröristler, Birleşmiş Milletler gözlemcisi Kont Folke Bernadotte'yi öldürdüler.

2 Kasım: Harry S.Truman, yeniden ABD Başkanı seçildi.

7 Kasım: General De Gaulle'ün partisi, Fransız seçimlerinde parlamentoda çoğunluğu elde etti.

14 Kasım: İngiltere tahtının bugünkü veliahtı, Galler Prensi Charles doğdu.

1949

18 Ocak: Moskova'da COMECON kuruldu.

31 Mart: Newfoundland, dominyonun onuncu eyaleti olarak Kanada ile birleşti.

4 Nisan: Washington'da Kuzey Atlantik Anlaşması (NATO) imzalandı.

5 Mayıs: Avrupa Konseyi, Londra'da kuruldu.

11 Mayıs: Siyam'ın adı, Tayland olarak değiştirildi.

12 Mayıs: SSCB, Berlin çevresindeki ablukayı kaldırdı.

23 Mayıs: Federal Almanya Cumhuriyeti kuruldu.

23 Mayıs: Komünist ordular, Çinli milliyetçileri, kara Çin'inden sürdüler.

2 Haziran: TransÖrdün, Ürdün adını aldı.

14 Haziran: Komünistlerin şiddetli muhalefetine karşın, Vietnam Devleti kuruldu.

30 Eylül: 277 bin 264 uçuştan sonra, müttefiklerin Berlin'in Batı kesimine havadan yaptıkları ikmal durdurdular.

1 Ekim: Pekin'de, Mao Çe Tung önderliğinde komünist hükümet kuruldu.

7 Ekim: Doğu Almanya'da, Demokratik Almanya Cumhuriyeti kuruldu.

24 Kasım: İngiltere'de demir ve çelik endüstrileri ulusallaştırıldı.

26 Kasım: Hindistan, İngiliz Milletler Topluluğu içinde, federal bir cumhuriyet oldu.

SSCB atom denemelerine başladı.

1950

8 Mart: SSCB, atom bombası ürettiğini açıkladı.

25 Haziran: Kuzey Kore birliğinin Güney Kore'ye girmesi üzerine Kore Savaşı başladı.

8 Temmuz: Douglas MacArthur, Kore'deki BM kuvvetlerinin komutanlığına atandı.

22 Temmuz: Sürgünde geçen altı yıldan sonra Kral Leopold, Belçika'ya döndü.

1 Ağustos: Kral Leopold, Baudouin'ın yararına tahttan çekildi.

15 Eylül: Birleşmiş Milletler birlikleri Kore'ye girdiler.

21 Ekim: Çin birlikleri Tibet'i işgal etti.

1951

1 Ocak: Çin ve Kuzey Kore birlikleri, BM hatlarını yararak Seul'e girdiler.

11 Nisan: Başkan Truman, Ge-

neral MacArthur'u Uzakdoğu Komutanlığı'ndan aldı.

18 Nisan: Fransa, Batı Almanya, İtalya, Belçika, Lüksemburg ve Hollanda, demir-çelik konusunda işbirliği yapmak üzere bir anlaşma imzalandılar.

23 Haziran: İngiliz diplomatları Guy Burgess ve Donald Maclean, SSCB'ye kaçtılar.

20 Temmuz: Ürdün Kralı Abdullah, Kudüs'te öldürüldü.

8 Eylül: Japonya ve 49 ülkenin temsilcileri arasında barış anlaşması imzalandı.

16 Ekim: Pakistan Başbakanı Liyakat Ali Han öldürüldü.

25 Ekim: İngiltere'de yapılan genel seçimlerde Muhafazakârlar 321, İşçi Partisi 295, Liberaller ise 6 üyelik kazandılar.

ABD'de renkli TV kullanımı başladı.

Julius ve Ethel Rosenberg, ABD aleyhinde casusluk yapmak suçundan ölüme mahkûm edildiler.

1952

6 Şubat: İngiltere'de Kral VI. George öldü ve II. Elizabeth tahta geçti.

27-31 Mayıs: Avrupa Güvenlik Anlaşması, Paris'te imzalandı.

19 Temmuz-3 Ağustos: 15. Olimpiyat Oyunları, Finlandiya'nın Helsinki kentinde yapıldı.

23 Temmuz: Mısır'da General Necip iktidarı ele geçirdi.

11 Ağustos: Ürdün'de Kral Hüseyin tahta çıktı.

Ekim: İngiltere, Avustralya'daki Monte Bello Adaları'nda ilk atom bombasını patlattı.

20 Ekim: Kenya'da, Mau Mau adlı terör örgütünün saldırdığı dehşet

1953 yılında yapılan Kraliçe 2. Elizabeth'ın taç giyme töreni, olağanüstü gorkemli oldu. Törene pek çok devlet ya da hükümet başkanları katıldı.

Üzerine, olağanüstü hal ilan edildi.

4 Kasım: Dwight D. Eisenhower, ABD'nin 34. Başkanı seçildi.

6 Kasım: ABD, Pasifik'teki Eniwetok Atolü'nde, ilk hidrojen bombasını patlattı.

1953

1 Ocak: Maldive Adaları, Cumhuriyet oldu.

10 Ocak: Demir-Çelik Topluluğu ilk kez toplandı.

14 Ocak: Mareşal Tito, Yugoslavya Cumhuriyeti'nin ilk Cumhurbaşkanı seçildi.

5 Mart: Josef Stalin, 73 yaşında öldü.

6 Mart: SSCB Bakanlar Konseyi Başkanlığı'na Malenkov getirildi.

24 Mart: İngiltere'de Kraliçe Mary öldü.

7 Nisan: Dag Hammarskjöld (İs-

veçli), BM Genel Sekreteri seçildi.

8 Nisan: Kenya'da, Jomo Kenyatta ve beş arkadaşı, Mau Mau örgütüyle ilişkili olmakla suçlandılar.

29 Mayıs: Edmund Hillary ve Norkey Tenzing, Everest'in tepesine tırmandılar.

2 Haziran: Kraliçe Elizabeth, Westminster Abbey'de taç giydi.

17 Haziran: Doğu Berlin'de komünist hükümete karşı bir ayaklanma yapıldı.

18 Haziran: Mısır'da Cumhuriyet ilan edildi ve General Necip, Cumhurbaşkanı oldu.

27 Temmuz: Panmunjom'da imzalanan ateşkesle Kore Savaşı sona erdi.

29 Ağustos: SSCB, hidrojen bombası patlattı.

12 Eylül: SSCB'de Nikita Kruşçev, Komünist Partisi Merkez Komi-

tesi Birinci Sekreterliği'ne getirildi.

21 Kasım: 1912'de bulunan tarih öncesi insana ait iskeletin sahte olduğu British Museum (Doğa Tarihi) yetkilileri tarafından kanıtlandı.

23 Aralık: Sovyetler'in İçişleri eski Bakanı Lavrenty Beria ve altı arkadaşı, devlete ihanet suçundan idam edildi.

1954

1 Mart: ABD, Pasifik'teki Bikini Atolu'nda hidrojen bombası patlattı.

31 Mart: SSCB, NATO'ya katılmak istedi.

18 Nisan: Duruma egemen olan Albay Nasır, Mısır Başbakanı ve Askeri Vali oldu.

21 Nisan: Kuzey Vietnam'da Dien Bien Phu'da Vietminh güçlerine karşı ülkeyi savunmak için ABD Hava Kuvvetleri bir Fransız taburunu Vietnam'a indirdi.

27 Nisan: Georgi Malenkov, SSCB Devlet Başkanı oldu.

6 Mayıs: İngiliz atlet Roger Bannister, bir mili, dört dakikanın altında bir sürede koştu.

7 Mayıs: Dien Bien Phu, Komünist Vietminh'in eline geçti.

27 Haziran: Moskova yakınlarındaki Obninsk'te atom gücüyle işleyen ilk santral açıldı.

20 Temmuz: Çin Hindisi'nde ateşkes imzalandı. Vietnam ikiye bölündü; Kuzey, komünist yönetime, Güney, İngiltere ve ABD desteğine girdi.

3 Ağustos: İngiltere'de ilk VTOL hava aracı (The Flying Bedstead) uçuruldu.

8 Eylül: Güneydoğu Asya'da komünist yayılmayı önlemek için Gü-

neydoğu Asya Savunma Anlaşması (SEATO) imzalandı.

23 Ekim: İngiltere, Fransa, ABD ve SSCB, Almanya'daki işgali kaldır-maya karar verdiler.

14 Aralık: ENOSIS konusuyla ilgili olarak Kıbrıs ve Yunanistan'da huzursuzluklar başladı (Bkz. Türkiye).

Fas'ta korkunç bir çekişme saldı-rısı sonucunda, 14 milyon dolarlık turuncuğil ürünü yok oldu.

1955

8 Şubat: SSCB'de Malenkov istifa etti, yerine N.A. Bulganin geçti.

5 Nisan: Churchill istifa etti, Anthony Eden, İngiltere Başbakanı oldu.

19 Mayıs: Batı Almanya, NATO'ya katıldı.

15 Mayıs: Avusturya'nın bağımsız ülke statüsüne kavuşması için Fransa, ABD, İngiltere ve SSCB, Viyana Anlaşması'na imza attılar.

8 Ağustos: Atom enerjisinin barışçı yollarda kullanılmasını konuşmak için Cenevre'de bir konferans toplandı.

22 Eylül: İngiltere'de ilk özel TV istasyonu kuruldu.

8 Ekim: Dünyanın en güçlü savaş gemilerinden biri olan Saratoga uçak gemisi (59.600 ton), ABD'de denize indirildi.

3 Kasım: Cocos Adaları, Avusturya'ya verildi.

5 Kasım: Yeni Viyana opera binası açıldı.

26 Kasım: SSCB, o güne değin yapılan en güçlü hidrojen bombasını patlattığını iddia etti.

26 Kasım: EOKA'nın şiddet eylemleri sonucu, Kıbrıs'taki Rum ör-

*Budapeşte
caddelerinde
Sovyet tankları.
Macaristan'ın Doğu
Bloku'ndan ayrılma
çabaları, 1956
yılında Kızıl Ordu
tarafından
acımasızca
bastırıldı.*

gütü ve Genel Vali John Harding,
acil durum ilan etti (Bkz. Türkiye).

1956

12 Şubat: Burgess ve Maclean
adlı kayıp diplomatlar Moskova'da
ortaya çıktılar ve bir bildiri yayın-
ladılar.

14 Şubat: Komünist Parti toplan-
tısında Nikita Kruşçev, Stalin'in po-
litikasını suçladı.

16 Şubat: İngiliz Parlamentosu,
ölüm cezasını kaldırdı.

9 Mart: Kıbrıs'ta Başpiskopos
Makarios, Seychelles Adaları'na sü-
rüldü (Bkz. Türkiye).

20 Mart: Fransa, Tunus'a bağım-
sızlığını verdi.

23 Mart: Sudan, bağımsız bir
Cumhuriyet oldu.

7 Nisan: Komünform dağıldı.

18 Nisan: Monako Prensi III. Ra-
iner, Amerikalı film yıldızı Grace

Kelly ile evlendi.

3 Mayıs: Antarktika'da, iki doru-
ğu 3 bin metrenin üzerinde olan ye-
ni bir dağ sırası keşfedildi.

23 Haziran: Albay Nasır, Mısır
Cumhurbaşkanı seçildi.

28 Haziran: Polonya'da, Poznan
ayaklanmalarını bastırmak için tank
kullanıldı. 38 kişi öldü, 270 kişi ya-
ralandı.

26 Temmuz: Albay Nasır, Süveyş
Kanalı'nı ele geçirdi.

26 Temmuz: 29.083 tonluk İtal-
yan yolcu gemisi Andrea Doria,
11.644 tonluk İsveç bandırıl: Stock-
holm'le çarpışıp battı.

22 Ağustos: Kıbrıs Genel Valisi
John Harding'in, EOKA'ya yaptığı
teslim çağrıları geri çevrildi (Bkz.
Türkiye).

10 Eylül: Nasır, Süveyş Kanalı ile
ilgili önerileri geri çevirdi.

17 Ekim: İngiltere'de, Cumber-

land kentinin Calder Hall yöresinde, ülkenin ilk büyük nükleer santrali açıldı.

23 Ekim: Macaristan'da, demokratik bir hükümetin kurulması ve Sovyet birliklerinin ülkayı terk etmesi için büyük çapta gösteriler yapıldı.

24 Ekim: Sovyet Ordusu, Macaristan'daki olaylara müdahale etti.

31 Ekim: İngiliz ve Fransız birlikleri, Süveyş'teki Mısır askeri tesislerini bombaladılar.

2 Kasım: Macaristan Hükümeti, Sovyet istilasını karşısında, Birleşmiş Milletler'den yardım istedi.

4 Kasım: Sovyet birlikleri, Budapeşte'ye saldırdı.

6 Kasım: Eisenhower, bir kez daha ABD Başkanı seçildi.

7 Kasım: İngiltere ve Fransa, Mısır ile ateşkes ilan ettiler.

8 Kasım: Birleşmiş Milletler, SSCB'yi, Macaristan'ı terk etmeye çağırırdı, ancak olayların önü alınmadı.

22 Kasım-8 Aralık: 16. Olimpiyat Oyunları, Avustralya'nın Melbourne kentinde yapıldı.

1957

9 Ocak: İngiltere'de, Anthony Eden, Başbakanlık'tan ayrıldı.

10 Ocak: Harold MacMillan, İngiltere Başbakanı oldu.

12 Şubat: ABD'de, elmasın daha sert bir madde olan "borazon"un yapıldığı açıklandı.

6 Mart: İngiliz Milletler Topluluğu üyesi, şimdi Gana olarak bilinen Altın Sahili, bağımsız bir devlet oldu.

25 Mart: Roma Anlaşması, "Altılar" tarafından imzalandı. Böylece, Belçika, Fransa, Batı Almanya, İtalya,

Lüksemburg ve Hollanda, Ortak Pazar'ın temelini attılar.

15 Mayıs: İngiltere, Orta Pasifik'te bir nükleer bomba denemesi yaptı.

31 Ağustos: Malezya, bağımsızlığına kavuştu.

21 Eylül: Norveç Kralı 7. Haakon öldü, yerine Velihaht Prens Olaf geçti.

4 Ekim: Sovyet uzay gemisi Sputnik-1 fırlatıldı.

3 Kasım: SSCB, içinde bir eski mo köpeği bulunan Sputnik-2 adlı uzay aracını, uzaya fırlattı

1958

13 Ocak: Amerikan gazetesi Daily Worker, yayınına son verdi.

31 Ocak: ABD, Explorer-1 adlı ilk uzay uydusunu fırlattı.

1 Şubat: Mısır ve Suriye, Birleşik Arap Cumhuriyeti adı altında birleştiler.

6 Şubat: Batı Almanya'da, Münih kenti yakınlarındaki bir uçak kazasında, aralarında, ünlü İngiliz futbol takımı Manchester United'ın yedi futbolcusunun da bulunduğu 21 kişi hayatını kaybetti.

4 Mart: ABD nükleer denizaltısı Nautilus, Kuzey Kutbu'na gitti.

11 Mart: ABD'de, işsizlerin sayısı 5 milyon 200 bine ulaştı.

27 Mart: SSCB'de Kruşçev, Bakanlar Konseyi Başkanı oldu.

Nisan: İlk stereo plaklar, ABD'de satılmaya başlandı.

13 Mayıs: Cezayir'de, Fransız asıllıların başlattıkları bir isyan sonucu, Fransız ordusu yönetime el koydu.

29 Mayıs: General De Gaulle, Fransa'da yeniden iktidara getirildi.

10 Temmuz: İlk parkmetreler

Yüzyılımızın Olayları

Londra'da kullanılmaya başlandı.

14 Temmuz: Irak'ta Kral Faysal öldürüldü. Abdülkasım, ülkede Cumhuriyet ilan etti.

26 Temmuz: Prens Charles, Galler Prensi oldu.

27 Ağustos: SSCB, içinde iki köpek bulunan Sputnik-3'ü uzaya gönderdi.

28 Ekim: Kardinal Roncalli, 23. John adıyla Papa oldu.

21 Aralık: Charles de Gaulle, Fransa'da, Beşinci Cumhuriyet'in Cumhurbaşkanı seçildi.

Macaristan'da, Devlet eski Başbakanı Imre Nagy, gizli bir yargılama-dan sonra idam edildi.

1959

1 Ocak: Kübe Devlet Başkanı Batista devrildi ve Dominik Cumhuriyeti'ne kaçtı.

2 Ocak: SSCB, ay roketi Luna-1'i fırlattı.

3 Ocak: Alaska, ABD'nin 49. eyaleti oldu.

16 Şubat: Fidel Castro, Küba Başbakanı oldu.

19 Şubat: İngiltere'de Prens Andrew doğdu.

26 Haziran: Kuzey Amerika'daki St. Lawrence ağzı ve denizyolu, Kraliçe II. Elizabeth ve Başkan Eisenhower tarafından hizmete açıldı.

6 Temmuz: Saar, Batı Almanyaya'

Berlin'i ikiye ayıran Utanç Duvarı, 1961 yılında, komünist yönetimden hoşnut olmayan Doğu Berlinlilerin, Batı'ya sığınmalarını engellemek amacıyla yapıldı.

ya katıldı.

25 Temmuz: Bir İngiliz hoverkaf, Manş Denizi'ni iki saatte aştı.

21 Ağustos: Hawaii, ABD'nin 50. eyaleti oldu.

25 Eylül: Seylan (Sri Lanka) Başbakanı S.W.R.D. Bandaranaike öldürüldü.

4 Ekim: Sovyet uzay gemisi Luna-3, ayın ilk fotoğraflarını çekti.

17 Kasım: Güney Afrika'da, De Beers adlı elmas şirketi, sentetik elmas ürettiğini açıkladı.

20-29 Kasım: Avrupa Serbest Ticaret Birliği (EFTA), İngiltere, Norveç, Portekiz, İsviçre, Avusturya, Danimarka ve İsveç'in katılımıyla kuruldu.

1960

23 Ocak: Profesör Piccard tara-

fından geliştirilen Trieste adlı batiskaf, Pasifik'te, okyanusların bilinen en derin noktasına (11 bin metre) dalarak araştırmalar yaptı.

13 Şubat: Fransa, Sahra Çölü'nde ilk atom bombasını patlattı.

2 Mayıs: Amerika'da, San Quentin Cezaevi'nde, Caryl Chessman adlı sanık 12 yıllık bir bekleyişten sonra idam edildi.

6 Mayıs: Prenses Margaret, Westminster Abbey'de, Antony Armstrong-Jones ile evlendi.

7 Mayıs: Leonid Brejnev, SSCB Devlet Başkanı oldu.

30 Haziran: Belçika Kongosu, Kongo Cumhuriyeti adı altında bağımsızlığına kavuştu.

7 Temmuz: SSCB, Barents Denizi üzerinde, bir ABD uçağını düşür-

dü.

11 Temmuz: Kongo'nun, Katan-ga eyaleti Başbakanı Moiz Çombe, bağımsızlık ilan etti.

16 Ağustos: Kıbrıs'ta bağımsız bir cumhuriyet kuruldu ve Başpiskopos Makarios, Cumhurbaşkanlığı'na seçildi.

25 Ağustos-11 Eylül: 17. Olimpiyat Oyunları, Roma'da yapıldı.

25 Eylül: Atom enerjisiyle çalışan ilk uçak gemisi US Enterprise, ABD'de denize indirildi.

1 Ekim: Nijerya, İngiliz Uluslar Topluluğu'na bağlı bağımsız bir devlet oldu.

18 Ekim: İngiliz gazetesi News Chronicle, Daily Mail ile, Star da The Evening News ile birleşti.

21 Ekim: İngiltere, ilk atomik denizaltısı HMS Dreadnought'u denize indirdi.

8 Kasım: ABD'de Demokrat Senatör John F. Kennedy, 35. Başkan seçildi. Kennedy, ABD'nin ilk Katolik Başkanı ve gelmiş geçmiş en genç Başkan unvanlarını da taşıyordu.

Bu yıl içinde, Afrika'da bağımsızlığına kavuşan ülkeler de şöyle sıralanabilir: Kamerun (1 Ocak), Togo (27 Nisan), Madagaskar (26 Haziran), Somali (27 Haziran), Belçika Kongo-su (30 Haziran), Dahomey, Nijer, Yurkarı Volta, Gabon, Fildişi Sahili, Çad, Orta Afrika ve Fransız Kongo-su (Ağustos), Nijerya (1 Ekim), Moritanya (28 Kasım).

1961

12 Nisan: Sovyet Binbaşısı Yuri Gagarin, uzayda dünyanın yörüngesinde dolaşan ilk insan oldu.

17 Nisan: ABD'de yaşayan 1400

Kübalı, Castro'yu devirmek üzere, Küba'nın Domuzlar Körfezi'ne bir çıkarma yapmak istediler. Ancak girişim başarısızlıkla sonuçlandı.

21 Nisan: Cezayir'deki Fransız birlikleri arasında, General Challe'nin önderliğinde bir isyan çıktı.

27 Nisan: Sierra Leone bağımsızlığına kavuştu ve İngiliz Milletler Topluluğu üyesi oldu.

28 Mayıs: Paris-Bükreş arasında çalışan Orient Express, 78 yıl sonra seferlerine son verdi.

31 Mayıs: Güney Afrika'da Cumhuriyet ilan edildi ve ülke, İngiliz Milletler Topluluğu'ndan ayrıldı.

10 Ağustos: İngiltere, üyelik için Ortak Pazar'a başvurdu.

17-18 Ağustos: Doğu Almanya, Berlin'de "Utanç Duvarı"nı yaptı.

18 Eylül: BM Genel Sekreteri, Dag Hammarskjöld, Kongo'da bir uçak kazasında öldü.

1 Ekim: İngiliz Kamerunu ile Fransız Kamerunu birleşerek, Kamerun Cumhuriyeti'ni kurdu.

10 Ekim: Tristan'da Cunha Adası'nda bulunan sönmüş bir yanardağın yeniden indifa etmesi üzerine ada boşaltıldı.

9 Nisan: Tanganika, bağımsızlığına kavuştu ve İngiliz Milletler Topluluğu üyesi oldu.

Nazi savaş suçlusu Adolf Eichmann, Kudüs'teki yargılanması sonunda suçlu bulundu.

1962

1 Ocak: Batı Samoa, bağımsızlığına kavuştu.

1 Temmuz: Afrika'da, Ruanda ve Burundi, bağımsızlıklarına kavuştu-lar.

3 Temmuz: Fransa, Cezayir'in

bağımsızlığını tanıdı.

1 Ağustos: Jamaika, bağımsızlığına kavuştu ve İngiliz Milletler Topluluğu üyesi oldu.

31 Ağustos: Trinidad ve Tobago, bağımsızlığa kavuştular ve İngiliz Milletler Topluluğu üyesi oldular.

9 Ekim: Uganda bağımsızlığını kazandı ve İngiliz Milletler Topluluğu üyesi oldu.

22 Ekim: ABD Başkanı Kennedy, SSCB'nin Küba'ya nükleer füzeler yerleştirdiğini açıkladı.

24 Ekim: ABD, Küba'yı ablukaya aldı.

2 Kasım: Başkan Kennedy, SSCB'nin, Küba'daki füzeleri söktüğünü açıkladı.

20 Kasım: ABD, Küba çevresindeki ablukayı kaldırdı.

30 Kasım: Birmenyalı diplomat U-Thant, BM Genel Sekreteri seçildi.

1963

19 Şubat: SSCB, Küba'daki birliklerini de geri çekmeyi kabul etti.

30 Haziran: Kardinal Montini, 6. Paul adıyla Papa seçildi.

5 Ağustos: İngiltere, ABD ve SSCB arasında, nükleer denemelerin durdurulması anlaşması imzalandı.

8 Ağustos: Glasgow-Londra seferini yapan posta trenini soyarak, 3 milyon 250 bin dolar değerinde sterlin çalan hırsızlar, yüzyılın en büyük tren soygununu gerçekleştirdiler.

1 Kasım: Güney Vietnam'da yapılan askeri bir darbeye, Devlet Başkanı Ngo Dinh Diem öldürüldü.

22 Kasım: Başkan John F. Ken-

nedy, Dallas'ta, Lee Harvey Oswald tarafından öldürüldü ve yerine geçen Lyndon B. Johnson, ABD'nin 36. Başkanı oldu.

10 Aralık: Zanzibar bağımsızlığını kazandı ve İngiliz Milletler Topluluğu'nun bir üyesi oldu.

1964

11 Şubat: Kıbrıs'ın Limasol kentinde, Rumların saldırısı sonucu, Rumlarla Türkler arasında büyük çatışmalar çıktı (Bkz. Türkiye).

6 Mart: Yunan Kralı I. Paul'un yerine II. Konstantin geçti.

27 Mart: Kıbrıs'a, BM Barışgücü gönderildi (Bkz. Türkiye).

27 Nisan: Tanganika ile Zanzibar'ın birleşmesiyle, Tanzanya Devleti kuruldu.

2 Temmuz: ABD'de, Başkan Johnson, İnsan Hakları Yasası'nı imzaladı.

6 Temmuz: Nyasaland, Malawi adıyla bağımsızlığına kavuştu ve İngiliz Milletler Topluluğu üyesi oldu.

2 Ağustos: Bir Amerikan destroyerinin Kuzey Vietnam açıklarında saldırıya uğraması üzerine, ABD uçakları, Kuzey Vietnam üslerini bombaladılar.

8 Ağustos: Türk jetleri, Kıbrıs üzerinde (Bkz. Türkiye).

2 Eylül: Endonezya birlikleri Malaya'ya girdi.

21 Eylül: Malta, bağımsızlığını kazandı ve İngiliz Milletler Topluluğu üyesi oldu.

10 Ekim-24 Ekim: 18. Olimpiyat Oyunları, Tokyo'da yapıldı.

15 Ekim: Krusçev'in yerine,

Yüzyılımızın Olayları

SSCB Komünist Partisi Birinci Sekreterliği'ne Leonid Brejnev getirildi, Aleksî Kosigin de Başbakan oldu.

24 Ekim: Kuzey Rodezya, Zambiya adıyla bağımsızlığına kavuştu ve İngiliz Milletler Topluluğu üyesi oldu.

2 Kasım: Lyndon B. Johnson, yeniden ABD Başkanlığı'na seçildi.

12 Aralık: Kenya'da Cumhuriyet ilan edildi ve ülke, İngiliz Milletler Topluluğu üyesi oldu.

ABD'de, İnsan Hakları Yasası'na tepki olarak, New York'un Harlem yöresinde ırkçı ayaklanmalar baş gösterdi.

1965

24 Ocak: Sir Winston Churchill, 90 yaşında Londra'da öldü.

7 Şubat: Kuzey Vietnamlıların, güneydeki Amerikan bölgelerine saldırımları üzerine, ABD uçakları, Kuzey Vietnam'ı bombaladılar.

18 Şubat: Gambia, bağımsızlığını kazandı ve İngiliz Milletler Topluluğu üyesi oldu.

8 Mart: ABD, Güney Vietnam'a 3 bin 500 denizci çıkardı.

4 Nisan: Kuzey Vietnam savaş uçakları, ABD jetlerini düşürdüler.

1 Eylül: Pakistan birlikleri, ateşkes hattını aşarak Keşmir'e girdiler.

6 Eylül: Hindistan, Batı Pakistan'ı işgal etti.

4 Ekim: Papa 6. Paul, New York'a ayak bastı ve Amerika'yı ziyaret eden ilk Papa oldu.

9 Kasım: İngiltere'de ölüm cezası yasaklandı.

11 Kasım: Rodezya, tek taraflı

olarak bağımsızlığını ilan etti. İngiltere bu kararı tanımadığını açıkladı.

26 Kasım: Fransa, ilk uydusunu uzayda yörüngeye oturttu.

9 Aralık: Sovyetler Birliği'nde, Devlet Başkanlığı'na, Anastas Mikoyan yerine Nikolay Podgorni getirildi.

ABD'nin tüm kuzeydoğusuyla Kanada'da elektrik kesildi. Karanlıktan 30 milyon kişi etkilendi. 9 ay sonra hızlı bir doğum artışı gözlemlendi.

Gazeteci Ed Murrow öldü.

Zenci lider Malcolm X öldürüldü.

1966

10 Ocak: İngiltere Başbakanı Harold Wilson, Rodezya sorununu görüşmek üzere, İngiliz Milletler Topluluğu üyesi ülkelerin başbakanları ile Lagos'ta buluştu.

17 Ocak: Nijerya'da askeri darbe. Yönetimi, General Ironsi aldı.

17 Ocak: ABD uçağının düşmesi sonucu, bir hidrojen bombası, İspanya üzerinde kayboldu. Bomba, 7 Nisan günü Palomares yakınlarında bulundu.

10 Mart: Hollanda'da, Veliaht Prenses Beatrix, Claus von Amsberg ile evlendi.

23 Mart: Canterbury Başpiskoposu, Roma'yı ziyaret ederek görüştü. Böylece, 400 yıllık bir aradan sonra Anglikan ve Roma Katolik kiliseleri arasında ilk temas yapılmış oldu.

30 Nisan: Manş'ın iki yakasında, Calais ile Ramsgate arasında düzenli hoverkraft seferleri başladı.

6 Temmuz: 1964 yılından beri ba-

ğımsız olan Malawi'de cumhuriyet ilan edildi.

30 Temmuz: Wembley'de yapılan final maçını kazanan İngiltere, Dünya Kupası'nı müzesine götürdü.

1 Ağustos: Nijerya'da yeni bir askeri darbe. General Ironski devrildi, yerine Albay Gowon geçti.

6 Eylül: Güney Afrika Başbakanı Dr. Verwoerd, Cape Town'da öldürüldü.

15 Eylül: İngiltere'nin ilk kutup denizaltısı HMS Resolution, denize indirildi.

30 Eylül: Bechuanaland, bağımsızlığını kazandı ve Botswana Cumhuriyeti adını aldı.

huriyeti adını aldı.

4 Ekim: Basutoland, bağımsızlığını kazandı ve Lesotho Krallığı adını aldı.

18 Ekim: Kızını öldürmek suçundan 1950 yılında idam edilen Timothy Evans'ın masum olduğu anlaşıldı ve yapılan bir dinsel törenle aklandı.

21 Ekim: Galler'de Glamorgan yöresi Aberfan kasabasında, dev bir kömür yığınının heyelan sonucu birkaç kulübeyi, bir okulu ve çiftliği altına alması sonucu, 116'sı çocuk olmak üzere 124 kişi öldü.

23 Ekim: Casusluk suçundan dolayı çarptırıldığı 42 yıllık hapis ce-

4. Vietnam Savaşı sırasında, bir Vietkong (komünist) köyü, Güney Vietnam birlikleri tarafından yakılıyor.

zasını çekmekte olan George Blake, Londra'daki Wormwood Scrubus Cezaevi'nden kaçımayı başardı.

30 Kasım: Dr. Kurt-Georg Kiesinger, Dr. Ludwig Erhard'ın yerine Batı Alman Şansölyesi oldu.

12 Aralık: Francis Chichester, 107 günde yaptığı 20 bin 900 kilometrelik tek başına yolculuktan sonra, Sidney'e ulaştı.

Seller, Kuzey İtalya'yı büyük ölçüde etkiledi. Floransa ve Venedik'te çok sayıda sanat yapıtı ile tarihi eser zarar gördü.

Mini etek moda oldu.

New York Herald Tribune, yayınına ara verdi.

Salvation Army, yüzüncü yılını kutladı.

The Times gazetesi, biçim değişti.

Çin'de Kızıl Muhafızlar ortaya çıktı.

Katoliklerin cuma günleri'et yememe yasağı kaldırıldı.

ABD'nin Newark ve Detroit kentinde ırkçı ayaklanmalar görüldü.

1967

4 Ocak: Donald Campbell, İngiltere'de, Bluebird adlı sürat teknesinin içinde öldürüldü.

24 Şubat: Sierra Leone'de iktidar, subayların eline geçti.

30 Mayıs: Doğu Nijerya, Biafra Cumhuriyeti adı altında bağımsızlığını ilan etti.

5 Haziran: İsrail ile Arap ülkeleri arasında 6 Gün Savaşı başladı.

7 Haziran: İsrail birlikleri, Kudüs'ü ele geçirdiler, ayrıca Ürdün ve Mısır'dan önemli ölçüde toprak aldılar.

10 Haziran: Danimarka Veliiaht Prensesi Margrethe, Kont Henri de Monpezat ile evlendi.

17 Haziran: Çin, ilk hidrojen bombasını patlattı.

7 Temmuz: Nijerya'da federal hükümete bağlı birliklerle ayrılıkçı Biafra askerleri arasında çarpışmalar başladı.

25 Ağustos: Amerikan Nazi Partisi lideri George Rockwell öldürüldü.

3 Eylül: İsveç'te trafik akımı soldan sağa geçti.

10 Eylül: Cebelitarık'ta oylama yapıldı. 12 bin 138 kişi, İngiliz yönetiminde kalmak isterken, yalnızca 44 kişi İspanyol yönetimini yeğledi.

20 Eylül: Queen Elizabeth 2, denize indirildi.

1960'ların dünyayı saran modalarından, mini etekli kızlar.

21 Ekim: İsrail destroyeri Eilat, Mısır füzeleri tarafından batırıldı.

24 Ekim: İsrail bombardımanı sonucu, Süveyş Kanalı ağzındaki bir petrol rafinerisi yok edildi.

26 Ekim: İran Şahı ve Kraliçesi, Tahran'da taç giydi.

29 Ekim: Montreal'de uluslararası EXPO-67 Fuarı açıldı.

8 Kasım: İngiltere'de ilk yerel radyo istasyonu, Radio Leicester, yayına başladı.

24 Kasım: BM Genel Sekreteri U-Thant, Türkiye ile Yunanistan'ın, Kıbrıs sorunu nedeniyle, sıcak savaşın eşiğinde olduğunu söyledi (Bkz. Türkiye).

27 Kasım: General de Gaulle, o aşamada, İngiltere'nin Ortak Pazar'a girmek için yaptığı başvurusu görüşmeye hazır olmadığını söyledi.

30 Kasım: Güney Arabistan Federasyonu, bağımsız Güney Yemen Halk Cumhuriyeti'ne döndü.

1 Aralık: Batı dünyasının en büyük teleskobu olan Isaac Newton teleskobu, Greenwich Kraliyet Rasathanesi'ne yerleştirildi.

3 Aralık: Cape Town'da ilk insan kalbi nakli başarıyla gerçekleştirildi.

11 Aralık: Sesten hızlı gidecek olan Concorde uçağının bir prototipi, Fransa'nın Toulouse kentinde ilk olarak tanıtıldı.

17 Aralık: Avustralya Başbakanı Harold Pint, yürerken boğuldu.

21 Aralık: Cape Town'da kendisine kalp nakli yapılan hasta, akciğer yetmezliğinden öldü.

1968

23 Ocak: Amerikan istihbarat ge-

mişi Pueblo, 82 mürettebatıyla birlikte, Kuzey Koreliler tarafından ele geçirildi.

26 Ocak: İngiltere'de, National Provincial ile Westminster bankaları birleşerek, National Westminster Bank adını aldılar.

31 Ocak: Vietkong birlikleriyle yapılan çok şiddetli çarpışmaların ardından, tüm Vietnam'da sıkıyönetim ilan edildi.

4 Şubat: Dünyanın en ağır hoverkraftı (165 ton), İngiltere'de denize indirildi.

12 Mart: Mauritius, bağımsızlığını kazandı.

22 Mart: Çekoslovakya'da, General Ludvik Svoboda, Antonin Novotný'nin yerine Devlet Başkanı oldu.

27 Mart: Sovyet astronotu Yuri Gagarin, bir uçak kazasında öldü.

4 Nisan: ABD'de insan hakları savunucusu Martin Luther King öldürüldü.

5 Nisan: Queen Elizabeth transatlantığı, bir Amerikan şirketine 4 milyon 200 bin dolara satıldı.

20 Nisan: Pierre Trudeau, Kanada Başbakanı oldu.

6 Mayıs: İspanya, Cebellitarık ile olan sınırını, İspanyollardan başka herkese kapattı.

10 Mayıs: Paris'te polislerle öğrenciler arasında çok şiddetli çarpışmalar meydana geldi.

19 Mayıs: Fransa'da, iki milyonu aşkın işçi greve gitti.

22 Mayıs: Fransa'daki grevci işçilerin sayısı 9 milyonu buldu.

5 Haziran: ABD'de Senatör Robert Kennedy vuruldu, 25 saat sonra öldü.

18 Temmuz: James Earl Ray,

Martin Luther King'in öldürülmesi olayına karıştığı gerekçesiyle, İngiltere tarafından ABD'ye verildi.

23 Temmuz: Roma-Tel Aviv seferini yapmakta olan İsrail Hava Yolları'na ait Boeing-707 tipi bir yolcu uçağı, Cezayir'e kaçırıldı.

20 Ağustos: Sovyetler Birliği ve öteki Varşova Paktı üyeleri, Çekoslovakya'ya askeri birlikler gönderdiler.

31 Ağustos: İran'da meydana gelen bir depremde, 20 bin kişi öldü.

6 Eylül: Swaziland, İngiliz Milletler Topluluğu üyesi, bağımsız bir ülke oldu.

26 Eylül: Portekiz'de Salazar'ın yerine Dr. Marcello Caetano, Başbakan oldu.

12-27 Ekim: 19. Olimpiyat Oyunları, Meksika'nın başkenti Mexico City'de yapıldı.

31 Ekim: ABD Başkanı Johnson, Kuzey Vietnam'a yapılan bombardımanın durdurulmasını istedi.

3 Kasım: Kuzey İtalya'da şiddetli fırtına ve yağışlar, yüzü aşkın kişinin ölümüne neden oldu.

5 Kasım: Richard Nixon, çok az bir oy farkıyla da olsa, ABD'nin 37. Başkanı seçildi.

19 Kasım: Queen Elizabeth 2, ilk yolculuğunu gerçekleştirdi.

1968 yılında
Paris,
çok geniş
çaplı
öğrenci
olaylarına
sahne oldu.

23 Aralık: Kuzey Kore'de, Pueblo adlı Amerikan gemisinin Ocak ayında tutuklanan 82 kişilik mürettebatı serbest bırakıldı.

26 Aralık: İsrail Hava Yolları'na ait bir Boeing 707 yolcu uçağına Atina Havaalanı'nda saldıran Arap gerillalar, bir yolcuyu öldürdüler.

28 Aralık: İsrail komandoları, Beyrut Havaalanı'na bir baskın düzenleyerek, 13 Lübnan uçağını havaya uçurdular.

Mısır'da, Asvan Barajı'nın yapımı tamamlandı.

Norveç Kralı 5. Olav, Washington'u ziyaret etti.

1969

27 Ocak: Irak'ta, çoğunluğu Yahudi olan 14 kişi, İsrail hesabına casusluk yaptıkları gerekçesiyle bir meydanda asıldı.

18 Şubat: Arap milliyetçileri, Zürih'te bir İsrail yolcu uçağına saldırdılar. Altı yolcu yaralandı, dört Arap gerilladan biri öldü.

5 Mart: Batı Almanya'da Dr. Gustav Heinemann, Dr. Lübke'nin yerine Devlet Başkanı oldu.

19 Mart: İngiliz paraşütçü birlikleri, Karayipler'deki Anguilla Adası'na indi.

25 Mart: Pakistan Devlet Başkanı Eyüp Han, görevinden ayrıldı. Yerine geçen General Yahya Han, ülkede sıkıyönetim ilan etti.

28 Mart: General Dwight D. Eisenhower öldü.

17 Nisan: Çekoslovakya'da, Komünist Partisi Genel Sekreteri Alexander Dubçek'in yerine, Dr. Gustav Husak getirildi.

28 Nisan: General de Gaulle,

Fransa Devlet Başkanlığı'ndan istifa etti.

25 Mayıs: Sudan'da askeri bir cunta yönetimi ele geçirdi.

2 Haziran: ABD destroyeri Frank E. Evans, Güney Çin Denizi'nde Avustralya uçak gemisi Melbourne ile çarpışarak ikiye bölündü. 70 Amerikan denizcisi kayboldu.

8 Haziran: ABD Başkanı Nixon, Ağustos ayı sonuna kadar 25 bin Amerikan askerinin Vietnam'dan çekileceğini açıkladı.

15 Haziran: Georges Pompidou, Fransa Cumhurbaşkanı oldu.

20 Haziran: Rodezya'da yapılan bir referandumda, Ian Smith'in hazırladığı Cumhuriyet Anayasası, ezici bir çoğunlukla kabul edildi.

21 Temmuz: Apollo 11 adlı uzay aracının aya inmesinden sonra, Neil Armstrong, ay yüzeyine indi ve ayda yürüyen ilk insan olarak tarihe geçti.

31 Temmuz: Papa 6. Paul, Uganda'ya gitti ve Afrika'yı ziyaret eden ilk Papa oldu.

4 Ağustos: Kuzey İrlanda'da, Protestanlar ile Katolikler arasında şiddetli çatışmalar çıktı, işyerleri ateşe verildi.

14 Ağustos: Asayişli sağlamak üzere Kuzey İrlanda'ya İngiliz askerleri gönderildi.

21 Ağustos: Vietnam'da, Avustralyalı subay Rayene Stewart Simpson'a cesaret madalyası verildi.

29 Ağustos: Arap gerillalar, Roma'dan Tel Aviv'e gitmekte olan TWA uçağını ele geçirerek, Şam'a indirdiler.

1 Eylül: Libya'da, subaylar yönetimi ele geçirerek, Kral İdris'i devirdiler.

3 Eylül: Kuzey Vietnam Devlet Başkanı Ho Şi Minh, 79 yaşında öldü.

4 Eylül: Rio de Janeiro'da, ABD'nin Brezilya Büyükelçisi Charles Burke, teroristler tarafından kaçıırıldı.

7 Eylül: ABD Büyükelçisi, Brezilya'daki 15 siyasal mahkûmun serbest bırakılması üzerine kurtarıldı.

12 Eylül: Başkan Nixon, 36 saatlik bir aradan sonra, Kuzey Vietnam'ın yeniden bombalanmasını emretti.

16 Eylül: Nixon, Eylül ortalarına

değin, 35 bin Amerikan askerinin daha Vietnam'dan çekileceğini duyurdu.

24 Eylül: Ton Duc Thang, Kuzey Vietnam Devlet Başkanı oldu

12 Ekim: Bir polis ile iki sivilin öldürölmesi üzerine çıkan şiddet olaylarını bastırabilmek için, Belfast'a paraşütçü birlikleri gönderildi.

15 Ekim: ABD'de, Vietnam Savaşı'nı protesto eden gösteriler başladı.

21 Ekim: Willy Brandt, Batı Almanya Şansölyesi seçildi.

Ayda ilk adım. Astronot Neil Armstrong ve Edwin Aldrin, 1969 yılında aya inen ilk insanlar oldular.

31 Ekim: Amerikalı bir deniz eri, TWA'ya ait bir Boeing 707'yi zorla California'dan Roma'ya kaçırdı.

24 Kasım: Amerikalı teğmen William Calley, My Lai katliamını gerçekleştirerek, adı geçen köydeki 109 sivil Vietnamlıyı öldürdüğü için askeri mahkemede yargılandı.

3 Aralık: Hans Baldung tarafından yapılan ve gerçek değeri 25 dolar olan "The Temptation of Eve" adlı tablo, bir açık artırmada 290 bin dolara satıldı.

Bayan Golda Meir, İsrail'in dördüncü Başbakanı oldu.

1970

11 Ocak: Biafra'nın başkenti Owerri, Nijerya birliklerinin eline geçti.

12 Ocak: Biafra Ordusu teslim oldu ve 1967 yılı Mayıs ayında başlayan Nijerya iç savaşı sona erdi.

23 Şubat: Guyana, bağımsızlığını kazandı ve İngiliz Milletler Topluluğu üyesi bir Cumhuriyet oldu.

2 Mart: Rodezya, kendi kendine cumhuriyet ilan etti.

15 Mart: EXPO 70 Fuarı, Japonya'nın Osaka kentinde açıldı.

18 Mart: Kampuçya Devlet Başkanı Prens Norodom Sihanouk, iki sağ kanat lideri tarafından devrildi.

19 Mart: Doğu ve Batı Almanya devlet başkanları, 20 yıllık bir aradan sonra ilk kez bir araya geldiler.

3 Nisan: 9 Japon gerilla, Japon Hava Yolları'na alt bir Boeing 727'yi Kore'de ele geçirerek, Pyongyang'a indirdi. 103 yolcu, 78 saat sonra serbest bırakıldı.

5 Nisan: Guatemala'da, beş gün önce solcu gerillalar tarafından ka-

çırılan Batı Alman Büyükelçisi ölü bulundu.

8 Nisan: İsrail savaş uçakları, bir Mısır köyünü bombaladılar, bir öğretmen ile 30 çocuğu öldürdüler.

20 Nisan: Başkan Nixon, Vietnam'dan 150 bin Amerikan askerinin daha geri çekileceğini açıkladı.

22 Nisan: Trinidad Başbakanı Dr. Eric Williams, ülkesindeki siyah ayaklanmanın bastırılabilmesi için İngiltere'den yardım istedi.

31 Mayıs: Peru'da meydana gelen depremde, yaklaşık 70 bin kişi can verdi.

18 Haziran: İngiltere'de yapılan seçimleri, 330 üyelikle Muhafazakâr Parti kazandı. İşçi Partisi 287, Liberaller ise 6 temsilci ile Meclis'e girdi. Edward Heath, Başbakan oldu.

29 Haziran: Kampuçya'dan ABD askerlerinin geri çekilmesi tamamlandı.

12 Temmuz: Thor Heyerdahl ve yedi arkadaşı, Ra-2 adını verdikleri ve papirüsten yaptıkları tekneleri ile Atlantik Okyanusu'nu 57 günde geçtiler ve Fas'tan, Barbados'un Bridgetown-kentine ulaştılar.

19 Temmuz: Brunel'in "demir gemisi", S.S. Great Britain, Falkland Adaları'ndan İngiltere'ye geri getirildi.

25 Ağustos: Ortadoğu barış görüşmeleri New York'ta başladı.

6 Eylül: Batı Avrupa'da dört yolcu uçağı, Arap gerillalar tarafından kaçırıldı. İsviçre Hava Yolları'na alt bir DC-8 ile, Trans-World Hava Yolları'na alt bir Boeing 707, Ürdün'e indirildi. Bir Pan American jumbo jeti, Kahire'de havaya uçuruldu. İsrail Hava Yolları'na alt Boeing 707'yi kaçıran teroristin öldürülmesi üzerine, bu eylem yarıda kaldı.

Yüzyılımızın Olayları

9 Eylül: Bombay-Londra seferini yapan bir BOAC uçağı, Basra Körfezi üzerinde kaçırıldı. Beyrut'a inmeye zorlanan uçak, buradan yakıt aldıktan sonra yeniden havalandı ve Ürdün'de beklemekte olan öteki iki uçağın yanına indirildi.

28 Eylül: Birleşik Arap Cumhuriyeti (Mısır) Devlet Başkanı Cemal

Abdül Nasır, 52 yaşında öldü.

10 Ekim: Fiji, bağımsızlığını kazandı ve İngiliz Milletler Topluluğu üyesi oldu.

17 Ekim: Enver Sedat, Birleşik Arap Cumhuriyeti Devlet Başkanı oldu.

9 Kasım: Fransız devlet adımı General Charles de Gaulle, 79 yaşın-

1970 yılından bu yana, Kuzey İrlanda'daki İngiliz askerleri, Katoliklerle, Protestanlar arasındaki çatışmaları engellemeye çalışıyorlar. Özellikle Belfast, zaman zaman geniş çapta terör olaylarına sahne oluyor.

da öldü.

13 Kasım: Doğu Pakistan'da, siklon ve hemen arkasından gelen dev dalgalar, 500 bini aşkın insanın ölümüne neden oldu.

27 Kasım: Papa 6. Paul'e, üç günlük bir ziyaret için geldiği Manila'da, bir suikast girişiminde bulunuldu, ancak girişim başarıya ulaşmadı.

27 Kasım: Ünlü ressam Velasquez'in yaptığı Juan de Pareja portresi, Londra'da bir açık artırmada 3 milyon dolara satıldı.

7 Aralık: İsveç'in Brezilya Büyükelçisi'ni kaçıran teroristler, elçinin hayatına karşılık, 70 arkadaşlarının serbest bırakılmasını istediler.

20 Aralık: Polonya'da Komünist Partisi Birinci Sekreteri Wladyslaw Gomulka görevinden ayrıldı, yerine Edward Gierek geçti.

Polonya'nın Gdansk kentinde, polisle göstericiler arasında çıkan çatışmalarda 300 kişi öldü.

Kanada'da, Quebec Bakanı Pierre Laporte'nin, Quebec Kurtuluş Cephesi tarafından öldürülmesi üzerine, Başbakan Pierre Trudeau, ülkede savaş hali ilan etti.

Salvador Allende, Şili'de Devlet Başkanı seçildi.

1971

8 Ocak: Uruguay'da, İngiltere Büyükelçisi Geoffrey Jackson, gerillalar tarafından kaçırıldı.

16 Ocak: Brezilya Hükümeti, teroristlerin isteğini kabul ederek, İsveç Büyükelçisi'ne karşılık cezaevindeki 70 teroristi serbest bıraktı.

25 Ocak: Uganda'da, Devlet Başkanı Milton Obote, askerî bir darbe

ile görevinden uzaklaştırıldı, yerine General İdi Amin geçti.

26 Şubat: Belfast'ta, iki polis, makineli tüfek ateşiyle öldürüldü.

10 Mart: İskoçyalı üç asker, Belfast yakınlarında ölü bulundu.

26 Mart: Şeyh Mucibur Rahman'ın bağımsızlık ilanından sonra Doğu Pakistan'da iç savaş çıktı.

28 Mart: Şeyh Mucibur Rahman tutuklandı, çıkan savaş sırasında 7 bin kişi öldü.

29 Mart: ABD'nin Georgia eyaletinde yapılan duruşmada, My Lai katliamı sorumlusu Teğmen William Calley, 22 sivilin ölümünden suçlu bulunarak, ömür boyu hapse mahkûm edildi.

21 Nisan: Haiti diktatörü François Duvalier (Papa Doc), 64 yaşında öldü.

24 Haziran: İngiltere'de Mersey Tüneli hizmete açıldı.

30 Haziran: Sovyet uzay aracı Soyuz 11, dünyaya döndü. Ancak içindeki üç astronot, koltuklarında ölmüş olarak bulundu.

2 Temmuz: İskoçya'da, Clyde Nehri üzerindeki Erskine Köprüsü açıldı.

9 Ağustos: Kuzey İrlanda'daki sokak çarpışmalarında 17 kişi öldü, 300 kişi IRA mensubu olmak suçundan tutuklandı.

14 Ağustos: Bahreyn bağımsızlığını ilan etti.

9 Eylül: Uruguay'da, gerillalar, İngiliz Büyükelçisi'ni serbest bıraktı.

24 Eylül: İngiltere, 90 Sovyet diplomat ve görevlisini sınır dışı etti.

29 Eylül: Belfast'ta bir binada patlayan bomba, iki kişinin ölümüne neden oldu.

Yüzyılımızın Olayları

1 Ekim: Belfast'ta bir asker öldürüldü ve bir yıl içinde burada ölen askerlerin sayısı 23'e çıktı.

8 Ekim: SSCB, dört diplomatı sınır dışı etti, 13 diplomatın da ülkeye girişini yasakladı.

25 Ekim: Birleşmiş Milletler Genel Kurulu, Tayvan'ın (Milliyetçi Çin) örgütten çıkarılmasını ve Çin'in alınmasını kabul etti.

28 Ekim: Avam Kamarası, İngiltere'nin Ortak Pazar'a girmesini onayladı.

4 Aralık: Batı cephesindeki sınır çatışmalarından sonra, Hindistan ile Pakistan arasında savaş çıktı.

6 Aralık: Hindistan, Bangladeş'in (Batı Pakistan), bağımsızlığını tanıdı.

8 Aralık: Hindistan birlikleri, Doğu Pakistan'da, Dakka'ya 45 kilometre yaklaştılar.

16 Aralık: Tüm Doğu Pakistan birlikleri, Hindistan'a teslim oldu.

20 Aralık: Pakistan'da, Zülfikar Ali Butto, Yahya Han'ın yerine Devlet Başkanı oldu.

21 Aralık: Avusturyalı diplomat Kurt Waldheim, BM Genel Sekreteri oldu.

24 Aralık: Giovanni Leone, İtalya Cumhurbaşkanı seçildi.

İsviçre'de kadınlara seçme hakkı verildi.

İngiltere Kilisesi ile Roma Katolik Kilisesi arasındaki 400 yıllık anlaşmazlık giderildi.

ABD'de seçmen yaşı 18'e indirildi.

Bengal'de siklon ve dalgalar 10 bin can aldı.

1972

4 Ocak: Rose Heilborn, İngiltere'de, Old Bailey'de görev yapan ilk

kadın yargıç oldu.

5 Ocak: İngiltere'deki Congregational, Galler ve Presbiteryen kiliseleri bir araya gelerek, Birleşik Reform Kilisesi'ni oluşturma oylaması yaptılar.

12 Ocak: Şeyh Mucibur Rahman, Bangladeş Başbakanı oldu.

14 Ocak: Danimarka Kralı 19. Frederik, 72 yaşında öldü.

15 Ocak: Prenses Margrethe, Danimarka Kraliçesi oldu.

30 Ocak: Kuzey İrlanda'nın Londonderry kentinde yapılan insan haklarına ilişkin gösterinin terör olaylarına dönüşmesiyle, 13 kişi öldü.

30 Ocak: İngiltere, Avustralya ve Yeni Zelanda'nın, Bangladeş'i tanımları üzerine, Pakistan, İngiliz Milletler Topluluğu'ndan ayrıldı.

30 Ocak: Nepal Kralı Mahendra, 51 yaşında öldü.

9 Şubat: Maden işçileri grevinin bir ayı bulması üzerine, İngiliz Hükümeti olağanüstü hal ilan etti.

28 Şubat: İngiliz madencileri, bazı haklarının kabul edilmesi üzerine işlerinin başına döndüler.

1 Mart: Timothee Davey adlı 14 yaşındaki İngiliz, esrar kaçakçılığı yapmak suçundan Türkiye'de 6 yıl hapse mahkûm oldu (Bkz. Türkiye).

16 Mart: İngiltere'de yoğun sis nedeniyle M-1 karayolunda meydana gelen kazada 9 kişi öldü, 50 kişi yaralandı.

15 Mayıs: Alabama Valisi George Wallace, vurularak ağır yaralandı.

18 Mayıs: Queen Elizabeth 2 transatlantiğine, okyanusun ortasında bomba ihbarı yapıldı. Paraşütle gemiye indirilen bomba uzmanları, bir şey bulamadılar.

22 Mayıs: Seylan, adını Sri Lanka olarak değiştirdi ve Cumhuriyet ilan edildi.

28 Mayıs: Windsor Dükü, 77 yaşında Paris'te öldü.

16 Temmuz: Kuzey İrlanda'da bir hafta içinde şiddet olaylarında ölenlerin sayısı 33'ü buldu.

16 Temmuz: Kuzey İrlanda'da bir hafta içinde şiddet olaylarında ölenlerin sayısı 33'ü buldu.

26 Ağustos-10 Eylül: 20. Olimpiyat Oyunları, Batı Almanya'nın Münih kentinde yapıldı.

5 Eylül: Münih'teki Olimpiyat Köyü'nü basan Arap gerillalar, İsrail kafillesinden iki sporcuyla öldürdüler, dokuz kişiyi de rehin aldılar. Daha sonra Alman polisi ile Arap gerillalar arasında çıkan silahlı çatışmada, dokuz rehine ile birlikte bir Alman polis ve beş Arap gerilla hayatlarını kaybetti. Uç terorist tutuklandı.

8 Eylül: İsrail jetleri, Münih'teki Olimpiyat Köyü'ne yapılan baskına misilleme olarak Filistin'deki gerilla kamplarını bombaladılar.

18 Eylül: Uganda'da General Idi Amin, 8 bin Asyalıyı sınır dışı etme kararı aldı.

25 Eylül: Norveç halkı, yapılan bir referandumla, ülkenin Ortak Pazar'a girmesine karşı çıktı.

2 Ekim: Bir Alman uçağı, Türkiye üzerinden kaçırıldı. Almanlar, uçak yolcularının hayatlarına karşılık, 5 Eylül'den bu yana ellerinde bulunan Arap teroristleri serbest bıraktılar. (Bkz. Türkiye).

7 Kasım: Richard Nixon, yeniden ABD Başkanı seçildi.

25 Kasım: Yeni Zelanda'da, İşçi

Partisi büyük bir seçim zaferi elde etti.

28 Kasım: Kuzey İrlanda'da 100 İngiliz askeri öldü.

8 Aralık: Bir Etiyopya yolcu uçağını kaçırmak isteyen yedi korsan, çıkan çatışmada öldürüldü.

23 Aralık: Nikaragua'nın Managua kentinde meydana gelen depremde 10 bin kişi öldü.

Bir yıl boyunca, Kuzey İrlanda'da yaşanan terör olaylarında, 103'ü asker, 14'ü polis olmak üzere 467 kişi öldü.

ABD'de polis, Watergate binalarındaki Demokrat Parti Genel Merkezi önünde şüpheli beş kişiyi tutukladı.

Gana'nın eski liderlerinden Kwame Nkrumah öldü.

1973

1 Ocak: İngiltere, Danimarka ve İrlanda, Ortak Pazar'a girdiler.

27 Ocak: Vietnam'da ateşkes yürürlüğe girdi. Bunu izleyen 60 gün içinde tüm ABD birlikleri geri çekilecek, bütün Amerikalı savaş tutsakları da iade edilecekti.

9 Şubat: İngiltere ile Doğu Almanya arasında diplomatik ilişkiler kuruldu.

12 Şubat: Amerikan savaş tutsaklarından oluşan ilk grup, Vietnam'dan ayrıldı.

21 Şubat: İsrail jetleri, Libya'ya ait bir Boeing 727'yi, Sina Çölü'ne inmeye zorladı. 104 kişi öldü.

1 Mart: Suudi Arabistan'ın Hattum Büyükelçiliği'ni basan Filistinli gerillalar, beş diplomatı rehlin aldılar.

2 Mart: Arap teroristler, Suudi Arabistan Büyükelçiliği'nde, ABD Büyükelçisi ile Maslahatgüzarı'nı ve

Yüzyılımızın Olayları

Belçika Maslahatgüzarı'nı öldürdüler.

26 Mart: Londra Borsası'na kadınların katılmasına ilk kez izin verildi.

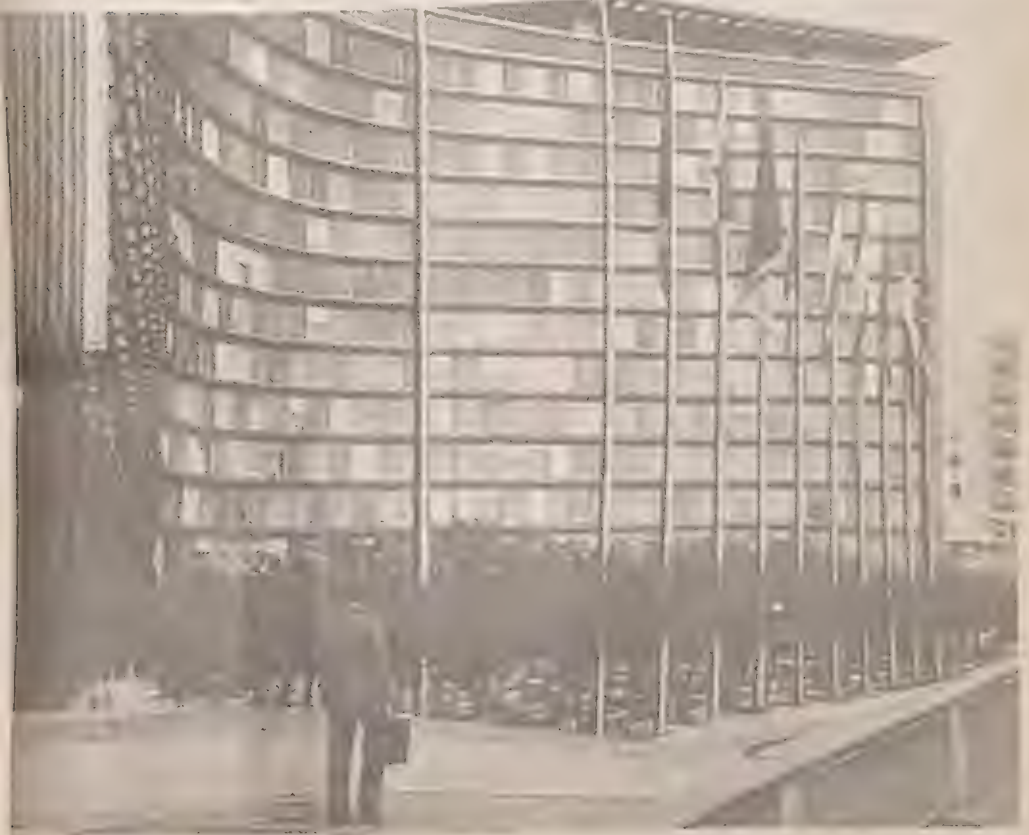
9 Nisan: Arap gerillalar, Lefkoşa Havaalanı'nda bir İsrail uçağını kaçırma girişiminde bulundular. Gerillalardan biri öldürüldü, yedisi ele geçirildi.

çirildi.

18 Mayıs: İzlanda ile İngiltere arasında, balıkçılık yüzünden çıkan bir anlaşmazlık nedeniyle, İngiliz donanmasına bağlı gemiler, İzlanda kıyılarına doğru yola çıktılar.

• 26 Mayıs: Bir İzlanda hücumbotu, bir İngiliz balıkçı teknesini vurdu.

Belçika'nın başkenti Brüksel'deki Avrupa Ekonomik Teşkilatı (AET) Genel Merkezi binası. 1973 yılının Ocak ayında kurucu altı üyeye Danimarka, İngiltere ve İrlanda da katıldı.

1 Haziran: Yunanistan'da, monarşiye son verildi. George Papadopoulos, ilk Cumhurbaşkanı oldu.

22 Haziran: Doğu ve Batı Almanya'nın BM'ye girmek için yaptıkları başvurular kabul edildi.

25 Haziran: İrlanda'da, Erskine Childers, Eamon de Valera'nın yerine Devlet Başkanı oldu.

4 Temmuz: Kuzey İrlanda'da, Maze Cezaevi'nde çıkan büyük bir isyanda, sekiz asker, dört gardiyan ve 21 mahkûm ağır şekilde yaralandı.

18 Temmuz: Fransa Alpleri'nde, bindikleri aracın bir dağ yolundan nehre uçması sonucu 43 Belçikalı turist öldü.

20 Temmuz: Japon Hava Yolları'na ait bir Boeing 747, Hollanda üzerinde kaçırıldı ve 123 yolcu, 22 kişilik mürettebatı ile birlikte Dubai'ye indirildi. Korsanlar, daha sonra uçağı Bingazi'de havaya uçurdular. Dişi bir korsan, elinde patlayan bir bomba ile hayatını kaybetti. Ancak yolculardan ve mürettebattan ölen olmadı.

21 Temmuz: Fransa, Maruroa Atolu'nda bir nükleer deneme yaptı.

11 Eylül: Şili'de Devlet Başkanı Allende öldürüldü, askeri bir cunta yönetime el koydu.

11 Eylül: Güney Afrika'da bir altın madeninde çıkan isyan sırasında 11 siyah işçi vurularak öldürüldü.

15 Eylül: İsveç Kralı Gustaf Adolf öldü. Yerine 16. Gustav adıyla torunu Carl Gustav geçti.

23 Eylül: Arjantin'de General Juan Peron Devlet Başkanı seçildi.

10 Ekim: ABD Başkan Yardımcısı Spiro Agnew, 10 bin dolarlık ver-

gi yolsuzluğu nedeniyle üç ay hapse mahkûm oldu ve görevinden alındı.

12 Ekim: Gerald Ford, Spiro Agnew'un yerine, Richard Nixon tarafından Başkan Yardımcılığı'na atandı.

19 Ekim: İspanya'nın Granada, Murcia ve Almeria bölgelerinde seller, 200'ü aşkın insanın ölümüne neden oldu.

20 Ekim: Sidney'deki yeni opera binası hizmete açıldı.

31 Ekim: İrlanda Cumhuriyetçi Ordusu'nun önde gelen üç lideri, tutuklu bulundukları Dublin'in Mountjoy Cezaevi'nden, ele geçirdikleri bir helikopterle kaçtılar.

11 Kasım: İsrail ve Mısır arasında ateşkes anlaşması imzalandı.

13 Kasım: İzlanda, İngiltere ile balıkçılık anlaşmazlığının çözümünü öngören bir planı imzalamayı kabul etti.

14 Kasım: Prenses Anne ile Yüzbaşı Mark Phillips evlendiler.

25 Kasım: Yunanistan'da Cumhurbaşkanı Papadopoulos görevinden alındı ve yerine Phaidon Gizlikis geçti.

13 Kasım: İngiltere'de, madencilerin, santral görevlilerinin ve tren makinistlerinin başlattıkları eylemler üzerine, Başbakan Edward Heath, elektrik kullanımında bazı kısıtlamalar getirdi.

17 Kasım: Roma Havaalanı'nı basan Arap gerillalar, makineli tüfeklerle 32 kişiyi öldürdükten sonra Lufthansa Hava Yolları'na altı bir uçağı ele geçirerek Kuveyt'e kaçırıldılar. Kuveyt'te rehinelere serbest bırakıldı, beş gerilla teslim oldu.

ABD'de Watergate Skandalı'na adı karışan beş kişi suçlu bulundu.

Soruşturma Komitesi, Başkan Nixon'ın istifasını istedi.

ABD'de dolar, 2 yıl içinde ikinci kez devalüe edildi.

Doğu ve Batı Almanya arasında diplomatik ilişkiler kuruldu.

Şilili yetkililer, devrilen Devlet Başkanı Salvador Allende'nin öldürülmediğini, intihar ettiğini ileri sürdüler.

1974

26 Ocak: Avustralya'da, Brisbane yöresinde, şiddetli fırtına ve dalgalar nedeniyle, beş kişi öldü, 8 bin kişi evsiz kaldı.

1 Şubat: Büyük tren soygunu nedeniyle çarptırıldığı 30 yıllık hapis cezasını çekmekte olduğu Londra'nın Wandsworth Cezaevi'nden kaçan Ronald Biggs, Rio de Janeiro'.

Sidney'deki opera binası. Danimarkalı mimar Utzon tarafından çizimi yapılan bu bina, modern mimarinin başyapıtlarından biridir.

da yakalandı. Ancak Brezilya Hükümeti, Biggs'i iade etmeyi reddetti.

7 Şubat: Grenada bağımsızlığına kavuştu.

13 Şubat: Nobel kazanan Sovyet yazarı Alexander Soljenitsin, SSCB vatandaşlığından çıkarıldı ve sınır dışı edildi.

28 Şubat: İngiltere'de yapılan genel seçimlerde İşçi Partisi 301, Muhafazakâr Parti 296, Liberaller 14, diğerleri de 9 üyelik kazandılar.

1 Mart: Başkan Nixon'ın önde gelen yardımcılarından yedisi, Watergate Olayı'na ilişkin soruşturmaları engellemekten suçlu bulundu.

3 Mart: Dünyanın en büyük uçak kazalarından biri olan felakette, Türk Hava Yolları'na ait bir DC-10 uçağı, Paris'in Orly Havaalanı'ndan kalktıktan biraz sonra, Ermenonville Ormanları üzerinde düştü ve 346 kişi hayatını kaybetti (Bkz. Türkiye).

Bombay'dan Londra'ya gitmekle olan VC 10 tipi yolcu uçağı, Beyrut'tan ayrıldıktan sonra, Arap teröristler tarafından kaçırıldı. Amsterdam'da, tüm rehinelere serbest bırakan gerillalar, uçağı yaktıktan sonra teslim oldular.

4 Mart: İngiltere'de Edward Heath, Başbakanlık'tan istifa etti ve Harold Wilson, İşçi Partisi Hükümeti'ni kurdu.

1 Nisan: İngiltere ile Galler arasında sınır değişiklikleri yapıldı.

2 Nisan: Fransa Cumhurbaşkanı Georges Pompidou, 62 yaşında öldü.

25 Nisan: Portekiz'de askeri bir cunta, Devlet Başkanı, Başbakan ve hükümetin görevine son verdi.

18 Mayıs: Hindistan, ilk atom bombasını patlattı.

1 Temmuz: General Juan Peron, 78 yaşında öldü. Eşi Maria Estela Peron, Arjantin Cumhurbaşkanı oldu.

15 Temmuz: Yunanlı subayların ve Kıbrıs Rum Ulusal Muhafız Teşkilatı'nın önderliğinde yapılan bir darbe ile Başpiskopos Makarios, Kıbrıs Cumhurbaşkanlığı'ndan düşürüldü. Nikos Sampson, Cumhurbaşkanı ilan edildi (Bkz. Türkiye).

20 Temmuz: Türkiye, Kıbrıs Barış Harekâtı'nı başlattı (Bkz. Türkiye).

23 Temmuz: Sampson, Cumhurbaşkanlığı görevini Glafkos Klerides'e bıraktı. İngiliz donanmasına bağlı gemiler, adadaki İngilizleri ve öteki yabancıları uzaklaştırdılar (Bkz. Türkiye).

27 Temmuz: ABD'de, Adalet Komisyonu, Başkan Nixon'ı, Watergate soruşturması sırasında, adaleti engellemekten suçlu buldu.

30 Temmuz: İngiltere, Türkiye ve Yunanistan, Kıbrıs konusunda bir barış anlaşması imzaladılar (Bkz. Türkiye).

8 Ağustos: Richard Nixon, ABD Başkanlığı'ndan istifa etti.

9 Ağustos: Başkan Yardımcısı Gerald Ford, yemin ederek, ülkenin 38. Başkanı olarak Beyaz Saray'a yerleşti. Ford, gerek Başkan Yardımcılığı'na, gerekse Başkanlığa, seçilmeden gelen ilk yönetici oldu.

19 Ağustos: ABD'nin Kıbrıs Büyükelçisi Rodger Paul Davies ile Yardımcısı, Rumlar tarafından öldürüldü (Bkz. Türkiye).

31 Ağustos: Yeni Zelanda Başbakanı Norman Kirk, 51 yaşında öldü.

8 Eylül: ABD Başkanı Ford, Richard Nixon için, Başkanlık görevi si-

Watergate Skandali, gazetelere yansıdı.

rasında yaptıkları nedeniyle getirebilecek her türlü suçlama için, sonuçlarıyla birlikte af kararı verdi.

12 Eylül: Etiyopya'da Haile Selassie tahttan indirildi.

21 Eylül: Honduras'ta seller ve fırtına, 8 bin kişinin ölümüne neden oldu.

30 Eylül: Portekiz'de General Antonio Spínola, Başkanlık görevinden ayrıldı ve yerine General Francisco Costa Gomes getirildi.

17 Kasım: İrlanda Başbakanı Erskine Childers, 68 yaşında öldü.

22 Kasım: Dört Arap gerilla, bir İngiliz uçağını Dubai üzerinde kaçırarak Tunus'a indirdi. Kahire ve Lahay'de tutuklu bulunan yedi Filistinlinin salıverilmesi üzerine, gerillalar da uçaktaki rehinelere serbest bırakıldılar.

13 Aralık: Malta, İngiliz Milletler Topluluğu üyesi bir Cumhuriyet ol-

du.

1975

1 Ocak: ABD'de, eski Genel Savcı John Mitchell ile Nixon'ın yardımcılarından H.R.Haldeman ve John Ehrlichman, adaleti engellemekten suçlu bulundular.

21 Şubat: ABD'de Watergate Skandalı sanıklarına 30 ayla 8 yıl arasında değişen hapis cezaları verildi.

28 Şubat: Federal Almanya'da, hapisteki beş anarşistin salıverilmesini isteyen teroristler, muhalefet lideri Peter Lorenz'i kaçırdılar.

5 Mart: Tel Aviv'de bir oteli basan Filistinli gerillalar, 30 kişiyi rehin aldılar. İsrail birliklerinin yaptığı kurtarma operasyonu sırasında sekiz Arap gerilla ile birlikte 11 kişi daha öldü.

25 Mart: Suudi Arabistan Kralı Faysal, zihinsel açıdan özürle bulu-

nan yeğeni tarafından öldürüldü, yerine Velihaht Prens Halid İbni Abdülaziz tahta geçti.

30 Mart: Kuzey Vietnam birlikleri, Da Nang limanını ele geçirdiler. Çeşitli gemiler, 1 milyon dolayındaki mültecileri kurtarmak üzere girişimlerde bulundular.

17 Nisan: Kampuçya'da, başkent Phnom Penh'in, Kızıl Khmer birliklerinin eline geçmesi üzerine iç savaş sona erdi.

25 Nisan: Stockholm'deki Batı Alman Büyükelçiliği havaya uçuruldu.

25 Nisan: Portekiz'de, 50 yıllık bir aradan sonra ilk serbest seçimler yapıldı. Komünist olmayan üç büyük parti çoğunluğu elde etti.

30 Nisan: Güney Vietnam Hükümeti, komünistlere koşulsuz olarak teslim oldu.

1 Haziran: Rodezya'da (Zimbabve) Salisbury kentinde 2 bin kişinin başlattığı ayaklanmada, polisin açtığı ateş sonucu 13 zenci öldü.

25 Haziran: Mozambik, Portekiz'den bağımsızlığını aldı.

18 Temmuz: İngiltere'nin eski bakanlarından John Stonehouse, aralarında casusluk, sulistimal ve dolandırıcılık da bulunan 21 ayrı suçlamadan yargılanmak üzere ülkesine döndü.

29 Temmuz: Nijerya'da General Gowon, askeri bir darbeyle devrildi.

15 Ağustos: Bangladeş'te gerçekleştirilen bir askeri darbe sonucu, Şeyh Muclbur Rahman öldürüldü. Kandahar Müştak Ahmet, Başkan olarak yemin etti.

6 Eylül: Diyarbakır'ın Lice İlçesinde meydana gelen şiddetli dep-

remde, 3 bini aşkın kişi hayatını kaybetti (Bkz. Türkiye).

22 Eylül: San Francisco'da, Başkan Ford'u öldürme girişiminde bulunan bir kadın tutuklandı.

10 Kasım: Angola, Portekiz'den ayrıldı ve bağımsızlığına kavuştu. Ancak üç ayrı güç, yönetimi ele geçirmek için çarpışmaya başladı.

20 Kasım: İspanya Devlet Başkanı General Franco, 82 yaşında öldü.

25 Kasım: Surinam, bağımsız bir Cumhuriyet oldu.

27 Kasım: Kral Juan Carlos, İspanya tahtına oturdu.

2 Aralık: Hollanda'da, Doğu Hint Adaları'ndan gelen göçmenler, bir treni ele geçirdiler, makinisti ve iki yolcuyu öldürdükten sonra, 50 kişiyi rehlin aldılar.

4 Aralık: Yine Hollanda'da bir grup Doğu Hint Adaları göçmeni, Endonezya Konsolosluğu'nu ele geçirdi.

6 Aralık: Dört IRA mensubu, Londra'da bir eve girerek sakinlerini rehlin aldılar.

12 Aralık: 6 gün süren bir direnişten sonra IRA militanları, rehineri serbest bırakarak teslim oldular.

13 Aralık: Avustralya'da yapılan seçimlerde Malcolm Fraiser'in Liberal Partisi, ezici bir yengi kazandı.

14 Aralık: Hollanda'da treni rehlin alan teroristler teslim oldular, rehiner kurtarıldı.

19 Aralık: Amsterdam'da, Endonezya Konsolosluğu'ndaki eylem sona erdi. Rehiner kurtuldu.

21 Aralık: Viyana'daki OPEC Bakanlar Toplantısı'nı basan Filistinli gerillalar, 70 kişiyi rehlin aldılar.

22 Aralık: Gerillaların, rehiner-

le birlikte bir uçakla gitme yolundaki istemleri, Avusturya Hükümeti tarafından kabul edildi. Daha sonra rehinelere serbest bırakıldı ve korsanlar, Cezayir'de teslim oldular.

1967 yılından bu yana kapalı olan Süveyş Kanalı açıldı.

1976

8 Ocak: Çin Başbakanı Çu En Lay, 78 yaşında öldü.

28 Ocak: 100 İngiliz paralı askeri, FNLA güçlerine katılmak üzere Angola'ya gitti.

1 Şubat: Fransa'nın Avignon kentinde Picasso'nun 119 tablosu çalındı.

4 Şubat: Guatemala'da meydana gelen depremde 22 bini aşkın insan öldü.

8 Şubat: İngiliz paralı askerlerinden 14'ü, Angola'da kurşuna dizildi.

12 Şubat: İngiltere'de, Wakefield Cezaevi'nde 61 gün açlık grevi yapan bir IRA mensubu öldü.

24 Mart: Arjantin'de bir askeri cunta, Maria Estela Peron'u devirerek yönetime el koydu.

5 Nisan: Callaghan, İngiltere Başbakanı oldu.

1 Haziran: İzlanda ve İngiltere, balıkçılık konusunda bir anlaşma imzaladılar.

17 Haziran: Güney Afrika'da üç gün süren şiddet olaylarında 176 kişi öldü, 1000 kişi yaralandı.

27 Haziran: General Antonio Ramalho Eanes, Portekiz'de Cumhurbaşkanı.

1976 Haziran'ında, Güney Afrika'nın Sweto kentinde başlayan silahlı ayaklanmadan bir görünüş.

başkanı seçildi.

28 Haziran: Angola'da dört paralı asker ölümü, dokuzu da çeşitli hapis cezalarına çarptırıldı.

3 Temmuz: Fransız Hava Yolları'na ait bir yolcu uçağı, Filistinli gerillalar tarafından kaçırılarak, Uganda'nın Entebbe Havaalanı'na getirildi. 100'ü aşkın rehineyi kurtarmak amacıyla İsrail komandoları, üç uçakla Entebbe'ye geldiler. Burada gerçekleştirdikleri operasyon sırasında, üç rehine, 1 İsrail, 20 Uganda askeri, 7 hava korsanı öldü, ayrıca Uganda'nın 11 uçağı, kullanılamayacak duruma geldi.

4 Temmuz: ABD'nin 200. kuruluş yıldönümü, son derece görkemli törenlerle kutlandı.

7 Temmuz: İngiltere'de, David Steel, Liberal Parti lideri oldu.

10 Temmuz: İtalya'nın Seveso kentinde bulunan bir kimyasal tesis-te meydana gelen patlama sonucu, zehirli bir gaz olan dioksin, 7 kilometre çapında bir alana yayıldı.

6 Ağustos: İngiltere'de İşçi Partili Walsall North Milletvekili John Stonehouse, hırsızlık ve casusluk-tan suçlu bulunarak yedi yıl hapse mahkûm edildi.

17 Ağustos: Filipinler'de meydana gelen şiddetli bir deprem ve he-men arkasından gelen dev dalgalar sonucu 3 bin aşkın insan öldü.

9 Eylül: 40 yıl süreyle Çin Komünist Partisi Başkanlığı'nı yapan Mao Çe Tung, 82 yaşında oldu.

19 Eylül: İsveç'te 44 yıldır iktidarda bulunan Sosyal Demokrat Parti, ağır bir yenilgiye uğradı.

6 Ekim: Tayland'da Başbakan Seni Pramoj, askeri bir darbeye görevinden uzaklaştırıldı ve iktidarı

Amiral Sangad Chalawoyo ele geçir-di.

25 Ekim: Ulusal Tiyatro, Londra'da resmen açıldı.

2 Kasım: Demokrat Jimmy Carter, ABD'nin 39. Başkanı seçildi.

24 Kasım: Van yöresinde meydana gelen şiddetli bir depremde 3 bin 700 kişi öldü (Bkz. Türkiye).

17 Aralık: Londra'da, "Fare Kapanı" adlı oyun, 10 bininci kez sahnelendi.

Hindistan'da evlenme yaşı erkeklerde 18'den 21'e, kadınlarda 15'ten 18'e çıkarıldı.

1977

3 Şubat: Etiyopya'da, Devlet Başkanı Tuğgeneral Teferi Bante ile altı arkadaşı, Askeri Konsey tarafından idam ettirildi.

27 Mart: Pan American Hava Yolları'na ait bir jumbo jetin Tenerife Havaalanı üzerinde KLM Hava Yolları'na ait bir başka jumbo ile çarpışması sonucu, havacılık tarihinin en büyük kazalarından biri meydana geldi ve 576 kişi öldü.

22 Mayıs: 1883 yılında Paris'te hizmete giren Orient Express, son seferini tamamlayarak İstanbul'a geldi (Bkz. Türkiye).

11 Haziran: Hollanda komandoları, ülkenin kuzeyinde Güney Molukalılar tarafından rehin alınan bir trene kurtarma operasyonu düzenlediler. Operasyon sırasında rehinelere iki kişi ile altı terorist öldü.

15 Haziran: İspanya'da 40 yıldır ilk kez yapılan genel seçimlerde, Suarez'in Demokratik Merkez Partisi başarı kazandı.

5 Temmuz: Pakistan'da, Başbakan Butto, görevinden azledildi ve

Ülkede sıkıyönetim ilan edildi.

5 Eylül: Batı Almanya'nın Köln kentinde bir arabaya saldıran teröristler, dört kişiyi öldürdüler ve Batı Alman İşveren Sendikaları eski Başkanı Hanns-Martin Schleyer'i rehin aldılar. Schleyer, daha sonra ölü bulundu.

9 Ekim: İskoçya'da, 100 yıllık bir yasaktan sonra, halka açık yerlerde pazar günleri içki satışı başladı.

18 Ekim: Batı Alman komandoları, kaçırılarak Somali'nin Mogadişu Havaalanı'na getirilen bir Luftansa yolcu uçağındaki rehinelere kurtarmak üzere bir operasyon düzenlediler. Operasyon sırasında dört teröristten üçü öldürüldü, yolcuların burnu bile kanamadı.

20 Kasım: Mısır Devlet Başkanı Enver Sedat, İsrail'i ziyaret eden ilk Arap lider oldu.

24 Kasım: Yunanistan'da, arkeologlar, Büyük İskender'in babası, Makedonyalı 2. Philip'in mezarını buldular. Philip, İ.Ö. 330 yılında öldürülmüştü.

4 Aralık: Orta Afrika İmparatorluğu'nda, Jean Bedel Bokassa, kendisini İmparator ilan etti.

16 Aralık: Etiyopya, Somali topraklarına girdi.

İngiltere'de, özgün müzik ve giyim biçimiyle, punk akımı başladı.

1978

19 Şubat: Kıbrıs'ın Larnaka Havaalanı'nda, Mısır komandoları, kaçırılan DC-8 türü bir yolcu uçağına operasyon düzenlediler. Bütün rehinelere kurtarıldı, ancak Mısırlı komandalardan 15'i, Rum milli muhafızları tarafından öldürüldü (Bkz. *Türkiye*).

5 Mart: Rusların ve Kübalıların desteğindeki Etiyopya birlikleri, Somali tarafından önceki yılın Eylül ayında ele geçirilen Ogaden kentini geri aldılar.

11 Mart: Filistinli gerillalar, Tel Aviv yakınlarından İsrail kıyılarına sızdılar. 32 İsrailliyi öldürüp, 70'ini de yaraladılar. Gerillalardan dokuzu öldürüldü, ikisi de yaaralı olarak ele geçirildi.

15 Mart: Yukarıdaki eyleme karşı bir misilleme olarak, İsrail birlikleri Güney Lübnan'a girdiler ve beş Filistin kampını yerle bir ettiler.

16 Mart: İtalya'da beş kez Başbakanlık yapan Aldo Moro, Roma'da teröristler tarafından kaçırıldı. Eylem sırasında, Moro'nun yanında bulunan beş koruma görevlisi de öldü.

18 Nisan: ABD ile Panama arasında yapılan bir anlaşmayla, Panama Kanalı'nın denetimi, 2000 yılına kadar Panama'ya bırakıldı.

20 Nisan: Normal rotasından bin mil dışarı çıkan bir Güney Kore yolcu uçağına, bir Sovyet jeti tarafından ateş açıldı ve Murmansk'a inmeye zorlandı. İniş sırasında, uçak yolcularından ikisi öldü, 13'ü de ağır yaralandı.

9 Mayıs: 16 Mart'ta kaçırılan Aldo Moro'nun cesedi, Roma'da bir araba içinde bulundu.

19 Mayıs: Fransız paraşütçüleri, isyancıların elinde rehin tutulan 2 bin dolayındaki Avrupalıyı kurtarmak için Zaire'ye indiler. 100 Avrupalının topluca öldürüldüğü görüldü.

20 Mayıs: Teröristlerin inmek üzere olan bir İsrail uçağına ateş açmaları üzerine Paris'in Orly Havaa-

lanı'nda çıkan çatışmada beş tero-
rist ile iki polis öldü.

15 Haziran: Ürdün Kralı Hüseyin,
26 yaşındaki Amerikalı Elizabeth
Halaby ile evlendi. Bayan Halaby,
Kraliçe Nur adını aldı.

6 Ağustos: Papa 6. Paul öldü.

10 Ağustos: Amerikan Chrysler
şirketi, Avrupa'daki üretim tesisle-
rini Fransız Peugeot-Citroen grubu-
na devredeceğini açıkladı.

22 Ağustos: Kenya Devlet Baş-
kanı Jomo Kenyatta, 84 yaşında
Mombasa'da öldü.

26 Ağustos: Kardinal Albino Lu-
cranı, John Paul I adıyla Papa seçil-
di.

3 Eylül: Rodezya Hava Yolları'na
ait bir yolcu uçağı, Joshua Nkomo
önderliğindeki Savaşçılar Cephesi
tarafından düşürüldü: Kariba Gölü
yakınlarında düşen uçağın yolcula-
rından 38'i öldü, kurtulan yolcular-
dan 10'u da gerillalar tarafından kur-
şuna dizildi.

5 Eylül: Hindistan'da Jumna Ir-
mağı taşı, 10 bine yakın kişi kaybol-
du.

8 Eylül: İran Şahı, kendi aleyhi-
ne yapılan gösteriler sırasında 58 ki-
şinin ölmesi üzerine, Tahran'da sı-
kıyönetim ilan etti.

28 Eylül: 33 gün önce görevine
başlayan Papa John Paul I-öldü.

*Çin Komünist
Partisi'nin bir
numaralı ismi Mao
Çe Tung
(1893-1976), 1949
yılında ülkesini
birleştirdi ve ulusal
kahraman oldu.*

*Mısır Devlet
Başkanı Enver
Sedat (sağda) ile
İsrail Başbakanı
Menahem Begin,
iki ülke arasında
barış sağlanması
için yaptıkları
çalışmalar
nedeniyle, 1978
Nobel Barış
Ödülü'ne layık
görüldüler.*

1 Ekim: Pasifik'teki Tuvalu Adası, bağımsız bir devlet oldu.

16 Ekim: Krakow Başpiskoposu, Polonyalı Kardinal Karol Wojtyla, John Paul II adıyla Papa seçildi. John Paul II, 400 yıl sonra İtalyan asıllı olmayan ilk Papa olarak görevine başladı.

3 Kasım: Karayip Adaları'ndan Dominik, bağımsız bir Cumhuriyet oldu.

5 Kasım: İran'ın başkenti Tahran'da çok şiddetli çatışmalar meydana geldi. Başbakan Şerif İmami, görevinden istifa etti.

20 Kasım: Guyana'da, Halkın Tapınağı adlı mezhebin 912 üyesinin topluca intihar ettikleri anlaşıldı.

8 Aralık: İsrail eski başbakanlarından Bayan Goldo Meir, 80 yaşında öldü.

27 Aralık: İspanya'da 40 yıl süren diktatörlükten sonra demokrasiye geçildi.

ABD, Komünist Çin ile diplomatik ilişkiler kurdu.

1979

7 Ocak: Vietnam desteğiyle isyancı güçler, Demokratik puçya'nın başkenti Phnom Penh'i girdiler.

16 Ocak: İran Şahı ve eşi İratorice Farah Diba, Mısır'ın Aşkenazi kentine kaçtılar.

28 Ocak: Tahran'da çok şiddetli terör olayları yaşandı.

1 Şubat: Ayetullah Humeyni, yıl süren bir sürgünden sonra İran'a döndü.

6 Şubat: Pakistan Yüksek kemesi, eski Başbakan Zülfikar Butto'yu, bir muhalifini öldürme çalışmak suçundan idama mahkûm etti.

12 Şubat: Rodezya'da, millî çil gerillalar, devlete ait bir y uçağını düşürerek, 59 kişinin mûne neden oldular.

15 Şubat: İran'da, Şah dönminin dört generali ile iki bakanı, şuna dizildi.

26 Mart: Washington'da, 1

Devlet Başkanı Enver Sedat ile İsrail Başbakanı Menahem Begin, barış anlaşması imzaladılar.

Nisan: Ayetullah Humeyni, İran İslam Cumhuriyeti'nin kurulduğunu açıkladı.

4 Nisan: Dünya liderlerinin tüm af çağrılarına karşın, Zülfikar Ali Butto, Ravalpindi'de asıldı.

11 Nisan: Uganda'nın başkenti Kampala, Tanzania birliklerinin eline geçti. Idi Amin iktidardan düştü.

22 Nisan: Tanzania birlikleri, Uganda'nın Jinja kentini de ele geçirdiler.

4 Mayıs: Bayan Margaret Thatcher, İngiltere'nin ilk kadın Başbakanı oldu.

Papa John Paul II, 1980 yılında, İrlanda'nın Knock Shrine-yöresinde bir çocuğu kutsarken görülüyor.

29 Mayıs: Rahip Abel Muzorewa, yemin ederek Zimbabve'nin ilk zenci Başbakanı oldu.

1 Haziran: Rodezya, Zimbabve-Rodezya adını aldı.

7 Haziran: Avrupa Parlamentosu için ilk seçimler yapıldı.

22 Haziran: İngiliz Liberal Partisi eski Başkanı Jeremy Thorpe, David Holmes, George Deakin ve John Le Mesurier, cinayete teşebbüsle suçlandılar.

12 Temmuz: Gilbert Adaları, Kiribati Cumhuriyeti adı altında bağımsızlığını ilan etti.

20 Temmuz: Zimbabve-Rodezya'daki güvenlik güçleri, 100 siyahi ayrılıkçıyı öldürdü.

2 Ağustos: Kuzey İrlanda'da bir madende iki kişinin öldürülmesiyle, 1969'dan bu yana hayatını kaybedenlerin sayısı 301'e yükseldi.

11 Ağustos: Hindistan'ın Gujarat eyaletinde, Morvi Barajı'nın çökmesiyle binlerce kişi hayatını kaybetti.

27 Ağustos: İrlanda'nın Sligo Bay yöresinde, bindikleri tekneye IRA tarafından yerleştirilen bombanın patlamasıyla, İngiltere Donanma Amirali Earl Mountbatten ile 14 yaşındaki torunu Nicholas ve 15 yaşındaki denizci Paul Maxwell öldü. Olayda ağır yaralanan 82 yaşındaki Lady Brabourne de, ertesi gün hayatını kaybetti.

30 Ağustos: İrlanda'da Francis McGirl ile Thomas McMahon, Mountbatten'in öldürülmesi olayıyla suçlandılar.

25 Ekim: 19. yüzyıl Amerikan ressamlarından Frederick Edwin Church'ün bir tablosu, New York'ta yapılan bir açık artırmada, 2 mil-

*Geleneksel
giysileri içindeki
İranlı kadınlar,
Tahran'daki
Amerikan
Büyükelçiliği
önünde
yürürlerken.*

yon 500 dolara satıldı. Söz konusu tablo, İngiltere'de, 100 yıl asılı durduğu bir mahzendeki bulunmuştu. -

26 Ekim: Güney Kore Devlet Başkanı Park, bir yemek sırasında kaza eseri vuruldu.

4 Kasım: İranlı öğrenciler, ABD'nin Tahran Elçiliği'ni basarak, 60 kişiyi rehin aldılar ve Şah'ın yargılanmak üzere İran'a iade edilmesini istediler.

11 Kasım: Kanada'nın Mississauga kenti yakınlarında bir trenin raydan çıkarak içindeki kimyasal maddelerin çevreye yayılması sonucu yörede yaşayan 200 bin kişi, başka yerlere aktarıldılar.

18 Kasım: Tahran'daki ABD Büyükelçiliği'nden üç rehine serbest bırakıldı.

21 Kasım: Pakistan'ın Islamabad kentinde göstericiler, ABD Büyükelçiliği'ne saldırdılar. Olaylar sırasında dört kişi öldü.

3 Aralık: İngiliz pop grubu The Who'nun, ABD'nin Ohio eyaletinde verdiği bir konser sırasında Cincinnati Coliseum'u dolduran binlerce gençten 11'i kalabalıkta ezilerek öldü, 28 kişi de ağır şekilde yaralandı.

12 Aralık: Lord Soames, İngiliz Valisi olarak Salisbury'ye gitti. Böylece Güney Rodezya'da 14 yıldır süregelen başkaldırı hareketi sona erdi.

18 Aralık: California'da, Stanley Barrett, roketli arabasıyla yerde, saatte 1190.55 kilometre hız yaptı ve karada ses duvarını ilk aşan insan olarak tarihe geçti.

27 Aralık: Sovyet yanlısı bir askerî darbe sonucu, Afganistan Devlet Başkanı Hafızullah, önce görevinden alındı, sonra da öldürüldü.

1980

8 Ocak: ABD Başkanı Carter, Sovyetler'in, Afganistan'ı işgalini,

İkinci Dünya Savaşı'ndan bu yana barışa yapılmış en büyük tehdit olarak nitelendirildi.

9 Ocak: Suudi Arabistan'da, Kâbe'ye yapılan saldırı nedeniyle 63 kişinin boynu vuruldu.

31 Ocak: Guatemala City'de, ayrılıkçı militanların İspanyol Elçiliği'ni basması üzerine polisin giriştiği kurtarma operasyonu sırasında 39 kişi öldü.

22 Şubat: Afganistan'ın başkenti Kabil'de, Sovyet aleyhtarı gösterilerin büyük boyutlara ulaşması üzerine sıkıyönetim ilan edildi.

27 Şubat: Kolombiya'nın başkenti Bogota'da, solcu gerillalar, Dominik Cumhuriyeti Büyükelçiliği'ni basarak, 14'ü büyükelçi olmak üzere 60 kişiyi rehin aldılar.

11 Mart: Zimbabwe'de Robert Mugabe Başbakan oldu ve kabinesini kurdu.

24 Mart: Londra'daki İtalyan Konsoloslugu, bir patlamanın ardından yandı.

30 Mart: 24 Mart'ta öldürülen Başpiskopos Romero için San Salvador'da yapılan toplu cenaze töreni sırasında meydana gelen olaylarda, 39 kişi hayatını kaybetti.

2 Nisan: İngiltere'nin Bristol kentinde, zenci gençler, St. Paul's bölgesini ateşe verdiler.

5 Nisan: Dünyanın en ender pulu olan İngiliz Ginesi'ne ait 1856 yılından kalma 5 sentlik pul, New York'ta yapılan bir açık artırmada, 850 bin dolara satıldı.

18 Nisan: Rodezya, Zimbabwe Cumhuriyeti adı altında bağımsızlığını ilan etti.

24 Nisan: ABD'nin, Tahran'daki Amerikan Büyükelçiliği'nde bulu-

nan rehineleri kurtarmak için başlattığı bir operasyon, üç askeri helikopterde meydana gelen teknik arıza nedeniyle başarısızlıkla sonuçlandı. Helikopterlerden birinin, İran top raklarında düşmesi sonucu, sekiz Amerikan askeri öldü.

27 Nisan: 16 gerillanın, 11 diplomatla birlikte Havana'ya uçmasına izin verilmesi üzerine, Dominik Büyükelçiliği'ndeki işgal sona erdi. Diplomatlar, Havana'da serbest bırakıldılar.

30 Nisan: Prenses Beatrix, Hollanda Kraliçesi oldu.

30 Nisan: Londra'da altı silahlı terorist, İran elçiliğini işgal ederek 26 kişiyi rehin aldı. İran'daki 91 tutsağın serbest bırakılmaması durumunda, elçiliği havaya uçuracaklarını söylediler.

4 Mayıs: Yugoslavya Devlet Başkanı Mareşal Tito, 87 yaşında öldü.

5 Mayıs: İngiliz Hava Kuvvetleri'nden özel bir birlik, İran Büyükelçiliği'ne girerek rehineleri kurtardı. Olay sırasında dört terorist öldü, biri yaralı, biri de sağ olarak ele geçirildi.

8 Mayıs: Dünya Sağlık Örgütü, sıtmanın önünün alındığını resmen açıkladı.

10 Mayıs: Bir Bahama hücumbotunun, bir Küba balıkçı teknesine ateş açması sonucu, Küba jetleri, hücumbotu bombalayarak batırdılar. Olayda 4 Bahamalı öldü.

19 Mayıs: ABD'nin Miami kentinde ırkçı gösteriler sırasında 15 kişi öldü.

11 Temmuz: Tahran'daki, ABD Büyükelçiliği'ndeki rehinelerden biri sağlık nedeniyle salıverildi.

27 Temmuz: İran Şahı, Kahire'deki bir hastanede, 60 yaşında öldü.

1979 yılı
Aralık ayında,
Rodezya'da
ateşkes için
anlaşma
imzalandı.
1980 yılında
Rodezya
Zimbabve
adını alırken,
Robert
Mugabe de
ilk zenci
Başbakan
oldu.

30 Temmuz: Pasifik'te, İngiliz-Fransız ortak yönetiminde bulunan Yeni Hebrid Adaları, Vanuatu Cumhuriyeti adı altında bağımsızlığına kavuştu.

21 Ağustos: Bir Sovyet nükleer denizaltısında çıkan yangında, dokuz kişi öldü, denizaltı komutanı, Japon kurtarma ekibinin yardım önerisini kabul etmedi.

5 Eylül: İsviçre'de, St. Goddard Sıradağları altında, 16 kilometre uzunluğundaki dünyanın en uzun karayolu tüneli açıldı.

22 Eylül: İran-İrak sınırında birkaç haftadır süregelen çatışmaların ardından, Irak savaş uçakları, İran'daki askeri tesisleri bombaladılar.

23 Eylül: İran savaş uçakları, Irak'ın Zübeyr petro-kimya tesisleri-

ne saldırdı. Dört Amerikalı ile üç İngiliz öldü.

26 Eylül: Münih'te yapılan bira festivali sırasında, neo-nazilerin yerleştirdiği bir bombanın patlaması sonucu 12 kişi öldü, 200 kişi yaralandı.

8 Ekim: İngiliz Leyland şirketi, en son ürünü olan Austin Mini Metro'yu piyasaya sundu.

4 Kasım: Ronald Reagan, Başkanlık seçimlerinde ülke çapında büyük başarı kazandı ve 26 yıllık bir aradan sonra Cumhuriyetçiler, ilk kez Senato'da çoğunluğu sağladılar.

10 Kasım: İngiltere'de Michael Foot, İşçi Partisi Başkanı oldu.

4 Aralık: Portekiz Başbakanı Francisco de Carneiro, bindiği

küçük uçağın Lizbon yakınlarında düşmesi sonucu öldü. Olayda altı kişi daha can verdi.

8 Aralık: Beatles grubu elemanlarından John Lennon, New York'ta vurularak öldürüldü.

31 Aralık: Kenya'nın Nairobi kentindeki Norfolk Otel'de patlayan bir bomba, 15 kişinin ölümüne yol açtı.

Polonya'da, işçi sendikaları, Da-yanışma hareketi içinde birleşti.

1981

1 Ocak: Yunanistan, Ortak Pa-zar'ın 10. üyesi oldu.

20 Ocak: Ronald Reagan, ABD'nin 40. Başkanı olarak yemin etti.

İran'da, ABD Büyükelçiliği'nde bulunan 52 rehine, 444 günlük bir bekleyişten sonra serbest bırakıldı-lar.

25 Ocak: İngiliz İşçi Partisi mil-letvekillерinden David Owen ve Wil-liam Rogers, Bayan Shirley Williams ve Roy Jenkins ile birlikte bir Sos-yal Demokrat Konsey hazırlıkları içinde olduklarını açıkladılar.

23 Şubat: İspanya'da Yarbay Te-jero Molina komutasındaki 200 sivil muhafız, Madrid'deki parlamento bi-nasını bastı ve 350 milletvekilini, hü-kümetli devirebilmek umuduyla re-hin aldı. Daha sonra teslim olurlar-ken, liderleri tutuklandı.

26 Mart: İngiltere'de, Sosyal De-mokrat Parti resmen kuruldu.

30 Mart: ABD Başkanı Ronald Reagan, Washington'daki Hilton Otel'i önünde vurularak yaralandı.

5 Mayıs: Belfast'taki Maze Ceza-evi'nde 66 gündür açlık grevi yapan Robert Sands'ın ölümü üzerine, Ku-zey İrlanda'da karışıklıklar çıktı.

10 Mayıs: Fransa'da yapılan Cumhurbaşkanlığı seçimlerinde, sosyalist aday François Mitterrand, Valéry Giscard d'Estaing'i yenilgiye uğrattı.

13 Mayıs: Papa John Paul II, Ro-ma'nın St. Peter's Meydanı'nda Mehmet Ali Ağca tarafından vurul-du (Bkz. Türkiye).

22 Mayıs: İngiltere'de 13 kadını öldüren, 7 kadını da öldürme giriş-i-minde bulunan Peter William Sute-liffe (Yorkshire Canavarı) ömür bo-yu hapse mahkûm edildi.

24 Haziran: İngiltere'de tek açık-lık olarak dünyanın en büyük ayak açıklığına sahip olan Humber asma köprüsü hizmete girdi.

28 Haziran: Tahran'da, İslamcı Cumhuriyet Partisi'nin Genel Mer-kezi'nde patlayan bir bomba, bina-yı yerle bir etti. Yüksek Mahkeme Başkanı Ayetullah Beheştî ile dört hükümet üyesi de ölen 12 kişi ara-sındaydı.

17 Temmuz: İsrail jetleri, Bey-rut'u ve Lübnan'daki Filistin kamp-larını bombaladı, 150'yi aşkın kişi öl-dü.

29 Temmuz: Galler Prensi Char-les, Lady Diana Spencer ile evlen-di.

21 Eylül: Belize, bağımsızlığına kavuştu. Böylece İngiltere'nin Ame-rika anakarasında kolonisi kalma-mış oldu.

6 Ekim: Mısır Devlet Başkanı En-ver Sedat, Kahire'de bir gösteri sı-rasında öldürüldü.

14 Ekim: Enver Sedat'ın yardım-cısı Hüsnü Mübarek, Mısır Devlet Başkanı oldu.

1 Kasım: Antigua, bağımsızlığı-na kavuştu.

1981 yılının Derby birincisi şampiyon at Sergar, Ağa Han'ın İrlanda'daki ahırlarından, kimliği bilinmeyen kişilerce çalındı.

11 Aralık: Javier Perez de Cuelar, Dr. Kurt Waldheim'in yerine Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri seçildi.

17 Aralık: NATO'daki Amerikalı Tuğgeneral James Dozier, İtalyan Kızıl Tugaylar Örgütü tarafından Viyana'da kaçırıldı.

20 Aralık: Polonya'nın ABD Büyükelçisi Romuald Spasowski, Washington'dan siyasal sığınma hakkı istedi.

31 Aralık: Gana'da yapılan bir askerî darbe ile Devlet Başkanı Hilla Liman görevinden alındı, yerine Pilot Teğmen Jerry Rawlings geçti.

Çin'de, "DörtlÜ Çete", ölüme mahkûm edildi.

1982

5 Ocak: Penlee felaketzedelerinin ailelerine eşit olarak paylaştırılmak üzere açılan yardım kampanyasında toplanan para, 2 milyon 600 bin doları buldu.

20 Ocak: Madrid'de, karışık ye-

meklik yağ kullanan bir genç kız hayatını kaybetti. Aynı yağdan daha önce de İspanya'nın çeşitli yerlerinde 250 kişi ölmüştü.

26 Ocak: İngiltere'de, işsizlerin sayısı 3 milyon 70 bin 621 kişiyi buldu

17 Şubat: Zimbabve Başbakanı Robert Mugabe, çiftliğinin yöresinde çok sayıda silah ve cephane ele geçirilen Joshua Nkomo'yu, Bakanlar Kurulu'ndan kovdu.

23 Şubat: Grönland'da yapılan bir oylamada, Ortak Pazar'a girilmesi kararlaştırıldı.

25 Şubat: Avustralya Hükûmeti, uçak gemisi Invincible'ı alacaklarını açıkladı.

3 Mart: Londra'da, sanat ve kültür merkezi Barbican, hizmete girdi.

23 Mart: Guatemala'da bir grup subay, hükûmeti devirerek yönetime el koydu.

24 Mart: Bangladeş'te Genelkurmay Başkanı Hüseyin Muhammed

Erşad, Devlet Başkanı Abdüssettar'ı devirerek yönetime el koydu, tüm ülkede sıkıyönetim ilan etti.

29 Mart: Paris'ten Toulouse'a gıtmekte olan bir trende patlayan bomba, beş kişinin ölümüne, 10 kişinin de yaralanmasına neden oldu.

2 Nisan: Arjantin birlikleri, Falkland Adaları'nı işgal etti (Falkland Savaşı).

3 Nisan: BM Güvenlik Konseyi, Arjantin'i, Falkland'ı terk etmeye çağırdı.

4 Nisan: Falkland Adaları'nın bir bölümü olan Güney Georgia, Arjantin birliklerinin eline geçti.

7 Nisan: İngiltere, Falkland Adaları'nın çevresindeki 200 millik alanı savaş bölgesi ilan etti.

17 Nisan: Zimbabve başkenti Salisbury'nin adı Harare olarak değiştirildi.

25 Nisan: İsrail, 15 yıl önce işgal ettiği Sina Yarımadası'ndan çekildi.

İngiliz Donanması'na bağlı birlikler, helikopterlerle Güney Georgia'ya inerek, yöreyi ele geçirdiler. Harekât sırasında ölen ya da yaralanan olmadı.

2 Mayıs: Bir İngiliz denizaltısı, Arjantin'in en büyük savaş gemisi General Belgrano'yu torpilledi. Geminin 1042 kişilik mürettebatından 800 kişi kurtulabildi.

21 Mayıs: İngiliz firkateyni HMS Ardent, Arjantin roketleri tarafından vuruldu. Gemi batarken, 22 kişi hayatını kaybetti.

24 Mayıs: Bir başka İngiliz firkateyni, HMS Antilope, Arjantin hava saldırısı sırasında isabet alarak battı, sekiz kişi öldü.

25 Mayıs: HMS Coventry adlı İngiliz destroyeri ile Atlantic Conveyor adlı nakliye gemisi, Exocet füzeleriyle vuruldu, 32 kişi kayboldu.

28 Mayıs: Papa John Paul 2'nin 6 günlük İngiltere ziyareti başladı. Bu, bir Papa'nın İngiltere'ye yaptığı ilk ziyaret idi.

28 Mayıs: 600 İngiliz paraşütçüsü, Falkland Adaları'nda, Goose Green ve Port Darwin'i ele geçirdi.

30 Mayıs: İspanya, NATO'ya girdi.

13 Haziran: Suudi Arabistan Kralı Halid, 69 yaşında öldü ve yerine kardeşi Prens Fahd geçti.

15 Haziran: General Menendez komutasındaki Arjantin birlikleri, Falkland Adaları'ndaki İngiliz birlikleri komutanı General Jeremy Moore'a teslim oldu.

17 Haziran: Arjantin'de, General Leopoldo Galtieri, Devlet Başkanlığı'ndan uzaklaştırıldı ve General Alfredo Saint Jean, geçici başkan ilan edildi.

20 Temmuz: Londra'da, Hyde Park'ta bir araba içinde patlayan bomba, iki askerin ölümüne, çok sayıda da sivilin yaralanmasına neden oldu. İki saat sonra, Kraliyet Bando-su'nun bir öğle konseri verdiği Regent's Park'ta patlayan bir başka bombayla da bando elemanlarından altısı hayatını kaybetti, asker-sivil 30 kişi de yaralandı. Daha sonra yaralılardan iki asker de öldü. Her iki olayın sorumluluğunu da IRA üstlendi.

31 Temmuz: Fransa'da, Beaune yakınlarındaki otoyolda meydana gelen bir kazada, 53 kişi hayatını kaybetti.

6 Ağustos: İsrail uçakları, Batı Beyrut'u bombaladılar, 100'ü aşkın ölü var.

9 Ağustos: Paris'te, teroristlerin bir Yahudi lokantasına açtıkları ateş sonucu altı kişi hayatını kaybetti.

21 Ağustos: Dünyanın en çok tahtta kalan kralı, Swaziland Kralı 2. Sobhuza, 83 yaşında öldü. Sobhuza, 1921 yılında tahta geçmişti. 3 Ekim 1982 günü, yerine 11 yaşındaki Prens Makhosemivo seçildi

7 Eylül: Çin'in Şansi eyaletinde meydana gelen sellerde, 764 kişi öldü, 5 bin kişi yaralandı, 200 bin kişi de evsiz kaldı.

14 Eylül: Monako Prensesi Grace Kelly, iki gün önce geçirdiği trafik kazasında aldığı yaralar nedeniyle kurtarılamayarak hayatını kaybetti.

17 Eylül: Batı Beyrut'taki mülteci kamplarını basan Hıristiyan Falanjist militanlar, yüzlerce sivil Filistinliyi öldürdü. Bölge, İsrail ordusunun denetimi altındaydı.

19. Eylül: İsveç'te, Sosyal Demokratlar genel seçimleri kazandılar.

Brezilya'da, Amazon Nehri'nde bir teknenin alabora olması sonucu, 300 kişi hayatını kaybetti.

22 Eylül: Trakya'da yapılan NATO tatbikatları sırasında, bir jet uçağının karargâh binası üzerine düşmesi sonucu 35 erimiz şehit oldu (Bkz. Türkiye).

1 Ekim: Helmut Kohl, Batı Almanya Başbakanı oldu.

11. Ekim: 1545 yılında Portsmouth açıklarında batarak 700 kişinin ölümüne neden olan Kral 8. Henry'ye ait savaş gemisi Mary Rose, su üstüne çıkarılarak İngiliz Deniz Mü-

zesi'ne kaldırıldı.

16 Ekim: Kuzey Japonya'da bir madende, 94 işçi, metan gazından zehirlenerek öldü.

20 Ekim: Kuzey İrlandalı otomobil üreticisi John De Lorean, ABD'nin Los Angeles kentinde, 14 milyon dolarlık kokaini piyasaya sürmeye çalışmakla suçlandı.

31 Ekim: Güney Afrika'nın Johannesburg kentinde bir altın madeninde işçileri ocağa indiren asansörün düşmesi sonucu 13 madenci öldü.

3 Kasım: ABD'de yapılan ara seçimlerde, Demokratlar, Temsilciler Meclisi'nde 269, Senato'da ise 46 üyelik sahibi olurken, Cumhuriyetçilerin Temsilciler Meclisi'ndeki üye sayısı 166, Senato'daki üye sayısı ise 54 olarak belirlendi.

10 Kasım: 18 yıldan beri SSCB'nin bir numaralı ismi olan Leonid Brejnev, 75 yaşında öldü.

25 Kasım: İngiltere'de en uzun süreyle sahnede kalan oyun olan "Mousetrap-Fare Kapanı", 30. oyun yılını doldurdu.

29 Kasım: Suriye'nin başkenti Şam'da bir bombalı otomobilin havaya uçması sonucu, 90 kişi hayatını kaybetti.

İrlanda'da yapılan genel seçimlerden sonra Fine Gael ve İşçi partileri koalisyonu kuruldu.

2 Aralık: ABD'nin Salt Lake City kentinde, doktorlar 61 yaşındaki bir erkeğin kalbini çıkartarak, yerine yapay kalp taktılar.

5 Aralık: İsrail'de resmi havayolu şirketi El Al'ın yönetimi değiştirildi.

12 Aralık: İngiltere'nin Berkshire kentindeki Greenham Common

Hava Üssü'nün çevresini el ele tutuşarak saran 30 bin kadın, burada meydana getirdikleri insan zinciriyle, 1983 yılında üsse yerleştirilmesi planlanan 96 Amerikan Cruise füzelerini protesto etti.

16 Aralık: Polonya'da, Dayanışma Sendikası lideri Lech Walesa'nın, Gdansk'ta yapılacak bir yürüyüşe katılması, polis tarafından ertelendi.

1983

7 Ocak: ABD'de toplam işsiz sayısı 12 milyona ulaştı.

14 Ocak: Londra'nın Kensington yöresinde, polis yanlışlıkla bir otomobile ateş açarak Stephen Waldorf adlı yolcunun yaralanmasına neden oldu. Daha sonra, "yanlış kimlik belirlemesi" yaptıkları gerekçesiyle yolcudan özür dilediler.

5 Şubat: Nazi savaş suçlusu Klaus Barbie, hakkındaki suçlamalar nedeniyle yüzleştirilmek üzere, sınır dışı edildiği Bolivya'dan Fransa'ya getirildi.

8 Şubat: 1981 yılındaki Derby yarışlarının birincisi ve dünyanın en değerli yarış atlarından biri olan Sergar, Kerim Ağa Han'ın, İrlanda'nın Kildare kentindeki ahırından silahlı kişilerce kaçırıldı.

16 Şubat: Güneydoğu Avustralya'da çıkan orman yangınları, 71 kişinin ölümüne neden oldu.

20 Şubat: Hindistan'ın Assam kentinde çıkan seçim tartışmalarının, şiddet olaylarına dönüşmesi sonucu, 1000 kişi öldü.

3 Mart: Güney Avustralya'da sel, can ve mal kaybına neden oldu.

5 Mart: Avustralya'da yapılan seçimlerde, Malcolm Fraser başkanlığındaki Liberal Parti, Bob Hawke

Başkanlığı'ndaki İşçi Partisi karşısında yenilgiye uğradı.

5 Nisan: Fransa'da, 47 Sovyet diplomatı, casusluk yaptıkları gerekçesiyle sınır dışı edildi.

18 Nisan: Beyrut'ta, ABD Büyükelçiliği'ne bir otomobille gerçekleştirilen intihar saldırısında 47 kişi öldü, bina ağır şekilde hasar gördü.

24 Nisan: Ülkesini 13 yıldır yöneten Avusturya Başbakanı Bruno Kreisky, görevinden istifa etti.

1 Mayıs: Polonya'nın 20 kentinde yapılan gösterileri, polis, şiddet kullanarak engelledi.

Mayıs: Batı Alman Hükümeti, Stern dergisinde bir süre önce yayınlanan "Hitler'in Anıları"nın sahne olduğunu açıkladı.

19 Mayıs: Seves'deki bir kimya tesisinden kaybolan diyoksin fiçıları, Güney Fransa'da bulundu.

9 Haziran: İngiltere'de yapılan genel seçimlerde, Muhafazakârlar yeniden çoğunluğu ele geçirdiler.

16 Haziran: Yuri Andropov, SSCB Devlet Başkanı seçildi.

6 Eylül: SSCB, 31 Ağustos günü Sovyet hava sahasına giren bir Güney Kore uçağının düşürüldüğünü doğruladı. Sovyet yetkililer, Kore uçağının kaçmaya çalıştığı için vurulduğunu belirttiler.

12 Eylül: Toplam değeri 1 milyon dolar olan iki Picasso tablosu, ABD'de, Güney Teksas Sanat Müzesi'nden alındı.

22 Eylül: Fransa'da, bir yolcu treni saatte ortalama 212 kilometre hız yaparak, Paris'ten Lyons'a iki saatte gitti ve bu bir dünya rekoru oldu.

2 Ekim: İngiliz İşçi Partisi Baş-

*Polonya'da,
bağımsız
"Dayanışma
Sendikası" üyesi
işçilerin,
Varşova'da
yaptıkları
gösterilerden bir
görünüm.*

kanlılığı'na Neil Kinnock getirildi.

5 Ekim: Polonya Dayanışma Sendikası lideri Lech Walesa, Nobel Barış Ödülü'ne layık görüldü.

14 Ekim: İngiltere'de Ticaret Bakanı Cecil Parkinson, eski sekreterlerinden birinin kendisinden hamile olduğunun belirlenmesi üzerine görevinden istifa etti.

19 Ekim: Grenada Başbakanı ile üç hükümet üyesi, silahlı kuvvetler tarafından kurşuna dizildi.

23 Ekim: Teroristlerin gerçekleştirdiği bir bombalı intihar saldırısı sonunda, Beyrut'ta, 300 Amerikan ve Fransız askeri öldü.

25 Ekim: ABD ile altı Karayip ülkesine ait askeri birlikler, Grenada'ya girdiler.

30 Ekim: Arjantin'de genel seçimler yapıldı ve 10 yıllık bir aradan sonra sivil hükümet kuruldu.

3 Kasım: ABD Başkanı Reagan, "amaçlarına ulaşan" Amerikan askerlerinin Grenada'dan çekileceğini açıkladı.

4 Kasım: Lübnan'ın Tire kentindeki İsrail karargâhında patlayıcı yüklü bir kamyonun havaya uçması sonucu 39 kişi öldü.

15 Kasım: KKTC kuruldu (Bkz. Türkiye).

30 Kasım: Hollandalı bira imalatçısı Alfred Heineken, 9 Kasım'dan bu yana kendisini rehin tutan gerillalar tarafından serbest bırakıldı.

6 Aralık: Londra'da yapılan bir açık artırmada, Aslan Yürekli Henry'ye ait, 12. yüzyıldan kalma el yazması İnciller, 7 milyon 400 bin sterline satıldı.

17 Aralık: Londra'da, Harrods mağazaları önünde bir otomobilin bomba ile havaya uçurulması sonucu, 6 kişi öldü, 91 kişi de yaralandı.

1984

1 Ocak: Nijerya'da yapılan kan-sız bir darbeyle, General Buhari yönetimi ele geçirdi.

9 Şubat: SSCB Komünist Partisi Genel Sekreteri Andropov öldü.

13 Şubat: Konstantin Çermenko, SSCB Komünist Partisi Genel Sekreterliği'ne getirildi.

9 Mart: İngiltere'de, kömür işçileri süresiz greve gittiler.

11 Nisan: Çermenko, SSCB Devlet Başkanı ilan edildi.

17 Nisan: Londra'da, Libya temsilciliğinden açılan ateş sonucu,

Yvonne Fletcher adlı kadın polis öldü.

20 Nisan: İngiltere, 1997 yılında Hong Kong'u terk edeceğini açıkladı.

8 Mayıs: SSCB, Los Angeles'ta yapılacak olan Olimpiyat Oyunları'na katılmayacağını açıkladı.

1 Haziran: ABD Başkanı Reagan, İrlanda'yı ziyaret etti.

6 Haziran: İngiltere Kraliçesi, Avrupa'nın öteki liderleriyle birlikte, Normandiya Çıkarması'nın 40. yıldönümünü kutladı.

6 Haziran: Hindistan'da, askeri birlikler, Amritsar'da, Sihler için çok önemli bir yeri bulunan Altın Tapınak'ı kuşattılar.

3 Temmuz: İngiliz Tabipler Birli-

ği, boksun yasaklanması çağrısında bulundu.

5 Temmuz: Nijerya'nın eski bakanlarından Umaru Dikko, İngiltere'de, Stansted Havaalanı'nda, uyuşturulmuş olarak bir sandık içinde bulundu.

19 Temmuz: ABD'nin, California eyaletinin bir sınır kasabasında, 21 kişiyi öldüren bir adam, polisin açtığı ateşle can verdi.

28 Temmuz: 23. Olimpiyat Oyunları'nın açılışı Los Angeles'ta yapıldı.

16 Ağustos: ABD'nin Texas eyaleti, McLean kentindeki American National Bank adlı banka iflas ederek kapandı. Bu, aynı yıl içinde ABD'de kapanan 50. banka oldu.

*Hindistan
Başbakanı Bayan
İndira Gandhi,
kendisini
korumakla
görevli
Sih muhalızlar
tarafından,
31 Ekim
1984 günü
öldürüldü.*

Yüzyılımızın Olayları

25 Ağustos: Nükleer malzeme taşıyan Fransız kargo gemisi Mont Louis, Belçika kıyılarında bir Alman gemisiyle çarpışarak battı.

2 Ekim: İsviçre Hükümeti'nde ilk kez bir kadın bakan görev aldı.

31 Ekim: Hindistan Başbakanı Indira Gandhi, koruma görevlileri arasında bulunan Sihler tarafından vurularak öldürüldü.

7 Kasım: Ronald Reagan, Başkanlık seçimlerini kazandı.

3 Aralık: Hindistan'ın Bhopal kentindeki Union Carbide adlı haşere ilacı üretim tesislerinde meydana gelen bir zehirli gaz kaçağı sonucu 500 kişi öldü, çok sayıda insan sakat kaldı.

6 Aralık: Bir Kuveyt yolcu uçağı kaçırılarak Tahran'a getirildi. Burada rehinelere dört öldürüldü. İran güvenlik kuvvetleri, uçaktaki dokuz rehineyi, iki gün sonra kurtardılar.

14 Aralık: Çernenko'dan sonra SSCB lideri olacağına kesin gözüyle bakılan Sovyet diplomatı Mikhail Gorbachev, İngiltere'yi ziyaret etti.

29 Aralık: Rajiv Gandhi başkanlığındaki Kongre Partisi, Hindistan'da yapılan genel seçimlerde, ülke çapında büyük bir yengi kazandı.

1985

1 Ocak: Güney Lübnan'da, İsrail kontrolü altındaki bölgeye sızma-ya çalışan 8 gerilla, İsrail birlikleri tarafından yakalandı.

Time dergisi yılın adamını seçti: 1984 Los Angeles Olimpiyatları'nı organize eden Peter Ubberrath.

AET Bakanlar Kurulu Başkanlığı'na Fransa Maliye eski Bakanı Jack Delors seçildi.

7 Ocak: Nükleer silahların sınırlandırılması konusunda ABD ve Sovyetler Birliği Dışişleri Bakanları arasındaki toplantının ilk bölümü, Cenevre'de başladı.

9 Ocak: ABD-Sovyetler Birliği arasındaki silahsızlanma toplantısı olumlu bir hava içinde bitti.

12 Ocak: İçinde 200'e yakın yolcu bulunan Boeing 707 tipi yolcu uçağı, Basra Körfezi'ne düştü.

13 Ocak: Roma'da, Libya Basın ve Kültür Ataşesi, Volkan örgütünden olduğu belirlenen bir kişi tarafından öldürüldü.

20 Ocak: ABD Başkanlığı'na yeniden seçilen Ronald Reagan, 140 bin kişinin katıldığı bir törende ye-

AET Bakanlar Kurulu Başkanlığı'na seçilen Jack Delors.

ABD Başkanı Reagan, yemin töreninde.

min etti.

İsrail birlikleri, Lübnan'dan geri çekilmeye başladı.

ABD'nin ilk zenci sopranosu Leontyn Price, sahnelere veda etti.

Avrupa ve Kuzey Afrika'yı etkisi altına alan "Kutup Soğuğu", 126 kişinin ölümüne neden oldu.

1 Şubat: Federal Almanya Uzay ve Havacılık Sanayii Başkanı Ernst Zimmermann, Münih yakınlarındaki Gauting'deki evinde uğradığı silahlı saldırı sonucu öldü.

4 Şubat: Nükleer ve kozmik fizik bilgini ve atom bombasının yaratıcılarından Dr. Frank Oppenheimer, ABD'de 72 yaşında öldü.

16 yıldır kapalı olan Cebelitarık - İspanya sınırı açıldı.

5 Şubat: Cenevre Silahsızlanma Konferansı'nın yıllık oturumu, 40 ülkeden gelen delegelerin katılımı ile başladı.

11 Şubat: Suudi Arabistan Kralı Fahd'la, ABD Başkanı Reagan, Washington'da zirve toplantısı yaptı.

Yunanistan Başbakanı Papandreu, Ege konusunda destek aramak üzere Moskova'ya gitti.

13 Şubat: Şili'de Başkan Pinochet, 16 sivil bakanına işten el çekti.

16 Şubat: İsrail birliklerinin Lübnan'dan çekilmeleri planının ilk aşaması tamamlandı.

19 Şubat: İspanyol Hava Yolları'na ait Boeing 727 tipi yolcu uçağı, Madrid-Bilbao seferini yaparken, Bilbao yakınlarında düştü. 151 kişi öldü.

21 Şubat: Güney Afrika'da ırkçı yönetimle siyahlar arasında çıkan üç günden beri süren çatışmalarda 16 kişi öldü, 224 kişi yaralandı.

23 Şubat: Paris'te patlayan bomba, 1 kişinin ölümüne, 15 kişinin yaralanmasına yol açtı.

26 Şubat: Pakistan'da 8 yıl aradan sonra yapılan, siyasi partilerin katılmadığı ve parlamentonun 217 üyesinin yeniden belirlendiği seçimlerde 5 bakan yeterli oy toplayamadıklarından, seçimleri kaybettiler.

1978'de ABD'ye sığınan Sovyet diplomatı Arkadi Şevçenko, 24 yıl önce Kruşçev'in, BM Genel Sekreteri Hammarskjöld'u öldürttüğünü iddia etti.

3 Mart: Şili'nin orta kesimlerinde meydana gelen şiddetli depremde 124 kişi öldü, 2 binden fazla kişi yaralandı.

Güney Lübnan'daki İsraillilerin ikinci geri çekilme aşamaları başladı.

4 Mart: İngiltere'de bir yıla yakın süredir devam eden ve ülkede şimdiye kadar tanık olunan ülke çapındaki en uzun grev sona erdi. Kanlı olaylara da tanık olunan grevde 3 kişi ölmüş, 9778 kişi tutuklanmış, 149 kişi çeşitli hapis cezalarına çarptırılmıştı.

7 Mart: Irak, İran'ın beş kentine saldırdı. Yüzlerce kişi öldü.

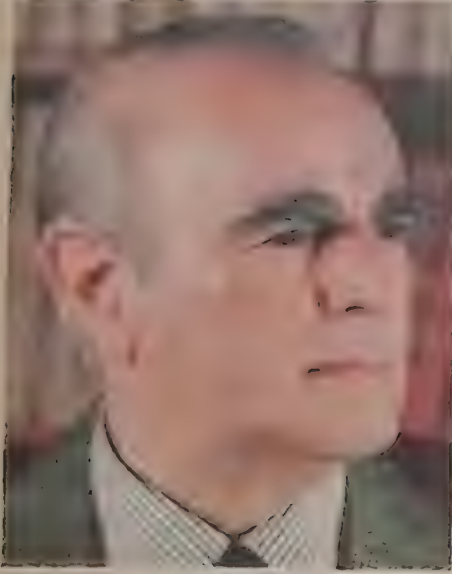
10 Mart: Yunanistan'da 10 Mart'ta 11 general ve 4 albayın emekliye sevk edilmesi ve PASOK'un, Karanlık'ten desteğini çekmesi sonu-

1978 yılında ABD'ye sığınan Sovyet diplomatı Arkadi Şevçenko

Şili Devlet Başkanı Pinochet.

*İstifa eden Yunanistan
Cumhurbaşkanı Karamanlis.*

cu, Yunan Cumhurbaşkanı Karamanlis istifa etti.

11 Mart: Sovyetler Birliği 10 Mart'ta ölen liderleri Çernenko yerine, 54 yaşındaki Mikhail Gorbachev'i seçerek, ülkenin yönetimini ilk defa genç kuşağa teslim etti. Özellikle ekonomik konularda reformlardan yana olarak tanınan Gorbachev, Andropov ve Brejnev yönetimi döneminde uygulanan siyasetin değiştirilmeyeceğini belirtti.

İsrail birlikleri, Güney Lübnan'da bir Müslüman köyünde sivil halktan seçilen 24 kişiyi kurşuna dizerek katliam yaptılar.

12 Mart: ABD ve Sovyetler Birliği arasında 1.5 yıldan bu yana yapılamayan Silahsızlanma Görüşmeleri, Cenevre'de başladı.

*Sovyetler Birliği'nin yeni lideri
Mikhail Gorbachev.*

Afganistan'da Ruslar, sivillere saldırdı. 30 kişi öldü.

14 Mart: Irak, Humeyni'nin oturduğu mahalleyi, İran da, Saddam'ın sarayının çevresini bombaladı.

15 Mart: Brezilya'da 21 yıllık aradan sonra 16 Ocak'ta ülkenin ilk sivil Devlet Başkanı olarak seçilen Taucredo Neves'in yemin törenine birkaç saat kala ameliyat olması üzerine, yerine geçici olarak yardımcısı Sarnay getirildi.

Birleşik Amerika'nın NATO planları çerçevesinde Avrupa'ya yerleştirmek istediği nükleer füzelerin Belçika'ya yerleştirilmesi isteğini, Belçika Hükümeti kabul etti.

20 Mart: ABD Senatosu, MX füzelerinin yapımını onayladı.

Sovyet yanlısı Arap ülkeleri, ABD'ye karşı strateji saptamak üzere Şam'da bir araya geldiler.

22 Mart: Beyrut'un batı kesiminde meydana gelen üç ayrı olayda bir Fransız diplomatiyle BM Barış Gücü'nde görevli bir İtalyan subayı, İslami Cihad Örgütü'nce kaçırıldı.

24 Mart: Güney Afrika Cumhuriyeti'nde son bir hafta içinde 29 siyahın ölümü ile sonuçlanan ve isyanlara yol açan "cenaze töreni", yaklaşık 35 bin kişinin katılımıyla yapıldı.

26 Mart-27 Mart: NATO'ya bağlı 13 ülkenin savunma bakanları, nükleer silahların gözden geçirilmesi amacıyla, Lüksemburg'da toplandılar. ABD Savunma Bakanı Weinberger'in, uzay silahları programına destek çağırısı olumlu karşılandı.

27 Mart: Suriyeli hava korsanı,

Lufthansa uçağını Atina yerine İstanbul'a indirdi. 144 yolcu ve 6 mürettebatı rehin tutan hava korsanı, güvenlik kuvvetlerinin düzenlediği başarılı operasyon sonucunda yakalandı.

27 Mart-29 Mart: Sudan'daki hükümetin yiyecek ve petrol fiyatlarına uyguladığı devlet desteğini kaldırması ve yiyecek fiyatlarının %33 artması üzerine Sudan'da halk ayaklandı. Ayaklanmalarda 1500 gösterici tutuklandı.

28 Mart: 20. yüzyıl resim sanatının en büyük ustalarından Rus asıllı Marc Chagall, 97 yaşında öldü.

29 Mart: Yunanistan'da 18 Mart'ta yapılan Cumhurbaşkanlığı seçimi sonuçlarına göre, Papandreu'nun adayı Sarçetakis, Cumhurbaşkanı seçildi. Muhalefet, yeni Cumhurbaşkanı'nı tanımayacağını açık-

Brezilya'da ilk sivil Devlet Başkanı seçilen
Tancredo Neves.

ABD Savunma Bakanı
Weinberger.

ladı.

31 Mart: İran, Irak'ın başkenti Bağdat'ı roketlerle bombaladı. Yabancılar kenti terk etmeye başladı.

1 Nisan: Beş yıldan beri iç savaşın sürmekte olduğu Salvador'da yapılan (31 Mart) parlamento seçimlerini Devlet Başkanı Jose Napoleon Duarte'nin lideri olduğu Hristiyan Demokrat Parti kazandı.

Atina Ceza Mahkemesi Savcısı Yeorgios Theophanopoulos öldürüldü. "Devlete Karşı Direniş" adlı bir grup, cinayeti üstlendi.

3 Nisan: İsrail yönetimi, Güney Lübnan'da Sayda kenti yakınlarındaki "El Ansar" esir kampındaki 752 tutukluyu serbest bıraktı. 1200 Filistinli ve Lübnanlı Şii tutsağı, İsrail sınırları içindeki bir bölgeye götürüldü.

4 Nisan: Sudan'ın başkenti Har-

tum'da devam eden hükümet aleyhtar gösterilerden sonra, genel grev ve gıdıldı. Sudan'la tüm haberleşme bağlantıları kesildi.

Federal Almanya'nın Hamburg kenti limanında çıkan yangın, İkinci Dünya Savaşı'ndan bu yana gelen en büyük olay olarak nitelendirildi.

6 Nisan: Sudan'da giderek yoğunlaşan ayaklanmaların ciddi boyutlara ulaşması sonucu, Genelkurmay Başkanı ve Savunma Bakanı Swar ez-Zehab, yönetime el koyarak Sudan Devlet Başkanı Cafer Nimeyri ve kabinesini görevden aldı.

7 Nisan: Sovyetler Birliği lideri Mikhail Gorbachev, doğu Avrupa'ya Sovyet nükleer füzelerinin yerleştirilmesini durdurdu.

8 Nisan: Denizcilik tarihine en büyük sahtekârlık davası olarak geçen "Salem" Davası sonuçlandı. 1980 yılında Liberya bandıralı Salem tankerinin 56 milyon dolarlık petrol yükünü sattıktan sonra tankeri batıran 5 Yunanlı denizci, 3 ila 11 yıl arasında hapis cezalarına çarptırıldı.

9 Nisan: Avrupa'nın ilk yapay kalp ameliyatı İsveç'te gerçekleştirildi.

11 Nisan: Avrupa'nın İkinci Dünya Savaşı'ndan bu yana hayatta kalan son lideri olan Arnavutluk lideri Enver Hoca öldü. Enver Hoca, komünist dünyasının iş başında en uzun süre kalan lideriydi..

12 Nisan: İspanya'nın başkenti Madrid'de Amerikan üssünde görevli Amerikalıların devam ettikleri restoranda patlayan bomba, 24 kişinin ölümüne, 82 kişinin yaralanmasına yol açtı.

16 Nisan: İngiltere Kraliçesi Eli-

Komünist dünyasının işbaşında en uzun süre kalan lideri Enver Hoca.

Güney Lübnan'dan bir görüntü.

zabeth'in amcasının oğlu Prens Michael'ın karısı Prenses Michael'ın babasının Nazi subayı olduğu açıklandı.

Afgan direniş liderlerinden İslami Devrim Hareketi Partisi Başkanı Molla Seyfullah öldürüldü.

18 Nisan: İngiltere, biri diplomat, iki Sovyet görevlisini casusluk yaptıkları gerekçesiyle sınır dışı etti.

19 Nisan: Pakistan'ın en büyük kenti Karaçi'de beş günden beri devam eden öğrenci-polis çatışmasında 44 kişi öldü.

Sudan'da, Nimeyri'yi deviren ye-

ni lider General Ez-Zeheb başkanlığa Doktor El-Gazuli Dafallah'ı getirdi.

22 Nisan: Brezilya'da Devlet Başkanlığı'na seçilen ve yemin edmeden ameliyat olduğu için yerine geçici olarak yardımcısı atanan Neves öldü. Başkan Yardımcısı Jose Sarney, Anayasa uyarınca Brezilya Cumhurbaşkanı oldu.

Güney Lübnan'dan geri çekilmekte olan İsrail birliklerine karşı dün gerçekleştirilen "İntihar saldırısında", yaklaşık 120 İsrail askeri öldü. Çok sayıda yaralı var.

24 Nisan: Üçüncü Dünya Dayanışması'nın ve 100 Ülkenin üyesi olduğu Bağlantısızlar Hareketi'nin mi-henk taşı Bandung Konferansı'nın 30.yıldönümünde 70'i aşkın ülkenin temsilcisi, Endonezya'nın Bandung kentinde toplandı.

26 Nisan: Varşova Paketi liderleri bir araya geldikleri Polonya'nın başkenti Varşova'da süresi sona eren Doğu Avrupa İttifakı'nı 20 yıl daha uzatan anlaşmayı imzaladılar.

29 Nisan: Amerikan Wells Fargo şirketinin, New York'taki terminal bürosunu soyan dört kişi, 50 milyon

doları alarak kaçtı. Olay, ABD tarihinin en büyük soygunlarından biri olarak nitelendiriliyor.

Müslüman kuvvetlerden kaçan 50 binin üzerindeki Hristiyan, Lübnan-İsrail sınırında tampon oluş-tururken, Dürzi milisler, Akdeniz kıyı şeridinin tamamını ele geçirdiler.

Hindistan'ın Ahmedabad kentinde, Müslümanlar ile Hindular arasında çıkan çatışmada 50 kişi öldü, 150 kişi yaralandı. Kundaklama olay-ları sonucu 6000 kişi evsiz kaldı.

30 Nisan: Güney Afrika'da dün-yanın en büyük altın madeni şirketi olan "Anglo-American Corp." bü-ro-larında iki bomba patladı. Şirket, da-ha önce işten çıkardığı 17 bin 500 siyah işçiden, 14 bin 500'ünü yeni-den işe aldı.

1 Mayıs: Brüksel'in merkezinde-ki "Belçika İşverenler Konfederas-yonu"nun önünde havaya uçurulan bir kamyonet, iki itfaiye erinin ölü-müne, 12 kişinin yaralanmasına yol açtı.

ABD, İkinci Dünya Savaşı sıra-sında binlerce Yahudi, Sırp ve çin-genenin ölümünden suçlu tutulan eski Hırvatistan İçişleri Bakanı And-riya Artuković'in, Yugoslavya'ya ia-desine karar verdi.

ABD Başkanı Reagan, Nikaragu-a'ya tam bir ticaret ambargosu uy-gulanacağını açıkladı.

2-5 Mayıs: Sanayileşmiş yedi ül-ke lideri, ekonomik konularda gö-rüşmek üzere Bonn'da bir zirve top-lantısı için bir araya geldiler. Ancak zirvede Fransa ve diğer ülkeler ara-sında çıkan anlaşmazlık nedeniyle görüş birliğine varılamadı.

5 Mayıs: ABD Başkanı Ronald Reagan, Federal Almanya'nın Ber-

Sih militanlar.

40 kişinin ölümü ile sonuçlanan "kanlı maç".

gen Belsen kentindeki eski Nazi toplama kampını ve Bitburg'daki 49 SS askerinin gömülü olduğu bir askeri mezarlığı ziyaret etti. Bonn'da 10 bin kişi, Reagan'ı protesto gösterisi yaptı. ABD'de de 250 bin kişi gösteri yürüyüşü yaptı.

10 Mayıs: Lübnan'da Falanjistlerin askeri organı "Lübnan Kuvvetleri"nde Devlet Başkanı Emin Cemayel'e karşı ayaklanan Komutan Samir Geagea'nın yetkileri elinden alındı. Yerine Askeri İstihbarat eski Şefi İlyas Hobeyka getirildi.

Halley kuyruklu yıldızının dünya-

dan görüldüğünü belirleyen ilk yazılı metnin, Babil döneminden kalma iki toprak tablet üzerinde bulunduğu açıklandı.

11 Mayıs: İngiltere'nin Bradford kenti stadında bir futbol maçı sırasında çıkan yangın ve panikte 52 kişi öldü.

Hindistan'ın Pencap eyaletinin özerkliği için savaşan Sih militanlar, iki gündür süren eylemlerini yoğunlaştırarak, ülkenin kuzeyinde birçok kentte bombalı saldırılar düzenlediler. Patlamalar sonucu 77 kişi öldü, 300 kişi yaralandı.

12 Mayıs: Hindistan'da, önceki günlerde Sih militanlarının başlattığı hareketler, Sihlerin siyasi partisi Akai Dal'ın ılımlı lideri Languval'ın istifasıyla sonuçlandı.

13 Mayıs: ABD'nin askeri sanayiinin dördüncü büyük şirketi General Electric'in yönetimi, hükümet ihalelerinde 800 bin dolarlık yolsuzluk yaptıkları iddiasıyla yargılanmaya başlandı.

14 Mayıs: Sri Lanka'da Anuradhapura kasabasında Tamil gerillalarının otobüs durağındaki yolcu otobüsünü taramaları üzerine 78 kişi öl-

dü, 100 kişi yaralandı.

15 Mayıs: 9 yıldan beri komünist bir belediye reisi tarafından yönetilmekte olan Roma'da yerel seçimleri Hristiyan Demokratlar (DC) kazandı.

16 Mayıs: Sovyet Aeroflot Hava Yolları'na bağlı bir uçak, Japon hava sahasında kayboldu.

17 Mayıs: Japonya'nın Hokkaido Adası'ndaki bir kömür madeninde meydana gelen grizu patlamasında 49 işçi öldü, 22 kişi yaralandı.

22 Mayıs: Beyrut'un doğusunda Hristiyan kesiminde bir otomobile konan bombanın patlaması sonucu 60 kişi öldü, 200 kişi yaralandı.

23 Mayıs: ABD'nin üçüncü büyük silah şirketi F-16'ların üreticisi General Dynamics'in Yönetim Kurulu Başkanı David Louis, yolsuzluk suçlamaları karşısında istifa etti.

25 Mayıs: Lübnan'ın başkenti Beyrut'un batı kesiminde Sabra, Şatilla ve Burç el Barajneh mülteci kampları çevresinde Filistinli gerillalarla, Şii Emel Örgütü militanları arasında 2 gündür devam eden çatışmalarda ölü sayısı 339'a, yaralı sayısı 1500'e yükseldi.

27 Mayıs: Bangladeş'te üç gün önce Bengal Körfezi'nden başlayan ve ülkenin güney kıyılarıyla, adalarını etkisi altına alan korkunç tayfunda ölenlerin sayısı 25 bin aştı. 200 bin kişiyi evsiz bırakan tayfun ve onun yol açtığı dev gel-git dalgalarında 40 bin kişi de kayboldu.

28 Mayıs: 63 Irak jeti İran'da 5 kentle 4 askeri hedefe saldırdı.

29 Mayıs: Avrupa Şampiyon Kulüpler Kupası finali için İtalya'nın Juventus ve İngiltere'nin Liverpool takımları arasında yapılacak karşı-

*Sabra mülteci kampında
Şii Emel Örgütü militanı.*

İlaşma öncesinde İngiliz seyircilerin, İtalyan taraftarlara saldırması sonucu çıkan olaylarda 40 kişi öldü.

Nijerya'nın doğusunda çıkan mezhep çatışmalarında üçü polis, 43 kişi öldü.

1 Haziran: ABD'nin kuzeyi ile Kanada'nın güneyi fırtına ile kasıp kavruldu. Ohio, Pensylvania ve Toronto'da 88 kişi öldü, 3.5 milyon dolara yakın hasar meydana geldi.

2 Haziran: Yunanistan erken genel seçimlerinde iktidardaki PASOK, parlamentoda 162 sandalye kazanarak tek başına iktidar oldu. Parlamentodaki 300 sandalyenin 125'ini Yeni Demokrasi, 13'ünü de Dış Komünist partiler aldı. Batı Trakya'da, Yeni Demokrasi'den adaylığını koyan Mehmet Müftüoğlu (Gümlüce), Hüsnü Serdarzade (İskeçe) de seçildiler.

Peru'da Sosyal Demokrat Alan Garcia, Devlet Başkanlığı'na seçildi.

ABD'de Beyaz Saray eski yürütme bürosu ile bazı hükümet binalarına karşı saldırı planı ortaya çıkarıldı. Olayla ilgili polis baskınında çok sayıda patlayıcı madde ele geçirildi.

4 Haziran: Uluslararası Af Örgütü, 1984'te 661'i İran'da, 292'si Çin'de, 21'i ABD'de olmak üzere 40 ülkede 1513 idam cezasının infaz edildiğini açıkladı.

ABD Deniz Kuvvetleri'nin sırlarını Sovyetler'e satan Amerikalı deniz subaylarının 4'ü de FBI'ya teslim oldu.

6 Haziran: 10 bin Sih, Hindistan'da bir yıl önce hükümet güçlerince gerçekleştirilen kanlı baskını kınamak için gösteri düzenledi.

Peru'da Devlet Başkanlığı'na seçilen Alan Garcia.

7 Haziran: Hindistan'da yolcu otobüsü nehire uçtu, 45 kişi öldü.

Hindistan'da iki eyalet arasındaki sınır çatışmasında 50 polis hayatını kaybetti.

Güney Lübnan'da Barış Gücü görevlisi olan 23 Finli asker, Güney Lübnan Ordusu'na mensup İsrail yanlısı milislerce, "Şiilerin ellerinde tutsak bulunan 11 arkadaşlarının serbest bırakılması" koşuluyla kaçıdırıldı.

12 Haziran: Fransa'da gerçekleştirilen başarılı ameliyatla, çürüyen kalp kaslarının vücuttan alınan kaslarla değiştirilmesi sağlandı. Uygulamanın, kalp naklini ya da yapay kalp kullanma zorunluluğunu ortadan kaldırdığı açıklandı.

Kaçırılan TWA uçağı, Beyrut Havaalanı'nda.

Filistinli bir korsan, Şii militanlarca Beyrut'a uçurulan Ürdün Hava Yolları'na ait uçağa misilleme olarak, Lübnan uçağını, Larnaka Havaalanı'na inmek üzereyken ele geçirdi. Eylemlne uçtakileri serbest bırakarak son veren korsan, Ürdün'e gitti.

Allesinin Amerikan mahkemelelerinden çıkarttığı "ölüm hakkı" kararı ile tarihi tartışmalara yol açan Karen Ann Quinlan, 10 yıl bitkisel hayat yaşadktan sonra 31 yaşında, bulunduğu bakımevinde öldü.

14 Haziran: Portekiz'de Sosyalist Parti lideri Mario Suarez Başkanlığı'ndaki koalisyon hükümeti, ortaklarından Sosyal Demokrat Parti'nin çekilmesi sonucu dağıldı.

Güney Afrika Cumhuriyeti birlikleri, Botswana topraklarına girdi.

14-31 Haziran: Trans World Amerikan Hava Yolları'na ait bir Boeing 727 tipi yolcu uçağı, Kahire-Atina-Roma-New York seferini yaptığı sırada, Atina Havaalanı'ndan kalktıktan sonra silahlı kişiler tarafından kaçırılarak Beyrut Havaalanı'na indirildi. İsrail'in elinde tuttuğu tüm Şii tutukluların serbest bırakılmasını isteyen hava korsanları, uçtakteki 114 yolcuyla rehin aldılar. Rehinelelerin bir kısmını dönem dönem bırakan korsanlar, Şii tutukluların serbest bırakılacakları sözü üzerine, son olarak da 17 gündür rehin tuttukları 39 Amerikalıyı serbest bıraktılar.

16 Haziran: Güney Lübnan Ordusu'na mensup İsrail yanlısı millislerce rehin alınan Finlandiyalı askerler serbest bırakıldı.

Arjantin'de enflasyon yüzde 1000 oranına çıktı.

İngiltere'de yan etkisi olmayan Carboplatin adlı bir kanser ilacı üretili.

Afganistan'da mücahitler, komünistlere saldırdı. 140 kişi öldü.

17 Haziran: İçinde Arap Prensi'nin de bulunduğu uzay mekiği Discovery, 7 kişilik mürettebatıyla ABD'nin Cape Canaveral üssünden fırlatıldı.

19 Haziran: Frankfurt Havaalanı'nda meydana gelen patlamada 2 kişi öldü, 24 kişi yaralandı.

23 Haziran: Hindistan Hava Yolları'na bağlı bir jumbo jet, 329 yolcusuyla birlikte, Montreal-Bombay seferini yaparken, Atlantik'e düştü. Olayı Sihler üstlendi. Kurtulan yok.

25 Haziran: Portekiz Başbakanı Mario Soares, istifa etti.

26 Haziran: Irak, Libya ile ilişkisini kesti. Irak Dışişleri Bakanlığı, ülkedeki Libyalıların sınır dışı edildiğini, Trablus'taki Irak diplomatlarının geri çekileceğini açıkladı.

30 Haziran: Güney Afrika birlikleri Angola'ya saldırdı.

2 Temmuz: 28 yıldır Sovyetler Birliği Dışişleri Bakanlığı'nı aralıksız sürdüren Andrei Gromiko, bu görevinden alınarak, Devlet Başkanlığı'na getirildi.

İsrail'de genel grev yapıldı.

4 Temmuz: Portekiz'de parlamento feshedildi.

5 Temmuz: İngiltere'de okullarda dayak yasaklandı.

Gine'de darbe girişimi yapıldı.

7 Temmuz: Ermenilerin Üçüncü Dünya Kongresi, Sevr'de başladı.

Pakistan'da güvenlik güçleriyle Şiller arasındaki çatışmada 25 kişi öldü.

*İstifa eden Portekiz Başbakanı
Mario Soares.*

8 Temmuz: Hitler'in sahte anılarını kaleme alan Konrad Kujuau, 4 yıl 6 ay, anıları, muhabiri olduğu Stern dergisine satan Gerd Hiedemann da 4 yıl 8 ay hapis cezasına çarptırıldı, ancak mahkeme, sanıkların cezalarını indirip, serbest bıraktı.

9 Temmuz: İsrail tarafından bombalanan Lübnan'da 24 kişi öldü.

11 Temmuz: Yeni Zelanda kıyılarında Fransa'nın nükleer denemelerini protesto eden Uluslararası Çevre Koruma Örgütü'nün (Greenpeace) Rainbow Warrior adlı gemisi batırıldı. Bir kişi öldü. 21 Ağustos'ta yapılan açıklamalara göre, sabotaj izni, Fransa Savunma Bakanı Charles Hernu'nun verdiği belirlendi.

Kuveyt'in başkentinde meydana

Uluslararası Çevre Koruma Örgütü'nün batırılan gemisi Rainbow Warrior.

gelen patlamada, 11 kişi öldü. Olayı, Arap Devrimci Tugayları üstlendi.

ABD Senatosu, Güney Afrika'ya yardımı kesti.

13 Temmuz: İki Afgan helikopter Pakistan'a sığındı.

Çin'de meydana gelen maden kazasında 47 kişi öldü.

14 Temmuz: Sovyetler'in uzaya gönderdiği iki maymun ile 10 fare, kırmızı balıklar ve sinekler, Salyut 7 uzay istasyonuna ulaştı.

15-26 Temmuz: Kenya'da yapılan Kadınlar Konferansı'na 120 ülkeden yaklaşık 3 bin delege ile 11 bin gözlemci katıldı.

18 Temmuz: Ekvator'da tanker patladı. 20 ölü..

20 Temmuz: İtalya'nın Avusturya sınırındaki Stava köyünde bir barajın çökmesi sonucu, 275 kişi öldü.

22 Temmuz: Portekiz'de yüzyılın davası: 1974 devriminin kahramanlarından, ancak 1980 sol terör hareketinin önde gelen sorumlularından Yarbay Otelo Saraiva de Carvalho'nun yargılanmasına Lizbon'da başlandı.

23 Temmuz: İsrail, Beyrut'un Sayda limanını topa tuttu.

24 Temmuz: İngiltere'de okullarda dayanın yasaklanmasını öngören yasa, hükümetçe iptal edildi.

25 Temmuz: Güney Afrika'da 4 gündür süren siyahların ayaklanmasında ölü sayısı 21'e çıktı.

Yüzyılımızın Olayları

30 Temmuz: Uganda'da darbe oldu, Devlet Başkanı Obote, Kenya'ya kaçtı. Kara Kuvvetleri Komutanı Tito Okella, Devlet Başkanı oldu. 20 eski bakan tutuklandı.

ABD'den İran'a askeri malzeme kaçırmak isteyen 6 kişi, Amerikan İstihbarat Teşkilatı FBI tarafından ele geçirildi.

İsrail, Lübnan'a hava saldırısı yaptı.

3 Ağustos: Florida-Dallas-Los Angeles seferini yaparken, Dallas'a inişi sırasında düşen bir Amerikan uçağı Jumbo'daki 161 yolcudan sadece 31'i sağ olarak kurtuldu.

4 Ağustos: Mısır polisi, Kahire'de 25 kişinin ölümüne yol açan zehirli "brandy" imal eden ve Yunan-

lılar tarafından işletilen bir içki fabrikasını kapattı.

8 Ağustos: Frankfurt Havaalanı'nda bombalı saldırı oldu. İki kişinin öldüğü olayı, Kızıl Ordu Fraksiyonu üstlendi.

Batı Almanya Ekonomi Bakanı'nın danışmanı, Doğu Alman ajanı çıktı.

9 Ağustos: Beyrut'ta çıkan çatışmada 9 kişi öldü.

12 Ağustos: Japon uçağı düştü: 520 ölü. Bu kaza, havacılıkta ölü sayısının en yüksek olduğu kaza oldu. Düşen uçaktan biri bebek, 4 yolcu sağ çıktı.

14 Ağustos: Lübnan'ın başkenti Beyrut'un Hristiyan kesimindeki endüstri bölgesinde meydana gelen

Dallas'a iniş sırasında düşen ve 161 yolcudan 31'inin sağ olarak kurtarıldığı jumbo jetin kazadan sonraki hali.

bombalı otomobil saldırısında 12 kişi öldü, 120 kişi yaralandı.

15 Ağustos: Irak, Harg Adası'nı bombaladı. Adada büyük hasar meydana geldiği bildirildi.

16 Ağustos: Dünyanın en hızlı teknesi "Virgin Atlantic Challenger", Atlantik Okyanusu'nu en kısa sürede geçmek için başlattığı rekor denemesinde battı.

Yunanistan'da Kavala şehri ve çevresinde çıkan yangın sonucu 6 kişi öldü.

Hollanda ilaç firması Organon, "discoridea" adlı bitki kökünden doğum kontrol hapı yaptı.

17 Ağustos: Beyrut'ta bir süpermarketin önünde havaya uçan otomobil, 50 kişinin ölümüne yol açtı.

19 Ağustos: Beyrut'ta Hristiyan-

lar, Müslümanların denetimindeki bölgeye bombalarla saldırdı. 31 ölü.

21 Ağustos: Kuzey Lübnan'daki Trablusşam kentinde kalabalık bir iş merkezinin önünde arabada patlatılan bomba, 40 kişinin ölümüne, 150 kişinin de yaralanmasına yol açtı.

22 Ağustos: İngiliz Airtours Hava Yolları'na bağlı Boeing 737 tipi yolcu uçağı, Yunanistan'ın Korfu Adası'na gitmek üzere Manchester Havaalanı'ndan harekete geçtiği sırada, motorlarında çıkan yangın sonucu piste çakıldı. 54 kişi hayatını kaybetti.

23 Ağustos: Görevi, Doğu Alman casusları bulmak olan F.Almanya İstihbarat Örgütü'nün yüksek düzeydeki sorumlusu Hans Tiedge, Doğu

Sivil havacılıkta, ölü sayısının en yüksek olduğu Japon uçağının düşmesinden sonra yapılan arama çalışmaları.

Almanya'ya iltica etti.

28 Ağustos: Nijerya'da darbe yapıldı. Genelkurmay Başkanı General Babangida yönetimi ele aldı. Darbede kan dökülmedi.

30 Ağustos: Güney Afrika'da çıkan çatışmalarda 35 kişi öldü.

31 Ağustos: Fransa'daki tren kazasında 43 kişi hayatını kaybetti.

Filipinler'de Aurora Caronan adlı bir kadın, bir sigorta şirketini soyması yüzünden çıkarıldığı mahkemece, dosyasındaki 138 ayrı suçtan, toplam 828 yıl hapis cezasına çarptırıldı.

2 Eylül: Libya Ordusu içinde Tunus'a saldırı emrine uymayıp, Kadafi'nin ikametgâhına baskın düzenlemeye kalkışan 43 üst rütbeli subay tutuklandı.

3 Eylül: Yunanistan'ın başkenti Atina'da Kara Eylül Örgütü'nün üstlendiği, 20 kişinin yaralanmasına yol açan bir patlama oldu.

Flamanlarla Valonlar, eğitim konusunda anlaşamayınca, Belçika Parlamentosu feshedildi.

4 Eylül: Mısır'da Başbakan Kemal Ali Hasan kabinesi istifa etti.

5 Eylül: Başkent Beyrut'ta, Şilile'in iki cephede yaptıkları çarpışmalarda 30 kişi öldü, 85 kişi yaralandı.

9 Eylül: Tayland'da Genelkurmay eski Başkanı General Nana-korn, ordu içinde ayaklanma başlattı. 18 tankla radyo binasını ele geçirerek parlamentoyu feshettiklerini, anayasanın yürürlükten kaldırıldığını açıklayan darbeciler, hükümete bağlı birliklerce etkisiz bırakıldı. Darbe sırasında Endonezya'da bulunan Başbakan da, ortalık yatışınca ülkesine döndü.

Kemal Hasan Ali.

10 Eylül: İngiltere'nin Birmingham kentinde, polisin, ruhsat süresi bitmiş siyah genci tutuklamak istemesi, 4 kişinin ölümüyle sonuçlanan olaylara neden oldu. İçişleri Bakanı Douglas Hord, taşlandı.

Norveç genel seçimlerinde Muhafazakâr Başbakan Kaare Willoch'un üç partili koalisyon hükümeti, bir sandalye farkıyla iktidarı korudu.

Karl Benz ve Gottlieb Daimler'in ürettiği ve Mercedes adını verdikleri otomobil 100 yaşına bastı.

Dünyaca ünlü heykeltıraş Carl Andre, karısını, oturdukları apartmanın 34. katından aşağı iterek öldürdü.

12 Eylül: Tunus-Libya ilişkilerinin gerginleşmesi üzerine, ABD, Sovyetler Birliği ve Cezayir, Tunus karasularına savaş gemileri gönderdi.

El Salvador'da gerillalar, Cumhurbaşkanı Duarte'nin 35 yaşındaki kızı Ines'i kaçırıp, Ines'in şoförünü öldürdüler.

Sovyetler'in Londra Büyükelçiliği'nde görev yapan KGB Londra Başsorumlusu Oleg Goryevski, beraberindeki KGB ajanları listesi ile İngiltere'ye sığındı. İngiliz Hükümeti, casusluk yaptıkları gerekçesiyle, 25 Sovyet yurttaşını sınır dışı etti.

13 Eylül: Sovyet Haberalma Orgütü KGB'nin İngiltere'ye sığınan Londra Şefi Oleg Antonoviç Gordiyevski'nin 13 yıldır iki taraflı çalıştığı belirlendi.

Hitler'in ABD'deki son askeri olan Georg Gaertner, 40 yıl başka isim altında yaşadktan sonra, kaçak hayata dayanamayarak teslim oldu.

14 Eylül: Amerikan Hava Kuvvetleri'ne bağlı bir F-15 uçağınca fırlatılan uydusavar başlıklı roket, uzayda kullanılmayan bir hedef uyduyu yok etti.

16 Eylül: Çin yönetiminin gençleştirilmesine başlandı ve 100 yaşlı lider istifa etti.

Filipinler'de Ferdinand Marcos yönetimine karşı mücadele veren ayrılıkçı "Moro" gerillaları, bir sinemaya bomba atıldılar, 35 kişi öldü.

İsveç'te Sosyal Demokrat Başbakan Olof Palme, yapılan seçimlerde komünistlerin de desteğiyle iktidarda kaldı (Olof Palme, 1 Mart 1986'da vurularak öldürüldü).

17 Eylül: Alman Başbakanı Helmut Kohl'ün sekreterinin casus ol-

El Salvadorlu gerillaların, kızı Ines'i kaçırdıkları Cumhurbaşkanı Josei Napoleon Duarte.

Ferdinand Marcos: Filipinler'de diktatörlüğün sonu.

duğu ortaya çıktı. Sekreter Hertha Astrid Willner, Doğu Almanya'ya kaçtı.

Fellini'nin "Tatlı Hayat" filmine konu olan İtalya'daki "Café de Paris"ye bomba atıldı, 38 kişi öldü.

18 Eylül: Ürdünlü gazeteci Mişel Numari, Atina'da vurularak öldürüldü. Numari, sahibi olduğu dergide Suriye Devlet Başkanı Hafız Esad'a darbe girişiminde bulunduğu bildirilmişti.

İran, Irak'a yardım ettiğini ileri sürdüğü Kuveyt'le de savaş hali ilan etti.

20 Eylül: Meksika'da 7.8 şiddetinde üç dakika süren bir deprem oldu. Ölü sayısı 4 bini aştı, başkent in yüzde 35'i yerle bir oldu. Ulaşım ve haberleşme kesildi. IMF, Meksika'dan alacaklarını durdurdu.

İngiltere ile Sovyetler arasındaki casuslar çekişmesi 31-31 berabere bitti.

Filipinler'de ATA kabilesine mensup 70 kişi, Tanrı'ya ulaşmak için topluca intihar etti.

19 Eylül: KGB, Amerikan Merkezi Haberalma Örgütü CIA adına çalıştığı ortaya çıkan A.G. Tolkaçev adlı üst düzeyde bir bürokrati tutukladı.

21 Eylül: Meksika'da 12 saat ara ile 7.3 şiddetinde iki deprem daha oldu. Ölü sayısı 20 bini aştı. Mexico City ve çevresinde 18 milyon kişi geceyi sokaklarda geçirdi.

23 Eylül: ABD, İngiltere, Fransa, Almanya ve Japonya Maliye bakanları, güçlü dolar yüzünden ticaret açığı büyüyen ABD'nin açığını gidermek için doların değerini düşürme kararı aldılar.

Romanya Komünist Partisi, nü-

Alman Başbakanı Helmut Kohl.
Sekreteri casus çıktı.

Nikolai
Tikhonov.

fus planlaması bir yana, doğum kontrolü ve kürtajı yasakladı.

27 Eylül: Hindistan'ın Pencap eyaletinde yapılan seçimleri, Sih Akal Dal Partisi kazandı.

27 Eylül: ABD'de "Gloria" kasırgası panik yarattı. 1 milyar liralık zarar veren kasırga sırasında 9 kişi öldü.

SSCB'de Nikolai Ryzkhov, Nikolai Tikhonov'un yerine Başbakan oldu.

28 Eylül: Kazakistan Sovyet Cumhuriyeti'nde Başbakanlığa Selamet Mukaşev atandı.

Mexico City'de 5 şiddetinde bir deprem oldu.

29 Eylül: İslami Kurtuluş Örgü-

tü, Beyrut'ta görevli 4 Sovyet diplomatını kaçırdı, Sovyet Büyükelçiliği Doktoru A. Katkov'u öldürdü.

1 Ekim: İsrail savaş uçakları, Tunus'taki Filistin Kurtuluş Örgütü karargâhını bombaladı. FKÖ lideri Yaser Arafat ve arkadaşlarının yara almadan kurtulduğu saldırıda 60 kişi öldü, 50 kişi de yaralandı.

2 Ekim: Federal Almanya'da Neo-Nazi Ulusal Demokrat Parti toplantısı sırasında karşıt görüşlülerce başlatılan olaylar, şiddetli çatışmalara dönüştü. Polis, 240 kişiyi tutukladı.

7 Ekim: İtalyan yolcu gemisi Achille Lauro, 511 yolcusuyla İskenderiye limanından Mısır'ın Port Said li-

İtalyan yolcu gemisi Achille Lauro, İtalya'da hükümet bunalımına neden oldu.

Afganlı mücahitler.

manına giderken, İsrail'de tutuklu bulunan 50 Filistinlinin serbest bırakılmasını isteyen Filistinli korsanlarca kaçırıldı. Gemiye Doğu Akdeniz'de 3 gün dolaştıran korsanlar, 1 Amerikalı yolcuyu öldürdü. Korsanlar, 10 Ekim'de Mısır yetkililerine teslim oldular ve Mısır Hava Yolları'na bağlı Boeing-737 tipli uçağıyla bilinmeyen bir yere götürülürken, ABD Başkanı Ronald Reagan'ın emri ile Amerikan jet uçaklarınca Sicilya'daki NATO üssüne indirildi. ABD'nin, Mısır ve İtalya ile ilişkileri bozuldu. İtalya'da da hükümet bunalımı doğdu. İtalyan Savunma Bakanı Spadolini ve partisi (Cumhuriyetçi Parti), 16 Ekim'de koalisyon-dan çekildi. Başbakan Bettino Craxi, 17 Ekim'de istifa etti. Ancak, 22 Ekim'de yeniden hükümeti kurmak-

la görevlendirildi.

8 Ekim: Portekiz'de seçimleri Sosyal Demokratlar kazandı. Başbakan Yardımcısı Rui Machete, Sosyalist Parti lideri Mario Soares yerine Başbakan oldu.

Sovyet birlikleri, Afganistan'da, güneydeki Logar eyaletinde direnen Müslüman birliklere saldırdı, 24 mücahit öldü.

Ellerinde 7 Amerikalı, 4 de Fransız rehine bulunan Lübnan'daki İran yanlısı Şii Hizbullah grubu, İslami Kurtuluş Örgütü'ne, "Sovyet diplomatları bırakıp, Amerikalı kaçırmasını" önerdi.

11 Ekim: Nükleer savaşın önlenmesi için çaba harcayan Uluslararası Doktorlar Örgütü, 1985 Nobel Barış Ödülü'nü kazandı.

14 Ekim: Belçika'da yapılan ge-

nel seçimlerde, Wilfried Martens Başbakanlığı'ndaki Liberal Muhafazakâr koalisyonu oluşturan dört parti, 212 sandalyeli mecliste 115 sandalye kazandı.

15 Ekim: Yunanistan Başbakanı Papandreu'nun ekonomik uygulamalarını protesto etmek için özel ve kamu kesiminde çalışan işçiler greve gitti.

17 Ekim: Doğrudan Eylem Örgütü, Fransa'nın ırkçı politikacısı Jean-Marie Le Pen'le yaptığı canlı yayından sonra Fransız TV kurumunu bombaladı.

Güney Lübnan'da İsrail yanlısı yönetimin propagandasını yapan radyo istasyonu, vücutlarına patlayıcı madde bağlayan intihar komandolarınca bombalandı. İki komanda ile birlikte bir radyo görevlisi ve bir asker hayatını kaybetti.

18 Ekim: Güney Afrikalı Kara Şair Benjamin Moloise, Birleşmiş Milletler, Uluslararası Af Örgütü ve tüm dünya ülkelerinin, Güney Afrika ırkçı beyaz azınlık hükümetine yaptıkları af çağrısına karşın idam edildi.

Romanya'da enerji darboğazının giderek ağırlaşması üzerine elektrik enerjisi ile ilgili Başbakan Yardımcısı Johan Abram ve Elektrik Enerji Bakanı Nikolai Busui görevden alındı.

19 Ekim: Yunanistan'da maaşlar, 1988 yılına kadar donduruldu.

21 Ekim: Yunanistan'da PASOK yönetimini protesto etmek için çeşitli işkollarında 100 bin işçi 24 saat genel greve gitti, hayat felce uğradı.

"Commonwealth" üyesi ülkelerin baskısı karşısında İngiltere Başbakanı Margaret Thatcher, Güney

İdam edilen Güney Afrikalı şair Benjamin Moloise.

"Demir Leydi" Margaret Thatcher.

Afrika'ya "sınırlı olmak" kaydıyla yaptırım uygulanmasını kabul etti.

Filipinler'in başkenti Manila'da, ABD'nin, Marcos yönetimine ekonomik ve askeri yardım yapmasını protesto eden 3 bin gösterici, polisle çatıştı. Filipinler'de 7 Şubat 1986'da yapılan seçimlerde "hile" yaparak iktidarını korumaya çalışan Marcos 25 Şubat'ta ailesiyle birlikte Amerikan Clark Askeri Hava Üssü'ne sığındı. Seçimlerin gerçek galibi Bayan Corazon Aquino ise resmen Filipinler'in yeni Devlet Başkanı oldu.

Varşova Paketi'na üye ülkeler dokuz toplantısı, Bulgaristan'ın başkenti Sofya'da yapıldı. Reagan-Gorbaçev zirvesini ve silahsızlanma konusunu görüşmek üzere (Çekoslovak) Gustav Husak, (Macar) Janos Kadar, (Doğu Alman) Erich Honecker, (Polonyalı) Wojciech Jaruzelsky, (Sovyet) Mikhail Gorbaçev, (Romen) Nikolai Çavușesku ve (Bulgar) Todor Jivkov bir araya geldi.

24 Ekim: Fransa, Güney Pasifik'teki Mururoa Mercan Adası'nda ilk nükleer denemesini gerçekleştirdi. Dünya ülkelerinin tepkisine rağmen, 26 Ekim'de patlamayı yleneledi.

El Salvador'da Devlet Başkanı Jose Napoleon Duarte'nin rehin alınan kızı Ines Duarte, bazı siyasi suçluların serbest bırakılması üzerine özgürlüğüne kavuştu.

27 Ekim: Paris Marmottan Müzesi'nden 9 empresyonist tablo çalındı.

30 Ekim: Achille Lauro bunalımı yüzünden hükümetin istifası üzerine yeniden hükümetli kurmakla görevlendirilen Sosyalist Partili Bettino Craxi, Cumhuriyetçi Parti lideri Spadolini'yi ikna ederek 5 partili koalisyon hükümetini yeniden kurdu.

İtalya'da koalisyon hükümetini yeniden kuran Bettino Craxi.

30 Eylül'den beri İslami Kurtuluş Örgütü milislerince rehin tutulan üç Sovyet diplomatı serbest bırakıldı.

Uzay gemisi Challenger, iki Batı Alman, bir Hollandalı ve beş ABD'li mürettebatla yolculuğa başladı.

1 Kasım: Güney Kore Güvenlik Komutanlığı, Kuzey Kore hesabına çalışan beş casus şebekesini ortaya çıkardı.

SSCB Başbakan Yardımcısı Ziya Nuriev, Sovyet yönetimi tarafından emekliye sevk edildi.

Hindistan'ın güneyindeki bir köyde benzin tankerinin patlaması sonucu 39 kişi öldü, 85 kişi de yaralandı.

İran, Hürmüz Boğazı'nda seyreden bir Federal Alman yük gemisi-

КАРПОВ **КАСПАРОВ**

Anatoly Karpov (solda) ve Garry Kasparov son oyunlarına başlamadan önce el sıkışıyorlar.

ne el koydu.

2 Kasım: İngiltere'nin başkenti Londra'da Güney Afrika'daki ırkçı yönetimi protesto etmek üzere 100 bin kişi tarafından yapılan yürüyüşte, çok sayıda protestocu bulundu.

3 Kasım: ABD Kabil Büyükelçiliği kuşatıldı.

İngiltere, Yunanlıların Parthenon Tapınağı'na alt mermerleri geri isteme talebini reddetti.

4 Kasım: Dünya Seksoloji Kon-

feransı, Hindistan'ın başkenti Yeni Delhi'de başladı.

5 Kasım: SSCB'nin başkenti Moskova'da, Meksikalı diplomat Guevedo, hizmetçisiyle birlikte öldürüldü.

6 Kasım: Londra'nın önlü konser salonu "Royal Albert Hall"de, Afrika'daki açlar için defile düzenlendi.

Polonya'da Başbakan Wojciech Jaruzelski, Devlet Konseyi Başkanlığı'na getirildi. Boşalan Başbakan-

İlga ise Zbigniew Messner atandı. Brezilya'nın Sao Paulo kentinde 400 bin işçi greve gitti.

Hindistan'ın Hilachal Pradeş eyaletinde bir otobüsün dağ yolunda kayarak uçuruma yuvarlanması sonucu 82 kişi öldü.

7 Kasım: Kolombiya'nın başkenti Bogoto'da Adalet Sarayı'nı basan gerillalara karşı düzenlenen operasyonlarda 109 kişi öldü.

9 Kasım: Garry Kasparov, Anatoly Karpov'u 24. oyunda yenerek, dünyanın en genç satranç şampiyonu unvanını kazandı.

10 Kasım: Belçika'da başkent Brüksel yakınında bir süpermarke-ti basan soyguncular 10 kişiyi öldürdü.

İçinde 40 yolcusu olan Uganda Hava Yolları'na ait bir uçak, yasa dışı bir örgüt tarafından kaçırıldı.

İspanya'nın başkenti Madrid'de 20 bin kişi, "NATO'ya hayır" demek için protesto gösterisi yaptı.

11 Kasım: ABD'de çarpışan iki uçak, New York kenti üzerine düştü. kazada 20 kişi öldü.

12 Kasım: Liberya'da iki ay süren demokrasi denemesinden sonra, Genelkurmay eski Başkanı tarafından darbe yapıldı.

13 Kasım: Federal Almanya Sosyal Demokrat Parti lideri ve eski Başbakan Willy Brandt, 50 bin dolar değerindeki Albert Einstein "Uluslararası Barış Ödülü"ne layık görüldü.

SSCB Maliye Bakanı Vasily F. Garbuzov öldü.

14 Kasım: Kolombiya'da Nevado del Ruiz yanardağının patlaması sonucu 22 binden fazla kişi öldü.

Yunanistan'da yaklaşık 1 milyon işçi greve gitti.

Federal Almanya Sosyal Demokrat Parti lideri ve eski Başbakan Willy Brandt, "Uluslararası Barış Ödülü" kazandı.

16 Kasım: Walt Disney'in ünlü kahramanı Miki Fare, Florida'daki Disneyland Eğlence Parkı'nda 57. doğum gününü kutladı.

18 Kasım: Achille Lauro'yu kaçıran Filistinli korsanlar, İtalyan makamlarınca 4 ile 9 yıl arasında değişen hapis cezalarına çarptırıldılar.

19 Kasım: ABD Başkanı Ronald Reagan ile SSCB lideri Mikhail Gorbachev, "Dev Zirve" için bir araya geldi.

21 Kasım: ABD Başkanı Ronald Reagan ve SSCB lideri Mikhail Gorbachev, Cenevre'deki "Dev Zirve" sonunda yayınladıkları ortak bildiride, birçok kritik konuda, aralarındaki ciddi görüş ayrılıkları sürmekle birlikte, silahların kontrolü görüşmelerinin hızlandırılması, ABD-Sovyet

Yunanistan'da gösteri yürüyüşleri.

ilişkilerinin geliştirilmesi ve aralarında düzenli görüşmeler yapılması yolunda uzlaşmaya vardıklarını açıkladılar.

22 Kasım:Dürzi ve Şii milislerin, Beyrut'taki çarpışmalarında 35 kişi öldü.

23 Kasım: Atina-Kahire seferini yaparken, hava korsanları tarafından kaçırılan ve Malta'nın başkenti Valletta'ya indirilen uçağa kurtarma operasyonu yapan Mısır komandoları, 60 kişinin ölmesine neden oldu.

Almanya'da, Frankfurt şehrinde bombalı bir saldırıda 36 kişi yaralandı.

26 Kasım: İran, Umman Denizi'nde seyretmekte olan bir Panama gemisine el koydu.

28 Kasım: Ebu Nidal, kayınbiraderini öldürttü.

29 Kasım: Japonya'da demiryollarına yapılan sabotajlar, ulaşımı durdurdu.

3 Aralık: Silahlı kişiler tarafından soyulan Fransa'daki Brinks zırhlı taşımacılık şirketinden 5 milyar 40 milyon lira çalındı.

Bangladeş'te 13 sendikadan oluşan bir işçi konfederasyonunun genel grev çağırısı üzerine, bankalar, eğitim kurumları ve çok sayıda fabrikada, 24 saatlik genel grev yapıldı.

5 Aralık: İsrail, 1985'in en büyük operasyonunu yaparak, Güney Lübnan'da, sınırdaki tampon bölgenin 20 kilometre içerisine girdi. Filistinli

ve Dürzi gerillaların kamplarını bastı. Saldırıda ikisi İsrail askeri olmak üzere 14 kişi öldü.

7 Aralık: ABD ile İngiltere arasında "Yıldız Savaşları" konusunda teknik işbirliği anlaşması imzalandı. Belgeye, ABD adına Savunma Bakanı Caspar Weinberger, İngiltere adına da Savunma Bakanı Michael Heseltine imza koydular.

8 Aralık: Kıbrıs Rum kesiminde genel seçimler yapıldı. Rum lideri Kipriyanu'nun partisi DİKO durumunu güçlendirerek, ikinci büyük parti oldu. Klerides'in partisi DISI ise büyük farkla birinciliği alırken, komünist AKEL partisi üçüncü oldu.

11 Aralık: BM Genel Kurulu, terörün suç sayılarak kınanmasını öngören karar tasarısını oybirliği ile kabul etti.

13 Aralık: Sina Yarımadası'ndaki Çokuluslu Barış Gücü'ne bağlı Amerikalı askerleri Kahire'den Amerika'ya götürmekte olan Amerikan Arrow Hava Yolları'na ait bir DC-8 tipi Charter uçağı, Kanada'nın New Foundland bölgesindeki Gander Havaalanı'ndan kalktıktan hemen sonra düştü. Ölü sayısı 258.

18 Aralık: Sovyetler Birliği'nin, Karadeniz'deki "Nikolayev" tersanesinde kızığa konan ilk nükleer uçak gemisi denize indirildi.

22 Aralık: İtalya'nın Napoli kentinde yakınlarında patlayan bir petrol rafinerisinde 4 kişi öldü, 280 kişi yaralandı. Çıkan yangın sonucu, 24 petrol deposu da havaya uçtu.

24 Aralık: İtalya'nın Sicilya Adası'ndaki Etna Yanardağı faaliyetine geçti. Volkanik patlama sırasında çevredeki bir dağ oteli çöktü, olayda bir kişi öldü, 12 kişi de yaralandı.

dı.

Polonya'da Walbrzych yakınında bulunan maden ocağında meydana gelen grizu patlamasında 18 madenci öldü.

Çevre Koruma Örgütü "Greenpeace" ile Fransa, örgütün "Rainbow Warrior" adlı gemisine, Yeni Zelanda'nın Auckland limanında düzenlenen sulkast konusunda anlaşılabilir. Fransa tazminat ödemesi kabul etti.

25 Aralık: Sovyet Hava Yolları'na bağlı bir uçak, silahlı bir kişi tarafından Kuzey Çin'e kaçırıldı.

27 Aralık: Afganistan, Sovyet işgali altında 7. yılını doldurdu.

Meksika'nın başkenti Mexico City'deki antropoloji müzesinden 140 parçalık paha biçilmez bir koleksiyon çalındı.

28 Aralık: İsrail Hava Yolları El Al'ın, Roma ve Viyana havaalanlarındaki büruları, Ebu Nidal örgütünün eylem yapmaları sonucu teroristlerle basıldı. 21 kişi öldü. Roma Havaalanı'nda 5 teroristten 3'ü ölü olarak ele geçirildi.

29 Aralık: Lübnan'da 10 yıldır süren iç savaşa son veren "Barış Anlaşması", Müslüman ve Hristiyan millis liderleri tarafından Suriye'nin başkenti Şam'da imzalandı.

31 Aralık: Pakistan'da 8.5 yıldan beri yürürlükte bulunan sıkıyönetim kaldırıldı.

Afrika'daki açlar için para toplamak üzere dünyanın her yoresinde çeşitli gösteriler, büyük konserler düzenlendi.

Yüzyılın en korkutucu hastalıklarından biri olan AIDS, Amerika ve Avrupa'da 8 binden çok kişinin ölümlüne yol açtı.

Ülkeleri Tanıyalım

AFGANİSTAN: Asya'da Cumhuriyet. Yüzölçümü: 650 bin kilometrekare. Nüfusu: 16 milyon 24 bin. Başkenti: Kabil.

AMERİKA BİRLEŞİK DEVLETLERİ: Kuzey Amerika'da Federal Cumhuriyet. Yüzölçümü: 9 milyon 363 bin 123 kilometrekare. Nüfusu: 226 milyon 505 bin. Başkenti: Washington, D.C.

AMERİKAN SAMOASI: Güney Pasifik'te, ABD tarafından yönetilen sekiz adalık bir grup. Yüzölçümü: 197 kilometrekare. Nüfusu: 35 bin. Başkenti: Pago Pago.

ANDORRA: Pireneler'de, çok küçük bir ülke. Fransa ve İspanya arasında. Yüzölçümü: 453 kilometrekare. Nüfusu: 32 bin 700. Başkenti: Andorra la Vella.

ANGOLA: Orta-Batı Afrika'da Cumhuriyet. Yüzölçümü: 1 milyon 247 bin kilometrekare. Nüfusu: 7 milyon 414 bin. Başkenti: Sao Paulo de Luanda.

ANGUİLLA: Batı Hint Adaları'ndan, Leeward Adaları'nda, İngiliz kolonisi. Yüzölçümü: 90 kilometrekare. Nüfusu: 6 bin 500. Başkenti: The Valley.

ANTİGUA ve BARBUDA: Batı Hintler'de, İngiltere'ye bağlı devlet. Yüzölçümü: 440 kilometrekare. Nüfusu: 77 bin. Başkenti: St. John's.

ARJANTİN: Güney Amerika'da Cumhuriyet. Yüzölçümü: 2 milyon 766 bin 890 kilometrekare. Nüfusu: 27 milyon 796 bin. Başkenti: Buenos Aires.

ARNAVUTLUK: Balkanlar'da

Cumhuriyet. Yüzölçümü: 28 bin 500 kilometrekare. Nüfusu: 2 milyon 873 bin. Başkenti: Tiran.

ASCENSİON: Güney Atlantik'te ada. St. Helena'ya bağlı. Yüzölçümü: 88 kilometrekare. Nüfusu: 1000. Başkenti: Georgetown.

AVUSTRALYA: İngiliz Milletler Topluluğu'nun bağımsız bir üyesi. Tüm Avustralya kıtası ile çevresindeki adaları kapsar. Yüzölçümü: 7 milyon 686 bin 800 kilometrekare. Nüfusu: 15 milyon 66 bin. Başkenti: Canberra.

AVUSTURYA: Orta Avrupa'da Cumhuriyet. Yüzölçümü: 83 bin 850 kilometrekare. Nüfusu: 7 milyon 526 bin. Başkenti: Viyana.

BAHAMA ADALARI: Batı Atlantik'te, İngiliz Milletler Topluluğu'nun bağımsız bir üyesi. Yüzölçümü: 14 bin kilometrekare. Nüfusu: 237 bin. Başkenti: Nassau.

BAHREYN: Basra Körfezi'nde, bir adalar devleti. Yüzölçümü: 622 kilometrekare. Nüfusu: 467 bin. Başkenti: Manama.

BANGLADEŞ: Güneydoğu Asya'da, Ganj ve Brahmaputra deltalarında, Cumhuriyet. Yüzölçümü: 144 bin kilometrekare. Nüfusu: 94 milyon 472 bin. Başkenti: Dakka.

BARBADOS: Batı Hintler'de, İngiliz Milletler Topluluğu'nun bağımsız bir üyesi. Yüzölçümü: 430 kilometrekare. Nüfusu: 257 bin. Başkenti: Bridgetown.

BATI SAHRA: Kuzey Afrika'nın Atlantik kıyılarında, halen Fas ile yöresel bağımsızlık örgütü Polisario

arasında şiddetli çekişmelere sahne olan bölge. Yüzölçümü: 266 bin kilometrekare. Nüfusu: 76 bin. Başkenti: El Ayn.

BATI SAMOASI: Güney Pasifik'te; İngiliz Milletler Topluluğu üyesi, bağımsız bir ülke. Yüzölçümü: 2 bin 842 kilometrekare. Nüfusu: 164 bin. Başkenti: Apia.

BELÇİKA: Kuzey Avrupa'da krallık. Yüzölçümü: 30 bin 500 kilometrekare. Nüfusu: 9 milyon 940 bin. Başkenti: Brüksel.

BELİZE: Orta Amerika'nın doğu kıyılarında, İngiliz Milletler Topluluğu'nun bağımsız bir üyesi. Yüzölçümü: 22 bin 960 kilometrekare. Nüfusu: 135 bin 400. Başkenti: Belmopan.

BENİN: Gine Körfezi'nde Cumhuriyet (Batı Afrika'da). Yüzölçümü: 112 bin 600 kilometrekare. Nüfusu: 3 milyon 734 bin. Başkenti: Porto Nova.

BERMUDA: Batı Atlantik'te, bağımsız İngiliz yönetim bölgesi. Yüzölçümü: 53 kilometrekare. Nüfusu: 62 bin. Başkenti: Hamilton.

BİRLEŞİK ARAP EMİRLİKLERİ: Basra Körfezi'nde, yedi emirliğin birleşmesiyle oluşan bir federasyon. Yüzölçümü: 85 bin 600 kilometrekare. Nüfusu: 1 milyon 40 bin. Başkenti: Abu Dabi.

BİRMANYA: Güneydoğu Asya'da Cumhuriyet. Yüzölçümü: 676 bin 500 kilometrekare. Nüfusu: 35 milyon 211 bin. Başkenti: Rangun.

BOLİVYA: Güney Amerika'da, Cumhuriyet. Yüzölçümü: 1 milyon 93 bin 500 kilometrekare. Nüfusu: 5 milyon 897 bin. Başkenti: La Paz.

BOTSWANA: Güney Afrika'da, İngiliz Milletler Topluluğu'nun üye-

si, Cumhuriyet. Yüzölçümü: 600 bin 400 kilometrekare. Nüfusu: 820 bin. Başkenti: Gaborone.

BREZİLYA: Güney Amerika'nın en büyük ülkesi, Cumhuriyet. Yüzölçümü: 8 milyon 512 bin kilometrekare. Nüfusu: 133 milyon 880 bin. Başkenti: Brasília.

BRUNEL: Borneo'nun kuzeybatı kıyılarında sultanlık. İngiliz Milletler Topluluğu üyesi. Yüzölçümü: 5 milyon 760 bin kilometrekare. Nüfusu: 248 bin. Başkenti: Seria.

BULGARİSTAN: Balkanlar'da Cumhuriyet. Yüzölçümü: 111 bin kilometrekare. Nüfusu: 8 milyon 990 bin. Başkenti: Sofya.

BURKİNA FASO: Eski adı Yukarı Volta. Batı Afrika'da, Cumhuriyet. Yüzölçümü: 274 bin 200 kilometrekare. Nüfusu: 6 milyon. Başkenti: Ouagadougou.

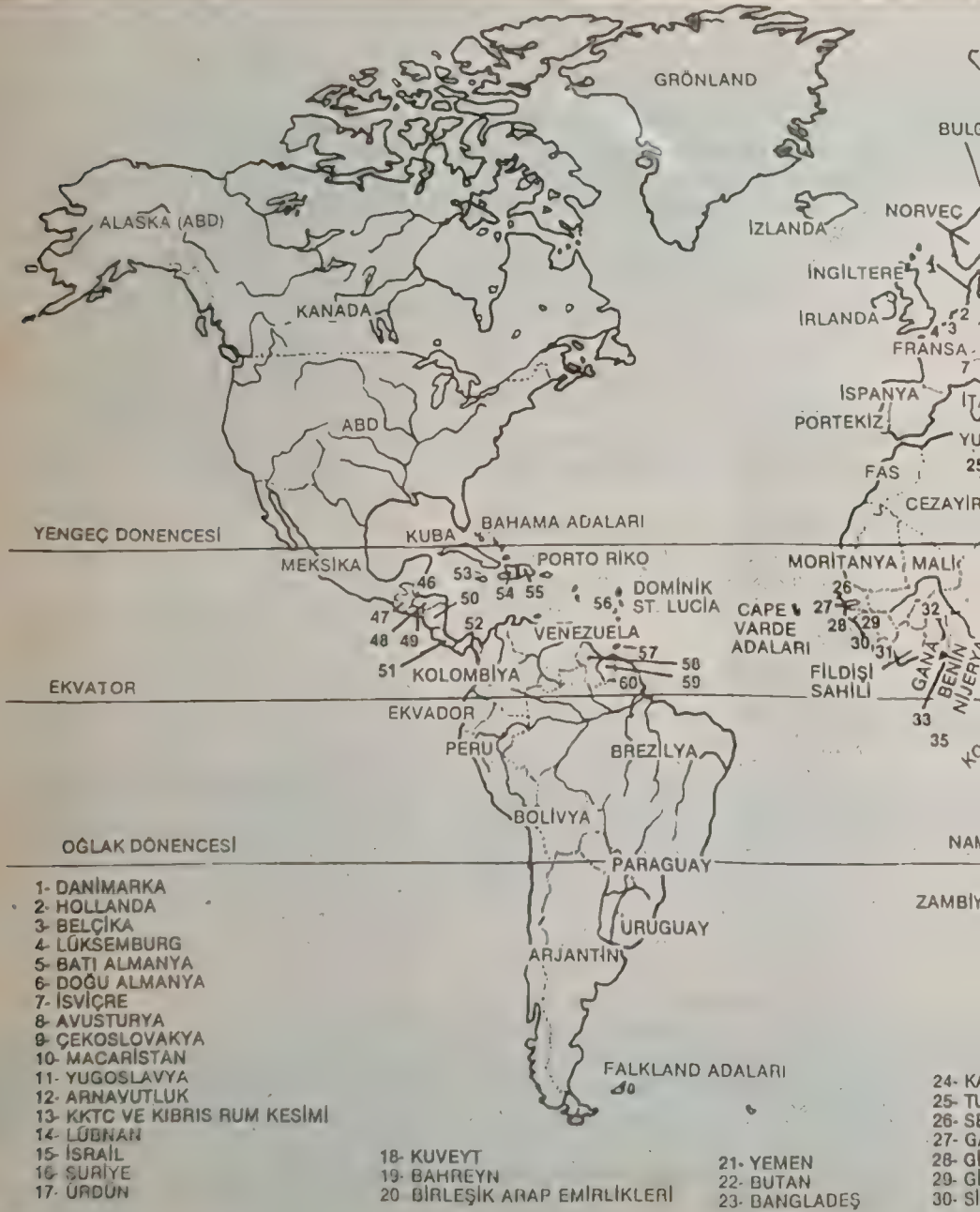
BURUNDİ: Orta Afrika'da, Cumhuriyet. Eskiden, Ruanda-Urundi adıyla Belçika sömürgesiydi. Yüzölçümü: 27 bin 800 kilometrekare. Nüfusu: 4 milyon 293 bin. Başkenti: Bujumbura.

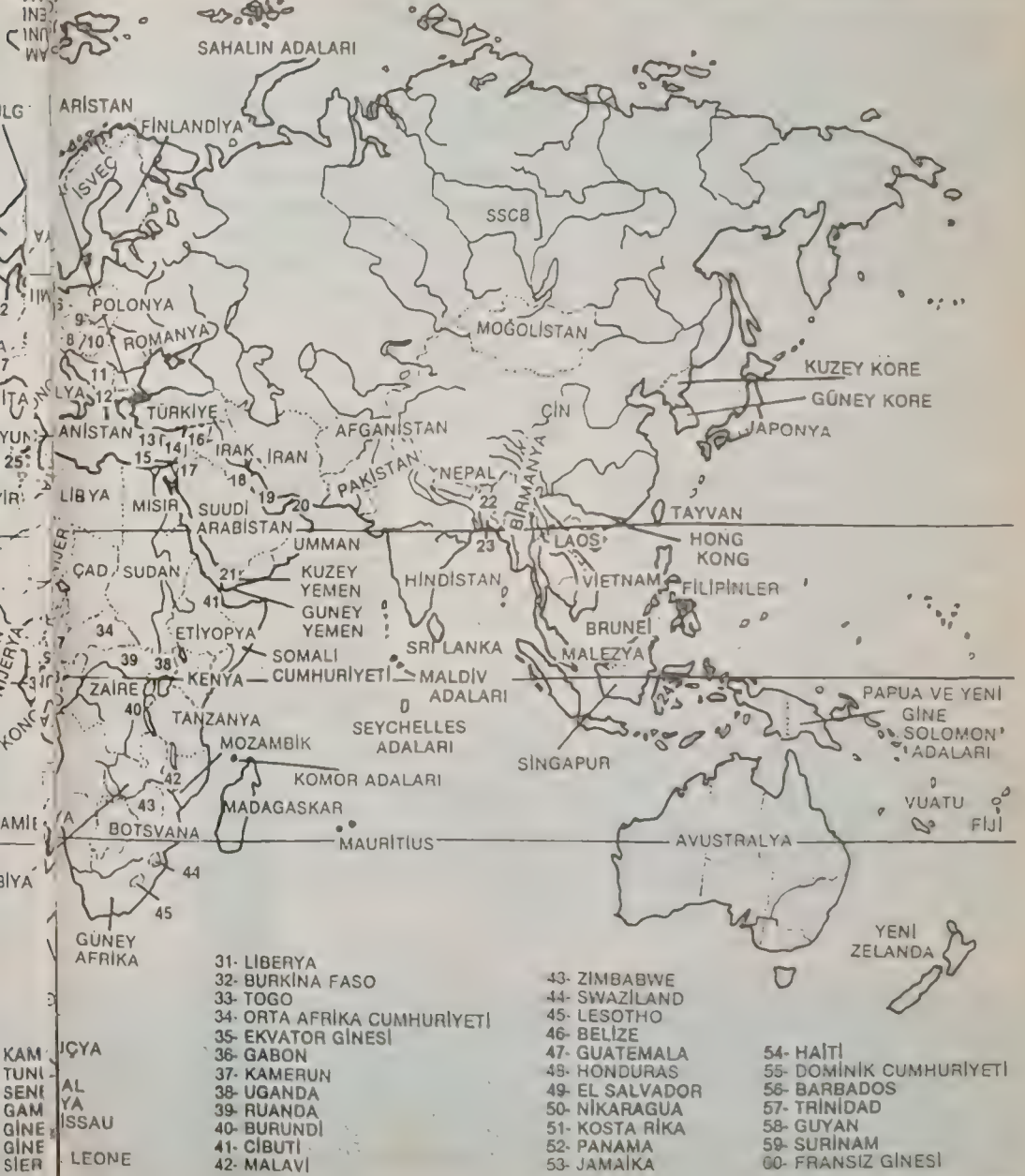
BUTAN: Himalayalar'da Krallık. Yüzölçümü: 47 bin kilometrekare. Nüfusu: 1 milyon 352 bin. Başkenti: Thimphu.

CAPO VERDE: Kuzey Atlantik'te, Batı Afrika kıyılarının 300 mil açığında birkaç adadan oluşan Cumhuriyet. Yüzölçümü: 4 bin 30 kilometrekare. Nüfusu: 324 bin. Başkenti: Praia.

CAYMAN ADALARI: Batı Hintler'de, birkaç adadan oluşan İngiliz kolonisi. Yüzölçümü: 260 kilometrekare. Nüfusu: 11 bin. Başkenti: George Town.

CEBELİTARİK: Akdeniz'in giri-

şinde İngiliz kolonisi. Yüzölçümü: 6.5 kilometrekare. Nüfusu: 31 bin. Başkenti: Gibraltır.

CEZAYİR: Kuzey Afrika'da, Cumhuriyet. Yüzölçümü: 2 milyon 382 bin kilometrekare. Nüfusu: 20 milyon. Başkenti: Cezayir.

CHRISTMAS ADASI: Hint Okyanusu'nda, Avustralya toprağı. Yüzölçümü: 135 kilometrekare. Nüfusu: 3 bin 200. Başkenti: Flying Fish Cove.

CİBUTİ: Kuzeydoğu Afrika'da, Kızıldeniz kıyısında, Fransız Topuluğu'na bağlı Cumhuriyet. Yüzölçümü: 22 bin kilometrekare. Nüfusu: 371 bin. Başkenti: Cibuti.

COOK ADALARI: Güney Pasifik'te, Yeni Zelanda'ya ait, özyönetim. Yüzölçümü: 234 kilometrekare. Nüfusu: 18 bin. Başkenti: Avarua.

ÇAD: Ekvator Afrika'sında Cumhuriyet. Fransız Topuluğu içinde. Yüzölçümü: 1 milyon 284 bin kilometrekare. Nüfusu: 4 milyon 714 bin. Başkenti: N'djamena.

ÇEKOSLOVAKYA: Orta Avrupa'da Cumhuriyet. Yüzölçümü: 128 bin kilometrekare. Nüfusu: 15 milyon 556 bin. Başkenti: Prag.

ÇİN: Güneydoğu Asya'da Halk Cumhuriyeti. Yüzölçümü: 9 milyon 597 bin kilometrekare. Nüfusu: 1 milyar 12 milyon 358 bin. Başkenti: Pekin.

DANİMARKA: Kuzey Avrupa'da Krallık. Yüzölçümü: 45 bin kilometrekare. Nüfusu: 5 milyon 175 bin. Başkenti: Kopenhag.

DEMOKRATİK ALMANYA: Doğu Almanya'da Cumhuriyet. Yüzölçümü: 41 bin 800 kilometrekare. Nüfusu: 16 milyon 748 bin. Başkenti:

Doğu Berlin.

DOMİNİK: Batı Hintler'de, Windward Adaları'nda, İngiliz Milletler Topluluğu üyesi bağımsız Cumhuriyet. Yüzölçümü: 751 kilometrekare. Nüfusu: 82 bin. Başkenti: Roseau.

DOMİNİK CUMHURİYETİ: Batı Hintler'de, Hispaniola Adası'nın doğudaki üçte ikilik bölümü üzerinde yer alan Cumhuriyet. Yüzölçümü: 49 bin kilometrekare. Nüfusu: 5 milyon 776 bin. Başkenti: Santo Domingo.

EKVADOR: Güney Amerika'da Cumhuriyet. Yüzölçümü: 283 bin 600 kilometrekare. Nüfusu: 8 milyon 893 bin. Başkenti: Quito.

EKVATOR GİNESİ: Batı Afrika'da Cumhuriyet. Yüzölçümü: 28 bin kilometrekare. Nüfusu: 378 bin. Başkenti: Malabo.

EL SALVADOR: Orta Amerika'da Cumhuriyet. Yüzölçümü: 21 bin kilometrekare. Nüfusu: 4 milyon 820 bin. Başkenti: San Salvador.

ENDONEZYA: Güneydoğu Asya'da, bir adalar Cumhuriyeti. Yüzölçümü: 2 milyon 27 bin kilometrekare. Nüfusu: 146 milyon 527 bin. Başkenti: Jakarta.

ETİYOPYA: Kuzeydoğu Afrika'da Cumhuriyet. Yüzölçümü: 1 milyon 222 bin kilometrekare. Nüfusu: 34 milyon 244 bin. Başkenti: Addis Ababa.

FALKLAND ADALARI: Güney Atlantik'te İngiliz kolonisi. Yüzölçümü: 12 bin 200 kilometrekare. Nüfusu: 2 bin. Başkenti: Stanley.

FAS: Kuzeybatı Afrika'da Monarşi. Yüzölçümü: 446 bin 500 kilometrekare. Nüfusu: 21 milyon 280 bin. Başkenti: Rabat.

FEDERAL ALMANYA: Batı Avru-

pa'da Cumhuriyet. Yüzölçümü: 248 bin 600 kilometrekare. Nüfusu: 61 milyon 392 bin. Başkenti: Bonn.

FİJİ: Güneybatı Pasifik'te, İngiliz Milletler Topluluğu üyesi bağımsız devlet. Yüzölçümü: 18 bin 300 kilometrekare. Nüfusu: 656 bin. Başkenti: Suva.

FİLDİŞİ SAHİLİ: Batı Afrika Cumhuriyeti. Yüzölçümü: 322 bin 500 kilometrekare. Nüfusu: 9 milyon 564 bin. Başkenti: Abidjan.

FİLİPİNLER: Güneydoğu Asya'da Cumhuriyet. Yüzölçümü: 330 bin kilometrekare. Nüfusu: 50 milyon 697 bin. Başkenti: Manila.

FİNLANDİYA: Kuzeydoğu Avrupa'da Cumhuriyet. Yüzölçümü: 337 bin kilometrekare. Nüfusu: 4 milyon 829 bin. Başkenti: Helsinki.

FRANSA: Batı Avrupa'da Cumhuriyet. Yüzölçümü: 547 bin kilometrekare. Nüfusu: 54 milyon 414 bin. Başkenti: Paris.

FRANSIZ GİNESİ: Güney Amerika'nın kuzeydoğusunda, Fransız denizaşırı toprakları. Yüzölçümü: 91 bin kilometrekare. Nüfusu: 76 bin. Başkenti: Cayenne.

FRANSIZ POLİNEZYASI: Doğu Pasifik'te Fransız denizaşırı toprakları. Yüzölçümü: 4 bin kilometrekare. Nüfusu: 166 bin. Başkenti: Papeete.

GABON: Fransız Topluluğu içinde, Ekvator Afrikası Cumhuriyeti. Yüzölçümü: 268 bin kilometrekare. Nüfusu: 667 bin. Başkenti: Libreville.

GAMBİYA: Batı Afrika'da, İngiliz Milletler Topluluğu üyesi Cumhuriyet. Yüzölçümü: 11 bin 300 kilometrekare. Nüfusu: 642 bin. Başkenti: Banjul.

GANA: Batı Afrika'da, İngiliz Milletler Topluluğu üyesi bağımsız Cumhuriyet. Yüzölçümü: 239 bin kilometrekare. Nüfusu: 12 milyon 413 bin. Başkenti: Akra.

GİNE: Batı Afrika'da Cumhuriyet. Yüzölçümü: 746 bin kilometrekare. Nüfusu: 5 milyon 741 bin. Başkenti: Conakry.

GİNE-BİSSAU: Batı Afrika'da Cumhuriyet. Yüzölçümü: 36 bin kilometrekare. Nüfusu: 817 bin. Başkenti: Bissau.

GRENADA: Batı Hintler'de, Windward Adaları'nın biri üzerinde yer alan İngiliz Milletler Topluluğu üyesi, bağımsız bir ülke. Yüzölçümü: 344 kilometrekare. Nüfusu: 113 bin. Başkenti: St. George's.

Gronland: Kuzey Atlantik'te, Danimarka'ya bağlı, içişlerinde bağımsız bir ülke. Yüzölçümü: 2 milyon 176 bin kilometrekare. Nüfusu: 50 bin. Başkenti: Godthaab.

GADELOUPE: Batı Hintler'de, Fransız denizaşırı sömürgesi. Yüzölçümü: 1780 kilometrekare. Nüfusu: 332 bin. Başkenti: Basse-Terre.

GUAM: Kuzey Pasifik'teki Marianas Takımadaları'nda, ABD yönetim bölgesi. Yüzölçümü: 549 kilometrekare. Nüfusu: 99 bin. Başkenti: Agana.

GUATEMALA: Orta Amerika'da Cumhuriyet. Yüzölçümü: 108 bin 900 kilometrekare. Nüfusu: 7 milyon 436 bin. Başkenti: Guatemala City.

GUYANA: Güney Amerika'nın kuzeydoğusunda, İngiliz Milletler Topluluğu üyesi Cumhuriyet. Yüzölçümü: 215 bin kilometrekare. Nüfusu: 887 bin. Başkenti: Georgetown.

GÜNEY AFRİKA: Afrika'nın en güney ucunda, Cumhuriyet. Yüzöl-

çümü: 1 milyon 221 bin kilometrekare. Nüfusu: 30 milyon. 844 bin. Başkenti: Cape Town (adli başkent), Pretoria (idari başkent).

GÜNEY KORE: Uzakdoğu'da Cumhuriyet. Yüzölçümü: 98 bin kilometrekare. Nüfusu: 39 milyon 546 bin. Başkenti: Seul.

HAİTİ: Batı Hintler'de, Hispaniola Adası'nın batı kısmındaki üçte birlik bölümü üzerinde yer alan Cumhuriyet. Yüzölçümü: 28 bin kilometrekare. Nüfusu: 5 milyon 220 bin. Başkenti: Port-au-Prince.

HİNDİSTAN: Güneydoğu Asya'da, İngiliz Milletler Topluluğu üyesi, bağımsız Cumhuriyet. Yüzölçümü: 3 milyon 287 bin 600 kilometrekare. Nüfusu: 700 milyon. Başkenti: Delhi.

HOLLANDA: Batı Avrupa'da Krallık. Yüzölçümü: 40 bin 800 kilometrekare. Nüfusu: 14 milyon 324 bin. Başkenti: Amsterdam.

HOLLANDA ANTİLLERİ: Karayipler'de, içişlerinde tümüyle bağımsız olan iki Hollanda adası. Yüzölçümü: 960 kilometrekare. Nüfusu: 273 bin. Başkenti: Çuraçao Adası'ndaki Willemstad.

HONDURAS: Orta Amerika'da Cumhuriyet. Yüzölçümü: 112 bin kilometrekare. Nüfusu: 4 milyon. Başkenti: Tegucigalpa.

HONG KONG: Çin'in güneydoğu kıyılarında İngiliz kolonisi. Yüzölçümü: 1045 kilometrekare. Nüfusu: 4 milyon 957 bin. Başkenti: Victoria.

IRAK: Güneybatı Asya'da Cumhuriyet. Yüzölçümü: 435 bin kilometrekare. Nüfusu: 14 milyon. Başkenti: Bağdat.

İNGİLTERE: Kuzeybatı Avrupa'da bir ada Krallığı. Yüzölçümü: 244

bin 46 kilometrekare. Nüfusu: 55 milyon 670 bin. Başkenti: Londra.

İngiltere (Birleşik Krallık), aşağıdaki ülkelerin birleşmesiyle oluşmuştur:

İNGİLTERE Krallığı: Yüzölçümü: 130 bin 363 kilometrekare, Nüfusu: 46 milyon 221 bin. Başkenti: Londra.

İSKOÇYA KRALLIĞI: Yüzölçümü: 78 bin 772 kilometrekare. Nüfusu: 5 milyon 116 bin. Başkenti: Edinburgh.

GALLER PRENSLİĞİ: Yüzölçümü: 20 bin 763 kilometrekare. Nüfusu: 2 milyon 790 bin. Başkenti: Cardiff.

KUZEY İRLANDA BÖLGESİ: Yüzölçümü: 14 bin 148 kilometrekare. Nüfusu: 1 milyon 543 bin. Başkenti: Belfast.

ISLE OF MAN BÖLGESİ: Yüzölçümü: 588 kilometrekare. Nüfusu: 62 bin. Başkenti: Douglas.

Fransa'nın kuzeybatı kıyıları açıklarındaki Manş Denizi Adaları Grubu: Yüzölçümü: 195 kilometrekare. Nüfusu: 131 bin.

İRAN: Güneybatı Asya'da İslam Cumhuriyeti. Yüzölçümü: 1 milyon 648 bin kilometrekare. Nüfusu: 40 milyon 288 bin. Başkenti: Tahran.

İRLANDA CUMHURİYETİ: Kuzey Avrupa'da Cumhuriyet. Yüzölçümü: 70 bin 200 kilometrekare. Nüfusu: 3 milyon 366 bin. Başkenti: Dublin.

İSPANYA: Batı Avrupa'da Krallık. Yüzölçümü: 504 bin 700 kilometrekare. Nüfusu: 36 milyon 671 bin. Başkenti: Madrid.

İSRAIL: Ortadoğu'da Cumhuriyet. Yüzölçümü: 20 bin 700 kilometrekare. Nüfusu: 4 milyon 100 bin.

Başkenti: Kudüs.

ISVEÇ: Kuzey Avrupa'da Krallık. Yüzölçümü: 450 bin kilometrekare. Nüfusu: 8 milyon 347 bin. Başkenti: Stockholm.

İSVİÇRE: Batı Avrupa'da Cumhuriyet. Yüzölçümü: 41 bin kilometrekare. Nüfusu: 6 milyon 350 bin. Başkenti: Bern.

İTALYA: Güney Avrupa'da Cumhuriyet. Yüzölçümü: 301 bin kilometrekare. Nüfusu: 58 milyon 189 bin. Başkenti: Roma.

İZLANDA: Kuzey Atlantik'te ada cumhuriyeti. Yüzölçümü: 105 bin kilometrekare. Nüfusu: 234 bin. Başkenti: Reykjavik.

JAMAİKA: Batı Hintler'de, İngiliz Milletler Topluluğu üyesi, bağımsız devlet. Yüzölçümü: 11 bin kilometrekare. Nüfusu: 2 milyon 300 bin. Başkenti: Kingston.

JAPONYA: Uzakdoğu'da, anayasal monarşi ile yönetilen bir adalar ülkesi. Yüzölçümü: 372 bin 300 kilometrekare. Nüfusu: 120 milyon 55 bin. Başkenti: Tokyo.

KAMERUN: Batı Afrika'da Cumhuriyet. Yüzölçümü: 475 bin 450 kilometrekare. Nüfusu: 8 milyon 804 bin. Başkenti: Yaounde.

KAMPUÇYA: Güneydoğu Asya'da Cumhuriyet. Yüzölçümü: 181 bin kilometrekare. Nüfusu: 8 milyon 600 bin. Başkenti: Phnom Penh.

KANADA: Kuzey Amerika'nın kuzeyinde, İngiliz Milletler Topluluğu'nun bağımsız bir üyesi. Yüzölçümü: 9 milyon 976 bin kilometrekare. Nüfusu: 24 milyon 670 bin. Başkenti: Ottawa.

KATAR: Basra Körfezi'nde Emirlik. Yüzölçümü: 11 bin kilometrekare. Nüfusu: 294 bin. Başkenti: Doha.

KENYA: Doğu Afrika'da, İngiliz Milletler Topluluğu üyesi, Cumhuriyet. Yüzölçümü: 582 bin 700 kilometrekare. Nüfusu: 16 milyon 922 bin. Başkenti: Nairobi.

KIBRIS RUM KESİMİ: Kıbrıs Adası'nın güneyinde. Yüzölçümü: 5 bin 896 kilometrekare. Nüfusu: Yaklaşık 500 bin. Başkenti: Lefkoşa.

KIRLBATİ: Orta Pasifik'te, İngiliz Milletler Topluluğu üyesi bir adalar cumhuriyeti. Yüzölçümü: 930 kilometrekare. Nüfusu: 60 bin. Başkenti: Tarawa.

KOKOS (KEELİNG) ADALARI: Hind Okyanusu'nda, Avustralya toprağı. Yüzölçümü: 14 kilometrekare. Nüfusu: 500. Başkenti: Bantam Köyü.

KOLOMBİYA: Güney Amerika'da Cumhuriyet. Yüzölçümü: 1 milyon 139 bin kilometrekare. Nüfusu: 28 milyon. Başkenti: Bogota.

KOMOR ADASI: Afrika'da, Mozambik açıklarında bir ada cumhuriyeti. Yüzölçümü: 2 bin 170 kilometrekare. Nüfusu: 343 bin. Başkenti: Moroni.

KONGO: Ekvator Afrikası'nda, Fransız Topluluğu'na bağlı bir Cumhuriyet. Yüzölçümü: 342 bin kilometrekare. Nüfusu: 1 milyon 613 bin. Başkenti: Brazzaville.

KOSTA RİKA: Orta Amerika'da Cumhuriyet. Yüzölçümü: 50 bin 700 kilometrekare. Nüfusu: 2 milyon 330 bin. Başkenti: San Jose.

KUVEYT: Basra Körfezi'nde Emirlik. Yüzölçümü: 17 bin 800 kilometrekare. Nüfusu: 1 milyon 516 bin. Başkenti: Kuveyt.

KUZAY KIBRIS TURK CUMHURİYETİ: Kıbrıs Adası'nın kuzeyinde bağımsız Cumhuriyet. Yüzölçümü:

Buda ve Peşte nehirleri birleşerek Macaristan'ın başkenti Budapeşte'yi oluşturdular. Budapeşte'nin iki bölümü arasından Tuna nehri geçer.

3 bin 555 kilometrekare. Nüfusu: 234 bin. Başkenti: Lefkoşa.

KUZEY KORE: Uzakdoğu'da Cumhuriyet. Yüzölçümü: 120 bin 500 kilometrekare. Nüfusu: 18 milyon 900 bin. Başkenti: Pyongyang.

KÜBA: Batı Hintler'de Cumhuriyet. Yüzölçümü: 114 bin 550 kilometrekare. Nüfusu: 10 milyon 346 bin. Başkenti: Havana.

LAOS: Güneydoğu Asya'da Cumhuriyet. Yüzölçümü: 250 bin 800 kilometrekare. Nüfusu: 3 milyon 611 bin. Başkenti: Vientiane.

LESOTHO: Güney Afrika'da Krallık. Yüzölçümü: 30 bin 360 kilometrekare. Nüfusu: 1 milyon 406 bin. Başkenti: Maseru.

LIBERYA: Batı Afrika'da Cumhuriyet. Yüzölçümü: 111 bin 370 kilometrekare. Nüfusu: 1 milyon 992 bin. Başkenti: Monrovia.

LİBYA: Kuzey Afrika'da Cumhuriyet. Yüzölçümü: 1 milyon 760 bin kilometrekare. Nüfusu: 3 milyon 224 bin. Başkenti: Trablus.

LİCHTENSTEİN: Batı Avrupa'da Prenslik. Yüzölçümü: 157 kilometrekare. Nüfusu: 26 bin. Başkenti: Vaduz.

LÜBNAN: Ortadoğu'da Cumhuriyet. Yüzölçümü: 10 bin 400 kilometrekare. Nüfusu: 3 milyon 325 bin. Başkenti: Beyrut.

LÜKSEMBURG: Batı Avrupa'da bağımsız bir ülke. Yüzölçümü: 2 bin 600 kilometrekare. Nüfusu: 360 bin. Başkenti: Lüksemburg.

MACARİSTAN: Orta Avrupa Cumhuriyeti. Yüzölçümü: 93 bin kilometrekare. Nüfusu: 10 milyon 850 bin. Başkenti: Budapeşte.

MADAGASKAR: Afrika'nın 250 mil doğusundaki bir ada cumhuri-

yeti. Yüzölçümü: 587 bin kilometrekare. Nüfusu: 9 milyon 167 bin. Başkenti: Antananarivo.

MAKAO: Portekiz'in Güneydoğu Çin kıyılarındaki sömürgesi. Yüzölçümü: 16 kilometrekare. Nüfusu: 330 bin. Başkenti: Makao.

MALAVI: Güney Afrika'da Cumhuriyet. Yüzölçümü: 118 bin 500 kilometrekare. Nüfusu: 6 milyon 376 bin. Başkenti: Lilongwe.

MALDİV ADALARI: Hint Okyanusu'nda, 2 bin adadan oluşan bir cumhuriyet. İngiliz Milletler Topluluğu üyesi. Yüzölçümü: 300 kilometrekare. Nüfusu: 167 bin. Başkenti: Male.

MALAYSIYA: Güneydoğu Asya'da bağımsız bir ülke. İngiliz Milletler Topluluğu üyesi. Yüzölçümü: 330 bin kilometrekare. Nüfusu: 14 milyon 777 bin. Başkenti: Kuala Lumpur.

MALI: Kuzeybatı Afrika'da Cumhuriyet. Yüzölçümü: 1 milyon 240 bin kilometrekare. Nüfusu: 6 milyon 966 bin. Başkenti: Bamako.

MALTA: Akdeniz'de, İngiliz Milletler Topluluğu üyesi bir ada cumhuriyeti. Yüzölçümü: 316 kilometrekare. Nüfusu: 340 bin. Başkenti: Valletta.

MARTİNİK: Batı Hint Adaları'nda, Fransız sömürgesi. Yüzölçümü: 1100 kilometrekare. Nüfusu: 326 bin. Başkenti: Ford-de-France.

MAURİTİUS: Hint Okyanusu'nda, başlıca iki ada üzerine konumlanan, İngiliz Milletler Topluluğu üyesi, bağımsız bir devlet. Yüzölçümü: 2 bin 50 kilometrekare. Nüfusu: 973 bin. Başkenti: Port Louis.

MAYOTTE: Comoro Takımadaları'nda, Fransız sömürgesi. Yüzölçümü:

374 kilometrekare. Nüfusu: 32 bin. Başkenti: Dzaoudzi.

MEKSİKA: Kuzey Amerika'da Cumhuriyet. Yüzölçümü: 1 milyon 970 bin kilometrekare. Nüfusu: 74 milyon 600 bin. Başkenti: Mexico City.

MISİR: Kuzeydoğu Afrika'da Arap Cumhuriyeti. Yüzölçümü: 1 milyon kilometrekare. Nüfusu: 43 milyon 600 bin. Başkenti: Kahire.

MOĞOLİSTAN: Orta Asya'da Cumhuriyet. Yüzölçümü: 1 milyon 565 bin kilometrekare. Nüfusu: 1 milyon 772 bin. Başkenti: Olanbator.

MONAKO: Fransa'nın güneydoğusunda, Akdeniz kıyısında bir Prenslik. Yüzölçümü: 1.8 kilometrekare. Nüfusu: 25 bin. Başkenti: Monako.

MONTSERRAT: Batı Hintler'de, Leeward Adaları'nda, İngiliz kolonisi. Yüzölçümü: 98 kilometrekare. Nüfusu: 12 bin. Başkenti: Plymouth.

MORİTANYA: Kuzeybatı Afrika'da Cumhuriyet. Yüzölçümü: 1 milyon 30 bin 700 kilometrekare. Nüfusu: 1 milyon 721 bin. Başkenti: Nouakchott.

MOZAMBİK: Güneydoğu Afrika'da Cumhuriyet. Yüzölçümü: 785 bin kilometrekare. Nüfusu: 10 milyon 987 bin. Başkenti: Maputo.

NAMİBYA: Güneybatı Afrika'da tartışmalı bir bölge. Güney Afrika Cumhuriyeti tarafından Güneybatı Afrika olarak adlandırılıyor. 1920 yılında, Milletler Cemiyeti, bölgeye bağımsızlık garantisi verdi. Ancak bugün Birleşmiş Milletler ile Güney Afrika Cumhuriyeti arasında, Namıbya'ya ilişkin bir anlaşmaya varılabilmiş değildir. Yüzölçümü: 824 bin kilometrekare. Nüfusu: 1 milyon

66 bin. Başkenti: Windhoek.

NAURU: Batı Pasifik'te bir ada cumhuriyeti. İngiliz Milletler Topluluğu ile özel bağları var. Yüzölçümü: 21 kilometrekare. Nüfusu: 7 bin. Başkenti: Nauru.

NEPAL: Himalayalar'da, Çin ile Hindistan arasında kalan bir Krallık. Yüzölçümü: 140 bin kilometrekare. Nüfusu: 14 milyon 932 bin. Başkenti: Katmandu.

NIJER: Batı Afrika'da Cumhuriyet. Yüzölçümü: 1 milyon 267 bin kilometrekare. Nüfusu: 5 milyon 600 bin. Başkenti: Niamey.

NIJERYA: Batı Afrika'da Cumhuriyet. Yüzölçümü: 923 bin 800 kilometrekare. Nüfusu: 88 milyon 847 bin. Başkenti: Lagos (Abuja).

NIKARAGUA: Orta Amerika'da Cumhuriyet. Yüzölçümü: 130 bin kilometrekare. Nüfusu: 2 milyon 851 bin. Başkenti: Managua.

NIUE: Yeni Zelanda'nın, Güney Pasifik'teki Cook Adaları üzerindeki eyaleti. Yüzölçümü: 260 kilometrekare. Nüfusu: 4 bin. Başkenti: Alofi.

NORFOLK ADALARI: Avustralya'nın, Güneybatı Pasifik'teki toprakları. Yüzölçümü: 36 kilometrekare. Nüfusu: 2 bin. Başkenti: Kingstown.

NORVEÇ: Kuzey Avrupa'da Krallık. Yüzölçümü: 324 bin kilometrekare. Nüfusu: 4 milyon 138 bin. Başkenti: Oslo.

ORTA AFRİKA CUMHURİYETİ: Fransız Topluluğu içinde, Ekvator Afrikası'nda yer alan bir cumhuriyet. Yüzölçümü: 622 bin 984 kilometrekare. Nüfusu: 2 milyon 86 bin. Başkenti: Bangui.

PAKİSTAN: Güney Asya'da Cumhuriyet. Yüzölçümü: 804 bin kilometrekare. Nüfusu: 85 milyon 558 bin. Başkenti: Islamabad.

PANAMA: Orta Amerika'da Cumhuriyet. Yüzölçümü: 75 bin 700 kilometrekare. Nüfusu: 2 milyon-12 bin. Başkenti: Panama.

PAPUA YENİ GİNE: Güneybatı Pasifik'te, İngiliz Milletler Topluluğu üyesi, bağımsız devlet. Yüzölçümü: 461 bin 700 kilometrekare. Nüfusu: 3 milyon 221 bin. Başkenti: Port Moresby.

PARAGUAY: Güney Amerika'da Cumhuriyet. Yüzölçümü: 406 bin 700 kilometrekare. Nüfusu: 3 milyon 254 bin. Başkenti: Asuncion.

PASİFİK'TEKİ ABD ADALARI: Amerika Birleşik Devletleri tarafından yönetilen Mariana Adaları, Caroline ve Marshall Adaları gibi adalar grubu. Yüzölçümü: 1780 kilometrekare. Nüfusu: 149 bin. Başkenti: Saipan.

PERU: Güney Amerika'nın batısında bir cumhuriyet. Yüzölçümü: 1 milyon 285 bin 200 kilometrekare. Nüfusu: 18 milyon 780 bin. Başkenti: Lima.

PİTCARN ADASI: Güney Pasifik'te İngiliz kolonisi. Yüzölçümü: 5 kilometrekare. Nüfusu: 63. Başkenti: Adamstown.

POLONYA: Doğu Avrupa'da Cumhuriyet. Yüzölçümü: 312 bin 700 kilometrekare. Nüfusu: 36 milyon 300 bin. Başkenti: Varşova.

PORTEKİZ: Batı Avrupa'da Cumhuriyet. Yüzölçümü: 92 bin kilometrekare. Nüfusu: 10 milyon 390 bin. Başkenti: Lizbon.

PORTO RİKO: Batı Hintler'de,

içişlerinde bağımsız bir ada. ABD'ye bağımlı. Yüzölçümü: 8 bin 900 kilometrekare. Nüfusu: 3 milyon. 666 bin. Başkenti: San Juan.

REUNION: Fransa'nın, Hint Okyanusu'ndaki denizaşırı sömürgesi. Yüzölçümü: 2 bin 500 kilometrekare. Nüfusu: 546 bin. Başkenti: St. Denis.

ROMANYA: Doğu Avrupa'da Cumhuriyet. Yüzölçümü: 237 bin 500 kilometrekare. Nüfusu: 22 milyon 655 bin. Başkenti: Bükreş.

RUANDA: Orta Afrika'da Cumhuriyet. Yüzölçümü: 26 bin 400 kilometrekare. Nüfusu: 5 milyon 67 bin. Başkenti: Kigali.

SAN MARİNO: İtalya'da, Apenninler'de bir cumhuriyet. Yüzölçümü: 61 kilometrekare. Nüfusu: 21 bin. Başkenti: San Marino.

SAO TOME VE PRİNÇİPE: Afrika'da, Gine Körfezi'nde bir ada cumhuriyeti. Yüzölçümü: 964 kilometrekare. Nüfusu: 110 bin. Başkenti: Sao Tome.

SENEGAL: Batı Afrika'da Cumhuriyet. Yüzölçümü: 196 bin kilometrekare. Nüfusu: 6 milyon. Başkenti: Dakar.

SEYŞEL ADALARI: Hint Okyanusu'nda, İngiliz Milletler Topluluğu üyesi bir adalar cumhuriyeti. Yüzölçümü: 280 kilometrekare. Nüfusu: 70 bin. Başkenti: Victoria.

SİERRA LEONE: Batı Afrika'da Cumhuriyet. İngiliz Milletler Topluluğu'nun bağımsız bir üyesi. Yüzölçümü: 71 bin 700 kilometrekare. Nüfusu: 3 milyon 643 bin. Başkenti: Freetown.

SİNGAPUR: Malay Yarımadası açıklarında, İngiliz Milletler Toplulu-

ğu üyesi bir ada Cumhuriyeti. Yüzölçümü: 580 kilometrekare. Nüfusu: 2 milyon 476 bin. Başkenti: Singapur.

SOLOMON ADALARI: Güneybatı Pasifik'te İngiliz Milletler Topluluğu üyesi bağımsız bir devlet. Yüzölçümü: 28 bin 500 kilometrekare. Nüfusu: 242 bin. Başkenti: Guadalcanal üzerindeki Honiara.

SOMALİ CUMHURİYETİ: Afrika'da, Aden'e bakan bir Cumhuriyet. Yüzölçümü: 637 bin 700 kilometrekare. Nüfusu: 4 milyon 125 bin. Başkenti: Mogadishu.

SOVYET SOSYALİST CUMHURİYETLERİ BİRLİĞİ: Avrupa'dan Asya'ya uzanan, dünyanın en büyük devleti. Toplam yüzölçümü: 22 milyon 402 bin 200 kilometrekare. Nüfusu: 270 milyon 376 bin. Başkenti: Moskova.

SRI LANKA: Güney Asya'da, İngiliz Milletler Topluluğu üyesi bir cumhuriyet. Yüzölçümü: 65 bin 600 kilometrekare. Nüfusu: 15 milyon 400 bin. Başkenti: Kolombo.

ST. HELENA: Güney Atlantik'te, Ascension Adası ile birlikte, Tristan da Cunha'nın dört adasını da içine alan İngiliz kolonisi. Yüzölçümü: 122 kilometrekare. Nüfusu: 5 bin 200. Başkenti: Jamestown.

ST. KİTTS-NEVIS: Batı Hintler'deki Leeward Adaları'nda, İngiliz Milletler Topluluğu ile ilişkili bir devlet. Yüzölçümü: 616 kilometrekare. Nüfusu: 130 bin. Başkenti: Castries.

ST. PIERRE VE MIQUELON: Kanada'nın Newfoundland yöresi açıklarındaki sekiz adadan oluşan Fransız denizaşırı sömürgesi. Yüzölçü-

mü: 242 kilometrekare. Nüfusu: 6 bin. Başkenti: St. Pierre.

ST. VİNCENT VE GRENADİN ADALARI: Batı Hintler'deki Windward Adaları'nda, İngiliz Milletler Topluluğu üyesi, bağımsız bir ülke. Yüzölçümü: 388 kilometrekare. Nüfusu: 115 bin. Başkenti: Kingstown.

SUDAN: Kuzeydoğu Afrika'da Cumhuriyet. Yüzölçümü: 2 milyon 506 bin kilometrekare. Nüfusu: 19 milyon 373 bin. Başkenti: Hartum.

SURİNAM: Güney Amerika'nın kuzeydoğusunda bir cumhuriyet. Yüzölçümü: 163 bin 300 kilometrekare. Nüfusu: 40 bin. Başkenti: Paramaribo.

SURİYE: Ortadoğu'da Cumhuriyet. Yüzölçümü: 185 bin kilometrekare. Nüfusu: 9 milyon 227 bin. Başkenti: Şam.

SUUDİ ARABİSTAN: Arap Yarımadası'nın büyük bölümünü kaplayan Krallık. Yüzölçümü: 2 milyon 150 bin kilometrekare. Nüfusu: 9 milyon 418 bin. Başkenti: Riyad.

SWAZİLAND: Güney Afrika'da, İngiliz Milletler Topluluğu üyesi bir Krallık. Yüzölçümü: 17 bin 400 kilometrekare. Nüfusu: 580 bin. Başkenti: Mbabane.

ŞİLİ: Güney Amerika'da Cumhuriyet. Yüzölçümü: 757 bin kilometrekare. Nüfusu: 11 milyon 478 bin. Başkenti: Santiago.

TANZANYA: Doğu Afrika'da, İngiliz Uluslar Topluluğu üyesi bir Cumhuriyet. Yüzölçümü: 945 bin kilometrekare. Nüfusu: 19 milyon 388 bin. Başkenti: Dodoma.

TAYLAND: Güneydoğu Asya'da Krallık. Yüzölçümü: 514 bin kilometrekare. Nüfusu: 49 milyon 414 bin. Başkenti: Bangkok.

TAYVAN (MİLLİYETÇİ ÇİN): Kıta Çin'i açıklarında bir ada cumhuriyeti. Yüzölçümü: 36 bin kilometrekare. Nüfusu: 17 milyon. Başkenti: Taypey.

TOGO: Batı Afrika'da Cumhuriyet. Yüzölçümü: 56 bin kilometrekare. Nüfusu: 2 milyon 700 bin. Başkenti: Lome.

TONGA: Güney Pasifik'te, İngiliz Milletler Topluluğu üyesi bir ada Krallığı. Yüzölçümü: 700 kilometrekare. Nüfusu: 100 bin. Başkenti: Nuku'alofa.

TRİNİDAD VE TOBAGO: Batı Hintler'de, İngiliz Milletler Topluluğu üyesi bir ada Cumhuriyeti. Yüzölçümü: 5 bin kilometrekare. Nüfusu: 1 milyon 193 bin. Başkenti: Port-of-Spain.

TRİSTAN DA CUNHA: Güney Atlantik'te, St. Helena'ya bağlı bir ada. Yüzölçümü: 98 kilometrekare. Nüfusu: 320. Başkenti: Edinburgh.

TUNUS: Kuzey Afrika'da Cumhuriyet. Yüzölçümü: 163 bin 600 kilometrekare. Nüfusu: 6 milyon 825 bin. Başkenti: Tunus.

TUVALU: Güney Pasifik'te, bir grup adadan oluşan, İngiliz Milletler Topluluğu üyesi bağımsız devlet. Yüzölçümü: 8 kilometrekare. Nüfusu: 7 bin 400. Başkenti: Fongafale ya da Funafuti.

TÜRKİYE: Bakınız, Türkiye özel bölümü.

TÜRK VE CAİCO ADALARI: Karayipler'de, İngiliz kolonisi. Yüzölçümü: 430 kilometrekare. Nüfusu: 7 bin 200. Başkenti: Cockburn Town.

UGANDA: Ekvator Afrikası'nda Cumhuriyet. Yüzölçümü: 236 bin kilometrekare. Nüfusu: 14 milyon. Başkenti: Kampala.

Batı Hintler'de küçük bir ada olan Trinidad'da bir festival. Trinidad, kalipso ve limbo danslarıyla, ayrıca "steel band" denilen ve vurmali sazlardan oluşan orkestralarıyla, dünya çapında akımların kaynağı olmuştur.

UMMAN: Arap Yarımadası'nın doğusunda, Sultanlık. Yüzölçümü: 212 bin 400 kilometrekare. Nüfusu: 950 bin. Başkenti: Muskat.

URUGUAY: Güney Amerika'da Cumhuriyet. Yüzölçümü: 176 bin 200 kilometrekare. Nüfusu: 2 milyon 934 bin. Başkenti: Montevideo.

ÜRDÜN: Ortadoğu'da Krallık. Yüzölçümü: 97 bin 740. Nüfusu: 3 milyon 403 bin. Başkenti: Amman.

VANUATU: Güneybatı Pasifik'te, İngiliz Milletler Topluluğu üyesi, ada Cumhuriyeti. Yüzölçümü: 14 bin 800 kilometrekare. Nüfusu: 113 bin. Başkenti: Port Villa.

VATIKAN: İtalya'nın başkenti

Roma'nın kuzeybatı kesiminde bir minik devlet. Papa başkanlığındaki Roma Katolik Kilisesi Hükümeti tarafından yönetilir. Yüzölçümü: 44 hektar. Nüfusu: 1000 .

VENEZUELA: Güney Amerika'da Cumhuriyet. Yüzölçümü: 912 bin kilometrekare. Nüfusu: 15 milyon 920 bin. Başkenti: Karakas.

VİETNAM: Güneydoğu Asya'da Cumhuriyet. Yüzölçümü: 330 bin kilometrekare. Nüfusu: 51 milyon 742 bin. Başkenti: Hanol.

VİRJİN ADALARI (ABD): Batı Hintler'de, Porto Riko yakınlarındaki Amerikan toprakları. Yüzölçümü: 344 kilometrekare. Nüfusu: 119 bin

Başkenti: Charlotte Amelie.

VİRJİN ADALARI (İNGİLİZ): Batı Hintler'de 36 adadan oluşan bir grup. Yüzölçümü: 153 kilometrekare. Nüfusu: 11 bin 500. Başkenti: Road Town.

WALLİS VE FUTUNA ADALARI: Güneybatı Pasifik'te, Fransız deniz aşırı sömürgesi. Yüzölçümü: 200 kilometrekare. Nüfusu: 9 bin. Başkenti: Mata-Utu.

YEMEN ARAP CUMHURİYETİ: Arap Yarımadası'nın güneybatısında bir ülke. Yüzölçümü: 195 bin kilometrekare. Nüfusu: 6 milyon 142 bin. Başkenti: San'a (Kuzey Yemen).

Sağda: Camdan ve çelikten oluşan gökdelenlerin kenti Manhattan.

Altta: Zambiya'dan geleneksel bir köy manzarası. Her on Zambiyalıdan altısının köylerde yaşamasına ve çiftçilikle uğraşmasına karşın, bakır bu ülkenin en önemli gelir kaynağıdır.

Ülkeleri Tanıyalım

YEMEN DEMOKRATİK HALK CUMHURİYETİ: Arap Yarımadası'nın güneyinde bir ülke. Yüzölçümü: 333 bin kilometrekare. Nüfusu: 1 milyon 905 bin. Başkenti: Aden (Güney Yemen).

YENİ ZELANDA: İngiliz Milletler Topluluğu'nun Güneybatı Pasifik'te bağımsız bir üyesi. Yüzölçümü: 266 bin 600 kilometrekare. Nüfusu: 3 milyon 400 bin. Başkenti: Wellington.

YUGOSLAVYA: Adriyatik kıyısında, federal bir cumhuriyet. Yüzölçümü: 255 bin 800 kilometrekare. Nüfusu: 22 milyon 745 bin. Başkenti: Belgrad.

YUKARI VOLTA: Bkz. Burkina Faso.

YUNANİSTAN: Güneydoğu Avrupa'da Cumhuriyet. Yüzölçümü: 132 bin kilometrekare. Nüfusu: 9 milyon 665 bin. Başkenti: Atina.

ZAİRE: Orta Afrika'nın batı kesiminde bir cumhuriyet. Yüzölçümü: 2 milyon 345 bin 400 kilometrekare. Nüfusu: 29 milyon 826 bin. Başkenti: Kinşasa.

ZAMBİYA: Orta-Güney Afrika'nın, çevresi tamamen kara ile kaplı bir ülkesi. İngiliz Milletler Topluluğu üyesi. Yüzölçümü: 752 bin 600 kilometrekare. Nüfusu: 5 milyon 992 bin. Başkenti: Lusaka.

ZİMBABWE: Güney Afrika'da bir Cumhuriyet. Eski adı Rodezya. İngiliz Milletler Topluluğu üyesi. Yüzölçümü: 390 bin 600 kilometrekare. Nüfusu: 7 milyon 878 bin. Başkenti: Harare.

ULUSLARARASI ÖRGÜTLER

AFRİKA BİRLİĞİ ÖRGÜTÜ (OAU): Afrika birliğini ve dayanışma-

sını geliştirmek, politik, ekonomik, sosyal ve savunma konularında işbirliği yapmak, Afrika'da koloncilığa son vermek amacıyla kuruldu. 32 üyesi vardır.

AMERİKAN DEVLETLERİ ÖRGÜTÜ (OAS): Batı yarıküredeki uluslar arasında karşılıklı anlayış ve işbirliğini geliştirmek amacıyla kuruldu. Üyeleri: ABD, Antigua ve Barbuda, Arjantin, Bahama Adaları, Barbados, Bolivya, Brezilya, Dominik, Dominik Cumhuriyeti, Ekvador, El Salvador, Grenada, Guatemala, Haiti, Honduras, Jamaika, Kolombiya, Kosta Rika, Kuba, Meksika, Nikaragua, Panama, Peru, St. Lucia Vincent, Surinam, Şili, Trinidad, Tobago, Uruguay, Venezuela.

ARAP BİRLİĞİ: 1945 yılında Arap toplumunu birleştirmek, kaynaştırmak ve yeniden yaratmak üzere kuruldu. Üyeleri, Bahreyn, Birleşik Arap Emirlikleri, Cezayir, Cibuti, Fas, Filistin, Demokratik Yemen, Irak, Katar, Kuveyt, Libya, Lübnan, Moritanya, Sudan, Suriye, Suudi Arabistan, Somali, Tunus, Umman, Ürdün ve Yemen Arap Cumhuriyeti'dir.

AVRUPA EKONOMİK TOPLULUĞU (AET) (ORTAK PAZAR) (EEC): Bu örgütün kuruluşu 1958 yılına dayanır. O yıl Almanya, Belçika, Fransa, Hollanda, İtalya ve Lüksemburg, kömür ve çelik endüstrilerinde işbirliği yapmak üzere Roma'da bir anlaşma imzaladılar. Bu anlaşmayla gümrük birliği ve ekonomik birlik amaçlanıyordu. 1973 yılında, bu altı ülkenin arasına Danimarka, İrlanda Cumhuriyeti ve İngiltere de katıldı. 1981 yılında Yunanistan da, AET üyesi oldu. 1985 yılında, Portekiz

kız ve İspanya'nın üyelik başvuruları kabul edildi. 1979 yılında, Avrupa Parlamentosu için ilk kez doğrudan seçimler yapıldı, bu seçimler 1985 yılında yinelandı. Avrupa Parlamentosu, Lüksemburg'da toplanır.

AET'nin öteki organizasyonları ise şöyle sıralanabilir: Brüksel'deki Avrupa Komisyonu, Bakanlar Konseyi, Lüksemburg'daki Avrupa Adalet Divanı ve Avrupa Yatırım Bankası.

AVRUPA KONSEYİ: 1949 yılında, Avrupa mirasını korumak üzere kuruldu. Üyeleri: Avusturya, Batı Almanya, Belçika, Danimarka, Fransa, Hollanda, İngiltere, İtalya, İrlanda Cumhuriyeti, İspanya, İsveç, İsviçre, İzlanda, Kıbrıs, Liechtenstein, Lüksemburg, Malta, Norveç, Portekiz, Türkiye ve Yunanistan. Avrupa Konseyi Parlamenterler Birliği, her üye ülkenin kendi parlamenterlerinden seçerek gönderdiği temsilcilerden oluşur ve yıldıaki kez toplanır.

AVRUPA SERBEST TİCARET BİRLİĞİ (EFTA): Ekonomik gelişimi hızlandırmak, dürüst ticareti ve rekabeti teşvik etmek, hammadde-
rın sağlanmasında eşitsizliği gidermek, uyumlu bir gelişim sağlamak ve dünya ticaretini geliştirmek amacıyla kurulan örgütün üyeleri, Avusturya, İzlanda, İsveç, İsviçre, Norveç ve Portekiz'dir. EFTA'nın, AET ile özel bir ilişkisi vardır.

BİRLEŞMİŞ MİLLETLER (UN): 24 Ekim 1945'te kuruldu (24 Ekim günü, her yıl Birleşmiş Milletler Günü olarak kutlanır). İlk kuruluş bildirgesini 50 üye imzaladı. Öteki ülkeler, örgüte daha sonra katıldılar. BM'nin merkezi, New York'ta, Manhatta'dadır.

Birleşmiş Milletler amblemindeki dünya haritasını sarmalayan zeytin dalı, barışı simgeler.

BM'nin altı ana organı:

Genel Kurul: Bütün üye ülkelerden meydana gelir. Her ülke, Genel Kurul'da beş kişi ile temsil edilir. Ancak, bunlardan yalnızca biri oy kullanabilir. Genel Kurul, yılda bir kez toplanır. Genel Kurul'un işlevi, sürekli olarak yedi ayrı komite tarafından yerine getirilir: 1) Siyasal ve Güvenlik Komitesi, 2) Özel Siyasal Komite, 3) Ekonomik ve Mali Komite, 4) Sosyal ve Kültürel Komite, 5) Mutemetlik Komitesi, 6) İdare ve Bütçe Komitesi, 7) Yasal Komite.

Güvenlik Konseyi: Her biri birer oy hakkına sahip olan 15 üyeden oluşur. Çin, Fransa, SSCB, İngiltere ve ABD, Güvenlik Konseyi'nin sürekli üyeleridir. Öteki 10 üye, ikişer yıllık dönemler için seçilirler. Güvenlik Konseyi, barış ve güvenlikle sorumludur.

Ekonomik ve Sosyal Konsey: Genel Kurul'a karşı, ekonomik, sosyal, kültürel, eğitimsel ve sağlığa

İlişkin konularda yapılan etkinliklerden sorumludur.

Mutemetlik Komitesi: Yönetimi, Birleşmiş Milletler'e bırakılan bölge-lerin idaresinden sorumludur.

Uluslararası Adalet Divanı: Örgütün en önemli adli organıdır. Her biri ayrı ülkeden olmak üzere 15 yargıçtan oluşur. Merkezi Lahey'dedir.

Sekreterlik: Genel Sekreter, Genel Direktör ve yardımcı personel- den oluşur.

BM'ye bağlı örgütler:

Gıda ve Tarım Örgütü (FAO), Uluslararası Para Fonu (FUND), İthalat, İhracat ve Ticaret Genel Anlaşması (GATT), Uluslararası Atom Enerjisi Teşkilatı (IAEA), Uluslararası Sivil Havacılık Teşkilatı (ICAO), Uluslararası Gelişme Birliği (IDA), Uluslararası Finans Korporasyonu (IFC), Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO), Hükümetlerarası Denizcilik Danışma Örgütü (IMCO), Uluslararası İletişim Birliği (ITU), Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Organizasyonu (UNESCO), BM Muhaceret Yüksek Komiserliği Bürosu (UNHCR), BM Çocuk Fonu (UNICEF), Evrensel Posta Birliği (UPU), Dünya Bankası, Dünya Sağlık Örgütü (WHO), Dünya Meteoroloji Örgütü (WMO).

EKONOMİK İŞBİRLİĞİ VE GELİŞİM ÖRGÜTÜ (OECD): 1961 yılında kurulan örgütün üyeleri şunlardır: ABD, Avustralya, Avusturya, Batı Almanya, Belçika, Danimarka, Finlandiya, Fransa, Hollanda, İngiltere, İspanya, İsveç, İsviçre, İrlanda Cumhuriyeti, İtalya, İzlanda, Japonya, Kanada, Lüksemburg, Norveç, Portekiz, Türkiye, Yeni Zelanda ve Yunanistan. Yugoslavya'nın da, örgüt

içinde özel bir konumu vardır.

GÜNEYDOĞU ASYA ÜLKELERİ BİRLİĞİ (ASEAN): Güneydoğu Asya Bölgesi'nde, ekonomik, sosyal ve kültürel gelişimi hızlandırmak, ülkelerin ortak ilgi alanlarına giren konularda işbirliği yapmak ve bölgede barışa süreklilik kazandırmak amacıyla kuruldu. Üyeleri: Endonezya, Filipinler, Malezya ve Tayland'dır.

ANZUS: Avustralya, Yeni Zelanda ve ABD arasında, 1951 yılında imzalanan bir savunma anlaşması.

İNGİLİZ MİLLETLER TOPLULUĞU (COMMONWEALTH): Bağımsız ülkelerin, özgür katılımlarıyla kurulmuş bir örgüttür. Örgütün başı, İngiltere Kralı ya da Kraliçesi'dir. Bunun için örgütün yöneticiliğini, Kraliçe 2. Elizabeth yapmaktadır. İngiliz Milletler Topluluğu'nun günümüzdeki üyeleri şunlardır (Parantez içindeki tarihler, ulusların bağımsızlıklarına kavuştukları tarihlerdir): Antigua ve Barbuda (1981), Avustralya (1901), Bahama Adaları (1973), Bangladeş (1971), Barbados (1966), Belize (1981), Botswana (1966), Brunei (1984), Kanada (1931), Kıbrıs Rum Kesimi (1960), Dominik (1978), Fiji (1970), Gambiya (1965), Gana (1957), Büyük Britanya, Grenada (1974), Guyana (1966), Hindistan (1947), Jamaika (1962), Kenya (1963), Kiribati (1979), Lesotho (1966), Malawi (1964), Malaysiya (1957), Maldive Adaları (1965), Malta (1964), Mauritius (1968), Nauru (1968), Yeni Zelanda (1907), Nijerya (1960), Papua Yeni Gine (1975), St. Kitts-Nevis (1983), St. Lucia (1979), St. Vincent (1979), Seyşel Adaları (1976), Sierra Leone (1961), Singapur (1965), Solomon Adaları (1978), Sri Lanka (1948), Swa-

*Varşova Pakti
Üyelerinden SSCB
başşehri Moskova'da
Kremlin Sarayı.*

ziland (1968), Tanzanya (1961), Tonga (1970), Trinidad ve Tobago (1962), Tuvalu (1978), Uganda (1962), Vanuatu (1980), Batı Samoa (1962), Zambiya (1964), Zimbabve (1980). Örgütün üyelerinden İrlanda Cumhuriyeti, Pakistan (Bangladeş'in tanınması üzerine) ve Güney Afrika, İngiliz Milletler Topluluğu üyeliğinden daha önce ayrıldılar.

KARAYİPLER BİRLİĞİ VE ORTAK PAZARI (CARICOM): Dış politikada işbirliği yapmak, ortak hizmetler vermek, eğitim, sağlık, kültür, iletişim ve endüstriyel ilişkiler gibi konularda işbirliğine gitmek amacıyla kuruldu. Üyeleri, Antigua ve Barbuda, Barbados, Belize, Dominik, Grenada, Guyan, Jamaika, Montserrat, St. Kitts-Nevis, St. Lucia, St. Vincent, Trinidad ve Tobago'dur. Bahama Adaları'nın da CARICOM ile iyi ilişkileri vardır.

KARŞILIKLI EKONOMİK DAYANIŞMA KONSEYİ (COMECON): Doğu Avrupa ülkelerinin AET'si gibidir. Üyeleri, Bulgaristan, Çekoslovakya, Doğu Almanya, Kuba, Macaristan, Moğolistan, Polonya, Romanya ve

SSCB'dir. Genel Merkezi Moskova'dadır.

KUZEY ATLANTİK TEŞKİLATI (NATO): 1949 yılında, Batılı ulusların savunmasını organize etmek amacıyla kuruldu. Örgütün bugünkü üyeleri, ABD, Batı Almanya, Belçika, Danimarka, Fransa, Hollanda, İngiltere, İtalya, İspanya, İzlanda, Kanada, Lüksemburg, Norveç, Portekiz, Türkiye ve Yunanistan'dır.

PETROL İHRAÇ EDEN ÜLKELER TEŞKİLATI (OPEC): Üye ülkelerin petrol politikalarını birleştirmek ve tek elden yönetmek, çıkarlarını en iyi biçimde korumak üzere kuruldu. Üyeleri, Birleşik Arap Emirlikleri, Cezayir, Ekvador, Endonezya, Gabon, Irak, İran, Katar, Kuveyt, Libya, Nijerya, Suudi Arabistan ve Venezuela'dır.

VARŞOVA PAKTİ: 1955 yılında, Doğu Avrupa ülkeleri tarafından imzalanan bir savunma işbirliği anlaşmasıdır. Üyeleri, Arnavutluk, Bulgaristan, Çekoslovakya, Doğu Almanya, Macaristan, Polonya, Romanya ve SSCB'dir.

Uluslararası İlişkiler

ULUSLARARASI TERİMLER

AFRİKANER: Güney Afrika'da, 17. ve 18. yüzyıllarda bölgeye gelen Hollandalıların torunları olan ve Afrikaan denen dili konuşan kişilere Afrikaaner denir. Hollandalıların torunlarının arasına daha sonraki yıllarda, az sayıda da olsa, Fransızların ve Almanların torunları da karışmıştır. İngilizce konuşan göçmen koloniciler, Afrikaanerleri, Afrikaan dilinde "çiftçi" anlamına gelen "boer" sözcüğüyle adlandırır.

APARTHEID: Bu sözcüğün, Afrikaan dilindeki anlamı, "ayrı ayrı gelişme"dir. Güney Afrika'da, beyaz nüfusu, beyaz olmayanlardan, yani siyahılardan, Asyalılardan veya bunların kırması olan melezlerden korumayı öngören bir politika güdüldüğünden, Apartheid sözcüğü, bu ülkeden dünyaya yayılmıştır. Sözcük, ilk kez 1949 yılında, Güney Afrika Milliyetçi Partisi'nin programında kullanıldı. Bu politikanın bir parçası olarak, çağdaş Güney Afrika hükümetleri, siyahıların yaşaması için, bir dereceye kadar özyönetim verilen özel bölgeler oluşturdu. Bu bölgelere, "siyahların yurtları" dendi. Bugüne değin, bu tür bölgelerden dördüne bağımsızlık verildi. Bophuthatswana, Ciskei, Transkei ve Venda adlı bu bölgeler, Güney Afrika sınırları içindedir.

DİKTATÖRLÜK: Bir ya da birkaç kişinin, toplumun öteki tüm bireyleri üzerinde mutlak bir egemenliğe sahip olduğu yönetim biçimi. Siya-

sal tarihte, gerek sağ diktatörlükler, gerekse sol diktatörlükler görülmüştür.

FAŞİZM: Kökü 1920'lerde yatan bu sözcük, İtalya'da Benito Mussolini önderliğinde başlayan politik hareketin adıdır. Siyasete bir sosyalist olarak atılmasına karşın, Mussolini'nin düşüncelerinde, kısa zaman içinde sağa, militarizme ve antisosyalizme yönelik çok hızlı bir kayma gözlemlendi. Mussolini'nin başlattığı faşist yönetim, İtalya'ya 1922 yılında egemen oldu ve bu egemenliğini 21 yıl sürdürdü. Tüm öteki partiler kapatıldı. Mussolini, ülkenin tek hakimi oldu. İtalya'nın bir numaralı ismi olması gereken kral, sadece bir kukla durumuna düştü.

Gerçi kooperatif devlet anlayışı doğrultusunda bir meclis de vardı ama, bu meclisin üyeleri, "İl Duçe" adı verilen Mussolini'nin yönerge-rini alkışlarla onaylamaktan başka bir şey yapmadılar.

Oluşturulan gizli polis örgütü, demir yumruğunu karşıt görüşlerin üzerinden eksik etmezken, Katolik Kilisesi'ne ve önde gelen işadamlarına bir ölçüde bağımsızlık tanıdı.

Faşizm öğretisinin bir özelliği de "ulusun üstünlüğü" ilkesine duyulan inançtı. İtalya, tarihini eski Roma tarihine kadar bağlıyor ve başından zafer tacının eksik olmaması gerektiğine inanıyordu. İtalyan faşizmi, kimi bazı ülkelerde de etkisini gösterdi. Almanya'da Naziler de denilen Nasyonal Sosyalistlerin, İspanya'da Falanjist Parti'nin, Arjan-

tin'de Peronist hareketin doğuşunda büyük ölçüde etkili oldu.

HİRİSTİYAN DEMOKRATLAR: Hristiyanlık düşüncesini ve prensiplerini politikaya uygulamayı öngören siyasal yaklaşım. 19. yüzyılın, papazları politikaya karışmaktan uzak tutan düşüncelerinin ardından, Roma Katolik Kilisesi, ilerlemeci partilerin Hristiyan nitelikler taşımasını öngören birtakım girişimlerde bulundu. Günümüzdeki kimi büyük Hristiyan Demokrat partiler, Katolik inanışlar yerine, Protestan inanışlar taşırlar.

İŞÇİ PARTİSİ: İngiltere'de İşçi Partisi, 1900 yılında, İşçi Temsil Komitesi adı altında doğdu.

1906 yılında, İşçi Temsil Komitesi, İşçi Partisi'ne dönüştü. Sendikalar dan da büyük destek gördü. Ancak yine de liberallerle çok güçlü bağlantıları vardı. Birinci Dünya Savaşı sırasında, parti programında sosyalist düşüncenin ilk izleri görüldü. Avrupa'nın öteki yerlerindeki sosyalist partilerin aksine, İngiliz İşçi Partisi'nin doktrini, Robert Owen ve Sidney Webb gibi kişilerin teorileriyle, Fabian Topluluğu'nun Entelektüel Sosyalizmi'ne dayanıyordu.

İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra parlamentoda çoğunluğu ele geçiren İşçi Partisi, bazı ılımlı sosyalist reformlar gerçekleştirdi. Halen partinin doğrultusu, parlamenter demokrasi ve Marksist olmayan gelişmeci sosyalizmdir.

KOMÜNİZM: Sosyalizmin daha aşırı ve daha köktenci biçimidir. 1847 yılında Komünist Birlik'i kuran Karl Marx'ın (1818-1883) yazılarını esas alır. Kendisi gibi bir Alman olan Friedrich Engels (1820-1895) ile

birlikte Karl Marx, 1848 yılında Komünist Manifesto'yu kaleme aldı. Marx, devletin egemen güçlerinin zaman içinde tasfiye edileceğine ve sosyalizm aşamasının ardından komünizm aşamasının yaşanacağına inanıyordu. Komünist bir toplumda tüm üretim araçları gibi tüm ürünler de topluma ait olacak, devlet bunları bireylere, topluma ve üretme katkı yeteneklerine ve oranlarına göre dağıtacaktı. Sosyalizme giden yol ise, kapitalizmden geçecekti.

Birçok ülkede, komünist partiler kuruldu. Ancak bunların hiçbirisi, 1917 yılına gelinceye değin iktidar olma şansını bulamadı. O yıl, Rusya'da Lenin'in önderliğindeki ihtilalci Marksist sosyalistler (Bolşevikler olarak adlandırılıyorlardı), daha ılımlı bir sosyalizm yanlısı olan Kerenski Hükümeti'ni iktidardan düşürdüler.

Sovyetler Birliği Komünist Partisi ideologları, bugün için dünyanın hiçbir yerinde gerçek anlamda komünist bir yönetim kurulmadığını ileri sürerler. Onlara göre, halen SSCB'de işbaşında bulunan yönetim, devleti zaman içinde komünizme götürecektir olan sosyalist bir yönetimdir.

İkinci Dünya Savaşı'nın ardından, kimi ülkeler, Sovyetler Birliği örneğini değerlendirerek, benzer politik sistemleri uygulamaya başladılar. Bu ülkeler arasında, Arnavutluk, Bulgaristan, Çin, Küba, Çekoslovakya, Doğu Almanya, Macaristan, Polonya, Romanya ve Yugoslavya sayılabilir. Daha yakın zamanlarda ise, Kuzey Kore ve Vietnam'da benzer yönetimler kurul-

du. Bu ülkelerdeki yönetimler arasında da kimi farklılıklar gözlemlenmekte. Örneğin Arnavutluk'ta komünist ilkelerden asla taviz vermeyen bir yönetim iş başındayken, Yugoslavya'da "güteryüzlü komünizm" de denilen daha liberal bir idare, ülkeyi yönetti.

KOOPERATİF DEVLET: Yönetim erkinin, köylüler, işçiler, işverenler, serbest meslek sahipleri, bilim adamları gibi toplumun her kesiminden temsilcilerin bir araya gelmesiyle oluşan bir organın elinde bulunduğu hükümet şekli.

LIBERAL PARTİ: 18.ve19.yüzyılların Whig Partisi'nin devamı olan İngiliz Liberal Partisi, yüzyılımızın başlarında, ülkedeki iki önemli siyasal güçten biriydi. İşçi Partisi'nin yükselişinden sonra, Liberallerin sayıları giderek azaldı, parti, üçüncü siyasal örgüt durumuna düştü. Son yıllarda, Liberal Parti ile yeni kurulan Sosyal Demokrat Parti arasında bir dayanışma gözlemlendi. İngiliz Milletler Topluluğu üyesi öteki bazı ülkelerde ise liberal partiler, çok daha başarılı oldular. Avustralya'daki Liberal Parti'nin gücü, İngiltere'deki Muhafazakâr Parti'ninkine denktir. Çok daha gelenekçi bir yapıya sahip olmasına karşın, Kanada Liberal Partisi ise sık sık iktidara gelmektedir.

MİLLETLER BİRLİĞİ: Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra dünya sahnesine çıkan bu örgüt, kuruluşunu büyük ölçüde ABD Başkanı Woodrow Wilson'ın çabalarına borçludur. Barışı korumak için uluslararası bir organ olarak düşünülmüştü. ABD hiçbir zaman üye olmadı. SSCB ise 1934 yılında örgüte katıldı. İkinci Dünya Savaşı'ndan

sonra yerini Birleşmiş Milletler'e bıraktı, ancak yapısındaki kimi organlar, aynen BM'ye aktarıldı.

MUHAFAZAKÂR PARTİ: Bu partilerin İngiltere'deki benzeri, 19. yüzyılda Tory adı verilen siyasal örgütün gelişimiyle ortaya çıktı. İngiliz Muhafazakâr Partisi, politik yelpazenin sağ kanadında yer almasına karşın, Avrupa'daki öteki muhafazakâr partilerin aksine sosyal konularda daha liberaldir.

NASYONAL SOSYALİZM: Faşizmin, Hitler tarafından Almanya'ya adapte edilmiş bir türüdür. Hitler, Nasyonal Sosyalist Alman İşçileri Partisi adıyla bir parti kurmuş ve başına geçmişti. Bu partiye kısaca Nazi Partisi de deniyordu.

Nasyonal sosyalizmin en belirgin ve en çok karşı çıkılması gereken özelliği, üstün ırk olarak kabul edilen "Alman ırkı"nın kesin üstünlüğüne duyulan büyük inançtır. Nasyonal sosyalizme göre, dünyadaki

1920'li
yıllarda
İtalya'nın
başına
geçen
diktatör
Mussolini,
İkinci Dünya
Savaşı
sırasında
ülkesini
Almanya'nın
yanında
savaşa soktu.
1943 yılında
yenildi,
1945
yılında
öldürüldü.

tüm ırklar, yukarıdan aşağıya sınıflandırılır. Üstünlük aşamasına göre yapılan bu sınıflandırmada, Alman ırkı ilk sırayı alırken, Yahudilere ve siyahlara, listenin tabanında yer verilir. Bu tür düşüncelerin temelden yoksunluğunun kesin olmasına karşın, Naziler yine de iktidara gelmeyi başardılar. Onların, üstün ırkı dünyanın efendisi yapma amaçları, İkinci Dünya Savaşı'nın patlamasına neden oldu.

Adolf Hitler, "Führer-lider" unvanıyla, ülkenin tek yöneticisi oldu. Yahudilere, çingenelere ve başka ırklardan öteki insanlara karşı, son derece acımasızca ve insanlık dışı uygulamalar başladı. Nazi öğretisi-ne göre, Birinci Dünya Savaşı sonrasında Almanya'da görülen gerilemenin tek sorumlusu, Yahudilerdi. Eğer tüm Yahudiler ortadan kaldırılsa, Üçüncü Reich (kurmayı düşledikleri imparatorluğa bu adı veriyorlardı), binlerce yıl yaşayacaktı. Bu yaklaşımın bir sonucu olarak 6 milyon suçsuz Yahudi, toplama kamplarında bir soykırımın kurbanı olarak çok acı bir biçimde can verdi.

Aslında Hitler, düşüncelerini ve bakış açısını 1925 ve 1927 yılında iki kez basılan "Mein Kampf-Kavgam" adlı kitabında anlatmıştı. Amaçlarını daha kolay gerçekleştirebilmek için kahverengi gömleklili SA'lardan oluşan özel ordusunu (SA, fırtına birlikleri anlamındaki Stormabteilung'un kısaltılmışıydı) ve siyah üniformalı özel muhafız birliği SS'leri kurdu.

Adolf Hitler, 1933 yılında iktidara geçti. Bir yıl sonra da, Nazi Partisi dışındaki tüm partiler, yasa dışı ilan edildi. Almanya'nın 1945 yılın-

Nasyonal Sosyalizm, Faşizm, Hitler tarafından Almanya'ya adapte edilmiş. İntihar ederek yaşamını noktalamıştır.

da düşmesi sonucu, Nazi yönetimi de sona erdi, Hitler de intihar ederek çılgın yaşamını noktaladı.

SOSYALİZM: Üretim araçlarının ve paylaşımın topluma ait olduğu yönetim biçimi. Karl Marx ve yan daşları, bu düşünceleri, ihtilalcı sosyalizme doğru kanallı etmeye çalışırken, Kont Henri de St. Simon (1760-1825), Charles Fourier (1772-1837) ve Robert Owen (1771-1858) gibi düşünürler de daha ilımlı ve evrimci bir yaklaşımda bulundular. Ancak 1884 yılında Beatrice ve Sidney Webb, Graham Wallas ve George Bernard Shaw tarafından kurulan Fabian Topluluğu, İngiliz evrimci sosyalizminin kaynağını oluşturdu.

20. YÜZYILIN SAVAŞLARI

Arap-İsrail savaşları: 1948 yılının, İngiliz askerlerinin Filistin'i terk etmesinden sonra Yahudiler, bölgede bir oldu-bittiyle İsrail Devleti'ni kurdular. Arap lejyonu, derhal Kudüs'e girdi. Mısır da, Arap birliklerini destekledi. 1956 yılında General Nasır'ın, Süveyş Kanalı'nı ulusallaştırması üzerine, İsrail Ordusu, Mısır'a girdi. İngiliz-Fransız birlikleri de kanal bölgesini ele geçirdiler. 1967 yılında "Altı Gün Savaşı" yaşandı. İsrail, Mısır ve Ürdün topraklarına girdi. Kudüs'le birlikte Sina Yarımadası'nın büyük bölümünü ele geçirdi. Dördüncü savaş, 1973 yılında, Mısır ve Suriye'nin, İsrail'e saldırmasıyla çıktı. İsrail karşı saldırıda bulunarak onları geri püskürttü ve Süveyş Kanalı'nı geçti. 1973'te imzalanan ateşkes sonucu İsrail, aşamalı olarak kanaldan geri çekildi; İsrail, Sina'yı 1982'de Mısır'a bıraktı. 1974-75'te Filistinli gerillalarla, İsrailiiler arasında savaş tüm hızıyla devam etti. İsrail, 1975-76 Lübnan iç savaşında Hristiyan güçlere yardım etti. 26 Mart 1979'da Mısır ve İsrail arasında barış anlaşması imzalanarak, bu iki devlet arasında 30 yıldır süren savaş bitmiş ve diplomatik ilişkiler kurulmuş oldu. İsrail, 1978 Mart'ında Güney Lübnan'a girdi. Daha sonra çekilerek alanı BM Barış Gücü'ne bıraktı, ancak Hristiyanlara yardıma devam etti. Filistinlilerin bir kibbutza saldırılarına karşı saldırı olarak İsrail, 1980 yılı Mayıs ayında Güney Lübnan'a tekrar girdi ve 5 gün kalabildi. Temmuz 1980'de İsrail, Kudüs'ün doğu kesimini kuşatarak, tüm Kudüs'ü başkent ilan etti. 1981 Temmuz'unda

nükleer silahlar üretilbileceği gerekçesiyle, Bağdat yakınlarında bir atom reaktörünü bombalaması tüm dünyada lanetlendi. 1982 yılının Nisan ve Mayıs aylarında İsrail jetleri sürekli olarak Lübnan'da, Filistin Kurtuluş Örgütü merkezi ve çevresini bombaladılar ve sonunda, İngiltere'deki İsrail Elçisi'nin yaralanmasını bahane ederek, 6 Haziran'da havadan, karadan ve denizden FKÖ'ye saldırıya geçtiler. 14 Haziran'da kent kuşatıldı. İsrail'in, Batı Beyrut'u yoğun olarak bombalaması sonucu, FKÖ kenti terk etmek zorunda kaldı. Lübnan'da Beşir Cemayel'in 14 Eylül'de öldürülmesinden sonra İsrail askerleri Batı Beyrut'a girdiler. 16 Eylül'de iki Filistin mülteci kampında (Sabra ve Şatilla) katliam yapıp, yüzlerce Filistinli mülteciyi öldürdüler. Bütün dünyanın lanetlediği bu katliamın sonucunda, İsrail Savunma Bakanı Ariel Şaron istifa etti. 26 Nisan 1984'te Sünni-Müslüman Raşid Kerami'nin Başbakan seçilmesi, Beyrut'ta yeniden Lübnan Ordusu, Hristiyanlar ve Müslümanlar arasında iç savaş çıkmasına neden oldu.

6 Mayıs'ta Lübnan ve İsrail yabancı birliklerin çekilmesi konusunda anlaşma yapıldı, Suriye bu anlaşmayı reddetti. 1985 yılının sonunda İsrail birlikleri, Lübnan'dan aşamalı olarak çekilmeye başladılar.

Balkan savaşları (1912-1913): 1912 yılındaki 1. Balkan Savaşı, Karadağ, Bulgaristan, Yunanistan ve Sırbistan'ın, Osmanlı İmparatorluğu ile savaşmak üzere birleşmeleri sonucu başladı. İmparatorluğun Avrupa'daki topraklarının büyük bölümü, bu dört ülkenin eline geçti. İkinci

Balkan Savaşı'nda ise, Sırbistan, Yunanistan, Romanya ve Osmanlı İmparatorluğu, Sırbistan'ın, Makedonya'yı istemesi üzerine, Bulgaristan'a karşı birleştiler (Bkz. Türkiye).

Birinci Dünya Savaşı (1914-1918): 19. yüzyılın sonlarıyla, 20. yüzyılın başlarında büyük güçler arasında ortaya çıkan anlaşmazlıklar, Birinci Dünya Savaşı'nın en önemli nedeni oldu. Fakat, savaşın patlamasına neden olan gerçek olay, 1914 yılı Haziran ayında Arşidük Francis Ferdinand'ın, Sırbistan'da öldürülmesidir. Avusturya-Macaristan İmparatorluğu'nun vellahtı olan Arşidük Ferdinand, komşu ülke Sırbistan'a resmi bir ziyaret yapıyordu. Suikastı gerçekleştiren Gavrilo Princip, bir Sırp milliyetçisiydi ve Avusturyalılar, suikastın perde arkasında Sırbistan yönetiminin bulunduğuna inanıyorlardı.

Birkaç hafta sonra, Avusturya, Sırbistan'a bir nota verdi. Sırbistan, notada belirtilenlerin tümüne olmasa bile, büyük bölümüne katıldı. Sırbistan'ın yakın müttefiki Rusya, başı derde girdiği takdirde bu ülkeye yardım edeceğine söz vermişti. 28 Temmuz günü, Avusturya, Sırbistan'a savaş açtı. Rusya da, ordusunu seferber etti. Avusturya-Macaristan İmparatorluğu'nun müttefiki olan Almanya, kendini tehdit altında hissettiği için, 1 Ağustos günü Rusya'ya savaş ilan etti. 3 Ağustos'ta, Fransa'nın Rusya'ya yardım etmesinden çekinen Almanya, bu ülkeye de savaş duyurusunda bulundu. Lüksemburg'a giren Almanya, toprak egemenliğine saygı duyma çağına söz verdikten sonra, Belçika'dan geçiş izni istedi. Belçika bu

isteği reddetti, ancak, bu davranışının hemen ardından, topraklarında Alman ordularını gördü.

Belçika'nın toprak bütünlüğü, İngiltere tarafından teminat altına alınmıştı. Bu nedenle İngiltere, 4 Ağustos 1914 günü, Almanya'ya savaş açtı. Bu ülkelerin ardından, birçok başka ulus da savaşa girdi. Hepsi de kendi politik değerlendirmesine göre, savaşın taraflardan birinin ya da ötekinin yanında yer aldı. Almanya ile Avusturya-Macaristan, mihver devletler olarak adlandırıldılar. Onların rakipleri ise bağlaşıklar olarak isimlendirildi.

Savaş, dünyanın dört köşesine sıçradı. Ancak çarpışmaların büyük bölümü Fransa'da ve Belçika'da (Batı Cephesi), Rus sınırlarında (Doğu Cephesi), Kuzey İtalya'da, Sırbistan, Anadolu ve Romanya'da (Balkan Cephesi), Mısır, Filistin ve Mezopotamya'da (Türk Cephesi), Afrika ve Çin'de yaşandı (Bkz. Türkiye).

Birinci Dünya Savaşı sırasında, bazı yeni silahlar da kullanıldı. 1914 yılında bombardıman uçaklarının etkinliği anlaşıldı. 1915'te, Almanlar, Ruslara karşı göz yaşartıcı bombalardan yararlandılar. Yine Almanlar, Batı Cephesi'nde, zehirli gaz kullandılar. Tanklar, yeni bir savaş aracı olarak boy gösterdi. Makineli tüfekler büyük ölçüde kullanıldı. Denizaltı savaşı, ilk kez kayda değer bir gelişim gösterdi. Hellgoland, Coronel (Şili), Falkland Adaları, Atlantik Okyanusu, Çanakkale ve Jutland'da ciddi deniz savaşları meydana geldi.

Yaklaşık olarak 10 milyon insan hayatını kaybetti.

Birinci Dünya Savaşı sırasında,

Savaş posterleri. Üstte solda, Birinci Dünya Savaşı'nda gönüllüleri ordu sallarına çağıran bir Amerikan poster. 1917 yılında savaşa giren ABD, müttefiklerine savaşı kazanmaları için gerekli olan desteği verdi. Üstteki Sovyet posterinde "Volga Ana'yı koruyacağız" sözleri okunuyor. Soldaki posterde ise, Almanya'daki SS birlikleri kutlanıyor.

İngiltere 8 milyon 904 bin 467 kişiyi silah altına almıştı. Bunlardan 908 bin 371'i öldü. ABD'de silah altına alınan 4 milyon 355 bin kişiden 126 binini savaş sırasında hayatını kaybet-ti.

Rusya, Bolşevik devrimi nede-niyle 1918 yılı Mart ayında savaşı terk etti. O yılın 29 Eylül'ünde, Bul-garistan, 31 Ekim günü Osmanlı Devleti, 3 Kasım günü de Avusturya-Macaristan teslim oldu. Almanya büyük bir yenilgiye uğramıştı. 11 Ka-sım 1918 günü imzalanan bir bira-kışmayla sona erdi.

Boer Savaşı: (1899-1902): 19. yüz-yılda başlayan Boer Savaşı, yüzyılı-mızın ilk iki yılında da sürdü ve İn-giltere ile iki Boer Cumhuriyeti, Transvaal (Güney Afrika Cumhuriye-ti) ve Orange Free State arasında meydana geldi. Sorun, 1886 yılında, Transvaal'de altın bulunması üzeri-ne patlak verdi. Pek çok kişi, altın çıkarmak üzere buraya akın etmeye başladı. Yerel Boer Hükümeti, Ult-landers denilen bu yabancıların akı-nı üzerine paniğe kapıldı. Çoğu İn-giliz olan yabancılar, Boerlerin ken-dilerine yurttaşlık haklarını verme-meleri üzerine şiddetli tepkiler gös-terdiler.

1895 yılında, Dr. Leander Starr Jameson, 660 adamıyla birlikte, Ma-feking'den Transvaal'e bir saldırı dü-zenledi. Amacı, 225 kilometre uzak-lıktaki Johannesburg'a ulaşmaktı. Orada yaşayan "yabancılarla" bir-leşmeyi umuyordu, ancak bu giriş-i-mi, Boerlerin yengisiyle sonuçlan-dı ve teslim olmak zorunda kaldı.

1899'a geldiğinde, Johannes-burg'da durum daha da kötüleşmiş-ti. 1814 yılında imzalanan Paris An-

laşması, İngiltere'ye gerektiğinde Güney Afrika'ya müdahale hakkı ve-riyordu. Transvaal Devlet Başkanı Paul Kruger, Uitlanderlerin yurttaş-lık haklarını tanımayı bir kez daha reddedince, İngiltere'den bu bölge-ye askeri birlikler gönderildi. İn-gil-tere, askerlerini geri çekmeyi kabul etmedi ve Transvaal, Orange Free State ile birleşerek, İngiliz birlikle-rine savaş açtı.

İngiltere'nin bölgede yalnızca 25 bin askeri vardı. Boerler ise sayıca çok daha üstün oldukları gibi, silah açısından da üstünlükleri tartışıl-mazdı. Savaş, Orange Free State'in yıkılmasına ve Transvaal'in düşme-sine değin devam etti. Bu cumhuri-yetlerden ilki Orange Free Koloni-si, ikincisi de Transvaal Kolonisi adını aldı. 1902 yılında imzalanan Vereeniging Anlaşması ile Boerler, İngiliz egemenliğini kabul ettiler.

Cezayir Savaşı: (1954-1962): 19. yüzyılın başlarından itibaren, Ce-zayir, Fransız egemenliğine geçmişti. Bölge, Fransız topraklarının bir uzantısı sayılıyordu. Birçok Fransız, anavatandan ayrılarak buralara gel-miş, Cezayir'i yurt edinmişlerdi. Ce-zayirli milliyetçilerin harekete geçe-rek bağımsızlık savaşını başlatma-ları üzerine, onları engelleyebilmek için güçlü bir Fransız Ordusu'nun bu topraklara gelmesi gerekti. Za-manla Fransız kamuoyunda da Ce-zayir'in Cezayirli'lere bırakılması yo-lunda eğilimler ortaya çıkınca, ordu içinde, Cezayir'e yerleşen Fransız-ların da desteğiyle büyük bir ayak-lanma görüldü. O yıllarda emekli olan General de Gaulle, "Cezayir'i anavatandan ayırmaz" düşüncesiyle yeniden göreve çağrıldı. Ancak De

Gaulle, beklenenin tam tersini yaptı ve 1962 yılında Cezayir'in bağımsızlığını tanıyarak savaşa son verdi.

Çin-Japon Savaşı (1931-1945): 1894-1895 yıllarında, Kore yüzünden çıkan savaşta Çinlilerle çok iyi başa çıkabildiklerini gören Japonlar, Çin'in tümünü ele geçirebilmek umuduyla bir kez daha bu ökeyle savaşa girmekten çekinmediler. 1931-1932 yıllarında, bağımsızlığını ilan eden Mançurya'yı istila ettiler. Burada bir Japon yönetimi kuruldu ve ökenin adı "Mançukuo" olarak değiştirildi. 1937 yılında savaşın boyutları genişledi, Japonya, Milletler Cemiyeti'nin kınamalarına karşın Çin kentlerini yoğun bir biçimde bombalamaya başladı. Önce Nanking düştü, 1937 Aralık'ında, Japonlar, Hangçov'u da ele geçirdiler. Onu, Tsingtao izledi. Nanking'de bir Japon yönetimi kuruldu.

Falkland Savaşı (1982): Bu sürüşmenin kökeni, 200 yıl öncesine, Arjantin'in ve bölgede daha önce egemen olan İspanyol hükümetinin adalar üzerinde hak iddia etmesine dayanır. Adalar üzerindeki İngiliz egemenliği ise 1765 tarihinden kalımadır.

1982 yılının Mart ayında 60 kadar Arjantinli, Güney Georgia Adası'ndaki terk edilmiş bir balina işleme tesisinde hurda metal topladıktan sonra, fabrikayı terk etmeden önce arkalarında birkaç kişi bıraktılar ve adaya Arjantin bayrağı çektiler.

1 Nisan günü, Arjantin Donanması'nın Falkland'a doğru yol aldığına ilişkin haberler Londra'ya ulaştı. Ertesi gün, Arjantinliler havadan ve denizden adaya çıktılar ve burada bulunan 81 İngiliz denizcisini tut-

sak aldılar. Başkent Stanley yöresine 5 bin Arjantin askerı getirildi ve hükümet binasına Arjantin bayrağı çekildi.

5 Nisan günü, bir İngiliz birliği, Invincible ve Hermes uçak gemilerinin eşliğinde Portsmouth limanından Falkland'a doğru yola çıktı. 7 Nisan günü İngiltere, Falkland Adaları'nın çevresindeki 200 millik alanı savaş bölgesi ilan etti. 25 Nisan günü, İngiliz Donanması'na alt askerler, helikopterlerle adaya inerek, Güney Georgia'yı yeniden ele geçirdiler.

1 Mayıs günü, Ascension Adası'ndan havalanan bombardıman uçakları ile Hermes uçak gemisinden havalanan uçaklar, Port Stanley Havaalanı'nı bomba yağmuruna tuttular. Ertesi günü, İngiliz nükleer denizaltısı Conqueror'dan atılan iki torpil ile Arjantin kruvazörü General Belgrano batırıldı. Kruvazördeki bini aşkın askerden 800 kadarı kurtarıldı. Devam eden çarpışmalarda iki taraf da birçok askerini kaybetti.

Mayıs ayı sonlarına doğru, Port Darwin ve Goose Green, İngilizlerin eline geçti. 11 Haziran günü, İngiliz birlikleri, Port Stanley üzerine sürpriz bir saldırı gerçekleştirdi. 14 Haziran'da Arjantin askerleri beyaz bayrak çektiler.

İkinci Dünya Savaşı (1939-1945): Bu büyük savaş, 1 Eylül 1939 günü, Alman ordularının Polonya'yı işgalı ile başladı. Ö yılın daha önceki günlerinde Alman Başbakanı Adolf Hitler, birliklerini Çekoslovakya'ya göndermiş, İngiliz Başbakanı Neville Chamberlain ise, Hitler'in istemlerine boyun eğmişti. İngiltere ve Al-

Üstte: İkinci Dünya Savaşı sırasında, Stalingrad savunmasında görev alan iki Rus askeri yıkıntılar arasından ateş ederken. Üstte sağda: Birinci Dünya Savaşı'ndan bir çarpışma alanı. Yoğun

bombardıman sonucu ağaçlar yıkılmış, toprak ve suyun karışımıyla ortalık çamur deryasına dönmüş. Altta: 1953 yılındaki Hindi-Çin savaşı sırasında Fransız birliklerinin bir karşı saldırısı.

manyası arasında bir barış anlaşması vardı. Ancak, Polonya'nın işgali üzerine, İngiltere, kendisini bu anlaşma ile bağlı görmekten vazgeçti ve Fransa ile birlikte Almanya'ya savaş açtı.

Birkaç hafta sonra, Almanlar, Polonya'yı paylaşmak üzere, SSCB ile bir anlaşma imzaladılar. Sovyetler Birliği, Finlandiya'ya saldırdı. Fakat Finlandiya'nın direnişi aylarca sürdü. Almanya, serbest kent olan Danzing'i, Polonya'nın yarısını topraklarına kattı. Polonya'nın öteki yarısını ise Ruslar istiyordu. 1940 yılı Nisan ayında, Alman birlikleri, Danimarka'yı ele geçirdiler, havadan ve denizden Norveç'i istila ettiler. Ancak, Norveçlilerin çok güçlü bir direnişiyle karşılaştılar. Savaş gemilerinin sekizini yitirdiler. İngiliz Donanması, Narvik'te Almanlara saldırdı, tüm düşman gemilerini batırdı. Öteki İngiliz ve Fransız birlikleri, Güney Norveç'e çıktılar, ne var ki, Haziran ayında tüm direniş sona erdi ve Norveç düştü.

Mayıs ayında, önceden hiçbir uyarıda bulunmayan Alman orduları, zırhlı birliklerin de katıldığı bir "yıldırım harekâtıyla", Belçika, Hollanda ve Lüksemburg'a girdiler. Belçika ve Hollanda'nın teslim olmaksızın başka yapabileceği hiçbir şey yoktu. Alman orduları, Kuzey'e, Manş Denizi'ne doğru yöneldiler. Amaçları, İngilizlerin ve Fransızların Belçika'ya yapacağı desteği önlemektir.

Mayıs ayında Neville Chamberlain, Başbakanlık'tan ayrıldı ve yerini Winston Churchill'e bıraktı. Almanlar, Brüksel ve Namur'u alarak müttefiklerin kuvvetlerini denize

sördüler. 28 Mayıs günü, İngiliz birlikleri, Dunkirk kumsallarındaydı. İngiliz Donanması'nın ve sivil denizcilerin olağanüstü gayretleri sonucu, 215 bin İngiliz ve 120 bin Fransız askeri, Alman namlularından kurtarıldı.

Almanlar, Fransa içinde hızla ilerlerken, İtalya da, Almanya'nın yanında savaşa girdi ve Güney Fransa'yı istila etmeye başladı. 13 Haziran'da Paris düştü. Bir hafta sonra Fransa, Almanya ile ateşkes imzalararak, teslim oldu. Yaşlı Mareşal Petain, Fransız Hükümeti'nin başına geçerken, ülkesinin çok büyük bölümü Alman işgali altındaydı.

Fransa'nın düşmesiyle birlikte, İngiltere çok miktarda silah ve cephane yitirmişti. Churchill, ABD'ye başvurarak silah ve mühimmat desteği istedi. Gerçi ABD henüz savaşa girmemişti ama, Churchill'in istediği malzeme, üç hafta içinde kendisine ulaştırıldı. Bu da, ABD'nin hangi safta yer aldığının tipik bir belirtisiydi.

Almanya, Manş Denizi'ndeki adaları da ele geçirmişti. Bunu, İngiliz kentlerinin, fabrikalarının ve ulaşım şebekelerinin yoğun bir biçimde bombalanması izledi. Binlerce Alman uçağı, İngiltere üzerinde uçuyor, bu arada tonlarca bomba bırakıyordu.

Denizaltı filosunu kullanan Almanya, İngiltere'yi abluka altına alarak, açlığa mahkûm etmeye çalıştı. Gerçekten de, İngiltere'de yiyecek sıkıntısı baş göstermişti. Ülkenin tek umudu, ABD'den gelecek yardımlardaydı.

1941 yılı Mart ayında, Amerikan Kongresi, Başkan'a, İngiltere'ye ge-

rekli olan her türlü malzemeyi gönderme yetkisini verdi. İngiltere, savaşı, 1941 yılı Haziran'ına gelindiğinde, aşağı yukarı kazanılmış gibiydi. Alman Hava Kuvvetleri'nin akınları giderek seyrekleşiyordu. Bu arada, İtalya, Yunanistan'a girmiş, Almanya, Yugoslavya'yı istila etmişti.

Hitler'in hava saldırıları amacına ulaşamamıştı ama, İngiltere yine de her an istila edilmeyi bekliyordu. Tam bu sırada, 22 Haziran 1941 günü, Alman orduları, SSCB'ye yürüdüler.

O sırada İngilizler rahat bir soluk alırken, Japonya savaşa girdi. Hiç beklenmedik bir gelişmeydi bu. Japonlar, durup dururken Hawaii, Fillipinler ve Pasifik adalarındaki Amerikan üslerinin yanı sıra, Hong Kong ve Malaya'daki İngiliz üslerinde sürpriz saldırılar düzenlemişlerdi.

7 Aralık 1941'de, Hawaii'nin Pearl Harbour limanında, ABD, donanmasının çok önemli bir bölümünü yitirdi. Washington, hiç oyalanmadan Japonya'ya savaş ilan etti. İtalya ve Almanya'nın da, ABD'ye savaş açmasıyla, savaş yepyeni bir boyut kazandı. Almanya ve İtalya, 1936 yılında Roma-Berlin mihveri adı altında bir anlaşma imzalamışlardı ve bu yüzden mihver güçleri olarak adlandırılıyorlardı.

Alman orduları, SSCB içlerinde olağanüstü bir hızla ilerlediler. 1941 kışının başlarında, Moskova'nın çok yakınlarında, Alman Ordusu'nun ayak sesleri duyuluyordu. Leningrad da, Alman kuşatması altındaydı. Ancak, sert Rus kışı devreye girmişti. Sovyet karşı ataklarıyla Almanlar gerilemek zorunda kaldılar.

Bu arada, Japonlar da, pasifik'te önemli başarılar elde ettiler. Filipinler, Endonezya, Malaya ve Singapur'u ele geçirdiler. Avrupa'da bahar gelirken, Sovyetler de, bir kez daha Rusya içlerinde ileri harekâta geçtiler. Kuzey Afrika'da da, Alman başarılarına tanık olundu. "Çöl Tilkisi" olarak bilinen Rommel'in askerleri, Kahire ve Süveyş'i ele geçirdiler.

Ne var ki, bir süre sonra sular tersine akmaya başladı. General Montgomery komutasındaki İngiliz 8. Ordusu, Rommel'i geri püskürttü.

Sovyet askerleri, Stalingrad önlerinde çok büyük bir yengi kazanarak, Alman saldırganları yok ettiler.

1943 yılında müttefiklerin liderleri Churchill, Roosevelt ve Stalin, izlenecek stratejiyi saptamak üzere bir araya geldiler. Müttefiklerin ilk ortak harekâtı, İtalya'da başladı. İngiliz ve Amerikan kuvvetleri, kuzeye doğru harekete geçtiler. 1944 yılında, Alman ordularının çok büyük bir bölümü, Sovyetler Birliği topraklarında bulunuyordu. Tam o sırada, müttefiklerin en büyük harekâtı gerçekleştirildi.

Çok büyük sayılara ulaşan müttefik askerleri, 6 Haziran'da, Fransa'nın Normandiya kıyılarına çıktılar. Bir yıldan daha az bir süre sonra ise müttefik orduları, Almanya içlerinde ilerliyordu.

Savaşı sona erdiren perde ise, Japonya'nın Hiroşima ve Nagasaki kentlerine Amerikalılarca atılan atom bombalarıyla indirildi. Bu korkunç olaydan sonra Japonlar da teslim oldu ve 2 Eylül 1945 günü, İkinci Dünya Savaşı noktalandı.

Savaş tabloları. Üstteki tabloda,
ikinci Dünya Savaşı sırasında,
İngiltere üzerinde meydana gelen

hava çarpışmalarından biri yansıtılıyor.
Altındaki tabloda ise bir Alman
gemisinin batırılışı canlandırılmış.

İran-İrak Savaşı (Eylül 1980): Yıllardır süren Kürt hareketlerini bastırma gerekçesiyle Irak'ın, İran'daki Kürtlerin oturduğu köyleri bombalaması, iki devlet arasındaki ilişkileri oldukça gerginleştirmişti. İki ülkenin sınırı olan Şattül-arap konusunda çıkan anlaşmazlıklar sonucunda, 22 Eylül 1980'de savaş resmen başladı. Irak, Tahran Havaalanı'nın da dahil olduğu 10 İran hava üssünü bombaladı. Buna karşılık İran uçakları da, Irak üslerini bombaladı. Irak askerleri, Ekim ayında liman kenti Hürremşehr de dahil olmak üzere İran sınırından girdiler. Mayıs ayında İran, kenti geri alıp, Irak askerlerini tekrar sınır dışına çıkardı. 1983'te İran, Irak'a çeşitli saldırılarda bulundu, ancak İran sınırından giremedi. Bu saldırılar sırasında en az 50 bin İran askeri öldü. İran'ın, Hürmüz Boğazı'nı deniz trafiğine kapatacağı tehdidi, Batı ülkelerinin reaksiyon göstermesine neden oldu. Önce Irak ve daha sonra İran, 1984 yılında Körfez'deki petrol tankerlerine saldırarak, savaşın Körfez'e sıçramasına neden oldular. 1985 yılında da karşılıklı çarpışmalar ve bombalamalar devam etti. 15 Ağustos'ta Irak, Harg Adası'nı bombaladı. Adada büyük hasar meydana geldi. Eylül ayında İran, Irak'a yardım ettiği gerekçesiyle, Kuveyt'le savaş hali ilan etti. 1986 yılı başlarında İran-İrak savaşı sürüyordu.

İspanya İç Savaşı (1936-1939): 1931 yılında monarşiyeye son verildikten sonra, İspanya'da Cumhuriyet ilan edildi. 1936 yılında, İspanyolların denetimindeki Fas topraklarında, İspanyol subaylarının başlattığı başkaldırı, ülkenin öteki kentlerine

de sıçradı. Kara Kuvvetleri'nin büyük bölümü ve Hava Kuvvetleri, Faslı askerlerle birlikte, General Franco'yu destekliyorlardı. Ayrıca tüm sağ kanat partileri de Franco'nun yanındaydı.

Cumhuriyet Hükümeti, duruma egemen oldu. Ancak çok geçmeden dış güçler de İspanya'daki iç savaşa müdahale ettiler. Sağ iktidarların egemen olduğu, Hitler Almanyası ve Mussolini İtalyası gibi ülkeler, Franco'yu desteklediler. Bunlar, gönüllü adı altında, Franco'ya asker gönderdiler. Sovyetler Birliği ise, hükümet yanlısı güçlere silah ve cephane sağladı. Dünyanın pek çok ülkesinden gelen idealist gönüllüler, Cumhuriyetçilerin saflarında savaşa katıldılar.

Franco, Almany ve İtalya'nın yoğun desteğiyle, iç savaştan yenگیyle çıktı ve İspanyol Devleti'nin "şefi" ilan edildi. 1939 yılına gelindiğinde, ülkenin büyük bölümü, Franco'nun denetimine geçmişti.

Kore Savaşı (1950-1953): 1945 yılında, 36 yıldır Japon yönetimi altında bulunan Kore, bağımsızlığına kavuştu. Ancak Japonların bu ülkeyi terk etmesinin hemen ardından, SSCB, Kuzey Kore'yi, ABD de, Güney Kore'yi işgal etti. Bu arada, Kore'de serbest seçimlerin yapılması planlanıyordu ama, bu seçimler yapılamadı. Tersine, iki ayrı hükümet kuruldu. Kuzey Kore, komünist blokun etki alanına girerken, Güney Kore de, Batı dünyası ile yakın ilişkiler kurdu.

1950 yılının Haziran ayında, Kim İl Sung liderliğindeki Kuzey Kore, Çin'in de desteğiyle, Güney'e girdi ve iki Kore'yi birleştirmeyi amaçla-

dı. ABD, Birleşmiş Milletler'i bu duruma müdahale etmeye çağırdı. Güvenlik Konseyi toplanarak ateşkes çağrısında bulundu.

General Douglas komutasındaki Birleşmiş Milletler askeri gücü (büyük bölümünü Amerikan askerlerinin oluşturduğu bu güçte, Türk askerleri de vardı), Kuzey Korelileri geri püskürttü. Kuzey Kore'yi destekleyen Çin ile Güney'i destekleyen ABD, bir açık savaşın eşliğine değin geldiler. Ancak, 1951 yılında ateşkes görüşmelerine başlandı ve 1953 yılında anlaşma sağlandı. Kore'nin iki ayrı bölümünde, bugün iki ayrı devlet vardır. Kuzey ve Güney Kore, 38. paralel aracılığıyla birbirlerinden ayrılırlar.

Kurtuluş Savaşı (Bkz. Türkiye).

Rus-Japon Savaşı (1904-1905):

Gerek Japonya, gerekse Rusya, Mançurya ile Kore'yi kendi topraklarına bağlamanın hesaplarını yapıyorlardı. Rusya'nın, Kore'ye yönelik birkaç girişiminden sonra, Japonya bu konuda bir anlaşma yapmak için zemin yoklamaya başladı. Ancak Rusya tarafından olumlu bir yaklaşım göremedi. Bunun üzerine iki ülke arasındaki diplomatik ilişkiler kesildi. Birkaç gün içinde Japonlar, bir savaş ilanında bile bulunmadan Kıta Çin'indeki Port Arthur'a saldırdılar. Burası, Çin tarafından Rusya'ya bırakılmıştı ve Rus Donanması, kolayca Japonların tuzağına düşebilirdi.

Tüm dünyanın hayretle izlediği birkaç gelişme gerçekleşti ve Japonlar, Rus Donanması'nı yok ederek olağanüstü yengiler kazandılar. 1905 yılında imzalanan barış anlaşmasının ardından, Kore, Japonya'nın

nin etki alanında kaldı ve 1910 yılında tümüyle bu ülkeye bağlandı.

Sonucun Rusya üzerindeki etkisi gerçekten büyük boyutlardaydı. Bunlardan biri de Rus işçilerinin, 1905 Ekim'indeki büyük grevi şeklinde gerçekleşti. Çar, Ekim Manifestosu'nu kabul etmek zorunda kaldı ve Duma'nın (Rus Parlamentosu), daha geniş yetkilerle donatılmasıyla birlikte seçime ve insan haklarına ilişkin birçok ilerlemeyi onayladı.

Vietnam Savaşları (1946-1954 ve 1964-1975): Japonya'nın 1945 yılında teslim olması üzerine, komünist lider Ho Şi Minh, Vietnam'ın kuzey bölümünde bir Cumhuriyet kurdu. Bu toprakları, hâlâ imparatorluğunun Çin Hindi'ndeki uzantısının bir bölümü olarak gören Fransa, haklarından vazgeçmeyeceğini açıkladı ve Fransız birlikleri ile Ho Şi Minh kuvvetleri arasında çatışma başladı. Çok şiddetli savaşlardan sonra, Fransız askerleri, 1953 yılında Dien Bien Phu kalesini ele geçirdiler. Ertesi yıl, Ho Şi Minh'in savaşçıları (bunlara Viet Minh deniliyordu), Fransızlara karşı saldırıya geçtiler ve Dien Bien Phu'yu geri aldılar. 14 ulusun katıldığı bir konferans toplandı ve Vietnam'ın ikiye bölünmesi kabul edildi. Kuzey'de Ho Şi Minh önderliğinde ve Çin desteğinde bir komünist yönetim kurulacaktı. Güneyde kurulan devleti ise İngiltere ve ABD destekledi. Çin Hindi'ndeki öteki ülkeler Laos ve Kampuçya bağımsızlıklarına kavuştular.

Ne var ki komünistler, Güney'de Vietkong denilen gerilla grupları oluşturdular. Bu grupların amacı, Güney Vietnam'da, Katolik bir mil-

Vietnam Savaşı sırasında komşu ülkelerden Kamboçya (Kampuçya) istila edildi ve savaşın içine çekildi. Kamboçya askerleri savaşıırken.

liyetçi olan Ngo Dinh Diem'in kurduğu yönetimi yıkmaktı. Diem, ABD'den askeri destek alırken, Kuzey Vietnam da, Vientkong gerillalarını destekledi. 1964 yılında, iki Amerikan savaş gemisi, Kuzey Vietnam kıyıları açıklarında saldırıya uğradı. Bunun üzerine, ABD, Kuzey Vietnam'daki askeri hedefleri bombaladı. Artık, ABD, Kuzey Vietnam ile resmen savaşa başlamıştı. Gerçi, 1969 yılında barış görüşmeleri yapıldı ama bunlardan hiçbir sonuç alınmadı.

1972 yılında saldırıya geçen Ku-

zey Vietnam birlikleri, Güney Vietnam içlerinde ilerlediler. 1973 yılında ateşkes ilan edildi. O yılın sonlarına doğru, Vietnam'daki tüm Amerikan birlikleri geri çekildi ve 1975 yılında Kuzey Vietnam, Güney'e karşı, kesin bir yengi kazandı. Tüm ülkenin komünist bir yönetim altında birleşmesiyle savaş sona erdi.

Bu süre içinde komşu ülkeler Laos ve Kamboçya (bugün Kampuçya adını aldı) istila edildi ve Vietnam Savaşı'nın içine çekildi.

20. YÜZYILIN FELAKETLERİ

1902

13-18 Şubat: Rusya'da, Transkafkasya yöresinde meydana gelen deprem, 2 bin dolayında kişinin ölmesine ya da yaralanmasına neden oldu.

18 Nisan: Orta Amerika Ülkelelerinden Guatemala'da meydana gelen depremde 8 kasaba yerle bir olurken, 900 kişi hayatını kaybetti.

8 Mayıs: Karayipler'deki Martinik Adası'nda, Mount Pelee Yanardağı'nın patlaması sonucu, St. Pierre kasabası lavlar altında kaldı, 30 bin kişi öldü.

Mayıs: Karayipler'deki St. Vincent Adası'nda, Soufrierio Yanardağı'nın patlaması sonucu 2 bin kişi hayatını kaybetti.

16 Aralık: Türkistan'da meydana gelen şiddetli deprem, 10 bin can aldı.

1903

29 Nisan: SSCB'nin Ermenistan yöresinde meydana gelen depremde, çok sayıda köy yerle bir olurken 785 kişi de öldü.

1905

Nisan: Kuzey Hindistan'da çok şiddetli bir deprem meydana geldi. Amritsar, Dharmasala ve Kangra yörelerinde, 19 bini aşkın insan öldü.

8 Eylül: İtalya'nın Calabria yöresinde meydana gelen deprem, 2 bin can aldı. 14 Eylül'de, Monterosso yöresinde büyük hasara yol açan depremde de 3 bin kişi öldü.

1906

4 Ocak: Nikaragua'da deprem ve hemen ardından gelen volkanik püskürme, Masaya kentinin yerle bir ol-

masına ve binlerce kişinin can vermesine neden oldu.

14 Şubat: Kolombiya'da deprem ve şiddetli dalgalar sonucu Boca Grande'de çok büyük çapta hasar meydana geldi, binlerce insan öldü.

17 Mart: Formosa'da (Tayvan), Kagi yöresini sarsan deprem, 1220 kişinin ölümüne yol açtı.

18 Nisan: Şiddetli bir deprem ve hemen arkasından çıkan yangınlar, ABD'nin San Francisco kentinde büyük hasara yol açtı. Bini aşkın insan öldü.

17 Ağustos: Şili'de, Valparaiso yöresinde meydana gelen deprem, 2 bin 500 kişinin ölmesine neden oldu.

1907

14 Ocak: Jamaika'nın Kingston kentini sarsan deprem, 1000 can aldı.

1908

28 Aralık: İtalya'nın Güney Kalabriya ve Sicilya yörelerinde, gerçekten çok büyük bir deprem felaketi yaşandı ve bu büyük felaket, 150 bini aşkın insanın ölümüne yol açtı.

1912

15 Nisan: Ünlü Titanik yolcu gemisi, ilk yolculuğu sırasında bir buzla çarparak battı. 1513 kişi öldü.

1915

7 Mayıs: İngiliz yolcu gemisi Lusitania, bir Alman savaş gemisi tarafından batırıldı. 124'ü Amerikalı olmak üzere 1198 kişi öldü.

1917

12 Aralık: Fransa'nın Modane kenti yakınlarında bir trenin raydan çıkması sonucu 543 yolcu hayatını kaybetti.

1923

1 Eylül: Çok şiddetli bir deprem, Japonya'nın Yokohama kentini yerle bir etti. Tokyo'da büyük ölçüde hasar meydana geldi. 140 bin aşkın insan öldü.

1926

31 Ağustos: Azor Adaları'ndan Fayal'da şiddetli bir deprem yaşandı. Horta kenti, hemen hemen tümüyle yıkıldı, ancak ölü sayısı fazla olmadı.

1931

3 Şubat: Yeni Zelanda'nın Napier ve Hastings kentleri, bir deprem sonucu büyük ölçüde hasar gördü. 212 kişi öldü, 950 kişi yaralandı, 10 bin kişi evsiz kaldı.

1933

19 Eylül: Çin'de sonbahar yağışları, çok şiddetli taşkınlarla yol açtı. 2 bin aşkın köy sular altında kaldı.

1934

15 Ocak: Hindistan'da şiddetli bir deprem, Kuzey Bihar ve Nepal'i çok kötü salladı. Bu, tarihin en büyük depremlerinden biriydi ve 300 bin kilometrekarelik bir alanı etkiledi. 10 bin kişi öldü, 500 bin kişi evsiz kaldı.

1935

31 Mayıs: Hindistan'ın Quetta kentinde (şimdi Pakistan sınırları içinde) meydana gelen şiddetli deprem, 20 bin kişinin ölümüne neden oldu.

1939

26 Ocak: Güney Şill'i sarsan deprem, 50 bin kilometrekarelik bir alanı etkiledi ve çoğu Concepcion ve Chillon yöresinde olmak üzere 30

bin kişi öldü.

26-29 Aralık: Erzincan'da meydana gelen büyük felakette, şehir neredeyse tümüyle yıkıldı, 45 bin yurtaşımız can verdi.

1945

6 Ağustos: Japonya'nın Hiroşima kentine atılan atom bombası sonucu 91 bin kişi öldü.

9 Ağustos: Bu kez de Japonya'nın Nagasaki kentine atom bombası atıldı, 30 bin aşkın insan öldü.

Kasım: Hindistan'ın, bugün Pakistan topraklarında kalan bazı yörelerinde seller büyük ölçüde tahribat yaptı, Karaçi yakınlarında 4 bin aşkın insan öldü.

1948

Haziran: Japonya'nın Fukui yöresinde meydana gelen deprem, 4 bin can aldı.

1949

5 Ağustos: Ekvador'un orta kesimlerinde meydana gelen şiddetli bir deprem, 7 bin kişinin ölümüne neden oldu.

1954

9-12 Eylül: Cezayir'de deprem, 1600 kişinin ölümüne yol açtı.

1956

8 Ağustos: Belçika'da bir kömür madeninde çıkan yangında 250 madden işçisi hayatını kaybetti.

1957

Temmuz: İran'ın kuzeyinde meydana gelen bir depremde 2 bin kişi öldü.

13 Aralık: Yine İran'da meydana gelen bir başka deprem, 2 bin kişinin daha ölümüne neden oldu.

21 Aralık: Seylan'da, taşkınlar nedeniyle 250 kişi hayatını kaybetti.

1966 yılının ekim ayında, Galler'in Aberyan yöresinde, kömürden oluşan bir tepenin bir okulun üzerine çökmesi sonucu 116 çocuk öldü.

derken, binlerce kişi de evsiz kaldı.

1958

28 Eylül: Tokyo yöresinde esen şiddetli bir tayfun, 1300 kişinin ölümüne, binlerce kişinin de yaralanmasına yol açtı.

1959

10 Şubat: ABD'nin St. Louis kentti bir tornadonun etki alanına girdi. 19 kişi öldü, 265 kişi yaralandı.

18 Eylül: İskoçya'da, Auchengeich madenlerinde çıkan bir yangın, 47 madencinin ölümüne neden oldu.

1960

29 Şubat: Fas'ın Agadir yöresinde şiddetli bir deprem meydana geldi, 12 bin 500 kişi öldü.

10 Ekim: Pakistan'da, Ganj Delta'sında, siklon nedeniyle 3 bin ki-

şi öldü.

19 Aralık: ABD'nin Brooklyn kentindeki donanma tersanesinde, Constellation uçak gemisinde çıkan yangında 42 kişi öldü.

1962

10 Ocak: Peru'da, şiddetli yağışların ardından, Huascaran Dağı'ndan kopan çığ, Ranrahinca köyünü yerle bir ederken, 3 bini aşkın insanın da ölümüne neden oldu.

1 Eylül: İran'ın Hamadan kenti yöresini şiddetle sarsan deprem, 300 köyün yerle bir olmasına ve 12 bin kişinin ölmesine yol açtı.

1963

26 Temmuz: Yugoslavya'da, Makedonya'nın başkenti Üsküp'te meydana gelen depremde 1000 kişi hayatını kaybederken, 135 bin kişi de evsiz kaldı.

1964

30 Mayıs: Peru'nun Lima kentinde bir futbol maçı sırasında stad-yumda çıkan olaylarda 300 kişi öldü.

1965

28 Mart: Şili'de meydana gelen depremde 40 kişi öldü.

27 Aralık: BP şirketinin petrol arama gemilerinden Sea Gem, Kuzey Denizi'nde battı, 13 kişi öldü.

1966

19 Ağustos: Ülkemizde meydana gelen bir depremde, 2 bini aşkın yurttaşımız öldü.

21 Ekim: Galler'de, Aberfan yöresinde bir kömür yığınının çökmesi sonucu bir çiftlik, birkaç kulübe ve bir okul dev kömür yığınının altında kaldı, 116'sı çocuk, 124 kişi öldü.

8 Aralık: Girit'ten Pire'ye giden Yunan gemisi Heraklion, fırtına nedeniyle battı, 200 kişi öldü.

1967

18 Mart: Terrey Canyon adlı tankerin, İngiltere kıyılarında karaya oturması üzerine 700 bin varil petrol denize döküldü.

22 Mayıs: Brüksel'de büyük bir mağazada çıkan yangın sonucu 300 kişi öldü.

1968

10 Nisan: Yeni Zelanda'nın Waihine adlı gemisi, Wellington kenti yakınlarında battı, 104 kişi öldü.

31 Ağustos: İran'da meydana gelen şiddetli bir deprem, 20 bin kişinin ölümüne neden oldu.

3 Kasım: İtalya'nın kuzeyinde fırtına ve seller, 100'ü aşkın insanın hayatını kaybetmesine yol açtı.

18 Kasım: Glasgow'da bir mağazada çıkan yangında 22 kişi öldü.

1969

2 Haziran: Güney Çin Denizi'nde, ABD'nin Frank E.Evans adlı destroyeriyle, Avustralya uçak gemisi Melbourne çarpıştı. ABD destroyeri ikiye ayrılarak battı, 70 dolayında denizci hayatını kaybetti.

15 Haziran: İspanya'da yeni yapılan bir lokantanın çökmesi sonucu, 53 kişi öldü, 200 kişi de yaralandı.

1970

10 Şubat: İsviçre Alpleri'nde heyelan sonucu 39 kişi öldü.

4 Mart: Fransız denizaltısı Eurydice, bir patlama sonucu battı, 57 denizci öldü.

9 Nisan: İngiliz şilebi London Valour, Cenova limanı yakınlarında battı, 21 gemici hayatını kaybetti.

16 Nisan: Fransa Alpleri'nde, dağlardan kopup gelen çığ, bir sanatoryumu karlar altında bıraktı, çoğu çocuk olmak üzere 72 kişi öldü.

31 Mayıs: Peru'daki bir depremde 70 bin kişi öldü.

15 Ekim: Avustralya'nın Melbourne kentinde, Yarra Nehri üzerinde yapılmakta olan bir köprünün çökmesi sonucu, 34 kişi hayatını kaybetti.

1 Kasım: Fransa'da, Grenoble yakınlarında, St. Laurend du Pont'ta bir dans salonunda çıkan yangın sonucu 144 kişi öldü.

13 Kasım: Doğu Pakistan'da, siklon ve dalgaların getirdiği taşkınlar nedeniyle, 500 bini aşkın insan hayatını kaybetti.

1971

2 Ocak: İskoçya'nın Glasgow kentindeki Ibrox Park Stadi'nda bir

1975 yılında, Diyarbakır'ın Lice ilçesinde meydana gelen şiddetli deprem, yaklaşık 3 bin kişinin hayatını yitirmesine neden oldu. Ertesi yıl ülkemizin bir başka kesiminde meydana gelen depremde ise 4 bin yurttaşımızı yitirdik.

maç sırasında, tel örgülerin çökmesi sonucu 66 seyirci öldü, 145 seyirci de yaralandı.

9 Şubat: Güney California'da meydana gelen depremde, 61 kişi öldü.

23 Mayıs: Ülkemizde meydana gelen bir depremde, 1000 dolayında yurttaşımız can verdi.

1972

30 Mayıs: Londra'da bir eğlence fuarında oyun aygıtlarından birinde meydana gelen arıza sonucu dört çocuk öldü, 16'sı da yaralandı.

6 Haziran: Zimbabve'nin Wankle yöresinde bir maden ocağında meydana gelen patlamada 400 maddenci hayatını kaybetti.

10 Haziran: ABD'de, şiddetli yağışların yol açtığı seller sonucu, Gü-

ney Dakota'nın Black Hills yöresinde 200 kişi öldü.

24 Haziran: ABD'nin doğusunu etkisi altına alan şiddetli fırtına ve seller, 120 kişinin ölümüne yol açtı.

5 Temmuz: İngiltere'nin Dorset kentinde bir hastanede çıkan yangında, 30 akıl hastası yanarak can verdi.

23 Aralık: Nikaragua'da, Managua kentinde meydana gelen depremde, 10 bin kişi öldü.

1974

4 Nisan: ABD'yi etkisi altına alan şiddetli fırtınada 330 kişi öldü.

1 Haziran: İngiltere'nin Lincolnshire yöresindeki bir kimya tesisinde meydana gelen patlamada 29 kişi can verdi.

4 Ağustos: Roma'dan Münih'e

gltmekte olan bir trende patlayan bomba, 12 yolcunun ölümüne, 40 kişinin de yaralanmasına neden oldu.

11 Ağustos: Bangladeş'te, muson yağmurlarının yol açtığı seller, 2 bini aşkın insanın ölmesine neden oldu.

31 Ağustos: Yugoslavya'nın Zagreb kentinde bir trenin raydan çıkması sonucu 120 yolcu öldü.

21 Eylül: Honduras'ta, şiddetli fırtınanın yol açtığı seller, 8 bin kişinin ölmesine neden oldu.

21 Kasım: İngiltere'nin Birmingham kentinde iki ayrı dükkânda patlayan bombalar, 21 kişinin ölümüne, 182 kişinin de yaralanmasına neden oldu.

15 Aralık: İngiltere'nin Rottingham kentinde, bir huzurevinde çıkan yangında 18 kişi, yanarak can verdi.

27 Aralık: Fransa'nın Liven kentindeki maden ocaklarında meydana gelen patlama, 42 madencinin ölümüne yol açtı.

28 Aralık: Pakistan'daki depremde 4 bin kişi öldü.

1975

5 Ocak: Tasmanya'da, 1 mil uzunluğundaki Tasman Köprüsü'nün bir bölümü, bir şilebin çarpması sonucu çöktü, 13 kişi öldü.

28 Şubat: Londra'da, bir metro treninin, Moorgate'deki bir çıkmaz tünele çarpması sonucu, 43 kişi öldü, 68 kişi yaralandı.

6 Eylül: Lice yöresinde meydana gelen depremde, 3 bin dolayında yurttaşımız hayatını kaybetti.

27 Aralık: Hindistan'ın Bihar kentinde, bir kömür madeninde meydana gelen patlamada, 372 kişi öldü.

29 Kasım: New York'un La Guardia Havaalanı'nda patlayan bir bomba, 11 kişinin ölümüne neden oldu.

1976

4 Şubat: Guatemala'da meydana gelen depremde, 22 bini aşkın insan öldü.

6 Mayıs: İtalya'nın kuzeydoğusunda meydana gelen depremde, Gemoni kasabası yerle bir oldu, 900 kişi öldü.

31 Temmuz: ABD'de, Colorado kanyonunu sel bastı, 100 kişi öldü.

17 Ağustos: Filipinler'de deprem ve hemen ardından gelen seller sonucu 3 bin kişi öldü.

1 Ekim: Meksika'da, La Paz yöresinde, fırtına nedeniyle 600 kişi hayatını kaybetti.

20 Ekim: ABD'de bir Mississippi gemisi, bir Norveç tankeriyle çarpıştı, 80 kişi öldü.

24 Kasım: Van yöresinde meydana gelen depremde, 3 bin 700 yurttaşımız hayatını kaybetti.

1977

18 Ocak: Avustralya'da, Mount Victoria'dan Sidney'e gitmekte olan bir trenin raydan çıkarak köprü ayaklarına çarpması sonucu 80 kişi öldü.

4 Şubat: Chicago'da, bir asma köprü üzerindeki raylarda giden trenin vagonlarından birinin, ana yola düşmesi sonucu 11 kişi öldü.

4 Mart: Romanya'da meydana gelen depremde 1570 kişi öldü.

28 Mayıs: ABD'nin Kentucky kentinde bir gece kulübünde çıkan yangında 158 kişi öldü.

1978

29 Ocak: İskoçya'da, son 30 yı-

lin en büyük kar fırtınası yaşandı. 4 kişi arabalarının içinde donmuş olarak bulundu, karlara gömülüp kalan bir trenin 70 yolcusu güçlüklerle kurtarıldı.

27 Nisan: ABD'de, Batı Virginia'da, yapım halindeki bir soğutma kulesinin çevresindeki iskelenin çökmesi sonucu 51 kişi öldü.

11 Temmuz: İspanya'da, sıvı gaz taşıyan bir tankerin, doğu sahillerindeki bir tatil beldesi yakınlarında patlaması sonucu 170 kişi öldü, yüzü aşkın kişi de yaralandı.

5 Eylül: Hindistan'da, Jumna Nehri'nin yatağından dışarı taşması sonucu 10 bin kişi sular altında kalarak can verdi.

16 Eylül: İran'ın doğusunda meydana gelen şiddetli depremde, Ta-bas kasabası ve çevresindeki köyler haritadan silindi, 5 bin dolayın-da insan hayatını kaybetti.

1979

8 Ocak: Betelgeuse adlı Fransız tankeri, İrlanda'nın Bantry limanında yükünü boşaltırken patladı, 50 kişi öldü.

14 Nisan: Karayip Adaları'ndan St. Vincent'teki Soufriere Yanardağı 24 saat içinde ikinci kez hareket geçti, ada boşaltıldı.

15 Nisan: Yugoslavya'nın Kotor Körfezi dolaylarındaki kasaba ve köyler, şiddetli bir depremle sallandı, 200 dolayında insan öldü.

30 Ağustos: Karayipler'i etkisi altına alan şiddetli kasırga, Dominik Cumhuriyeti'nde 1000 kişinin ölümüne neden oldu.

13 Eylül: Mexico Körfezi'nde, hızı saatte 200 kilometreyi bulan fırtına, Mobile, Alabama ve Pascagou-

la'da ağır hasara yol açtı.

28 Eylül: Avusturya'nın başkenti Viyana'da bir otelde çıkan yangında, binanın bir bölümü kullanılamaz hale gelirken, 26 kişi de yanarak can verdi.

1980

1 Ocak: Kanada'nın Quebec eyaletinde, genç bir adamın yılbaşını kutlamak üzere yaktığı ateşin çevreye yayılması sonucu 45 kişi yanarak can verdi.

20 Ocak: Kolombiya'nın Sincelejo kentinde, bir arenada tribünlerin çökmesi sonucu çok sayıda insan öldü.

27 Mart: Kuzey Denizi'nde, Alexander Kielland adlı petrol arama platformu battı, 137 kişi sulara gömüldü.

9 Mayıs: Florida'da, bir yük gemisi, Tampa Nehri üzerindeki Sunshine Skyway Köprüsü'ne çarptı, 33 kişi öldü.

18 Mayıs: ABD'nin Washington eyaletinde, 100 yıldır uyumakta olan St. Helens volkanının patlaması sonucu 85 kişi öldü.

3 Ekim: Basra Körfezi'nde, ABD'ye ait bir petrol arama platformundaki patlamada 19 kişi öldü.

10 Ekim: Cezayir'de, şiddetli bir deprem, El Asnam kentinde ağır hasara yol açtı, 2 bini aşkın insan öldü.

23 Ekim: İspanya'nın Ortuella kentinde bir ilkokulda meydana gelen patlamada 48 öğrenci ve üç görevli hayatını kaybetti.

21 Kasım: ABD'nin Las Vegas kentinde 26 katlı bir otel yandı, 84 kişi öldü.

23 Kasım: Güney İtalya'yı etkisi altına alan şiddetli bir deprem, ge-

nış maddi hasarın yanı sıra, 4 bini aşkın insanın da ölümüne neden oldu.

1981

8 Şubat: Yunanistan'da, Karaiskakis Stadyumu'nda bir futbol maçı sonrasında çıkan panikte, 19 seyirci öldü, 50 kişi de yaralandı.

10 Şubat: ABD'de, Las Vegas Hilton Oteli'nde çıkan yangında, sekiz kişi öldü, 200 kişi yaralandı.

14 Şubat: İrlanda'da, Dublin'in banliyölerinden Artane'de, bir kullüpte çıkan yangın sonucu, St. Valentine gününü kutlayan gençlerden 48'i yanarak öldü.

7 Eylül: Çin'in kuzeyindeki Samsi eyaletinde seller, 764 kişinin ölmesine, 5 bin kişinin de yaralanmasına neden oldu. Ayrıca, 200 bin kişi de evsiz kaldı.

19 Eylül: Brezilya'da, Amazon Nehri'nde yol almakta olan bir geminin alabora olması sonucu 300 kişi hayatını kaybetti.

22 Eylül: Trakya'da yapılan bir NATO tatbikatı sırasında, bir jet uçağının, pilyade karargâhı üzerine düşmesi sonucu, 35 erimiz şehit oldu.

16 Ekim: Japonya'da bir kömür madeninde, 94 madenci metan gazından zehirlenerek can verdi.

31 Ekim: Güney Afrika'da bir altın madeninde, işçileri ocağa indiren asansörün halatları koptu. 13 madenci can verdi.

4 Aralık: Hindistan'ın başkenti Yeni Delhi'de eski bir kulenin merdivenlerinde çıkan panik sonucu, 46 kişi ezilerek öldü.

19 Aralık: İngiltere'nin Mousehole İlmanında, Union Star adlı kostürün sekiz kişilik mürettebatını kurtar-

maya çalışan, Penlee adlı cankurtaran gemisinin sekiz görevlisi de ölünce, olayda, hayatlarını kaybedenlerin sayısı 16'yı buldu.

29 Aralık: İtalyan şilebi Marine di Equa, İngiltere'de, Land's End açıklarında battı, 30 kişi öldü.

1982

6 Ocak: ABD'de, San Francisco yakınlarındaki Ben Lomond'da, fırtına ve toprak kayması nedeniyle 21 kişi öldü.

27 Ocak: İskoçya'da, Glasgow yakınlarındaki Cardown kömür madenlerinde meydana gelen patlamada, 41 madenci yaralandı.

31 Ocak: Bir kayak turuna çıkan 13 Alman genci, Avusturya'da, Salzburg yakınlarında çığ altında kalarak can verdi.

7 Şubat: Tokyo'da, 10 katlı bir otelde çıkan yangın, 32 kişinin ölümüne neden oldu.

12 Şubat: Florida'dan Liverpool'a gitmekte olan Victory adlı Yunan tankeri ikiye ayrıldı, 18 kişi öldü.

15 Şubat: Newfoundland açıklarında, dünyanın en büyük petrol arama platformu parçalandı, 84 kişi öldü.

14 Mart: Fransız Alpleri'nde 16 kişi çığ altında kalarak can verdi.

25 Nisan: İtalya'da, Roma yakınlarındaki, Todi antika fuarında çıkan yangında 34 kişi hayatını kaybetti.

28 Mayıs: Nikaragua ve Honduras'ta seller 200 kişinin ölümüne neden oldu, 70 bin kişi evsiz kaldı.

9 Haziran: Zimbabve'de, Harare yakınlarında bir otobüsün köprüden nehre uçması sonucu 55 kişi öldü, 35 kişi de yaralandı.

31 Temmuz: Fransa'da, Beaune

yakınlarındaki bir otoyolda meydana gelen zincirleme trafik kazasında, 53 kişi öldü.

12 Eylül: İsviçre'de, bindikleri otobüsün, bir hemzemin geçitte, trenle çarpışması sonucu, 39 Batı Alman turist öldü.

16 Eylül: Hindistan'da muson yağmurlarının yol açtığı taşkınlar, yüzlerce kişinin ölmesine, milyonlarca kişinin de evsiz kalmasına neden oldu.

20 Ekim: Moskova'daki Lenin Stadyumu'nda, bir futbol maçı sırasında çıkan olaylarda 110 kişi öldü.

13 Aralık: Kuzey Yemen'de meydana gelen depremde, 2 bin 800 kişi öldü. 200 bin kişi evsiz kaldı.

1983

13 Şubat: İtalya'nın Turin kentinde bir sinema yandı, 64 kişi öldü.

İtalya'nın Val d'Aosta kayak merkezinde, uç teleferik vagonunun yere çakılması sonucu, 10 kişi hayatını kaybetti.

16 Şubat: Güney Avustralya'da çıkan orman yangını, kısa sürede geniş alanlara yayıldı. 68 kişi öldü, 800 kişi yaralandı. Burada 350 bin baş hayvan da telef oldu.

7 Mart: Ereğli'deki bir kömür ocağında meydana gelen patlamada, 97 madencimiz hayatını kaybetti.

4 Mayıs: Bangladeş'te taşkınlar nedeniyle çok sayıda insan öldü, 60 bin kişi evsiz kaldı.

25 Mayıs: Mısır'da Nil Nehri üzerinde bir gemide çıkan yangın sonucu, 300 kişi hayatını kaybetti.

23 Ekim: Patlayıcı yüklü kamyonların, Lübnan'ın başkenti Beyrut'taki Barış Gücü karargâhına yap-

tıkları intihar saldırısı sonunda, 241 Amerikan denizcisi ile 58 Fransız askeri öldü.

17 Aralık: Londra'daki Harrods mağazaları önünde, bir arabaya IRA tarafından yerleştirilen bombanın patlaması sonucu, altı kişi öldü.

1984

Ekim: Etiyopya ve komşularında süregelen açlık ve kuraklık, tarihin belki de en büyük felaketini oluşturdu.

11 Ekim: İngiltere'de, Brighton'daki Grand Hotel'de, IRA tarafından yerleştirilen bombanın patlaması sonucu dört kişi öldü, aralarında hükümet üyelerinin de bulunduğu 31 kişi de yaralandı.

3 Aralık: Hindistan'ın Bhopal kentinde, haşere ilaçları üreten Union Carbide tesislerinde meydana gelen zehirli gaz kaçağı sonucu, 500 kişi hayatını kaybetti, binlerce insan sakat kaldı.

1985

12 Ocak: İçinde 200'e yakın yolcu bulunan Boeing 707 tipi yolcu uçağı, Basra Körfezi'ne düştü.

19 Şubat: İspanyol Hava Yolları'na ait Boeing 727 tipi yolcu uçağı, Madrid-Bilbao seferini yaparken düştü. 151 kişi öldü.

3 Mart: Şili'nin orta kesimlerinde meydana gelen şiddetli depremde 124 kişi öldü, 2 binden fazla kişi yaralandı.

11 Mayıs: İngiltere'nin Bradford kenti stadında bir futbol maçı sırasında çıkan yangın ve panikte 52 kişi öldü.

17 Mayıs: Japonya'nın Hokkaido Adası'ndaki bir kömür madeninde meydana gelen grizu patlamasında 60 kişi öldü, 200 kişi yaralandı.

Meksiko City'de deprem sonucu birçok mahalle moloz yığını haline geldi.

24-27 Mayıs: Bangladeş'te Bengal Körfezi'nden başlayan korkunç tayfunda ölenlerin sayısı 25 binin üstünde. 200 bin kişi evsiz kaldı, 40 bin kişi de kayboldu.

29 Mayıs: Avrupa Şampiyon Kulüpler Kupası finali için İtalya'nın Juventus ve İngiltere'nin Liverpool takımları arasında yapılan karşılaşma öncesi, taraftarlar arasında çıkan olaylarda 40 kişi öldü.

1 Haziran: ABD'nin kuzey kesimlerinde çıkan fırtına sonucunda 88 kişi öldü. 3.5 milyar dolara yakın hasar meydana geldi.

23 Haziran: Hindistan Hava Yolları'na ait bir jumbo jet, 329 yolcuyla birlikte Atlantik'e düştü. Kurtulan olmadı.

13 Temmuz: Çin'de meydana gelen maden kazasında 47 kişi öldü.

3 Ağustos: Dallas'a düşen bir Amerikan jumbo jetinin 161 yolcusundan 31'i sağ olarak kurtuldu.

12 Ağustos: Japon uçağı düştü, 520 kişi öldü.

22 Ağustos: İngiliz Airtours Hava Yolları'na bağlı Boeing 737 tipi

yolcu uçağı, Manchester Havaalanı'ndan harekete geçtiği sırada piste çakıldı. 54 kişi hayatını kaybetti.

31 Ağustos: Fransa'da tren kazasında 43 kişi hayatını kaybetti.

20-21 Eylül: Meksika'da meydana gelen şiddetli depremlerde hayatını kaybedenlerin sayısı 20 bini aştı. Başkent'in büyük kesimi yerle bir oldu.

27 Eylül: ABD'de çıkan "Gloria" kasırgası, 9 kişinin ölümüne neden oldu. Maddi zarar milyonlarca doları buldu.

1 Kasım: Hindistan'ın güneyinde bir köyde benzin tankerinin patlaması sonucu 39 kişi öldü, 85 kişi yaralandı.

11 Kasım: ABD'de çarpışan iki uçak, New York kenti üzerine düştü. Kazada 20 kişi öldü.

14 Kasım: Kolombiya'da Nevado Del Ruiz Yanardağı'nın patlaması sonucu 22 binden fazla kişi öldü.

13 Aralık: Amerikan Arrow Hava Yolları'na ait ve asker taşıyan bir DC-8 tipi Charter uçağı, Kanada'da Gander Havaalanı'ndan kalktıktan hemen sonra düştü. Ölü sayısı 258.

20. YÜZYILIN BÜYÜK ASKER VE POLİTİKACILARI

Abdullah İbni Hüseyin (1882-1951): Ürdün'ün ilk Kralı. Birinci Dünya Savaşı sırasında, Arap dünyasının Osmanlı İmparatorluğu'na karşı başlattığı başkaldırıdan yararlanarak, ülkesini bağımsızlığına kavuşturdu.

Acheson, Dean Gooderham (1895-1971): Amerikalı hukukçu. 1949-1953 yılları arasında Dışişleri Bakanlığı yaptı. NATO'nun kuruluşunda büyük katkısı oldu.

Adenauer, Konrad (1876-1967): Alman devlet adamı ve Federal Almanya'nın ilk Başbakanı (1949-1965). Köln eski Belediye Başkanı.

Alexander, Harold Rupert Leofric George (1891-1969): Dunkirk boşaltması sırasında, askeri birliklere komuta eden İngiliz Generali. 1943-1954 yılları arasında İtalya'daki müt-

tefik kuvvetlerinin başkomutanlığı-nı yaptı. Kanada eski Genel Valisi.

Allenby, Edmund Henry Hynman (1861-1936): İngiliz Mareşali. 1917 yılındaki Gazze ve Kudüs'ü Osmanlılardan aldı.

Allende (Gossens) Salvador (1908-1973): Şilili politikacı ve doktor. Ülkesinde Sosyalist Parti'yi kurdu ve 1970 yılında seçim kazanarak iktidara geldi. 1973 yılında, kanlı bir askeri darbe ile uzaklaştırıldı.

Amin, Dada İdi (1925-): Uganda'nın 1971-1979 yılları arasındaki ünlü Devlet Başkanı. Ülkesindeki Asyalıların çok büyük bir bölümünü sınır dışı etti, ayrıca 90 bin dolayında insanın ölümüne neden oldu.

Asquith, Herbert Henry (1852-1928): İngiliz devlet adamı ve liberal Başbakanı (1908-1910). Lordlar Kamarası'nın yetkilerini azaltan yasa,

İsrail'in ilk
başbakanı olan
Ben Gurion (solda).
1969-1974 yılları
arasında Federal
Almanya
Şansölyesi olan
Willy Brandt (sağda)

İngiltere'de anayasal monarşinin geleceğini temsil eden Galler Prensi Charles ve eşi Galler Prensesi Diana.

onun döneminde onaylandı.

Astor, Nancy Witcher (1879-1964): Nancy Langhorne adıyla ABD'de doğdu. 1919 yılında, ilk kadın temsilci olarak (Muhafazakâr), İngiliz Parlamentosu'na girdi. Kadın haklarının önde gelen savunucularından biriydi. Yoksullar yararına birçok çalışma yaptı.

Atatürk, Mustafa Kemal (1881-1938): Türkiye Cumhuriyeti'nin kurucusu ve ilk Cumhurbaşkanı (Bkz. *Türkiye*).

Attlee, Clement Richard (1883-1967): İngiliz devlet adamı ve İşçi Partisi hükümetlerinin Başbakanı (1945-1952).

Eyüp Han, Muhammed (1907-1974): Pakistanlı politikacı ve asker.

ri önder. 1958-1969 yılları arasında Devlet Başkanlığı yaptı.

Baldwin, Stanley (1867-1947): İngiliz devlet adamı ve Muhafazakâr Başbakan (1923-24, 1924-29, 1935-37). 1936 yılında, Kral 3. Edward olayında ortaya çıkan krizin üstesinden gelmesiyle tanınır.

Balfour, Arthur James (1848-1930): İngiliz devlet adamı. 1902-1905 arasında Başbakanlık yaptı (Muhafazakâr). Dışişleri Bakanı iken, 1917 yılında, siyonizme hayat hakkı tanıyan ünlü Balfour Deklarasyonu'nu yayınladı.

Ben-Gurion, David (1886-1973): İsraili devlet adamı. İsrail'in ilk Başbakanı (1948-1953, 1961-1963). Polonya'da doğdu.

Solda: ABD'nin eski başkanlarından J.F. Kennedy ile ABD'li insan hakları savunucusu Martin Luther King, birer suikast sonucu yaşama veda ettiler.

Üstte: Fransa Devlet Başkanı General Charles de Gaulle, Habeşistan İmparatoru ve "Allah'ın Aslanı" Haile Selasiye ile birlikte. Üstte sağda: İsrailli asker ve politikacı Moşe Dayan, 1967 yılındaki 6 Gün Savaşı sırasında, ordularına komuta etmişti.

Behos, Eduard (1884-1948): Çekoslovak devlet adamı. 1918 yılında, Çekoslovakya'yı kurdu. Nazi işgali sırasında, Devlet Başkanı idi. 1938'de kaçtığı Londra'dan 1945 yılında geri döndü.

Beria, Lavrenti Pavloviç (1899-1955): Sovyet politikacısı ve gizli polis şefi. Stalin'in 1953 yılında ölmesinden sonra girdiği iktidar savaşımını yitirdi, tutuklandıktan sonra yargılanarak idam edildi.

Bernadotte, Kont Folke (1895-1948): İsveç Kralı 5. Gustavus'un yeğeni. Kızılhaç adına arabulucuk yapmak üzere gittiği Filistin'de öldürüldü.

Bevan, Aneurin (1897-1960): Ünlü İngiliz devlet adamı ve hatibi. İşçi Partisi'nin önde gelen isimlerinden.

Beveridge, William Henry (1879-1963): İngiliz ekonomisti ve reform-

cusu. Geleceğin müreffeh devletinin ana hatlarını belirleyen Ünlü Beveridge Planı'nın yazarı.

Bevin, Ernest (1881-1951): İngiliz devlet adamı ve sendika lideri. İşçi Partisi'nin önde gelen isimlerinden. Savaş hükümetlerinde görev aldı. NATO'nun kuruluşuna katkıda bulundu.

Butto, Zülfikar Ali (1928-1979): Pakistanlı politikacı. 1971-1977 arasında Devlet Başkanlığı yaptı. 1973-1977 arasında Başbakanlığı da üstlendi. 1977 yılında bir darbe ile iktidardan düşürüldü, daha sonra da idam edildi.

Birkenhead, Frederick Edwin Smith (1872-1930): İngiliz hukukçu ve devlet adamı. Genel Savcılığı döneminde, İrlandalı ayrılıkçı Sir Roger Casement'in yargılanmasında görev aldı.

Blum, Leon (1872-1950): Fransız

sosyalist devlet adamı. Vichy rejimi tarafından tutuklandığında kendisini son derece yürekli bir biçimde savundu.

Bondfield, Margaret Grace (1873-1953): İlk İngiliz kadın bakanı ve sendika yöneticisi. İşçi Partisi üyesiydi.

Burgiba, Habib (1906-): Tunuslu politikacı ve bağımsızlık önderi. Ülkesinin ilk Başbakanı oldu. Daha sonra Devlet Başkanlığı yaptı.

Brandt, Willy (Karl Herbert Frahn, doğumu: 1913): Alman devlet adamı. Federal Cumhuriyet'in 1969-1974 yılları arasındaki Başbakanı. 1971 yılında Nobel Barış Ödülü aldı.

Brejnev, Leonid İlyiç (1906-1982): Sovyet lideri. 1964-1982 arasında Yüksek Sovyet Başkanlığı yaptı.

Briand, Aristide (1862-1932): Fransız devlet adamı ve sosyalist lider. Jean Juarez ile birlikte, L'Humanite gazetesini kurdu. Dünya barışının önde gelen savunucularındandı.

Bulganin, Nikolai Aleksandroviç (1895-1975): Sovyet lider. 1955-1958 arasında Başbakanlık yaptı.

Bunche, Ralph Johnson (1904-1971): Amerikan diplomatı ve eğitimci. 1949 yılında, Araplarla İsrail arasında ateşkes görüşmelerine arabulucu olarak katıldı.

Butler, Richard Austen (1902-1982): İngiliz devlet adamı, deneyimli bir politikacı (Muhafazakâr) ve sosyal reformcu. İçişleri Bakanlığı, Maliye Bakanlığı gibi çok sayıda devlet görevinde bulundu.

Callaghan (Leonard) James (1912-): İngiliz devlet adamı. İşçi Partisi hükümetlerinde Başbakan-

lık, 1979-1980'de muhalefet liderliği yaptı.

Carson, Edward Henry (1854-1935): İngiliz devlet adamı. İrlanda'nın İngiltere'den ayrılmasına en çok karşı çıkanlardan biri. Kuzey ve Güney İrlanda'nın ayrılmasını öngören Ulster Orange Movement Örgütü'nün kurucusu.

Carter, Jimmy (James Earle Carter) (1924-): ABD'nin 39. Başkanı (1977-1981, Demokrat). Amerikan İç Savaşı öncesinden itibaren Güneyli ilk Başkan.

Castro, Fidel (1920-): Kübalı politikacı. Batista rejimini devirdi ve Küba'da, Batı yarıkürenin ilk komünist yönetimini kurdu.

Cavell, Edith (1865-1915): İngiliz hemşire. Birinci Dünya Savaşı'nda, Brüksel'de kaçmaya çalışan müttefik askerlerine yardım ettiği gerekçesi ile Almanlar tarafından kurşuna dizildi.

Çavuşesku, Nikolay (1918-): Romanyalı politik lider. Romanya Sosyalist Cumhuriyeti'nin 1974 yılından bu yana Devlet Başkanı. Komünist olmasına karşın, SSCB ile ilişkilerinde daha bağımsız bir tutum takınmasıyla dikkatli çekti.

Chamberlain, (Arthur) Neville (1869-1940): İngiliz devlet adamı ve eski Başbakan (Muhafazakâr). Barışı koruyabilmek umuduyla, Hitler'le imzaladığı Münih Paketi, Almanların Çekoslovakya'yı almalarıyla hüsranı uğradı. Joseph Chamberlain'ın oğludur.

Chamberlain, Sir (Joseph) Austen (1863-1937): İngiliz devlet adamı. Joseph Chamberlain'ın oğlu ve Neville Chamberlain'ın üvey kardeşi. 1924-1929 yılları arasında İngiltere

Dışişleri Bakanlığı yaptı. Nobel Barış Ödülü aldı.

Chamberlain, Joseph (1836-1914): İngiliz devlet adamı ve Liberal politikacı. Koloniler Bakanlığı yaptı.

Charles, Philip Arthur George (Galler Prensi Charles) (1948-): İngiltere Kraliçesi 2. Elizabeth'in en büyük oğlu ve veliahtı. Cornwall Dükü ve 1969'dan bu yana Galler Prensi. 1981 yılında Lady Diana Spencer ile evlendi. Prens William (1982'de doğdu) ve Prens Henry (1984) adında iki oğlu vardır.

Çang Kay-Şek (1887-1975): Çin devlet adamı ve Generali. 1928 yılında, Sun Yat Sen'in yerine Milliyetçi Parti'nin başına geçti. 1943 yılında Devlet Başkanı oldu. Komünistlere yenilince, 1949 yılında Tayvan'a geçti ve yönetimini orada sürdürdü.

Çu En Lay (1898-1970): Çin komünist devlet adamı. 1949 yılında Başbakan oldu.

Churchill, Sir Winston Spencer Leonard (1874-1965): İngiliz devlet adamı, asker ve yazar. Boer Savaşı'na katıldı. Muhafazakâr Parti'den parlamentoya girdi. Ticaret Kurulu Başkanı, İçişleri Bakanı ve Amirallik Birinci Lordu olarak devlet görevlerinde bulundu. İkinci Dünya Savaşı'nın zorlu yıllarında Başbakanlık yaptı, halkının birliğini sağladıktan sonra, onları zafere götürdü. 1953 yılında, Nobel Edebiyat Ödülü'nü aldı.

Clemenceau, Georges (1841-1929): Fransız devlet adamı. Başbakanlık yaptı. Dreyfus'un savunucularındandı. Demokrasiye inancıyla tanınır. Ülkesinin İngiltere ile bağlarını kuvvetlendirdi. Versailles Barış Konferansı'nın önde gelen isimlerinden biriydi.

Curzon, George Nathaniel (1859-1925): İngiliz devlet adamı. 1898-1905 yılları arasında Hindistan Genel Valisi. İngiltere Dışişleri Bakanlığı yaptı.

*Barış umudu:
İngiliz Başbakanı
Neville
Chamberlain,
Almanya lideri
Hitler'le görüşmeye
gidiyor.*

Darlan, Jean François (1881-1942): Fransız Amiral ve politikacı. Koyu bir İngiliz düşmanıydı. Vichy Hükûmeti'nde görev aldı. İkinci Dünya Savaşı sırasında taraf değiştirerek müttefiklerin safına geçti, ancak 1942 yılında öldürüldü.

Dayan, Moşe (1915-1981): İsraili asker ve politikacı. 1967 yılındaki Altı Gün Savaşı'nın mimarı ve uygulayıcısı. 1977-1979 arasında İsrail Başbakanı'ydı.

De Gasperi, Alcide (1881-1954): İtalyan devlet adamı. Hristiyan Demokrat Parti Genel Başkanlığı ve 1945-1953 arasında Başbakanlık yaptı.

De Gaulle, Charles Andre Joseph Marie (1890-1970): Fransız asker ve devlet adamı. Fransa'nın 1940 yılında düşmesi üzerine, Özgür Fransa Hareketi'ni örgütleyip yönetti. 1945-1946 arasında Devlet Başkanlığı yaptı. Emekli olduktan sonra yeniden göreve çağırıldı ve Beşinci Cumhuriyet'in 1959 ile 1969 yılları arasında Başkanlığını yaptı.

De Valera, Eamon (1882-1974): İrlandalı devlet adamı ve 1916'dan sonra İrlanda bağımsızlık hareketinin lideri. 1937-1948, 1951-1954, 1957-1959 dönemlerinde Başbakanlık, 1959-1973 arasında ise Devlet Başkanlığı yaptı.

Djilas, Milovan (1911-): Yugoslav devrimci lideri. Daha sonra komünizmin önde gelen karşıtlarından biri oldu. Rejimi eleştiren çalışmaları nedeniyle iki kez hapse girdi.

Doenitz, Karl (1891-): Alman Amirali. 1943-1945 yılları arasında, Deniz Kuvvetleri Komutanlığı yaptı. Hitler'in ölümünden sonra (1945) Alman Başbakanı oldu ve ülkesini

müttefiklere teslim etti.

Dowding, Hugh Caswall Tremeneere (1882-1970): İngiliz Hava Mareşali. 1936-1942 yılları arasında Hava Kuvvetleri Komutanlığı yaptı. 1940 yılında İngiliz adaları üzerinde cereyan eden Britanya Savaşı'nda, Alman Hava Kuvvetleri'ni yenilgiye uğrattı.

Dreyfus, Albert (1859-1955): Yahudi asıllı Fransız subay. Yahudi aleyhtarı kampanyanın kurbanı oldu ve casuslukla suçlanarak, 1894 yılında ömür boyu hapse mahkûm edildi. Suçlamadaki haksızlığın belirlenmesi üzerine önlü yazar Emile Zola önderliğinde büyük bir kampanya açıldı ve bir hükûmet skandalının ardından, 1906 yılında Dreyfus aklan-
dı.

Dubček, Alexander (1921-): Çekoslovak Komünist Partisi lideri. Başlatmak istediği reformlar, ülkesinin 1968 yılında SSCB tarafından işgali ile engellendi.

Dulles, John Foster (1888-1959): Amerikalı diplomat ve devlet adamı. 1953-1959 yılları arasında Dışişleri Bakanlığı yaptı ve Sovyetler Birliği'ne karşı sert bir politika izledi.

Duvalier, François (Papa Doc) (1907-1971): Haiti'li politikacı. Devlet Başkanı iken diktatörlüğünü ilan etti. Tam bir terör rejimi kurdu.

Eden, (Robert) Anthony (1897-1977): İngiliz devlet adamı. Başbakan Neville Chamberlain'in, Hitler'e yaklaşma politikasını protesto ederek 1938 yılında Dışişleri Bakanlığı'ndan istifa etti. 1955 yılında Başbakan oldu. 1956'da patlak veren Süveyş krizi üzerine, bu görevinden de istifa etti.

Edward VII (Albert Edward,

1841-1910): Halk tarafından da sevilen, eğlence düşkünü İngiltere Kralı. Onun çabaları sonucu, halk arasında İngiliz monarşisine saygı arttı, İngiltere'nin uluslararası ilişkileri güçlendi.

Edward VIII (Edward Albert Christian George Andrew Patrick David, 1894-1972): Babası 5. George'un yerine Kral oldu. Fakat taç giymedi. 1936 yılında, Amerikalı dul bayan Wallis Simpson ile evlenebilmek için tahttan feragat etti. Windsor Dükü oldu.

Eisenhower, Dwight David (1890-1969): Amerikalı General ve devlet adamı. 2. Dünya Savaşı'nda Avrupa'daki müttefik ordularının Başkomutanı. 1945 yılında Almanya'nın teslim olmasıyla sonuçlanan işgal hareketini yönetti. 1953-1961 döneminde, ABD'nin 34. Başkanı (Cumhuriyetçi) olarak hizmet verdi.

2. Elizabeth (Elizabeth Alexandra Mary, 1920-): Babası 6. George'un yerine 1952 yılında tahta geçerek Büyük Britanya Kraliçesi oldu ve İngiliz Milletler Topluluğu'nun başına geçti. 1947 yılında Prens Philip (Philip Mountbatten) ile evlendi. 1948'de Prens Charles, 1950'de Prenses Anne, 1960'da Prens Andrew, 1964'te de Prens Edward doğdu.

Faysal, İbni Hüseyin (1885-1933) Arap devlet adamı. 1916 yılında, Osmanlı yönetiminden ayrılmak isteyen Araplara önderlik etti. 1921 yılında Irak Kralı oldu.

Faruk (1920-1965): Mısır Kralı. 1936'da tahta geçti. 1952 yılında, General Nasır önderliğindeki bir askerî darbe ile devrildi. O günden sonra sürgünde yaşadı.

Fisher, John Arbuthnot (1841-1920): İngiliz Amiralî. Birinci Dünya Savaşı'nın başlarında Denizcilik Bi-

Savaş liderleri: Avrupa'daki müttefik orduları Başkomutanı Amerikalı General Eisenhower, General Montgomery ile birlikte görülüyor (solda). Büyük üçlü: Churchill, Roosevelt ve Stalin, 1945'te Yalta'da yapılan konferans sırasında bir arada görülüyorlar (sağda).

rinti Lordu idi.

Foch, Ferdinand (1851-1929): Fransız asker. 1918'de tüm müttefik kuvvetlerinin başkomutanlığını yaptı, Mareşal oldu.

Ford, Gerald Rudolph (1913-): Amerikan devlet adamı. 1973 yılında, Spiro Agnew'un yerine Başkan Yardımcısı oldu. Nixon'ın istifası ile de ABD'nin 38. Başkanı (Cumhuriyetçi) olarak göreve başladı.

Franco, Francisco (1892-1975): İspanyol diktatör. 1936 yılında, iç savaştan Cumhuriyetçilere üstünlük sağlayarak çıkınca, İspanya'nın yönetimini ele geçirdi. 1975 yılına kadar ülkenin tek hâkimi oldu.

Gaitskell, Hugh Todd Naylor (1906-1963): İngiliz devlet adamı ve 1955-1963 arasında İşçi Partisi yöneticisi. Başbakan olmadı. 1950-1951 döneminde Maliye Bakanlığı yaptı.

Gandhi, Indira (1917-1984): Hindistan eski Başbakanı. Jawaharlal Nehru'nun kızı. 1942 yılında Feroze Gandhi ile evlendi (Mahatma Gandhi ile ilişkisi yoktur), ancak daha sonra ayrıldılar. 1 Kasım 1984 günü, koruma görevlileri arasındaki Sihler tarafından öldürüldü.

Gandhi, Mohandas Kamamchand (Mahatma) (1869-1948): Hintli politikacı, dini lider ve hukukçu. Halkın ve ülkesinin politik özgürlüğünü elde edebilmek için şiddetli reddeden bir propaganda sistemini benimsedi. Bir Hindu fanatlığı tarafından öldürüldü.

George V (George Frederick Ernest Albert) (1865-1948): Kral 7. Edward'ın ikinci oğlu. Ağabeyi Clarence Duko Albert Victor'un 1892 yılında ölmesi nedeniyle, babasından

sonra tahta geçti. 1893 yılında Prenses Victoria Mary ile evlendi.

George VI (Albert Frederick Arthur George) (1895-1952): Kral 5. George'un ikinci oğlu. Ağabeyi 8. Edward'ın 1936 yılında tahttan çekilmesiyle İngiltere Kralı oldu. 1923 yılında halen Ana Kraliçe olan Elizabeth Angela Marguerite Bowes-Lyon ile evlendi.

Giscard d'Estaing, Valery (1926-) Fransız devlet adamı ve politikacı. 1974-1981 arasında, Franca Cumhurbaşkanı olarak görev yaptı.

Goebbels, (Paul) Joseph (1897-1945): Alman Nazi lideri. Basın, radyo, sinema, tiyatro ve kitaplar üzerinde amansız bir sansür uyguladı. Berlin'de intihar etti.

Goering, Mermann Wilhelm (1895-1946): Alman Nazi lideri. Birinci Dünya Savaşı'na pilot olarak katıldı. Alman Hava Kuvvetleri'ni kurdu. Ayrıca Gestapo da onun eseri. 1946 yılında, hapisanede intihar etti.

Gromiko, Andrei Andreyevich (1908-): Sovyet diplomatı ve devlet adamı. 1957 yılında Dışişleri Bakanı oldu, 1983 yılında Başbakan Birinci Yardımcılığı'na getirildi. 1952-1953'te İngiltere Büyükelçisi olarak görev yaptı.

Guderian, Heinz Wilhelm (1888-1954): Yıldırım harekâtlarını gerçekleştiren Alman Generali. 1939'da Polonya'yı, 1940'ta Fransa'yı aynı yöntemlerle istila etti.

Guavera, Che (Ernesto Guavera de la Serna) (1928-1967): Arjantin doğumlu gerilla. Castro ile birlikte, Küba için çalıştı. Güney Amerika'ya gitmek üzere, 1967 yılında ortadan kayboldu.

Haig, Douglas (1861-1928): İngiliz Mareşali. Birinci Dünya Savaşı sırasında Fransa'daki ordulara komanda etti. Kullandığı çağdışı yöntemlerle çok sayıda insanın ölümüne neden oldu.

Haile Selasiye (Tafari Makonnen) (1892-1975): "Allah'ın Aslanı" olarak bilinen Habeşistan (bugünkü adı Etiyopya) Kralı. 1930 yılında imparatorluğunu ilan etti. 1974 yılında bir askeri darbeyle devrildi.

Halifax, Edward Frederick Lindley Wood (1881-1959): İngiliz devlet adamı ve politikacı. 1925-1931 yılları arasında İngiltere'nin Hindistan Genel Valisi olarak görev yaptı. 1938 yılında, Neville Chamberlain'in izlediği Hitler'i yatıştırma politikasını onayladı, bu konuda yardımcı oldu.

Hammarskjöld, Dag (1905-1961): İsveçli devlet adamı ve ekonomist. Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri iken, arabulucuk yapmak üzere gittiği Afrika'da uçağının düşmesi sonucu öldü.

Hardie, James Keir (1856-1915): İşkoçyalı işçi lideri ve İşçi Partisi kurucusu. Parlamente'ye seçilen ilk sosyalist.

Harding, Warren Gamaliel (1805-1923): ABD'nin 29. Başkanı (Cumhuriyetçi, 1921-1923). Başkanlık yaptığı dönem çok sayıda skandal yaşandı.

Harriman, William Averel (1891-): Amerikalı diplomat ve devlet adamı. 1943-1946 arasında SSCB elçisi, 1946 yılında da İngiltere elçisi oldu.

Heath, Edward Richard George (1916-): İngiliz devlet adamı ve Muhafazakâr Parti'nin seçim kazanan ilk lideri. 1970-1974 yılları arasında Başbakan iken, İngiltere'yi Ortak Pa-

zar'a soktu.

Henderson, Arthur (1863-1935): İngiliz devlet adamı. Silahsızlanmanın sağlanabilmesi için olağanüstü çaba harcadı. İşçi Partisi hükümetlerinde İçişleri Bakanı (1924) ve Dışişleri Bakanı (1929-1931) olarak görev aldı.

Hess, Walther Richard Rudolf (1894-): Alman Nazi lideri. 1941 yılında barış görüşmeleri yapmak üzere İskoçya'ya gitti. 1946 yılında, ömür boyu hapse mahkûm oldu. Halen Spandau Cezaevi'ndedir.

Himmler, Heinrich (1900-1945): Alman Nazi lideri. 1936 yılında Gestapo şefi oldu. Çok büyük çapta toplu cinayetleri organize etti. 1945 yılında ele geçirildiyse de intihar etti.

Hindenburg, Paul von (1847-1934): 1. Dünya Savaşı sırasında görev yapan Alman Mareşali. Daha sonra devlet adamı oldu. Weimar Cumhuriyeti'nin ikinci Cumhurbaşkanı'dır. 1933 yılında Hitler'i Başbakanlığa getirdi.

Hitler, Adolf (1889-1945): Alman politikacı. 1953 yılında Almanya diktatörü oldu. Avusturya'da doğdu, 1913 yılında Münih'e geldi. 1920 yılında Nazi Partisi'nin liderliğini ele geçirdi. 1933 yılında Başbakan, 1934 yılında da "Führer-lider" oldu. 1938-1939'da Avusturya ile Çekoslovakya'yı Almanya'ya ilhak etti. 1939'da Polonya'yı istila ederek, 2. Dünya Savaşı'nı başlattı. 1945 yılında Eva Braun ile evlendi. Berlin'de birlikte intihar ettiler.

Ho Şi Minh (Nguyen That Thanh) (1890-1969): Vietnamlı devrimci lider. 2. Dünya Savaşı sırasında Japonlarla, daha sonra da Fransızlar-

1933 ile 1945 yılları arasında Nazi Almanyası'nın bir numaralı ismi olan Adolf Hitler, bir gösteri sırasında.

la savaştı. Kuzey Vietnam Devlet Başkanı oldu.

Hoover, Herbert Clark (1874-1964): ABD'nin 31. Başkanı (Cumhuriyetçi, 1929-1933). Büyük bunalım günlerinin ilk dönemlerinde, ABD Cumhurbaşkanı idi.

Hoover, John Edgar (1895-1972): Amerikan hukukçusu ve bürokrati. 1924-1972 yılları arasında Federal Araştırma Bürosu'nun (FBI) yöneticiliğini yaptı. Son derece kararlı bir komünizm ve terör düşmanı idi. Otokratik davranışları nedeniyle eleştirileri üzerine çekti.

Horthy, Miklos von Nagyanya (1869-1957): Macaristanlı Amiral ve politikacı. Birinci Dünya Savaşı'nda, Avusturya-Macaristan Donanması'na komando etti. 1920-1944 yılları arasında, Macaristan'da Kral Nalbi oldu.

Hoca, Enver (1908-) Arnavutluk'un komünist lideri. 1946 ile 1982 yılları arasında Arnavutluk Devlet Baş-

kkanı idi.

Hull, Cordell (1871-1955), ABD'li devlet adamı ve politikacı. 1933-1944 arasında Dışişleri Bakanlığı yaptı. Birleşmiş Milletler'in kurucularındandır.

Hüseyin ibni Tallal: 1935 yılında Ürdün Kralı oldu. Batı yanlısı bir lider olan Kral Hüseyin, liberal uygulamalarıyla ve İsrail'le savaşan Filistinlilere duyduğu sempati ile de tanınıyor.

Jauros, (Auguste Marie Joseph) Jean (1859-1914): Fransız politikacı, filozof ve sosyalist düşünür. L'Humanite gazetesinin kurucusu. 1. Dünya Savaşı'nın sona ermesi için içten çaba harcadı.

Cinnah, Muhammed Ali (1876-1948): Pakistanlı devlet adamı. 1947 yılında devletin kurulabilmesi için üstün çaba harcadı. İlk Genel Vali oldu.

Joffre, Joseph Jacques Césaire (1852-1931): Fransa'nın ilk Mareşal-

li. Birinci Dünya Savaşı sırasında, Batı Cephesi'ndeki Fransız ordularına kumanda ettikten sonra, Mütetefik Kuvvetler Komutanlığı yaptı.

Johnson, Lyndon Baines (1908-1973): ABD'nin 36. Başkanı (Demokrat). Kendisi Texaslı bir öğretmen-di. John Kennedy'nin yanında Başkan Yardımcısı oldu. 1963'te, Kennedy'nin öldürölmesi üzerine Başkanlık görevini üstlendi. 1964'te yeniden Başkan seçildi. 1969'da görevi sona erdi.

Juan Carlos I (1938-): 1975'ten bu yana İspanya Kralı. 1880-1941 arasında İspanya Kralı olan 13. Alfonso'nun torunu. General Franco tarafından dedesinin yerine aday gösterilmişti.

Kennedy, John Fitzgerald (1917-1963): 35. ABD Başkanı (Demokrat). 1961 yılında seçildiğinde, ülkenin en genç ve ilk Katolik Başkanı idi. Küba ve SSCB'ye karşı kararlı bir tutum izledi. 1963 yılında, Texas'ın Dallas kentinde öldürölldü.

Kennedy, Robert Francis (1925-1968): Amerikalı politikacı. Başkan Kennedy'nin kardeşi. 1968'de Demokratlar'ın Los Angeles'taki seçim kampanyası sırasında öldürölldü.

Kenyatta, Jomo (Kamau) (1889-1978): Afrikalı politik lider. Kenya'nın ilk Başbakanı, sonra da Devlet Başkanı oldu (1964-1978). Mau Mau adlı terör örgütü ile ilişkili olduğu gerekçesiyle hapse atılmışti.

Kerenski, Alexander (1881-1970): Rus devrimci lideri, ılımlı bir sosyalist. 1917 yılında Hükümet Başkanı oldu, ancak Bolşevikler tarafından devrildi.

Kesselring, Albert (1885-1960): Alman Hava Kuvvetleri Generali. Po-

lonya, Fransa ve Britanya savaşlarında, Hava Kuvvetleri'ne kumanda etti. 1945 yılında Batı Cephesi Komutanlığı'na getirildi.

Humeyni, Ayetullah Ruhullah (1901-): İran'ın dini ve politik lideri. 1979 yılında sürgöndeeyken, Şah yönetimini devirdi.

Kruşçef, Nikita Sergeyeviç (1894-1971): Sovyet lideri. Komünist Parti'nin Birinci Sekreterliği'ni (1953) ve Başbakanlık (1958-1964) yaptı. Stalin'in kullandığı çok sert yöntemleri belirli ölçöde yumuşattı. Batı ile ilişkileri geliştirdi, ancak Çin ile ilişkiler gün geçtikçe kötüye gitti. 1964'te görevden alındı.

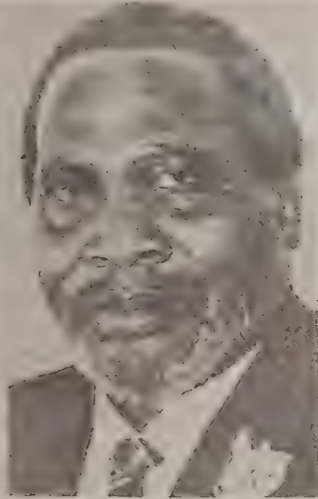
King, Martin Luther (1929-1968): Amerikalı zencî, insan hakları savunucusu dini lider. Şiddet eylemlerine her zaman karşı çıktı. Tennessee eyaletinin Memphis kentinde bir suikaste kurban gitti.

King, William Lyon Mackenzie (1874-1950): Kanadalı devlet adamı ve Liberal lider. 1921-1925, 1926-1930 ve 1935-1938 dönemlerinde Başbakanlık yaptı.

Kissinger, Henry (1923-) Amerikalı devlet adamı ve eğitici. Başkan Nixon'a danışmanlık yaptıktan sonra, 1973-1977 yılları arasında ABD Dışişleri Bakanlığı görevini yürüttü. 1973 yılında Nobel Barış Ödölü'nü paylaştı.

Kitchener, Horatio Herbert (1850-1916): İngiliz Mareşali ve 1914-1916 yıllarında Savaş Bakanı. Rus Çarı ile yapacağı bir görüşmeye giderken denizde, HMS Hampshire gemisinde kayboldu.

Kosigin, Aleksî Nikolayeviç (1904-1980): Kruşçef'in yerine Bakanlar Konseyi Başkanlığı'na geti-

1960 yılında Kıbrıs Cumhuriyeti'nin ilk Cumhurbaşkanı olan Başpiskopos Makarios (solda). Kenya'nın ilk Başbakanı Jomo Kenyatta (sağda).

rilan Rus lideri.

LaGuardia, Fiorello Henry (1882-1947): Amerikalı politikacı. 1933-1945 arasında New York Belediye Başkanlığı yaptı. Dürüstlüğü ile ün kazandı.

Lansbury, George (1859-1940): İngiliz politikacı ve İşçi Partisi milletvekili. Hiç sigara içmez, ağzına içki koymaz, fırsat buldukça kiliseden çıkmaz ve sosyalizmi savunurdu. Daily Herald gazetesinin kurucusu ve ilk başyazarıdır.

Laval, Pierre (1883-1945): Fransız politikacı. İkinci Dünya Savaşı sırasında, Vichy Hükümeti iktidardayken, "yanlış ata oynadı" ve Almanya ile işbirliği yaptı. Savaş sonrasında yargılandı ve idam edildi.

Law, Andrew Bonar (1858-1923): İngiliz devlet adamı ve Muhafazakâr Parti eski Genel Başkanı. 1922-1923'te Başbakan oldu.

Lenin (Vladimir İlyiç Ulanov)

(1870-1924): Bolşevizmin kurucusu, Sovyet komünist lider. 1917 yılında sürgünden Rusya'ya döndü. Kerenski Hükümeti'ni devirdi ve Sovyet Rusya'yı kurarak onun ilk lideri oldu.

Liddel Hart, Basil Henry (1895-1970): Askeri tarihçi ve strateji uzmanı. Mekanize savaşı öngören "gittikçe hızlanan sel" kuramını, 1929 yılında yayımladı ve bu yapıtıyla, Almanların 2. Dünya Savaşı'nda uyguladıkları yıldırım harekâtlarını önceden haber vermiş oldu.

Lie, Trygve (1896-1968): Norveçli devlet adamı. 1946 yılında, Birleşmiş Milletler'in ilk Genel Sekreteri oldu ve bu görevi 1952 yılına değin sürdürdü.

Lloyd George, David (1863-1945): İngiliz devlet adamı ve Liberal lider. Maliye Bakanı iken 1908 yılında sosyal sigortayı gerçekleştirdi. 1916-1922 yılları arasında, ülkenin 11. Başbakanı oldu.

Ludendorff, Erich Friedrich Wilhelm (1865-1937): Alman Generali. Mareşal Von Hindenburg ile birlikte, Birinci Dünya Savaşı'nda Alman ordularına komuta etti. 1923 yılında Hitler'i destekledi.

MacArthur, Douglas (1880-1964): Amerikalı General. 2. Dünya Savaşı sırasında, Güneydoğu Pasifik Müttefik Orduları Başkomutanlığı yaptı. 1945-1951 arasında Japonya'daki askeri hükümeti yönetti. 1950-1951'de Kore'deki Birleşmiş Milletler askerlerinin komutanlığını yaptı. Bu arada, Başkanı eleştiren çeşitli konuşmaları nedeniyle, Başkan Truman tarafından görevden alındı.

McCarthy, Joseph Raymond (1908-1957): Amerikalı hukukçu ve politikacı. 1947-1957 yılları arasında senatörlük yaptı. "Komünist düşünceler taşıyan herkesin izlenmesi için çalışmalar yaptı. Ancak bu çalışmalardaki aşırılığı nedeniyle şiddetli tepkilere neden oldu.

MacDonald, James Ramsay (1866-1957): İngiliz devlet adamı ve İşçi Partisi lideri. 1924 ve 1929-1931'de, Başbakan oldu. 1931-1935'te işbaşına gelen koalisyon hükümetinde de Başbakanlık yaptı.

Macmillan, (Maurice) Harold (1894-): İngiliz devlet adamı ve yayıncı. Muhafazakâr Parti'den Başbakanlık yaptı. İngiltere'yi Ortak Pazar'a sokmayı başaramadı. 1960 yılında yaptığı bir konuşma, "Afrika'da değişikliklik rüzgârlarının habercisi" olarak nitelendirildi.

Makarios (Mikhail Khristodolou Mouskos) (1913-1977): Kıbrıs Ortodoks Kilisesi Başpiskoposu. 1950'li yıllarda, adanın Yunanistan'a bağlanması girişimlerine (ENOSİS) ön-

cülük etti. 1960 yılında kurulan Kıbrıs Cumhuriyeti'nin ilk Cumhurbaşkanı oldu.

Malcolm X (Malcolm Little) (1925-1965): Amerikalı zenci milliyetçi lider. Bir cinayete kurban gitti.

Mao Çe Tung (1893-1976): Çinli komünist lider. Çan Kay Şek'le çatıştı. İkinci Dünya Savaşı sırasında, hem Japonlara, hem de milliyetçilere karşı savaşım verdi. Sonunda Çin'in denetimini ele geçirdi ve ölümlüne değin Çin Devlet Başkanı oldu.

Marshall, George Catlett (1880-1959): Amerikalı General. 1939-1945 arasında Genelkurmay Başkanı, 1947-1949 arasında Dışişleri Bakanı, 1950'de de Savunma Bakanı oldu. Avrupa'nın yeniden inşası için yardımı öngören Marshall Planı'nın öncülüğünü yaptı.

Masaryk, Jan Garrigue (1886-1948): Çekoslovak devlet adamı. 1925-1938 arasında, Ülkesini İngiltere'de temsil etti. Tomas Masaryk'in oğluydu. Ülkesine döndükten sonra, 1948 yılında Çekoslovakya'nın, komünistlerin eline geçtiğini görünce intihar etti (öldürülmüş olma olasılığı da var).

Masaryk, Tomas Garrigue (1850-1937): Çekoslovak devlet adamı. 1918-1935 yılları arasında, Ülkesinin ilk Devlet Başkanı oldu.

Mata Hari (Margaretha Geertruida Macleod) (1876-1917): Hollandalı dansöz. Alman gizli servisleri hesabına casusluk yaptı. Müttefik subaylarla dostluklar kurarak, onların sırlarını Almanlara sızdırdı. 1917 yılında Fransa'da tutuklandı, yargılandıktan sonra idam edildi.

Meir, Golda (Golda Mabovitch)

(1898-1978): İsraili politikacı. 1970-1974 yılları arasında, İsrail Başbakanlığı yaptı. Rusya'da, Kiev'de doğmuş, ABD'de büyümüştür.

Malenkov, Georgi Maksimiliano- viç (1902-) Sovyet politikacısı. 1953 yılında Stalin'in yerine Devlet Başkanı oldu. 1955 yılında istifa etti.

Mendes-France, Pierre (1907-): Fransız devlet adamı. 1954-1955'te Başbakanlık yaptı. General de Gaulle'un görevine yeniden dönmesi- ne karşı çıktı.

Menzies, Sir Robert Gordon (1894- 1978): Avustralyalı devlet adamı. 1939-1941 ile, 1949-1966 dönem- lerinde Başbakanlık yaptı.

Metaxas, Joannes (1871-1941) Yunanlı devlet adamı ve General. 1936-1941 arasında Yunanistan dik- tatörü oldu. İtalya ve Almanya işga- line karşı direnişi örgütledi.

Mitterrand, François Maurice Marie (1916-): Sosyalist Fransız dev- let adamı. 1981 yılında, Beşinci Cumhuriyet'in dördüncü Cumhur- başkanı seçildi.

Molotov, Vyaçeslav Mikhailoviç (1890-): Sovyet komünist lider. Dip- lomat Alexander Scriabin'in akraba- sıdır. 1964'te Komünist Partisi'nden ihraç edildi. 1984'te itibarı lade edil- di.

Moltke, Helmuth Johannes Lud- wig (1848-1916): Alman Generali. 1906-1914 arasında Genelkurmay Başkanlığı yaptı.

Monnet, Jean Omer Marie Gab- riel (1888-1979): Fransız ekonomis- ti ve bürokratı. Ortak Pazar'ın baba- sı. Avrupa Kömür ve Çelik Birliği'nin Ortak Pazar'a dönüşmesini sağladı.

Montgomery, Bernard Law (1887-1976): İngiliz Mareşall. İkinci Dünya Savaşı'nda, 8. Ordu'ya ku-

manda etti. Almanların ünlü Gene- rali Rommel'i yendi. 1944'te Kuzey Fransa'da, Müttefik Orduları Komu- tanlığı yaptı. Almanları teslim aldı.

Mosley, Sir Oswald Ernald (1896-1984): İngiliz politikacı. İngiliz Faşistler Birliği Başkanı (1932-1940). 1948'de onun devamı olan Birleşme Hareketi'nin başına geçti. İkinci Dünya Savaşı sırasında, 1940-1943 yılları arasında enterne edildi.

Mountbatten, Louis Francis Al- bert Victor Nicholas (1900-1979): İn- giliz Amiralı ve devlet adamı. Krali- çe'nin kuzeni, Battenberg Prensi Louis'in oğlu. 1943-1946 arasında Güneydoğu Asya'da Müttefik Ordu- ları Yüksek Komutanı. 1947'de Hin- distan'da kazandığı büyük zaferden sonra, iki yıl Hindistan Genel Vali- liği yaptı. Bir IRA teroristi tarafından öldürüldü.

Mussolini, Benito (1883-1945): İtalyan faşist lider. 1919 yılında ku- rulan Faşist Parti'nin başına geçti. 1922'de iktidarı ele aldı. 1935'te Eti- yopya'yı istila etti. 1940 yılında Adolf Hitler'in safında, İkinci Dün- ya Savaşı'na girdi. 1943 yılında, Kral tarafından görevden alındı. Partizan- lar tarafından öldürüldü.

Nagy, Imre (1895-1958): Macar politikacı. I. Dünya Savaşı sırasında komünist oldu. 1956 devriminden sonra Başbakan olarak, serbest se- çimler yapılacağına ilişkin söz ver- di. Ancak, Sovyet birlikleri, Macaris- tan'a girdiklerinde görevinden uzak- laştırıldı ve öldürüldü.

Nasır, Cemal Abdül (1918-1970): Mısır devlet adamı. 1956 yılında Mı- sır'ın ilk Cumhurbaşkanı oldu. 1958 yılında kurulan Birleşik Arap Cum- huriyeti'nin de Devlet Başkanı idi. 1952 yılında, Kral Faruk'un devrilme-

sinde katkıda bulundu. 1956 yılında, Süveyş Kanalı'nı ulusallaştırdı.

Nehru, Jawaharlal (1889-1970): Hintli devlet adamı. 1947-1964 arasında, Hindistan'ın ilk Başbakanı oldu. İndira Gandhi'nin babasıdır.

Nimitz, Chester William (1885-1966): Amerikalı Amiral. 2. Dünya Savaşı'nda Pasifik'teki ABD Donanması'na komuta etti. 1945-1947 yıllarında yapılan operasyonları yönetti.

Nixon, Richard Milhous (1913-): Amerikalı hukukçu. ABD'nin 37. Başkanı oldu (Cumhurbaşkanı). Daha önce de 1953-61 arasında Başkan Yardımcılığı yapmıştı. 21 yıllık bir aradan sonra, Çin ile yeniden ilişki kurdu. Watergate Skandalı'na karıştığı için istifa etmek zorunda kaldı (ilk kez böyle bir nedenle görevinden ayrılan ABD Başkanı oldu).

Nkrumah, Kwame (1909-1972): Ganalı politikacı. Gana Cumhuriyeti'nin önce ilk Başbakanı, sonra da ilk Cumhurbaşkanı oldu (1960-1966). İktidardan düşürüldükten sonra yurt dışına kaçtı.

Nyere, Julius Kambarage (1921-): Tanzanyalı politik lider. Tanganika'nın ilk Başbakanı. 1962'de ilk Cumhurbaşkanı oldu. 1964'te, Zanzibar ile birleşmeyi sağladı.

Paderewski, Ignace Jan (1800-1941): Polonyalı piyanist, besteci ve devlet adamı. 1919 yılında Başbakan oldu.

Pankhurst, Emmeline (Emmeline Goulden) (1882-1928): İngiliz kadın hakları savunucusu. Kadınlara oy hakkı verilmesi için yaptığı amansız mücadele ile ünlendi.

Pareto, Vilfredo (1848-1923): İtalyan ekonomist ve sosyologu. Seçkinlerin üstünlüğü kavramını ortaya

attı ve onun düşünceleri, faşist ideolojinin temelini oluşturdu.

Patton, George Smith (1885-1945): Amerikalı General. Zırhlı birliklere kumanda etti. Açıksözlülüğü ve atak tavırlarıyla ünlüdür.

Paulus, Friedrich (1890-1957): Alman Mareşali. 1943 yılında, Stalingrad'da Sovyet Ordusu'na teslim olmak zorunda bırakıldı.

Pearson, Lester Bowles (1897-1972): Kanadalı devlet adamı ve politikacı. Kanada'nın Birleşmiş Milletler delegasyonuna başkanlık ettikten sonra (1952-1955), Birleşmiş Milletler Genel Kurulu Başkanlığı'na getirildi. 1957'de Nobel Barış Ödülü, 1971'de de Merit Nişanı kazandı.

Peron, Eva Duarte do (1919-1952): Daha çok Evita adıyla bilinir. Juan Peron'un kancısıdır. Eski bir radyo ve film yıldızı olan Bayan Peron, ülke yönetiminde eşiyle birlikte söz sahibi olmuştur.

Peron, Juan Domingo (1895-1974): Arjantinli politikacı. Faşist Peronist hareketin de liderliğini yaptı. 1946-1955 ve 1973-1974'te, Devlet Başkanlığı yaptı. Ölümünden sonra yerine ikinci eşi Isabel geçti.

Pershing, John Joseph (1860-1948): Amerikalı General. Birinci Dünya Savaşı'nda Amerikan Seferi Birlikleri'ne komuta etti.

Pétain, Henri Philippe Omer (1856-1951): Fransız General ve devlet adamı. Birinci Dünya Savaşı sırasında, ulusal kahraman oldu. 1940 yılında, Fransa'nın düşmesi üzerine Başbakanlığa getirildi. 1944'e değin, Almanya yanlısı Vichy Hükümeti'nin başında bulundu. Savaşın sona, vatana ihanet suçundan ömür boyu hapse mahkûm edildi.

Phillp, Prens, Edinburgh Dükü (1921-): Yunanistan Prensi Andrew'-in oğludur. 1939-1950 yıllarında, İngiliz Donanması'nda çalıştı. 1947 yılında, halen İngiltere Kraliçesi olan Prenses Elizabeth ile evlendi. Yunanistan'a ilişkin unvanlarından vazgeçerek, Edinburgh Dükü oldu.

Poincare, Raymond Nicolas Landry (1860-1934): Fransız devlet adamı. Üç kez Başbakan, 1913-1920 arasında da Devlet Başkanı oldu.

Pompidou, Georges Jean Raymond (1911-1974): Fransız devlet adamı. 1969-1974 arasında Cumhurbaşkanlığı yaptı. Kendisinden önce bu görevi üstlenmiş olan De Gaulle'nün politikasına büyük ölçüde bağlı kaldı. Sadece İngiltere'nin Ortak Pazar'a girmesine ilişkin Fransız itirazını kaldırdı.

Primo de Rivera, Miguel, Marques de Estella (1870-1930): İspanyol Generali. 1923 yılında, kendisini İspanya diktatörü ilan etti.

1929 yılına kadar bu makamda kaldı.

Quisling, Vidkun Abraham Lauritz (1887-1945): Norveçli politikacı. Norveç Faşist Partisi Başkanı. 1940-1945 arasında ülkesini işgal eden Almanlarla işbirliği yaptı. 1945 yılında vatana ihanet suçundan idam edildi.

Rasputin, Grigori Yefimoviç (1871-1916): Rus din adamı. Çariçe Alexandra'yı ve 2. Nikolas'ı büyük ölçüde etkiledi. Son derece sefil bir yaşam sürdüktan sonra, soylular tarafından öldürüldü.

Reagan, Ronald Wilson (1911-): ABD'nin 40. Başkanı (Cumhuriyetçi). 1981'de Başkan seçildi. Eski bir film yıldızı ve spor spikeridir.

1967-1974 yılları arasında, California Valiliği yaptı. ABD Başkanlığı'na seçilen en yaşlı kişidir.

Rhodes, Cecil John (1853-1902): İngiliz devlet adamı. Güney Afrika'daki zengin elmas madenlerini buldu. 1890 yılında Cape Kolonisi'nin Başbakanı oldu. 1890-1895 yıllarında, bugünkü adı Zimbabve olan Rodetzya'yı kolonileştirdi. 1896 yılında, Jameson'un Transvaal'a yaptığı başarısız hücumdan sonra, politika-dan çekildi.

Ribbentrop, Joachim von (1893-1946): Alman diplomatı ve Nazi lideri. 1936-1938 arasında, Almanya'nın İngiltere Büyükelçisi, 1939 yılında Dışişleri Bakanı oldu ve bu görevi 1945 yılına kadar sürdürdü. Savaş suçlusu olarak idam edildi.

Rickover, Hyman George (1900-): Amerikalı Amiral ve nükleer denizaltının babası. 1947-1954 yılları arasında, bu tür denizaltıların geliştirilmesi için yoğun çaba harcadı.

Rommel, Erwin Johannes Eugen (1891-1944): Alman Mareşali. İkinci Dünya Savaşı sırasında, 1941-1943 yılları arasında Almanya'nın Afrika ordularının komutanlığını yaptı. 1944'te Normandiya'daki birliklere komuta etti. Hitler'e karşı geldiği için intihar etmek zorunda bırakıldı.

Roosevelt, (Anna) Eleanor (1884-1962): Amerikalı yazar ve politikacı. Başkan F.D. Roosevelt'in eşi. 1947-1951 arasında Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Komisyonu Başkanlığı yaptı.

Roosevelt, Franklin Delano (1882-1945): ABD'nin 32. Başkanı (Demokrat, 1933-1945). Ülkeyi 30'lu yılların ekonomik bunalımından kurtarabilmek için bir dizi programı uy-

gulamaya koydu. İkinci Dünya Savaşı'ndan, ABD'nin yüz akıyla çıkabilmesi için enerjik bir biçimde çalıştı. 1941 yılında, Atlantik Anlaşması'nın öncülüğünü yaptı.

Roosevelt, Theodore (1858-1919) ABD'nin 26. Başkanı (Cumhuriyetçi). İspanyol-Amerikan savaşı sırasında, Küba'da gönüllülerden oluşan özel bir birliğe kumanda etti (1898). 1906 yılında Nobel Barış Ödülü'nü aldı.

Sedat, (Muhammed) Enver el- (1918-1981): 1970-1981 arasında Mısır Devlet Başkanı idi. Arap dünyasının şiddetli tepkilerine karşın, İsrail'le barışın sağlanabilmesi umuduyla oldukça cesur adımlar attı. Bir sulukaste kurban gitti.

Salazar, Antonio de Olivera (1889-1970): Portekizli politikacı. 1933 yılından beri ülkesinde faşist bir rejim kurarak diktatörlüğünü ilan etti.

Schuman, Robert (1886-1965): Fransız devlet adamı. Daha sonra Ortak Pazar'a dönüşen Avrupa Çelik ve Kömür Birliği'nin kurucularından.

Slim, William Joseph (1891-1970): İngiliz Mareşali. 1943-1945 yıllarında Birmanya'da İngiliz 14. Ordu-su'na kumanda etti. 1945-1946'da Güneydoğu Asya'da Kara Kuvvetleri Komutanlığı yaptı. 1948'de İmparatorluk Genelkurmay Başkanı oldu. 1953-1960 arasında, Avustralya Genel Valisi idi.

Smith, Ian Douglas: Rodezyalı politikacı. 1961 yılında Rodezya Cephesi'ni kurdu. 1965 yılında Başbakanlığı sırasında, tek taraflı bağımsızlık ilan etti.

Smuts Jan Christian (1870-1950):

Güney Afrikalı devlet adamı ve asker. Boer savaşları sırasında, Boerlerin saflarında savaşmasına karşın, Birinci Dünya Savaşı'nda, İngiltere için savaştı. 1919-1924 ve 1939-1948 dönemlerinde, Güney Afrika Başbakanı oldu.

Sukarno, Ahmed (1902-1970): Endonezyalı politikacı. Ülkesinin Hollanda'ya karşı verdiği bağımsızlık savaşının öncülüğünü yaptı. 1949 yılında Cumhurbaşkanı oldu. 1967 yılında General Suharto tarafından gerçekleştirilen bir darbe ile devrildi.

Spaak, Paul Henri (1899-1972): Belçikalı devlet adamı. BM Genel Kurulu'nun ilk Başkanı. 1957-1961 arasında BM Genel Sekreterliği yaptı.

Stalin, Joseph (Josif, Vissarino-viç Çugaşvili) (1879-1953): Sovyet devrimci lideri. 1924 yılında, Lenin'in

ABD'nin 32. Başkanı
Franklin D. Roosevelt

in ardından SSCB'nin başına geçti. Uyguladığı son derece sert ve acımasız yöntemler sayesinde, ülkesini, önde gelen endüstri devletlerinden biri haline getirdi. Politik karşıtlarını susturdu. 2. Dünya Savaşı'nın önde gelen liderlerinden biriydi.

Stevenson, Adlai Ewing (1900-1965): Amerikan devlet adamı, hukukçu, diplomat. 1961-1965 yılları arasında, ABD'nin BM temsilciliğini yaptı. 1952 ve 1956 seçimlerinde, Demokrat Parti içinde, Eisenhower'le iki kez başkan adaylığı yarışı yaptı, ikisini de yitirdi.

Sun Yat-Sen (1867-1925): Çinli politikacı ve devrimci. 1911 yılında Mançu Hanedanı'na son vererek, Ulusal Parti'yi kurdu, daha sonra da Devlet Başkanı oldu (1912, 1921-1925).

Tedder, Arthur William (1890-1967): İngiliz Hava Mareşali. İkinci Dünya Savaşı sırasında, Avrupa'daki Müttefik Ordularının Başkomutanı olan Eisenhower'ın yardımcılığını yaptı.

Thatcher, Margaret Hilda (1925-): İngiliz politikacı. 1979 yılında, İngiltere'nin ilk kadın Başbakanı olarak yönetimi devraldı. 1975 yılında, Edward Heath'li devirerek, Muhafazakâr Parti'nin Genel Başkanlığı'na seçilmeyi başarmıştı. Hukuk ve kimya öğrenimi gördü.

Tirpitz, Alfred von (1849-1930): Alman Amirali. 1897-1916 yılları arasında, Almanya'da Donanma Bakanı iken, açık denizlerde savaşabilecek güçlü bir donanma oluşturdu.

Tito, Josip Broz (1892-1980): İkinci Dünya Savaşı'nda, İşgalcilerle savaşan komünist Partizanlara liderlik ettikten sonra, Yugoslavya'da iktidarı

ele geçirdi. 1945-1953 yılları arasında Başbakanlık yaptı, 1955 yılında Devlet Başkanı oldu. Bağımsız bir çizgi izleyen ilk komünist liderdir.

Togliatti, Palmiro: İtalyan politikacı. 1924 yılında, Komünist Partisi Genel Başkanı oldu.

Togo, Kont Heihachiro (1847-1954): Japon Amirali. 1905 yılında Port Arthur'da, Rus Donanması'nı büyük bir yenilgiye uğrattı.

Tojo, Hideki (1884-1948): Japon asker ve politikacısı. 1941-1944 yılları arasında Başbakanlık yaptı. Müttefikler tarafından, savaş suçlusu olarak kurşuna dizildi.

Troçki, Leo (Lev Davidoviç Bronstein) (1879-1940): Sovyet devrimci öncülerinden. Stalin'in emrinde çalışırken onun görüşlerine itiraz etti ve 1929 yılında sürgüne gönderildi.

1955 yılında Yugoslavya Devlet Başkanı olan Josip Broz Tito.

rildi. Meksika'da öldürüldü.

Trudeau, Pierre Elliott (1919-): Kanadalı devlet adamı. 1968-1979 ve 1980-1984 arasında Başbakanlık yaptı. Onun zamanında, İngilizce ve Fransızca, ülkede resmi diller olarak kabul edildi.

Truman, Harry S. (1884-1972): 33. ABD Başkanı. 1945 yılında Demokrat aday olarak seçimi kazandı ve 1953 yılına değin görev yaptı. 1945 yılında iki Japon kentine atom bombası atılmasına karar verdi. 1950 yılında da Amerikan birliklerini Kore'ye gönderdi.

Tubman, William Vacanarat Shadrach (1895-1971): Liberyalı politikacı ve hukukçu. 1944 ve 1971 yılları arasında Devlet Başkanlığı yaptı.

Venizelos, Elefterios (1864-1936): Yunan devlet adamı ve diplomat. Girit Adası'nda doğdu. Yunanistan'ın önde gelen politikacılarından biridir. Doğum yeri olan Girit'te, Osmanlılara karşı isyan hareketleri başlattı. Sekiz kez Başbakanlık yaptı. Almanya yanlısı Kral Konstantin'e karşı gelerek, 1. Dünya Savaşı'na müttefiklerin yanında girdi.

Verwoerd, Hendrick Fransch (1901-1966): Güney Afrikalı politikacı. Apartheid doktrininin en katı uygulayıcılarından biri oldu. Başbakanlığı zamanında, Güney Afrika'nın, İngiliz Milletler Topluluğu'ndan ayrılmasını sağladı. 1962 yılında Cumhuriyeti ilan etti. 1966 yılında öldürüldü.

Voroslov, Kliment Yefremoviç (1881-1969): Sovyet General ve devlet adamı. 1941 yılında Leningrad

savunmasına komuta etti. 1953-1960 arasında Devlet Başkanı oldu.

Vorster, Balthazar Johannes (1915-): Güney Afrikalı politikacı. 1978-1979'da Devlet Başkanlığı yaptı. Yolsuzluk söylentileri üzerine istifa etti.

Wainwright, Jonathan Mayhew (1883-1953): Amerikalı General. Batan'ı savundu. 1942 yılında hapse atıldı. 1945 yılında kurtarıldı. 1947 yılına değin Dördüncü Ordu'nun komutanlığını yaptı.

Waldheim, Kurt (1918-): Avusturyalı diplomat. 1972-1981 yılları arasında Birleşmiş Milletler Genel Sekreterliği yaptı.

Wallace, George Corley (1919-): Amerikalı politikacı. Irk ayrımına karşı görüşleriyle tanınıyor. 1972 yılında uğradığı bir saldırı sonunda sakat kaldı.

Wavell, Archibald Percival (1883-1950): İngiliz Mareşal. 1939-1941 yılları arasında Ortadoğu'da Başkomutanlık yaptı ve İtalyan ordularını yenilgiye uğrattı. 1941-1943'te, Güneydoğu Asya Orduları Başkomutanı idi. 1943'ten 1947'ye kadar da Hindistan Genel Valiliği yaptı.

Wilhelm II (Friedrich Wilhelm Victor Albrecht) (1859-1941): Prusya Kralı ve son Alman İmparatoru. Krallık Victoria'nın büyük torunu. Zeki, fakat kibirli ve tezcanlı bir hükümdardı. Avusturya'nın verdiği destekle, Almanya'nın Birinci Dünya Savaşı'na girmesine neden oldu. 1918 yılında tahttan indirildi.

Wilhelmina (1880-1962): 1890 yılında Hollanda Kraliçesi oldu. 1901 yılında Mecklenburg-Schwerin Dü-

kü Henry ile evlendi. 1948 yılında tek çocuğu Jullana yararına tahttan feragat etti.

Wilson, (James) Harold (1910-): İngiliz devlet adamı ve politikacı. 1963-1976 arasında İşçi Partisi Genel Başkanı. 1964-1970 ve 1974-1976 dönemlerinde İngiltere Başbakanı oldu.

Wilson, Thomas Woodrow (1856-1924): ABD'nin 28. Başkanı (Demokrat, 1913-1921). ABD'yi Birinci Dünya Savaşı'na soktu. Milletler Birliği'nin kurulması için çok çaba

harcadı, birlik kuruldu, ancak ABD bu birliğe üye olmadı.

Wingate, Orde Charles (1903-1944): İngiliz Generali. "Wingate Akıncıları" denilen askerleriyle, İkinci Dünya Savaşı sırasında, Japonlarla, Birmanya topraklarında savaştı.

Yamamoto, Isoroku (1884-1943): Japon Amiral. 1941 yılında Pearl Harbour baskınına gerçekleştirdi.

Zhukov, Georgi Konstantinoviç (1890-1974): Sovyet Generali. 1941'de Moskova, 1942'de de Stalingrad savunmalarını yönetti. Berlin'e girerek Almanları teslim aldı.

20. YÜZYILDA İNGİLİZ BAŞBAKANLARI

Adı	Partisi	Görev Yılı
Arthur James Balfour	Muhafazakâr	1902-1905
Sir Henry Campbell-Bannerman	Liberal	1905-1908
Herbert Henry Asquith	Liberal	1908-1915
Herbert Henry Asquith	Koalisyon	1915-1916
David Lloyd George	Koalisyon	1916-1922
Arthur Bonar Law	Muhafazakâr	1922-1923
Stanley Baldwin	Muhafazakâr	1923-1924
James Ramsay MacDonald	İşçi	1924
Stanley Baldwin	Muhafazakâr	1924-1929
James Ramsay MacDonald	İşçi	1929-1931
James Ramsay MacDonald	Koalisyon	1931-1935
Stanley Baldwin	Koalisyon	1935-1937
Arthur Neville Chamberlain	Koalisyon	1937-1940
Winston Leonard S.Churchill	Koalisyon	1940-1945
Winston Leonard S.Churchill	Muhafazakâr	1945
Clement Richard Attlee	İşçi	1945-1951
Winston Churchill	Muhafazakâr	1951-1955
Sir Anthony Eden	Muhafazakâr	1955-1957
Harold MacMillan	Muhafazakâr	1957-1963
Alexander F.Douglas-Home	Muhafazakâr	1963-1964
Harold Wilson	İşçi	1964-1970
Edward Heath	Muhafazakâr	1970-1974
Harold Wilson	İşçi	1974-1976
James Callaghan	İşçi	1976-1979
Margaret Hilda Thatcher	Muhafazakâr	1979-1983
Margaret Hilda Thatcher	Muhafazakâr	1983-

Lloyd George

Attlee

Thatcher

20. YÜZYILDA ABD BAŞKANLARI

Adı	Partisi	D.Ö. yılı	Görev yılları
William McKinley	Cumhuriyetçi	1843-1901	1897-1901
Theodore Roosevelt	Cumhuriyetçi	1858-1919	1901-1909
William Howard Taft	Cumhuriyetçi	1857-1930	1909-1913
Woodrow Wilson	Demokrat	1856-1924	1913-1921
Warren G. Harding	Cumhuriyetçi	1865-1925	1921-1923
Calvin Coolidge	Cumhuriyetçi	1872-1933	1923-1929
Herbert C. Hoover	Cumhuriyetçi	1874-1964	1929-1933
Franklin L. Roosevelt	Demokrat	1882-1945	1933-1945
Harry S. Truman	Demokrat	1884-1972	1945-1953
Dwight D. Eisenhower	Cumhuriyetçi	1890-1969	1953-1961
John F. Kennedy	Demokrat	1917-1963	1961-1963
Lyndon B. Johnson	Demokrat	1908-1973	1963-1969
Richard M. Nixon	Cumhuriyetçi	1913-	1969-1974
Gerald R. Ford	Cumhuriyetçi	1913-	1974-1977
Jimmy Carter	Demokrat	1924-	1977-1981
Ronald W. Reagan	Cumhuriyetçi	1911-	1981-

ABD başkanları:
Hoover,
Truman,
Eisenhower,
Roosevelt,
Johnson.

20. YÜZYILDA SSCB BAŞKANLARI

Vladimir İlyiç Lenin:

Joseph Stalin:

Georgi Malenkov-Nikita Kruşçev:

Nikita Kruşçev:

Leonid Brejnev-Aleksî Kosigin:

Leonid Brejnev:

Yuri Andropov:

Konstantin Çernenko:

Mikhail Gorbachev:

Görev yılları

1917-1924

1924-1953

1953-1958

1958-1964

1964-1977

1977-1982

1982-1984

1984-1985

1985-

Lenin

Stalin

Brejnev

Çernenko

20. YÜZYILDA AVRUPA'DA HÜKÜM SÜREN KRAL VE KRALİÇELER

ALMAN İMPARATORLUĞU

BULGARİSTAN

II. Wilhelm 1888-1918

I. Ferdinand

1887-1918

ARNAVUTLUK

III. Boris

1918-1945

I. Zogu 1928-1939

I. Simeon

1943-1946

İtalyan III. Victor Emmanuel 1939-1944

I. Zogu 1944-1946

DANİMARKA

AVUSTURYA-MACARİSTAN

IX. Christian

1863-1906

İMPARATORLUĞU

VIII. Frederick

1906-1912

I. Franz Josef 1848-1916

X. Christian

1912-1947

I. Karl 1916-1918

IX. Frederick

1947-1972

BAVYERA (1918'de

II. Margrethe

1972-

Almanya'ya katıldı)

HOLLANDA

I. Otto 1886-1913

Wilhelmina

1890-1948

Luitpold (Naip) 1886-1912

Juliana

1948-1980

Ludwig (Naip) 1912-1913

Beatrix

1980-

III. Ludwig 1913-1918

BELÇİKA

İNGİLTERE

II. Leopold 1865-1909

VII. Edward

1901-1910

I. Albert 1909-1934

VIII. Edward

1936

III. Leopold 1934-1951

VI. George

1936-1952

I. Baudouin 1951-

II. Elizabeth

1952-

Uluslararası İlişkiler

İSPANYA

XIII. Alfonso	1902-1931
I. Juan Carlos	1975-

İSVEÇ

II. Oscar	1872-1907
V. Gustav	1907-1950
VI. Gustav Adolf	1950-1973
XVI. Carl Gustav	1973-

İTALYA

III. Victor Emmanuel	1900-1946
II. Umberto	1946

KARADAĞ (Halen Yugoslavya sınırları içindedir)

I. Nicholas (Prens olarak)	1860-1910
I. Nicholas (Kral olarak)	1910-1918

LÜKSEMBURG

Adolf of Nassau	1890-1905
IV. William	1905-1912
Marie-Adelaide	1912-1919
Charlotte	1919-1964
Jean	1964-

RUS

İMPARATORLUĞU

II. Nicholas	1894-1918
--------------	-----------

SİRBİSTAN (Halen Yugoslavya sınırları içindedir)

I. Peter	1903-1921
----------	-----------

YUGOSLAVYA

Alexander	1922-1934
II. Peter	1934-1945

LİHTENŞTAYN

II. Johann	1858-1929
I. Franz	1929-1938
II. Franz Josef	1958

MONACO

I. Albert	1889-1922
II. Louis	1922-1949
III. Rainer	1949-

NORVEÇ

VII. Haakon	1905-1957
V. Olav	1957-

OSMANLI İMPARATORLUĞU

II. Abdülhamid	1876-1909
V. Mehmet	1909-1920
VI. Mehmet	1920-1922
II. Abdülmecit	1922-1924
(II. Abdülmecit halife idi)	

PORTEKİZ

I. Carlos	1889-1908
I. Manuel	1908-1910

ROMANYA

I. Carol	1881-1914
I. Ferdinand	1914-1927
I. Michael	1927-1930
II. Carol	1930-1940
II. Michael	1940-1947

YUNANİSTAN

I. George	1865-1913
I. Constantine	1913-1917
I. Alexander	1917-1920
I. Costantine	1920-1922
II. George	1922-1923
Cumhuriyet	1923-1929
II. George	1933-1941
Alman işgali	1941-1944
Kral Naibi Piskopos Damaskinos	1944-1946
II. George	1946-1947
I. Paul	1947-1964
II. Constantine	1964-1973

20. YÜZYILIN POLİTİK CİNAYETLERİ

1900

29 Temmuz: İtalya Kralı I. Humbert, Monza'da, Gaetano Breschi tarafından öldürüldü.

1901

14 Eylül: ABD Başkanı McKinley, Leon Czolgosz tarafından öldürüldü, yerine Theodore Roosevelt geçti.

1902

8 Nisan: Rusya İçişleri Bakanı Sipyagin öldürüldü.

1903

10 Haziran: Sırbistan Kralı I. Alexander ile Kraliçe Draga, Sırp subaylar tarafından öldürüldü.

1908

1 Şubat: Portekiz Kralı I. Carlos ile Veliht Prens Louis, Lizbon'da Bulca ve Da Costa tarafından öldürüldü. 2. Manuel, Kral oldu.

1909

26 Ekim: Japon Prensi Ito, bir Koreli tarafından Harbin'de öldürüldü.

1911

14 Eylül: Rusya Başbakanı Piotr Stolypin, Kiev'de bir tiyatrodan, Mordka Bogrov adlı Yahudi devrimci tarafından öldürüldü.

1913

23 Ocak: Osmanlı Sadrazamı Nazım Paşa öldürüldü.

23 Şubat: Meksika Cumhurbaşkanı François Indalecio Madero katledildi.

18 Mart: Yunanistan Kralı I. George, Selanik'te, Schinas adlı bir Yunanlı tarafından öldürüldü

1914

16 Mart: Figaro editörü Gaston Calmette, Paris'te Bayan Caillaux tarafından öldürüldü.

28 Haziran: Avusturya-Macaristan Arşidükü Franz Ferdinand ile eşi Hohenburg Düşesi Sophie Chotek, Saraybosna'da, Bosnalı milliyetçi Gavrilo Princip tarafından öldürüldü.

30 Temmuz: Fransa'nın önde gelen sosyalist politikacılarından Jean Juures, Paris'te öldürüldü.

1918

16 Temmuz: Rus Çarı Nikolas ile ailesinin tüm bireyleri, Exaterinburg'da katledildiler.

31 Ekim: Macaristan Başbakanı Kont Stephen Tisza, Budapeşte'de askerler tarafından öldürüldü.

1922

22 Haziran: Kuzey İrlanda'nın North Down kentli temsilcisi Parlamento Mareşal Sir Henry H. Wilson, Londra'da öldürüldü.

24 Haziran: Alman Dışişleri Bakanı Dr. Walter Rathenau, Yahudi aleyhtarı bir gruba bağlı genç deniz subayları tarafından öldürüldü.

16 Aralık: Polonya Cumhuriyeti'nin ilk Cumhurbaşkanı Gabriel Narutowicz, Yüzbaşı Niewadowski tarafından öldürüldü.

1923

10 Mayıs: Lozan Konferansı'ndaki Rus delegelerinden Vaslav Vorovski, bir suikast sonucu hayatını kaybetti.

29 Haziran: Venezuela'nın ilk Cumhurbaşkanı Yardımcısı General J.O.Gomez öldürüldü.

20 Temmuz: General Francisco "Panço" Villa, Meksika'nın Parral kentinde katledildi.

*Mahatma Gandhi
(1869-1948)
Hindistan'ı,
İngiltere'den
kurtarabilmek
için şiddete
dayanmayan
bir kampanyanın
öncülüğünü yaptı*

1924

10 Haziran: İtalyan sosyalist lideri Giacomo Matteotti, faşist kırallık katiller tarafından öldürüldü.

1927

10 Temmuz: Serbest İrlanda Başkan Yardımcısı Kevin O'Higgins, öldürüldü.

1928

17 Temmuz: Meksika Cumhurbaşkanı General Alvaro Obregon öldürüldü.

1932

1 Mayıs: Fransa Cumhurbaşkanı Paul Doumer, Paul Gargalov adlı

*Rus Çarı 2. Nikolas ve ailesi,
Birinci Dünya Savaşı öncesi,
Kraliyet yatırıyla yaptıkları
bir gezi sırasında görülüyor.
1917 yılındaki devrim
sırasında Çar ve ailesi
tutuklanarak,
Ekaterinburg'da hapsedildi.
Daha sonra öldürüldükleri
sanılıyor.*

bir Rus göçmeni tarafından öldürüldü.

1933

30 Nisan: Peru Devlet Başkanı Luis Sanches Cerro, Abelardo Hurtado de Mendoza tarafından öldürüldü.

8 Kasım: Afganistan Kralı Nadir Şah, Abdül Halig adlı bir öğrenci tarafından öldürüldü.

1934

30 Haziran: Naziler, kendi parti üyeleri arasında bir kırım giriştiler. "Uzun Bıçaklıların Gecesi" olarak tarihe geçen olayda, Von Schleicher, Roehm ve bazı önemli Naziler

katledildi.

25 Temmuz: Avusturya Başbakanı Engelbert Dollfuss, Avusturyalı Naziler tarafından öldürüldü.

9 Ekim: Yugoslavya Kralı Alexander ile Fransa Dışişleri Bakanı Louis Bathou, Marseilles'da, Georgi ef adlı Hırvat terorist tarafından öldürüldüler.

1 Aralık: Josef Stalin'in yardımcılarından Sergei Kirov öldürüldü. Bu olay üzerine Rus Komünist Partisi içinde temizlik harekâtı başladı.

1935

8 Eylül: Louisiana Senatörü Huey Long, Baton Rouge'da, Dr. Carl A. Weiss tarafından öldürüldü.

1939

26 Ocak: Profesör Cristescu ile Romanya Başbakanı Armand Calinescu, özel muhafızlardan biri tarafından öldürüldü.

1940

19 Temmuz: Bir Amerikan basın kuruluşunun yönetmeni olan Samuel H. Chang, Şanghay'da öldürüldü.

21 Ağustos: SSCB'den sürgün edilen Leon Troçki, Meksika'nın Coycacan kentinde, Jacques Mornard ile İran'da doğan bir Belçikalı olan Frank Jacson tarafından öldürüldü.

1941

26 Temmuz: Fransız sosyalizminin önde gelen isimlerinden Marx Dormoy, bir saatli bomba ile Montellmar kentinde öldürüldü.

1942

5 Ocak: Fransa Genelkurmay Başkanı Yves Paringaux, Melun'daki Vichy Hükümeti İçişleri Bakanlığı binasında öldürüldü.

31 Mayıs: Çekoslovakya'nın Bohemya ve Moravya bölgelerindeki Alman temsilcisi Reinhard Heydrich, Çek milliyetçileri tarafından öldürüldü.

24 Aralık: Fransız Amirali ve politikacısı Jean Darlan, Cezayir'de Krallık yanlısı bir Fransız tarafından öldürüldü.

1943

11 Ocak: New York'ta, İtalyanca bir gazete çıkaran ve antifaşist İtalyan örgütlerinin liderliğini yapan Carlo Tresca, New York'ta öldürüldü.

1945

24 Şubat: Mısır Başbakanı Ahmed Mahir Paşa, Kahire'deki parlamento binasında öldürüldü.

28 Nisan: İtalyan diktatörü Benito Mussolini, Partizanlar tarafından öldürüldü.

1948

20 Ocak: Hindistan'ın dini ve politik liderlerinden Mohandas Gandhi, Yeni Delhi'de, Natheram Jodre adlı fanatik bir Hintli tarafından öldürüldü.

17 Eylül: BM Temsilcisi Kont Folke Bernadotte, Kudüs'te, Yahudi teroristler tarafından öldürüldü.

28 Aralık: Mısır Başbakanı Nokrashy Paşa öldürüldü.

1951

20 Temmuz: Ürdün Kralı Abdullah, Kudüs'te öldürüldü.

6 Ekim: Malaya'daki İngiliz Yüksek Komiseri Henry Gurney öldürüldü.

16 Ekim: Pakistan Başbakanı Liyakat Ali Han, Said Ekber tarafından öldürüldü.

1958

14 Temmuz: Irak Kralı Faysal ile Başbakan Nuri es-Said, Bağdat'ta öldürüldü.

1959

25 Eylül: Seylan (Sri Lanka) Başbakanı S.W.R.D. Bandaranaike, Budist bir rahip tarafından öldürüldü.

1960

29 Ağustos: Ürdün Başbakanı Hazza El Mecali, öldürüldü.

1963

8 Şubat: Irak Başbakanı Abdülkerim Kasım, Bağdat'ta öldürüldü.

1 Kasım: Güney Vietnam Başbakanı Ngo Dinh Diem, bir askeri darbe sırasında öldürüldü.

22 Kasım: ABD Başkanı John F. Kennedy, Texas eyaletinin Dallas kentinde Lee Harvey Oswald tarafından öldürüldü, yerine Lyndon B. Johnson geçti.

1965

21 Şubat: Zenci Müslümanların lideri Malcolm X, New York'un Manhattan yöresinde öldürüldü.

1966

6 Eylül: Güney Afrika Başbakanı Dr. Verwoerd, Cape Town'daki parlamento binasında öldürüldü.

1967

25 Ağustos: Amerikan Nazilerinin lideri George Rockwell öldürüldü.

1968

4 Nisan: ABD'de insan hakları savunucusu Dr. Martin Luther King, Tennessee eyaletinin Memphis kentinde vuruldu.

5 Haziran: ABD'de Senatör Robert Kennedy, Sirhan Bışara Sirhan adlı Ürdünlü tarafından Los Angeles'da vuruldu, 25 saat sonra öldü.

1969

5 Temmuz: Kenya Ekonomik Planlama Bakanı Tom Mboya, Nairobi'de öldürüldü.

1971

28 Kasım: Ürdün Başbakanı Vaffi Tal, Kahire'de öldürüldü.

12 Aralık: Kuzey İrlanda Senatörü Jack Barnhill, İrlanda Cumhuriyeti sınırı yakınındaki evinde öldürüldü.

1973

2 Mart: ABD'nin Sudan Büyükelçisi Cleo Noel, Maslahatgözar George Curtis Moore, Belçika Maslahatgözarı Guy Eld, Hartum'daki Sudan Arabistan Büyükelçiliği'ne yapılan bir baskınla öldürüldüler. Teroristler, ABD'li Senatör Robert Kennedy'nin katili Sirhan Bışara Sirhan'ın serbest bırakılmasını istiyorlardı.

10 Mart: Bermuda'da Vali Sir Richard Sharples ile yardımcısı Yüzbaşı Hugh Sayers, valilik binasında öldürüldüler.

20 Aralık: İspanya Başbakanı Luis Carrero Blanco, Madrid'de öldürüldü.

1974

12 Mart: Dublin Parlamentosu'nun Protestan üyesi Senatör Billy Fox, Ulster Özgürlük Savaşçıları tarafından, İrlanda Cumhuriyeti'nin Monaghan yöresinde öldürüldü.

30 Haziran: Martin Luther King'in annesi Bayan Albert King, Georgia eyaletinin Atlanta kentinde bir kilisede org çalmakta olduğu sırada öldürüldü.

1975

25 Mart: Suudi Arabistan Kralı Faysal, akli dengesi bozuk yeğeni tarafından öldürüldü, yerine Veliaht

Prens Halid bin Abdülaziz tahta geçti.

15 Ağustos: Bangladeş'te, Şeyh Mucibur Rahman, askeri bir darbe sırasında öldürüldü. Kandahar M. Ahmet, yemin ederek Devlet Başkanı oldu.

24 Ekim: Türkiye'nin Paris Büyükelçisi İsmail Erez, arabası içinde vurularak şehit edildi (Bkz. Türkiye).

27 Kasım: Guinness Rekorlar Kitabı'nın yayıncısı ve Editörü Ross McWhirter, Londra yakınlarındaki Enfield'da, evinde öldürüldü.

23 Kasım: CIA'nın Yunanistan bölge sorumlusu Richard Welch, Atina'da öldürüldü.

1976

13 Şubat: Nijerya Devlet Başkanı General Murtala Muhammed, bir askeri darbe sırasında öldürüldü.

16 Haziran: Lübnan'da ABD Büyükelçisi Francis Meloy, Ekonomik Müsteşarı Robert Waring ve Lübnanlı şoförleri, Beyrut'ta kaçırıldıktan sonra öldürüldüler.

21 Temmuz: İngiltere'nin İrlanda Büyükelçisi Christopher Ewart-Biggs ile sekreteri, arabalarının altına yerleştirilen bir bombanın, Dublin'in birkaç kilometre dışında patlaması sonucu öldüler.

1978

16 Mart: İtalya'da beş kez Başbakanlık yapan Aldo Moro, Roma'da teroristler tarafından kaçırıldıktan sonra ölü bulundu. Moro'nun beş koruma görevlisi de öldürüldü.

10 Nisan: 7 Mart günü kaçırılan Belçikalı milyoner Baron Charles Bracht'in cesedi, Antwerp'te bulundu.

1979

14 Şubat: ABD'nin Afganistan

Büyükelçisi Adolph Dubs kaçırılarak, rehlin tutulduğu otelde, Afgan askerleri tarafından düzenlenen kurtarma operasyonu sırasında öldürüldü.

22 Mart: İngiltere'nin Hollanda Büyükelçisi Sir Richard Sykes ile hizmetçisi öldürüldü.

30 Mart: İngiliz Parlamentosu'nun Muhafazakâr üyesi Airey Neave, Avam Kamarası'nın hemen önünde, arabasının altında patlayan bir bomba ile can verdi.

27 Ağustos: Amiral Mountbatten, 14 yaşındaki torunu Nicholas ve 15 yaşındaki denizci Paul Maxwell, bindikleri tekneye IRA tarafından yerleştirilen bombanın, İrlanda'nın Sligo Körfezi'nde patlaması sonucu can verdiler. Üç kişi daha ağır şekilde yaralandı, bunlardan 82 yaşındaki Lady Brabourne, ertesi gün öldü.

7 Aralık: İran Şahı'nın yeğeni Prens Şehriyar Şefik, Paris'te öldürüldü.

1980

24 Mart: San Salvador Başpiskoposu Monsenyor Oscar Romero, halkı takdis ederken öldürüldü.

12 Nisan: Liberya Devlet Başkanı William Tolbert, Başçavuş Samuel Doe tarafından gerçekleştirilen bir askeri darbe sırasında öldürüldü.

17 Eylül: Nikaragua'nın Devlet eski Başkanı General Anastasio Somoza, Paraguay'ın başkenti Asunción'da öldürüldü.

1981

30 Mayıs: Bangladeş Devlet Başkanı Ziya-ür Rahman, isyan eden subaylar tarafından Çittagong'da öldürüldü.

30 Ağustos: İran Başbakanı Muhammed Ali Reza ile Muhammed

Cevad Bahonar, bomba yüklü bir arabanın patlatılması sonucu öldüler.

5 Eylül: İran Başsavcısı Ayetullah Ali Kuddusi, Tahran'daki bürosunda patlayan bir bomba ile can verdi.

6 Ekim: Mısır Devlet Başkanı Enver Sedat, Kahire'de bir gösteri sırasında öldürüldü. Olayda üç kişi daha hayatını kaybederken, 27 kişi de yaralandı.

14 Eylül: Lübnan'da Cumhurbaşkanlığı seçimini kazanan Beşir Cemayel, Doğu Beyrut'ta patlayan bir bomba ile hayatını kaybetti.

1982

21 Ağustos: Filipinler'de muhalefet lideri Benigno Aquino, üç yıldır sürgünde bulunduğu ABD'den yurduna döndüğü anda, Manila Havaalanı'nda uçaktan iner inmez öldürüldü.

1983

9 Ekim: Birmania'nın başkenti Rangun'da, Güney Kore Hükümeti'nin üç üyesi, esrarengin bir bombanın patlaması sonucu öldüler.

19 Ekim: Grenada'da Başbakan Maurice Bishop ile üç bakanı, bir anlaşmazlık sonucu, askerler tarafından vurularak öldürüldüler.

7 Aralık: Belfast'ta, İrlanda Ulusal Meclisi üyesi Edgar Graham, IRA üyesi silahlı kişiler tarafından vurularak öldürüldü.

1984

3 Şubat: İngiltere'nin Birmingham kentinde, iki gün önce kaçırılan Hintli diplomat Ravindara Mnat-re öldürüldü.

15 Şubat: Sina'daki Barış Gücü'nün Amerikalı komutanı Leamon

Hunt, Roma'da "Komünist Savaşçılar Partisi" tarafından öldürüldü.

28 Mart: Atina'daki İngiliz Büyükelçiliği Birinci Sekreteri Kenneth Whitty, öğle yemeği için evine giderken, arabasının içinde öldürüldü.

16 Mayıs: İngiliz bankerli Dennis Skinner, Moskova'da oturduğu daireden 12 kat aşağı düşerek öldü. Ölümü etrafındaki sır çözülemedi.

31 Ekim: Hindistan Başbakanı Bayan İndira Gandhi, koruma görevlileri arasındaki Sihler tarafından vurularak öldürüldü.

27 Kasım: Hindistan'da, Yüksek Komiser Yardımcısı Percy Norris, arabasının içinde vurularak öldürüldü.

1985

13 Ocak: Libya Basın ve Kültür Ataşesi, Roma'da öldürüldü.

1 Şubat: Federal Almanya Uzun ve Havacılık Sanayii Başkanı Ernst Zimmermann, evinde uğradığı silahlı saldırı sonucunda öldürüldü.

1 Nisan: Atina Ceza Mahkemesi Savcısı Yeorgios Theophanopoulos, öldürüldü. Cinayeti, Devlete Karşı Direniş adlı bir grup üstlendi.

19 Nisan: Afgan direniş liderlerinden İslami Devrim Hareketi Partisi Başkanı Molla Seyfullah öldürüldü.

18 Eylül: Ürdünlü gazeteci Mişel Numari, Atina'da vurularak öldürüldü.

5 Kasım: Meksikalı diplomat Gu-avedo, SSCB'nin başkenti Moskova'da öldürüldü.

İsveç Başbakanı Olof Palme, 1 Mart 1986 günü vurularak öldürüldü.

Bilim, Teknoloji ve Tıp

KAVRAMLAR VE DEYİMLER

aerosol: İçinde bulunan basınçlı gazın etkisiyle dışarıya püskürtme yapan, çeşitli kimyasal maddelerin, parfüm ve kokuların, böcek ilaçları-

nın ve benzerlerinin doldurulduğu kutu.

air condition: W.H. Carrier tarafından, havayı temizlemek, tazelemek ve mekânlarının ısılarını ve nemlilik derecelerini denetlemek için kullanılan sistem.

appleton tabakası: F tabakası olarak da bilinir. İyonosferin üç tabakasından en üstte olanıdır. Bu iyonize katman, güneşten gelen ultraviyole radyasyondan oluşur ve radyo dalgalarını dünyaya geri yansıtır.

atom sayısı: Bir elementin atom çekirdeği çevresinde dönen elektronların sayısı, o elementin atom sayısını belirler.

bakalit: Lik plastik ya da sentetik reçine. 1908 yılında L.H.Baekeland tarafından bulundu.

batisfer: Derin deniz araştırma ve incelemelerinde kullanılan özel bir dalış aygıtı. İki kişi ile birlikte gerekli malzemeleri alacak büyüklükteki bu aygıt, çok büyük derinliklere dalma yeteneğine sahiptir. 1930 yılında W.Beebe tarafından bulundu.

batiskaf: Denizaltında yapılan araştırmalarda kullanılan bir aygıt. İçinde, küre şeklinde bir kabin dışında, sahra bölümü ve yüzdürücü bölüm bulunur. 1948 yılında A.Piccard tarafından bulundu.

bellirslizlik prensibi: Bir parçacığın durumunu ve hareket miktarını (moment) sınırlı bir kesinliğin ötesinde tam olarak hesaplayabilmek olanaksızdır. Çünkü durumu hakkın-

Denizaltı araştırmalarında yardımcı olan batiskaf.

Matematikte büyük ölçüde yardımcı olan bir mikrobilgisayar.

da daha doğru bilgi sağlandıkça, momentine ilişkin bilgi, doğruluk derecesini o oranda yitirir.

betatron: Belirli bir manyetik alandaki elektronları hızlandırarak sürekli bir yüksek enerji parçacıkları akımı yaratan aygıt. 1939 yılında D. Kerst tarafından bulundu.

bulut odası: Nükleer mühendislik bilminde, içinde, doymuş gaz ya da havanın genişleme yoluyla soğutulabildiği odalara verilen ad. Bu yöntemle, iyonize edilmiş parçacıklar, yağmur damlacıkları biçiminde görülebilirler. 1911. yılında C.T.R. Wilson tarafından geliştirildi.

büyük patlama teorisi: Evrenin bugün bildiğimiz halinin, çok büyük bir patlama sonucu ortaya çıktığını kabul eden varsayım. Bu varsayıma göre, söz konusu patlama, 20 milyar

yıl önce gerçekleşti. O günden bu yana evren, sürekli bir genişleme halinde.

çelik ciğer: Mekanik pompalar aracılığıyla vücudun solunum gereksinimini karşılayan ve akciğer işlevi gören aygıt. 1927 yılında P.Drinker tarafından bulundu.

dakron: Bkz. terilen.

dalış takımı: Su altında yapılan araştırma ve incelemeler sırasında kullanılan yapay solunum aygıtı. Yüzü lylce örten bir maske, bir solunum borusu ve sıkıştırılmış hava içeren bir tüpten oluşur. 1942 yılında Jacques Cousteau ve E.Gagnan tarafından geliştirilmiştir.

DPT: Tam adı diklอร์ดipenil trikloretan olan bir böcek öldürücü. 1931 yılında P.Muller tarafından bulundu.

Diels-Alder tepkimesi: Bir aldehid, asit ya da ester ile birleştirilmiş diyen arasındaki tepkime sırasında oluşan dalresel bileşke. 1928 yılında Otto Diels ve Kurt Alder tarafından geliştirildi.

dijital bilgisayar: Her biri, birer uyarıya bağlantılı olan basamakların, uygun biçimde kodlanması sistemiyle çalışan bilgisayar.

diod: İki elektrodlu termik lamba ya da tüp. Elektrodlardan biri anot, diğeri de katoddur. 1904 yılında Sir J.A. Fleming tarafından bulundu.

dizel motoru: 1892 yılında, Alman mühendis Rudolf Diesel tarafından bulunan kuvvetle sıkıştırılmış hava içine püskürtülen yakıtla çalışan, içten yanmalı motor tipi.

DNA: Deoksiribonükleik asidin kısaltılmışı. DNA'lar, canlı hücrelerin arkasındaki "beyin"lerdir. Kromozomlar ve virüsler içinde, uzun, ipliksi bir biçim alırlar. Nükleik asitler (Bkz. RN A), kalıtım özellikleri açısından önemli işlevlere sahiptirler.

dumansız barut (kordit): Nitrogliserin, selüloz nitrat ve jelatinin bir ip ya da telin üzerine sıkıştırılmasıyla elde edilen patlayıcı madde. 1889 yılında, Dewar ve Abel tarafından bulundu.

elektrik ampulü: İçinde, genellikle tungstenden yapılmış bir tel bulunan cam hazne. İçinden elektrik geçtiğinde, "filament" adı verilen bu tel parlar ve çevresine ışık saçar. Cam haznenin içinde bir de gazı vardır. 1879 yılında T.A. Edison tarafından bulundu.

elektron: Küçük, negatif yüklü atom parçacığı. Nötr durumdaki her

atomda, çekirdeğindeki protonlara eşit sayıda elektron, çekirdeğin çevresindeki yörüngelerde döner.

elektron mikroskobu: Işık mikroskobuna benzer, ancak çok daha büyük bir analiz gücüne sahiptir. Bir elektron tabancasından fırlatılan birbirine koşut bir çift elektron ışığı, hedeflenen nesneyi 1500 kez büyütür. 1933 yılında, Knoll ve Ruska tarafından bulundu.

elinvar: İçeriğinde, değişken miktarlarda mangan ve tungsten de bulunan nikel-çelik alaşımı. Genellikle, saatlerin içinde bulunan çok ince yayların yapımında kullanılır. Elastikiyeti, ısı değişimlerinden hemen hiç etkilenmez. 1896 yılında C.E. Guillaume tarafından geliştirildi.

foton: Örneğin ışık gibi, bir elektromanyetik radyasyon birimi.

freon: Yangın söndürücülerde ve aerosollarda kullanılan soğutucu özelliğe sahip, etan metan karışımı. 1930 yılında, T. Midgley tarafından bulundu.

gaz türbini: İç yanma aracılığıyla, sıvı bir yakıtın kimyasal enerjisini, mekanik enerjiye dönüştüren motor.

Geiger sayacı: Radyoaktiviteyi bulmaya ve değerini ölçmeye yarayan aygıt. 1913 yılında J.H.W. Geiger tarafından bulundu.

gramofon: Üzerinde sürekli spiral bir yiv bulunan plaklar üzerine ses kaydı yapabilen aygıt. Aygıtın ucuna takılan bir iğne ile, plak üzerindeki ses, yeniden duyulabilir hale dönüştürülür. ABD'de genellikle fonograf adıyla bilinir.

güneş pili: Güneşin radyasyonundan aldığı ışık enerjisini elektrik-

sel enerjiye çeviren bir fotoelektrik hücreli. Genellikle yapay uydularda kullanılır. 1954 yılında D.Pearson, C.Fuller ve G.Pearson tarafından geliştirildi.

havagemisi: Belirli bir güçle çalışan ve havadan daha hafif olan uçucu aygıt. Bir iç şasiye sahip olanları olduğu gibi, yarı şasılı ya da hiç şasisiz olup da içindeki gaz aracılığıyla biçimi ve büyüklüğü belirlenleri de vardır.

helikopter: Kanat yerine pervane kullanarak havada uçabilen araç. Belirli bir güçle çalışan bu pervaneler, aracın dik bir biçimde inip kalkmasına elverişli biçimdedir.

hemogloblin: Kandaki alyuvarlarda bulunan ve oksijenin, vücutun organ ve dokularına ulaştırılmasında katkıda bulunan kırmızı renkli madde.

hidrofoil: Tekne kısmı, kanat şeklinde destekler üzerine konmuş olan ve çok hızlı yol alabilen bir gemi türü. Aygıt, jet motorlarının ya da pervanelerinin yardımıyla, havada ve suda hareket edebilir. Çok hızlandığı zaman, tekne bölümü, su üzerinden iyice uzaklaşır.

hidrojen bombası: Atomları, helyum oluşturmak üzere yoğunlaştırılmış bir tür atom bombası. Yoğunlaştırma işlemi sırasında çok aşırı miktarda enerji açığa çıkar. Patlayıcı gücü, İkinci Dünya Savaşı'nın sonunda Japonya'ya atılan atom bombalarından bin kez daha fazladır.

holografi: Kamera ya da mercek yerine, lazer kullanılarak, üç boyutlu görüntü elde etmek yöntemi. 1947 yılında D.Gabor tarafından bulundu.

hoverkraft: Su üzerinde ya da karda çok hızlı hareket edebilen araç.

Aşağı doğru püskürtülen şiddetli hava sayesinde, yol aldığı yüzeyin bir miktar üzerine çıkar. 1955 yılında, Sir C.Cockerell tarafından bulundu.

İçten yanmalı motor: Pistonun ardına gizlenmiş bir silindiri aracılığıyla yanmanın kontrol edilmesiyle, benzin ya da mazotun yakılmasıyla elde edilen enerjiyi mekanik enerjiye dönüştüren motor türü.

İnsülin: Omurgalı hayvanların pankreasında salgılanan ve şeker metabolizmasını denetleyen bir hormon. Kullanıldığı zaman kan şekeri miktarı azaldığından, şeker hastalığının tedavisi açısından büyük önem taşır. 1921 yılında Banting ve Best tarafından bulundu.

invar: Son derece küçük bir genleşme özelliğine sahip olan demir-nikel-karbon alaşımı.

iyonosfer: Üst atmosferin, radyo sinyallerini geri gönderen ve böylelikle küremizde radyo yayınlarının yapılmasına olanak sağlayan tabakası.

iyonoskop: Televizyon kamerasının ana unsuru olan tüp. Optik görüntüleri, elektronik itici güç haline dönüştürür.

izafiyet teörisi: Einstein tarafından geliştirilen bu teoriye göre, devinimi tam olarak ölçebilmek olanaksızdır. Devinim, ancak verilen bilgilerce oluşturulan çerçeve içinde ölçümlendirilir. Söz konusu bilgiler içerisinde, zaman ya da uzay zamanı da olabilir.

izotop: Bir elementin aynı atom sayılarına sahip olan (çekirdeğindeki proton sayısı açısından) ancak, çekirdek içindeki nötron sayılarının farklılığı nedeniyle farklı atomik kürelere sahip türleri.

jeodozik yapılar: Kafes yöntemi ya da çelik destekler kullanılarak bir araya getirilmiş binalar ya da yapılar. Bu tür yapılarda, ağırlığın her tarafa eşit biçimde dağılmasını sağlamak amacıyla, üçgen ya da poligon biçimi kullanılır.

jeomanyetizm: Dünyanın kendi doğal manyetizması.

jet motoru: Oluşturduğu sıcak gaz akıntısının yol açtığı tepkime gücüyle uçağın atmosferde yol almasını sağlayan motor türü. 1930 yılında Sir Frank Whittle tarafından bulundu.

jiroskobik monoray: Bir tek ray üzerinde hareket eden monoray. Jiroskop sistemiyle dik tutulur. Louis Brennan tarafından bulunmuştur.

karbon-14 tarihlemesi: Çok eski kalıntıların tarihlerinin hesaplanmasında kullanılan bir sistem. Canlı organizmalar, atmosferdeki karbondioksitten radyoaktif karbon-14 emerler. Ölümden sonra, karbon-14 belirli bir hızla çürür. Böylece, ölümden sonra geçen zamanı hesaplama olanağı doğar. 1947 yılında W.F.Willard tarafından bulundu.

karotenoidler: Bitkilerde bulunan sarı, turuncu ya da kırmızı renkli pigmentler grubu. Kanatlardaki tüylerde olduğu gibi, kimi hayvansal yapılarda da bulunabilirler.

kıtaların sürüklenmesi: A.L.Wegen tarafından, anakaraların oluşumuna ilişkin olarak geliştirilen bir teori. Bu teoriye göre, önceleri, tüm anakaralar bir tek parça halindeydi. Zaman içinde bu büyük kütleler kopmalar oldu ve anakaralar yavaş yavaş birbirlerinden uzaklaştılar.

kıyaslamalı bilgisayar: Elektrik akımı, voltaj ve dirence dayanan, de-

ğişken numerik amplitüdlerle çalıştırılan bilgisayar.

kineskop: Televizyonda, yansıtılan görüntülerin, elektronik reproduksiyonu için kullanılan bir katod ışını tübü.

klorofil: Bitkilerin yapraklarında bulunan ve onlara yeşil rengi veren, aslında iki yeşil, iki de sarı pigmentten oluşan kimyasal madde.

kozmetik ışınlar: Dış uzaydan gelen ve son derece delip geçici niteliğe sahip olan ışınlar.

kristalografi: Kristallerin yapısını ve sınıflandırılmalarını inceleyen bilim dalı.

kuantum teorisi: Işık ve öteki enerji türlerinin, ayrı enerji paketleri (kuanta) halinde verilmesi teorisi.

lazer: "Uyarılmış radyasyon emisyonu aracılığıyla ışık amplifikasyonu" anlamına gelen İngilizce, "Light Amplification by Stimulated Emission of Radiation" sözcüklerinin baş harflerinden oluşan kısaltmayla adlandırılan aygıt. 1954 yılında, C.H.Townes tarafından bulundu. Son derece yoğun, yönlendirilebilir bir ışık ışını oluşturur. Bu ışığın fazla yoğunlaştırılması ve bir noktada odaklaştırılması durumunda, çok büyük bir ısı elde edilebilir.

litium: Bilinen en hafif katı madde. Gümüş beyazı parlaklığındadır. Sodyumu andırırsa da ondan çok daha az aktiftir. Alaşımlarda kullanılır.

magnetron: Mikrodalga bölgesinde, yüksek güçte salınma oluşturan, termiyonik bir lamba. Genellikle radarlarda kullanılır.

mazer: Atomlardaki ya da moleküllerdeki enerjili değişimlerinden yararlanılan bir mikrodalga yükselticisi.

meson: Kütleleri, elektron kütleleri ile proton kütleleri arasında bulunan, kararsız atom parçacıkları grubu.

nylon: Uzun zincirli sentetik polimerik aminler grubunun herhangi bir üyesinden elde edilebilen plastik bir madde. Dokumalara, çok büyük dayanıklılık kazandırır.

neopren: Doğal kauçuktan daha dayanıklı olan ve sıcaklığa karşı daha büyük direnç gösteren bir tür sentetik kauçuk.

neptünyum: Uranyumdan plutonyum elde ederken bir ara madde olarak oluşan element.

nötrino: Nötronların ve mesonların kayboluşu sırasında dışarı verilen, kararsız bir tür birincil parçacık. Kütlesi yoktur ve elektriksel olarak nötr (yüksüz) durumdadır.

nötron: Hidrojen dışında tüm atomların çekirdeklerinde bulunan yüksüz parçacık.

nükleer reaktör: Çatlayıp yanılma niteliğine sahip maddelerin, bu niteliğe sahip olmayan maddelerce denetlenerek nükleer tepkimelere sokulduğu büyük tesisler.

nükleer asit: Nükleotid zincirlerinden oluşan büyük moleküller. Tüm canlı varlıklarda bulunurlar. Tüm genetik kodların depolandığı ve aktarıldığı ana yapılardır (Bkz. DNA ve RNA).

otojir: Dönen kanatlı bir uçak türü. Havada kalabilmesi, serbestçe dönen rotorların üzerindeki havanın hareketli sayesinde gerçekleşir. 1923 yılında J.L. de la Cierva tarafından bulundu.

polietilen: Bir tür yapışkan plastik madde. Politen ya da alkaten olarak da bilinir. Kolayca bükülebilir,

kimyasal direnci fazladır. Daha çok izolasyon maddesi olarak kullanılır.

polimer: Polimerizasyon yoluyla elde edilen, yüksek molekül ağırlığına sahip bir kimyasal bileşke. Plastiklerin çoğu polimerdir.

polyester: Polihidrik alkollerden biri ile, polibasik asitlerden birinden elde edilen bir polimer. Sentetik reçinelerin, liflerin ve plastiklerin yapımında kullanılır.

positron: Pozitif yüklü elektron. Elektronla aynı kütleye ve ters yönde, ancak aynı elektriksel yüke sahip olan birincil bir parçacık.

radar: Radyo dalgalarının yansımaları yoluyla, cisimlerin yerlerini ve uzaklıklarını saptamaya yarayan, gemilerde, uçaklarda, füzelerde, uydularda ve benzer hareketli cisimlerde çok kullanılan bir aygıt.

radyo: Elektromanyetik dalgalar aracılığıyla ses ya da bilgi iletimi.

radyoaktivite: Atom çekirdeklerini anında parçalayarak, kararsız elementlerden alfa, beta ya da gama ışınları almak.

radyometre: Işın enerjisinin mekanik enerjiye dönüşümünü ölçen aygıt.

radyo teleskop: Optik teleskopta olduğu gibi ışık toplama yerine, yönlendirilebilen bir anten aracılığıyla uzaydaki radyo enerjili toplanan teleskop türü.

RNA: Ribonükleik asit sözcüklerinin kısaltılmışı. DNA'ya benzer. Ancak, DNA'daki thymine maddesi, yerini uracile bırakmıştır.

sabit durum teorisi: 1948 yılında F.Hoyle, H.Bondi ve T.Gold tarafından ortaya atılan bu teoriye göre, evrenin genişlemesi, uzayın her yerinde sürekli olarak madde yaratılma-

sıyla denklenmektedir.

selofan: 1908 yılında J.Brandenberger tarafından bulundu ve selülozdan yapılan parlak, saydam-ambalaj malzemesi. Selofan, madenin ticari adıdır.

sesli film: İlk başarılı sesli film gösterisi, L.de Forest'in bulduğu fonofilm yöntemiyle, 1923 yılında gerçekleştirildi.

sıvı helyum: Süper akışkanlık gibi, birçok önemli özelliklere sahip olan sıvılaştırılmış helyum.

sibemetik: Ana bilim dalları arasında, denetimi ve bağlantıyı sağlayan, araştırmalara yön verilmesini ve araştırma kurallarını inceleyen bilim dalı.

siklotron: Atom çekirdeklerini bombardıman etmek ve böylelikle yapay radyoaktif güç elde etmek için kullanılan bir aygıt. 1931 yılında E.Lawrence tarafından bulundu.

silikon devre: Çok küçültülmüş bir devreye yataklık eden silikon parçası. Karmaşık elektronik aygıtlarda, bu tür devrelerden çok sayıda kullanılır.

sinema kamerası: Objektif kapağını (optüratör) kamera içinde hareket eden filmin, eşzamanlı bir biçimde harekete geçirdiği kamera türü. Normal hızı saniyede 16 ya da 24 karedir.

spektograf: Işık tayfını üretmeye ve fotoğrafını çekmeye yarayan aygıt.

spektrohelyograf: Belirli dalga-boyundaki ışık aracılığıyla, güneşin fotoğrafını çekmeye yarayan aygıt.

spektrum: Işığın ya da bir başka radyasyonun ayrıştırılması sırasında, spektrografta görülen ışık bantları.

talyum: Fiziksel özellikleri kurşuna çok benzeyen bir yumuşak metal. Bileşimleri son derece zehirlidir.

televizyon: Görünebilir hareketli görüntülerin, elektronik araçlarla yansıtılması. Bu konuda ilk önemli denemeler, J.L. Baird ve W.Zworykin tarafından yapıldı.

terilen: Dakron olarak da bilinir. Naylona benzeyen, güçlü zincirli polyesterden elde edilen sentetik lifin ticari adıdır.

tiroksin: Tiroid bezi tarafından üretilen ve içeriğinde iyodin de bulunan bir amino asit.

transistör: Elektrik akımını yükselten, yarı iletken bir araç.

transuranik elementler: Periyodik tabloda, uranyumun gerisinde kalan elementler. Atom numaraları 92'nin üzerinde olan bu elementlerin tümü de radyoaktiftir.

triody: Bir anot, bir katot ve bir kontrol levhası olmak üzere, üç elektrod içeren termiyonik lamba. 1906 yılında, L.de Forest tarafından bulundu.

tükenmez kalem: Ucunda çok küçük bir bilya vardır. Bu bilya, üstündeki haznede bulunan yarı sıvı mürekkebi alır ve yazı sırasında kâğıda aktarır. 1919 yılında L.Biro tarafından bulundu.

uçak: Sabit kanatlı, havadan daha ağır ve uçabilen bir aygıt. Deniz ve kara tipleri olduğu gibi, hem karada, hem de denizde çalışabilenleri vardır. İlk başarılı uçuş denemesi 1903 yılında Wright kardeşler tarafından gerçekleştirildi.

uzunçalar: Dakıkada, 33 1/3 devir yapan modern plak. Ayrıca dakıkada 45 devir yapan plaklar da var-

dır. Disk şeklindeki plaklar ve bunları çalabilen gramofonlar, 1888 yılında, Emile Berliner tarafından bulundu. Daha önce, T.A. Edison 1878 yılında, silindirik şeklinde plaklar çalabilen fonografı yapmıştı. Stereo plaklar ise 1958 yılında üretilmeye başlandı.

X ışınları: Yüksek enerji elektronlarının bir cisim bombardımanı sırasında ortaya çıkan, çok kısa dalga boylu elektromanyetik dalgalar.

Yakıt pili: Bir yakıtın oksidasyonu sayesinde elektrik üreten pil. Bir anlamda akümülatöre benzerse de, çalışabilmesi için, elektrik yüklen-

mesine değil, oksijen ya da hidrojen gibi yakıtlara gereksinim vardır. 1959'da F.Bacon tarafından bulundu.

zerografi: Üzeri selenyum kaplanmış bir yüzeyin, optik bir görüntü üzerine tutulmasıyla, elektrostatik bir görüntü elde edilmesi esasına dayanan bir tür fotokopi sistemi. 1948 yılında, C.F. Carlson tarafından geliştirildi.

Zeeman etkisi: Bir maddenin, güçlü bir manyetik alana getirilmesiyle, spektrum çizgisindeki bileşelerin bireylere ayrılarak dağılması. 1896 yılında, P.Zeeman tarafından bulundu.

*Bir otomobil
fabrikasındaki
üretim
bandı.*

20. YÜZYILIN BULUŞLARI

BULUŞ	BULAN	ÜLKE	TARİH
Aerosol	L.D.Goodhue ve W.Sillivon	ABD	1941
Bakallı	Leo Bækeland	Belçika-ABD	1908
Batılskal	Augusto Piccard	Belçika	1948
Betatron	Donald Kerst	ABD	1939
Dalış takımı	Jacques Cousteau	Fransa	1942
Çamaşır makinesi	Hurley Machine Co.	ABD	
Çelik ciğer	Phillip Drinker	ABD	1927
Damperli kamyon	Coventry Climax Co.	İngiltere	1947
Disk fren	Dr. F.Lanchester	İngiltere	1902
Dondurulmuş besin	Clarence Birdseye	ABD	1925
Elektrik spürgesi	Cecil Booth	İngiltere	
Elektrikli battaniye	Simmons Co.	ABD	1946
Elektrikli tıraş makinesi	Jacob Schlick	ABD	1928
Elektron mikroskobu	M.Knoll, E.Rusko	Almanya	1933
Elektronik bilgisayar	J.G.Brainerd, J.P.Eckerd, J.W.Nauchly	ABD	1946
Elektronik televizyon	Vladimir Zworykin	ABD	
EMI yansıtıcısı	Godfrey Hounsfield	İngiltere	1971
Fotokopli makinesi	George C.Biedler	ABD	1907
Foton	Arthur Compton	ABD	1923
Gaz türbinli motor	R.Armengoud, C.Lemak	Fransa	1903
Gölger sayacı	Hans Geiger	İngiltere	1913
Güneş pilli	D.Pearson, C.Fuller, G.Pearson	ABD	1954
Helikopter	Paul Cornu	Fransa	1907
Hidrofil	Enrico Forlami	İtalya	1903
Hoparler	Horace Short	İngiltere	1900
Hoverkraft	Christopher Cockerell	İngiltere	1955
Jet motoru	Sir Frank Whittle	İngiltere	1930
Jilet	King Camp Gillette	ABD	1901
Kasetçalar	Phillips Co.	İngiltere	
Kauçuk köpüğü	Dunlop Co.	İngiltere	1928
Kıyaslamalı bilgisayar	Vannevar Bush	ABD	1925
Lazer	Theodore Maiman	ABD	1960
Magnetron	John Randall, Dr. H.A.H. Boot	İngiltere	1939
Mazer	Charles H.Townes	ABD	1954
Meson	Carl Anderson	ABD	1935
Müzikdolabı	John C.Dunton	ABD	1905
Naylon	Wallace Carothers	ABD	1935
Neon lambası	Georges Claude	Fransa	1910
Otojiir	Juan de la Cierva	İspanya	1923
Otomatik dijital bilgisayar	Howard Aiken	ABD	1944
Otomatik kumanda	Charles E.Kellering	ABD	1911
Otomatik Silah	John Browning	ABD	1918
Paslanmaz çelik	Harry Brearley	İngiltere	1913
Parkmetre	Carlton Magee	ABD	1935
Patlamaz Cam	John Wood	İngiltere	1905
Plastik teyp bandı	AEG Şirketi	Almanya	
Polaroid kamera	Edwin Land	ABD	1947
Radar	Dr. Albert Young, Leo C.Young	ABD	1922
Radar	Sir Robert Watson-Watt	İskoçya	1935
Radyo	Edwin H.Armstrong	ABD	1933
Radyo-telefon	Reginald Fessenden	ABD	1902

Bilim, Teknoloji ve Tıp

Radyo-telgraf	G.Marconi	İtalya	1901
Renkli fotoğraf filmi	Leopold Godowski	ABD	1935
Selofan	Jacques Brandenberger	İsviçre	1908
Sesli film	Emile Lauste	Fransa	1913
Sesli film	Dr. Lee de Forest	ABD	1923
Sıvı roket yakıtı	Robert H.Goddard	ABD	1926
Siklotron	Ernest Lawrence	ABD	1931
Tank	Sir Ernest Swinton	İngiltere	1914
Televizyon	John Loggie Baird	İskoçya	
Terilen	J.R.Whinfield, J.T. Dickson	İngiltere	
Transistör	J.Bardeen, W.Brattain, W.Shackly	ABD	
Teyp	Louis Blattner	İngiltere	
Triod	Dr. Lee De Forest	ABD	
Tungsten lambası	Irving Langmuir	ABD	1915
Tükenmez kalem	Laszlo Biro	Macaristan	1938
Uçak	Wilbur ve Orville Wright	ABD	1903
Uzunçalar	Peter Goldmark	ABD	1948
Üç boyutlu fotoğraf	Dennis Gabor	İngiltere	1965
Videoteyp	A.Poniatoff	ABD	
Yakıt pili	Francis Bakon	İngiltere	1959
Yalan makinesi	John A.Larson	ABD	1921
Yol işaretleri	Perey Shaw	İngiltere	1934
Zerograf	Chester Carlson	ABD	

BİLİM, TEKNOLOJİ VE BULUŞLARDA ÖNDE GELEN İSİMLER

Aiken, Howard Hathaway (1900-1973): Amerikalı matematikçi. 1944 yılında, ilk modern dijital bilgisayarı yaptı. Ağırlığı, 35 tondur.

Çamaşır makinesi, 1920.

Alder, Kurt (1902-1958): Alman kimyacı. Otto Diels'le birlikte, 1928 yılında Diels-Alder tepkimesini buldu. Bu buluş, günümüzdeki pek çok sentetik ürüne kapı açtı.

Appleton, Sir Edward Victor (1892-1965): İngiliz fizikçisi. 1926 yılında, iyonosferdeki Appleton ya da F katmanını buldu. Böylece, uzun menzilli radyo haberciliğine olanak sağladı.

Arrhenius, Svante August (1859-1927): İsveçli kimyacı. 1884 yılında, modern fiziksel kimyanın temellerini attı.

Aston, Francis William (1877-1945): İngiliz kimyacı. 1920 yılında, kütle spektografını geliştirdi, bu sayede, değişik izotopların bulunmasına olanak sağladı.

Baade, Walter (1893-1960): Alman gökbilimcisi. Daha sonra, Mount Wilson Gözlemevi (Paadena, California) ile Mount Palomar Gözlemevi'nde çalıştı. Onun bulguları yardımıyla, evren hakkındaki bilgilerimiz 20 kat daha arttı.

Baekeland, Leo Hendrik (1863-1944): Belçika doğumlu, Amerikalı kimyacı. 1909 yılında, ilk plastiklerden biri olan bakalliti buldu.

Baird, John Logie (1888-1946): İngiliz mühendis. 1924 yılında televizyonda bir durağan cisim göstermeyi başardı. 1926 yılında ise, hareketli bir görüntüyü TV ile aktardı. Mekanik tarama sistemi kullandı.

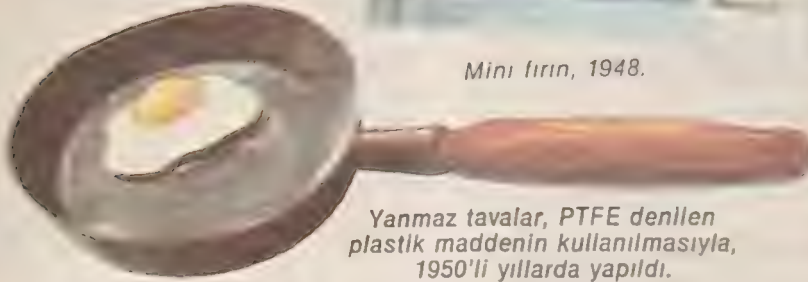
Bell, Alexander Graham (1847-1922): İskoçya doğumlu, Amerikalı bilgin. 1876 yılında telefonu, 1880'de fotofonu, 1887 yılında da gramofonu buldu.

Benz, Karl Friedrich (1844-1929): Alman mühendis. 1885 yılında kul-

Hesap makinesi, 1970'ler.

Mini fırın, 1948.

*Yanmaz tavalar, PTFE denilen
plastik maddenin kullanılmasıyla,
1950'li yıllarda yapıldı.*

lanılabilen ilk içten yanmalı motorlu otomobilin çizimlerini ve üretimini gerçekleştirdi.

Bernal, John Desmond (1901-1971): İngiliz fizikçi. İrlanda'da doğdu. Kristalografiye büyük katkılarda bulundu.

Bethe, Hans Albrecht (1906-): Amerikalı fizikçi. Alsace'da doğdu. Atom çekirdeği ve nükleer interaksyon konusunda bilime çok büyük katkılarda bulundu.

Biro, Laszlo (1900-): Arjantinli mucit. Macaristan'da doğdu. 1938 yılında tükenmez kalem buldu.

Blackett, Patrick Maynard Stuart

(1897-1974): İngiliz fizikçi. Atom parçacıkları tepkimesinin fotoğrafını çekmeyi başardı, ayrıca kozmik ışınlar üzerinde çalışmalar yaptı.

Bohr, Niels Hendrik David (1885-1962): Danimarkalı fizikçi. Nükleer fizik ve atom bombası konusunda çalışmalar yaptı. 1955 yılında, "Barışın Hizmetinde Atom" konferansını düzenledi.

Bondi, Hermann (1919-): Avusturya doğumlu, İngiliz matematikçi ve kozmolojist. Fred Hoyle ve Thomas Gold ile birlikte, sabit durum teorisini ortaya attı.

Bosch, Karl (1874-1940): Alman kimyacı. Sentetik nitrojenden gübre olarak yararlanmayı buldu. Sentetik nitrojen, Fritz Haber tarafından bulunmuştu.

Bragg, Sir William Lawrence (1890-1971): Avustralya doğumlu İngiliz fizikçi. Babası Sir William Henry Bragg ile birlikte, X ışınları kristalografisi konusuna öncülük etti.

Bragg, Sir William Henry (1862-1942): İngiliz fizikçi. Oğlu ile birlikte gerçekleştirdiği çalışmalar, DNA gibi çok önemli maddelerin analizinde büyük ölçüde yardımcı oldu.

Braun, Wernher Magnus Maximilian von (1912-1977): Şimdi Polonya sınırları içinde bulunan Alman topraklarında doğdu, Amerika'ya göç etti. Roket konusunun ilk öncülerinden biridir. Almanya'da iken V-2 füzelerini yaptı. Amerika'da, uzaya fırlatılan roketlerin yapımında büyük katkısı oldu.

Brennan, Louis (1852-1932): İrlanda doğumlu, İngiliz bilgin. Brennan torpidosunu ve Jiroskobik motorayı buldu.

Brode, Wallace Reed (1900-): Amerikalı fizikçi. Spektroskoptan, kimyasal maddelerin yapılarını öğrenmek amacıyla yararlandı.

Bush, Vannevar (1890-1974): Amerikalı elektrik mühendisi. 1925 yılında, ilk kıyaslamalı bilgisayarı yaptı. Uranyumdan atom bombası elde etmek için araştırmalarda bulundu.

Calvin, Melvin (1911-): Amerika li biyokimyacı. Bitkilerin ışık, karbondioksit ve su kullanılarak nişasta ve oksijen üretmeleri demek olan

fotosentez işlemini buldu.

Carlson, Chester Floyd (1906-1968): Amerikalı kaşif. 1938 yılında, ilk zerografik görüntüyü elde ederek, bu konuda bir çığır açtı.

Carothers, Wallace Hume (1896-1937): Amerikalı kimyacı. 1931 yılında, ilk naylon türünü buldu, daha sonra neopron denilen ilk başarılı sentetik kauçuğu elde etti.

Carrier, Willis Haviland (1876-1950): Amerikalı mühendis ve bilgin. Aircondition sistemini ve gökdelenlerin yapımında kullanılan tekniği buldu.

Carver, George Washington (1864-1943): Amerikalı botanikçi. Bir köle ailesinin oğlu. Tarımsal konulardaki çalışmalarıyla ünlü. Amerikan fıstığından 300, tatlı patatesten 100 yan ürün elde etti.

Chadwick, Sir James (1891-1974): İngiliz fizikçi. 1932 yılında nötronu buldu ve nükleer çalışmalara büyük bir katkıda bulundu.

Chapman, Sydney (1888-1970): İngiliz matematikçi ve jeofizikçi. Jeomanyetizm konusundaki çalışmalarıyla ün kazandı. Ay ve güneş dalgalarını inceledi. Adı, iyonosferin bir tabakasına verildi.

Cierva, Juan de la (1895-1936): İspanyol havacılık mühendisi. 1928'de otajiri buldu. İngiltere'de, Croydon yakınlarında bir uçak kazasında öldü.

Cockcroft, Sir John Douglas (1897-1967): İngiliz fizikçi E.T.S. Walton ile birlikte, parçacık akseleratörü olarak, yüksek voltajlı jeneratörü buldu, bundan, atomu parçalamakta yararlandı.

Cockrell, Christopher Sydney (1910-): İngiliz radyo mühendisi. Hoverkraftı buldu.

Compton, Arthur Holly (1892-1962): Amerikalı fizikçi. Nükleer enerji konusunun en önemli otoritelerinden biri. X ışınları konusunda çalışmalar yaptı. 1923 yılında fotonu buldu.

Crookes, Sir William(1832-1919): İngiliz fizikçi. 1861 yılında talyumu buldu. 1875'te radyometreyi icat etti. Vakumlu elektronik tüp konusunda öncü isimlerden biridir.

Curie, Marie (Doğum adı Many Sklodowska) (1867-1934): Polonya doğumlu Fransız fizikçi. 1895 yılında, fizik bilgini Pierre Curie ile evlendi. Birlikte, radyoaktiviteyi buldular. Radyoaktivite kelimesini de onlar buldular.

De Broglie, Prens Louis-Victor Pierre-Raymond(1892-1960): Fransız fizikçi. 1929 yılında, elektronların dalga yapılarını buldu. Ağabeyi Maurice de (1875-1960) önemli bir fizik bilginiydi.

De Forest, Lee(1873-1961): Amerikalı mucit. Radyo dalgaları üzerinde yaptığı araştırmalardan sonra 1906 yılında triod lambasını buldu. 1923 yılında, ilk sesli film sistemini geliştirdi.

Dewar, Sir James(1842-1923): İngiliz fizikçi. 1898 yılında hidrojeni sıvılaştırdı. 1899 yılında da katı hidrojen elde etmeyi başardı. 1889 yılındaki başarılarından biri de, Sir Frederick Abel ile birlikte dumansız barutu buluşudur.

Diels, Otto Paul Hermann (1876-1964): Alman fizikçi. Kurt Alder ile birlikte Diels-Alder tepkimesini buldu.

Diesel, Rudolf (1858-1913): Alman mucit. Paris'te doğdu. 1892 yılında, içten yanmalı dizel motorunu yaptı.

Dirac, Paul Adrien Maurice (1902-1984): İngiliz fizikçi. Dalga mekaniği konusunda öncü bir bilgindi. 1928 yılında, pozitronu buldu. Bu buluş, 1932 yılında Carl David Anderson tarafından teyid edildi.

Dornberger, Walter Robert (1895-1980) Alman mühendis. Roketler üzerinde yaptığı çalışmalarından sonra Alman V-2 roketlerini geliştirdi. 1947 yılında ABD'ye göç ederek Bell Havacılık Şirketi için çalışmalara başladı.

Eastman, George (1854-1932): Amerikalı bilgin. 1884 yılında kağıttan yararlanarak ilk fotoğraf filmi bobinini üretti. 1889 yılında kağıt yerine selüloz kullandı. 1924 yılında ise filmi asetattan üretmeyi başardı.

Edison, Thomas Alva (1847-1931): Amerikalı bilgin. Çok sayıda buluşun babasıdır. Bunlar arasında telgraf (1869), elektrik ampulü (1879), fonograf (1877) sayılabilir. Buluşlarından aldığı patentlerin sayısı 1300'dür.

Eiffel, Alexandre Gustave(1832-1923): Fransız mühendis. Çok sayıda köprü yaptı. ABD'deki Özgürlük Anıtı'nın iskeleti de onundur. En çok bilinen yapıtı olan Paris'teki Eiffel Kulesi'ni, 1887-1889 yılları arasında gerçekleştirdi.

Einstein, Albert (1879-1955): Amerikalı fizikçi. Almanya'da doğdu. 15 yaşındayken İsveç'e geçti. Ünlü izafiyet teorisi ($E = mc^2$) (1905) bilim dünyasına çok şey kazandırdı.

Fermi, Enrico (1901-1954): Amerikalı fizikçi. İtalya'da doğdu. Nötron ve nötron bombardımanı konusundaki çalışmalarını öncesindedir. 1942'de, ilk kontrollü nükleer zincir reaksiyonunu yönetti. Los Alamos'-

ta yapılan atom bombası çalışması-
sında da görev aldı.

Fischer, Hans (1881-1945): Alman organik kimyacı. Kanda ve yaprakta bulunan renk verici maddeler üzerinde çalışmalar yaptı.

Fleming, Sir John Ambrose (1849-1945): İngiliz elektrik mühendisi. 1904 yılında diyod lambasını buldu.

Frank, James (1882-1964): Amerikalı fizikçi. Gustav Hertz ile birlikte elektronların gaz atomlarını harekete geçirdiğini göstermek amacıyla, ışık emisyonları elde etmek üzere gazları, elektron bombardımanına tuttu.

Friesse-Greene, William (1855-1921): Sinematografi konusunda İngiliz öncü. 1889 yılında, ilk başarılı film çekicisini üretti. Stereoskop ve renkli film çalışmaları da yaptı.

Fuller, Richard Buckmaster (1895-): Amerikalı mühendis, filozof ve yazar. Mühendislik prensipleri ve mimarlık konusunda çalışmalar yaptı. Üç boyutlu jeodezik kubbe ve toplu konut konusunda da başarılı oldu.

Gabor, Dennis (1900-1979): İngiliz fizikçi. Macaristan'da doğdu. 1947 yılında, üç boyutlu fotoğraf çekmeye yarayan holografi sistemini buldu.

Geiger, Johannes Hans Wilhelm (1882-1945): Amerikalı fizikçi. Roket teknolojisinin gelişiminde büyük katkıları var. 1926 yılında, sıvı yakıt kullanan ilk roketi yaptı. 1935 yılında ise, sesteki hızlı giden ilk roketi üretti.

Goldmark, Peter Carl (1906-1977): Macaristan doğumlu, Amerikalı bilimci. 1940 yılında, ilk kullanışlı

renkli TV sistemini geliştirdi. 1948 yılında, 33 devirli uzunçaları buldu.

Guillaume, Charles Edouard (1861-1938): İsviçreli fizikçi. 1896 yılında, nikel-çelik alaşımları olan invar ve elinvarı buldu. Bunlar, hangi ısıda olursa olsun özellikleri değişmeyen ya da çok küçük bir değişiklik gösteren maddelerdir. Değerli ağırların ve ölçü aletlerinin yapımında kullanılırlar.

Haber, Fritz (1868-1938): Alman kimyacı. Amonyak sentetik olarak üretti. Birinci Dünya Savaşı sırasında zehirli gazın elde edilebilmesi için çalıştı. Ancak, 1933 yılında, Yahudi bilim adamlarına yapılan kıyıma protesto etmek için Berlin'deki Kaiser Wilhelm Enstitüsü'ndeki görevinden istifa etti.

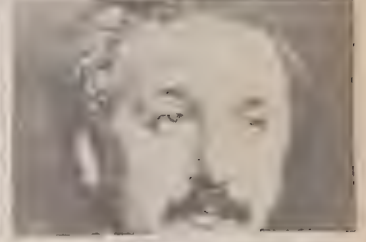
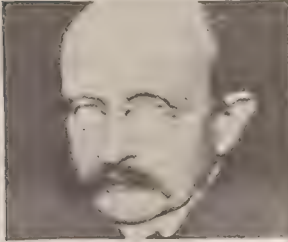
Hahn, Otto (1879-1968): Alman kimyacı. 1938 yılında, uranyumun parçalanabileceğini buldu. İkinci Dünya Savaşı sırasında, nükleer parçalanma konusundaki çalışmalarını sürdürdü. Ancak, 1945 yılında Hiroşima'ya atom bombası atılması üzerine, bu konudaki çalışmalarını hafifletti ve nükleer tehlikenin boyutlarına dikkat çekmek için bir kampanya açtı.

Hale, George Ellery (1868-1935): Amerikalı gökbilimci. 1897 yılında Yerkes, 1908 yılında Wilson Dağı, 1948 yılında da Palomar Dağı gözlemevlerini kurdu. Spektroheliyografın mucididir.

Haworth, Sir Walter Norman (1883-1950): İngiliz kimyacı. Karbonhidratlar ve C vitamini konusunda çalışmalar yaptı. 1933 yılında, ilk sentetik vitamini elde etmeyi başardı.

Helsenberg, Werner Karl (1901-1976): Alman fizikçi. Belirsizlik pren-

Marie ve
Pierre Curie.
Alta Max Planck
(solda), Lord
Rutherford
(ortada) ve
Albert Einstein
(sağda). En alta:
Marconi (solda) ve
Fermi.

sıbını buldu. İkinci Dünya Savaşı sırasında, başarılı olamayan atom bombası projesini yönetti.

Hess, Wictor Franz (1883-1964): Avusturya doğumlu Amerikalı fizikçi. Kozmik ışınların bulunuşu konusunda öncü çalışmalar yaptı.

Hillier, James (1915-): Kanada doğumlu Amerikalı fizikçi. 1937 yılında, Model B elektron mikroskobunu yaptı.

Hinshelwood, Sir Cyril Norman (1897-1967): İngiliz fizikçi ve kimyacı. Gazların reaksiyonu ve bakterilerin büyümesi konularında çalışmaları yaptı.

Hinton, Lord Christopher (1901-1983): İngiliz nükleer mühendisi. Cumberland yöresindeki Calder Hall enerji santralini kurdu.

Hodgkin, Dorothy Crowfoot (1910-): İngiliz biyokimya bilgini. Penisilin, B 12 vitamini ve çinko insülin konularında çalışmalar yaptı.

Holland, John Phillip (1841-1914): İrlanda doğumlu, Amerikalı mucit. İlk başarılı denizaltıları yaptı. 1898 yılında yaptığı Holland adlı denizaltı, Amerikan donanması tarafından satın alındı.

Hoyle, Sir Fried (1915-): İngiliz gökbilimci, matematikçi ve kurgublim yazarı.

Hubble, Edwin Powell (1869-1953): Amerikalı gökbilimci. 1924 yılında, öteki galaksilerin güneş sisteminden uzak olduğunu buldu ve "genişleyen evren" kavramının temellerini attı.

Ingold, Sir Christopher Kelk (1893-1970): İngiliz kimyacı. Aromatik bileşkekeler konusunda başarılı çalışmalar yaptı.

Jansky, Karl Guthe (1905-1950):

Amerikan radyo mühendisi. Radyo astronomi konusundaki çalışmalarıyla bu dalda öncülük yaptı. 1932 yılında, güneş sistemi dışındaki radyo dalgaları yayınlayan kaynakları ilk bulan bilgin oldu.

Junkers, Hugo (1859-1935): Alman uçak mühendisi. 1915 yılında tümöyle metal olan ilk uçağı (J.I) üretti.

Kamerling Onnes, Heike (1855-1926): Hollandalı fizikçi. 1908 yılında helyumu sıvılaştırmayı başaran ilk bilgin oldu.

Karrer, Paul (1889-1971): İsviçreli kimyacı. 1931 yılında A vitamininin yapısını buldu.

Kendall, Edward Calvin (1886-1972): Amerikalı biyokimyacı. 1916 yılında, tiroid bezinin salgıladığı bir normon olan tiroksini buldu. 1930'lu yıllarda da pek çok başka hormonu ayırtırmayı başardı.

Kuhn, Richard (1900-1967): Avusturyalı kimyacı. Karetonidler konusunda çalışmalar yaptı. 1938 yılında, Nazi hükümetinin baskısıyla, Nobel Kimya Ödülü'nü kabul etmedi.

Land, Edwin Herbert (1909-): Amerikalı mucit. 1932 yılında polaroid merceğı, 1947 yılında da anında resim veren makineyi yaptı.

Landau, Lev Davidoviç (1908-1968): Rus fizikçi. Düşük ısı fizikği ve özellikle sıvı helyum üzerinde başlılı çalışmalar yaptı.

Langevin, Paul (1872-1946): Fransız fizikçi. Manyetik nesneler konusunda yaptığı çalışmalarla ünlendi. Birinci Dünya Savaşı sırasında, denizaltıları bulmak için ultrasonik bir aygıt üretti.

Langmuir, Irving (1889-1957):

*İngiltere'de
Manchester
yakınlarındaki
Jodrell Bank radyo
teleskobu, Sir
Bernard Lovell
yönetiminde
kurulmuştu.*

Amerikalı kimyacı. Ampulü geliştirdi, hidrojen pompalı lambayı ve mononükleer filmleri buldu.

Laue, Max Theodor Felix von (1879-1960): Alman fizikçi. X ışınlarını ayırtırmayı başardı. Nazilerin, bilime yaptıkları müdahaleye karşı çıktı.

Libby, Willard Frank (1908-): Amerikalı kimyacı. 1947 yılında karbon-14 tarihleme tekniğini buldu.

Lovell, Sir Alfred Charles Bernard (1913-): İngiliz gökbilimcisi. Radyoastronomi konusunda öncülük yaptı. Manchester yakınlarındaki Jodrell Bank radyo teleskobu, onun nezaretli altında 1957 yılında bitirildi.

Marconi, Guglielmo (1874-1937): İtalyan fizikçi. Radyoyu buldu (1895-1901). 1901 yılında Atlantik'in iki yakası arasında radyo yayını yaptı.

Maxim, Sir Hiram Stevens (1840-1916): İngiliz mucit. ABD'de doğdu. 1883 yılında, tam otomatik makine-

li tüfeği icat etti.

Meitner, Lise (1878-1968): İsveçli fizikçi. Avusturya'da doğdu. Radyoaktivite fiziği konusunda çalışmalar yaptı. Araştırmalarının büyük bölümünü, Otto Hahn ile birlikte gerçekleştirdi.

Midgley, Thomas (1889-1944): Amerikalı kimyacı. 1921 yılında, petroldeki tetraetil kurşunun özelliğini buldu. 1930 yılında da freonun soğutucu özelliğini keşfetti.

Millikan, Robert Andrews (1868-1953): Amerikalı fizikçi. 1910 yılında elektriğin parçacıklardan oluştuğunu buldu. "Kozmik ışınlar" terimini ilk kez o keşfetti.

Mitchell, Reginald Joseph (1895-1937): İngiliz uçak mühendisi. 1921 yılında, Sea Lion deniz uçağını, 1935'te de Spitfire'in ilk prototipini üretti.

Moseley, Henry Gwyn Jeffreys (1887-1915): Türkiye doğumlu, İngiliz fizikçi. Bir elementin kimyasal

özelliklerinin atom sayısı ile belirle-
nebileceğini kanıtladı. Doğum yeri
olan Gelibolu'da savaşırken öldü.

Mueller, Erwin Wilhelm (1911-
1977): Amerikalı fizikçi. Almanya'da
doğdu. 1956 yılında tek atom görün-
üşü elde edebildiği için mikrosko-
bunu yaptı.

Müller, Paul (1899-1965): İsviçreli
kimyacı. 1939 yılında böcek öldürü-
cü DDT'yi buldu.

McMillan, Edwin Mattison
(1907-): Amerikalı fizikçi. 1940 yılın-
da, neptunyum elementini buldu.
Siklotronun geliştirilebilmesi için
çalışmalar yaptı.

Natta, Giulio (1903-): İtalyan kim-
yacı. Polimerler üzerinde yaptığı çalı-
şmalarla, plastik ve endüstriyel
kimyevi maddeler konusunda çok
yararlı oldu.

Oberth, Hermann (1894-): Alman
fizikçi ve mühendis. Halen Roman-
ya sınırları içinde olan Transilvan-
ya'da doğdu. Roketlerin, uzay için
önemini çok önceden gördü. 1927
yılında, "Uzayda Yolculuk İçin Al-
man Derneği"ni kurdu. 1923 yılında,
Gezegenler arasında Roket Yolculu-
ğu adlı kitabını yazdı.

Oppenheimer, Julius Robert
(1904-1967): Amerikalı fizikçi. Çalı-
şmaları, pozitronun bulunması yolun-
da ilk adım oldu. Atom bombası ko-
nusunda ilk çalışmalara katıldı. An-
cak, hidrojen bombasının geliştiril-
mesi konusundaki çalışmalara katıl-
madı.

Ostwald, Friedrich Wilhelm
(1853-1932): Letonya doğumlu Al-
man kimyacı. Modern fiziksel kim-
yanın önemli isimlerinden. Leip-
zig Üniversitesi'nde bu konuda kur-
duğu okulla fiziksel kimyanın öncü-
lüğü oldu.

Paneth, Friedrich Adolf (1887-
1958): Avusturyalı kimyacı. Çalışma-
larının büyük bölümünü, radyoaktif
izleyiciler kullanarak radyasyonu in-
celemeğe ayırdı. Yapılarındaki hel-
yumun yardımıyla, kayaların yaşla-
rını hesaplamayı başardı.

Pauli, Wolfgang (1900-1958):
Amerikalı fizikçi. Avusturya'da doğ-
du. Nötrinoların varlığı konusunda
çalışmalar yaptı.

Pauling, Linus Carl (1901-): Ame-
rikalı kimyacı. Moleküllerin yapıla-
rını ve kimyasal bağları tanımladı.
Fazla miktarda C vitamini alındığında,
gribin önlenebileceğini kanıtladı.

Planck, Max Karl Ernst Ludwig
(1858-1947): Alman fizikçi. 1900 yıl-
ında kuantum teorisini ortaya koy-
du.

Poulsen, Valdemar (1869-1942):
Danimarkalı elektrik mühendisi.
Telgrafonu buldu. Telgrafon, çelik
telin ya da plakanın manyetize edil-
mesi sistemine dayanan ilkel bir
teypti.

Powell, Cecil Frank (1903-1969):
İngiliz fizikçi. Nükleer işlemin fotoğ-
rafını çekti. 1947'de piyonun var-
lığını kanıtladı.

**Raman, Sir Chandrasekhara
Venkata** (1880-1970): Hintli fizikçi
1928 yılında, dağıtıldığı zaman ışığın
dalga boyunda değişme olduğunu
kanıtladı.

Reber, Grote (1911-): Amerikalı
radyo astronomi bilgini. 1937 yılın-
da, ilk radyo teleskobu yaptı.

Robinson, Sir Robert (1886-
1975): İngiliz kimyacı. Alkoloidler de
dahil, doğal bileşiklerin yapılarını
araştırdı, sonra onların sentetikleri-
ni üretme çalışmaları yaptı.

Rutherford, Ernest (1871-1937): İngiliz fizikçi. Yeni Zelanda'da doğdu. Alfa, beta ve gama radyasyonlarını buldu. Radyoaktivitenin yarı ömrünü ortaya çıkardı. 1917 yılında, ilk kez olarak nükleer reaksiyonu gerçekleştirdi. Ancak, atom enerjisinin pratikte bir yararı olacağına hiçbir zaman inanmadı.

Ryle, Sir Martin (1918-1984): İngiliz gökbilimcisi. Evrenin çıkış noktası konusunda, "büyük patlama" teorisinin büyük destekçilerinden biri oldu. Cambridge'deki Mullard Astronomy Gözlemevi'nin yöneticiliğini yaptı.

Sanger, Frederick (1918-): İngiliz biyokimyacısı. 1950'lerde, insülin esaslı ilk protein-aminoasit sonucunu aldı. Aynı dalda iki kez Nobel ödülü alan ilk bilimadamı oldu.

Schrader, Gerhard (1903-): Alman kimyacı. Böcekler üzerinde yaptığı araştırmalar, tahıl korumacılığı alanında çok yararlı oldu.

Schrödinger, Erwin (1887-1961): Avusturyalı fizikçi. Dalga mekaniği ve kuantum teorisi konusunda çalışmalar yaptı. İkinci Dünya Savaşı sırasında İrlanda'ya sürüldü.

Seaborg, Glenn Theodore (1912-): Amerikalı fizikçi. Transuramik elementlerden beşinin bulunmasında katkıları vardır. 1961 yılında, ABD Atom Enerjisi Komisyonu Başkanı oldu.

Semenov, Nikolai Nikolayevich (1896-): Rus kimyacı. Kimyasal zincir reaksiyonları ve termal patlamalar konusunda çalışmalar yaptı.

Shoenberg, Sir Isaac (1880-1963): İngiliz elektrik mühendisi. Rusya'da doğdu. Rusya'da ilk radyo istasyonunu kuran kişidir. Hi-Fi televizyon sisteminin ilk bulucuları

arasındadır.

Sikorsky, Igor Ivan (1889-1972): Amerikalı uçak mühendisi. Rusya'da doğdu. 1909 yılında, kendi helikopterini çizdi ve gerçekleştirdi. Dünyanın ilk, çok motorlu hava aracını 1913 yılında yaptı. 1931'de ise, su üzerinde de hareket edebilen American Clipper'ı üretti.

Soddy, Frederick (1877-1956): İngiliz kimyacı. Lord Rutherford ile birlikte, radyoaktif elementlerin atomik disintegrasyonunu geliştirdi.

Staudinger, Hermann (1881-1965): Alman kimyacı. Polimerler üzerinde çalışmalar yaptı, kimyada uzun zincirli molekül teorisini geliştirdi.

Szilard, Leo (1898-1964): Amerikalı fizikçi. 1934 yılında, radyoaktif elementlerin izotoplarının ayrılmasını sağlamak için ilk metodu geliştirdi. Enrico Fermi ile birlikte, 1942 yılında ilk nükleer reaktörünü gerçekleştirdiler.

Teller, Edward (1908-): Amerikalı fizikçi. Macaristan'da doğdu. İkinci Dünya Savaşı sırasında hidrojen bombası üzerinde çalıştı. Hidrojen bombasının babası olarak bilinir.

Thomson, Sir Joseph John (1856-1940): İngiliz fizikçi. 1897 yılında elektronu buldu. Atom fiziği konusunda, çalışmalara öncülük etti.

Tizard, Sir Henry Thomas (1885-1959): İngiliz kimyacı. Bilimsel Araştırmalar ve Hava Savunması Komitesi'nin Başkanı olarak İngiliz savunmasında radarın geliştirilmesinde büyük katkısı oldu.

Tedd, Sir Alexander Robertus (1907-): İngiliz biyokimyacı. Nükleik asidin sentezi konusunda 1940'lı yıllarda yaptığı çalışmalar, DNA'ya ilişkin araştırmalar için ön hazırlıkları

oluşturdu.

Townes, Charles Hurd (1915-): Amerikalı fizikçi. 1953 yılında mase-ri buldu. Lazerin geliştirilmesinde de yardımları oldu.

Tsolkovsky, Konstantin Eduvardoviç (1857-1935): Rus fizikçi. Roket ve uzay araştırmaları konusundaki öncü isimlerden biridir. Roketlerden uzay araştırmalarında yararlanma çalışmaları, 1883 yılına kadar gider.

Wallis, Sir Barnes Neville (1887-1979): İngiliz mühendis ve mucit. 1928 yılında, R100 hava gemisinin çizimini yaptı. İkinci Dünya Savaşı sırasında Möhne ve Eder barajlarını yıkan "sektirmeli" bombaların da mucididir.

Walton, Ernest Thomas Sinton (1903-): İrlandalı fizikçi. Sir John Cockroft ile birlikte 1932 yılında proton bombardımanı yöntemiyle lityumu ayrıştırdı.

Watson-Watt, Sir Robert Alexander (1892-1973): İngiliz fizikçi. 1935 yılında ilk kullanılabilir radarı yaptı.

Weaver, Warren (1894-1978): Amerikalı matematikçi. Sibernetik bilimini geliştirdi.

Wegener, Alfred Lothar (1880-1930): Alman meteorolojî ve jeofizik bilgini. Kuzey Kutbu'nda araştırmalar yaptı. Sürüklenen kıtalar teorisini geliştirdi.

Whinfield, John Rex (1901-1966): İngiliz fizikçi. 1941 yılında ilk polyes-ter lifi ve tabakayı yaptı. Daha sonra terileni geliştirdi.

Whittle, Sir Frank (1907-): İngiliz uçak mühendisi. 1941 yılında, uçaklar için ilk başarılı jet motorunu yaptı. 1939 yılında bir jet motoru yapan Alman Dr. Hans von Ohain'in bu ba-

şarısı için gerekli bilgileri, jet motorunun patentini 1930 yılında alan ve 1937 yılında ilk denemeleri gerçekleştiren Frank Whittle'in çalışmalarından sağladığı bilinir.

Wiener, Norbert (1894-1964): Amerikalı matematikçi. Sibernetik biliminin kurucusudur.

Wilstätter, Richard Martin (1872-1942): İsviçreli kimyacı. Almanya'da doğdu. Bitki maddeleri ile alkaloidlerin yapılarını inceledi. Klorofil ve hemogloblin konularında çalışmalar yaptı.

Wilson, Charles Thomson Rees (1869-1959): İngiliz fizikçi. 1911 yılında bulut odasını yaptı. Bu buluş, atom fiziğine büyük katkılarda bulundu.

Wright, Wilbur (1867-1912): Amerikalı mucitler. Kardeşi Orville ile birlikte (1871-1948), 1903 yılında kendi çizip yaptıkları ilk motorlu uçakla uçuşu gerçekleştirdi.

Zeeman, Peter (1865-1943): Hollandalı fizikçi. 1896 yılında, Zeeman etkisini buldu.

Zeppelin, Ferdinand Adolf August Heinrich Graf von (1838-1917): Alman asker ve bilgin. 1900 yılında ilk gövdeli hava gemisini yaptı.

Ziegler, Karl Waldemar (1898-1973): Alman kimyacı. Uzun zincirli polimerler ve özellikle polietilen konusunda çalışmalar yaptı.

Zworykin, Vladimir Kosma (1889-1982): Amerikalı mühendis ve mucit. Rusya'da doğdu. 1923'te lynoskobu buldu. 1929'da kineskobu icat etti. Bunlar, elektronik TV sisteminin ilk adımları oldular. Kosma'nın çalışmaları, elektronik mikroskobun yapılabilmesine de olanak sağladı.

TIP, BİYOLOJİ VE ANTROPOLOJİNİN ÖNEMLİ İSİMLERİ

Adrian, Edgar Douglas (1889-1977): İngiliz doktor. Duyumsama, sinirsel uyarılarla kas kontrolü ve beyin elektriksel aktivitesi konularında çalışmalar yaptı.

Attenborough, David Frederick (1926-): Doğa tarihi ve bununla ilgili konularda kitaplar yazdı, yayınlar yaptı. Birçok zoolojik araştırmaya katıldı.

Banting, Sir Frederick Grant (1891-1941): Kanadalı doktor. Charles H. Best ile birlikte şeker hastalarının kullandığı insülini geliştirdi.

Barnard, Christian (1922-): Güney Afrikalı cerrah. 1967 yılında ilk kalp nakli ameliyatını gerçekleştirdi.

Barr, Murray (1908-): Kanadalı anatomi bilgini. Bertram adlı arkadaşının yardımıyla, doğumdan önce çocukların cinsiyetini öğrenmeye yarayan yöntemi geliştirdi.

Bateson, Gregory (1904-): İngiltere doğumlu, Amerikalı antropolojist. İkel toplumlarda sosyal psikoloji konularında araştırmalar yaptı. Bu çalışmalardan şizofreni de dahil pek çok konuya ışık tuttu.

Bawden, Sir Frederick (1908-): İngiliz bitki patolojisti. Virüs yapılarına ve protein oluşumuna ilişkin çalışmalar yaptı.

Beadle, George Wells (1903-): Amerikalı biyokimya uzmanı. Genlerin, kimyasal olayları düzenlediğini ortaya çıkardı.

Behring, Emil Adolf von (1854-1917): Alman bakteriyoloji uzmanı. Antidifteri serumunu ve tetanos için antitoksini buldu.

Biffen, Sir Rowland Harry (1874-1949): İngiliz genetik uzmanı, bitki yetiştiricisi ve botanikçi. Bitki üretiminde, bilimsel yöntemler geliştirdi.

Binet, Alfred (1854-1911): Fransız doktor. Zekâ ölçmekte kullanılan Binnet testini geliştirdi.

Bovet, Daniel (1907-): İsveç asıllı, İtalyan eczacı. Astım ve saman nezlesi tedavisinde kullanılan antihistaminleri ve ilaçları buldu. Ayrıca trankilizanlar ve anestezi ilaçları konusunda çalışmalar yaptı.

Burnet, Sir Frank Macfarlane (1899-): Avusturyalı hekim. Virüslerin yol açtıkları hastalıklar konusunda otorite.

Calmette, Leon Charles Albert (1863-1933): Fransız bakteriyoloji uzmanı. Alphonse Guérin ile birlikte vereme karşı BCG aşısını buldu.

Cannon, Walter Bradford (1871-1945): Amerikalı doktor. İnsan vücudunun sindirim ve sinir sistemlerini inceledi.

Carrell, Alexis (1873-1944): Fransa doğumlu Amerikalı cerrah ve biyoloji bilgini. Birinci Dünya Savaşı sırasında, kan kaybindan ölümleri önleyebilmek amacıyla atardamar nakilleri ve yapay kalp makinesi konusunda çalışmalar yaptı.

Chain, Ernest Boris (1906-): İngiliz biyokimya uzmanı. Almanya'da doğdu. H.W. Florey'le birlikte penisilini ayırmayı başardı.

Crick, Francis Harry Compton (1916-): İngiliz biyofizikçi. DNA'nın yapısı ve genetik konusunda araştırmalar yaptı.

Dale, Sir Henry Hallett (1875-1968): İngiliz doktor. Sinirsel uyarıların kimyasal iletilişi konusunda çalışmalar yaptı.

Dart, Raymond Arthur (1893-): Avustralya doğumlu, antropoloji bilgini. Daha sonra Güney Afrika'ya göç etti. Ayakları üzerinde durabilen insan benzeri maymunlara ilişkin araştırmalar yaptı.

De Vries, Hugo Marie (1845-1935): Hollandalı botanik bilgini. Mendel'in kalıtım yasalarını, ondan habersiz olarak keşfetti.

Dobzhansky, Theodosius (1900-1975): Amerikalı genetik bilimci. Ukrayna'da doğdu. İnsan toplulukları konusunda sayısız çalışma yaptı.

Domagk, Gerhard (1895-1964): Alman biyokimya bilgini. Sulfa cinsi ilaçların tedavi amacıyla kullanımı buldu. İlerki araştırmalar için öncülük etti.

Durkheim, Emile (1858-1917): Fransız sosyoloji bilgini. İntihar ve nedenleri konusunda son derece yararlı çalışmalar yaptı.

Sigmund Freud, psikoanalizin babasıdır.

Eccles, Sir John (1903-): Amerikalı doktor. Sinir hücrelerine uyuların taşınmasını sağlayan kimyasal yapı hakkında araştırmalar yaptı.

Ehrlich, Paul (1854-1915): Alman bakteriyoloji bilgini. Robert Koch ile birlikte çalıştı. Normal hücreleri etkilemeden, hastalık üreten organizmalara tesir edecek kimyasal maddeler buldu.

Eijkman, Christiaan (1858-1930): Hollandalı patoloji bilgini doktor. Yeterli miktarda alınmadığından beriberi hastalığına yol açan vitaminleri buldu.

Einthoven, Wilhelm (1860-1927): Hollandalı doktor. Elektrokardiyografide kullanılan galvanometreyi buldu.

Enders, John Franklin (1897-): Amerikalı mikrobiyoloji uzmanı. Çocuk felci aşısında kullanılan virüs kültürlerini üretmeyi başardı.

Fabre, Jean-Henri Casimir (1823-1915): Fransız bilgin. Böceklerin ve örümceklerin alışkanlıkları konusunda incelemeler yaptı.

Fleming, Sir Alexander (1881-1955): İngiliz bakteriyoloji bilgini. 1928 yılında, penisilinin tedavi edici özelliklerini ortaya çıkardı.

Florey, Howard Walter (1898-1968): İngiliz patoloji uzmanı. Ernst Chain ile birlikte, tıpta kullanılmak üzere saf penisilini ayırttı.

Flynn, John (1880-1951): Avusturyalı Presbiteren rahip. 1928 yılında Avustralya'da, "Uçan Doktor Servisi"ni kurdu. Ayak pedalı aracılığıyla çalışan radyo vericileri sayesinde hastalar tarafından çağrılan uçan ambulanslarla, ülkenin en uçra köşelerine sağlık hizmetleri götürdü.

Bilim, Teknoloji ve Tıp

Forssman, Werner Theodor Otto (1904-1979): Alman doktor. Kalp hastalıklarının tanısında öncü çalışmalar yaptı.

Freud, Sigmund (1856-1939): Avusturyalı nöroloji uzmanı. Psikoanaliz yöntemini geliştirdi. Doktorların, hastalarını dinlemeleri, anlamaları ve sonuç çıkarmaları gereğini ortaya çıkardı. Carl Jung ile birlikte çalıştı.

Galton, Sir Francis (1822-1911): İngiliz bilim adamı. parmak izlerinin karşılaştırılmasına yarayan ve bu-

gün bile kullanılan yöntemi buldu.

Gemzell, Carl (1910-): İsveçli jinekoloji uzmanı. Araştırmaları sonucu, pek çok kısır kadın, anne olma olanağına kavuştu.

Gray, Sir James (1891-1975): İngiliz zooloji uzmanı. Hayvanların davranışları konusunda yaptığı çalışmaları, zooloji alanında çığır açtı.

Hammond, John Hugo (1889-1964): Amerikalı elektrik ve radyo mühendisi. Uzaktan kumanda cihazlarını buldu.

Hauser, Gayelord (1895-): Ame-

Heyerdahl, Pasifik Okyanusu'nu, papirüsten yapılmış bir tekneyle aştı.

rikalı beslenme uzmanı. Avusturya'da doğdu. Beslenme konusunda pek çok kitap yazdı. Doğal besinlerden yararlanma hareketinin öncüsüdür.

Heyerdahl, Thor (1914-): Norveçli antropoloji bilgini. 1947 yılında gerçekleştirdiği Kon-Tiki gezisi sırasında Polinezyalıların, aslında Güney Amerika'dan göç etmiş olabileceklerini kanıtlamaya çalıştı.

Hodgkin, Sir Alan Lloyd (1914-): İngiliz tıp adamı. A.F.Huxley ile birlikte sinirler arasındaki iletişimin kimyasal işlemini ortaya çıkardı.

Hopkins, Sir Frederick Gowland (1861-1947): İngiliz biyokimya bilgini. 1912 yılında, vitaminlerin varlığını kanıtladı.

Hounsfield, Godfrey Newbold (1919-): İngiliz mühendis. Bilgisayar tekniklerinin X ışınlarına uyarlanmasına çalıştı.

Huggins, Charles Brenton (1900-): Amerikalı bilim adamı. Kanada'da doğdu. 1966 yılında, kanserin hormonla tedavisi yöntemini geliştirdi.

Huxley, Sir Julian Sorell (1887-1975): İngiliz biyoloji bilgini. Biyoloji ve zooloji konularında sayısız yapıt verdi.

Isaacs, Alick (1921-1967): Litvanya kökenli İngiliz tıp bilgini. Nezle virüsü üzerinde çalıştı ve etkin bir antivirüs olan Interferon'u buldu.

Jacob, François (1920-): Fransız biyoloji bilgini. Virüslerin genetik elementleri konusunda çalışmalar yaptı. Bakteriyal enzim üretimini inceledi.

Jung, Karl Gustav (1875-1961): İsviçreli psikiyatri bilgini. İnsanları tiplerine göre çeşitli sınıflara ayırdı. Dışa dönük ve içe dönük kişiler ola-

rak gruplandırdı. Sigmund Freud ile birlikte çalışmalar yaptı.

Keller, Helen Adams (1880-1968): Amerikalı yazar ve eğitmen. 19 aylıkken kör ve sağır oldu. Bu olumsuz koşullara karşın başarmak için verdiği savaşım, pek çok kişi için örnek teşkil etti.

Kendrew, John Cowdery (1917-): İngiliz biyokimya uzmanı. Proteinlerin yapısını açıkladı, miyogloblin konusunda çalışmalar yaptı.

Koch, Robert (1843-1910): Alman bakteriyoloji bilgini. Şarbon, verem ve koleranın nedenlerini ortaya çıkardı.

Köhler, Wolfgang (1887-1967): Alman psikoloji uzmanı. Estonya'da doğdu. Gestalt psikolojisi konusunda otoritedir.

Kolff, Willem (1911-): Amerikalı tıp adamı. Hollanda'da doğdu. Yalp böbreği geliştirdi.

Krebs, Sir Hans Adolf (1900-1981): İngiliz biyokimya bilgini. Almanya'da doğdu. Hayvanların besin özümlemesini anlatan Krebs dolaşımını buldu.

Landsteiner, Karl (1868-1943): Avusturyalı patoloji bilgini. 1901 yılında İnsan kanını dört ana gruba ayırdı.

Leakey, Louis Seymour Bazett (1903-1972): İngiliz antropoloji uzmanı. Doğu Afrika'da, 1 milyon 750 bin yıl önce yaşayan insanın kalıntısını ortaya çıkardı.

Lederberg, Joshua (1925-): Amerikalı genetik uzmanı. Edward Tatum ile birlikte, bakterilerin cinsel üremesini keşfetti.

Levi-Strauss, Claude (1908-): Belçika doğumlu, Fransız antropoloji bilgini. Yapısal antropolojinin babasıdır.

Lister, Lord Joseph (1827-1912): İngiliz cerrah. Ameliyat sırasında mikropları öldürmek için karbolik asitten yararlandı ve böylece pek çok hayat kurtardı.

Lorenz, Konrad Zacharias (1903-): Avusturyalı psikolog. Hayvanların davranışları üzerinde araştırmalar yaptı ve hayvan yavrularının, bebeklik dönemlerini yollarında geçirdikleri hayvanların özelliklerini kazanacağını kanıtladı.

Malinowski, Bronislaw (1884-1942): Polonya doğumlu İngiliz antropoloji bilgini. Farklı ırk etkinliklerini kıyaslayan bir metod geliştirdi.

Mead, Margaret (1901-): Amerikalı antropoloji bilgini. Çalışmalarında, modern dünyanın başka toplumlarından çok şey öğrenebileceğini kanıtlamaya çalıştı.

Medawar, Sir Peter Brian (1915-): İngiliz biyoloji ve tıp bilgini. Brezilya'da doğdu. Embriyo döneminde ya da çocukluğun ilk dönemlerinde bağışıklık kazanılabileceğini kanıtladı.

Minot, George Richards (1885-1950): Amerikalı doktor. Karaciğerin fonksiyonu konusundaki çalışmalarıyla ünlendi.

Moniz, Antonio Caetano de Abreu Freire Egas (1874-1955): Portekizli cerrah ve devlet adamı. Bazı zihinsel özürlü hastalarda, prefrontal lobotomi tekniğini deneyerek başarılı oldu.

Monod, Jacques-Lucien (1910-1976): Fransız biyokimya uzmanı. Genetik mekanizmasını, "mesaj taşıyıcı" ribonükleik asit (RNA) senteziyle açıkladı.

Morgan, Thomas Hunt (1866-1945): Amerikalı biyoloji bilgini. Mo-

derm genetik biliminin öncülerinden biridir.

Muller, Hermann Joseph (1890-1967): Amerikalı biyokimya uzmanı. 1930 yılında, enzimlerin birer protein olduğunu kanıtladı.

Papanicolaou, George Nicholas (1883-1962): Yunan asıllı Amerikalı doktor. Rahim kanseri için basit pap testini geliştirdi.

Pavlov, Ivan Petroviç (1849-1936): Rus bilim adamı. Otonom sinirlerin sindirim işlemini nasıl denetlediğini ortaya çıkardı.

Perutz, Max Ferdinand (1914-): Avusturya doğumlu İngiliz biyokimya bilgini. Kan proteinini hemoglobinin yapısını ortaya çıkardı.

Petersen, William Earl (1892-): Amerikalı bilim adamı. Süt salgılanması konusunda çalışmalar yaptı. Bugün, ineklerin otomatik olarak sağılması, onun bulguları üzerine geliştirilmiştir.

Pirie, Norman Wingate (1907-): İngiliz biyokimya uzmanı. Sir Frederick Bawden ile birlikte, "kristalin" biçiminde virüs elde etmeyi başardı. Bu bulgu daha ayrıntılı biçimde genetik araştırmalar yapılmasını sağladı.

Richet, Charles-Robert (1850-1935): Fransız doktor. Kasların tepkisi (anapleksi) ve fiziksel fenomen konusunda çalışmalar yaptı.

Rorschach, Hermann (1884-1922): İsviçreli psikiyatri uzmanı. Psikopatoloji tanımlarda kullanılan ve kendi adıyla anılan mürekkep testini buldu.

Sabin, Albert Bruce (1906-): Amerikalı mikrobiyoloji bilgini. Rusya'da doğdu. Çocuk felcine karşı ağızdan alınan aşığı buldu.

School, William (1882-1968):

Amerikalı doktor. Ayak kemerine desteği buldu.

Schweitzer, Albert (1875-1965): Fransız tıp misyoneri. Alsace'da doğdu. Ayrıca din bilimci ve müzisyen. Fransız Ekvator Afrika'sında (Gabon), Lambarene kentinde bir misyoner hastanesi kurdu.

Shea, John (1924-): Amerikalı cerrah. Sağırılığın cerrahi yoluyla iyileştirilmesi konusunda öncülük etti. Orta kulaktaki hastalıklı kemikliğin yerine plastikten yapılan yenisini kullandı ve hastalarının işitmesini sağladı.

Sherrington, Sir Charles (1857-1952): İngiliz doktor. Sinir sistemi ve refleks hareketler konusunda çalışmalar yaptı.

Spock, Benjamin McLane (1903-): Amerikalı doktor. Çocuk bakımı konusunda çok sayıda kitap yazdı. 1950 yılında kaleme aldığı "Bebeğin İlk Yılı" adlı yapıtı, tüm dünyada okundu.

Stanley, Wendell (1904-1971): Amerikalı biyokimya bilgini. Virüslerin arıtılması ve kristalizasyonu konusunda çalışmalar yaptı. Nezle için koruyucu bir aşı geliştirdi.

Sumner, James Batcheller (1887-1955): Enzimi ilk olarak kristalleştirmeyi başaran Amerikalı biyokimya uzmanı.

Szent-Gyorgi, Albert von (1893-): Macaristan doğumlu, Amerikalı biyokimya uzmanı. Böbreküstü bezlerini ve kas bütümlerinin biyokimyasını inceledi.

Tatum, Edward Lawrie (1909-1975): Amerikalı biyokimya uzmanı G.W. Beadle ile birlikte moleküler genetik konusunda araştırmalar yaptı, değişimlerin genetik kimyasal

tepkimleri nasıl etkilediğini inceledi.

Tellhard de Chardin, Pierre (1881-1955): Fransız paleontoloji bilgini, filozofu ve din adamı. Hristiyanlık öğretisi ile evrim arasındaki ilişkileri inceledi. Çin'de Pekin adamının (homo erectus) kafatası fosilinin bulunmasıyla sonuçlanan bir araştırmaya katıldı.

Templeman, Willman (1911-): İngiliz tarım bilimcisi. Geliştirdiği zararlı otlarla mücadele ilaçlarıyla, ana bitkiye zarar vermeden zararlı otları yok etmeyi başardı.

Thompson, Sir d'Arcy Wentworth (1860-1948): İngiliz zooloji bilgini. "Büyüme ve Biçimlenme" adlı kitabıyla önlüdür.

Thorndike, Edward Lee (1874-1949): Amerikalı bilgin. Zekâ testleri geliştirdi; hayvanların zekâ düzeylerini araştırma konusunda öncülük etti.

Tinbergen, Nikolas (1907-): Hollandalı deneysel zooloji bilgini. Hayvanların davranışları konusundaki çalışmalarıyla bu konuda öncü isimlerden biri oldu.

Tiselius, Arne Wilhelm Kaurin (1902-1971): İsveçli kimyacı. Özellikle serum proteinleri olmak üzere, proteinlerin analizinde elektrofores tekniğini uyguladı.

Tjlo, Joe Hin (1919-): Endonezya doğumlu, Amerikalı genetik bilimci. Kromozom konusunda önemli çalışmalar yaptı, insanın daha önce sanıldığı gibi 48 değil, 46 kromozomu olduğunu ortaya çıkardı.

Tswett, Mikhail Semenoviç (1872-1919): Rus kimya ve botanik bilgini. Kromatografi tekniğini buldu.

Waksman, Selman Abraham (1888-1973): Amerikalı mikrobiyoloji uzmanı. Rusya'da doğdu. Antimisin ve streptomisin adlı antibiyotikler buldu.

Wallace, Alfred Russel (1823-1913): İngiliz doğa bilimci. Charles Darwin'den bağımsız olarak doğal seçme teorisini geliştirdi.

Watson, James Dewey (1928-): Amerikalı biyoloji uzmanı. F.H.C. Crick ile birlikte DNA'nın işlevini ve yapısını ortaya koydu.

Weismann, August Friedrich Leopold (1834-1914): Alman genetik uzmanı. Kalıtımda kromozom teorisile ünlendi.

Wigglesworth, Sir Vincent Brian

(1899-): İngiliz böcek bilimci. Böcekler konusunda yaptığı çalışmaları, "Böcek Fizyolojisinin Prensipleri" (1939) adlı yapıtında topladı.

Wilkins, Maurice Hugh Frederick (1916-): İrlandalı biyofizikçi. DNA'nın sarmal bir yapısı olduğunu buldu.

Zuckermandl, Emile (1906-): Avusturya doğumlu Fransız biyokimya uzmanı. Hayvanların kimyasal farklılıkları konusundaki çalışmaları, evrimle ilgili araştırmalara yeni bir boyut getirdi.

Zuckerman, Sir Solly (1904-): İngiliz zooloji bilgini ve öğretmeni. Omurgalılar üzerinde yoğun araştırmalar yaptı.

*Louis Bleriot,
25 Temmuz
1909'da,
havadan daha
ağır bir araçla,
Manş Denizi'ni
uçarak aşan
ilk insan
oldu.*

*İkinci Dünya Savaşı'nın gözde
savaş uçaklarından İngiliz yapımı
Spitfire.*

Ulaşım ve Buluşlar

20. YÜZYILIN HAVACILIK OLAYLARI VE BÜYÜK FELAKETLERİ

1903

17 Aralık: Wright kardeşler, uçakla ilk kontrollü uçuşu gerçekleştirdiler.

1906

3 Mart: Romanyalı havacı Trajan Vula'nın yaptığı havalı lastik takılmış Vuia I adlı uçak, Fransa'nın Montesson yöresinde denendi.

Kasım: Fransa'nın Billancourt kentinde, Voisin kardeşler, uçak üretmek için ilk tesislerini kurdular.

22 Ağustos: Alberto Santos-Dumont adlı Brezilyalı, Avrupa'da ilk uçuşu gerçekleştirdi.

17 Aralık 1903 günü, ABD'nin Kuzey Carolina eyaletindeki Kitty Hawk kentinde, Orville Wright, ilk denetimli uçuşu gerçekleştirdi.

1907

Ağustos: Fransa'da, Issyles-Mulineaux yöresinde hangarları da içeren ilk aerodrom (küçük havaalanı) yapıldı.

13 Kasım: Fransız bisiklet satıcısı Paul Cornu, ikiz rotorlu bir helikopterle, Fransa'nın Lisieux kentinde bir deneme uçuşu yaptı.

1908

10 Haziran: Aeronautical Society of New York adlı ilk uçuş kulübü kuruldu.

17 Eylül: ABD'de, Teğmen Thomas Selfridge, Orville Wright ile birlikte geçirdiği uçak kazasında, Fort Meyer yakınlarında hayatını kaybetti.

30 Ekim: Fransa'da, Henry Farman, 50 beygir gücündeki Voisin marka uçağıyla, Mourmelon'dan Rheims'e değin 20 mil uçtu.

1909

28 Haziran-18 Temmuz: Concours d'Aviation adlı havacılık gösterisi, Fransa'da, Douai'de gerçekleştirildi.

25 Temmuz: Fransız havacı Louis Blériot, Manş Denizi üzerinde ilk uçuşu 37 dakikada tamamladı.

29 Ağustos: Dünyanın ilk hava yarışı, Fransa'nın Rheims yöresinde gerçekleştirildi. Gordon Bennett Kupası'nı Amerikalı Glenn Curtiss kazandı.

7 Eylül: Fransa'nın Juvisy yöresinde, Wright A tipi bir uçakla deneme uçuşu yapan Eugene Lefebvre adlı pilot hayatını kaybetti.

1910

28 Mart: Henri Fabre tarafından planı çizilen dünyanın ilk deniz uçağı, Marsilya yakınlarındaki Martigues'te, su üzerinden kalkış yaptı.

28 Nisan: İngiltere'de, Claude Grahame-White, Roade ile Lichfield arasında ilk gece uçuşunu gerçekleştirdi.

10 Mayıs: İngiltere'nin ilk havacılık gösterisi, Londra yakınlarındaki Hendon'da gerçekleştirildi.

2 Haziran: C.S. Rolls, Short-Wright tipi iki kanatlı bir uçakla, Manş Denizi'nin iki yakası arasında gidip geldi.

12 Temmuz: C.S. Rolls, kullanmakta olduğu Wright Flyer tipi uçağın, İngiltere'nin Bournemouth kentli yakınlarında yere çakılması üzerine öldü.

27 Eylül: Çift motorlu ilk uçağın deneme uçuşu Fransa'da yapıldı.

2 Ekim: İtalya'nın Milano kentinde, Binbaşı Dickson'un kullandığı Farman tipi uçakla, M.Thomas'in

kullandığı Antoinette tipi uçak çarpıştı.

Ekim: Paris Havacılık Sergisi'nde, ilk savaş uçağı tanıtıldı. Voisin tipi çift kanatlı bu uçağın üzerine bir makineli tüfek monte edilmişti.

14 Kasım: ABD'de, Eugene Ely adlı pilot, Curtiss tipi çift kanatlı uçağı ile Birmingham adlı kruvazörün güvertesinden havalandı.

1911

12 Nisan: Pierre Prier, 50 beygir gücündeki Bleirot marka uçağıyla, Londra'dan Paris'e hiç durmadan 3 saat 56 dakikada gitti.

11 Temmuz: J.Beaumont, uçakla tüm İngiliz adalarını dolaştı.

Ağustos: ABD'de, Hugh Robinson, düşen pilot arkadaşını kurtarmak amacıyla, bir deniz uçağıyla Michigan Gölü'ne indi.

9 Eylül: İngiliz Posta Idaresi, dünyada ilk kez uçak posta servisini başlattı.

17 Eylül: Londra yakınlarındaki Hendon'da Hava Birliği'nden Teğmen R.A.Cammell, Valkyrie tipi uçağının yere çakılması sonucu öldü.

18 Eylül: İngiltere'nin çift motorlu ilk uçağı olan Short S.39'un deneme uçuşu Eastchurch'de gerçekleştirildi.

18 Kasım: İngiliz Kralliyet Donanması'ndan Komodor Oliver Schwann, İngiltere'nin ilk deniz uçağının denemesini, Barrow-in-Furness'te yaptı.

1912

10 Ocak: Çizimi Glenn Curtiss tarafından gerçekleştirilen dünyanın ilk uçan gemisi, New York'ta Hammondsport yakınlarında ilk uçuşunu yaptı.

12 Haziran: Libya'nın Trablus kentinde, İtalya Hava Kuvvetleri'nin 2. Hava Bölüğü, Türk mevzileri üzerine bir gece hücumu düzenledi.

9 Eylül: J.Vedrine, saatte 107 mil hız yaparak, saatte 100 milden daha büyük bir süratle uçan ilk insan oldu.

1913

13 Mayıs: Rus mühendis Igor Sikorsky, planlarını kendî çizdiği dört motorlu uçağın yapımını tamamladı ve deneme uçuşunu başarıyla gerçekleştirdi.

20 Ağustos: Fransa'da, Adolphe Pegoud, uçaktan paraşütle atlayan ilk pilot oldu.

Ağustos: ABD'de, Hammond-sport'ta, Curtiss marka bir uçan gemiye ilk kez otomatik pilot bağlandı.

6 Eylül: Adolphe Pegoud, havada dikey takla atan ilk pilot oldu.

1914

1 Ocak: ABD'de, dünyanın ilk havayolu şirketi seferlerine başladı. Seferler, Florida eyaletinin St. Petersburg kentindeki St. Petersburg Tampa Airboat Line adlı kuruluş tarafından gerçekleştirildi.

Şubat: Havadan ilk torpido, İtalyan Ordusu'ndan General A. Guldoni tarafından Farman tipi çift kanatlı bir uçaktan atıldı.

6 Haziran: Bir uçağın karadan gözle izlenemeyecek denli uzaklaştığı ilk uçuş, İskoçya'dan Norveç'e yapılan bir yolcuuuk sırasında gerçekleştirildi.

1915

19 Şubat: İngiliz Kralliyet Hava Kuvvetleri'nden, B.E.2C tipi iki uçak, Cambrai Havaalanı'na bir gece saldırısı düzenledi.

31 Mayıs: LZ 38 modeli bir zeplinin Londra üzerine düzenlediği bir hava saldırısında, kentin kuzeyindeki Stoke Newington yöresinde bir ev yıkıldı.

12 Aralık: Tümöyle metalden üretilen ilk uçak olan Junkers J.1'in deneme uçuşu, Almanya'nın Dessau yöresinde gerçekleştirildi.

1916

15-19 Nisan: İngiliz Hava Kuvvetleri'nin 30. filosu, 140 sefer yaparak Irak'taki Kut-el Amar yöresinde ab-luka altındaki bir garnizona 8 bin 600 kilo malzeme taşıdı.

Kasım: İlk İngiliz ağır bombardıman uçağı, Handley Page 0/100 Dunkirk'te, İngiliz Kralliyet Donanması Hava Birliği'ne teslim edildi.

1919

6 Şubat: Almanya'da, ilk düzenli havayolu seferi, Deutsche Luft-Reederei tarafından Berlin ile Weimar arasında başlatıldı. İlk yolcular, 28 Şubat günü taşındı.

16-25 Mayıs: ABD Donanması'ndan Teğmen A.C.Read, beş kişilik bir ekiple birlikte, Curtis NC-4 tipi bir uçakla, Newfoundland'den Lizbon'a 56 saat 31 dakikada uçtu.

14-15 Haziran: Arthur Whitten Brown (Teğmen) ile Yüzbaşı John Alcock, Vickers Vimy tipi bir uçakla, Newfoundland'den, İrlanda'nın Galway kentine hiç durmadan 16 saat 27 dakikada uçtular.

Temmuz: İngiliz hava gemisi R34, İskoçya'dan New York'a ilk çift yönlü Atlantik aşırı uçuşu gerçekleştirdi. Uçakta 32 yolcu vardı.

25 Ağustos: Aircraft Transport and Travel Ltd. adlı kuruluş, Paris ile Londra arasında ilk uluslararası uçak seferini başlattı. Şirket, yolcu-

ları onarımdan geçirilmiş çift kanatlı bombardıman uçaklarıyla taşıyordu.

7 Ekim: British Aerial Transport adlı İngiliz şirketi, Londra-Amsterdam arasında yolcu taşımacılığına başladı.

12 Kasım-13 Aralık: Ross ve Keith Smith, Vickers Vimy tipi bir uçakla, Londra'dan Avustralya'ya 135 saatte uçtular.

1920

4 Şubat-20 Mart: İngiltere'den Güney Afrika'ya ilk uçuş, Yarbey Pierre van Ryneveld ve Pilot Teğmen C.J. Quinton Brand adlı iki Güney Afrikalı tarafından gerçekleştirildi.

14 Aralık: Cricklewood'dan Paris'e gitmekte olan Handley Page tipi bir yolcu uçağı, Golders Green üzerinde düştü, dört kişi öldü.

1921

21-24 Şubat: ABD'de, Teğmen William Coney, California'nın San Diego kentinden, Florida'nın Jacksonville kentine kadar uçarak, ülkeyi bir uçtan ötekine havadan katetti.

3 Ağustos: Teğmen John B. Macready, ABD'nin Ohio eyaleti, Troy kentinde, Curtiss JN6 tipi uçağıyla ilk havadan zıralı ilaçlamayı gerçekleştirdi.

1922

7 Nisan: Fransa'da, Grand Express Hava Yolları'na ait bir Farman Goliath tipi yolcu uçağı, Dalmier Hava Yolları'nın DH 18 tipi uçağıyla, Polx üzerinde çarpıştı.

1923

9 Ocak: Juan de la Cierva, kendi ürettiği olan otokopterle, Madrid üzerinde bir uçuş denemesi yaptı.

1924

1 Nisan: İngiltere'de, Imperial Airways adlı havayolu şirketi kuruldu.

7-28 Nisan: ABD'li havacılar Teğmen L.H. Smith (Douglas tipi, Chicago adlı uçağıyla) ve Teğmen Erik Nelson (Douglas tipi New Orleans adlı uçağıyla), Seattle'dan kalkıp yine Seattle'a dönerek ilk dünya turunu gerçekleştirdiler.

1926

Mart: Alan Cobham, Londra yakınındaki Croydon Havaalanı'ndan kalkarak, Güney Afrika'nın Cape Town kentine gitti ve döndü.

8-9 Mayıs: ABD Donanması'ndan Teğmen Richard Byrd ve Floyd Bennet, Fokker tipi bir uçakla, Kuzey Kutbu üzerinde ilk başarılı uçuşu gerçekleştirdiler.

28 Aralık: Imperial Airways adlı İngiliz havayolu şirketi, Hindistan'a yolcu ve posta taşımacılığına başladı.

1927

1 Mayıs: Dünyada ilk kez olarak, Imperial Airways'ın Londra-Paris seferini yapan uçaklarında sıcak yemek servisi başlatıldı.

20-21 Mayıs: Charles A. Lindbergh, Spirit of St. Louis adlı Ryan tipi uçağıyla New York-Paris arasında hiç durmadan yapılan ilk uçuşu, 33 saat 30 dakikada gerçekleştirdi.

1928

7-22 Şubat: Bert Hinkler, İngiltere'den Avustralya'ya ilk solo uçuşu gerçekleştirdi.

31 Mayıs-9 Haziran: Avustralyalı havacı Charles Kingsford Smith, uç arkadaşıyla birlikte Fokker F. VIlb-3m tipi Southern Cross adlı

uçakla San Francisco'nun Oakland kentinden Brisbane'e uçarak, Pasifik'i ilk kez havadan geçtiler.

1929

24-26 Nisan: İngiltere'den (Lincs) Hindistan'a (Karaçil) hiç durmaksızın yapılan ilk hava yolculuğu gerçekleştirildi.

8-29 Ağustos: Alman hava gemisi Graf Zeppelin, bir dünya turu yaptı.

1930

5-24 Mayıs: Amy Johnson, İngiltere'den Avustralya'ya tek başına uçan ilk kadın oldu. Uçuş 19 gün 12 saat sürdü.

7 Ekim: İngiliz hava gemisi R101, Fransa'da, Beauvais- yakınlarında düştü. İçindeki 54 kişiden, yalnızca altısı kurtulabildi.

İngiliz mühendis Frank Whittle, jet motoru planlarının patentini aldı.

1932

27 Nisan: Imperial Airways, İngiltere ile Güney Afrika arasında posta hizmetini başlattı.

20-21 Mayıs: Amelia Earhard, Atlantik'i tek başına aşan ilk kadın oldu. Newfoundland'den İrlanda'ya 15 saat 18 dakikada uçtu.

18-19 Ağustos: J.A. Mollison, Doğu'dan Batı'ya ilk Atlantikaşırı solo uçuşu gerçekleştirdi.

1933

6-8 Şubat: O.R. Gayford ve G.R. Nickoletts, İngiltere'nin Granwell yöresinden Güneybatı Afrika'da Walvis Körfezi'ne değin 8 bin 531 kilometrelik mesafeyi hiç durmadan uçarak bir dünya rekoru kırdılar.

13 Nisan: Lord Clydesdale, Everest Tepesi'nin zirvesinin üzerinden uçakla geçti.

15-22 Mayıs: Wiley Post, Lockhead Vega turu, Winnie Mae isimli uçağıyla tek başına ilk dünya turunu 7 gün 18 saat 49 dakikada tamamladı.

9 Aralık: Imperial Airways ve Indian Trans-Continental Airways, Londra-Singapur seferlerini başlattılar.

1934

30 Ocak: Rusların yaptığı Osoaviakhim adlı balonları, yerden 21 kilometre yüksekliğe çıkı. İnış sırasında gaz kaçağı nedeniyle yere çakıldı ve mürettebatından üç kişi öldü.

24 Eylül: Imperial Airways, İngiltere-Avustralya uçak postası seferini başlattı.

22 Ekim-4 Kasım: Charles Kingsford Smith ve A. Taylor, Pasifik üzerinde ilk Avustralya-ABD uçuşunu gerçekleştirdiler.

1935

13 Nisan: Imperial Airways ve Quantas, Londra-Avustralya uçak seferlerine başladılar. Brisbane'e kadar uçuş 12.5 gün sürüyordu.

Pan American Hava Yolları, California'dan Pasifik aşırı seferlerine başladı.

1936

Ağustos-Ekim: İspanyol İç Savaşı sırasında, İspanyol Sahrası'ndan General Franco'yu desteklemek üzere 8899 asker, 20 adet Junkers 52-3 tipli uçakla İspanya'ya taşındı.

29 Eylül: F.R.D. Swain, yerden 15 bin 230 metre yüksekte uçarak, dünya yükseklik rekorunu kırdı.

5-16 Ekim: Jean Batten, İngiltere'den Yeni Zelanda'ya ilk doğrudan uçuşu gerçekleştirdi.

Amy Johnson, tek başına İngiltere'den Avustralya'ya uçan ilk kadın pilot oldu.

1939

27-28 Haziran: Pan American Hava Yolları, ilk Atlantikaşırı yolcu seferleri başladı. Boeing 314 tipi Yankee Clipper adlı uçan gemi, Newfoundland'ın Botwood yöresi ile İngiltere'nin Southampton kenti arasında yolcu taşımacılığına başladı.

24 Ağustos: Turbo jet motorlu ilk uçak uçtu. Heinkel He 178 tipi uçağın çizimlerini Dr. Hans von Ohain yapmış, Almanya'nın Rostock-Marienhe yöresinde gerçekleştirilen deneme uçuşunun pilotluğunu ise, Kaptan Erich Warsitz gerçekleştirmişti.

2 Aralık: Imperial Airways ve British Airways birleşerek British Overseas Airways Corporation'ı (BOAC) meydana getirdiler.

1941

15 Mayıs: İlk İngiliz turbo jet uça-

ğı olan Gloster-Whittle E28/39, Teğmen P.E.G. Sayer komutasında, Cranwell'de deneme uçuşunu gerçekleştirdi. Uçağın çizimlerini Frank Whittle yapmıştı.

1942

24 Aralık: Almanların VI güdümlü füzesi, Peenemünde'de ilk kez denendi.

1944

2 Ocak: Helikopterler ilk kez savaş amacıyla kullanıldı. Sikorsky R. 4s tipi üç helikopter, Atlantik'te yol alan bir konvoyun üzerinde devriye görevi yaptı.

25 Temmuz: Messerschmitt 262, savaş sırasında kullanılan ilk jet uçağı oldu.

27 Temmuz: Gloster Meteor adlı uçak, İngiltere'nin ilk jet savaş uçağı olarak çarpışmalara katıldı.

1945

17 Kasım: H.J.Wilson, İngiliz Kralliyet Hava Kuvvetlerine ait Meteor adlı jetle saatte 975 kilometre hıza ulaşarak, dünya hız rekorunu kırdı.

1947

14 Ekim: ABD Hava Kuvvetleri'nden Yüzbaşı Charles Yeager, Bell XS-1 adlı roket uçağıyla, California'da saatte 1078 kilometre hızla ses duvarını aştı.

1948

23 Mart: John Cunningham, 18 bin 133 metreye çıkarak dünya yükseklik rekorunu eline geçirdi.

12 Temmuz: İngiliz Kralliyet Hava Kuvvetleri'ne ait altı adet Havilland Vampire tipi jet uçağı, Atlantik'i aşan ilk jetler oldu.

16 Temmuz: İlk İngiliz turbo pervaneli Vickers Viscount V.630 uçağı uçu.

1953

18 Mayıs: ABD'de, F-86 tipi bir uçağı kullanan Jacqueline Cochran, sestten hızlı uçan ilk kadın pilot oldu.

1954

3 Ağustos: Dikey iniş ve kalkış yapabilen ilk uçak olan Rolls-Royce-TMR, deneme uçuşunu başarıyla yaptı.

1955

23 Ağustos: Canberra PR7 tipi bir uçak, İngiltere'nin Croydon Havaalanı'ndan New York'a 14 saat 45.4 saniyede gidip döndü.

28 Aralık: Comet-3 adlı uçak, dünya turunu tamamladı. Uçak, Montreal-Londra etabını 6 saat 18 dakikada aştı.

1956

10 Mart: Falrey Delta 2 tipli bir araştırma uçağı, pilot Peter Twiss yönetiminde, saatte 1823 kilometreyle yeni bir hız rekoru kırdı.

30 Haziran: ABD'ye ait iki yolcu uçağı, fırtına nedeniyle Arizona'da çarpıştı, 128 kişi öldü.

1957

Ocak: ABD Hava Kuvvetleri'ne ait Stratofortress tipi üç uçak, 45 saatte hiç durmadan 40 bin 960 kilometre uçarak dünya turunu tamamladı.

29 Haziran: Bristol Britannia uçağı, Londra'dan ABD'nin Pasifik kıyılarına hiç durmadan uçan ilk sivil uçak oldu ve bu yolculuğunu (8207 km) 14 saat 40 dakikada tamamladı.

16 Temmuz: ABD Donanması'na ait bir uçak, ülkenin bir ucundan ötekine (3958 km) 3 saat 23 dakika 30 saniyede uçu.

20 Ağustos: ABD Hava Kuvvetleri'ne ait bir balon, 310 bin 896 metreye yüksekliğe çıkarak, bu konuda dünya rekoru kırdı.

6 Kasım: Dünyanın dikey havalanabilen ilk yolcu uçağı, İngiltere'de, Madenhead'de havalandı.

1958

1 Ocak: BOAC'a ait Britannia tipli bir uçak, Londra-New York arasını 7 saat 57 dakikada alarak yolcu uçakları arasındaki rekoru eline geçirdi.

6 Şubat: Batı Almanya'nın Münih kentinde meydana gelen bir uçak kazasında, içlerinde önlü İngiliz futbol takımı Manchester United'in yedi oyuncusunun da bulunduğu 21 kişi hayatını kaybetti.

Ulaşım ve Buluşlar

7 Mayıs: ABD Hava Kuvvetleri'nden Binbaşı H. Johnson, Lockheed Starfighter tipi bir uçakla 27 bin 812 metre yüksekliğe çıkarak bu dalda rekor kırdı.

16 Mayıs: ABD Hava Kuvvetleri'nden Yüzbaşı W. Irwin, Lockheed Starfighter tipi bir uçakla, saatte 2259.7 kilometre hıza ulaşarak yeni bir rekor kırdı.

4 Ekim: Comet 4 tipi bir yolcu uçağı, Atlantik üzerinden servis yapacak ilk jet yolcu uçağı olarak Londra'dan havalandı.

1959

Mart: Türkiye Başbakanı Adnan Menderes'i İngiltere'ye götüren özel uçak, Gatwick Havaalanı yakınlarında yere çakıldı. 15 kişinin hayatını kaybettiği olayda, Adnan Menderes yara almadan kurtuldu.

1960

12 Ağustos: ABD Hava Kuvvetleri'ne ait bir roket motorlu uçak, yerden 119 bin 786 metre yüksekliğe çıkarak bu konuda yeni bir rekor kırdı.

19 Kasım: Hawker Siddeley P.1127 (Kestrel) VTOL uçağı deneme uçuşunu yaptı.

16 Aralık: ABD'de iki yolcu uçağının New York üzerinde fırtına nedeniyle çarpışması sonucu 137 kişi öldü.

1961

26 Mayıs: ABD Hava Kuvvetleri'ne ait bir bombardıman uçağı, Atlantik'i saatte ortalama 1600 kilometre hızla, üç saati biraz aşkın bir sürede katetti. Aynı uçak, birkaç gün sonra yere çakıldı.

1967

9 Temmuz: Shella Scott, Cape

Town'a İndi ve 1936 yılında Amy Johnson tarafından kırılan bayanlararası solo uçuş rekorunu ele geçirdi.

11 Aralık: Süpersonik yolcu uçakları olan Concorde'un ilk prototipi, Fransa'nın Toulouse kentinde kamuoyuna tanıtıldı.

1968

31 Aralık: SSCB'nin TU-144 tipi yolcu uçağı, sefere konan seston hızlı ilk yolcu uçağı oldu.

1969

9 Şubat: Dünyanın en büyük yolcu uçağı olan Boeing 747, ilk uçuşunu yaptı.

2 Mart: Concorde, Toulouse'dan havalanarak 27 dakika uçtu.

9 Nisan: İlk uçuşunu Fransa'da yapan Corcorde, bu kez de ikinci ortak yapımcı ülke olan İngiltere'de, Bristol yakınlarında 22 dakikalık bir uçuş yaptı. Böylece Fransa'da ve İngiltere'de ilk süpersonik uçuşlar yapıldı.

1970

4 Ocak: Londra-Sidney hava yarışını Yüzbaşı William Bright ile Yüzbaşı Frank Buxton adlı İngiliz kazandı.

12 Ocak: Pan American Hava Yolları'na ait bir 747 olan ilk jumbo jet, Londra'nın Heathrow Havaalanı'na İndi.

25 Mart: İngiliz Concorde 002, ilk deneme uçuşunda saatte 1127 kilometre hıza ulaştı.

1971

14 Nisan: Bir BOAC jumbo jeti, Londra-New York arasında ilk uçuşunu yaptı.

30 Temmuz: Japon Hava Yolları'na ait bir Boeing 727 tipi yolcu

uçacağı, Tokyo yakınlarında bir savaş uçağı ile havada çarpıştı, 162 kişi öldü.

1972

8 Mart: 59 metre uzunluğundaki Europa adlı hava gemisi, 20 yıllık bir aradan sonra İngiltere'de uçtu.

28 Ağustos: İngiltere'de yapılan bir hava yarışı sırasında, Gloucester Prensi William ile yardımcı pilotu, Wolverhampton yakınlarındaki kalkıştan hemen sonra yere çakılarak öldüler.

1973

3 Haziran: Paris'te yapılan havacılık gösterilerine katılan Tupolev-144 tipi bir Rus süpersonik yolcu uçağı havada infilak ettikten sonra Goussainville kenti üzerine düştü, 14 kişi öldü.

26 Eylül: Concorde, Washington'dan Paris'e 3 saat 33 dakikada uçtu.

1974

3 Mart: Bu tarihe kadar olan dünyanın en büyük uçak kazasında, Türk Hava Yolları'na ait bir DC-10 uçağı, Orly Havaalanı'ndan kalktıktan kısa bir süre sonra, Paris yakınlarındaki Ermenonville ormanlarına düştü, 346 kişi öldü.

1975

4 Nisan: Vietnamlı yetimleri ABD'ye götürmekte olan bir Amerikan uçağı, Saygon'dan havalandıktan sonra yere çakıldı, 206 kişi öldü.

29 Kasım: İngiliz yarış pilotu Graham Hill, küçük bir uçakla uçarken, aşırı sis nedeniyle Elstree yakınlarında düştü, kendisiyle birlikte

beş kişi daha öldü.

26 Aralık: Sovyetler'in TU-144 uçakları, Moskova ile 3 bin 200 kilometre ötedeki Alma Ata arasında, tarifeli posta ve yük taşımacılığına başladı.

1976

21 Ocak: British Airways ve Air France, tarifeli Concorde seferleri ini başlattılar.

24 Mayıs: İngiliz ve Fransız Concorde'ları, Washington seferleriyle, Kuzey Atlantik'e ilk tarifeli süpersonik uçuşları başlattılar.

10 Eylül: Londra'dan İstanbul'a gitmekte olan İngiliz Hava Yolları'na ait Trident tipi bir yolcu uçağı ile Köln'den Split'e gitmekte olan Yugoslav Hava Yolları'na ait bir DC-9, Yugoslavya üzerinde, yerden 10 bin metre yükseklikte çarpıştılar, 176 kişi öldü.

13 Aralık: Pan Am'a ait Boeing 747 tipli bir yolcu uçağı, hiç durmadan yapılan en uzun yolculu uçak seferini Sidney ile San Francisco arasında 13 saat 14 dakikada gerçekleştirdi.

1977

27 Mart: Dünyanın en büyük havacılık felaketinde, Pan Am'a ait bir jumbo jet, KLM'ye ait bir başka jumbo ile Tenerife'de çarpıştı, 576 kişi öldü.

26 Eylül: Laker Skytrains, Londra ile New York arasında, tarifeli "ucuz" seferleri başlattılar.

4 Aralık: Korsanlar tarafından kaçırılan Malezya Hava Yolları'na ait Boeing 737 tipli bir yolcu uçağı, Singapur'da bataklığa düştü, 100 kişi öldü.

1978

20 Nisan: Rotasından 1000 mil uzaklaşmış olan Güney Kore Hava Yolları'na ait bir Boeing 707, bir Rus savaş uçağının açtığı ateş sonucu, Murmansk'a inmek zorunda kaldı. Olay sırasında iki yolcu öldü; 13 kişi de yaralandı.

17 Ağustos: Üç Amerikalı, ABD'nin Presque Isle yöresinden Fransa'nın Normandiya kıyılarındaki Evreux yakınlarına 137 saat altı dakikada ulaşarak balonla Atlantik Okyanusu'nu aşan ilk insanlar oldular.

3 Eylül: Rodezya Hava Yolları'na ait Viscont tipi bir yolcu uçağı, Joshua Nkomo'ya bağlı Savaşçılar Cephesi tarafından düşürüldü, 38 kişi öldü. Kurtulmayı başaran 18 yolcudan 10'u da gerillalar tarafından kurşuna dizildi.

1979

12 Haziran: Bryan Allen adlı Amerikalı, pedal gücüyle işleyen Gossamer Albatros adlı uçağıyla, Folkstone'dan havalandıktan 2 saat 50 dakika sonra Cap Gris Nez'e indi ve Manş Denizi'ni insan gücüyle çalışan bir uçakla aşan ilk pilot oldu.

21 Eylül: İngiliz Hava Kuvvetleri'ne bağlı Harrier tipi iki jet, Cambridgeshire'da, Wisbech yöresinde çarpışarak bir evin üzerine düştü. Kazada iki büyük insanla, bir çocuk ölürken, her iki uçağın pilotu da fırlayan koltukları ve paraşütleri sayesinde yara almaktan kurtuldular.

28 Kasım: Yeni Zelanda Hava Yolları'na ait bir DC-10 yolcu uçağı, bir volkana çarptı, 257 kişi öldü.

1980

19 Ağustos: Suudi Arabistan Hava Yolları'na ait Tri Star tipi yolcu uçağı, Riyad Havaalanı'na yaptığı sert inişten sonra alev aldı, 301 kişi öldü.

4 Aralık: Portekiz Başbakanı Francisco de Carneiro, bindiği küçük uçağın Lizbon yakınlarında düşmesi sonucu öldü. Olayda altı kişi daha hayatını kaybetti.

1981

27 Mayıs: Florida kıyıları açıklarında, elektronik savaş teçhizatı taşıyan bir uçak, US Nimitz adlı uçak gemisinin üzerine düştü, 14 kişi öldü.

7 Temmuz: Güneş enerjisi ile çalışan Amerikan yapımı Solar Challenger, Manş Denizi'ni güneş enerjisiyle aşan ilk uçak oldu.

22 Ağustos: Julian Knott, güneş enerjisiyle çalışan balonu ile Manş Denizi'ni 1 saat 15 dakikada geçti.

1982

5 Şubat: İngiliz havayolu şirketi Laker Airways, 351 milyon dolar borçla iflas etti.

1983

14 Nisan: İkinci Dünya Savaşı'ndan kalma Spitfire tipi bir savaş uçağı, 338 bin dolara satıldı.

1984

19 Temmuz: Lynn Rippelmeyer, Boeing 747 kullanarak, Atlantik Okyanusu'nu aşan ilk kadın pilot oldu.

25 Temmuz: Patrick Lindsay, Louis Bleriot'nun uçağının bir benzeriyle, Bleriot'nun yaptığı uçuşun 75. yıldönümü anısına, Calais'ten Dover'a uçtu.

Sesten daha hızlı uçan Concorde'lar, yaklaşık üç hafta süreyle, saatte 2 bin kilometre hız yapabilirler. İnişlerde ve kalkışlarda, uçağın burnu, pilotun pisti daha iyi görmesini sağlamak açısından aşağı doğru sarkar. Concorde, 140 yolcu taşıyabilir.

1985

12 Ocak: İçinde 200'e yakın yolcu bulunan Boeing 707 tipi yolcu uçağı, Basra Körfezi'ne düştü.

19 Şubat: İspanyol Hava Yolları'na ait Boeing 727 tipi yolcu uçağı, Madrid-Bilbao seferini yaparken düştü. 151 kişi öldü.

23 Haziran: Hindistan Hava Yolları'na ait bir jumbo jet, 329 yolcu-suyla birlikte Atlantik'e düştü. Kurtulan olmadı.

3 Ağustos: Dallas'a düşen bir Amerikan jumbo jetinin 161 yolcu-sundan 31'i sağ olarak kurtuldu.

12 Ağustos: Japon uçağı düştü, 520 kişi öldü.

22 Ağustos: İngiliz Airtours Hava Yolları'na bağlı Boeing 737 tipi yolcu uçağı, Manchester Havaalanı'ndan harekete geçtiği sırada piste çakıldı. 54 kişi hayatını kaybetti.

11 Kasım: ABD'de çarpışan iki uçak, New York kentli üzerine düştü. Kazada 20 kişi öldü.

13 Aralık: Amerikan Arrow Hava Yolları'na ait ve asker taşıyan bir DC-8 tipi Charter uçağı, Kanada'da Gander Havaalanı'ndan kalktıktan hemen sonra düştü. Ölü sayısı 258.

UZAYIN KEŞFİ

1957

4 Ekim: SSCB'nin Baykonur Uzay Üssü'nde, dünyanın ilk yapay uydusu olan Sputnik 1 fırlatıldı.

3 Kasım: SSCB, içinde Laika adlı köpeğin de bulunduğu Sputnik 2'yi uzaya gönderdi.

1958

31 Ocak: İlk Amerikan yapay uydusu Explorer 1, Juno 1 balistik füzesi aracılığıyla Cape Canaveral'dan fırlatıldı.

1 Ekim: ABD'de, Ulusal Havacılık ve Uzay İdaresi (NASA) kuruldu.

12 Aralık: Burun kısmında bir de maymunun bulunduğu bir Jüplter füzesi, uzaya gönderildi, ancak bu araç denizde kayboldu.

18 Aralık: ABD, Başkan Eisenhower'in banda alınmış yeni yıl mesajını, dünyaya geri gönderen bir Atlas füzesini uzaya yollamayı başardı.

1959

2 Ocak: SSCB, aya ulaştırmak amacıyla, Luna 1'i uzaya fırlattı. Ancak hedefinde bir sapma meydana gelen Luna 1, aya inmek yerine, güneşin çevresinde yörüngeye girdi.

28 Mayıs: Cape Canaveral'dan içinde iki maymun bulunan bir uzay aracı fırlatıldı. Maymunlardan biri ölü döndü.

12 Eylül: SSCB'nin uzaya fırlattığı Luna 2, aya ulaşmayı başardı.

4 Ekim: SSCB tarafından gönderilen Luna 3, ayın çevresinde yörüngeye girerek, öteki yüzünden çekilmiş fotoğrafları dünyaya aktardı.

1960

11 Ağustos: ABD Hava Kuvvetleri tarafından fırlatılan Discoverer 13, paraşütle denize indi.

Uzay gemisi Apollo 2, kalkış sırasında.

12 Ağustos: ABD'de, NASA, ilk iletişim uydusu Echo 1'i uzaya fırlattı.

18 Ağustos: ABD Hava Kuvvetleri tarafından uzaya fırlatılan Discoverer 14'ün kapsülü, C-119 türü bir uçak tarafından havada tutuldu.

19-20 Ağustos: SSCB, içinde Strelka ve Belka adlı iki köpeğin bulunduğu Sputnik 5'i uzaya gönderdi. Dünyanın çevresindeki yörüngesinde 17 tur atan Sputnik 5 ve iki yolcusu, sapasağlam döndüler.

1 Aralık: SSCB, bu kez de Sputnik 6'yı uzaya fırlattı. Uydunun içinde, yine iki köpek, Pchelka ve Muska vardı. Ancak, dünyanın çevresinde 24 saat boyunca tur atan Sputnik 6, dönüş yolculuğu sırasında atmosfere girdiği anda, yolcularıyla birlikte yandı.

1961

31 Ocak: Mercury adlı kapsülle uzaya gönderilen şempanze Ham, dünyaya salimen döndü.

25 Mart: SSCB, içinde Zvesdoçka ve Çrenuşka adlı iki köpek bulunan Vostok adlı uzay aracını fırlattı.

12 Nisan: SSCB, uzaya ilk insanı gönderdi. Teğmen Yuri Gagarin, Vostok 1 adlı uzay aracı ile dünyanın çevresinde 108 dakikada bir tur attı.

5 Mayıs: ABD'de, NASA, Mercury projesinin üçüncü aracı olan Freedom 7'yi Alan B. Shepard adlı astronotla birlikte uzaya gönderdi.

21 Temmuz: NASA, Mercury serisinin dördüncü aracı Liberty Bell 7'yi Albay Virgil I. Grissom komutasında fırlattı. Uzay aracı, suya düşerek battı, ancak Grissom kurtarıldı.

6-7 Ağustos: SSCB, Vostok 2'yi,

içinde kozmonot Gherman Titov olduğu halde uzaya gönderdi. Araç, dünya çevresinde 25 saat 18 dakikada 17 tur attı.

29 Kasım: NASA, Mercury 5 kapsülünü, içinde Enos adlı şempanze olduğu halde uzaya fırlattı. Kapsül, dünya çevresinde iki tur attıktan sonra şempanze ile birlikte dünyaya döndü.

1962

20 Şubat: Yarbay John Glenn, Friendship 7 adlı uzay gemisiyle dünyanın çevresindeki yörüngede tur atan ilk Amerikalı oldu. 4 saat 55 dakika içinde dünya çevresinde 3 tur attı. Kapsül, Atlantik'e indi.

24 Mayıs: Teğmen M.Scott Carpenter, Aurora 7 adlı Amerikan uzay aracıyla, dünya çevresinde 4 saat 56 dakikada 3 tur attı. Kapsül, salimen Atlantik'e indi.

10 Temmuz: İlk özel haberleşme uydusu Telstar 1, Avrupa ile Amerika arasında TV yayınlarının sağlanması amacıyla uzaya fırlatıldı.

11-15 Ağustos: SSCB'de Binbaşı Andrian Nikolayev, Vostok 3 adlı uzay aracıyla, 94 saat 22 dakika içinde, dünya çevresinde 64 tur attı, Uçuş fotoğrafları TV aracılığıyla dünyaya iletildi.

12-15 Ağustos: Sovyet Yarbay Pavel Popoviç, Vostok 4 adlı uzay aracı ile 70 saat 50 dakika dünya çevresinde 48 tur attı. Uzay aracı Vostok 3'ün dört mil yakınından geçti.

27 Ağustos: NASA, Venüs'ü incelemek üzere, Mariner 2 adlı uzay aracını fırlattı.

3 Ekim: NASA, Sigma 7 adlı uzay aracını, içinde Walter M.Schirra olduğu halde uzaya gönderdi. Sigma

7, dünya çevresinde 9 saat 13 dakika 11 saniyede altı tur attı. Kapsül, salimen Pasifik'e indi.

14 Aralık: Mariner 2, Venüs'ün yakınlarından geçti ve gezegenin, büyük bölümü, karbondioksitten oluşan kalın bir atmosfer tabakasına sahip olduğunu saptadı.

1963

7 Mayıs: Telstar 2 fırlatıldı.

16-19 Haziran: Sovyet kozmonot Valentina Tereşkova, uzaya giden ilk kadın oldu. Vostok 6 adlı araçla 70 saat 50 dakika içinde dünyanın çevresinde 48 tur attı, bu arada Vostok 5'in üç mil yakınından geçti.

1964

28 Temmuz: NASA, aya giderek fotoğraf çekmek üzere Ranger 7'yi uzaya fırlattı.

19 Ağustos: NASA, Syncom 3 adlı iletişim uydusunu uzaya fırlatarak, Tokyo Olimpiyatları'nın açılış törenlerinin tüm dünyada izlenmesini sağladı.

12-13 Ekim: Sovyet kozmonotları Binbaşı Viladimir Komarov, Dr. Konstantin Feoktistov ve Dr. Boris Yegorov, Vosthod 1 adlı uzay aracı ile 24 saat 17 dakika 3 saniye içinde dünya çevresinde 16 tur attılar. Bu, üç insanla gerçekleştirilen ilk uçuş oldu.

28 Kasım: NASA, Mariner 4'ü, Mars'ı incelemek üzere uzaya fırlattı.

1965

18-19 Mart: Sovyet kozmonotları Pavel Belyayev ile Aleksey Leonov, Voskhod 2 adlı uzay aracı ile 26 saat 2 dakika 17 saniyede dünya çevresinde 17 tur attılar. Bu arada, Leonov 10 dakika süreyle, ilk uzay

uçuşunu gerçekleştirdi.

23 Mart: ABD'li astronotlar Virgil I. Grissom ile John W. Young, Gemini 3 adlı uzay aracı ile 4 saat 53 dakikada, dünya çevresinde üç tur attılar. Bu, ABD'nin iki astronotla gerçekleştirdiği ilk deneme oldu.

6 Nisan: Özel haberleşme uydusu Early Bird (Intelsat I), Cape Canaveral'dan uzaya fırlatıldı. Bu uydudan ilk kez 2 Mayıs günü TV yayını sırasında yararlanıldı.

3-7 Haziran: NASA, Gemini 4'ü, içinde James A. McDivitt ve Edward H. White adlı astronotlar olduğu halde uzaya fırlattı. Gemini 4, 97 saat 56 dakika 31 saniye içinde dünya çevresinde 62 tur attı. Bu arada White, 21 dakikalık bir uzay yürüyüşü yaptı ve bir gaz tüfeğiyle, uzayda manevra yapmayı başardı.

14 Temmuz: Mariner 4, Mars'a ulaştı ve 21 adet yakın plan fotoğraf çekti. Bu fotoğraflarda yüzey kraterleri görülmesine karşın, "yapay" kanallar yoktu. Mars'ın atmosferinin de karbondioksit yoğunluklu olduğu anlaşıldı.

4-18 Aralık: NASA, Frank Borman ve James A. Lowell adlı astronotları, Gemini 7 ile uzaya gönderdi. Gemini 7, 330 saat 37 dakika 17 saniyede dünya çevresinde 206 tur attı ve yörüngede Gemini 6 ile buluştu.

15-16 Aralık: NASA, Walter M. Schirra ve Thomas P. Stafford adlı astronotları, Gemini 6 adlı uzay aracı ile uzaya gönderdi. 25 saat 51 dakika 43 saniyede dünya çevresinde 16 tur atan Gemini 6, yörüngede Gemini 7 ile buluştu.

1966

31 Ocak: SSCB'nin gönderdiği

Luna 9, aya gitmek üzere yola çıktı.

3 Şubat: Luna 9 aya ulaştı ve Fırtınalar Okyanusu'na indi. Dünyaya TV görüntüleri gönderdi.

18 Mart: Astronot Neil Armstrong ve Yüzbaşı David R. Scott, Gemini 8 adlı araçla birlikte NASA tarafından uzaya fırlatıldılar. 10 saat 41 dakika 26 saniye içinde dünyaya çevresinde 6.5 tur attılar. Uçuş sırasında bir arıza meydana gelmesine karşın, astronotlar, dünyaya salimen döndüler.

31 Mart: SSCB'nin gönderdiği Luna 10 adlı araç, aya gönderildi.

3 Nisan: Luna 10 aya ulaştı ve onun ilk yapay uydusu oldu.

10 Mayıs: NASA, Surveyor 1'i aya gitmek üzere uzaya fırlattı.

1 Haziran: Surveyor 1, 63 saat 36 dakikalık bir yolculuktan sonra ayın Fırtınalar Okyanusu denilen bölgesine yumuşak iniş yaptı, oradan çektiği TV görüntülerini dünyaya iletti.

3-6 Haziran: NASA, Gemini 9'u, içinde Thomas Stafford, Teğmen Eugene A. Cernan adlı astronotlar olduğu halde uzaya fırlattı. Araç, 72 saat 20 dakika 50 saniyede dünya çevresinde 45 tur attı. Bu arada, uzayda daha önce gönderilen bir hedef uydusu ile kenetlenme denemesi yapılmak istendiyse de, hedef uyduda meydana gelen bir arıza yüzünden bu deney başarıya ulaşamadı. Teğmen Cernan, uzayda 2 saat 8 dakikalık yürüyüş yaptı.

11-15 Kasım: NASA, Gemini 12'yi uzaya fırlattı. İçinde James A. Lovell ve Edwin E. Aldrin adlı astronotların bulunduğu bu araç, 94 saat 34 dakika 31 saniye içinde dünya çevresinde 59 tur attı, bu arada

Agena adlı hedef uydusu ile buluştu. Astronot Aldrin, uzay gemisinin dışında 5 saati aşkın bir süreyle çalıştı. Uzayda güneş tutulmasının ilk fotoğrafını çekti.

21 Aralık: SSCB, Luna 13'ü aya gitmek üzere uzaya fırlattı.

24 Aralık: Luna 13, ayda Fırtınalar Okyanusu'na yumuşak iniş yaptı ve ay cisimlerinin yakın plan fotoğraflarını çekerek dünyaya gönderdi.

1967

27 Ocak: Virgil I. Grissom, Edward H. White ve Roger Chaffee adlı Amerikalı astronotlar, fırlatma rampasında kumanda modülünün ateş alması sonucu hayatlarını kaybettiler.

23-24 Nisan: SSCB'li kozmonot Albay Vladimir Komarov, Soyuz 1 ile yaptığı uçuştan dönerken, kumanda modülünün paraşüt iplerinin sıkışıp açılmaması yüzünden öldü. Modül, 6 bin 500 metre yükseklikten yere çakıldı.

12 Haziran: SSCB, Venera 4 adlı uzay aracını Venüs'e gitmek üzere fırlattı.

14 Haziran: NASA, Mariner 5'i Venüs'e gitmek üzere fırlattı.

18 Ekim: Venera 4, Venüs'e ulaştı. 1 metre çapında özel bir paketi, 45 bin metre yükseklikten paraşütle gezegene attı. Gezegenin atmosferinin tümüyle karbondioksitten oluştuğu ve manyetik alanının bulunmadığı anlaşıldı.

1968

27 Mart: Sovyet kozmonotları Yuri Gagarin ve Vladimir Seryogin, bir uçak kazasında öldüler.

14 Eylül: SSCB, ay çevresinde yörüngeye girmek üzere Zond 5 ad-

İl uzay aracını fırlattı. Aracın içinde bir kaplumbağa, sinekler, kurtlar, bakteriler, bitkiler ve tohumlar vardı. Uzay aracı daha sonra başarılı bir biçimde geri döndü ve Hint Okyanusu'na indi.

11-12 Ekim: Walter M. Schirra, Donn F. Eisle ve R. Walten Cunningham, NASA tarafından fırlatılan Apollo 7 uzay aracının içinde 260 saat 9 dakika 3 saniyede dünya çevresinde 163 tur attılar. Uzaydan, TV aracılığı ile canlı yayın yaptılar.

21-27 Aralık: NASA, ayın çevresinde yörüngeye girmek üzere, Apollo 8 adlı uzay aracını fırlattı. Frank Borman, James A. Lowell ve William Ander adlı astronotlar, ay çevresinde 20 saat 6 dakika içinde 10 tur attılar ve bu arada ay yüzeyine 70 mil yaklaşarak dünyaya TV yayını yaptılar.

1969

14-17 Ocak: SSCB, Vladimir Satalov adlı kozmonotu, Soyuz 4 aracı ile uzaya fırlattı. Soyuz 4, 71 saat 14 dakikada dünya çevresinde 48 tur attı ve Soyuz 5 ile kenetlendi.

15-18 Ocak: SSCB, Soriş Volinov, Aleksey Yeliseyev ve Yevgeni Khrunov adlı kozmonotları Soyuz 5 ile uzaya fırlattı. Soyuz 5, Soyuz 4 ile kenetlendi. Bu kenetlenme sırasında uzayda yürüyerek Soyuz 4'e geçen Yeliseyev ve Khrunov, dünyaya bu araçla dönerken, Volynov, Soyuz 5 içinde tek başına dünyaya döndü.

24 Şubat: NASA, Mars'a gitmek üzere Mariner 6'yı fırlattı. Ayrıca, Apollo 9 adlı uzay aracını, dünya çevresinde yörüngeye oturttu. Apollo 9 içindeki astronotlar, James A. McDivitt, David R. Scott ve Russell L. Schweickart, 241 saat 54 saniye-

de, dünya çevresinde 151 tur attılar. İki astronot, kumanda modülünden, aya iniş bölümüne geçerek, yedi saat süreyle orada kalırken, Schweickart 37 dakika 30 saniye süreyle uzayda yöründü.

27 Mart: Mariner 7'yi Mars'a ulaştırmak üzere uzaya gönderdi.

18-26 Mayıs: NASA, Apollo 11 adlı uzay aracını, aya inmeye tam hazır bir biçimde fırlattı. İçinde Thomas B. Stafford, John W. Young ve Eugene A. Cernan adlı astronotlar vardı. Araç, ayın çevresinde yörüngeye girdi. Snoopy adlı ay modülünün içinde bulunan iki astronot, kumanda modülü Charlie Brown'dan ayrılarak, ay yüzeyine 9.5 mil kadar yaklaştılar. Kumanda modülü 61 saat 34 dakika içinde ay çevresinde 31 tur attı.

13 Temmuz: SSCB'nin fırlattığı Luna 15 adlı otomatik araç, ayın Kızıl Deniz adı verilen bölgesine çarptı.

16-24 Temmuz: NASA, Apollo 11 adlı uzay aracını fırlattı. İçinde, Neil A. Armstrong, Edwin Aldrin ve Michael Collins adlı astronotlar vardı. Apollo 11 ay çevresinde yörüngeye girdikten sonra 20 Temmuz günü ay modülü Eagle, içinde Armstrong ve Aldrin olduğu halde, ay yüzeyinde Huzur Denizi denilen bölgeye indi. Armstrong, aya ayak bastı. 15 dakika sonra da onu Aldrin izledi. Ay üzerinde 21 saat 36 dakika 21 saniye kaldılar, çeşitli örnekler topladılar. Daha sonra ay modülü Eagle havalandı ve yörüngede dönmekte olan kumanda modülü Columbia ile kenetlendi. Astronotlar ve Apollo 11, Pasifik Okyanusu'na salımları indiler.

31 Temmuz: Mariner 6, Mars yakınılarından geçti, çeşitli fotoğraflar çekti. Bu arada gezegene 3 bin 200 kilometre yaklaştı.

7-14 Ağustos: SSCB, Zond 7 adlı uzay aracını, ay çevresinde yörüngeye oturtmak üzere fırlattı. Bilgisayar denetiminde yapılan bu denemede, uzay aracı ay yüzeyine 2 bin kilometre yaklaştıktan sonra SSCB'ye döndü.

11-16 Ekim: SSCB, içinde Georgi Shonin ve Valery Kubasov adlı kozmonotların bulunduğu Soyuz 6'yı uzaya fırlattı. Soyuz 6, 118 saat 42 dakika içinde 75 tur attı. Bu arada Soyuz 7 ve Soyuz 8 ile birlikte uçarken, astronot Kubasov, uzayda bazı deneyler yaptı.

12-17 Ekim: SSCB, Viktor Gorbato adlı kozmonotu, Soyuz 7 adlı uzay aracı ile uzaya yolladı. Soyuz 7, 118 saat 41 dakikalık uçuş süresi içinde 75 tur atarken, Soyuz 6 ve Soyuz 8 ile birlikte grup uçuşları da yaptı.

13-18 Ekim: SSCB, Soyuz 8 adlı uzay aracını, içinde Viladimir Şatalov ve Aleksey Yeliseyev adlı kozmonotlar olduğu halde, uzaya fırlattı. 118 saat 41 dakika içinde 75 tur atan Soyuz 8, Soyuz 7 ve Soyuz 6 ile birlikte grup uçuşları yaptı.

14-24 Kasım: NASA, Apollo 12 adlı uzay aracını, ayda özel bir görevi yerine getirmek üzere fırlattı. Araçta, Charles Conrad, Richard F. Gordon ve Alan L. Bean adlı astronotlar bulunuyordu. Ay modülü Intrepid, Conrad ve Bean ile birlikte, kumanda modülü Yankee Clipper'dan ayrılarak aya indi. Modülün burada kaldığı iki gün içinde Conrad ve Bean, ay yüzeyinde yaklaşık se-

Ay yüzeyine inen ikinci insan olan Edwin Aldrin, Apollo 2'nin merdivenlerinden aşağı adım atarken görülüyor.

kiz saat geçirdiler. Ayda 31 saat 31 dakika kalan Intrepid, daha sonra yörüngede bekleyen Yankee Clipper ile kenetlendi ve dünyaya döndü. Apollo 12'nin toplam yolculuğu 244 saat 36 dakika 25 saniye sürdü.

1970

11 Şubat: Japonlar, Kagoshima Uzay Merkezi'nden, Ohsumi adlı yapay uyduyu fırlattılar.

10 Kasım: SSCB, Luna 17 adlı

uzay aracını aya gönderdi. Luna 17'de uzaktan kumandalı ilk ay aracı olan Lunokhod 1 vardı. Yağmurlar Denizi'ne inen Lunokhod 1, ay yüzeyinde dolaşarak dünyaya çok değerli fotoğraflar gönderdi.

12 Aralık: İtalyanlar, Explorer 42 adlı bir uyduyu, Kenya kıyılarından fırlattılar.

1971

31 Ocak-9 Şubat: NASA, Apollo 14'ü aya gitmek üzere fırlattı. Aracın içindeki astronotlar, Stuart A. Roosa ve Edgar D. Mitchell idi. Ay modülü Antares, kumanda modülü Kitiy Hawk'tan ayrılarak iki astronotu, Fra Mauro Krateri yakınlarında ay yüzeyine indirdi. Küçük bir el arabasıyla 9 saat 33 dakika içinde iki ay yürüyüşü yapan astronotlar, çeşitli örnekler topladılar. Bu arada kumanda modülü, 66 saat 39 dakika içinde, ay çevresindeki yörüngesinde 34 tur attı. Toplam uçuş süresi, 216 saat 1 dakika 57 saniye idi.

19 Nisan: SSCB, Salyut 1 uzay istasyonunu fırlattı.

23-25 Nisan: SSCB, Soyuz 10 adlı aracı uzaya fırlattı. İçinde Vladimir Şatalov, Aleksey Yelliseyev ve Nikolai Rukavişnikov adlı kozmonotların bulunduğu Soyuz 10, 47 saat 46 dakika içerisinde dünya çevresinde 32 tur attı. Bu arada, 5 saat 30 dakikalık bir süre için Salyut 1 ile kenetlendi.

19 Mayıs: SSCB, Mars 2 uzay aracını fırlattı.

28 Mayıs: SSCB, Mars 3 uzay aracını fırlattı.

6-29 Temmuz: SSCB, Soyuz 11 adlı uzay aracını fırlattı. İçinde, Georgi Dobrovilski, Vladislav Volkov ve Viktor Patsayev adlı kozmonotların bulunduğu Soyuz 11, 22 gün, Salyut 1 ile kenetlenmiş durumda kaldı ve bu arada kozmonotlar çeşitli deney-

ler yaptılar. Dönüş yolculuğu sırasında basınç kapaklarından birinde meydana gelen arıza nedeniyle, üç kozmonot öldüler.

26 Temmuz-7 Ağustos: NASA, Apollo 15 adlı uzay aracını, aya gitmek üzere fırlattı. Apollo 15'te, David R. Scott, James B. Irwin ve Alfred M. Worden adlı astronotlar vardı. Ay modülü Falcon, kumaanda modülü Endeavour'dan ayrılarak Scott ve Worden'i Apenin Dağları yakınlarında ay yüzeyine indirdi. İki astronot burada, 18 saat 36 dakika içerisinde üç ay yürüyüşü yaptılar ve çeşitli taş ve toprak örnekleri topladılar. Bu arada, saatte 27 kilometre hız yapabilen özel bir ay aracından da yararlandılar. Ay yüzeyinde geçen toplam süre, 66 saat 55 dakika idi. Kumanda modülü, ay çevresinde 74 tur attı. Toplam uçuş süresi ise 295 saat 11 dakika 53 saniye idi.

28 Ekim: Avustralya'nın Woomeera yöresinde, İngiltere, Prospero adındaki 65 kilogramlık teknoloji uydusunu uzaya fırlattı.

27 Kasım: Sovyet uzay aracı Mars 2, Mars'a ulaştı. Gezegenin yüzeyine uzattığı toplama kapsülü yumuşak iniş yapamayarak parçalandı. Mars 2, gezegenin çevresinde yörüngeye girdi ve dünyaya, TV görüntüleri ile birlikte değerli bilgiler gönderdi.

1972

3 Mart: NASA, Pioneer 10 adlı uzay aracını, Jupiter'e yakın uçuş yapmak üzere fırlattı.

16-27 Nisan: NASA, Apollo 16 adlı uzay aracını aya gitmek üzere fırlattı. Apollo 16'nın astronotları John W. Young, Thomas K. Mattingly ve Charles M. Duke idi. Ay modülü Orion, kumanda modülü Casper'dan ayrıldı ve Young ile Du-

ke'u, ay yüzeyindeki Descartes bölgesine indirdi. İki astronot, 20 saat 14 dakika içinde üç ay yürüyüşü yaptılar. Saatte 27 kilometre hız yapabilen bir aracın da yardımıyla, çeşitli örnekler topladılar, bu arada astronomiye ilişkin bazı gözlemler yaptılar. Ay üzerinde geçirdikleri toplam süre 71 saat 2 dakika idi. Bu arada kumanda modülü ay çevresindeki yörüngesinde 64 tur attı. Toplam uçuş süresi, 265 saat 51 dakika 5 saniye olarak ölçüldü.

7-19 Aralık: NASA, Apollo 17'yi aya gitmek üzere fırlattı. Araçta. Eugene A. Cernan, Ronald E. Evans ve Dr. Harrison H. Schmitt adlı astronotlar vardı. Ay modülü Challenger, kumanda modülü America'dan ayrıldı ve Cernan ile Schmitt'le birlikte, Taurus-Littrow bölgesine indi. Astronotlar burada 22 saat 5 dakika içerisinde üç ay yürüyüşü yaptılar. Ayda kaldıkları toplam süre ise 74 saat 50 dakika 38 saniye idi.

1973

16 Ocak: SSCB, Luna 21 adlı uzay aracını aya gönderdi. Luna 21, Le Monnier Krateri yakınlarına indi ve uzaktan kumandalı ay aracı Lunokhod 2 burada çalışmalarına başladı.

6 Nisan: NASA, Pioneer 11 adlı uzay aracını, Jüpiter ve Satürn'ün yakınlarından geçmek üzere uzaya fırlattı.

14 Mayıs: NASA, Skylab 1'i dünya çevresinde yörüngeye girmek üzere fırlattı. Ancak, hava basıncı nedeniyle, Skylab 1'de bir arıza meydana geldi. Daha sonra Skylab 2, 3 ve 4'teki astronotlar bu arızayı onardılar.

25 Mayıs-22 Haziran: NASA,

Skylab 2'yi, içinde Charles Conrad, Dr. Joseph Kerwin ve Paul J. Weitz adlı astronotlar bulunduğu halde uzaya fırlattı. Skylab 2, Skylab 1 ile kenetlendi ve astronotlar, Skylab 1'in onarım çalışmalarına başladılar.

21 Temmuz: SSCB, Mars 4 adlı uzay aracını Mars'a ulaşması için fırlattı.

25 Temmuz: Mars 5 adlı uzay aracı, Mars'a ulaşabilmesi için SSCB tarafından fırlatıldı.

28 Temmuz-25 Eylül: İçinde Alan L. Bean, Jack R. Lousma ve Dr. Owen K. Garriott adlı astronotların bulunduğu Skylab 3, uzaya fırlatıldı.

5 Ağustos: SSCB, Mars'a gitmek üzere, Mars 6'yı fırlattı.

9 Ağustos: Mars 7 adlı uzay aracı, Mars'a gitmek üzere SSCB tarafından fırlatıldı.

27-29 Eylül: SSCB, Soyuz 12'yi uzaya fırlattı.

3 Kasım: NASA, Mariner 10 adlı uzay aracını Venüs ve Merkür'e doğru fırlattı.

6 Kasım-8 Şubat: NASA, Skylab 4'ü fırlattı.

18-26 Aralık: SSCB, Pyotr Klimuk ve Valentin Lebedev adlı kozmonotları, Soyuz 13 ile birlikte uzaya fırlattı. Kozmonotlar, bazı biyolojik deneyleri gerçekleştirdiler.

1974

5 Şubat: Mariner 10, Venüs'e ulaştı.

10 Şubat: Sovyetler'in Mars 4 adlı uzay aracı, Mars'ın 2 bin 200 kilometre yakınına kadar geldi, ancak yörüngeye giremedi.

12 Şubat: Sovyetler'in Mars 5 adlı uzay aracı, Mars çevresinde yörün-

Ulaşım ve Buluşlar

geye girdi.

9 Mart: Sovyetler'in Mars 7 adlı uzay aracı, Mars'a ulaştı ve bir kapsül bıraktı. Ancak bu kapsül, gezegenin 1200 kilometre açığından geçti.

12 Mart: SSCB'nin gönderdiği Mars 6 adlı uzay aracı, Mars'a vardı. Araçtan fırlatılan kapsül paraşütle gezegenin yüzeyine indi. Ancak, yüzeye çok az bir süre kala, bilgi aktarma işlemi durdu.

29 Mart: Mariner 20, Merkür'iye ulaştı. Gezegenin yüzeyinden fotoğraflar çekti ve bu arada bir manyetik alan saptadı.

30 Mayıs: NASA, Uygulama Tek-

nolojisi Uydusu ATS-6'yı uzaya fırlattı. Bu uydu, Hindistan'da, 5 bin dolayındaki köye, eğitsel programlar sağlıyor.

25 Haziran: SSCB, Salyut 3 adlı uzay laboratuvarını yörüngeye oturttu.

3-19 Temmuz: SSCB, Soyuz 14'ü fırlattı.

26-28 Ağustos: SSCB, Soyuz 15'i fırlattı.

2-8 Aralık: SSCB, Soyuz 16'yı fırlattı.

26 Aralık: SSCB, Salyut 4 adlı uzay laboratuvarını yörüngeye oturttu.

Solda: Sovyet Valentina Tereskova; 16 Haziran 1963 günü, Vostok 6 adlı uzay gemisiyle, yörüngeye oturtulan ilk kadın astronot unvanını kazandı. Amerikalı Neil Armstrong ise, aya ayak basan ilk insan oldu.

1975

11 Ocak-9 Şubat: İçinde Aleksey Gubarev ve Georgi Greçko adlı kozmonotların bulunduğu Sovyet uzay aracı Soyuz 17, Salyut 4 ile kenetlendi. Kozmonotlar burada bazı deneyler yaptılar.

24 Mayıs-26 Temmuz: SSCB, Soyuz 18'i uzaya fırlattı. Aracın, Salyut 4 ile kenetlenmesinden sonra, Pyotr Klimuk ve Vitali Sevastyanov adlı kozmonotlar bazı deneyler yaptılar.

8 Haziran: SSCB, Venüs çevresinde yörüngeye girmesi için Venera 9 adlı uzay aracını fırlattı.

15-21 Temmuz: SSCB, Soyuz 19 adlı uzay aracını fırlattı.

15-24 Temmuz: NASA, Apollo 18'i uzaya fırlattı. Aracın içinde bulunan Tuğgeneral Thomas P. Stafford ile Vance D. Brand ve Donald K. Slayton, Sovyet uzay aracı Soyuz 19 ile 17 Temmuz günü gerçekleşen kenetlenme sonrasında iki gün Sovyet meslektaşları ile beraber oldular.

26 Temmuz: Çin, China 3 adlı askeri uyduyu uzaya fırlattı.

20 Ağustos: NASA, Viking 1 adlı uzay aracını Mars'a götürmek üzere uzaya fırlattı.

9 Eylül: NASA, Viking 2 adlı uzay aracını Mars'a götürmek üzere uzaya fırlattı.

17 Kasım-6 Şubat: SSCB tarafından fırlatılan insansız uzay aracı Soyuz 20, Salyut 4 ile otomatik olarak kenetlendi.

26 Kasım: Çin, daha önce gönderdiği askeri uyduyu geri getirmek üzere China 4'ü uzaya fırlattı.

1976

10 Şubat: Güneş sistemi içinde yol almakta olan Pioneer 10, Sa-

türn'ün yörüngesinden geçti.

19 Haziran: Viking 1, Mars'a ulaştı ve yörüngeye girdi.

22 Haziran: SSCB, Salyut 5 adlı uzay laboratuvarını yörüngeye oturttu.

6 Temmuz-24 Ağustos: İçinde Boris Volynov ve Vitali Zholobov olduğu halde Soyuz 21, SSCB tarafından uzaya fırlatıldı. Araç, Salyut 5 ile kenetlendi ve kozmonotlar, çeşitli deneyler yaptılar.

20 Temmuz: Viking 1'in uzattığı iniş takımı, Chryse Planitia, Mars yüzeyine indi ve toprağı inceledikten sonra burada çektiği fotoğrafları dünyaya aktardı.

7 Ağustos: Viking 2 adlı uzay aracı, Mars'a ulaştı ve yörüngeye girdi.

18 Ağustos: Sovyet uzay aracı Luna 24, ay çevresinde yörüngeye girdi ve Krizler Denizi'ne yumuşak iniş yaptı. Oradan topladığı toprak örnekleriyle dünyaya döndü.

3 Eylül: Viking 2'nin uzattığı iniş takımı Utopia Planitia, Mars yüzeyine ulaştı ve buradan topladığı toprakları, otomatik laboratuvarında inceledi. Ayrıca çektiği fotoğrafları dünyaya gönderdi.

15-23 Eylül: SSCB, Soyuz 22'yi uzaya fırlattı.

14-16 Ekim: SSCB, Soyuz 23'ü uzaya fırlattı.

22 Ekim: Sovyet uzay aracı Venera 9, Venüs'e ulaştı ve gezegenin çevresinde yörüngeye girdi. Buradan uzatılan bir kapsül gezegenin yüzeyine ulaştı. 53 dakika süreyle yaptığı TV yayınıyla ortam hakkında son derece yararlı bilgiler verdi. Venera gezegeninde, yüzey sıcaklığı 48 santigrat derece olarak saptandı.

den geçti.
king 1, Mars'a
e girdi.
CB, Salyut 5 adlı
yörüngeye oturt-

Ağustos: İçinde
itali Zholobov ol-
21, SSCB tarafın-
Araç, Salyut 5 ile
monotlar, çeşitli

king 1'in uzattığı
e Planitia, Mars
pracağı inceledik-
ktiği fotoğrafları

ing 2 adlı uzay
tı ve yörüngeye

vyet uzay aracı
inde yörüngeye
nizi'ne yumuşak
topladığı toprak
ya döndü.
nin uzattığı inış
ia, Mars yüzeyi-
n topladığı top-
oratuvarında in-
iği fotoğrafları

CB, Soyuz 22'yi

CB, Soyuz 23'ü

uzay aracı Ve-
tı ve gezegenin
ye girdi. Bura-
sül gezegenin
dakika süreyle
ortam hakkında
lgiler verdi. Ve-
zey sıcaklığı 48
arak saptandı.

25 Ekim: Sovyet uzay gemisi Ve-
nera 10, Venüs'e ulaştı ve çevresin-
de yörüngeye girdi. Buradan uzatı-
lan bir kapsül, gezegenin yüzeyin-
den 65 dakika süreyle dünyaya TV
yayını yaptı.

1977

7-25 Şubat: SSCB, Soyuz 24'ü
uzaya gönderdi. İçinde, Viktor Gor-
batko ve Yuri Glazkov adlı kozmo-
notların bulunduğu Soyuz 24, Salyut
5 ile kenetlendi ve kozmonotlar bu-
rada bazı deneyler yaptılar.

20 Ağustos: NASA, Voyager 2
adlı uzay aracını, Jüpiter, Satürn,
Uranüs ve Neptün yakınlarında uç-
mak üzere uzaya fırlattı.

5 Eylül: NASA, Jüpiter ve Satürn
yakınlarında bir araştırma uçuşu
yapmak üzere Voyager 1'i uzaya fir-
lattı.

29 Eylül: SSCB, Salyut 6 uzay la-
boratuvarını yörüngeye oturttu.

9-11 Ekim: SSCB, Soyuz 25'i uza-
ya fırlattı.

10 Aralık-16 Mart: SSCB, içinde
Yuri Romanenko ve Georgi Greçko
adlı kozmonotların bulunduğu So-
yuz 26 adlı aracı uzaya fırlattı. Soyuz
26, Salyut 6 ile kenetlendi.

1978

10-16 Ocak: İçinde Vladimir
Dzhanibekov ile Oleg Makarov adlı
kozmonotlar bulunan Soyuz 27 adlı
uzay aracını fırlattı. Soyuz 27, Sal-
yut 6 ile kenetlendi. Daha önce Sal-
yut 6 ile kenetlenmiş olan Soyuz
26'nın mürettebatı ile Soyuz 27 mü-
rettebatı gemi değiştirdiler.

20 Ocak-9 Şubat: SSCB, Prog-
ress 1 adlı insansız uzay taşıtını fir-
lattı. Progress 1, daha sonra Salyut

6 ile kenetlendi.

2-10 Mart: SSCB, Soyuz 28'i uza-
ya fırlattı. İçinde Aleksey Gubarev
ve Çekoslovak kozmonot Vladimir
Remek'in bulunduğu Soyuz 28, Sal-
yut 6 ile kenetlendi. O sırada Roma-
nenko ve Greçko adlı kozmonotlar
da Soyuz 27 ile Salyut 6'ya kenetlen-
miş durumdaydı. Dört bilim adamı,
çeşitli deneyler yaptıktan sonra dü-
yaya döndüler.

20 Mayıs: NASA, Venüs'ü ince-
lemekle görevli Pioneer Venüs 1 ad-
lı aracı fırlattı.

15 Haziran-2 Kasım: SSCB'nin
Soyuz 29 adlı uzay aracı, Vladimir
Kovalenkove Alexander Ivançenkov
adlı kozmonotları Salyut 6 uzay la-
boratuvarına götürdü. İki kozmonot
orada kalarak çeşitli incelemeler
yaptılar.

27 Haziran-5 Temmuz: SSCB,
içinde Pyotr Klimuk ve Polonyalı Mi-
rosław Hermanszewski adlı kozmo-
notların bulunduğu Soyuz 30'u uza-
ya fırlattı. Araç, Salyut 6 ile kenet-
lendi ve iki kozmonot, orada bulun-
makta olan Soyuz 29 mürettebatı ile
birleşti.

7 Temmuz-4 Ağustos: SSCB,
Salyut 6 uzay laboratuvarına yakıt ve
diğer gerekli malzemeyi götürmek
üzere, Progress II adlı insansız uzay
aracını fırlattı.

8 Ağustos: NASA, Venüs'ü ince-
lemekle görevli Pioneer Venüs 2'yi
uzaya fırlattı.

26 Ağustos-3 Eylül: SSCB, için-
de Valery Bykovsky ve Doğu Alman
kozmonot Sigmund Jahn'in bulun-
duğu Soyuz 31'i, uzaya gönderdi.
Salyut 6 ile kenetlenen Soyuz 31'in
mürettebatı, orada bulunmakta olan
Soyuz 29 mürettebatı ile birlikte or-
tak deneyler gerçekleştirdikten son-

ra, Soyuz 29 ile birlikte dünyaya döndü.

4 Aralık: Pioneer Venüs 1, Venüs'e ulaşarak gezegenin çevresinde yörüngeye girdi, inceleme çalışmalarına başladı.

9 Aralık: Pioneer Venüs 2, Venüs'e ulaştı. Orada beş parçaya ayrıldı. Her parçası, gezegenin yüzeyine doğru inerek ayrı katmanlarda atmosfere ilişkin bilgiler topladı.

27 Aralık: Sovyet uzay aracı Venera 11 ve Venera 12, Venüs'e ulaştılar. Gezegenin üzerine indikleri araştırma üniteleriyle, Venüs hakkında bilimsel veriler topladılar.

1979

25 Şubat-19 Ağustos: SSCB, Soyuz 32'yi uzaya fırlattı. İçinde Vladimir Lyakhov ve Valery Ryumin adlı kozmonotların bulunduğu Soyuz 32, Salyut 6 ile kenetlendi. İki kozmonot, deneyler yapmak üzere uzay laboratuvarında kaldılar.

5 Mart: Voyager, Jüpiter'in bulutlarının 285 bin 950 kilometre yakınından geçerek, gezegenle ilgili bilgiler topladı. Jüpiter'in atmosferinin hidrojen ve helyumdan oluştuğu saptandı. "Büyük Kırmızı Nokta"nın, bir tür atmosfer fırtınası olduğu anlaşıldı. Jüpiter'in ayı olan Io üzerinde en az dokuz adet aktif volkan bulunduğu belirlendi. Gezegenin çevresindeki ince halkanın kalınlığının 29-32 kilometre olduğu öğrenildi.

10-12 Nisan: Nikolai Rukavishnikov ile Bulgar Georgi Ivanov adlı kozmonotlar, SSCB'nin Soyuz 33 adlı aracıyla uzaya fırlatıldılar. Gemi, Salyut 6 ile kenetlenmeyi başaramadı ve kozmonotlar, dünyaya geri çağırıldılar.

13 Mayıs-9 Haziran: SSCB, Sal-

yut 6 uzay laboratuvarının yakıt ve diğer gereksinimlerini karşılamak üzere, Progress 6 adlı insansız uzay aracını gönderdi.

17 Mayıs: SSCB, Cosmos 1099 adlı uyduyu yörüngeye oturttu.

6 Haziran: SSCB, Salyut 6'da bulunan Lyakhov ve Ryumin adlı kozmonotları dünyaya geri getirmek üzere, Soyuz 34 adlı uzay aracını insansız olarak uzay laboratuvarına gönderdi. Soyuz 34 ile dünyaya dönen iki kozmonot, uzayda 175 gün 36 dakika kalmışlardı.

9 Temmuz: Voyager 2, Jüpiter'in bulutlarının 642 bin 890 kilometre yakınından geçti. Gezegenin üç yeni uydusu daha keşfedildi, ayrıca Io, Europa, Callisto, Ganymede ve Amalthea adlı uydular, yakından incelendi.

1 Eylül: Pioner 11, Satürn bulutlarının 20 bin 210 kilometre yakınından geçti. 10 gün süreyle çeşitli ölçümler yapıldı, fotoğraflar çekildi. İki dış halkanın yanı sıra gezegenin yeni bir uydusu daha keşfedildi. Ayrıca Satürn'ün manyetik alanının bulunduğu anlaşıldı.

24 Eylül-13 Ekim: SSCB, Cosmos 1129 adlı uyduyu uzaya fırlattı. İçinde beyaz tavşan, bıldırcın yumurtası ve havuç tohumları ile havuç dilimleri vardı. Havuç dilimlerinin üzerine, çeşitli bakteriler yerleştirilmişti. Böylece uzayda, üremeye ilişkin deneyler gerçekleştirildi.

16 Aralık-25 Mart 1980: SSCB'nin gönderdiği insansız uzay aracı Soyuz T-1, Salyut 6 ile kenetlendi. Bu operasyon, tümüyle bilgisayar denetiminde gerçekleştirildi.

24 Aralık: Avrupa Uzay Ajansı, Ariane adlı ağır uyduyu, Fransa'nın, Gine'deki Kourou yöresinde bulu-

nan uzay merkezinden fırlattı ve CAT uydusunu yörüngeye oturttu.

1980

27 Mart-6 Nisan: SSCB'nin fırlatıldığı insansız kargo aracı Progress 8, Salyut 6 ile kenetlendi.

9 Nisan-11 Ekim: SSCB, Soyuz 35 adlı uzay aracını fırlattı. Aracın içinde Leonid Popov ve Valery Ryumin adlı kozmonotlar vardı. İki bilim adamı, Salyut 6 içinde dayanıklılık üzerine çeşitli testler uyguladılar. Bu arada kendilerine gerekli olan malzemeyi de, daha önce uzay laboratuvarı ile kenetlenmiş olan Progress 8'den sağladılar.

27 Nisan-22 Mayıs: SSCB tarafından uzaya fırlatılan insansız kargo aracı Progress 9, Salyut 6 ile kenetlendi.

23 Mayıs: Gine'nin Kourou yöresindeki Fransız uzay merkezinden bir Ariane uzay roketi fırlatıldı. Ancak bu roket denize düştü ve Frewhell ile Amsat adlı uydular kayboldu.

26 Mayıs-3 Haziran: SSCB uzay aracı Soyuz 36, Valery Kubasov ve Macar Bertalan Farkas adlı kozmonotlarla birlikte uzaya fırlatıldı. Soyuz 36, Salyut 6 ve Soyuz 35 kenetlendi. İki kozmonot, daha sonra Soyuz 35'in mürettebatıyla birlikte bir dizi deneyi gerçekleştirdi. Popov ve Ryumin, Soyuz 35 adlı araçla dünyaya döndü.

29 Haziran-19 Temmuz: SSCB, insansız kargo gemisi Progress 10'u uzaya fırlattı. Salyut 6 ile kenetlenen Progress 10, uzay laboratuvarına gerekli olan malzemeyi aktardı.

18 Temmuz: Hindistan, Madras'ın 100 kilometre uzağındaki Sriharikota Adası'ndan, 35 kilo 400 gram

ağırlığında bir yapay deneme uydusunu uzaya fırlattı.

23-31 Temmuz: SSCB, Soyuz 37'yi uzaya fırlattı. İçinde, Viktor Gorbato ve Vietnamlı Pham Tuan adlı kozmonotların bulunduğu araç, Salyut 6 ve Soyuz 36 ile kenetlendi. İki uzay gemisinin mürettebatı, birlikte bazı deneyleri gerçekleştirdiler. Daha sonra, Soyuz 37'nin mürettebatı, Soyuz 36 ile dünyaya döndü.

18-26 Eylül: SSCB, içinde Yuri Romanenko ve Kübalı Arnaldo Tamayo Mendez adlı kozmonotların bulunduğu Soyuz 38'i uzaya fırlattı. Soyuz 38, Salyut 6 uzay laboratuvarı ve orada bulunan Soyuz 37 ile kenetlendi.

12 Kasım: Voyager 1, Satürn'ün bulutlarının 124 bin kilometre yakınından geçti. Bu arada gezegenin çevresindeki halkalar yakından incelendi. Satürn'ün en büyük uydusu olan Titan'ın çapının 5 bin 18 kilometre olduğu ve nitrojen ağırlıklı bir atmosferinin bulunduğu saptandı.

Sovyet yapısı Lunakhod adlı uzay robotu, uzaktan kumanda ile ay yüzeyinde çeşitli araştırmalar yaptı.

27 Kasım: SSCB, Soyuz T-3 adlı aracı uzaya fırlattı. İçinde Leonid Kizim, Oleg Makarov ve Gennady Strelkov adlı kozmonotlar vardı. Araç, Salyut 6 ve Progress 11 ile kenetlendi.

6 Aralık: Dokuz serilik Intelsat 5 uydularının ilki, Cape Canaveral'dan uzaya fırlatıldı. Günümüze değin uzaya fırlatılan haberleşme uydularının en büyüğü olan Intelsat 5, 12 bin telefon konuşması ve iki renkli TV yayını sağlar.

1981

12 Mart: SSCB, Soyuz T-4'ü uzaya gönderdi. İçinde Vladimir Kovalenko ve Viktor Savinykh adlı kozmonotların bulunduğu araç, Salyut 6 ile kenetlendi.

22 Mart: SSCB, Soyuz 39'u uzaya fırlattı. Soyuz 39'un, Salyut 6 ile kenetlenmesi sayesinde, içinde bulunan Vladimir Dzanibekov ve Moğol Jugderdemidlyn Gurragecha, Salyut 6 ile kenetlenip, Soyuz T-4'ün mürettebatıyla birleştiler.

12 Nisan: NASA, uzay mekiği Columbia'yı fırlattı. Mekiğin içinde, John Young ve Robert Crippen adlı astronotlar vardı. Uzayda 54 saat içinde dünya çevresinde 36 tur atan Columbia, tekrar kullanılabilirlik ilk uzay aracı olarak California'daki Edwards Hava Üssü'ne döndü.

26 Ağustos: Voyager 2, Satürn'e ulaştı. Gezegen ve çevresindeki halkalara ait fotoğraflar çekerek, dünyaya gönderdi.

12 Kasım: NASA, uzay mekiği Columbia'yı ikinci uçuşu için uzaya fırlattı. İçinde John H. Engle ve Richard H. Truly adlı astronotların bulunduğu araç, 14 Kasım günü, plan-

lanandan üç gün daha önce, California'ya geri döndü.

1982

22 Mart: NASA, uzay mekiği Columbia'yı üçüncü uçuşu için Cape Canaveral'dan fırlattı. Mekiğin bu kez yolcuları Jack R. Lousma ve Charles G. Fullerton idi. Mekik, 30 Mart günü dünyaya döndü.

14 Mayıs: SSCB, Salyut 7 adlı yeni bir uzay istasyonunu fırlattı. Aracın içinde Anatoly Beregovoi ve Valentin Lebedev adlı kozmonotlar vardı.

25 Haziran: Soyuz T-6 adlı Sovyet uzay aracı, içinde iki Sovyet ve bir Fransız kozmonot bulunduğu halde fırlatıldı. Soyuz T-6, Salyut 7 ile kenetlendi ve içindeki kozmonotlar, Beregovoi ve Lebedev ile buluştu.

27 Haziran: NASA'nın dördüncü uçuşu için fırlattığı uzay mekiği Columbia, 4 Temmuz günü dünyaya döndü.

19 Ağustos: SSCB tarafından fırlatılan Soyuz T-7, Salyut 6 ile kenetlendi. Soyuz T-7'nin içinde, uzaya giden ikinci kadın olan Svetlana Savitskaya ile birlikte iki kozmonot daha vardı.

11 Kasım: NASA, uzay mekiği Columbia'yı Cape Canaveral'dan fırlattı. İçinde dört astronotun bulunduğu mekik, iki ticari uyduyu da beraberinde götürdü ve 16 Kasım günü dünyaya döndü.

10 Aralık: Sovyet kozmonotları Anatoly Beregovoi ve Valentin Lebedev, Salyut 7 uzay istasyonunda 211 gün kalarak bu konuda bir rekor kırdıktan sonra dünyaya döndüler.

1983

4 Nisan: NASA, ikinci uzay me-

Ulaşım ve Buluşlar

kiği Challenger'ı, Cape Canaveral'dan fırlattı. İçinde dört astronot bulunan mekik, 9 Mayıs günü dünyaya döndü.

20 Nisan: SSCB, içinde üç kozmonot bulunan Soyuz T-8'i uzaya fırlattı. Ancak, araç Salyut 7 uzay istasyonu ile kenetlenmeyi başaramadı ve dünyaya döndü.

18 Haziran: NASA, uzay mekiği Challenger'ı, altı günlük bir görev için Cape Canaveral'dan fırlattı. Beş kişilik mürettebat içinde, kadın astronot Sally Ride de vardı. Mekik, 24 Haziran günü dünyaya döndü.

27 Haziran: İki astronotla birlikte uzaya fırlatılan Sovyet aracı Soyuz T-9, Salyut 7 ile kenetlendi.

30 Ağustos: NASA, uzay mekiği Challenger'ı, beş kişilik mürettebatıyla birlikte gece uzaya fırlattı. Mekik, 5 Eylül günü dünyaya döndü.

23 Kasım: Uzayda beş ay geçirdikten sonra, Sovyet kozmonotları Vladimir Lyakhov ve Alexander Alexandrov, dünyaya döndüler.

28 Kasım: Aralarında bir Batı Alman'ın da bulunduğu altı astronot, uzay mekiği ile birlikte fırlatıldılar ve 10 gün sonra dünyaya döndüler.

1984

3 Şubat: ABD, uzay mekiği Challenger'ı fırlattı. Araç, 11 Şubat'ta dünyaya döndü.

6 Şubat: Challenger, bir uydu fırlattı, ancak deneme başarısızlıkla sonuçlandı.

7 Şubat: ABD'li astronot Bruce McCandless, uzay tarihinde ilk kez olarak Challenger'dan cankurtaran ipli bağlantısı olmaksızın uzaklaştı ve uzayda serbestçe dolaştı.

8 Şubat: Sovyet uzay aracı So-

yuz T-10, üç kozmonotla birlikte fırlatıldı ve Salyut 7 ile kenetlendi.

5 Mart: Avrupa Uzay Ajansı'nın Ariane adlı roketi fırlatıldı.

4 Nisan: İçlerinde ilk Hintli kozmonotun da bulunduğu üç kişilik bir ekip, Sovyet aracı T-11 ile uzaya fırlatıldı. Yörüngede, uzay istasyonu Salyut-7 ile kenetlenen T-11, 11 Nisan günü dünyaya döndü.

6 Nisan: ABD'li altı astronot, uzay mekiği Challenger'ın içinde uzaya fırlatıldılar. Uçuş sırasında arızalı bir uyduyu onardılar ve 13 Nisan günü dünyaya döndüler.

17 Temmuz: Biri kadın üç Sovyet kozmonotu, Soyuz T-12 ile uzaya fırlatıldılar ve 18 Temmuz günü Salyut 7 ile kenetlendiler.

25 Temmuz: Sovyet kozmonotu Svetlana Savitskaya, Soyuz T-12'den dışarı çıktı ve uzayda yörüyken ilk kadın oldu. Araç, 29 Temmuz'da dünyaya döndü.

30 Ağustos: Beş erkek ve bir kadın, ABD uzay mekiği Discovery ile fırlatıldılar. 5 Eylül günü dünyaya döndüler.

6 Eylül: Üç Sovyet kozmonotu, Salyut 7 uzay istasyonunda 212 gün kalarak bir rekor kırdıktan sonra dünyaya döndüler.

3 Ekim: Üç Sovyet kozmonotu, uzayda yaklaşık dokuz ay yaşadıkdan sonra rekor kırarak dünyaya döndüler.

28 Ocak 1986'da uzay facialarının en büyüğü oldu. Uzay mekiği Challenger, Florida, Cape Canaveral Uzay Üssü'nden fırlatılmasından iki dakika sonra, 30 km. yükseklikte infilak etti. Mekikteki 6 astronot ve sivil kadın öğretmen hayatlarını kaybettiler.

TARİH VE KEŞİFLER: ÖNDE GELEN İSİMLER

Aldrin, Edwin Eugene (1930-): Amerikalı astronot. 1969 yılında, aya ayak basan ikinci dünyalı oldu.

Alcock, Sir John William (1892-1919): İngiliz havacı. 14 Haziran 1919 günü, Sir Arthur Whitten Brown ile birlikte, Atlantik üzerinden ilk kez uçtu. Bir uçak kazasında aldığı yaralardan kurtulamayarak öldü.

Amundsen, Roald (1872-1928): Norveçli kutup kâşifi. 1911 yılında, Robert Falcon Scott'u geçerek, Güney Kutbu'na ulaşan ilk insan oldu.

Armstrong, Neil Alden (1930-): Amerikalı astronot. 1969 yılında aya ayak basan ilk insan oldu.

Baden-Powell, Robert Stephenson Smyt (1857-1941): İngiliz asker. Boer Savaşı sırasında gerçekleştirildiği Mafeking Savunması ile ünlendi. 1907 yılında, ilk izci örgütünü kurdu.

Batten, Jean Gardener (1909-): İngiliz havacı. 1934 yılında Avustralya'ya yaptığı solo uçuşla, bu konuda kadınlararası rekoru kırdı. 1935 yılında, dönüş yolculuğunu tamamlayan ilk kadın olarak tarihe geçti. 1935-1937 arasında, daha pek çok rekorun sahibi oldu.

Bleriot, Louis (1872-1936): Fransız havacı ve mucit. 1909 yılında, Manş Denizi'ni uçakla aşan ilk insan oldu.

Brown, Sir Arthur Whitten (1886-1948): İngiliz havacı. Amerikalı bir ailenin çocuğu olarak İskoçya'da doğdu. Sir John Alcock ile birlikte ilk transatlantik uçuşu gerçekleştirdiler.

Bryant, Sir Arthur (1899-1984): İngiliz yazar, tarihçi ve hukukçu. Oxford Üniversitesi'nde de bir süre ders verdi. Amerikan İdeali (1936), Sabır Yılları (1942) ve İngiltere'nin Hikâyesi (1953) gibi kitaplar yazdı.

Byrd, Richard Evelyn (1888-1957): Amerikalı havacı, amiral ve kâşif. Uçakla, Kuzey Kutbu (1926) ve

(Üstte): Hillary ve Tensing, 1953 yılında Everest'e tırmanan ilk insanlar oldular. (Altta solda): Atlantik'i havadan geçen ilk kadın, Amelia Earhart. (Altta sağda): Robert Peary, 1909 yılında Kuzey Kutbu'na ulaştı

Güney Kutbu (1928) üzerinden geçen ilk insan oldu.

Childe, (Vere) Gordon (1892-1957): Avustralyalı arkeoloji bilgini. Tarih öncesi Avrupa'sını inceledi. "Kültür" gibi kimi kavramları ortaya attı. 1929 yılında, "Avrupa Uygarlığının Doğuşu" adlı kitabı yazdı.

Cobham, Sir Alan John (1894-1973): İngiliz havacı ve havacılık danışmanı. Londra-Cape Town gibi, birçok uzun menzilli uçuşun öncüsü oldu. Uçağın havada iken yakıt alabilmesi sistemini geliştirdi.

Coddy, William Frederick "Buffalo Bill" (1846-1917): Amerikalı ordu rehberi ve şovmen. Serüvenleri, pek çok Amerikan gazetesine konu oldu. Vahşi Batı adlı gösterisiyle, tüm dünyayı dolaştı.

Cousteau, Jacques-Yves (1910-): Fransız denizaltı araştırmacısı, film yönetmeni ve yazar. Sualtı dalış takımlarını buldu.

Earthart, Amelia (Putnam) (1898-1937): Amerikalı havacı. Atlantik'i tek başına geçen ilk kadın. 1937 yılında, uçağıyla dünya turu yaparken, ortadan kayboldu.

Gagarin, Yuri Alekseyeviç (1934-1968): Sovyet kozmonot. 1961 yılında, uzayda giden ilk insan oldu. 1968 yılında bir uçak kazasında öldü.

Glenn, John Herschel (1921-): Amerikalı astronot. 1962 yılında, dünya çevresindeki yörüngede dolaşan ilk insan oldu. Halen ABD'de senatördür.

Hillary, Sir Edmund Percival (1919-): Yeni Zelandalı dağcı. Sherpa

Tenzig ile birlikte 1953 yılında, Everest'in zirvesine ulaşan ilk insan oldu.

Johnson, Amy (1903-1941): İngiliz havacı. 1930 yılında, tek başına İngiltere'den, Avustralya'ya uçtu. 1931'de Japonya'ya, 1932'de de Cape Town'a uçarak yeni rekorlar kırdı. Bu yürekli kadın havacı, İkinci Dünya Savaşı sırasında Hava İkmal Birliği'nde hizmet verirken, Thames Nehri'nin ağzında düştü ve sulara gömüldü.

Lindbergh, Charles Augustus (1902-1974): Amerikalı havacı. 1927 yılında, hiç durmadan Atlantik'i uçakla geçen ilk pilot oldu. 1932 yılında oğlu kaçırlarak öldürüldü.

Mollison, James Allan (1905-1959): İngiliz havacı. 1931 yılında 8 gün 19 saat 28 dakikada Avustralya'ya uçarak rekor kırdı. 1932 yılında Amy Johnson ile evlendi. 1938 yılında ayrıldılar.

Namier, Sir Louis Bernstein (1888-1960): Rus kökenli İngiliz tarihçi. Nesnelerin mikroskopik analizine ilişkin metodu ünlüdür. 1929 yılında, "3. George Tahta Çıktığı Dönemde, Politikanın Yapısı" adlı kitabını yazdı.

Nevins, Allan (1890-1971): Amerikalı tarihçi. Politik biyografileri ünlüdür. 1947-1971 arasında, "Birlik'in Sıkıntısı" adlı kitabını kaleme aldı.

Post, Wiley (1899-1935): Amerikalı havacı. 1933 yılında tek başına uçakla ilk dünya turunu gerçekleştirdi. Bir uçak kazasında Will Rogers (mizahçı) ile birlikte hayatını kaybetti.

Petrie, Sir William Matthew Flinders (1853-1942): İngiliz arkeoloji bilgini. Özellikle eski Mısır tarihine ilgi duydu. Bilimsel kazı yöntemleri geliştirdi.

Piccard, Auguste (1884-1962): İsviçreli fizikçi ve denizaltı araştırmacısı. Ayrıca statosferde araştırmalar yaptı. 1956 yılında, "Balon ve Batiskaf" adlı yapıtını kaleme aldı.

Scott, Robert Falcon (1868-1912): İngiliz kutup gezgini. 1912 yılında, Ronald Amundsen'den bir ay sonra, arkadaşlarıyla birlikte ulaştığı Güney Kutbu'nda öldü.

Scott, Shelia Christine (1927-): İngiliz havacı, eski aktrist. 1967 yılında Cape Town'a yaptığı tek başına uçuşla yeni bir rekor kırdı. Ayrıca daha pek çok rekoru ve hava yarışlarında birinciliği vardır.

Shackleton, Sir Ernest Henry (1874-1922): İngiliz kutup gezgini. İlk Robert Falcon Scott'la gerçekleştirdiği kutup gezisini, daha sonra Endurance adlı gemisiyle yineledi.

Smith, Sir Charles Edward Kingsford (1897-1935): Avustralyalı havacı. 1927 yılında, Avustralya çevresinde yaptığı uçuşla rekor kırdı. 1928'de California'dan Brisbane'e kadar uçtu. 1929'da, uçakla Avustralya'dan İngiltere'ye geldi. Avustralya-İngiltere arasında yaptığı bir uçak yolculuğu sırasında, Singapur dolaylarında kayboldu.

Tawney, Richard Henry (1880-1962): İngiliz ekonomi tarihçisi. Özellikle 16. ve 17. yüzyıllara ilişkin çalışmalarıyla ünlüdür.

Taylon, Alan John Percivale (1906-): İngiliz tarihçi. Özellikle, 20.

yüzyılın savaşlı yıllarına ilişkin araştırmalar yaptı. 1961 yılında, "İkinci Dünya Savaşı'nın Kökeni" adlı yapıtını kaleme aldı.

Tereşkova, Valentina Vladimirovna (1937-): Sovyet kadın kozmonot. 1963 yılında, uzayda yürüyen ilk kadın oldu.

Toynbee, Arnold (1899-1975): İngiliz tarihçi. Uygarlığın gelişimi ve yükselişi konusundaki çalışmalarıyla ünlüdür. 1934-1961 yılları arasında, "Tarih Üzerine" adlı 12 ciltlik yapıtını kaleme aldı.

Trevelyan, George Macauley (1876-1962): İngiliz tarihçi ve biyografi yazarı. Başlıca yapıtları arasında üç ciltlik "Giuseppe Garibaldi" (1907-1911), "19. Yüzyılda İngiliz Tarihi, 1782-1901" (1922) sayılabilir.

Ventris, Michael George Francis (1922-1956): İngiliz mimar ve eğitimci. Eski Miken alfabesini okudu.

Wedgwood, Dame Cicely Veronica (1910-): İngiliz yazar ve tarihçi. İngiliz İç Savaşı'na ilişkin araştırmaları ile ünlü. 1955 yılında yazdığı "Kral'ın Barışı" ve 1958 yılında kaleme aldığı "Kral'ın Savaşı", en önemli yapıtlarıdır.

Wheeler, Sir Robert Eric Mortimer (1890-1976): İngiliz arkeoloji bilgini. Pakistan'ın, Mohenjodaro yöresinde yaptığı kazılarla, Indüs Vadisi uygarlık tarihine ışık tuttu.

Wilkins, Sir George Hubert (1888-1958): Avustralyalı kutup gezgini. Çok uzun yıllarını Güney Kutbu'nda geçirdi. 1928 yılında "Güney Kutbu'nun Üzerinde", yine aynı yıl, "Billineyen Avustralya" ve 1931'de, "Kuzey Kutbu'nun Altında" adlı yapıtlarını yayınladı.

Sanat Olayları

Abey Tiyatrosu: Dublin'deki bu tiyatro, 1904 yılından 1920'lerin sonlarına değin, istikbal vaat eden İrlanda tiyatro sanatının, özellikle de W.B. Yeats ve Lady Gregory yönetimindeki İrlanda Ulusal Tiyatro Derneği'nin yuvası oldu. Bu kuruluşta isim yapan oyun yazarları arasında W.B. Yeats, J.M. Synge ve Sean O'Casey sayılabilir.

Abstre: Düşünceleri, doğal formlar yerine, geometrik biçimlerle yansıtmayı öngören sanat dalı. Öncülüğünü Kandinsky'nin yaptığı bu akım, daha sonra Miro ve Kooning tarafından izlendi.

Abstre ekspresyonizm: Abstre ve ekspresyonizm sanatlarının kışımı. Öncüsü Jackson Pollack'tır.

Absürd tiyatro: Fantastik, gerçekdışı, tüm mantıksal düşünce ve edimlere ters düşen öğeler içeren tiyatro oyunu. Samuel Beckett, Ionesco ve Pinter bu tarz oyunlar yazdı.

Aktivizm: Oyun yazarlarının, sosyal sorunlara gerçekçi çözümler bulmalarını öngören teori.

Altışıklar: Işık direğine, sahnenin alt bölümüne, sahne düzeyinde aydınlatmak üzere takılmış ışıklar.

Antrakt: Bir oyunun bölümleri arasında verilen ara.

Art Nouveau: 1890'ların sonlarında, Avrupa'da ve Amerika'da başlayan ve Japon sanatının Batı'da tanınmasıyla filizlenen, akıcı çizgilerin egemen olduğu sanat anlayışı. Almanya'da Jugendstil, İtalya'da serbest stil olarak bilinir. Bu akımı

izleyen sanatçılar arasında A.Mucha, William Morris, Aubrey Beardsley ve mimar Charles Macintosh sayılabilir.

Bauhaus: 1919 yılında Almanya'da ortaya çıkan bir mimari anlayış. Werkbund'un fikirleri üzerine gelişti. Bu fikirlerin egemen olduğu ve aynı adı taşıyan okulun yöneticiliğini Walter Gropius yapıyordu. Ancak okul, 1930'ların başlarında Naziler tarafından kapatıldı.

Bebop (ya da bop): Cazın, entelektüel biçimi. 1940'larda, kendisinden önceki caz müziğinin tekdüze ritm anlayışına son vermek iddiasıyla ortaya çıktı.

Blau Reiter (Mavi Süvari): 1911 yılında, birçok modern sanat biçimini ortaya atan Münihli sanatçı grubuna verilen ad. Akımın başlatıcıları olan Kandinsky ve Marc'a daha sonra Klee de katıldı.

Blues: Daha çok vokale dayanan yavaş ritimli ve hüzünlü müzik türü. Cazın bir biçimidir.

Boggie Woggie: Sol elin bas ritimleri yinelediği, sağ elle de stili-ze edilmiş melodik varyasyonların bulunduğu, piyano ağırlıklı caz türü.

Broadway: Amerikan profesyonel tiyatrosuna verilen genel isim. Adını, New York'un sinema ve tiyatarlarla dolu caddesinden alır.

Brutalizm: 1950'lerde başlayan mimari akım. Malzemenin gelişigüzel ve özen göstermeden kullanılması esasına dayanır. Le Corbusier ve Mies van der Rohe gibi "kaba" mimarların anlayışları üzerine kurulmuştur.

*Absurd türünde
oyunlar yazan
İrlandalı oyun
yazarı Samuel
Beckett'in, Endgame
adlı oyunundan bir
sahne. Beckett,
yapıtlarını
genellikle
Fransızca olarak
kaleme aldı.*

Burlesk: Bir başka oyunla "dalga geçen" oyun türü. Taşlama, ABD'de yapılan "burlesk" gösteriler, daha çok erkek izleyiciler içindir ve cinsellik içerir.

Canlı tiyatro: Müziksiz, doğru-
dan söze dayalı oyun.

Caz: ABD'nin güney yörelerinde-
ki Afrika'dan gelme zencilerin mü-
ziğinden gelişen bir müzik türü. Asıl
merkezi New Orleans'tir. İcracıların,
bellirli bir ritm yerine armonik bir se-
kanslı yeğlemeleri nedeniyle impro-
vize bir nitelik kazanmıştır.

Country ve western: Genellikle
vokale dayanan Amerikan kırsal ke-
sim müziği. Bellirli bir konusu vardır.
Folk ve blues türlerinden gelişmiş-
tir.

Dadalizm: 1916 yılında, tüm sa-
natsal ve uygar değerlere başkaldı-
rı niteliğinde Zürih'te başlayan nihi-
list akım. Duchamp, akımın öncüle-
rindendir.

Dixieland cazı: Zenciler tarafın

dan geliştirilen ilk caz türü. Daha
sonra beyazlar tarafından çeşitli bi-
çimlerde taklit edildi.

Dördüncü duvar: İzleyicilerin,
oyunu oyuncuların ayımsamasına
olanak verilmeden kaldırılmış bir du-
varın gerisinden izlediklerini varsa-
yan tiyatro anlayışı.

Düzlem: Üzerinde üç boyutlu bir
set oluşturmaya yarayan düz görün-
tü parçası.

Ekspresyonizm: Bu hareket ti-
yatroda, 1920'lerde, olaylardan çok
psikolojiye önem verme biçiminde
ortaya çıktı. Sanatta, sanatçının
duygularını ve deneyimlerini, ger-
çekleri ve idealizmi reddetmeme pa-
hasına da olsa sergilemesi anlama-
na gelir. 1800'lü yılların sonlarında
ortaya çıktı. Van Gogh, Gauguin,
Matisse, Picasso ve Rouault, de-
ğişik zamanlarda bu akımı uyguladı-
lar. Ekspresyonist anlayış, mimari-
de de etkisini gösterdi.

Empresyonizm: 19. yüzyılın orta-

larında, Fransız ressamaları arasında ortaya çıkan önemli bir sanat akımı. İmpresyonistler, ışık ve ışığın etkileri ile yakından ilgilendiler. Doğa ya ilişkin izlenimlerini anında tablolarına aktardılar. Monet, Renoir, Pissarro, Sisley, Cezanne ve Degas bu akımın önde gelen isimleridir.

Epilog: Bir oyunun sonunda, oyuncuların biri tarafından aktarılan ve genellikle şiirsel bir biçimi olan konuşma.

Etnik sanat: ABD'de, Portorikolular ya da siyahlar gibi çeşitli azınlıklar tarafından gerçekleştirilen sınırsız etkinliklere verilen ad. Terim, azınlık gruplarına verilen önemin arttığını da vurgulayan bir gösterge niteliğindedir.

Fars: Belirli bir durumun, akılcılık yolundansa, rastlantılara dayalı hilelerle çözümlenmesi esasına dayalı, abartılı komedi.

Fauve'ler (Vahşi Canavarlar): 1900'ü yılların başlarında, aralarında Dufy, Matisse, Rouault ve Vlaminck'in de bulunduğu bir grup Parisli ressamaya verilen ad. Bu sanatçılar, renkleri kullandıkları parlaklıkla eleştirmenleri şaşkınlığa uğrattılar.

Fonksiyonalizm (yararlık): Mimaride, binanın kullanma amacına en uygun biçimde yapılmasına ve tüm bölümlerinin işe yaramasına dayanarak anlayış.

Fütürizm: 1905-1915 arasında İtalya'da yaygınlaşan, antikültürel ve antiromantik bir tutum izleyerek şiddet, mekanik ve politikayı vurgulayan sanat anlayışı. Bu anlayışı izleyen ressamlar, kübik biçimler ve vurucu renkler kullandılar.

Galeri: Bir tiyatro salonunun en

arka ve doğal olarak da en ucuz bölümü.

Geleneksel caz: Kökeni, cazın anavatanı olan New Orleans'a dayanan, büyük ölçüde emprovize edilmiş, iki ya da daha çok melodinin bir arada çalıştığı caz türü.

Grand Gignol: Dehşet öğesini de işleyerek, sansasyonel bir olgu üzerine kurulu oyun.

Guaş: Saydam olmayan bir sulu boya türü. Kolayca yağlı boya etkisi vermeye yarar.

Işık-ses gösterisi: Açık havada, kilise, cami, katedral, şato, manastır gibi yerlerin üzerinde, o yerlerin öykülerini ışık ve ses kullanarak dramatik bir yapıyla aktaran gösteri.

İmajizm: 1900'ü yılların başında ortaya çıkan, biçimde özgürlüğe ve dilde seçkinliğe önem veren şiir akımı.

İntimizm: Empresyonist tekniğinin bir türü. Belirli bir alan yerine, o alanın daha iyi bilinen ve daha "yakın" birimlerini yansıtmaya esasına dayanır. Bonnard ve Vuillard'ın öncülüğünde, küçük bir Fransız ressam grubu tarafından uygulandı.

Jitterbugging: 1930'ü yılların sonlarında, Boggie Woogie türü müziğin yaygınlaşmasıyla ortaya çıkan, atletik ritimler taşıyan emprovize dans.

Kabare: İzleyicilerin içkilerini yudumlayıp, yemeklerini yerken izledikleri gösterişli oyun türü.

Kalipso: 4/4'lük zamanla çalınıp söylenen, Batı Hint Adaları'nın folk müziği.

Kolaj: Kumaş ya da kâğıt parçalarının bir zemine yapıştırıldıktan sonra boyanmasıyla yapılan resim.

Konkre müzik: Önceden kayded-

dilmiş seslerin elektronik yöntemlerle yeniden aranje edilmesi esasına dayanan müzik.

Kurgubilim: Genellikle uzak yıllarda geçen bilimsel ya da düşünürün olayları işleyen edebiyat türü. Bu türün öncüleri Jules Verne ve H.G. Wells'tir.

Kübizm: Modern Fransız resim sanatında, önemli bir akım. Picasso ve Braque tarafından 1907 yılında başlatıldı. Kübistler, nesneleri, küp, küre, silindire ve koni gibi şekillere indirgemeyi amaçladılar.

Londra Grubu: 1913 yılında, Camden Town Grubu sanatçıları ile Vorticistler'in birleşmesiyle ortaya çıkan ressamlar grubu. Üyeleri arasında Gilman ve Sickert de vardır. Grup, avant-garde çalışmalarını bugün de sergilemektedir.

Mainstream caz: Gelişmeci cazın aşırılıklarını dışlayan caz türü.

Matine: Bir oyunun ya da gösterinin, gündüz, öğleden sonra izlenmesi.

Meldrum Okulu: Max Meldrum'dan esinlenen Avustralyalı ressamların 1913 yılında oluşturduğu grup.

Menajer: İngiltere'de bir eserin dramatik değil de, parasal yanından sorumlu kişi. ABD'de prodüktör olarak adlandırılır.

Mim: Hiç konuşmadan, oyuncunun abartılı hareketlerine dayanan oyun türü. Özellikle Fransa'da yaygındır.

Montaj: Bir tabakanın, bir başka tabaka üzerine yapıştırılması.

Müzikal komedi: Hafif bir konunun şarkı ve danslarla zenginleştirilmesiyle ortaya çıkan, kolay izlenebilecek oyun türü.

Müzikhol: 1800'lerin ortaların-

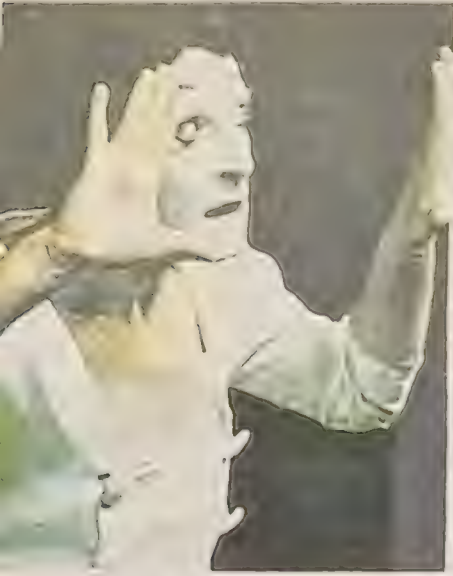
Kural dışı bir akım olan punk, yakın bir gelecekte moda dışı kalacak.

dan 1900'lü yılların başlarına değin, İngiltere'de ve Avrupa'da yaygın olan ve şarkıcılardan, komedyenlerden, akrobatlardan ve dansçılardan oluşan eğlence.

Natüralizm: Nesneleri, fotoğraf ayrıntıları ile veren biçim. Realizmle karşılaştırıldığında, natüralizm genellikle tekdüze olarak nitelendirilir.

Neo-empresyonizm: Fransa'da, 19. yüzyılın sonlarında ortaya çıkan bir resim akımı. Daha çok biçimsel kompozisyona ve saf renk kabarcıklarına dayanır. Öncüleri, Seurat ve Signac'tır. Pointillizm olarak da adlandırılır.

Neo-romantizm: Blake'in sözleri ve Palmer ile Calvert'in çalışmalarından esinlenerek 1900'lerde İngiltere'de ortaya çıkan romantik gerçekçilik. Sutherland, Nash ve Piper'in tablolarında tipik örnekleri görülür.

Mim sanatının belki de en büyük ustası Marcel Marceu. Üstte: 300 yıldır hiçbir değişikliğe uğramadan süregelen Japon tiyatrosu No'dan bir sahne.

Op art (optik sanat): Ressamın, özel tekniklerle optik yanılmayı tuvaline aktardığı sanat akımı.

Orfizim: 1912'de Fransa'da ortaya çıkan abstre bir akım. Bu akımın izleyicileri, orfizmi, "nesneleri, ressamın tamamen kendi yarattığı elemanlarıyla yeniden yaratarak resim yapma sanatı" olarak tanımladılar. Delaunay, akımın kurucularından biridir. Daha sonra simülenizm adını aldı.

Pantomim: ABD'de mim sanatına verilen ad. İngiltere'de ise, bir peri masalına dayanan Noel eğlencesinin adı.

Pop art: 1950'li ve 1960'lı yıllarda, İngiltere ve ABD'de, birbirinden bağımsız olarak ortaya çıkan bir akım. Kaynak olarak, fotoğrafları, illüstrasyonları, afişleri ve benzer şeyleri kullanır. Bunlar, genellikle

abartılı boyutlardadır ve cafcacılı renklerle, gerçeküstü bir biçimde boyanmıştır. Paolozzi, Johns, Rauschenberg, pop art akımının öncüleridir.

Pop müzik: Olabildiğince geniş kitlelere seslenmeyi amaçlayan ve büyük çapta plak satışını hedef alan, güncel müzik türüne verilen ad.

Post-impresyonizm: Fransız ressamlarının impresionizm akımının sonrasında, 1885-1905 arasında benimsedikleri akım. Sanatçının doğayı gerçekçi bir biçimde aktarmasından, izlenim, biçim ve desen açısından özgürlüğünü öngörür. Cezanne, Gauguin, Van Gogh, Renoir ve Degas'ta bu akımın etkileri görüldü.

Punk Rock: İcracıların sahnede, kural dışı ve kaba hareketlerde bu-

lundukları aynı tarzda sözler içeren müzik türü.

Ragtime: Zenci piyano müziği. Caz üzerinde belirli bir etkisi oldu.

Realizm: 19. yüzyılın sonlarında, doğal oyunculuk tarzına yöneliş biçiminde ortaya çıkan gerçekçilik akımı. 1800'li yıllarda, Fransa'da Courbert aracılığıyla, resim sanatında da etkisini gösterdi. Uygulayıcıları günlük yaşamın izlerini yapıtlarına aktardılar.

Reggae: 2 vuruşlu basit ritimli, Batı Hint Adaları'na özgü, rock caz.

Repertuar tiyatrosu: Belirli bir oyun repertuarı olan ve sürekli olarak aynı oyuncularla çalışan tiyatro.

Revü: Belirli bir konusu olan ya da satirik bir biçimde aktarılan, küçük skeçler, şarkılar gibi kısa öğelerden oluşan eğlencelik.

Rock and Roll: Müziğin ve dansçılarının devinilerini kısıtlamayan, blues türünün ritmik bir gelişimini yansıtan müzik türü.

Siklorama: Sahnenin gerisinde, üzerine ışık ya da görüntü düşürülebilen kıvrık perde.

Skiffle caz: 1950'lerde çok yaygın olan caz türü. Gitar, banço, mandolin gibi geleneksel enstrümanların yanında, kâğıt takılmış tarak, çamaşır tahtası gibi ev aletleri de saz olarak kullanılırdı. Repertuarında daha çok folk müziği parçaları bulunurdu.

Soubrette: Oyunlarda, koket hizmetçi. Bu tür rolleri canlandıran kadın oyuncu.

Soul müzik: Siyahlar tarafından bestelenip icra edilen, dans müziği olarak değerlendirilen, pop ve hatta dinsel içerikli müzik.

Steel band: Batı Hint Adaları'na özgü, vurmali sazlardan oluşan or-

kestra. Trinidad kökenli olan bu tür orkestralarda vurmali sazlar, genellikle metaldir. Hatta, petrol varilleri bile kullanılır.

Stok kumpanyası: İngiliz repertuar tiyatrosunun ABD'deki karşılığı.

Sürrealizm: 20. yüzyıla özgü, gerçeküstücülük olarak da bilinen sanat hareketi. Nedenlerin denetiminden kaçmayı amaçlar ve bilinçaltını tablolarla yansıtmaya çalışır. Ernst, Arp ve Dali, bu akımın önde gelen öncüleridir.

Swing: Büyük orkestralar tarafından çalınan ticari caz. 1935-1946 arası, Swing fırtınasının yaygın olduğu dönemdir.

Sinkopasyon: Müziğin vuruşa göre deforme edilmesi.

Süflör: Bir oyun sırasında, elinde tuttuğu metni sürekli okuyarak, rolünü unutan oyuncuya söylemesi gereken sözleri hatırlatan görevli.

Süflör penceresi: İngiltere'de oyuncuların solunda, ABD'de oyuncuların sağında, pek çok yerde de sahnenin orta bölümünün en kenarında bulunan ve süflörün başını izleyicilerin değil de, oyuncuların görmesini sağlayan pencere.

Temsilci sanat: Nesneleri, öğeler bildiğince kendileri gibi aktarmaya, tüm özellikleriyle vermeye çalışan sanat anlayışı. Abstre sanatın tersi.

Uluslararası stil: 1920'lerde, Batı Avrupa'da ortaya çıkan ve daha sonra ABD'de popüler hale gelen modern mimari stili. Belirli prensipleri arasında, kübik biçimler, asimetri ve olağanüstü büyüklükte pencereler sayılabilir. Bu prensipler, tek katlı evlerden dev gökdelenlere de birçok binada uygulandı.

Papa Celestine'nin Original Tuxedo Orchestra'sı, 1928 yılında New Orleans'ta New Orleans, cazın anavatanıdır

Vodvil: Özellikle 1890'larda ABD'de çok tutulan ve İngiltere'deki müzikhol gösterilerini andıran oyun türü.

Vortisizm: Bir İngiliz avantgarde sanat hareketi. 1912'de Wyndham Lewis'in başlattığı bir akım.

Werkbung: 1907 yılında, Almanya'da, William Morris'ten büyük ölçüde etkilenen mimar Hermann Muthesius tarafından kurulan grup. Grubun amacı, sanatçının makinesel üretime yönelmesini ve dayanıklı malzemeden güçlü bir yapı oluşturmalarını sağlamaktı.

West End: Londra'da birçok tiyatronun bulunduğu yer. Analogik olarak profesyonel tiyatro anlamında kullanılır.

Yeni Dalga: 1950'lerde Fransa'da ortaya çıkan bir sinema ve edebiyat akımı. Sabit değerlerden kaçınır, bireyi, nesneleri ve deneyimleri algılayışına göre tanımlar. 1970'lerden itibaren, pop müzikte de etkisini gösterdi, punk, rock ve heavy rock türleri ortaya çıktı.

Yönetmen: Bir oyunu sahneye koyup, oyunculara gerekli yönergeleri veren ve onları yönlendiren kişisi. Yönetmenin, sinemadaki işlevi de aynıdır.

20. YÜZYILIN ÖNEMLİ SANATÇILARI

Aalto, Hugo Alvar Henrick (1898-1976): Finlandiyalı mimar ve şehir-cilik uzmanı. İskandinav tarzının önemli isimlerinden biri.

Abercrombie, Sir Leslie Patrick (1879-1957): İngiliz mimar ve şehir-cilik uzmanı.

Achebe, Chinua (1930-): Nijeryalı yazar. Afrika'nın en önemli edebi-yatçılarından biri. Başlıca yapıtları. "Ayrı Düştüler" (Things Fall Apart) (1958) ve "Tanrı'nın Oku" (Arrow of God)'dur (1964)..

Albee, Edward Franklin (1928-): Amerikalı oyun yazarı. "Hain Kurtan Kim Korkar?" (Who's Afraid of Virginia Woolf?) (1962), en çok bilinen yapıtıdır.

Anouilh, Jean (1910-): Pesimist konuları işleyen Fransız oyun ve senaryo yazarı. "Antigone" (1952) ve Toreadorların Valsi (The Waltz of the Toreadors) (1952), yapıtlarından ikisidir.

Apollinaire, Guillaume (1880-1918): Ozan ve sanatçı dostu. Asıl adı, Wilhelm Apollinaris Kostrowitzki. Polonyalı bir aileden İtalya'da doğdu. Fransız vatandaşlığını yeğledi. L'Heresslarch et Cie (1910), yapıtlarından biridir.

Arp, Hans Jean (1886-1966): Fransız abstrt ressamı, yontucusu ve ozan. Strasbourg'da doğdu. Dada hareketinin öncülerindendir.

Auden, Wystan Hugh (1907-1973): İngiltere doğumlu Amerikalı ozan. Önce komünist olduysa da sonradan bu ideolojiyi reddetti. 1933 yılında yazdığı "Ölümün Dansı" (The Dance of Death) adlı yapıtı ünlüdür.

Ayckbourn, Alan (1939): İngiliz oyun yazarı, oyuncu ve yönetmen. Absurd Person Singular (1975) ve "Normandiya Fatihleri" (The Norman Conquests) (1975), onun yapıtlarıdır.

Babel, Isaak Emmanvilovich (1894-1941): Rus kısa öykü yazarı. Cezaevinde öldüğü sanılıyor. 1926 yılında yazdığı "Kızıl Süvariler" (Red Cavalry) adlı yapıtı ünlüdür.

Bacon, Francis (1909-): İngiliz ressam. İrlanda doğumlu. Ekspresyonizm akımının izleyicilerinden. En önemli yapıtları: "Studies After Velasquez", "Portrait of Pope Innocent X" (1951-1953).

Bakst, Leon (Lev Nikolayevich 1866-1924): Rus sahne dekoratörü ve ressam. Rus balesi için dekor çalışmaları yaptı.

Barbirolli, Sir John (Giovanni Battista Barbirolli) (1899-1970): İngiliz orkestra şefi. İngiliz Ulusal Operası Genel Yönetmeni.

Barrie, Sir James Matthew (1860-1937): İngiliz oyun yazarı ve romancı. Peter Pan (1904) ve The Admirable Crichton (1902) yapıtlarından ikisidir.

Bartok, Bela (1881-1945): Macar besteci ve piyanist. Operalar, "Mavi Sakal'ın Şatosu" (Bluebeard's Castle) (1911) ve baleler yazdı.

Beckett, Samuel (1906-): İrlanda doğumlu İngiliz oyun yazarı ve romancı. Absürd akımı benimsedi. Genellikle Fransızca yazdı. "Godot'yu Beklerken" (1952) en bilinen yapıtıdır.

Beecham, Sir Thomas (1879-1961): İngiliz besteci. İngiliz Ulusal Operası, Londra Filarmoni Orkestrası ve Kralliyet Filarmoni Orkestrası'nın kurucusu.

Behrens, Peter Alman mimar. Art Nouveau stilini benimsedi.

Belloc (Joseph) Hilarie (Pierre Rene) (1870-1953): Fransız asıllı İngiliz ozan ve yazarı. 4 yıl süreyle Muhafazakâr Parti'den parlamento üyeliği yaptı. "Uyarıcı Öyküler" (Cautionary Tales) (1907) ve "Roma'ya Çıkan Yol" (The Path To Rome) (1902) adlı yapıtları önemlidir.

Bellow, Saul (1915-): Kanada doğumlu, Amerikalı romancı. 1976 yılında Nobel Edebiyat Ödülü aldı. "Humboldt'un Armağanı!" (Humboldt's Gift) (1975), onun yapıtıdır.

Bennett, Enoch Arnold (1867-1931): İngiliz romancı ve oyun yazarı. "Clayhanger" (1910) ve "Riceyman Steps" (1923) yapıtlarından ikisidir.

Berg, Alban (1885-1935) Avusturyalı besteci. Wozzeck adlı operası (1925) önemlidir.

Bergson, Henri Louis (1859-1941): Fransız filozof. 1927 yılında Nobel Edebiyat Ödülü aldı. "Yaratıcı Evrim" (Creative Volution) (1911) onun yapıtıdır.

Bernstein, Leonard (1918-): Amerikalı besteci ve orkestra şefi. "Batı Yakasının Hikâyesi" (West Side Story) adlı filmin müziği onundur (1957)..

Bejeman, Sir John (1906-1984): İngiliz ozan. Son yıllarda, şiirine duyulan ilgi arttı. "Seçilmiş Şiirler", yapıtlarından biridir.

Blok, Aleksander Aleksandrovich (1880-1921): Rus ozan. Sembolist akımın öncü isimlerinden biri. "İskityalılar" (1920) adlı yapıtı önemlidir.

Blyton, Enid Mary (1897-1968): Çocuklar için yazdı. Yapıtlarının sa-

yısı 400'ü aşar. "Ünlü Beşler" ve "Noddy", pek çok ülkede çocuk öyküleri antolojilerinde yer aldı.

Boccioni, Umberto (1882-1916): İtalyan ressam ve yontucu. Fütürist akımı benimsedi.

Bomberg, David Garshen (1890-1957): İngiliz ressam. Genellikle, insan başını ve kır manzaralarını konu aldı.

Bonnard, Pierre (1867-1947): Fransız ressam. Post-impresyonist akımı benimsedi.

Borges, Jorge Luis (1899-): Arjantinli ozan ve kısa öykü yazarı.

Boules, Pierre (1925-): Fransız besteci ve orkestra şefi. 1971-1977 yılları arasında New York Filarmoni Orkestrası'nın müzik direktörlüğünü yaptı.

Boult, Sir Adrian Cedric (1899-1983): İngiliz orkestra şefi. 1930 yılında BBC Senfoni Orkestrası'nı kurdu.

Brancusi, Constantin (1876-1957): Romanya doğumlu. Fransız yontucu. 1908 yılında yaptığı "Öpüş" (The Kiss) adlı yapıtı önemlidir.

Braque, Georges (1882-1963): Fransız ressam, yontucu ve desencil. Modern sanatın kurucusu. Picaso ile birlikte, kübizmin öncüsüdür.

Brech, Bertolt (1898-1956): Alman oyun yazarı ve ozan. Savaş yıllarında Amerika'da, "Üç Kuruşluk Opera"yı yazdı (1928).

Breton, Andre (1896-1966): Fransız ozan, makale yazarı ve romancı. Sürrealist akımın kurucusu.

Breuer, Marcel Lajos (1902-1981): Macaristan doğumlu, Amerikalı mimar. Paris'teki UNESCO binasının planlarını çizdi (1953-1958).

Britten, Edward Benjamin (1913-

Ustte: Picasso'nun 1939 yılında yaptığı Kedi ve Kuş adlı tablosu. Altta: Henry Moore'un halen Tate Galerisi'nde bulunan Madonna ve Çocuk adlı yapıtı.

1976): İngiliz besteci. "Peter Grimes" (1945), "Bully Budd" (1951) ve "Gloriana" (1953) adlı yapıtları ünlüdür.

Bromfield, Louis (1896-1956): Amerikalı romancı. "The Green Bay Tree" (1924) ve "The Rains Come" (1937) adlı romanların yazarı.

Brooke, Rupert Chawner (1887-1915): İngiliz ozan. Birinci Dünya Savaşı'na ilişkin şiirleriyle ünlendi. Kralliyet Donanması'ndayken kan zehirlenmesinden öldü. "Eğer

ölürsem" dizesiyle başlayan "Asker" (Soldier) adlı şiiri (1915), çok ünlendi.

Buchan, John (1875-1940): Serüven romanlarıyla ünlü İngiliz yazar. "Prester John" (1910), "39. Basamak" (The Thirty Nine Steps) (1915) adlı yapıtları çok tutuldu. 1935-1940 arasında Hindistan Genel Valiliği yaptı.

Busoni, Ferruccio Benvenuto (1866-1924): İtalyan besteci ve piyanist. Turandot adlı yapıtı çok ünlüdür (1917).

Cage, John Milton (1912-): Amerikalı besteci. Müziğinde, "yeni sesler" kullandı. "Imaginary Landscape No: 5" adlı yapıtını (1952) bir bant üzerinde besteledi ve bu dalda ilk isim oldu.

Callas, Maria (Cecilia Sophia Anna Maria Kalogeropoulos, 1923-1977): Yunanlı bir ailenin kızı, Amerikalı primadonna soprano. Son derece kendine özgü bir sesi vardı.

Camus, Albert: Fransız romancı, oyun yazarı ve gazeteci. Cezayir'de doğdu. Jean Paul Sartre gibi, varoluşçuluk felsefesini benimsedi. Yapıtları arasında "Veba" (1948) ve "İsyan" (1951) sayılabilir.

Capek, Karel (1890-1938): Çekoslovak romancı ve oyun yazarı. 1920 yılında yazdığı R.U.R. adlı yapıtındaki robot sözcüğü, uluslararası bir terim oldu.

Caro, Anthony (1924-): İngiliz yontucu. Yapıtlarında çelik ve alüminyum kullandı.

Cartier-Bresson, Henri (1908-): Uluslararası ün sahibi Fransız fotoğrafçı.

Caruso, Enrico (1873-1921): Ünlü İtalyan tenor. Sesi, gramofona kaydedilen ilk seslerden biri oldu.

Casson, Sir Hugh Maxwell (1910-): İngiliz mimar. 1976 yılından bu yana Kraliyet Akademisi'nin başkanlığını yapıyor.

Chagall, Marc (1887-1985): Rus asıllı Fransız ressam. Rus ve Yahudi aile yaşamından çok renkli görüntüleri, tablolarında yansıttı.

Chapin, Fyodor Ivanovich (1873-1938): Bas sesli Rus operacı. Sesinin gürlüğü ile ünlüydü.

Chandler, Raymond (1888-1959): Amerikalı kısa öykü yazarı ve romancı. Yapıtlarının konularını hep polisiye olaylardan seçti. Philip Marlowe adlı özel dedektifi yarattı.

Chesterton, Gilbert Keith (1874-1936): İngiliz romancı ve ozan. Aynı zamanda başkahramanı "Father Brown" olan dedektif öyküleri de yazdı.

Chomsky, Noam (1928): Amerikalı eğitimci ve dilbilimci. Tüm dillerin temelinde evrensel bir gramer olduğunu ileri sürdü.

Christie, Agatha Mary Clarissa (1891-1976): İngiliz romancı ve oyun yazarı. Yapıtlarının konularını hep polisiye olaylardan seçti ve "Hercules Poirot" tipini yarattı. "Farekapanı" (Mousetrap) adlı oyunu, 1952 yılından bu yana aralıksız olarak Londra'da oynanıyor.

Cocteau, Jean (1889-1963): Fransız ozan, romancı, oyun yazarı ve film yapımcısı. Romanlarından Les Enfants Terribles (1929) ve filmlerinden La Bébé et le Bête, çok ünlüdür.

Colette (Sidonie-Gabrielle Colette) (1873-1954): Fransız kadın romancı. Claudine dizisinden romanlarıyla ünlendi. Cheri (1920) ve La Fin de Cheri (1926), bu diziden iki örnektir.

Conrad, Joseph (Josef Theodor Konrad Nalecz Korzeniowski) (1857-1924): Polonya doğumlu İngiliz roman ve kısa öykü yazarı. İleri yaşında İngilizce öğrendikten sonra, yapıtlarını bu dilde yazdı.

Corbusier, Le (Charles-Edouard Jeanneret) (1887-1965): İsviçreli mimar. Yapıtları arasında, Cenevre'deki Uluslar Sarayı da vardır.

Dali, Salvador (Felipe Jacinto) (1904-): İspanyol ressam. Gerçeküstü akımını benimsedi. Aynı zamanda, sahne ve film dekoratörlüğü yaptı.

D'Annunzio, Gabrielle (1863-1938): İtalyan romancı, oyun yazarı ve ozan. Aynı zamanda, 1919 yılında Fiume'yi ele geçiren 12 bin kişinin lideri. Daha sonra Mussolini'yi destekledi. Il Fouco (1900) yapıtlarından bir örnektir.

De Montherlant, Henri-Marie-Joseph Millon (1896-1972): Fransız romancı, atlet ve boğa güreşçisi. Yapıtları, güç ve dayanıklılığa düzülmüş övgülerdir. Matadorlar (1927), bu özellikleri taşıyan bir örnektir.

Debussy, Claude Achille (1862-1918): Fransız besteci. Besteleri genellikle romantik türdeydi. Claire de Lune (1890-1905), yapıtlarından biridir.

Delius, Frederick (1862-1934): İngiliz besteci. Alman anne-babadan doğdu. Operalar ve konçertolar besteledi. "Tepelerin Ardında Uzaklarda" (Over The Hills ad Far Away) (1895) yapıtlarından biridir.

Douglas, Norman (1868-1952): İngiliz yazar ve diplomat. "Son Hasat" (Late Harvest) adlı yapıtı (1946), ününü pekiştirdi.

Dreiser, Theodore Herman Albert (1871-1945): Amerikalı romancı.

"Sister Carrie" (1900) ve "Bir Amerikan Trajedisi" (An American Tragedy) (1925), yapıtlarından ikisidir.

Dufy, Raoul (1877-1953): Fransız ressam ve desinatör. "Bois de Boulogne" (1929) adlı yapıtında da görüleceği gibi, tablolarında çok parlak renkler kullandı.

Durrell, Lawrence George (1912-): İngiliz romancı, ozan ve oyun yazarı. Hindistan'da doğdu. "İskenderiye Dörtlüsü" (The Alexandria Quartet) (1957) ve "Clea" (1960), yapıtları arasındadır.

Eames, Charles (1907-1978): Amerikalı desinatör. Özellikle kıvrılmış kontraplaktan yaptığı çalışmalarla dikkati çekti.

Ehrenburg, Ilya (1891-1967): Rus romancı ve gazeteci. "Fırtına" (The Storm) (1941) ve "The Thaw" (1954) yapıtlarından ikisidir.

Elgar, Sir Edward William (1857-1934): İngiliz besteci. Özellikle orkestra ve korolar için besteler yaptı. "Varyasyonlar" (1896) ve "Gerontius'un Düşü" (1900) yapıtlarından iki örnektir.

Eliot, Thomas Stearns (1888-1965): Amerika doğumlu İngiliz ozan ve oyun yazarı. "Sonsuz Topraklar" (The Waste Land) (1922) ve "Kilise'de Cinayet" (Murder in the Cathedral) (1935), yapıtlarından ikisidir.

Ernst, Max (1891-1976): Alman ressam ve yontucu. Gerçeküstücü (surrealist) ve dadacı akımlarla ilgilendi.

Evans, Bergen (1904-1978): Amerikalı yazar, eleştirmen ve dilbilimci.

Falla, Manuel de (1876-1946): İspanyol besteci. Özellikle İspanyol halk temalarına ilgi duydu. "Üç Kö-

Besteci Benjamin Britten (en solda), ozan T.S.Ellot (solda) ve oyuncu Sarah Bernhardt (altta).

şeli Şapka" adlı balesi (1919), yapıtlarından bir örnektir.

Faulkner, William Harrison (1897-1962): Amerikalı romancı. Özellikle ülkesinin güney kesimiyle ilgilendi. "Ses ve Öfke" (The Sound and the Fury) (1929) ile "The Reivers" (1962) yapıtlarından ikisidir.

Fitzgerald, Francis Scott Key (1896-1940): Amerikalı romancı ve kısa öykü yazarı. 1920'lere ilişkin öyküleri çok beğenildi. "Muhteşem Gatsby" (The Great Gatsby) (1925) ve "Gece Güzeldir" (Tender is the Night) (1934), yapıtlarından iki örnektir.

Flagstad, Kirsten (1895-1962): Norveçli soprano. Özellikle Wagner'in operalarında başarılı oldu.

Flesch, Carl (1873-1944): Macar kemancı. Günümüzün ünlü kemancılarından birçoğunun öğretmeni.

Forster, Edward Morgan (1879-1970): İngiliz romancı. "A Passage To India" (Hindistan'a Bir Geçit) (1924) adlı romanıyla olduğu kadar, "Howard End" (1910) ve "Maurice" (1971) adlı romanlarıyla da ünlüdür.

France, Anatole (1844-1924): Fransız romancı, ozan ve eleştirmen. 1921 yılında Nobel Edebiyat Ödülü aldı. "Sylvester Bonnard'ın Suçu" (1881) ve "Penguen Adası" (1909), yapıtlarından ikisidir.

Frost, Robert Lee (1874-1963): Amerikalı ozan. Şiirleri genellikle New England üzerinedir. "Seçme Şiirler" adlı yapıtı, 1931 yılında yayınlandı.

Fry, Christopher (Christopher Harris, 1907-): İngiliz oyun yazarı. "Hanımefendiler Yakılmaz" (The Lady's Not For Burning) (1949) ve "Venus Observed" (1950), yapıtlarından iki örnektir.

Furtwangler, Wilhelm (1886-1954): Alman orkestra şefi, piyanist ve besteci. Berlin Filarmoni Orkestrası'nın yöneticiliğini yaparken, Nazilere karşı çıkmasına rağmen, ülkesini terk etmedi.

Galsworthy, John (1867-1933): İngiliz romancı ve oyun yazarı. "The Forsyte Saga" (1922) adlı yapıtı çok ünlüdür. 1932 yılında, Nobel ödülü aldı.

Genet, Jean (1910-): Fransız oyun yazarı. Gençliği, cezaevlerinde ve ıslahhanelerde geçtikten sonra varoluşçu felsefeyi benimsedi. "Hizmetçiler" (The Immora Pist) (1948) ve "Siyahlar" (1959), yapıtlarından ikisidir.

Giacometti, Alberto (1901-1966): İsviçreli ressam ve yontucu.

Gide, Andre Paul Guillaume (1869-1951): Fransız romancı. "Ahlaksızlar" (1902) ve "Dar Kapı" yapıtlarından bir örnektir.

Gill, Arthur Eric Rowton (1882-1940): İngiliz yontucu, oymacı ve yazar.

Golding, William Gerald (1911-): İngiliz romancı. "Sineklerin Lordu" (1954) adlı yapıtı çok ünlüdür. 1983 yılında Nobel ödülü aldı.

Gorki, Maksim (Aleksy Maksimoviç Pyeşkov) (1868-1936): Rus romancı, oyun ve kısa öykü yazarı. "Ana" (1907), "Ekmeğimi Kazanırken", "Benim Üniversitelerim", yapıtlarından bazılarıdır.

Grass, Günter (1927-): Alman romancı ve oyun yazarı. "Teneke Trampet" (1959) ve "Köpek Yılları" (1965), en ünlü iki yapıtıdır.

Graves, Robert Ranke (1895-): İngiliz ozan, romancı ve eleştirmen. "Her Şeye Elveda" (Goodbye to All

That) (1929) ve "Tanrı Claudius" (Claudius the God), yapıtlarından ikisidir.

Greene, Graham (1904-): İngiliz romancı ve oyun yazarı. "Güç ve Zafer" (The Power and the Glory) (1940), "Üçüncü Adam" (The Third Man) (1949) ve "Sakin Amerikalı" (The Quiet American) (1955), yapıtlarından üç örnektir.

Grey, Zene (1875-1939): Western öyküleriyle ünlü Amerikalı yazar. 54 yapıtı arasında "The Last of the Plainsmen" (1908) ve "Riders of the Purple Sage" (1912), iki örnek olarak gösterilebilir.

Gropius, Walter Adolph (1883-1969): Alman mimar. 1919-1928 yılları arasında, Weimar'daki Bauhaus'un kuruculuğunu ve yöneticiliğini yaptı.

Hardy, Thomas (1840-1928): İngiliz romancı ve ozan. Mimar olarak sanat yaşamına başladı. İlk romanı "Umutsuzlar" (Desperate Remedies'dan sonra (1871), "Çılgın Kalabalıktan Uzakta" (Far From the Mad-ding Crowd) (1874) ve "Jude the Obscure" (1874) adlı yapıtları geldi. "Seçilmiş Şiirler"i, 1939 yılında yayınlandı.

Heartfield, John (1891-1968): Asıl adı, Helmut Herzfeld idi. Almanya'da doğdu. Nazilere olan nefreti nedeniyle, adını İngilizce olarak değiştirdi (1913). Ressamdı, militarizme şiddetle karşı çıktı.

Heifetz, Jascha (1901-): Rusya doğumlu Amerikalı kemancı. Henüz 7 yaşındayken, Mendelssohn'un konçertosunu çalabilecek denli büyük bir dahiydi.

Hemingway, Ernest Miller (1899-1961): Amerikalı romancı ve kısa öy-

kü yazarı. "Silahlara Veda" (A Farewell to Arms) (1929), "Çanlar Kimin İçin Çalıyor" (For Whom the Bell Tolls) (1940), ünlü yapıtlarına iki örnektir. 1954 yılında Nobel Edebiyat Ödülü aldı.

Hindemith, Paul (1895-1963): Almanya doğumlu, Amerikalı besteci ve viyolacı. 1931 yılında, çocuklar için "Wir Bauen Eine Stadt" adlı operayı besteledi. 1934 yılında bestelediği "Mathis der Maler" adlı yapıtı ise, Naziler tarafından yasaklandı.

Holst, Gustav (1874-1934): İsveç asıllı Amerikalı besteci. "Gezegenler" adlı yapıtı ünlüdür.

Howard, Sir Ebenezer (1850-1928): İngiliz kent planlamacısı. Çiçek kentler hareketinin öncüsü, hayata stenograf olarak atılmıştı.

Hughes, Richard Arthur Warren (1900-1976): İngiliz romancı, oyun yazarı ve ozan. "Jamaika Rüzgârı" (A High Wind in Jamaica) (1929) ve "Tavan Arasındaki Tilki" (The Fox in the Attic) (1961), yapıtlarından iki örnektir.

Huxley, Aldous Leonard (1894-1963): İngiliz romancı ve deneme yazarı. "Cesur Yeni Dünya" (Brave New World) (1932) ve "Ses Sese Karşı" (Point Counter Point) adlı yapıtları ünlüdür.

Johns, Jasper (1930-): Amerikan pop sanatçısı. Çalışmaları sırasında, rakamlardan, harflerden ve bayraklardan yararlandı.

Johnson, Philip Cortelyou (1906-): Amerikalı mimar. Özellikle cam ve çelik yapılara ilgi duydu.

Joyce, James Augustine (1882-1941): İrlandalı romancı, ozan ve oyun yazarı. "Genç Bir Sanatçı-

nın Portresi" (A Portrait of the Artist as a Young Man) (1941), "Ulysses" (1922) ve "Finnegan'ların Uyanışı" (Finnegan's Wake) (1939), yapıtlarından üç örnektir. Bunlardan Ulysses'in basımı, 12 yıl süreyle İngiltere ve ABD'de yasaklandı.

Kafka, Franz (1883-1924): Yahudi asıllı Avusturyalı romancı ve kısa öykü yazarı. "Duruşma" (1925) ve "Amerika" (1927), yapıtlarından iki örnektir.

Kahn, Louis Isadore (1901-1974): Amerikalı mimar. Romantik klasik tarzda çalışmayı yeğledi. Yapıtları arasında Bangladeş hükümet binası ile Venedik'teki Kongre Sarayı da vardır.

Kandinsky, Wassily (1866-1944): Rus ressamı. Abstre tarzı benimsedi. 1911-1914' arasındaki "Mavi Süvariler" grubunun üyesi idi.

Karajan, Herbert von (1908-): Avusturyalı orkestra şefi. 1945-1964 arasında Viyana Devlet Operası'nda çalıştı, Berlin Filarmoni Orkestrası'nın müzik yönetmenliğini yaptı.

Khatchaturian, Aram İlyich (1903-): Rus besteci ve halk müziği bilimcisi. "Sabre Dansı", "Gaya-neh", "Masquerade" ve "Spartacus" gibi yapıtları, Batı'da da çok tutuldu.

Kipling, Joseph Rudyard (1865-1936): İngiliz romancı, ozan ve kısa öykü yazarı. Hindistan'da doğdu. "Mandalay", "Beyaz Adamin Sorumluluğu" (The White Man's Burden), "If", "Gunga Din" gibi şiirler, "Ormanın Kitabı" (The Jungle Book) (1894), "Stalky and Co." (1899) ve "Kim" (1901) gibi kitaplar yayımlandı.

Klee, Paul (1879-1940): İsviçreli

ressam. Sürrealist akımı benimsemiştir.

Kodaly, Zoltan (1882-1967): Macar besteci ve öğretmen. Bela Bartok'un yakın arkadaşı.

Kokoschka, Oscar (1886-): Avusturyalı portre ve doğa ressamı. Dışavurumcu akımı benimsedi.

Kreisler, Fritz (1875-1962): Avusturya doğumlu Amerikalı keman virtüözü. 12 yaşından beri dahi bir sanatçı olarak kabul edildi.

Lawrence, David Herbert (1885-1930): İngiliz romancı ve kısa öykü yazarı. Bir maden işçisinin oğludur. "Beyaz Tavus" (The White Peacock) (1911), "Oğullar ve Sevgililer" (Sons and Lovers) (1913), "Lady Chatterley'in Aşkı" (Lady Chatterley's Lover) (1928), en ünlü yapıtlarıdır.

Leger, Fernand (1881-1965): Kubizm akımını benimsemiş Fransız ressamı.

Leoncavallo, Ruggero (1858-1919): İtalyan opera bestecisi. "I Pagliacci" (1892) adlı yapıtı çok ünlüdür.

Lewis, Harry Sinclair (1885-1951): Amerikalı romancı. 1930 yılında, Nobel kazanan ilk Amerikalı edebiyatçı oldu. "Ana Cadde" (Main Street) (1920), "Babbitt" (1922), "Arrowsmith" (1925), "Elmer Gantry" yapıtlarından bazılarıdır.

London, Jack (John Griffith London): Amerikalı romancı ve öykü yazarı. Edebiyata atılmadan önce gemicilik ve fabrika işçiliği yaptı. Yazdığı 51 kitap arasında, "Vahşetin Çağırısı" (The Call of the Wild) (1903), "Denizkurdu" (The Sea Wolf) (1904) ve "Martin Eden" (1909) sayılabilir.

Lorca, Federico Garcia (1899-

1936): İspanyol ozan ve oyun yazarı. Franko yanlılarınca öldürüldü. "Kanlı Düğün" (1933) ve "Bernarda Alba'nın Evi" yapıtlarından ikisidir.

Lutyens, Sir Edwin Landseer (1869-1944): İngiliz mimar. Yapıtları arasında, Yeni Delhi'deki, İngiliz Genel Valisi Malikanesi (1912-1930) ve Washington'daki İngiltere Büyükelçiliği (1926-1929) sayılabilir.

Mackenzie, Sir Edward Montague Compton (1883-1972): İngiliz romancı. "Karnaval" (Carnival) (1914), "Sinister Caddesi" (Sinister Street) (1914) ve "Whisky Galore" (1947), önemli yapıtlarındandır.

Maeterlinck, Maurice Polydore Marie Bernard (1862-1949): Belçikalı oyun yazarı, ozan ve yazar. 1911 yılında Nobel Edebiyat Ödülü aldı. "Pelleas et Melisande" (1892) ve "L'Oiseau Bleu" (1908), yapıtlarından iki örnektir.

Magritte, Rene François-Ghislain (1898-1949): Belçikalı sürrealist ressam. "Tecavüz" (1934) ve "Golconda" (1953) adlı yapıtları ünlüdür.

Mahler, Gustav (1860-1911): Avusturyalı besteci ve orkestra şefi. 1897-1907 arasında, Viyana İmparatorluk Operası'nın yönetmenliğini yaptı. 1907 yılında, New York Metropolitan Operası'na geçti. 1908-1911 arasında New York Filarmoni Orkestrası'nın şefliğini yaptı.

Malamud, Bernard (1914-): Amerikalı romancı ve öykü yazarı. Özellikle Yahudileri konu aldı. "Tamirci" (The Fixer) (1966) ve "Kiracılar" (The Tenants) (1971), yapıtlarından iki örnektir.

Malraux, Andre (1901-): Fransız romancı ve politikacı. Devrimlerde

ve savaşlarda etkin görevler üstlendi, Direniş hareketinin liderliğini yaptı. "La Condition Humaine" (1933) ve "L'Espoir", yapıtlarından iki örnektir.

Mann, Thomas (1875-1955): Alman romancı. Daha sonra Nazilere karşı çıkarak Amerikan vatandaşı oldu. 1929'da Nobel ödülü aldı. "Buddenbrooks" (1900) ve "Sihirli Dağ" (The Magic Mountain) (1924), yapıtlarından iki örnektir.

Mascagni, Pietro (1863-1945): İtalyan besteci. Özellikle Cavalleria Rusticana (1890) adlı yapıtıyla ünlüdür.

Masefield, John Edward (1878-1967): İngiliz ozan ve romancı. Denizli konu alan şiirleri ve öyküleri ile ününü perçinledi.

Matisse, Henri Emile-Benoit (1869-1954): Fransız ressam. "Les Fauves" grubunun lideri. Bu grup, canlı ve vurucu renkler kullanmalarıyla ün kazandı.

Mathew, Sir Robert (1906-): İngiliz mimar. Sir Leslie Martin ile ortak çalıştı. Londra'daki Royal Festival Hall, onların yapıtıdır.

Maugham, William Somerset (1874-1965): İngiliz romancı, oyun yazarı ve kısa öykü alanında dahi bir isim. Oyunları arasında "Lady Frederick" (1907), "The Constant Wife" (1927) sayılabilir. Romanlarının örneklerinden bazıları ise, "Of Human Bondage" (1915), "The Moon and Sixpence" (1919)'dir.

Mauriac, François (1885-1970): Fransız romancı ve oyun yazarı. 1952 yılında Nobel Edebiyat Ödülü'nü kazandı. Yapıtlarından bazıları şunlardır: "Le Baiser au Lepreux" (1923), "Le Noeud de Vipères" (1932).

Maurois, Andre (Emile Salomon Wilhelm Herzog) (1885-1967): Fransız romancı ve biyografi yazarı. Pek çok ünlü kişinin yaşam öyküsünü kaleme almıştır.

Mayakovski, Vladimir Vladimirovich (1893-1930): Rus ozan. "A Cloud in Trousers" (1914) ve "The Backbone Flute" (1915), ünlü yapıtlarından ikisidir.

Melba, Dame Nellie (Helen Porter Mitchell) (1861-1931): Avustralyalı soprano. 26 ayrı yapıtta başrol oynadı.

Menuhin, Yehudi (1916-): Amerikalı keman virtüözü. 7 yaşında büyük bir usta oldu. Sanatını daha çok kızkardeşi Hephzibah ile birlikte icra etti.

Messiaen, Olivier (1908-): Fransız besteci ve org sanatçısı. "Les Oiseaux Exotiques" (1956), adlı yapıtı ünlüdür.

Mies van der Rohe, Ludwig (1886-1969): Almanya doğumlu Amerikalı mimar. New York'taki Seagram binasının planlarını çizdi.

Miller, Henry Valentine (1891-1980): Amerikalı romancı. Yapıtları sık sık yasaklandı. Bunlara örnek olarak "Oğlak Dönencesi" (Tropic of Capricorn) (1939) ve "Yengeç Dönencesi" (Tropic of Cancer) (1934), gösterilebilir.

Milne, Alan Alexander (1882-1956): İngiliz yazar. Daha çok çocuklar için yazdığı kitaplarla ünlendi. Bunların bazı örnekleri şunlardır: "Biz Çok Çok Küçükken" (When We Were Very Young) (1924), "Winnie-the-Pooh" (1926).

Miro, Joan (1893-1983): İspanyol sürrealist ressam. Tarz olarak, Paul Klee ile benzeşir.

Modigliani, Amedeo (1884-1920): İtalyan ressam ve yontucu. Tablolarındaki uzunca yüzleri ile ünlüdür.

Mondrian, Piet (1872-1944): Hollandalı abstre ressamı. De Stijl hareketinin lideri. "Broadway Boogie Woogie" adlı tablosu (1943), ünlüdür.

Monet, Claude (1840-1926): Fransız ressam. "Impression: Sol Levant" adlı tablosu (1874), empresyonizm akımının başlangıç noktası oldu. 1894 yılında yaptığı, "Rouen Cathedral" adlı tablosu da çok ünlüdür.

Moore, Henry (1898-): İngiliz yontucu. Yarı abstre akımı benimsedi. "Kuzey Rüzgârı" (North Wind) (1928), adlı yapıtı ünlüdür.

Musil, Robert von (1880-1942): Avusturyalı romancı. Öldüğü zaman, binlerce sayfadan oluşan "Değerleri Olmayan Adam" (A Man Without Qualities) adlı yapıtı henüz tamamlanmamıştı.

Nabokov, Vladimir (1899-1977): Rusya doğumlu Amerikalı romancı. "Lolita" (1955) önemli yapıtıdır.

Naipaul, Vidiadhar Surajprasad (1932-): Hindistan asıllı romancı. Öykülerinin konusunu, Trinidad'dan aldı.

Nervi, Pier Luigi (1891-1979): İtalyan mimar-mühendis. Betonarmenin mucidi. Turin Sergi Salonu'nu (1948-1949) ve Roma Spor Sarayı'nı (1959) yaptı.

Newman, Barnett (1905-1970): Amerikalı ressam. Abstre sanatı benimsedi.

Nicholson, Ben (1894-1982): İngiliz ressam. Abstre sanatın etkisinde kaldı. Babası Sir William Nicholson da ressamdı.

Kendi zamanında ünlü olan tek empresyonist ressam olan Claude Monet'in Şemsiyeli Kadın adlı tablosu.

O'Casey, Sean (John Caey) (1880-1964): İrlandalı oyun yazarı. "Juno and the Baycock" (1924) ve "The Plough and the Stars" (1926), yapıtlarından iki örnektir.

Oistrakh, David (1908-1974): Rus kemancı ve orkestra şefi. Oğlu Igor Oistrakh da, çok ünlü bir kemancıdır.

O'Neill, Eugene Gladstone (1888-1953): Amerikalı oyun yazarı. 1936 yılında Nobel Edebiyat Ödülü'nü aldı. "Ufkun Ötesinde" (Beyond the Horizon) (1920), "Anna Christie" (1922), kitaplarından iki örnektir.

Orwell, George (Eric Arthur Blaire) (1903-1950): İngiliz romancı. Hindistan'da doğdu. Aynı zamanda eleştirmendir. Başlıca eserleri arasında, "Hayvan Çiftliği" (Animal Farm) (1945) ve "1984" (Nineteen Eighty-Four) (1949) sayılabilir.

Osborne, John James (1929-): İngiliz oyun yazarı. 1950'lerin "öfkeli genç adamlarından biri"dir. "Öfke" (Look Back in Anger) (1956), "The Entertainer" (1957) adlı romanları ile "Tom Jones" (1964) adlı film ünlüdür.

Partridge, Eric Honeywood (1894-1979): İngiliz etimolojist. Yeni Zelanda'da doğdu. Yaşamını sözcüklere adadı. Başlıca yapıtları arasında, "İngiliz Argo Sözlüğü" (1937), "Usage and Abuse" (1942) sayılabilir.

Pasternak, Boris Leonidoviç (1890-1960): Rus yazar ve ozan. 1958 yılında Nobel Edebiyat Ödülü'nü aldı. En ünlü yapıtı, "Dr. Jivago"dur (1957).

Pevsner, Sir Nikolaus (1902-1974): İspanyol ressam ve yontucu. Georges Braque ile birlikte, kubizm hareketini başlattı. Tablolarından bazıları (örneğin 1937 yılında yaptığı "Guernica"), İspanyol İç Savaşı'nın dehşetini yansıtır.

Pinter, Harold (1930-): İngiliz oyun yazarı. "The Caretaker" (1959), "Doğumgünü Partisi" (The Birthday Party) (1960) ve "The Servant" (1962), başlıca yapıtları arasındadır.

Pirandello, Luigi (1867-1936): İtalyan oyun yazarı ve romancı. 1934 yılında Nobel Edebiyat Ödülü'nü aldı. "Altı Karakter, Yazarını Arıyor" (1921), yapıtlarından en sevilenlerden biridir.

Pollock, Paul Jackson (1912-1956): Amerikalı ressam. Abstre ekspresyonist akımı benimsedi. Op art hareketinin lideridir. En ünlü tablosu, 1953 yılında yaptığı "Sonbahar Ritmi" (Autumn Rhythm)'dir.

Potter, Helen Batrix (1866-1943): İngiliz yazar. Ayrıca çocuklar için illüstrasyonlar yaptı. "Tavşan Peter'in Öyküsü" (The Tale of Peter Rabbit) (1902), "Sincap Nutkin'in Öyküsü" (1903), yapıtlarından iki örnektir.

Pound, Ezra Weston Loomis (1885-1972): Amerikalı ozan ve eleştirmen. Öteki ozanları büyük ölçüde etkiledi. Ara sıra asabi nöbetleri tutardı. İkinci Dünya Savaşı sırasında İtalya'dan faşist propaganda yayınladı. 1925-1960 arasında ürettiği "Cantos" adlı yapıtı ünlüdür.

Priestley, John Boynton (1894-1984): İngiliz romancı ve oyun yazarı. "The Good Companions" (1929) ve "Time and the Conways" (Oyun) (1937), yapıtlarından iki örnektir.

Prokofiev, Sergei Sergeyevich (1891-1953): Rus besteci. "Alexander Nevsky" filminin müziğini yaptı (1938). "Romeo ve Juliet" (1936) ile "Peter ile Kurt" (1936) balelerinin müziklerini besteledi.

Proust, Marcel (1871-1922): Fransız romancı. Sekiz ciltlik, "Geçmişten Anılar" adlı yapıtıyla ünlüdür (1913-1927).

Puccini, Giacomo (1818-1924): İtalyan opera bestecisi. "La Boheme" (1896), "Tosca" (1900) ve "Ma-

dam Butterfly" (1904) adlı yapıtları önlüdür.

Rahmaninov, Sergei Vasillevich (1873-1943): Rusya doğumlu, Amerikalı besteci ve piyano virtüözü.

Ravel, Maurice Joseph (1875-1937): Fransız besteci. "Pavanne for a Dead Infanta" (1899) ve "Bolero" (1928), yapıtlarından ikisidir.

Renoir, Pierre Auguste (1841-1919): Fransız empresyonist ressam. Hareketin öncü isimlerinden biri. "Le Moulin de la Galette" (1876) ve "Les Parapluies" (1883) adlı tabloları önlüdür.

Rilke, Rainer Maria (1875-1926): Avusturyalı ozan. "Tanrı'nın Öyküleri" (1904), "Saatler Kitabından Şiirler" (1905), en önemli iki yapıtıdır.

Robbe Grillet, Alain (1922-): Fransız romancı ve film yönetmeni. "Silgiler" (1953), "Yeni Bir Romana Doğru" (1963), yapıtlarından iki örnektir.

Rodin, Auguste (1840-1917): Fransız yontucu. "Düşünen Adam" (1880) ve "Öpüş" (1886), önlü yontularıdır.

Rothko, Mark (1903-1970): Rusya doğumlu abstre ekspresyonist ressam.

Rubinstein, Arthur (1886-1982): Polonya doğumlu, Amerikalı kemancı. Özellikle Chopin yorumlarındaki başarısıyla biliniyor.

Saarinen, Eero (1910-1961): Finlandiya doğumlu, Amerikalı mimar, Londra'daki Amerikan Büyükelçiliği'ni yaptı.

Saint-Saens, Charles Camille (1835-1921): Fransız besteci ve piyanist. "Samson ve Delilah" (1877) ile, "Hayvanlar Karnavalı" (1886), en önlü iki besesidir.

Sir Frederick Gibberd tarafından Liverpool'da yapılan Kral Christ Katedrali.

Salinger, Jerome David (1919-): Amerikalı romancı ve öykü yazarı. "The Catcher in the Rye", en önlü eseridir (1951).

Santayana, George (1863-1952): İspanya doğumlu, Amerikalı filozof ve ozan. "Son Pürten" (The Last Puritan) (1935) adlı yapıtı önlüdür.

Sargent, Sir Harold Malcolm (1895-1967): İngiliz orkestra şefi ve org sanatçısı. BBC Senfoni Orkestrası'nın baş şefi.

Sartre, Jean-Paul (1905-1981): Fransız filozof ve romancı. Varoluşçuluk hareketinin lideri.

Schoenberg, Arnold Franz Walter (1874-1951): Avusturya doğumlu Amerikalı besteci. 12'lik seriyile yeni bir kompozisyon metodu geliştirildi.

Lutyens tarafından yapılan bir kır evi.

Scriabin, Aleksander Nikolayevich (1872-1915): Rus besteci ve piyanist. "Prometheus" (1911) adlı yapıtı ünlüdür.

Segovia, Andres (1894-): İspanyol gitar virtüözü.

Senghor, Leopold Sedar (1906-): Senegalli ozan. 1960 yılında, ülkesinin ilk Devlet Başkanı oldu.

Shaw, George Bernard (1856-1950): İrlandalı oyun yazarı. Alaycı bir niteliği olan çalışmalarının politik önemleri de vardır. 1925 yılında Nobel Edebiyat Ödülü kazandı. "Man and Superman" (1905), "Arms and Man" (1904), "Pygmalion" (1913), "Saint Joan" (1923), yapıtlarından bazılarıdır.

Sholohov, Mikhail Aleksandroviç (1905-1984): Rus romancı. Özellikle 1928-1940 arasında kaleme al-

dığı, "Ve Durgun Akardı Don" adlı dört ciltlik yapıtı çok ünlüdür.

Shostakovich, Dimitri (1906-1975): Rus besteci. "Burun" (1930) ve "Mtenskli Lady Mac. eth" (1934) adlı operaları nedeniyle yönetimin eleştirilerine hedef oldu.

Sibelius, Jean (1865-1957): Finlandiyalı besteci. Özellikle Fin ulusal müziği alanında başarılı çalışmalar yaptı. "Finlandiya" (1900) adlı yapıtı ünlüdür.

Bickert, Walter Richard (1860-1942): Almanya doğumlu İngiliz ressam. Degas'ın etkisinde kaldı. "Ennui" (1914) ve "Pulteney Köprüsü" (1918), yapıtlarından ikisidir.

Simenon, Georges Joseph Christian (1903-): Belçikalı romancı. Kitaplarının büyük bölümü, yarat-

tığı "Mafettiş Maigret" tipinin çevresinde gelişir. Yan otobiyografik nitelikteki "Soyağacı" adlı yapıtı, 1948 yılında ortaya çıktı.

Sinclair, Upton Beall (1878-1968): Amerikalı romancı. "Orman" (The Sungle) (1906), "Petrol" (Oil) (1927), yapıtlarından bazılarıdır.

Snow, Baron Charles Percy (1905-1980): İngiliz romancı ve bilim adamı. "Bilimsel Evrimin İki Kültürü" (The Two Cultures of the Scientific Revolution) (1959), "Yabancılar ve Kardeşler" (Dizi, 1940-1970), yapıtlarına örnektir.

Solzhenitsyn, Alexander Isaievich (1918-): Rus romancı, tarihçi ve oyun yazarı. 1970 yılında, Nobel ödülü aldıktan sonra vatana ihanetle suçlandı ve SSCB'yi terk etmeye zorlandı. "İvan Denisoviç'in Hayatından Bir Gün" (1962) ve "Gulag Takımadaları" (1974) adlı yapıtları çok önemlidir.

Stein, Gertrude (1874-1946): Amerikalı yazar, "Alice B. Toklas'ın Yaşamöyküsü" (1933) adlı yapıtı önemlidir.

Steinbeck, John Ernst (1902-1968): Amerikalı romancı. 1962 yılında Nobel ödülü aldı. "Fareler ve İnsanlar" (Of Mice and Men) (1937), "Gazap Üzümleri" (The Grapes of Wrath) (1940) ve "Cennetin Doğusu" (East of Eden) (1952), en önemli yapıtları arasındadır.

Stephen, Sir Leslie (1832-1904): İngiliz eleştirmen ve biyografi yazarı.

Stevens, Wallace (1879-1955): Amerikalı ozan. 1954 yılında, seçilmiş şiirleri yayınlandı.

Stockhausen, Karlheinz (1928):

Alman besteci ve elektronik müziğin yaratıcısı. "Kontakte" (1960) ve "Momente" (1962) yapıtlarından ikisidir.

Strauss, Richard Georg: Alman besteci ve Viyana Devlet Operası'nın yönetmeni. "Der Rosenkavalier" (1911), "Ariadne auf Naxos" (1912), iki önemli yapıtıdır.

Stravinsky, Igor Fyodoroviç (1882-1971): Rusya doğumlu Amerikalı besteci. Baleleri ile önemlidir. Yapıtları arasında şunlar sayılabilir. "Ateşkuşu" (1910), "Petruşka" (1911), "Bahar Ayini" (1913).

Sutherland, Graham Vivian (1903-1980): İngiliz ressam. Genellikle savaşta harap olmuş kentleri konu aldı.

Sutherland, Dame Joan (1926-): Avustralyalı soprano. Lucia di Lammermoor adlı yapıttaki Lucia rolüyle, bir gecede şöhret oldu.

Synge, John Millington (1871-1909): İrlandalı oyun yazarı ve ozan. Abbey Tiyatrosu'nun yönetmeni. "Denize Gidenler" (Riders to the Sea) (1905) ve "Batı Dünyasının Playboyu" (The Playboy of the Western World) (1907) adlı yapıtları önemlidir.

Tagore, Sir Rabindranath (1861-1941): Bengali doğumlu Hintli ozan, romancı, oyun yazarı ve ressam. 1913'te Nobel Edebiyat Ödülü'nü kazandı. "Altın Gemi" (1893) adlı yapıt çok önemlidir.

Tetrazzini, Luisa (1871-1940): İtalyan operasının önemli sopranosu.

Thomas, Dylan Marlais (1914-1953): İngiliz ozan. "Deaths and Entrances" (1946) ve "Under Milk

Wood" (1954) adlı yapıtları önlüdür.

Thurber, James Grover (1894-1961): Amerikalı mizahçı ve karikatürist. "Tavanarasındaki Baykuş" (The Owl in the Attic) (1931) adlı albümü önlüdür.

Tippett, Sir Michael Kemp (1905-): İngiliz besteci. "Yaz Ortasında Evlilik" (The Midsummer Marriage) (1955) ve "Zamane Çocuğu" (The Child of Our Time) (1944), yapıtlarından ikisidir.

Tolkien, John Ronald Reuel (1892-1973): İngiliz yazar ve filolojist. "The Hobbit" (1938), "The Lord of Rings" (1954) ve "Silmarillon" (1977) gibi yapıtlarında, büyükler için masallar kaleme aldı.

Toscanini, Arturo (1867-1957): İtalyan orkestra şefi, La Scala'nın müzik direktörü. 1928-1936'da New York Filarmoni Orkestrası'nı yönetti. 1937-1954 arasında NBC Senfoni Orkestrası'na şeflik yaptı.

Undset, Sigrid (1882-1949): Norveçli romancı. 1928 yılında, Nobel ödülü aldı. 1920-1922 arasında kaleme aldığı üç ciltlik "Kristin Lavransdatter" adlı yapıtı önlüdür.

Valery, Paul Ambroise Toussaint Jules (1871-1945): Fransız ozan ve eleştirmen. "La Jeune Parque" (1917) ve 5 ciltlik "Variete" (1922-1944), başlıca yapıtlarıdır.

Vaughan Williams, Ralph (1872-1958): İngiliz besteci. Temalarında, İngiliz halk şarkılarından esinlendi. "Bir Londra Senfonisi" (1914), "Pastoral Senfoni" (1921) ve "Hugh the Drover" (1924) başlıca yapıtları arasındadır.

Verne, Jules (1828-1905): Fransız romancı. Kurgubilimin babası. Ya-

Fransız romancı
Jules Verne.

pıtlarından bazıları şunlar: "Balonla Beş Hafta" (Five Weeks in a Balloon) (1863), "Dünyanın Merkezine Seyahat" (A Journey to the Centre of the Earth) (1864), "Denizler Altında 20.000 Fersah" (20.000 Leagues Under the Sea) (1870), "Seksen Günde Devriale" (Around the World in Eighty Days) (1873).

Wallace, Richard Horatio Edgar (1875-1932): İngiliz romancı, gazeteci, öykü ve oyun yazarı.

Walter, Bruno (1867-1962): Alman orkestra şefi. Viyana ve Metropolitan operaları ile New York Filarmoni Orkestrası'nda görev yaptı.

Walton, Sir William Turner (1902-1983): İngiliz besteci. "Facade" (1926) ve "Belshazzar'ın Orucu" (Belshazzar's Feast) (1931), yapıtlarından ikisidir.

Warhol, Andy (1930-): Amerikalı ressam ve film yapımcısı. Pop Art sanatının öncü isimlerinden biri.

Waugh, Evelyn (1903-1966): İngiliz romancı. Son derece satirik yapıtlar üretti. "Düşüş" (Decline and Fall) (1928), "Vile Bodies" (1930), yapıtlarından ikisidir.

Webern, Anton von (1883-1945): Avusturyalı besteci. Arnold Schoenberg'in 12'lik sistemini kullandı.

Weill, Kurt (1900-1950): Alman popüler opera bestecisi "Mahagonny Kentinin Yükselişi ve Düşüşü" (The Rise and Fall of the City of Mahagonny) (1927) ile "Üç Kuruşluk Opera" (The Three Penny Opera" (1928), en önemli iki yapıtıdır.

Wells, Herbert George (1866-1946): İngiliz romancı ve tarihçi. "Bay Lewisham ve Aşk" (Love and Mr. Lewisham) (1900) ile "Bay Polly'nin Öyküsü" (History of Mr. Polly) (1910) adlı güldürülerinin yanı sıra; "Zaman Makinesi" (Time Machine) (1895), "Görünmeyen Adam" (The Invisible Man) (1897) gibi kurgubilim türünde yapıtları da var.

West, Dame Rebecca (1892-1983): İngiliz gazeteci, romancı ve eleştirmen. Bir süre de oyunculuk yaptı. "Askerin Dönüşü" (The Return of the Soldier) (1918), "Yargıç" (The Judge) (1922), "Kuşlar Düştü" (The Birds Fall Down) (1966), yapıtlarından bazılarıdır.

White, Patrick Victor Martinda-le (1912-): Avustralyalı romancı, oyun ve öykü yazarı. 1973 Nobel ödülü sahibi. "Mutlu Vadi" (Happy Valley) (1939) ve "Fırtınanın Gözü" (The Eye of the Storm) (1973), yapıtlarından ikisidir.

Williams, Tennessee (1911-1983): Amerikalı oyun yazarı. "İhtiras Tramvayı" (A Streetcar Named Desire) (1947) ve "Kızgın Damdaki Kedi" (The Cat on a Hot Tin Roof) (1955) adlı yapıtları çok önemlidir.

Wilson, Edmund (1895-1972): Amerikalı eleştirmen, oyun yazarı, romancı ve ozan. "Axel'in Şatosu" (Axel's Castle) (1951), "Finlandiya İstasyonuna" (To the Finland Station) (1940), yapıtlarından ikisidir.

Wodehouse, Pelham Grenville (1881-1975): İngiliz romancı, öykü ve oyun yazarı. Üst sınıf insanların yaşamını gülmece biçiminde aktardığı yapıtlarında, Jeeves ve Bertie Wooster adında bir çift kahraman yarattı. "Devam Et, Jeeves" (Carry on, Jeeves) (1925) adlı yapıtı bu türün bir örneğidir.

Wood, Sir Henry Joseph (1869-1944): İngiliz orkestra şefi. Queen's Hall ve Royal Albert Hall'de çok sayıda konseri yönetti.

Woolf, Adeline Virginia (1882-1941): İngiliz romancı ve eleştirmen. Leonard Sidney Woolf ile evlendi. "Orlando" (1928) ve "Dalgalar" (The Waves) (1931), ünlü yapıtlarından ikisidir. İntihar etti.

Wright, Frank Lloyd (1867-1959): Amerikalı mimar. Yüzyılımızın, mimari konusunda en önde gelen isimlerinden biridir.

Yeats, William Butler (1865-1939): İrlandalı ozan ve oyun yazarı. Yüzyılın en önemli ozanlarından biri. 1923 Nobel Edebiyat Ödülü sahibi. "Kontes Cathleen" (oyun, 1892) ve "Son Şiirler" (1940), yapıtlarından ikisidir.

SİNEMA, TİYATRO, TV VE RADYO SANATÇILARI

Antonioni, Michelangelo (1912): İtalyan film yönetmeni ve senaryo yazarı. Başlıca yapıtları, "Le Amiche" (1959), "Blow-up" (Cinayeti Gördüm) (1967), "Zabriskie Point" (1969).

Armstrong, Louis Daniel (1900-1971): Amerikalı zenci müzisyen. Ünlü trompet virtüözü. "Satchmo the Great" (1957) adlı bir de filmde oynadı.

Artaud, Antonin (1896-1948): Fransız tiyatro eleştirmeni ve yazar.

Ashcroft, Dame Peggy (1907-): İngiliz sahne aktristi. Özellikle Shakespeare oyunlarında ünlendi. Sinema ve TV filmlerinde de rol aldı. 1985 yılında Oscar kazandı.

Ashton, Sir Frederick (1904-): İngiliz bale koreografi. 1952-1970 arasında, İngiliz Kraliyet Balesi'nin Genel Yönetmeni.

Astaire, Fred (1899-): Amerikan dansçısı ve film oyuncusu. Genellikle Ginger Rogers'la birlikte film yaptı. "Top Hat" (1935), ünlü yapıtlarından biridir.

Bacharach, Burt (1929-): Amerikalı piyanist ve besteci. Raindrops Keep Falling On My Head (1970) adlı bestesi çok ünlüdür.

Balanchine, George (1904-1983): Rus asıllı Amerikalı koreograf.

Bara, Theda (1890-1955): Sessiz sinema döneminin Amerikalı yıldızı. Vamp rolleriyle sonra yine ün kazandı. "A Fool There Was" (1916) adlı filmi çok ünlüdür.

Bardot, Brigitte (1934-): Seks sembolü olarak da bilinen Fransız film yıldızı.

Barraut, Jean-Louis (1910-):

Fransız sahne ve sinema oyuncusu. "Cennetin Çocukları" (1944), ünlü yapıtlarından biridir.

Basie, Count (William Basie) (1904-1984): Amerikalı cazcı, orkestra şefi, besteci ve piyanist.

Baylis, Lillian Mary (1874-1937): İngiliz tiyatro direktörü. Ünlü Old Vic tiyatrosunu basit bir müzikholden, Shakespeare oyunlarının sahenelendiği bir yer haline getirdi.

Beatles: John Lennon (1940-1980), **Paul McCartney** (1942-), **Ringo Starr** (1940-) ve **George Harrison**'dan (1943-) oluşan ünlü İngiliz pop grubu. 1960'lı yıllarda, dünyada apayrı bir müzik akımı ve davranış biçiminin öncüsü oldular.

Belderbecke, Bix (1903-1931): Amerikalı cazcı, kornocu ve besteci.

Benny, Jack (1894-1974): Amerikalı komedyen ve sinema sanatçısı. 1911'den sonra canlandırdığı komik kemancı tipiyle vodvillerin unutulmaz yıldızı oldu.

Bergman, (Ernst) Ingmar (1918-): İsveçli yönetmen ve senarist. Başlıca yapıtları arasında "Prison" (1948), "Wild Strawberries", "Through A Glass Darkly" (1961) sayılabilir.

Bergman, Ingrid (1915-1982): İsveçli sinema yıldızı. "Casablanca" (1943) ve "Anastasia" (1956), unutulmaz filmleri arasındadır.

Berkeley, Busby (1895-1976): Amerikalı tiyatro ve sinema yönetmeni. Müzikalleriyle ünlüdür. "42. Cadde" (Forty-second Street) (1933) ve "Hanımlar" (Dames) (1934), başlıca yapıtları arasında sayılabilir.

Berlin, Irving (1888-): Amerikalı besteci, çok sevilen 1000'i aşkın

şarkısı arasında "Alexander's Rag-time Band" (1911), "Easter Parade" (1948) ve "White Christmas" (1954) sayılabilir.

Bernhardt, Sarah (1844-1923): Fransız tiyatro oyuncusu. Özellikle dram rolleriyle ünlendi, kısa bir süre sessiz filmlerde rol aldı.

Bogart, Humphrey De Forest (1899-1957): Genellikle sert erkek rollerine çıkan Amerikalı sinema sanatçısı. "Çıkmaz Sokak" (Dead End) (1937), "Casablanca" (1943) ve "Afrikalı Kraliçe" (The African Queen) (1952), filmleri arasında sayılabilir.

Bolden, Buddy (1868-1931): Amerikalı kornocu. 1895 yılında ABD'de ilk caz orkestrasını kurdu.

Bow, Clara (1905-1965): Amerikalı sinema oyuncusu. Özellikle 1920'li yıllarda "It" adlı filmiyle yeni bir moda'nın yaratıcısı oldu.

Boyer, Charles (1899-1978): Fransız film yıldızı. Özellikle romantik âşık rollerinde başarılı oldu. "Karavan" (1934), "Allah'ın Bahçesi" (The Garden of Allah) (1936) ve "Cezayirli" (Algiers) (1938), önemli yapıtlarındandır.

Brando, Marlon (1924-): Amerikalı sahne ve sinema sanatçısı. "Erkekler" (1950), "İhtiras Tramvayı" (A Streetcar Named Desire) (1951) ve "Genç Aslanlar" (The Young Lions) (1958), yapıtlarından bazılarıdır.

Brook, Peter Stephen Paul (1925-): İngiliz tiyatro ve film yönetmeni. Royal Shakespeare Tiyatrosu'nda yönetmenlik yaptı. "Sineklerin Lordu" (Lord of the Flies) (1969) adlı film de onundur.

Bunuel, Louis (1900-1983): İspanyol film yönetmeni ve yazar. "Robinson Crusoe" (1952) ve "Gündüz Güzeli" (Belle de Jour) (1966),

The Beatles.

Ginger Rogers ve Fred Astaire.

yapıtlarından ikisidir.

Burton, Richard (1925-1984): İngiliz sinema ve tiyatro oyuncusu. "Look Back In Anger" (1959). "Kleopatra" (1962), "Anne of a Thousand Days" (1970), rol aldığı yapıtlardan bazılarıdır.

Cagney, James (1899-): Amerikalı film oyuncusu. Özellikle gururlu ve kibirli erkek rollerini canlandırdı. "Halk Düşmanı" (The Public Enemy) (1931), "Melek Yüzlü Şeytan" (Angels With Dirty Faces) (1938) ve "Yankee Doodle Dandy" (1942), filmlerinden bazılarıdır.

Campbell, Bayan Patrick (1865-1940): İngiliz sahne sanatçısı. Yakın dostu Bernard Shaw, onun için Eliza Doolittle rolünü yarattı.

Cantor, Eddie (1892-1964): Amerikalı komedyen, şarkıcı, dansçı. Broadway müzikallerinde ve filmlerde rol aldı. "Kid Boots" (1926) ve "Roma Skandalları" (1933), rol aldığı filmlerden ikisidir. 1953 yılında, onun hayatını konu alan "Eddie Cantor'un Öyküsü" (The Eddie Cantor Story) adında bir film çevrildi.

Capra, Frank (1897-): İtalyan asıllı Amerikalı film yönetmeni. "Bir Gecede Oldu (It Happened One Night)" (1934), "Mr. Deeds Şehre Gidiyor" (Mr. Deed Goes to Town) (1936) ve "Arsenic and Old Lace" (1944), yapıtlarından bazılarıdır.

Carmichael, Hoagy (1899-1981): Amerikalı besteci, piyanist ve şarkıcı. "Georgia On My Mind", "Stardust", "In The Cool, Cool, Cool of the Evening", bestelerinden bazılarıdır.

Carne, Marcel (1903-): Fransız film yönetmeni. "Le Jour Se Leve" (1939) ve "Cennetin Çocukları" (Les Enfants du Paradis) (1944), yapıtlarından ikisidir.

Chaplin, Sir Charles Spencer (Charlie Chaplin) (1899-1977): İngiliz sinema oyuncusu, yönetmeni ve yapımcısı. Sessiz filmlerde canlandırdığı komik adam tipiyle ünlendi. "Altına Hücum" (The Gold Rush) (1924), "Şehir Işıkları" (City Lights) (1931), "Diktatör" (The Great Dictator) (1940), önemli yapıtlarından bazılarıdır. 1926 yılında İngiltere'de çekilen "Charlie Chaplin'in Yaşamöyküsü" adlı film, yasal engeller nedeniyle gösterime girmedi.

Chevalier, Maurice (1887-1972): Fransız şarkıcı, sahne sanatçısı ve film yıldızı. "The Love Parade" (1930), "The Silence d'Or" (1947) ve "Gigi" (1958), ünlü yapıtları arasındadır.

Claire, René (1898-): Hafif komedi türünde yapıtlar veren Fransız film yönetmeni. "Sous Les Toits de Paris" (1929), "I Married a Witch" (1942) ve "Les Belles de Nuit" (1946), yapıtlarından bazılarıdır.

Cochran, Sir Charles Blake (1872-1951): İngiliz sahne emperzar-yosu. 1920'li ve 1930'lu yıllardaki revüleriyle ünlendi. "This Year of Grace" (1928) ve "Wake Up and Dream" (1929), bu revülerden ikisidir.

Cole, Nat "King" (1919-1965): "Too Young" ve "Unforgettable" gibi parçalarla ünlenen Amerikalı şarkıcı ve piyanist.

Cooper, Gary (1901-1961): Ağırbaşlı roller canlandıran Amerikalı sinema sanatçısı. "Silahlara Veda" (1932), "Kent Sokakları" (1932), "Mr. Deeds Şehre Gidiyor" ve "Çanlar Kimin İçin Çalıyor" (For Whom the Bell Tolls) (1943), önemli filmlerinden bazılarıdır.

Copeau, Jacques (1878-1949): Fransız tiyatro yönetmeni ve sahi-

bi. Paris'teki "yuvası" Theatre du Vieux Colombier, basitleştirilmiş, hayal gücüne dayalı dekorların kullanıldığı bir sanat merkeziydi.

Coward, Sir Noel Pierce (1899-1973): İngiliz oyun yazarı, besteci, oyuncu ve yönetmen. Yazıp yönettiği ve rol aldığı oyunlardan bazıları, "Saman Nezlesi" (Hay Fever) (1925), "Özel Hayatlar" (Private Lives) (1930), "Design For Loving" (1932), "Blithe Spirit" (1941)'dir. "In Which We Serve" (1941) adlı filmde de senaryo yazarı, oyuncu ve yönetmen olarak görev aldı.

Crawford, Joan (1906-1977): Amerikalı film yıldızı. "Büyük Otel" (Grand Hotel) (1932), "Yağmur" (Rain) (1932) ve "Mildred Pierce" (1945), rol aldığı filmlerden bazılarıdır.

Crosby, Harry Lillis (Bing) (1903-1978): Amerikalı şarkıcı, 1930'lu ve 1940'lı yılların önde gelen seslerinden biri, radyo ve film yıldızı. "Anything Goes" (1936), "Road to Singapore" (1940) ve "Going My Way" (1944), yapıtlarından bazılarıdır.

Cunningham, Merce (1919-): Abstre dansın dev isimlerinden Amerikalı dansçı ve koreograf.

Davis, Bette (1908-): Amerikalı film yıldızı. Dramatik rolleriyle ün kazandı. Başlıca filmleri şunlardır: "Of Humage Bondage" (1934), "Dangerous" (1935), "Jezebel" (1948), "Little Foxes" (1941) ve "The Corn is Green" (1945).

De Havilland, Olivia (1916 -): İngiliz asıllı film yıldızı. Joan Fontaine'in kızkardeşi. "Rüzgâr Gibi Geçti" (Gene With the Wind) (1939) ve "The Heiress" (1949) adlı filmlerin unutulmaz sanatçısı.

De Mille, Cecil Blount (1881-

1959): Amerikalı yönetmen. Hollywood'un öncü isimlerinden biri. "The Squaw Man" (1913), "On Emir" (1923, 1956), "Zafer Madalyası" (1932) ve "The Plainsman" (1936), yapıtlarından bazılarıdır.

De Sica, Vittorio (1902-1976): İtalyan film yönetmeni ve sinema oyuncusu. "Bisiklet Hırsızları" (Bicycle Thieves) (1948), "Milano Mucizesi" (Miracle in Milan) (1951), "Dün, Bugün ve Yarın" (Yesterday, Today and Tomorrow) (1964), önemli filmlerinden bazılarıdır.

De Valois, Dame Ninette (1898-): İngiliz Kraliyet Balesi'nin kurucusu. 1931-1963 arasında bu kuruluşun genel yönetmenliğini yaptı. Eskiden başbalerinaydı ve önde gelen koreograflardandır. Türkiye'nin ilk bale okulunu İstanbul'da kurdu (1948). Daha sonra bu okulu Ankara'ya taşıdı (1950).

Diaghilev, Serge Pavlovich (1872-1929): Rus bale, sanat ve müzik emprezaryosu. 1921-1929 arasında Ballet Russes'i kurdu.

Dietrich, Marlene (1901-): Alman asıllı efsane sinema oyuncusu. "Mavi Melek" (The Blue Angel) (1930), "Şanghay Ekspresi" (Shanghai Express) (1932), "Destry Rides Again" (1939) ve "Witness for the Prosecution" (1957), rol aldığı unutulmaz filmlerden bazılarıdır.

Disney, Walter Elias "Walt" (1901-1966): Amerikalı çizgi film uzmanı ve yapımcı. Yaratığı "Miki Fare" tipli, ilk kez 1928 yılında Steamboat Willie adlı yapıtta ortaya çıktı. Çok sevilen öteki çizgi filmleri arasında "Pamuk Prenses" (1937), "Pinokyo" (1939) ve "Fantasia" (1941) sayılabilir.

Miki Färe,
yaratıcısı Walt
Disney ile birlikte.

Douglas, Kirk (1918-): Amerikalı film yıldızı. "Martha Ivers'in Garip Aşkı" (Strange Love of Martha Ivers) (1946), "Lust for Life" (1956), "Spartaküs" (1960), "Cast A Giant Shadow" (1966), rol aldığı filmlerden bazılarıdır.

Dovzhenko, Alexander (1894-1956): Rus film yönetmeni ve yazar. Başlıca yapıtları: "Arsenal" (1929), "Earth" (1930), "Aerograd" (1935).

Dreyer, Carl (1889-1968): Danimarkalı film yönetmeni. Başlıca yapıtları: "Şeytanın Kitabından Sayfalar" (Leaves From Satan's Book) (1920) ve "Gazap Günü" (The Day of Wrath) (1943).

Duncan, Isadora (1878-1927): Serbest dans stilini getiren Amerikalı dansçı.

Duse, Eleonora (1858-1924): İtalyan sahne aktrisi. Helda Gabler ro-

lölle çok ünlendi. Gabrielle d'Annunzio ile evli.

Dylan, Bob (1941-): Amerikalı şarkıcı ve besteci. "Blowin in the Wind", ünlü yapıtlarından biridir.

Eisenstein, Sergei Mikhailovich (1898-1948): Rus film yönetmeni. "Potemkin Zırhlısı" (The Battleship Potemkin) (1925), "Alexander Nevsky" (1938) ve "Korkunç Ivan" (Ivan the Terrible) (1944) gibi filmle-ri, sinema klasikleri arasındadır.

Ellington, "Duke" (1899-1974): Amerikalı cazcı, orkestra şefi, besteci ve piyanist. "Mood Indigo" ve "Don't Get Around Much Anymore", ünlü yapıtları arasındadır.

Evans, Dame Edith Mary Booth (1888-1976): İngiliz sahne ve sinema sanatçısı. Klasiklerdeki rolleriyle, özellikle "The Importance of Being Earnest" adlı yapıttaki Lady Brack-

nell rolüyle büyük ün kazandı.

Fairbanks, Douglas (1883-1939): Sessiz sinema döneminin Amerikalı yıldızı. "Zorro" (1920) ve "Robin Hood" (1921) gibi filmlerin unutulmaz oyuncusu. Oğlu Douglas Fairbanks Jr. da (1909), kendisi gibi komedyen ve sinema oyuncusu oldu.

Fields, Gracie (1898-1979): İngiliz şarkıcı, komedyen ve film aktristi. "Sally in Our Alley" (1931) ve "Sings as We Go" (1934), önemli yapıtları arasındadır.

Fields, W.C. (1879-1946): Amerikalı komedyen ve sinema sanatçısı.

"It's a Gift" (1934), "David Copperfield" (1934), unutulmaz roller canlandırdığı filmlerden ikisidir. 1976 yılında, Rod Steiger'in de rol aldığı "W.C. Fields ve Ben" adlı bir film yapıldı.

Fitzgerald, Ella (1918-): Amerikalı caz ve sahne sanatçısı. 1955 yılında "St. Louis Blues" adlı bir de film çevirdi..

Flaherty, Robert Joseph (1884-1951): Amerikalı belgesel film yapımcısı. "Nanook of the North" (1920), "Man of Aran" (1934), "Elephant Boy" (1937) yapıtlarından bazı-

Margot
Fonteyn
ve
Rudolph
Nureyev.

Bob Hope, 1946 yılında çevirdiği "Benim Sevgili Sarışınım" adlı filmde.

larıdır.

Flynn, Errol (1909-1959): Tasmanya doğumlu film yıldızı. "Kapitan Blood" (1935), "Hafif Süvari Alayının Hücumu" (The Charge of the Light Brigade) (1936), "The Sea Hawk" (1940) ve "Gentleman Jim" (1942), rol aldığı filmlerden bazılarıdır.

Fokine, Mikhail Mikhailovich (1880-1942): Rusya doğumlu Amerikalı dansçı ve Balett Russes'in baş koreografı.

Fonda, Henry Jaynes (1905-1982): Amerikalı sinema ve sahne sanatçısı. "Genç Lincoln" (Young Mr. Lincoln) (1939), "Gazap Üzümleri" (Grapes of Wrath) (1940) ve "Oniki Öfkeli Adam" (Twelve Angry Man) (1957) gibi filmlerde başrol oynadı.

Fonda, Jane (1937-): Amerikalı sinema aktristi ve sosyal eylemci. Henry Fonda'nın kızı. "Cat Ballou" (1965) ve "Barbarella" (1968), unutulmaz filmleri arasındadır.

Fontanne, Lynn (1877-1983): İngiliz asıllı, Amerikalı sahne sanatçısı. Kocası Alfred Lunt ile birlikte, sahnelerde çok başarılı bir ikili oluşturdular.

Fonteyn, Dame Margot (1919-): İngiliz başbalerina. 1954'ten bu yana Kraliyet Dans Akademisi Başkanlığı yapıyor.

Ford, John (1895-1973): Amerikalı film yönetmeni, özellikle western ve serüven türü filmlerde büyük başarı kazandı. Bu filmler arasında, "Muhbir" (The Informant) (1935), "Stagecoach" (1939), "Gazap Üzümleri" (Grapes of Wrath) (1940)

*İsveçli film yıldızı
Greta Garbo.*

ve "Sakin Adam" (The Quiet Man) (1952) sayılabilir.

Gable, Clark (1901-1960): Güçlü erkek tipini son derece başarılı biçimde canlandıran Amerikalı sinema sanatçısı. "Bir Gecede Oldu" (It Happened One Night) (1934), "Denizde İsyan" (Mutiny on the Bounty) (1935), "San Francisco" (1936), "Rüzgâr Gibi Geçti" (1939), başlıca filmleri arasındadır. 1976 yılında, hayatını konu alan "Gable ve Lombard" adlı bir film yapıldı.

Garbo, Greta (1905-): İsveçli film yıldızı. Hollywood'un en büyük isimlerinden biri oldu. "Flesh and the Devil" (1927), "Anna Christie" (1930), "Kraliçe Christina" (1933), "Niñočka" (1939), adının devleştiği filmlerden bazılarıdır.

Gardner, Ava (1922-): Amerikalı

film yıldızı. "Çıplak Ayaklı Kontes" (The Barefoot Contessa) (1954) unutulmayacak filmlerinden biridir.

Garland, Judy (1922-1969): Amerikan film ve gösteri sanatçısı. "St. Louis'de Buluşalım" (Meet Me in St. Louis) (1944) ve "Bir Yıldız Doğuyor" (A Star is Born) (1954) gibi filmlerde başrol oynadı.

Gershwin, George (1898-1937): Amerikalı müzisyen. Broadway müzikalleri, konser müzikleri ve pop şarkıları besteledi. "Rhapsody in Blue" (1924), "Lady Be Good" (1924), "Porgy and Beess" (1925), "Paris'te Bir Amerikalı" (1928), bunlardan bazılarıdır.

Gershwin, Ira (1896-1983): Amerikan şarkı sözü yazarı. Kardeşi George Gershwin'in çalışmalarına katkıda bulundu.

*İlk büyük film
yapımcısı D.W.
Griffiths, 1914
yılında bir çekim
alanında.*

Gielgud, Sir Arthur John (1904-): İngiliz sahne ve sinema oyuncusu. 1929-1930 yıllarında, Shakespeare oyunlarında, özellikle de "Hamlet"-te büyük başarı kazandı.

Gillespie, Dizzy (1917-): Amerikalı trompetçi ve besteci. 1945 yılında kendi orkestrasını kurdu.

Gish, Lillian (1896-1984): Sessiz sinema döneminin Amerikalı yıldızı. Son zamanlarda modern filmlerde de rol aldı. En ünlü filmi, "Bir Ulus Doğuyor"dur (Birth of A Nation) (1914).

Godard, Jean-Luc (1930-): Fransız film yönetmeni. Yeni Dalga akımının yarı gerçeküstü yönetmenlerinden biri. 1960 yılında yaptığı "A Bout de Souffle" (Breathless), en çok tutulan çalışmalarından bir tanesidir.

Goldwyn, Samuel (1884-1974): Polonya asıllı Amerikalı film yapımcısı. "Wuthering Heights" (Uğultulu Tepeler) (1939), "The Kid From Brooklyn" (1946), "The Secret Life of Walter Mitty" (Walter Mitty'nin Gizli Hayatı) (1947), onun yapımcılığını üstlendiği filmlerden bazılarıdır.

Goodman, Benny (1909-): Amerikalı klarnet sanatçısı ve orkestra şefi. "Hello, Beautiful" (1942) adlı parçası ölümdür.

Graham, Martha (1893-): Amerikalı dansçı ve koreograf. Duygusal dışa vurumu esas olan 150'ye yakın koreografi yaptı. Bunlardan bazıları "Appalachian Spring" (1944) ve "Clytemnestra"dır (1958).

Grant, Cary (1904-): İngiltere doğumlu sinema yıldızı. "Ben Melek

Değilim" (I Am No Angel) (1933) ve "I Was a Male War Bride" (1949), oynadığı filmlerden ikisidir.

Grierson, John (1898-1972): İngiliz belgesel film yapımcısı.

Griffith, D.W. (1874-1948): Amerikalı film yapımcısı. Büyük yapımcı-yönetmenlerin ilklerinden biri. "Bir Ulus Doğuyor" (A Nation Is Born) gibi çalışmalarda, bugün bile kullanılan pek çok yöntem geliştirdi.

Grock (Charles Adrien Wettach) (1880-1959): İsviçreli mim ustası.

Guinness, Sir Alec (1914-): İngiliz sahne ve perde sanatçısı. Birçok değişik karakteri başarıyla canlandırdı. "Kwai Köprüsü" (1957) rol aldığı önemli filmlerden biridir.

Guthrie, Sir Tyrone (1900-1971): İngiliz tiyatro yönetmeni. Özellikle, Shakespeare'in yapıtları başta olmak üzere, geleneksel yapıtlara yeni bir yaklaşım getirdi.

Haley, Bill (1927-): Amerikalı müzisyen. The Comets adlı topluluğun kurucusu.

Hammerstein, Oscar II (1895-1960): Amerikalı şarkı sözü yazarı. Richard Rodgers ile birlikte çalıştı. "Oklahoma" (1943), "South Pacific" (1949), "The Sound of Music" (1959), onun da katıldığı çalışmalardan bazılarıdır.

Handley, Thomas Reginald (1902-1949): İngiliz komedyen. 2. Dünya Savaşı sırasında, radyoda çok uzun bir komedi dizisi oynadı.

Hardy Olivier Nowell (1892-1957): Amerikalı komedyen. Partneri Stan Laurel ile birlikte 200 dolayında kısa güldürü filminde başarıyla oynadı.

Harlow, Jean (1911-1937): 1930'lu yılların çok sevilen sarışın film yıldızı. "Cehennem Melekleri" (Hell's Angels) (1930), "The Red Dust" (1932) gibi filmlerde milyonların sevgilisi oldu. 1965 yılında, onun yaşamöyküsünü konu alan ve ikisi de "Harlow" adını taşıyan iki film yapıldı.

Harrison, Rex (1908-): İngiliz sinema oyuncusu. "Kral ve Ben" (Anna and the King of Siam) (1946) ve "My Fair Lady" (1946), rol aldığı pek çok filmden ikisidir.

Hart, Lorenz Milton (1895-1943): Amerikalı şarkı sözü yazarı. Richard Rodgers ile birlikte "The Lady is a Tramp"ı yarattılar.

Hawks, Howard Winchester (1896-1977): Amerikalı yönetmen. Komediler yönetti. "His Girl Friday" (1940) ve "The Big Sleep" (1946), yönettiği filmlerden ikisidir.

Hayes, Helen (1900-): Amerikalı sahne ve sinema oyuncusu. "Anastasia" (1956) ve "Havaalanı" (Airport) (1969), rol aldığı filmlerden ikisidir.

Hayworth, Rita (1918-): Amerikalı aktrist ve dansçı. "Gilda" (1946), filmlerinden biridir.

Helpmann, Sir Robert (1909-): Avustralyalı balet, koreograf ve aktör. "Miracle in the Gorbals" (1944), görev aldığı çalışmalardan biridir.

Hepburn, Kathrine (1907-): Amerikan sahne ve film aktristi. En iyi filmlerini, Spencer Tracy ile birlikte çevirdi. Dört kez Akademi ödülü kazandı. "Zafer Sabahı" (1933), "Beklenmeyen Misafir" (Guess Who's Coming to Dinner) (1967), "Koca Aslan" (The Lion in Winter)

(1968), "Altın Göl" (1981), ona bu ödülleri kazandıran filmlerdir.

Heston, Charlton (1924-): Amerikalı sinema oyuncusu. Özellikle konusunu İncil'den alan filmlerde ve ortaçağı canlandıran filmlerde başarılı oldu. "Ben Hur" (1959) ve "El Cid" (1961), bu çalışmalardan ikisidir.

Hitchcock, Alfred (1899-1984): İngiliz film yönetmeni. Gerilim filmlerinin bir numaralı ismi. "39. Basamak" (Thirty-nine Steps) (1935), "Sapık" (Psycho) (1960), "Kuşlar" (The Birds) (1963), bu tür filmlerin üç örneğidir.

Hoffman, Dustin (1937-): Amerikalı sinema oyuncusu. "Aşk Mevsimi" (The Graduate) (1967), "Kramer Kramer'e Karşı" (1979), çok başarılı kompozisyonlar çizdiği filmlerden ikisidir.

Holiday, Billie (1915-1959): Siyah Amerikalı bayan şarkıcı. Blues ve caz türünde söyledi. Uyuşturucu tutkusuyla savaştı. "Lady Sings the Blues" (1956) çok sattı.

Holloway, Stanley (1890-1982): İngiliz karakter oyuncusu, şarkıcı, komedyen. "My Fair Lady" filminde (1964), çizdiği "Dollittle" kompozisyonu ile çok büyük başarı kazandı.

Hope, Leslie Townes (Bob) (1903-): Mesleğini 40 yıldır başarıyla sürdüren Amerikalı komedyen. Bing Crosby ve Dorothy Lamour ile birlikte unutulmaz kompozisyonlar çizdi.

Houdini, Harry (1874-1926): Amerikalı sahne oyuncusu ve sihirbaz.

Hughes, Howard Robard (1905-1976): Amerikalı işadamı, havacı ve film yapımcısı. "Cehennem Melekleri" (1930) ve "Scarface"

(1932), yapımcılığını üstlendiği filmlerden ikisidir.

Johnson, Celia (1908-1982): İngiliz sahne, TV ve film aktristi.

Jolson, Al (1886-1950): Amerikalı şarkıcı ve gösteri sanatçısı. İlk sesli film olan "Caz Şarkıcısı"nda (1927) rol aldı. Yaşam öyküsünü anlatan iki film, "Jolson'un Öyküsü" (1946) ve "Jolson Yine Söylüyor" (1949) yapıldı.

Kaye, Danny (1913-): Amerikalı sahne, TV ve film sanatçısı.

Kazan, Ella (1909-): Amerikan film ve tiyatro yönetmeni. "İhtiras Tramvayı" (1951) ve "On The Waterfront" (1947), yönettiği yapıtlardan ikisidir.

Keaton, Buster (1895-1966): Amerikalı sinema oyuncusu, komedyen. Özellikle sessiz filmlerde yıldızlaştı. Gülümsemeyen görüntüsüyle, "Taş Yüzlü" adam olarak tanındı. "Denizci" (The Navigator) (1924), "General" (1926), "Steamboat Bill Junior" (1927), ününü pekiştiren filmlerden bazılarıdır. Onun yaşam öyküsünü konu alan iki film yapıldı: "Buster Keaton'un Öyküsü" (1957) ve "Komedyen" (1969).

Kelly, Gene Curran (1912-): Amerikalı dansçı, şarkıcı ve aktör. En çok bilinen filmi, "Singing in the Rain", (1952) yılında çekildi.

Kelly, Grace (Monako Prensesi) (1929-1982): Soğuk güzel olarak bilinen Amerikalı aktrist. 1956 yılında çekilen "Yüksek Sosyete" (High Society) adlı filmle, ünü pekiştirdi. Monako Prensi Rainer ile evlenince sinemayı bıraktı. Bir trafik kazasında hayatını kaybetti.

Kern, Jerome David (1885-1945): Amerikalı besteci. Müzikal komedi-

ler için beste yaptı. "Show Boat" filmindeki "Ol Man River" adlı şarkı çok tutuldu (1927). Ayrıca "Roberta" (1933) da, sevilen parçalarından biri oldu. Öteki önemli şarkıları, "Smoke Gets In Your Eyes" ve "The Last Time I Saw Paris"tir.

Korda, Sir Alexander (1893-1956): İngiliz film yapımcısı ve yönetmen. Macaristan'da doğdu. "8. Henri'nin Özel Yaşamı" (1933) ve "Rembrandt" (1936) gibi filmlerle, İngiliz sinemasına katkıda bulundu.

Kubrick, Stanley (1928-): Amerikalı yazar, film yapımcısı, yönetmen. Genellikle psikolojik maceralarla ilgilendi. "Dr. Stargelove" (1963), "2001" (1969) ve "Otomatik Portakal" (Clockwork Orange" (1971), onun önemli filmlerinden üçüdür.

Kurosawa, Akira (1910-): Japon film yönetmeni. Tipik Japon tiyatrosunu sinemaya uyarladı. "Rashomon" (1951) ve "Yedi Samuray" (1954), onun önemli filmlerinden ikisidir.

La Rocca, Nick (1889-1961): Amerikalı kornet sanatçısı. 1916 yılında "Original Dixieland Jazz Band" adlı caz orkestrasını kurdu.

Lancaster, Burt (1913-): Amerikalı sinema oyuncusu. Eski bir akrobat. Bu özelliğini filmlerinde sık sık kullandı. "Ateş ve Ok" (The Flame and the Arrow) (1950), "Alcatraz Kuşçusu" (Birdman of Alcatraz) (1962), rol aldığı filmlerden ikisidir.

Lang, Fritz (1890-1976): Amerikalı sinema yönetmeni. Viyana'da doğdu. "Dr. Mabuse der Spieler" (1922), "Metropolis" (1926) gibi sessiz filmleriyle ünlüdür.

Laughton, Charles (1899-1962):

İngiltere'de doğdu. Amerika'ya giderek sahne ve perde sanatçısı oldu. Mesleğinde çok başarılıydı. Filmlerinden bazıları şunlardır: "8. Henry'nin Özel Yaşamı" (1933), "Rembrandt" (1936), "Notre Dame'ın Kamburu" (1939).

Laurel, Stan (1890-1965): İngiltere doğumlu komedyen. Partneri Oliver Hardy ile birlikte büyük üne kavuştu.

Lawrence, Gertrude (1898-1952): Müzikal komedilerde ve revülerde başarılı olan ve bunların çoğunda Noel Coward'la başrolü paylaşan İngiliz aktrist. Rol aldığı yapıtlardan bazıları şunlar: "Özel Hayatlar" (1930), "Bu Gece Sekiz Buçukta" (1936), "Kral ve Ben" (1951).

Leigh, Vivien (1913-1967): İngiliz aktrist. Laurence Olivier'nin karısıydı. 1939 yılında çekilen "Rüzgâr Gibi Geçti" adlı filmde canlandırdığı Scarlett O'Hara rolüyle ünlendi. "İhtiras Tramvayı" (1951) başarılı oyun çıkardığı filmlerinden bir diğere dir.

Lemmon, Jack (1925-): Amerikalı aktör. "Mister Roberts" (1955), "Bazıları Sıcak Sever" (1959), Kayıp (Missing), filmlerinden bazılarıdır.

Lerner, Alan Jay (1918-): Amerikalı yazar. "Paris'te Bir Amerikalı" (1951) filminin senaryosunu yazdı. "Gigi" (1958) ve "My Fair Lady" (1964), filmlerinin şarkılarında, söz yazarı olarak katkıda bulundu.

Lifar, Serge (1905-): Rus dansçı ve koreograf. Paris Operası'nın en önemli ismiydi. 1929'da rol aldığı "Creatures de Promethee"de yıldızlaştı.

Lloyd, Harold Clayton (1893-1971): Sessiz sinema döneminin ve

My Fair Lady adlı müzikalden bir sahne.

sesli filmlerin ilk günlerinin gözde komedyeni. "Safety Last" (1923), "The Freshman" (1925), "The Kid Brother" (1927), rol aldığı önemli filmlerdir.

Lockwood, Margaret (1916-): 1930'lu yılların sevilen İngiliz aktrist. Daha sonra TV filmlerinde görev aldı. "The Wicked Lady" (1945) ve "Cast a Dark Shadow" (1957), rol aldığı önemli filmlerdir.

Loewe, Frederick (1901-): Amerikalı besteci. Berlin'de doğdu. Alan Jay Lerner ile birlikte, müzikaller için yaptığı çalışmalarla anılır. "My Fair Lady" (1956), "Gigi" (1958), "Paint Your Wagon" (1969), katkıda bulunduğu filmlerden bazılarıdır.

London, Tom (1883-1963): Amerikalı karakter oyuncusu. Çok küçük rollerde çıktı. Ancak, bilinen tüm sanatçılar arasında en çok filmde rol

alan kişi olarak tanınır. Rol aldığı filmlerin sayısı 2 binin üzerindedir.

Loren, Sophia (1934-): İtalyan film yıldızı. Daha sonra uluslararası şöhret oldu. "İki Kadın" (1961) ve "Milyonerler" (1961), filmlerinden ikisidir.

Lorr, Peter (1904-1964): Macaristan doğumlu aktör. Bay Toto tipliyle çok sayıda filmde rol aldı. "Malta Şahini" (1941), "Dimitrios'un Maskesi" (1944), başarıyla oynadığı filmlerden bazılarıdır.

Lubitsch, Ernst (1892-1947): Alman film yönetmeni ve komedi oyuncusu. "To Be Or Not To Be" (1942), yönettiği en önemli filmlerden birisidir.

Lunt, Alfred (1893-1977): Amerikalı sahne oyuncusu ve yapımcı. Eşi Lynn Fontanne ile birlikte, birçok yapımda görüldü. "Pygmalion"

*Marx kardeşler,
"Yarışlarda Bir
Gün" adlı filmde.*

(1926), "Idiot's Delight" (1936), bunlardan ikisidir.

MacMurray, Fred (1908-): Amerikalı sinema oyuncusu. 1930'lu yılların önde gelen isimlerinden biri. Daha sonra Walt Disney komedilerinde rol aldı. "The Gilded Lily" (1935), "Sing You Sinners" (1938), "The Absent-Minded Professor" (1961), bu filmlerinden bazılarıdır.

McQueen, Steve (1930-1983): Amerikalı film sanatçısı. Genellikle sert erkek rollerine çıktı. "Muhteşem Yedili" (Magnificent Seven) (1960), "Kelebek" (Papillon) (1973), başarıyla oynadığı filmlerden ikisidir.

Makarova, Natalia (1940-): Rus balerina. "Giselle"deki performansı, uluslararası üne kavuştu.

March, Fredric (1897-1975): Amerikalı sahne ve perde sanatçısı.

si. "Dr. Jekyll and Mister Hyde" (1932), "Bir Yıldız Doğuyor" (1937), "Hayatımızın En Güzel Yılları" (The Best Years of Our Lives) (1946), başarıyla oynadığı filmlerden üçüdür.

Markova, Dame Alicia (1910-): İngiliz balerin. Önce Diaghilev kumpanyasında, sonra da London Festival Ballet'de görev yaptı. Stili, geleneksel Rus balesine uygundur.

Marx kardeşler: Chico (1891-1961), Groucho (1895-1977), Gummo (1893-1977), Harpo (1893-1964), Zeppo (1901-1979). Yahudi asıllı bir Amerikan ailesinden gelme komik kardeşler. Sanatlarının ustalarıydılar. En çok anımsananları, Harpo ile boyalı bıyıklı ve sigaralı Groucho'dur. "Ördek Çorbası" (Duck Soup) (1933), "Sirkte" (1939) ve "Operada Bir Gece" (1935), Marx kardeşlerin unutulmaz filmleri arasındadır.

Mason, James (1909-1984): İngiliz sinema ve tiyatro oyuncusu. Pek çok değişik karakteri canlandırdı. "Bir Yıldız Doğuyor" (1954), "Dünyanın Merkezine Seyahat" (1959), "Lolita" (1962), onun başarılı kompozisyonlar çizdiği filmlerden yalnızca üçüdür.

Massine, Leonide (1895-1979): Rus bale dansçısı ve koreograf. Diaghilev'in, Ballets Russes adlı ekibinde baş dansçı ve koreograf olarak görev yaptı. En önemli baleleri: "La Boutique Fantasque" ve "Le Sacre du Printemps"dır.

Mayer, Louis Burt (1885-1957): Hollywood'un önde gelen film yapım kuruluşlarından Metro-Goldwyn-Mayer şirketinin kurucularından.

Melies, Georges (1861-1938): Birinci Dünya Savaşı öncesi, Fransız sinemasının öncü isimlerinden biri. "Aya Seyahat" (1902), "Denizler Altında 20.000 Fersah" (1907), oynadığı filmlerden ikisidir.

Miller, Glenn (1904-1944): Amerikan trombon sanatçısı, orkestra şefi ve besteci. Yumuşak ezgileri, özellikle İkinci Dünya Savaşı döneminde çok tutuldu. En sevilen şarkıları şunlardır: "Chatanooga Choo-Choo", "Moonlight Serenade", "In The Mood".

Mills, Sir John (1908-): İngiliz karakter oyuncusu. Başlangıçta müzikal komedilerde rol aldı. "Büyük Umutlar" (Great Expectations) (1946), "In Which We Serve" (1942), "Ryan's Daughter" (İrlandalı Kız) (1971), rol aldığı filmlerden bazılarıdır.

Mistinguett (1875-1956): Paris müzikhollerinin unutulmaz sanatçı-

sı. Maurice Chevalier ile birlikte sahneye çıktı.

Monroe, Marilyn (1926-1962): Amerikalı seksi film yıldızı. Sinemaya başlamadan önce modellik yaptı. "Niyagara" (1952), "Erkekler Sarışınları Seçer" (Gentlemen Prefer Blondes) (1953), "Bazıları Sıcak Sever" (Some Like It Hot) (1959), onun unutulmaz filmleri arasındadır. Yaşam öyküsünü konu alan iki film yapıldı: "Elveda Norma Jean" (1975) ve "Marilyn".

Montgomery, Robert (1904-): Amerikalı aktör. Yumuşak konulu filmlerde yönetmenlik de yaptı. Daha sonra politikaya atıldı. "Night Must Fall" (1937), "Here Comes Mr. Jordan" (1941), onun filmlerinden ikisidir.

Morton, Jelly Roll (1885-1941): Amerikalı piyanist ve caz ustası

Newman, Paul (1925-): Amerikalı film yıldızı. "Kızgın Damdaki Kedi" (1958), "Butch Cassidy", "Sundance Kid" (1969) ve "Belalılar" (The Sting) (1973), oynadığı önemli filmlerden üçüdür.

Nijinsky, Vaslav Fomich (1888-1950): Polonya asıllı Rus bale dansçısı. Diaghilev'in Ballets Russes kumpanyasında çalıştı. Büyük bir başarı gösterdi. 1917 yılında çıldırdı.

Niven, James David (1909-1983): İngiliz sinema oyuncusu. Daha sonra yazarlık yaptı. "Raffles" (1940) ve "Seksen Günde Dünya Turu" (1956), rol aldığı çok sayıda filminden yalnızca ikisidir.

Nureyev, Rudolf Hametovich (1938-): Rus bale dansçısı. Daha sonra İngiliz tebasına geçti. Kirov Balesi'nin solistiydi. 1961 yılında

Fransa'ya iltica etti. Sonra İngiliz Kraliyet Balesi'ne girdi.

Olivier, Lord Laurence (1907-): İngiliz oyuncu ve yönetmen. Tiyatroda Hamlet ve Otello rollerinde ol-

duğu kadar, oynadığı filmlerle de ünlendi. "Uğultulu Tepeler" (Wuthering Heights) (1939), "The Entertainer" (1960), "Marathon Man" (1976), onun önemli filmlerinden üçüdür.

Parker, Charlie (1920-1955): Amerikalı cazcı. Usta bir saksafoncu-ydu. Bepop akımının öncülerinden biriydi.

Pavlova, Anna (1881-1931): Klasik stilin usta Rus balerini. Solo danslarıyla büyük üne kavuştu.

Peck, Gregory (1916-): Amerikalı sinema oyuncusu. "Bölbulü Öldürmek" (To Kill a Mocking Bird) (1963), "Brezilyalı Çocuklar" (The Boys from Brazil) (1978), filmlerinden ikisidir.

Piaf, Edith (1915-1963): Fransız şarkıcı. "Je Ne Regrette Rien" adlı parçası, onun kişiliğinin tüm özelliklerini yansıtır.

Pickford, Mary (1893-1979): Sesiz sinema döneminin Kanadalı aktristi. Dünyanın sevgilisi olarak ünlendi. "Pollyanna" (1919) ve "Küçük Lord" (1921) adlı filmler, bu sevgiyi daha da güçlendirdi.

Piscator, Erwin (1893-1966) Alman tiyatro yapımcısı ve yönetmeni. Ekspresyonist tarzda çalıştı.

Poitier, Sidney (1927-): Amerikalı siyah oyuncu. Onun sinemada gösterdiği başarı, ırkçı engelleri ortadan kaldırdı. "Guess Who's Coming to Dinner" (Beklenmeyen Misafir) (1967), "Gecenin Sıcığında" (In the Heat of the Night) (1967), rol aldığı önemli filmlerden ikisidir.

Porter, Cole Albert (1893-1964): Amerikalı besteci ve şarkı-sözü yazarı. Şarkılarının sözleri genellikle alaycıdır. Müzikal yapımları şöyle sı-

Nijinsky, Le Spectre de la Rose adlı yapıtta dans ederken (1911).

*Laurence Olivier,
Hamlet rolünde.*

ralanabilir. "Anything Goes" (1934), "Kiss Me Kate" (1949). Ünlü şarkıları ise şunlardır: "Night and Day", "You're the Top", "I've Got You Under My Skin".

Powell, William (1892-1984): Amerikalı oyuncu. Zayıf adam tipinin 1934-1947 arasında değişmez ismi. "Büyük Ziegfield (1936), "Adamım Godfrey" (1936) ve "Bay Roberts" (1955), rol aldığı önemli filmlerden üçüdür.

Presley, Elvis Aaron (1935-1977): Amerikalı Rock and Roll şarkıcısı ve film oyuncusu. Gerek filmleriyle, gerekse şarkılarıyla büyük öne kavuştu. "Love Me Tender" (1956), "G.I. Blues" (1960) gibi parçaları, olağanüstü sükse yaptı.

Pudovkin, Vsevolod Illarionovich (1893-1953): Rus film yönetme-

ni ve teorisyeni. "Anne" (1926), "General Suvorov" (1941), yapıtlarından iki örnektir.

Rambert, Dame Marie (1888-1982): İngiliz bale öğretmeni ve yönetmeni. Polonya'da doğdu. 1931 yılında Londra'da Rambert Balesi'ni kurdu.

Rattigon, Sir Terence Mervyn (1911-1977): İngiliz oyun yazarı. Çok çeşitli konuda ürün verdi. "Ağlamayan Fransa" (French Without Tears) (1936), "The Winslow Boy" (1946), "Adventure Story" (1949), "Ayrı Masalar" (Seperate Tables) (1954), önemli yapıtları arasındadır.

Redford, Robert (1937-): Amerikalı sinema oyuncusu ve film yönetmeni. "Butch Cassidy" ve "Sundance Kid" (1969), "Aday" (The Candidate) (1972), "Belalılar" (The Sting)

*Frank Sinatra
(solda), Elvis
Presley (sağda), İki
önü şarkıcıdır.*

(1973), önemli filmlerinden üçüdür.

Redgrave, Sir Michael Scudamore (1908-1985): Sahne ve ekranların sevilen İngiliz oyuncusu. "The Importance of Being Earnest" (1952), "The Dam Busters" (1955), rol aldığı önemli yapıtlardan ikisidir.

Redgrave, Vanessa (1937-): İngiliz film sanatçısı ve politik eylemci. Sir Michael Redgrave'in kızı. "Isadora" (1968) ve "Julie" (1977), rol aldığı önemli filmlerden ikisidir.

Reed, Sir Carol (1906-1976): İngiliz sinema yönetmeni. En başarılı dönemini 1940'lı yıllarda yaşadı. "The Fallen Idol" (1948), ve "Üçüncü Adam" (1949), bu dönemde yaptığı filmlerden ikisidir.

Reinhardt, Django (1910-1953): Belçika doğumlu, Fransız gitarist. Çingene bir aileden gelme. Avrupa cazının önemli isimlerindendir.

Reinhardt, Max (1873-1943): Avusturya doğumlu tiyatro yapımcısı. Deutsches Theatre'in yönetmeni.

Renoir, Jean (1894-1979): Fransız film yönetmeni. Ressam Pierre Auguste Renoir'ın oğlu. "Nana" (1926), "Une Partie de Campagne" (1936), "La Grande Illusion" (1937),

"French Cancan" (1956), yönettiği filmlerden bazılarıdır.

Resnais, Alain (1922-): Fransız film yönetmeni. "Hiroşima Sevgili" (1959) ve "Geçen Yıl Marienbad'ta" (1961), önemli filmlerinden ikisidir.

Richardson, Sir Ralph (1902-1983): İngiliz aktör. Daha çok sahne çalışmaları yaptı. Ancak filmlerde ve TV yapımlarında da rol aldı. "The Fallen Idol" (1948) ve "Dr. Jivago" (1965), adından söz ettirdiği yapıtlardır.

Robbins, Jerome (1918-): Amerikalı dansçı ve koreograf. Özellikle "Batı Yakasının Hikâyesi" (1961) ve benzeri filmlerde katkıda bulundu.

Robinson, Edward G. (1893-1973): Romanya asıllı Amerikan film yıldızı. Genellikle polis rollerinde başarılı oldu. "Küçük Sezar" (1930), "Penceredeki Kadın" (Woman in the Window) (1944), filmlerinden bazılarıdır.

Rodgers, Richard (1902-1979): Amerikalı besteci. Söz yazarları Lorenz Hart ve Oscar Hammerstein ile yaptığı işbirliği sonucu, başarılı

ürünler verdi. "Pal Joey" (1957), "South Pasific" (1958), "The Sound of Music" (Neşeli Günler) (1965) gibi yapımların müziklerini üretti.

Rogers, Ginger (1911-): Amerikalı bayan oyuncu ve dansçı. Özellikle Fred Astaire ile birlikte başarılı bir ikili oluşturdu. "Top Hat" (1935) ve "Lady in the Dark" (1943), adını duyurduğu yapıtlara örnektir.

Rossellini, Roberto (1906-1977): İtalyan yönetmen. Ingrid Bergman ile evlendi. "Stromboli" (1949) ve "Vanina Vanini" (1960), sözü edilmeye değer yapıtlardan ikisidir.

Rothapfel, Samuel (1882-1936): Amerikalı şovmen. "Roxy" adıyla ünlendi. Süper sinemanın babasıdır. New York'ta, dünyanın en büyük sinemasını işletmeye açtı.

Rutherford, Dame Margaret (1892-1972): İngiliz aktrist ve komedyen. Yaşlı kadın rolleriyle ünlendi. "The Importance of Being Earnest" (1952) filminde Miss Prism'i canlandırdı. Agatha Christie'nin romanlarından uyarlanan filmlerde ise Bayan Marple rolünü üstlendi.

Sanders, George (1906-1972): İngiliz aktör. Rusya'nın St. Petersburg kentinde doğdu. Kötü adam rollerini başarıyla canlandırdı. "Rebecca" (1940), "Dorian Gray'in Portresi" (1945) ve "All About Eve" (1950) adlı yapımlarda, üstün performans gösterdi.

Selznick, David Oliver (1902-1965): Amerikalı yapımcı. "Zenda Mahkumu" (1937), "Rüzgâr Gibi Geçti" (1939), "Güneşte Düello" (1936) yapımcılığını onun üstlendiği filmlerdir.

Sennett, Mack (1880-1960): Ses-siz sinema döneminde kısa metraj-

lı filmler yapan Amerikalı yapımcı.

Sharif, Ömer (1932-): Romantik kahramanları canlandıran Mısırlı oyuncu. "Cengiz Han" (1965) ve "Dr. Jivago" (1965), üstün başarı gösterdiği yapımlara örnektir.

Shearer, Norma (1904-1983): 1920 ve 1930'lu yılların Kanada doğumlu Amerikalı yıldızı. "Smilin Through" (1932), "The Barretts of Wimpole Street" (1934), "Idiot's Delight" (1939) gibi filmlerde başarı gösterdi.

Sinatra, Frank (1915-): Amerikalı şarkıcı, aktör ve yapımcı. "On The Town" (1949), "From Here To Eternity" (1953), "Pal Joey" (1957), Sinatra imzasını taşıyan filmlerden üç örnektir.

Smith, Bessie (1894-1937): Amerikalı Blues şarkıcısı. Blues türünün imparatoriçesi olarak bilinir. 200'ü aşkın plak doldurdu.

Sousa, John Philip (1854-1932): Amerikalı orkestra şefi ve besteci. "Stars and Strips Forever", "The Washington Post", "El Capitan" gibi marşlar besteledi.

Stanislavsky, Konstantin (1865-1938): Rus aktör ve yapımcı. Moskova Sanat Tiyatrosu'nun kurucularından ve yönetmenlerinden. Aktörlerin kendilerini duyumsadıkları gibi sergilemelerini öngören bir akım geliştirdi.

Stanwyck, Barbara (1907-): Özellikle dramatik rollerde büyük başarı gösteren ABD'li film ve TV oyuncusu. "Stella Dallas" (1937), "Sorry, Wrong Number" (1948), "Büyük Vadi" (The Big Valley) (1965-1969) ve son yıllarda çevirdiği "Gazap Kuşları" adlı TV dizileri, bu yeteneğini sergilediği yapımlardır.

Stewart, James Maitland (1908-): Özellikle komedi türü filmlerde, ABD'nin önde gelen isimlerinden biri. "You Can't Take It With You" (1938), "Philadelphia Öyküsü" (1940) ve "Harvey" (1950), onun kayda değer roller üstlendiği yapımlardan birkaçıdır.

Strasberg, Lee (1901-): Avusturya doğumlu, Amerikalı tiyatro öğretmeni. Actor's Studio'yu kurdu ve Stanislavsky yöntemlerinin öğretildiği Grup Tiyatrosu'nun kurucularından biri oldu.

Streisand, Barbra (1942-): Amerikalı şarkıcı, sinema oyuncusu ve yönetmen. "Komik Kız" (Funny Girl) (1968), "Hello Dolly" (1969), "Yentl" (1984), Streisand'ın başarı gösterdiği yapıtlardan üçüdür.

Stroheim, Erich von (1885-1957): Avusturya doğumlu aktör ve yönetmen. Genellikle Prusyalıları ve güç kullanan zorbaları canlandırdı. "The Great Gabbo" (1930), "Sunset Bulvarı" (1950), imzasını attığı yapıtlardan ikisidir. Yaşam öyküsü, "Nefret Etmeye Can Atacağınız Adam" adıyla 1979 yılında filme alındı.

Sturges, John (1911-): Amerikalı film yönetmeni. "Bad Day at Black Rock" (1954) ve "Muhteşem Yedili" (1979), yaptığı filmlerden ikisidir.

Swanson, Gloria (1897-1983): Sessiz film döneminin Amerikalı yıldızı. "Sunset Bulvarı" adlı yapımda, eski bir sinema oyuncusu rolüyle, sesli sinemada da büyük başarı kazandı (1950). "Sadie Thompson" (1928) ve "Indiscreet" (1931), öteki önemli filmleridir.

Tatı, Jacques (1908-1982): Fransız komedyen, mîm sanatçısı ve yö-

netmen. "Jour de Fete" (1949) "Monsieur Hulot's Holiday" (1952), onun imzasını taşıyan yapıtlardır.

Taylor, Elizabeth (1932-): İngiltere doğumlu ünlü sinema oyuncusu. Çocuk denecek yaşta Hollywood'a gitti. Birkaç kez Richard Burton ile evlendi. "National Velvet" (1944), "Kleopatra" (1962), "Hain Kurttan Kim Korkar?" (1966), rol aldığı filmlerden bazılarıdır.

Temple, Shirley (1928-): 1930'lu yılların Amerikalı çocuk yıldızı. Günümüzde politikayla ilgileniyor. "Little Miss Marker" (1934), "Curly Top" (1935), "Wee Willie Winkle" (1937), çocukluk yıllarında rol aldığı filmlerden üçüdür.

Terry, Dame Ellen Alice (1847-1929): İngiliz sahne oyuncularının en seçkinlerinden biri. Shakespeare oyunlarında, Henry Irving ile rol arkadaşlığı yaptı.

Thorndike, Dame Sybil (1882-1976): İngiliz sahnelerinin başarılı aktristi. Klasik Yunan oyunlarında çok başarılı oldu. Ayrıca Jean d'Arc rolünde unutulmaz bir kompozisyon çizdi.

Tilley, Vesta (1864-1952): İngiliz müzikhol sanatçısı. İngiltere'nin en sevilen kadın oyuncularından biri oldu.

Toland, Gregg (1904-1948): Genellikle Sam Goldwyn ile çalışan ünlü Amerikalı kameraman.

Tracy, Spencer (1900-1967): Amerikalı aktör. Sert ve dürüst kahrâmanları canlandırdı. Genellikle Katharine Hepburn ile başrolü paylaştı. "Cesur Kaptanlar" (Captains Courageous) (1937), "İhtiyar Adam ve Deniz" (The Old Man and the

*Clark Gable ve
Vivian Leigh, 1939
yılında çekilen
"Rüzgâr Gibi
Geçti" adlı filmin
bir sahnesinde.*

Sea); "Yarının Gençliği" (Boys Town) (1938), "Guess Who's Coming To Dinner" (Beklenmeyen Misafir), önemli filmlerinden birkaçıdır.

Tucker, Sophie (1881-1966): Rusya doğumlu Amerikan vodvil yıldızı. Şarkıcı.

Ustinov, Peter Alexander (1921-): İngiliz yazar, oyun yazarı, aktör ve yönetmen. Beyaz Rus bir ailenin oğlu. Kalemde aldığı yapıtlarında alaycı bir ifade egemendir. Oyunları arasında, "Dört Albayın Aşkı" (The Love of Four Colonels) (1951) ve "Romanoff ile Juliet" (1956), büyük ilgi gördü.

Valentino, Rudolph (1895-1926): İtalyan asıllı, Amerikalı sinema oyuncusu. Sessiz sinema döneminin ilahı. "Mahşerin Dört Atlısı" (1921), "Şeyh" (1921) rol aldığı filmlerden ikisidir. Yaşamını konu alan iki film yapıldı: İkisinin de adı

"Valentino" idi. Yapılış tarihleri ise 1951 ve 1977'dir.

Vigo, Jean (1905-1934): Amerikalı cazcı. Piyanist ve besteci. "Ain't Misbehavin" ve "Honeysuckle Rose" adlı parçaları ünlüdür.

Warner, Jack L. (1892-1978): Amerikalı film yapımcısı. Kardeşleri Harry, Sam ve Albert ile birlikte Warner Brothers Pictures şirketini 1923 yılında kurdu. 1927 yılında bu şirket, ilk sesli filmi (The Jazz Singer) çekti.

Wayne, John (1907-1979): Amerikalı sinema oyuncusu. Özellikle kovboy filmlerinde çok başarılı oldu. "Stagecoach" (1939), "The Quiet Man" (1952), "True Grit" (1969), onun büyüklüğünü gösteren filmlerden birkaçıdır. 153 film çevirdi. Bunlardan 11'i hariç, tümünde başrol oynadı.

Welles, Orson (1915-1985): Amerikalı aktör ve yapımcı. 1938'de yap-

Sessiz sinema döneminin romantik ilahı Rudolph Valentino, şeyh rolünde.

tiği "Dünyalar Savaşı" adlı radyo oyunu, Amerika'da çok büyük paniğe neden oldu. Önemli filmleri ise şöyle sıralanabilir: "Yurttaş Kane" (1941), "The Magnificent Ambersons" (1946), "Macbeth" (1947). 1985 yılında öldü.

Wesker, Arnold (1932-): İngiliz oyun yazarı. Rusya'da Yahudi asıllı bir aileden dünyaya geldi. Tutulan oyunları şöyle sıralanabilir: "Chicken Soup With Barley" (1959), "Kökler" (Roots) (1960), "Chips With Everything" (1962).

West, Mae (1892-1980): Amerika'lı gösteri sanatçısı ve film aktrisi. 1930'lu yılların seks sembolü. Kendi deneyimlerini kaleme aldığı rolleri canlandırdı. Yaptığı filmler arasında, "Ben Melek Değilim" (1933) ve "My Little Chickadee" (1939), büyük ilgi gördü.

Whiteman, Paul Samuel (1891-1967): Amerikalı müzikçi ve orkestra şefi. Cazin kralı olarak bilinir. Greshwin'in "Rhapsody in Blue" sunu 1924 yılında ilk kez çaldı.

Wilder, Billy (1906-): Avusturya doğumlu, Amerikalı film yönetmeni. "Ninočka" (1939), "Sunset Bulvarı" (1950), "Bazıları Sıcak Sever" (1959), çevirdiği filmlerden bazılarıdır.

Zanuck, Darryl Francis (1902-1979): Film endüstrisinin önde gelen Amerikalı isimlerinden biri. "20th Century Productions" un kurucularındandır. Bu şirket daha sonra Fox şirketi ile birleşti.

Zeffirelli, Franco (1923-): İtalyan film, tiyatro ve opera yönetmeni. Yaptığı filmlerden bazıları şunlar: "Romeo ve Juliet" (1968), "Erkek Kardeşim Güneş, Kızkardeşim Ay" (Brother Sun and Sister Moon) (1973).

Ziegfeld, Florens (1867-1932): Amerikan sahne gösterilerinin emperzaryosu. Başlıca yapıtları arasında şunlar sıralanabilir: "The Ziegfeld Follies" (1907-1930), "Show Boat" (1927), "Rio Rita" (1927), "Bitter Sweat" (1929).

Zukor, Adolph (1873-1976): Macaristan doğumlu sinema öncüsü. 1927 yılında "Paramount Pictures" adını alan şirketin kurucusu.

OSCAR ÖDÜLLERİ

1927- 28	Wings	Emil Jannings (The Way of All Flesh and The Last Command)	Janet Gaynor (Seventh Heaven; Street Angel; and Sunrise)	Frank Borzage (Seventh Heaven) Lewis Milestone (Two Arabian Nights)
1928- 29	The Broadway Melody Neşeli Şarkı	Warner Baxter (In Old Arizona)	Mary Pickford (Coquette)	Frank Lloyd (The Divine Lady) İlahi Kadın
1929- 30	All Quiet on the Western Front) Garp Cephesinde Yeni Bir Şey-Yok	George Arliss (Disraeli)	Norma Shearer (The Divorcee) Dul Kadın	Lewis Milestone (All Quiet on the Western Front) Garp Cephesinde Yeni Bir Şey Yok
1930- 31	Cimarron Vatan Uğruna	Lionel Barrymore (A Free Soul)	Marle Dressler (Min and Bill)	Norman Taurog Skippy)
1931- 32	Grand Hotel Büyük Otel	Frederic March (Dr. Jekyll and Mr. Hyde) Wallace Beery (The Champ) İki Yüzlü Adam- Şampiyon	Helen Hayes (The Sin of Madelon Claudet)	Frank Borzage (Bad Girl) Kötü Kız
1932- 33	Cavalcade Geçit Töreni	Charles Laughton (The Private Life of Henry VIII) Kadınlar Celiadı	Katharine Hepburn (Morning Glory) Zafer Sabahı	Frank Lloyd (Cavalcade) Geçit Töreni
1934	It Happened One Night Bir Gecede Oldu	Clark Gable (It Happened One Night) Bir Gecede Oldu	Claudette Colbert (It Happened One Night) Bir Gecede Oldu	Frank Capra (It Happened One Night) Bir Gecede Oldu
1935	Mutluy on'the Bounty Denizde İsyan	Victor McLaglen (The Informer) Muhbir	Bette Davis (Dangerous) Tehlike	John Ford (The Informer) Muhbir
1936	The Great Ziegfeld Güzeller Revüsü	Paul Muni (The Story of Louis Pasteur) Pastör'ün Hayatı	Lulsa Rainer (The Great Ziegfeld) Güzeller Revüsü	Frank Capra (Mr. Deeds Goes to Town) Mr. Deeds Şehre Gidiyor
1937	The Life of Emile Zola Emile Zola'nın Hayatı	Spencer Tracy (Captains Courageous) Cesur Kaptanlar	Lulsa Rainer (The Good Earth) Toprak Ana	Leo McCarey (The Awful Truth)
1938	You Can't Take It With You Para Beraber Giltmez	Spencer Tracy (Boy's Town) Yanın Gençliği	Bette Davis (Jezebel)	Frank Capra (You Can't Take It With You) Para Beraber Giltmez
1939	Gone With the Wind Rüzgâr Gibi Geçti	Robert Donat (Goodbye Mr. Chips) Elveda Bay Chips	Vivien Leigh (Gone With the Wind) Rüzgâr Gibi Geçti	Victor Fleming (Gone With the Wind) Rüzgâr Gibi Geçti
1940	Rebecca Rebeka	James Stewart (The Philadelphia Story)	Ginger Rogers (Kitty Foyle)	John Ford (The Grapes of Wrath) Gazap Üzümleri
1941	How Green Was My Valley Vadim O Kadar Yeşildi ki	Gary Cooper (Sergeant York) Kahraman Çavuş	Joan Fontaine (Suspicion) Şüph	John Ford (How Green Was My Valley) Vadim O Kadar Yeşildi ki

Milliyet/ALMANAK

1942	Mrs. Miniver	James Cagney (Yankee Doodle Dandy)	Greer Garson (Mrs. Miniver)	William Wyler (Mrs. Miniver)
1943	Casablanca Kazablanka	Paul Lukas (Watch on the Rhine)	Jennifer Jones (The Song of Bernadette)	Michael Curtiz (Casablanca) Kazablanka
1944	Going My Way Yoluma Gidiyorum	Bing Crosby (Going My Way) Yoluma Gidiyorum	Ingrid Bergman (Gaslight) Işıklar sönerken	Leo McCarey (Going My Way) Yoluma Gidiyorum
1945	The Lost Weekend	Ray Milland (The Lost Weekend)	Joan Crawford (Mildred Pierce) Ömre Bedel Kadın	Billy Wilder (The Lost Weekend)
1946	The Best Years of Our Lives Hayatımızın En Güzel Yılları	Frederic March (The Best Years of Our Lives) Hayatımızın En Güzel Yılları	Olivia de Havilland (To Each His Own)	William Wyler (The Best Years our Lives) Hayatımızın En Güzel Yılları
1947	Gentleman's Agreement Namus Sözü	Ronald Colman (A Double Life) Çifte Hayat	Loretta Young (The Farmer's Daughter) Çiftçinin Kızı	Ella Kazan (Gentleman's Agreement) Namus Sözü
1948	Hamlet	Laurence Olivier (Hamlet)	Jane Wyman (Johnny Belinda)	John Huston (Treasure of the Sierra Madre) Altın Hazineleri
1949	All the King's Men Kralın Bütün Adamları	Broderick Crawford (All the King's Men) Kralın Bütün Adamları	Olivia de Havilland (The Heiress) Miras	Joseph L. Mankiewicz (A Letter to Three Wives) Üç Kadına Bir Mektup
1950	All About Eve Perde Açılıyor	Jose Ferrer (Cyrano de Bergerac)	Judy Holliday (Born Yesterday) Dükkü Çocuk	Joseph L. Mankiewicz (All About Eve) Perde Açılıyor
1951	An American in Paris Paris'te Bir Amerikalı	Humphrey Bogart (The African Queen) Afrika Kraliçesi	Vivien Leigh (A Streetcar Named Desire) İhtiras Tramvayı	George Stevens (A Place in the Sun) İnsanlık Suçu
1952	The Greatest Show on Earth Büyük Gösteri	Garry Cooper (High Noon) Kahraman Şerif	Shirley Booth (Come Back, Little Sheba) Geri Dön Küçük Şeba	John Ford (The Quiet Man) Kadın Satılmaz
1953	From Here to Eternity İnsanlar Yaşadıkça	William Holden (Stalag 17) Kamp 17	Audrey Hepburn (Roman Holiday) Roma Tatili	F. Zinnemann (From Here to Eternity) İnsanlar Yaşadıkça
1954	On the Waterfront Rihtimlar Üstünde	Marlon Brando (On the Waterfront) Rihtimlar Üstünde	Grace Kelly (The Country Girl) Taşra Kızı	Ella Kazan (On the Waterfront) Rihtimlar Üstünde
1955	Marty	Ernest Borgnine (Marty)	Anna Magnani (The Rose Tattoo) Döyme Güli	Delbert Mann (Marty)
1956	Around the World in 80 Days 80 Günde Devrilem	Yul Brynner (The King and I) Kral ve Ben	Ingrid Bergman (Anastasia) Çarın Kızı Anastasia	George Stevens (Giant) Devlerin Aşkı
1957	The Bridge on the River Kwai Kwai Köprüsü	Alec Guinness (The Bridge on the River Kwai) Kwai Köprüsü	Joanne Woodward (The Three Faces of Bir Kadının Üç Yüzü	D. Lean (The Bridge on the River Kwai) Kwai Köprüsü

Sanat Olayları

1958	Gigi	David Niven (Sparate Tables) Aynı Masalar	Susan Hayward (I Want to Live) Yaşamak İstiyorum	Vincente Minelli (Gigi)
1959	Ben-Hur	Charlton Heston (Ben-Hur)	Simone Signoret (Room at the Top) Tepedeki Oda	William Wyler (Ben-Hur)
1960	The Apartment Garsoniyer	Burt Lancaster (Elmer Gantry)	Elizabeth Taylor (Butterfield 6) Vizonlu Venüs	Billy Wilder (The Apartment) Garsoniyer
1961	West Side Story Batı Yakasının Hikâyesi	Maximilian Schell (Judgment at Nuremberg) Nuremberg Duruşması	Sophia Loren (Two Women) Kızım ve Ben	Robert Wise & Jerome Robbins (West Side Story) Batı Yakasının Hikâyesi
1962	Lawrence of Arabia	Gregory Peck (To Kill a Mockingbird) Bölölü Öldürmek	Anne Bancroft (The Miracle Worker) Karanlığın İçinden	David Lean (Lawrence of Arabia)
1963	Tom Jones	Sidney Poller (Lilies of the Field) Çayırdaki Zambaklar	Patricia Neal (Hud) Çiğnilerin Günü	Tony Richardson (Tom Jones)
1964	My Fair Lady Benim Tatlı Meleğim	Rex Harrison (My Fair Lady) Benim Tatlı Meleğim	Julie Andrews (Mary Poppins) Gökten İnen Melek	George Cukor (My Fair Lady) Benim Tatlı Meleğim
1965	The Sound of Music Neşeli Günler	Lee Marvin (Cat Ballou)	Julie Christie (Darling) Sevgilim	Robert Wise (The Sound of Music) Neşeli Günler
1966	A Man for All Seasons Her Devrin Adamı	Poul Schoffeld (A Man for All Seasons) Her Devrin Adamı	Elizabeth Taylor (Who's Afraid of Virginia Woolf?) Kim Korkar Hain Kurtan?	Fred Zinnemann (A Man for All Seasons) Her Devrin Adamı
1967	In the Heat of the Night Gecenin Sıcığında	Rod Steiger (In the Heat of the Night) Gecenin Sıcığında	Katharine Hepburn- (Guess Who's Coming to Dinner) Beklenmeyen Misafir	Mike Nichols (The Graduate) Aşk Mevsimi
1968	Oliver	Cliff Robertson (Charly)	Katharine Hepburn (A Lion in Winter) Koca Aslan Barbra Streisand (Funny Girl) Komik Kız	Sir Carol Reed (Oliver)
1969	Midnight Cowboy Gece Yansı Kovboyu	John Wayne (True Grit) İz Peşinde	Maggie Smith (The Prime of Miss Jean Brodie) Genç Kızlar	John Schlesinger (Midnight Cowboy) Gece Yansı Kovboyu
1970	Patton	George C.Scott (Patton)	Glenda Jackson (Women in Love) Aşık Kadınlar	Franklin J.Schaffner (Patton)
1971	The French Connection Kanun Kuvveti	Gene Hackman (The French Connection) Kanun Kuvveti	Jane Fonda (Klute) Fahişe	William Friedkin (The French Connection) Kanun Kuvveti
1972	The Godfather Baba	Marlon Brando (The Godfather) Baba	Liza Minelli (Cabaret) Kabare	Robert Fosse (Cabaret) Kabare

Gişe rekorları kıran iki film: "Neşeli Günler" ve "Baba".

1973	The Sting Belalılar	Jack Lemmon (Save the Tiger)	Glenda Jackson (A Touch of Class) Yastık Kavgası	George Roy Hill (The Sting) Belalılar
1974	The Goodfather Part II Baba II	Art Carney (Harry and Tonto)	Ellen Burstyn (Alice Doesn't Live Here Any More) Ailis Burada Oturuyor	Francis Ford Coppola (The Goodfather Part II) Baba II
1975	One Flew Over Over the Cockoo's Nest Guguk Kuşu	Jack Nicholson (One Flew Over the Cockoo's Nest) Guguk Kuşu	Louise Fletcher (One Flew Over the Cockoo's Nest) Guguk Kuşu	Milos Forman (One Flew Over the Cockoo's Nest) Guguk Kuşu
1976	Rocky	Peter Finch (Network) Şebeke	Faye Dunaway (Network) Şebeke	John G. Avildsen (Rocky)
1977	Annie Hall	Richard Dreyfus (Goodbye Girl) Elveda Güzelim	Diane Keaton (Annie Hall)	Woody Allen (Annie Hall)
1978	The Deerhunter Avcı	John Voight (Commings Home) Eve Dönüş	Jane Fonda (Coming Home) Eve Dönüş	Michael Cimino (The Deerhunter) Avcı
1979	Kramer versus Kramer Kramer Kramer'e Karşı	Dustin Hoffman (Kramer versus Kramer) Kramer Kramer'e Karşı	Sally Field (Norma Rae)	Robert Benton (Kramer versus Kramer) Kramer Kramer'e Karşı
1980	Ordinary People Büyük Ceza	Robert De Niro (Raging Bull) Öfkeli Boğa	Sissy Spacek (Calamity's Daughter) Madencinin Kızı	Robert Redford (Ordinary People) Büyük Ceza
1981	Charlotts of Fire Ateş Arabaları	Henry Fonda (On Golden Pond) Altın Göl	Katharine Hepburn (On Golden Pond) Altın Göl	Warren Beatty (Reds) Kızılar
1982	Gandhi	Ben Kingsley (Gandhi)	Meryl Streep (Sophie's Choice) Sophi'nin Seçimi	Sir Richard Attenborough (Gandhi)
1983	Terms of Endearment Sevgi Sözçükleri	Robert Duvall (Tender Mercies) Sevecenlik	Shirley MacLaine (Terms of Endearment) Sevgi Sözçükleri	James L. Brooks (Terms of Endearment) Sevgi Sözçükleri
1984	Amadeus	F. Murray Abraham (Amadeus)	Sally Field (Places in the Heart) Yürekte Bir Yer	Milos Forman (Amadeus)

Spor Dünyası

Aaron, Henry Louis (1934-): Amerikalı beyzbol oyuncusu. Milwaukee/Atlanta Braves (1954-1974), Milwaukee Brewers (1975-1976) takımlarında oynadı.

Ali, Muhammed (Cassius Clay) (1942-): Amerikalı boksör. Dünya Ağırlık Sıklet Boks Şampiyonluğu'nu üç kez ele geçiren tek sporcu (1964-1967), (1974-1978), (1978-1979).

Anquetil, Jacques (1934-): Fransız bisikletçi. 1964 yılında, 5 bin kilometre yarışını beşinci kez kazandı.

Ballesteros, Severiano (1957-): İspanyol golf şampiyonu. İngiliz açık alan yarışlarını 1979 ve 1984'te, Alman açık yarışlarını 1978'de kazandı. Ayrıca 1976'da Hollanda'da, 1977'de Fransa'da, 1982'de yine Fransa'da, 1978 ve 1981'de İskandinavya'da şampiyon oldu.

Baugh, Samuel Adrian (1914-): Amerikalı profesyonel futbolcu. Texas Christian Üniversitesi'nde (1934-1936) top koşturduktan sonra, Washington Redskins takımında 16 yıl futbol oynadı.

Best, George (1946-): İngiliz futbolun yıldız isimlerinden biri. Kuzey İrlanda'da doğdu. Hayranlarının taparcasına sevgisi ve basın tutumu nedeniyle, erken denebilecek bir çağda futbol yaşamından koptu.

Blak, Earl Henry (Red) (1897-): Amerikan futbolu antrenörü, oyuncusu. 1914-1917 arasında Miami Üniversitesi'nde, 1918-1919 arasında Askeri Akademi takımında top oynadı. Dartmouth Koleji ve Askeri

Akademi takımlarının antrenörü olduğu yaptı.

Borg, Björn (1956-): İsveçli tenis oyuncusu. Wimbledon'da tek erkekler şampiyonluğunu, 1976-1980'de beş kez kazandı.

Brabham, Jack (1926-): Amerikalı otomobil yarışçısı. Kendisine ait bir arabayla şampiyon olan ilk sporcu idi. 1970 yılında pistlerden koptu.

Brown, Paul E. (1908-): Amerikan futbolu antrenörü. Cleveland Browns (1946-1962) ve Cincinnati Bengals (1968-1976) takımlarını çalıştırdı.

Brundage, Avery (1887-1975): Amerikalı spor adamı. Olimpiyat Oyunları'nın önemli isimlerinden biri. 17 yıl süreyle, Uluslararası Olimpiyat Komitesi Başkanlığı yaptı.

Budge, Donald (1915-): Amerikalı tenisçi. Aynı yıl içinde (1938) dört ana dalda "Grand Slam" tamamlayan ilk sporcu.

Busby, Sir Matt (1909-): İskoçyalı futbolcu. Manchester United takımının antrenörü olduğu yaptı.

Campanella, Roy (1921-): Amerikalı beyzbolcu. 1948-1957 arasında, Brooklyn Dodgers takımında oynadı.

Campbell, Sir Malcolm (1858-1948): İngiliz otomobil yarışçısı. 400'den fazla yarış birinci tamamladı. 1935 yılında, saatte 500 kilometrenin üzerine çıkarak, hız rekoru kırdı.

Chadwick, Florence (1918-): Amerikalı uzun mesafe yüzücüsü.

Jimnastik

Tenis

Manş Denizi'ni her iki yönde de yüzerek aşan ilk kadın sporcu (1950, 1951).

Charlton, Robert (Bobby): İngiliz futbolcu. Manchester United'ın kaptanlığını yaptı. Oynadığı 106 milli maçta 49 gol attı.

Clark, Earl Harry (1906-): Amerikalı futbol oyuncusu ve antrenör. Aynı zamanda beyzbol da oynadı. Detroit Lions'da oynarken (1934-1938) yıldızlaştı. Cleveland Rams'ı çalıştırdığı yıllarda (1939-1942), takımının büyük başarı kazanmasını sağladı.

Clark, Jim (1936-1968): İskoçyalı otomobil yarışçısı. Bütün zamanların en iyi isimlerinden biri. 25 kez grands prix kazandı. Hockenheim yarışlarında öldü.

Clemente, Roberto Walter (1934-1972): Porto Riko asıllı Amerikalı beyzbolcu. 1955-1972 arasında Pittsburgh Pirates takımında, başarılı oyunlar çıkardı. Bir uçak kazasında hayatını kaybetti.

Cobb, John Rhodes (1899-1952): İngiliz yarışçı. 1938, 1939 ve 1947 yıllarında ABD'de, Bonneville yarışlarında hız rekorları kırdı. İskoçya'da, Loch Ness yöresinde suda hız rekoru denemesi yaparken öldü.

Cobb, Tyrus Raymond (Ty) (1886-1961): Amerikalı beyzbolcu. Detroit Tigers (1905-1926) ve Philadelphia A's (1927-1928) takımlarında oynadı.

Coe, Sebastian Newbould (1956-): İngiliz atlet. 1981 yılında, 800 metre (1.41.73), 1000 metre (2.12.18) ve bir mil (3.47.33) yarışlarında dünya rekoru kırdı. 1980 ve 1984 olimpiyatlarında, 800 metre ve 1500 metrede, altın ve gümüş madalyalar aldı.

Connolly, Maureen (Küçük Mo) (1934-1969): Amerikalı tenis oyuncusu. 1953 yılında, Grand Slam'ı kazandı. Bu başarılı kadın sporcunun spor yaşamı, 1954 yılında atla gezinirken geçirdiği bir kaza ile sona erdi.

Connors, Jimmy (1952-): Amerikalı tenisçi. 1974, 1976 ve 1978'de tek erkeklerde ABD şampiyonu oldu. 1974 yılında, Wimbledon'da, tek erkekler birinciliğini kazandı.

Court, Margaret (1942-): Avusturyalı tenisçi. Maureen Connolly'den sonra Grand Slam kazanan ikinci kadın sporcu (1970).

Crapp, Lorraine (1938-): Avusturyalı yüzücü. 1956 yılında, 500 metre serbestte 5 dakika rekorunu kıran ilk kadın sporcu.

Cruyff, Johan (1947-): Hollandalı futbolcu. Gerek Hollanda Milli Takımı'nın, gerekse Ajax'ın en büyük golcülerinden biriydi.

Culbertson, Ely (1891-1955): Amerikalı briççi. Kontrat briç oyununun sistemlerini geliştirdi ve bu oyunun uluslararası bir müsabaka haline gelmesini sağladı.

Dempsey, Jack (1895-1983): Amerikalı ağır siklet boksörü. 1919 yılında ele geçirdiği dünya ağır siklet boks şampiyonluğu unvanını, 1926 yılında Gene Tunney'e kaptırdı.

Di Stefano, Alfredo (1926-): Arjantinli futbolcu. Hem Arjantin, hem de İspanya milli takımlarında oynadı. Ayrıca Real Madrid'in aslarından biri olarak futbolseverlerin gönülünde taht kurdu.

Dimaggio, Joe (1914-): Amerikalı beyzbolcu. 1936-1951 yılları arasında New York Yankees takımında

Maraton

Rugby

yıldızlaştı. 1954 yılında evlendiği ünlü film yıldızı Marilyn Monroe'dan bir yıl sonra boşandı.

Drobny, Jaroslav (1921-): Çekoslovak tenis oyuncusu. Daha sonra İngiliz vatandaşı oldu. Daha önce de buz hokeyi oynamıştı. 15 yaşında iken Çekoslovak Milli Takımı'yla olimpiyat oyunlarına katıldı. Solak bir tenisçi olan Jaroslav'ın, servisleri son derece etkili idi.

Eusebio, Ferreira da Silva (1943-): Portekizli futbolcu. Portekiz Milli Takımı'nda ve Benfica'da futbol oynadı. Portekiz Milli Takımı'nda iken 1966 yılının Dünya Kupası finallerinde gol kralı oldu.

Fangio, Juan Manuel (1911 -): Arjantinli yarışçı. Beş kez dünya şampiyonluğu kazandı.

Finney, Tom (1922-): İngiliz futbolcu. Gerek Preston takımının, gerekse İngiliz Milli Takımı'nın unutulmaz kanat oyuncularından biriydi. 76 maçta 30 gol atarak rekor kırdı.

Fraser, Dawn (1937-): Avustralyalı yüzücü. 1956, 1960 ve 1964 olimpiyatlarında altın madalya kazandı.

Fray, Charles Burgess (1872-1956): İngiliz spor adamı. Sussex, Hampshire ve İngiliz milli takımlarında kriket, İngiliz Milli Takımı'nda futbol oynadı. Aynı zamanda komple bir atlet idi.

Gehrig, Henry Louis (Lou) (1903-1941): Amerikalı beyzbolcu. New York Yankees takımının unutulmaz yıldızı (1923-1939). Kas erimesi nedeniyle hayatını kaybetti.

Gibson, Robert (Bob) (1935-): Amerikalı beyzbol oyuncusu. 1959 yılından itibaren St. Louis Cardinals takımının ası oldu.

Goolagong, Evonne (1951-):

West Indian Test'in başarılı kriket oyuncusu Leerie Constantine (1902-1971)

Avustralyalı tenisçi. 1971 yılında Wimbledon'da şampiyon oldu.

Grange, Harold Edward (Red) (1903-): Amerikalı profesyonel futbolcu. University of Illinois (1923-1925) ve Chicago Bears (1925-1935) takımlarında oynadı.

Hagen, Walter (1892-1969): Amerikalı golfçü. 1921, 1924 ve 1927'de PGA, 1922, 1924, 1928 ve 1929'da İngiliz açık şampiyonluğunu kazandı.

Henie, Sonja (1912-1969): Norveç doğumlu Amerikalı buz dansçısı.

şı. Daha sonra film yıldızı oldu. 1927-1936 arasında 10 kez şampiyon oldu. 1928, 1932 ve 1936 olimpiyatlarında, altın madalya kazandı. "Milliyonda Bir" (1936) ve "Güneş Vadisi Serenadı" (1941) adlı filmlerde oynadı.

Herrera, Helenio (1916-): Ünlü futbol adamı. İspanyol sahrasında doğdu. Arjantin vatandaşı oldu. En sonunda Fransız vatandaşlığına geçti. Katı disiplini ile tanınan bu ünlü antrenör, Fransa, İspanya, İtalya ve Portekiz'de çeşitli takımları çalıştırdı.

Hill, Graham (1929-1975): İngiliz yarışçı. Sporcu olmadan önce, otomobil teknisyeni idi. 1962'de (BRM) ve 1968'de (Lotus) dünya şampiyonu oldu. Bir uçak kazasında hayatını kaybetti.

Hobbs, Sir John Berry (Usta Jack) (1882-1963): İngiltere'nin gelmiş en büyük kricket oyuncusu.

Hogan, William Benjamin (1912-): Amerikalı golf oyuncusu. 1948, 1950, 1951 ve 1953'te ABD şampiyonu oldu. 1951 ve 1953'te golf ustaları turnuvasını kazandı. 1946 ve 1948'de PGA birinciliğini aldı.

Hudson, Donald (1913-): Amerikan futbolunun büyük isimlerinden biri. Alabama University (1932-1934) ve Green Bay Packers (1935-1945) takımlarında başarısını kanıtladı.

Iglói, Mihály (1908-): Macaristan doğumlu, Amerikalı atletizm antrenörü. Büyük başarı gösteren öğrencilerinden bazıları şunlardır: Istvan Rozsavolgyi, Laszlo Tabori, Sandor Iharos ve Jim Beatty.

James, Alex: İngiliz futbolcu. İskoçya'da doğdu. Preston ve Arsenal

takımlarında yıldızlaştı.

Johnson, Jack (1878-1946): Amerikalı ağır sıklet boksörü. Şampiyonluğu ele geçiren ilk zenci boksör oldu (1908-1915). Ağır sıklet boksörlerin gelmiş geçmiş en büyüklerinden biriydi.

Johnson, Walter Perry (1887-1946): Amerikalı beyzbolcu. 1907-1927 yılları arasında Washington Senators takımının yıldızıydı.

Jones, Bobby (1902-1971): Amerikalı golf oyuncusu. 1930 Grand Slam birincisi. 1923, 1926, 1929, 1930 ABD, 1927, 1930 İngiltere açık golf oyunları şampiyonu.

Killy, Jean-Claude (1943-): Fransız kayakçı. İniş, slalom ve büyük slalom dallarında 1968 Olimpiyatları şampiyonu. 1967 ve 1968 Dünya Kupası birincisi.

King, Billy Jean (1943-): Amerikalı tenisçi. 1967, 1971-1972, 1974 ABD Tek Erkekler Şampiyonu. 1966-1968, 1972-1973 ve 1975 Wimbledon birincisi.

Knievel, Evel (Robert Craig Knievel) (1938-): Amerikalı otomobil yarışçısı.

Kramer, Jack (1921-): Amerikalı tenisçi. 1946-1947 ABD tek erkekler birincisi. 1947 Wimbledon şampiyonu.

Landis, Kenesaw Mountain (1866-1944): Amerikalı yargıç ve spor adamı. 1920-1944 arasında Amerikan beyzbolunu yönetti.

Lauda, Niki (1949-): Avusturyalı otomobil yarışçısı. 1977 yılında Dünya Grands Prix'ini kazandı.

Laver, Rodney George (1938-): Avustralyalı tenis oyuncusu. Grand Slam'ın büyük yarışlarını hem amatör, hem de profesyonel olarak iki

kez kazanabilen (1962, 1969) tek erkek sporcudur.

Law, Denis (1940-): İngiliz futbolcu. Huddersfield Town, Manchester City, Turin, Manchester United ve İskoç Millî takımlarında top koşturdu.

Lenglen, Suzanne (1899-1938): Fransız tenisçi. 1919-1928 arasında yenilmez isim. 1926'da profesyonel oldu ve tek bayanlarda 6 kez Wimbledon şampiyonluğunu kazandı.

Lombardi, Vincent (1913-1970): Amerikan futbolcu, oyuncu ve antrenör.

Longden, Johnny (1907-): İngiliz jokey. 6 bin 32 yarış kazanarak, 5 bin barajını aşan ilk jokey oldu.

Lonsdale, Hugh Cecil Lowther (1857-1944): İngiliz sporcu. Avcılık, yarış, yat yarışı ve boksla ilgilendi. Şampiyon boksörlere verilmek üzere, 1909 yılında Lonsdale Ödülü'nü kurdu.

Louis, Joe (Joseph Louis Barrow) (1914-1981): "Kahverengi Bomba" lakabıyla ünlü, Amerikalı ağır sıklet boksörü. 1937 yılında ele geçirdiği Dünya Ağır Sıklet Boks Şampiyonluğu'nu tam 25 unvan maçında korudu. 1949 yılında hiç yenilgi tatmamış olarak boksu bıraktı. 1951 yılında, yeniden ringlere dönmek için yaptığı barışsız bir denemede, Rocky Marciano'nun sert yumruklarıyla nakavt oldu.

Lunn, Sir Arnold (1888-1974): İngiliz kayakçılığının ve dağcılığının ünlü isimlerinden biri. Dünya kayak şampiyonalarının ilkini organize etti. 1953 yılında, "Kayakçılığın Tarihi" adlı kitabını yayınladı.

McBride, Willie John (1940-): İrlandalı rugby oyuncusu. 1974 yılın-

da, kaptanlığını yaptığı British Lions takımına, Güney Afrika'da şampiyonluk kazandırdı.

McEnroe, John P. (1959-): Amerikalı tenisçi. 1979'dan sonra çeşitli kez ABD ve Wimbledon şampiyonlukları kazandı. Rakiplerini ters gelen bir oyun stili vardır.

McGraw, John Joseph (1873-1934): Amerikalı beyzbol oyuncusu, menajeri. 1902-1932 yılları arasında New York Giants takımının menajerliğini yaptı.

Mack, Connie (1862-1956): Amerikalı beyzbol oyuncusu, menajeri ve takım sahibi. Philadelphia A's takımının 1901-1950 yılları arasında hem sahipliğini, hem de menajerliğini yaptı.

Manolete (Manuel Rodrigues Sanchez) (1917-1947): İspanya'nın ünlü matadoru ve manoletina denilen hareketli ilk yapan boğa güreşçisi. Bir güreş sırasında, Linares'te, boğanın boynuz darbeleri sonucu can verdi.

Marciano, Rocky (1923-1969): Amerikalı ağır sıklet boksör. 1952 yılında dünya şampiyonluğu unvanını ele geçirdi. 49 karşılaşma yaptıktan sonra, 1956 yılında, yenilmez olarak boksu bıraktı. Bir uçak kazasında hayatını kaybetti.

Mathewson, Christopher (1880-1925): Amerikalı beyzbol oyuncusu. New York Giants takımında, tam 17 sezon beyzbol oynadıktan sonra, 1916 yılında Cincinnati Reds'e geçti.

Matthews, Sir Stanley (1915-): İngiliz futbol adamı. Stoke City, Blackpool ve İngiltere millî takımlarında futbol oynadı. Eşil az görülmuş bir saçağıkti. Dripling sihirbazı ve

*Fransız Suzanne
Lengmen (yanda).
İrlandalı rugby
oyuncusu John
McBride (altta).*

*Stanley
Matthews.*

usta bir çalımıcı olarak futbolseverlerin gönlünde taht kurdu. Kusursuz bir top kontrolü vardı.

Mays, Willie Howard (1931-): Amerikalı beyzbol oyuncusu. San Francisco Giants ve New York Mets takımlarında oynadı.

Moody, Helen Newington Wills (1905-): Amerikalı tenis oyuncusu. 1922-1938 döneminde bu spora imzasını attı. Belli başlı şampiyonluklardan 19 tanesini kazanarak, başarılı bayan tenisçiler arasına girdi.

Moore, Robert Frederick (Bobby) (1941-): İngiliz futbolcu. West Ham United ve İngiltere Milli takımlarında futbol oynadı. 1966 Dünya Kupası'nda, kaptanlığını yaptığı İngiliz Milli Takımı'nı şampiyonluğa götürdü. Milli futbolcu olarak 108 gol attı.

Moss, Stirling (1929-): İngiliz yarışçı. 16 kez grands prix kazanmasına rağmen, dünya şampiyonu olmadı. 1962 yılında bir yarış sırasında Goodwood'da geçirdiği bir kazada, ölümün eşiğinden döndü ve sporu bıraktı.

Nagurski, Bronislaw (Bronko) (1908-): Amerikan futbolunun Kanadalı yıldızı. Chicago Bears takımında oynadı.

Naismith, Dr. James A. (1861-1939): Kanada doğumlu, Amerikalı beden eğiticisi. 1891 yılında, basketbol oyununu geliştirdi.

Namath, Joe Willie (1943-): Amerikalı profesyonel futbolcu. Alabama Üniversitesi'nde (1964), New York Jets (1965-1977) ve Los Angeles Rams (1977-1981) takımlarında oynadı.

Nastase, Ilie (1946-): Romanya'lı tenis yıldızı. 1972 yılında, ABD'de tek erkekler şampiyonu oldu.

Navratilova, Martina (1956-): Çekoslovakya doğumlu, Amerikalı tenisçi. 1978 ve 1979'da, Wimbledon şampiyonu oldu. 1983 ve 1984'te, Fransa şampiyonluğu ile Grand Slam'i kazandı.

Nicklaus, Jack William (1940-): Amerikalı golf oyuncusu. Bu sporun bütün zamanlar içindeki en büyük ustası olarak kabul edilir. 1959 ve 1961'de ABD amatörler birinciliğini, 1962, 1966, 1970 ve 1972'de ustalar şampiyonluğunu kazandı. Tarihteki tüm golf oyuncuları arasında en çok unvana sahip olanıdır.

Nurmi, Paavo Johannes (1897-1973): Finli atlet. Uzun mesafe koşularında son derece başarılı oldu. 1920 ve 1928 olimpiyatlarında 9 al-

tın, 3 gümüş madalya kazandı.

Novulari, Tazio (1892-1953): İtalyan yarışçı. Bütün zamanların en büyük yarışçısı olarak Stirling Moss, Juan Fangio ve Jim Clark ile birlikte adı geçer.

Ovett, Steven Michael James (1955-): İngiliz atlet. 1980 Olimpiyatları'nda 800 metre birincisi oldu. 1984 Olimpiyatları'nda ise başarısını yineleyemedi. 1983 yılında 1500 metrede, 3.30.77 ile dünya rekoru kırdı.

Owens, Jesse (1913-1980): Amerikalı atlet. Beş dalda dünya rekoru kırdı. 100 yarda, uzun atlama, 200 metre ve 200 metre engelli rekorlarını aynı gün içinde (25 Mayıs 1935), bir öğleden sonraya sığdırdı. 1936 Olimpiyatları'nda, Berlin'de zenci bir atlet olarak kazandığı dört altın madalya ile dönemin Nazi yönetimini utandırdı.

Palmer, Arnold (1929-): Amerikalı golf ustası. 1958, 1960, 1962 ve 1964 uluslararası şampiyonlukları kazandı.

Pele, Edson Arantes do Nascimento (1940-): Brezilyalı futbolcu. Gelmiş geçmiş en büyük futbol yıldızı olarak kabul edilir. 1958 ve 1970 Dünya kupalarında, Brezilya Millî Takımı'nda oynadıktan sonra, 1957-1977 arasında Cosmos'da top koşturdu.

Perry, Frederick John (Fred) (1909-): İngiliz tenisçi ve masa tenişiçi. dünyada, bu iki dalda birden şampiyon olabilmiş tek sporcu. 1929'da Dünya Masa Tenisi Şampiyonu oldu. 1934-1936 arasında, Wimbledon'da üç kez tek erkekler birinciliğini kazandı.

Piggott, Lester (1935-): İngiliz jockey. Otoriteler tarafından bütün zamanların en iyi ismi olarak kabul edilir. Sekizli Derby olmak üzere, 25 klasik yarışı kazandı.

Player, Garry (1935-): Güney Afrikalı golf oyuncusu. 1959-1972 arasında ABD ve İngiltere'de çeşitli şampiyonluklar kazandı. 1961'de usta-alar ustası oldu.

Puskas, Ferenc (1927-): Macar futbolcu. Kispest, Honved, Real Madrid ve Macaristan Millî takımlarının ünlü yıldızı. 1960 yılında dünya şampiyonluğunu kazanan Real Madrid'in başarısında büyük pay sahibi. Futbolu bıraktıktan sonra antrenörlük yaptı.

Ramsey, Sir Alfred E. (Alf.) (1920-): İngiliz futbolcu. Southampton, Tottenham Hotspur ve İngiltere Millî takımlarında futbol oynadı. Menajer olarak dehasını 1966 yılında, İngiliz Millî Takımı'na Dünya Kupası'nı kazandırarak kanıtladı.

Richards, Sir Gordon (1904-): İngiliz jockey. 1925-1953 arasında, İngiltere'de 26 kez şampiyonluk kazandı. 269'u 1947 yılında olmak üzere, 4 bin 870 yarışta birinci geldi. 14 klasik yarışta birinciliği kazanan atın üzerinde o vardı.

Rimet, Jules (1873-1956): Fransız futbol adamı. 1919-1949 arasında Fransa Futbol Federasyonu, 1921-1956 arasında da FİBA Başkanlığı yaptı. Halen dünya kupaları, onun adına düzenlenir.

Robinson, Frank (1935-): Amerikalı beyzbol oyuncusu ve menajeri. Cincinnati Reds (1956-1965) ve Baltimore Orioles (1966-1979) takımla-

rının başarılarına imzasını attı. Önemli bir lig takımına (Cleveland Indians) girmeyi başaran ilk zenci beyzbolcu oldu.

Robinson, Jack Roosevelt (1919-1972): Amerikalı beyzbol yıldızı. 1947-1956 arasında Brooklyn Dodgers takımının başarılı isimlerinden biri olarak dikkati çekti.

Robinson "Sugar" Ray (1920-): Amerikalı boksör. 1946-1951 arasında ABD Tüy Sıklet Şampiyonluğu'nu kazandıktan sonra, 1951 yılında orta sıklette dövüşmeye başladı. 1960 yılına değin bu kategoride beş kez şampiyon oldu. Pek çok kişi tarafından, son 40 yılın en iyi boksörü olarak kabul edilir.

Rockne, Knute K. (1888-1931): Amerikan futbol yıldızı. 1918-1931 arasında Notre Dame takımında oyunculuk ve antrenörlük yaptı. Bu takım, o dönemde ABD liginin en güçlü ekiplerinden biriydi.

Rono, Henry (1952-): Kenyalı atlet. 1978 yılında, 3 bin, 5 bin ve 10 bin metre ile 3 bin metre engelli yarışlarının birincisi oldu. Bunlardan üçünde dünya rekoru kırdı.

Rous, Sir Stanley (1895-): İngiliz futbol adamı. Ülkesinin en başarılı hakemlerinden biriydi. 1961-1974 yılları arasında FİFA Başkanlığı yaptı. 1934-1961 arasında İngiliz Futbol Federasyonu'nu yönetti.

Rozelle, Alvin Ray (1926-): Amerikan futbolunun önde gelen isimlerinden biri. 1957-1960 arasında Los Angeles Rams takımını yönetti. 1960'tan itibaren Ulusal Futbol Ligi Başkanlığı'na getirildi.

Schmelling, Max (1905-): Alman

*Amerikalı yüzücü
Mark Spitz, 1972
olimpiyatlarında
yedi altın madalya
kazandı.*

ağır sıklet boksör. 1930-1932 arasında dünya şampiyonu idi. 1936 yılında, Joe Louis'i nakavtla yendi. 1938 yılında ise, Joe Louis, onu nakavt etti.

Shoemaker, Willie (1931-): Amerikalı binici. Üç kez ulusal şampiyonluğu kazandı, 8 bin aşkın yarış birincilikle bitirdi.

Spitz, Mark Andrew (1950-): Amerikalı yüzücü. 1972 Olimpiyatları'nda yedi, 1980 Olimpiyatları'nda iki altın madalya kazandı.

Stegg, Amos Alonzo (1862-1965): 1892-1932 arasında 41 yıl süreyle Chicago Üniversitesi'nin futbol takımının çalıştırıcılığını yaptı. Beş sezon hiç yenilgi almadan şampiyonluk gördü.

Stewart, John Young (1939-): İskoçyalı yarışçı. 1973 yılında sporu bırakıncaya değin, üç dünya şampiyonluğu ve 27 grands prix kazandı.

Surtes, John: İngiliz yarışçı. Hem motosiklet, hem de araba dalında dünya şampiyonluğu kazanan tek isimdir.

Thorpe, Jim (1888-1953): Amerikalı atlet. Bütün zamanların en komple sporcusu. 1912 Olimpiyatları'nda pentatlon ve dekatlon birincisi oldu. Ancak madalyalarını almadı. Yarı kızılderli olan Thorpe, Amerikan futbolu ve beyzbolde de son derece başarılı oldu.

Tilden, William Tatem (Big Bill) (1893-1953): Amerikalı tenisçi. 1920'li yıllarda, erkekler arası karşılaşmalarda parladı. 1950 yılında, "Yırmıncı yüzyılın ilk yarısının büyük tenisçisi" seçildi.

Tunney, Gene (1898-1978): Amerikalı ağır sıklet boksör. 1926-1928 arası dünya şampiyonuydu. Jack Dempsey'i iki kez yendi.

Wade, Virginia (1945-): İngiliz te-

*Virginia Wade,
1977 yılında
Wimbledon Tenis
Turnuvası birincisi
oldu.*

nışçı. 1977 yılında, Wimbledon birincisi.

Wagner, John Peter (1874-1955): Amerikalı beyzbolcu. 1900-1917 arasında Pittsburgh Pirates takımında çok büyük başarı gösterdi.

Warner, Glenn Scorey (1871-1954): Amerikan futbolunun başarılı oyuncusu ve antrenörü.

Weismuller, Peter John (Johnny) (1903-1984): Amerikalı yüzücü ve film yıldızı. 19 filmde Tarzan rolü oynayarak büyük ün kazandı. Yirminci yüzyılın ilk yarısının en büyük yüzücüsü seçildi.

Wilkinson, Charles B. (Bud)

(1916-): Amerikalı futbol çalıştırıcısı. 1947-1963 arasında antrenörlüğünü yaptığı Oklahoma Üniversitesi takımı 145 maç kazandı.

Zaharias, Babe (Mildred Ella Didrikson) (1914-1956): Amerikalı bayan atlet. Komple bir sporcu idi. 1932 Olimpiyatları'nda cirit atma ve 80 metre engelli dallarında altın madalya kazandı. 1948, 1950 ve 1954'te ABD'de golf şampiyonlukları kazandı.

Zapotek, Emil (1922-): Çekoslovak atlet. 18 kez dünya rekoru kırdı. 1952 yılında 5 bin ve 10 bin metre ile maraton da dahil, dört dalda madalya aldı.

Din ve Felsefe

Austin, John Langshaw (1911-1960): İngiliz filozof. Düşünce dilinin anlaşılmasında açıklığın önemini vurguladı.

Barth, Karl (1886-1968): İsviçreli Calvinist din bilimci. Dinsel gerçeğin ruhsal kaynağının Tanrı'nın Hz. İsa tarafından aktarılmış sözleri olduğuna inandı.

Benedict XV (Giacomo della Chisea) (1854-1922): İtalyan asıllı Papa (1914-1922). Birinci Dünya Savaşı'nı, görüşmeler yoluyla engelleme çabaları sonuçsuz kaldı. Ancak savaş tutsaklarının yuvalarına dönebilmelerinde büyük katkısı oldu.

Bergson, Henri (1859-1941): Fransız filozof. Evrimin, fizik kurallarından kaynaklanmadığını, yaşam gücünden geldiğini savundu.

Besant, Annie (1847-1933): İngiliz teosofisti ve sosyalist propagandacı. Hindistan'daki milliyetçilik hareketlerine büyük etkisi oldu.

Bonhoeffer, Dietrich (1906-1945): Alman, Protestan dinbilimci. Nazi öğretisine karşı çıktığı için Buchenwald toplama kampında öldürüldü.

Buber, Martin (1878-1965): Yahudi filozof. Dinsel inancın, Tanrı ile insan arasındaki diyalogdan oluştuğunu savundu.

Buchman, Frank Nathaniel David (1878-1970): Amerikalı filozof. Almanya'da doğdu. Mantıksal pozitivizmi geliştirdi.

Croce, Benedetto (1866-1952): İtalyan filozof ve tarihçi. Onun için tek gerçek, özellikle estetikte görülen zihin ya da ruhtu.

Dewey, John (1859-1952): Amerikalı filozof. Pragmatizmin ateşli savunucusu. Felsefeyi, pratik sorunlarla ilgili bir bilim olarak gördü ve "gerçek, işe yarayandır" tezini savundu.

Eddy, Mary Morse (1821-1910): Amerikalı dinsel lider. Christian Science (Hristiyan Bilimi) hareketinin öncüsü.

Frazer, Sir James George (1854-1941): İngiliz antropoloji bilgini. Tüm dünyadaki ruhani inançlar konusunda otoriteydi.

Frege (Friedrich Ludwig) **Gottlob** (1848-1925): Amerikalı matematikçi ve filozof. Çağdaş matematiksel mantığın kurucusu.

Graham, Billy (1918-): Amerikalı evangelist. Dünyanın çeşitli yerlerinde başlattığı dinsel kampanyalarda, büyük ölçüde başarılı oldu.

Heidegger, Martin (1889-1976): Alman filozof. Varoluşçuluğun önde gelen ismi. 1962 yılında Sein und Zeit adlı yapıtı yayınlandı.

Huddleston, Trevor (1913-): İngiliz misyoner. Afrika'da görev yaptı. Güney Afrika'daki apatheid politikasına karşı savaşım verdi.

Husserl, Edmund Gustav Albrecht (1859-1938): Avusturyalı filozof. Moravya'da doğdu. Fenomenoloji sistemini geliştirdi.

John Paul I (Luciano Albino) (1912-1978): İtalyan asıllı Papa. 1978 yılında Papa seçildikten 34 gün sonra aniden öldü.

John Paul II (Karol Wojtyła) (1920-): 1978 yılında Papa seçildi. Krakow'da doğdu. İlk Polonyalı Pa-

pa. 450 yıldan bu yana, ilk kez İtalyan olmayan biri Vatikan'ın başına geçti.

John XXIII (Angelo Guiseppe Roncalli) (1881-1963): İtalyan doğumlu Papa. Bir köylünün oğluydu. Sadeliği ve cömertliği ile hayranlık topladı.

Kautsky, Karl (1854-1938): Alman sosyalist. Marx ve Engels'in çalışma arkadaşı. Lenin'in, proleterya diktatörlüğü görüşüne ters düştü.

Keller, Helen Adams (1880-1968): Amerikalı yazar ve bilgin. 19 aylıkken kör ve sağır oldu. Bu dezavantajlarına karşın, büyük bir başarı gösterdi ve kendi durumundaki birçok kişi için ilham kaynağı oldu.

King, Martin Luther (1929-1968): Amerikalı zenci rahip ve insan hakları savunucusu. Şiddetin her türlüüne karşı çıktı. Memphis kentinde bir cinayete kurban gitti.

Laski, Harold Joseph (1893-1950): İngiliz sosyalist entelektüel. İngiliz İşçi Partisi içinde birçok kişiyi etkiledi.

Maritain, Jacques (1882-1973): Fransız filozof. St. Thomas Aquinas'ın görüşlerini savundu.

Merleau-Ponty, Maurice (1908-1961): Marksist filozof. Fenomenolojinin ateşli savunucularından biriydi.

Mindszenty, Jozsef (1892-1975): Macar, Katolik rahip. Hem faşizmi, hem de komünizmi reddetti. ABD'nin Budapeşte Büyükelçiliği'ne sığındıktan sonra 15 yıl o binada yaşamak zorunda kaldı.

Montessori, Maria (1870-1952): İtalyan eğitimci. Onun öğretileri, birçok ülkenin eğitim sistemine örnek

oldu. Çocuklar için, olabildiğince az kısıtlanma içerisinde, yaşayarak öğrenme yönteminin başarılı olacağını savundu.

Moore, George Edward (1873-1958): İngiliz filozof ve eğitimci. Çalışmaları genellikle ahlak konusunda oldu.

McLuhan, Herbert Marshall (1911-1981): Kanadalı araştırmacı. Basının işlevi ve etkisi konusunda çalışmalar yaptı.

Neill, Alexander Sutherland (1883-1973): İngiliz eğitimci. Serbestlik yanlısı görüşlerini, İngiltere'nin Suffolk kentinde açtığı okulda uyguladı.

Parsons, Talcott (1902-1979): Amerikalı sosyolog. Toplumların sınıflandırılmasını formüle etti.

Paul VI (Giovanni Batista Montini) (1897-1978): İtalyan doğumlu Papa (1963-1978). 1964 yılında, Birleşmiş Milletler'i kutsadı.

Pius X (Guiseppe Melchiorre Sarto) (1835-1914): İtalya doğumlu Papa (1903-1914). 1954 yılında aziz ilan edildi.

Pius XI (Achille Ratti) (1857-1939): İtalyan doğumlu Papa (1922-1939). Onun papalık döneminde İtalya, Vatikan'ın bağımsızlığını tanıdı.

Pius XII (Eugenio Pacelli) (1876-1958): İtalya doğumlu Papa (1939-1958). Nazileri kınadığı ve onlara karşı çıkmadığı için eleştirildi.

Popper, Sir Karl (1902-): İngiliz filozof. Avusturya'da doğdu. Bilimsel ve sosyal gelişmeyle ilgili çalışmalar yaptı.

*İtalyan eğitimcisi
Maria Montessori,
bir okula yaptığı
ziyarete.*

Russell, Bertrand Arthur William (1872-1970): İngiliz filozof ve matematikçi. Principia Mathematica (1910-1913) adlı yapıtında, matematiksel gerçeklerin, temel mantıksal gerçeklerden türetilbileceğini kanıtlamaya çalıştı.

Skinner, Burrhus Frederic (1904-): Amerikalı psikolog. Davranışçı akımı benimsedi. Davranışların bilinçsizliğine inanan görüşe sahiptir.

Sorel, Georges (1847-1936): Fransız sendikacı ve filozof. Şiddet yoluyla devrime inandı. Dreyfus'un savunucularındandır.

Spengler, Oswald (1880-1922): Alman filozof. "Uygarlıklar da insanlar gibi büyürler, gelişirler ve yok olurlar" görüşü ile ünlendi. "Batı'nın Çöküşü" (1926-1928) adlı yapıtı çok büyük ilgi gördü.

Tarski, Alfred (1902-): Polonyalı matematik ve mantık bilgini. Meta-matematik adı verilen ve teorileri a-

raştıran sistemin mucidi.

Tillich, Paul Johannes (1886-1965): Amerikalı filozof ve dinbilimci. Prusya'da doğdu. "Sistematik Teoloji" (1951-1963) adlı yapıtında, geleneksel Hristiyanlığı, modern kültürle kaynaştırmaya ve bir senteze ulaşılmaya çalıştı.

Washington, Booker Tallaferro (1856-1915): Amerikalı zenci eğitimci ve sosyal reformist. 1881 yılında, beyaz derili olmayan Amerikalılar için Tuskegee Enstitüsü'nü kurdu.

Weber, Max (1864-1920): Alman sosyolog. Sosyal grupların tasniflendirilmesi konusunda çok sayıda yapıt üreten bir yazardı. "Protestan Ahlak ve Kapitalizmin Ruhu" (1920) yapıtlarının en ünlüsüdür.

Wittgenstein, Ludwig Josef Johann (1889-1951): İngiliz filozof. Avusturya'da doğdu. Dil teorisiyle yakından ilgilendi. "Tractatus Logico-Philosophicus" (1921) en ünlü yapıtıdır.

İş Dünyası

İŞ DÜNYASININ ÖNEMLİ İSİMLERİ

Angell, Giovanni (1866-1945): İtalyan otomobil üreticisi. 1899 yılında FIAT (Fabbrica Italiana Automobili Torino) kuruluşlarını kurdu.

Arden, Elizabeth (Florance Nightingale Graham) (1844-1966): Amerikalı iş kadını. Güzellik salonları ve parfümeri konusunda büyük başarı kazandı.

Atlas, Charles (Angelo Siciliano) (1894-1972): Amerikalı vücut geliştirme uzmanı. Kasların gelişimine ilişkin bir yöntem buldu ve yöntemi, mektupla öğretim yoluyla sattı. "Dünyanın En Mükemmel Biçimde Gelişmiş Erkeği" seçildi.

Austin, Herbert (1866-1941): İngiliz otomobil üreticisi Austin Motor Company'yi 1905 yılında, küçük otomobiller üretmek üzere kurdu.

Avedon, Richard (1923-): Amerikalı fotoğrafçı. Harper's Bazaar ve Vogue için yaptığı çalışmalarla ünlendi.

Balenciaga, Cristobal (1895-1972): İngiliz modacı. Özellikle seçkin balo giysileri çok tutuldu. İspanya ve Fransa'da aranan imza oldu.

Balmain, Pierre Alexandre (1914-1982): Fransız modacı. Christian Dior ve Cristobal Balenciaga ile birlikte, 1940'ların sonlarında "Yeni Görünüm"ü ortaya attı.

Bartholomew, Guy (1885-1962): 1904 yılında girdiği Daily Mirror ga-

zetesinin gelişiminde hayli büyük payı olan İngiliz gazeteci.

Beaverbrook, William Maxwell Aitken (1879-1964): Kanada doğumlu, İngiliz gazete sahibi. Gazetelerini, özellikle de The Daily Express'i, politik kampanyalar için kullandı.

Benton, William (1900-1973): Amerikalı işadamı ve yayıncı. Encyclopaedia Britannica'nın sahibi. Benton and Bowles adlı dev reklamcılık firmasının kurucu ortağı.

Birdseye, Clarence (1886-1956): Amerikalı işadamı. Besin maddelerini dondurarak satma yöntemini geliştirdi.

Boot, Jesse (1850-1931): İngiliz eczacı. İngiltere'de bir eczane zinciri açtı.

Burton, Sir Montague Maurice (1885-1955): Konfeksiyoncu. Yahudi bir ailenin oğlu olarak Litvanya'da doğdu. 1900 yılında İngiltere'ye geldi. Yüzlerce dükkânın sahibi oldu ve işkolunda çalışma koşullarını düzeltti.

Butlin, Sir Billy (1899-1980): Güney/Afrikadoğumlu İngiliztatlı köyü işletmecisi. İlk tatil sitesini, 1936 yılında Lincolnshire'da, Skegness yöresinde açtı.

Chambers, Sir Paul (1904-): İngiliz sanayici. Önce Imperial Chemical Industries'in, sonra da Royal Insurance'ın başına geçti.

Christianson, Arthur (1904-1963): İngiliz gazeteci. Daily Express'i, ül-

kesinin en çok satan gazetesi durumuna getirdi.

Chrysler, Walter Percy (1875-1940): Amerikalı otomobil yapımcısı. İşkolunda Buick, Willys, Maxwell gibi birçok büyük firmanın sahibiydi. Sonra 1925 yılında bunları birleştirdi ve Chrysler Corporation'ı kurdu.

Cohen, Sir John Edward (1898-): İngiliz işadamaı. Tesco marketler zincirinin başkanı.

Cudlipp, Hugh (1913-): İngiliz gazeteci ve yayıncı.

Dassault, Marcel (1892-): Fransız uçak üreticisi, mühendis, gazeteci, yayıncı. Mirage jetlerini üretti.

De Havilland, Sir Geoffrey (1882-1965): İngiliz havacılık mühendisi. Uçak tasarımının öncü isimlerinden biri. Kendi firmasını kurduktan sonra, ilkin Önlü Moth uçaklarını üretti. Daha sonra Mosquito, Vampire ve Comet uçaklarını yaptı.

Dior, Christian Ernest (1905-1957): Fransız moda uzmanı. İkinci Dünya Savaşı'nın ardından Pierre Balmain ve Cristobal Balenciaga ile birlikte yeni bir akım başlattı.

Doubleday, Frank Nelson (1862-1934): Amerikalı yayıncı. 1897 yılında dünyanın en büyük kitap yayınevi olan Doubleday and Co. Inc'i kurdu.

Escoffier, Georges-Auguste (1846-1935): Fransız şef. Önce Monte Carlo'daki Grand Hotel'in, daha sonra Londra'daki Savoy, Carlton ve Ritz otellerinin mutfaklarını yönetti.

Ferguson, Harry George (1884-1960): İngiliz mühendis. İrlanda'da doğdu. 1909 yılında tasarımını ve

üretimini kendisinin gerçekleştirdiği bir uçakla, İrlanda üzerinde uçtu. 1935 yılında Ferguson marka traktörlerin çizimini tamamlayıp, üretimini başlattı.

Ferrari, Enzo (1898-): İtalyan motor üreticisi. Kendi adını taşıyan yarış otomobilleri ile ünlendi.

Firestone, Harvey Samuel (1868-1938): Amerikalı lastik üreticisi. 1900 yılında, kendi adını taşıyan motorlu araç lastikleri üretim firmasını kurdu.

Flick, Friedrich (1884-1972): Alman sanayici. Kereste tüccarlığı ve çiftçilik yapan bir babanın oğlu. Nuremberg'de savaş suçlusu olarak mahkûm oldu. Daha sonra Almanya'nın en zengin insanlarından biri haline geldi.

Fokker, Anthony Herman Gerard (1890-1939): Amerikalı uçak tasarımcısı ve üreticisi. Hollandalı bir aileden Java'da doğdu. Almanya'da uçak fabrikaları kurdu, 1. Dünya Savaşı sırasında savaş uçakları üretti.

Ford, Henry (1863-1947): Amerikalı otomobil üreticisi. Toplu üretimin babası. 1903 yılında Önlü Model T'yi piyasaya sundu. 1919 yılında, 500 dolardan satılan arabaları üretti.

Friedman, Milton: ABD'li ekonomist. Monetarist politikanın savunucusu. Chicago Üniversitesi'nde profesör.

Galbraith, John Kenneth (1908-): Kanada doğumlu ABD'li ekonomist. 1949 yılında Harvard'da profesör oldu. 1961 yılında ABD'nin Hindistan Büyükelçiliği'ne atandı.

Gallup, George Horace (1901-): Amerikalı istatistikçi ve araştırma-

*Paul Getty
(1892-1976), bir
zamanlar, dünyanın
en varıl insanı
olarak kabul
ediliyordu.*

ci. 1935 yılında ünlü Gallup Enstitüsü'nü kurdu.

Getty, Jean Paul (1892-1976): Amerikalı petrol kralı. Babası George Franklin Getty ile birlikte, Getty Oil Co. adlı petrol şirketini kurdu. Öldüğünde bıraktığı miras 1 milyar dolardı.

Gillette, King Camp (1855-1932): Amerikalı mucit ve üretici. 1900 yılı

ında jiletli buldu ve üretimini başlattı.

Gluckstein, Montague (1854-1922): İngiliz işadamlı. Salmon and Gluckstein adlı tütün şirketinin ortağı. Akrabası Joseph Lyons ile birlikte kurduğu Lyons çayhaneleri zinciri de bir başka önemli kuruluşudur.

Halcy, Sir William (1901-): İngi-

liz gazeteci. Santral memuru olarak girdiği The Times gazetesinde, editörlüğe kadar yükseldi. Daha sonra BBC'nin Genel Müdürü oldu.

Hearst, William Randolph (1863-1951): Amerikalı gazeteci ve yayımcı. ABD'nin en büyük gazeteler zincirinin sahibi. Sahibi olduğu basın kuruluşlarında, sansasyonel gazetecilik yapmasıyla bilinir.

Heinz, Henry John (1844-1919): Amerikalı gıda üreticisi. H.J. Heinz adlı dev firmasının temelini 1876 yılında attı.

Hilton, Conrad Nicholson (1887-1979): Amerikalı otel kralı. Hilton oteller zincirinin ilkinin 1918 yılında açtı. Öldüğünde, hepsi de beş yıldızlık 125 otelin sahibiydi.

Honda, Soichiro (1906-): Japon motorlu araçlar üreticisi. İkinci Dünya Savaşı'nın ardından dünyanın en büyük motosiklet firmasını kurdu. Sonraki yıllarda, dünyanın önde gelen otomobil üreticilerinden biri oldu.

Hoover, William Henry (1849-1932): Amerikalı sanayici. Elektrikli süpürge'nin patentini aldı ve 1908 yılında kendi firmasını kurarak Öretime geçti.

Issigonis, Sir Alec Arnold Constantine (1905-): İngiliz otomobil yapımcısı. Türkiye'de doğdu. 1959 yılında İngiltere'nin en çok tutulan markası olan Mini'yi gerçekleştirdi. Daha önce de 1948 yılında Morris Minor'un tasarımını yapmıştı.

Iwasaki, Koyota (1879-1945): Japon sanayici. Sahibi olduğu Mitsubishi firması, 1870'li yıllarda dedesi Yataro Iwasaki tarafından kuruldu. Cambridge Üniversitesi'ni bitir-

di. Gemicilik, otomobilcilik, uçak ve kimyasal maddeler üretimi ve elektrikli eşyalar yapımı amacıyla kurulan şirket, 2. Dünya Savaşı'nın ardından kimi faaliyetlerini durdurdu.

Johnson, Howard Deering (1898-1972): Amerikalı lokantacı. 28 ayrı çeşnide yaptığı dondurmaları ile ünlendi. Howard Johnson lokantacılık zincirinin bini aşkın şubesi vardır.

Kearton, Sir Christopher Frank (1911-): İngiliz sanayici. Önce Courtaulds'un sonra da National Oil Corporation'ın başına geçti.

Kellogg, Will Keith (1860-1951): Amerikalı besin üreticisi. 1906 yılında kurduğu firması, ilk olarak bir doktor olan kardeşi John Harvey Kellogg (1852-1943) ile yaptığı sayısız deneyden sonra, patlamış mısır satışına başladı.

Keynes, John Maynard (1883-1946): İngiliz ekonomist. Yakın zamanların en etkili bilim adamı. İşsizliğin önünün alınabilmesi için ekonomiye devlet müdahalesine ilişkin fikirleri büyük rağbet gördü.

Krupp, Alfred Alwin Felix (1907-1967): Alman silah yapımcısı. Krupps firmasının kurucusunun torunu. Nuremberg'de, savaş suçlusu olarak 12 yıl hapse mahkûm oldu. Şirket, halen tüketim malları üretiyor.

Lane, Sir Allen (1902-1970): İngiliz yayıncı. Penguin Yayınevi'nin kurucusu.

Lever, William Hesketh (1851-1925): İngiliz sabun üreticisi. Lancashire'da bakkal olarak ticarete atıldı. Kurduğu şirketler giderek büyüdü ve zaman içerisinde, Unilever imparatorluğunu oluşturdu.

Lippmann, Walter (1899-1974): Amerikalı yazar ve editör. Politika ağırlıklı köşe yazılarıyla ünlendi. "Soğuk savaş" tabirini buldu.

Lipton, Sir Thomas Johnstone (1850-1931): İngiliz tüccar. İrlandalı bir allenin çocuğu olarak Glasgow'da dünyaya geldi. Bir mağazalar zincirinin kurucusudur. Aynı zamanda ünlü bir yatçı olarak bilinir.

Loewy, Raymond (1893-): Fransa doğumlu, Amerikalı sanayi mühendisi. Seri imalat konusundaki düşünceleri, lokomotiften jilete değin çok geniş bir alanda sanayi etkiledi.

Lorant, Stefan (1901-): Macar asıllı Amerikalı yazar. Berlin'de, Müncher Illustrierte'nin editörlüğünü yaptı. İngiltere'de, Weekly Illustrated, Lilliput ve Picture Post dergilerini kurdu.

Luce, Henry Robinson (1898-1967): Amerikalı gazeteci ve yayıncı. Time ve Life dergilerinin kurucusu.

Marks, Simon (1888-1964): İşadamı. Polonya'da İngiltere'ye göç ederek Marks and Spencer adlı küçük firmayı kuran Yahudi'nin oğlu. Simon Marks, kayınbiraderi Lord Sieff ile birlikte, bu küçük firmayı, dev bir mağazalar zincirine dönüştürmeyi başardı.

Mattel, Enrico (1906-1962): İtalyan işadamı. Azienda Nazionale Italiana Petroli adlı petrol kuruluşunun başkanı. Özel uçağının düşmesi sonucu öldü.

Moores, Sir John (1896-): İngiliz işadamı. 1923 yılında Littlewoods Özel Spor-Toto Şirketi'ni kurdu. Firmanın halen çok sayıda şubesi ol-

duğu gibi, mektupla katılım da kabul edilmekte.

Murrow, Edward Roscoe (1908-1965): Amerikalı gazeteci ve yayıncı. İkinci Dünya Savaşı sırasında, Londra'dan dikkate değer radyo yayınları yaptı. Daha sonra, ABD Enformasyon Ajansı'nın başına geçti.

Niarchos, Stavros Spyros (1909-): Yunanlı gemicilik kralı. Süper tankerlerden oluşan filosu, benzerleri arasında dünyanın en büyüğüdür. Ünlü armatör, Aristotile Onassis'in kayınbiraderidir.

Norman, Montagu Collet: İngiliz bankacı. 1920-1944 arasında Bank of England'ın Genel Müdürlüğünü yaptı.

Northcliffe, Alfred Charles William Harmsworth (1865-1922): İngiliz basın imparatoru. Popüler gazeteciliğin öncü isimlerinden biri. Dublin'de doğdu. Kurduğu çok sayıda dergi ve gazeteden ikisi Daily Mail ve Daily Mirror'dur.

Nuffield, William Richard Morris (1877-1963): İngiliz yapımcı. Motosiklet üretimiyle başladığı sanayicilik yaşamı, otomobil üretimiyle devam etti. Daha sonra British Leyland şirketini kurdu.

Ogilvy, David Mackenzie (1911-): İngiliz doğumlu, Amerikalı reklamcı. Sayısız dev kampanyayı gerçekleştirmiş, büyük bir Amerikan reklamcılık firmasının kurucusu.

Onassis, Aristotle Socrates (1906-1975): Yunanlı armatör. Yük ve yolcu gemilerinden oluşan dev bir imparatorluk kurdu.

Oppenheimer, Sir Ernest (1880-1975): Güney Afrikalı madencilik kralı ve politikacı. Elmas endüstri-

Time dergisinin, 3
Mart 1923 günü
yayınlanan ilk
sayısının kapağı.
Derginin kurucusu
Henry Robinson
Luce'dur
(1898-1967).

İsinin tartışmasız lideriydi ve kurduğu firma, elmas ticaretini bir anlamda tekel gibi yönetliyordu.

Philips, Anton (1874-1951): Hollandalı sanayici. 1921 yılında, kardeşi Gerard tarafından kurulan ve aile soyadını taşıyan elektrikli aygıtlar üretim firmasının başına geçti. Philips kuruluşları, ABD dışında, kendi benzerleri içinde en büyüğüdür.

Porsche, Ferdinand (1875-1951): Çekoslovak kökenli Alman motor mühendisi. 1934 yılında, Volkswagen'in tasarımını gerçekleştirdi. 2.

Dünya Savaşı'nın ardından kendi firmasını kurdu ve kendi adını taşıyan otomobiller üretmeye başladı.

Pulitzer, Joseph (1847-1911): Amerikalı gazete yayıncısı. Mesleğe, muhabir olarak başladı, sonra yazar oldu. Modern Amerikan gazeteciliğinin babası olarak bilinir. Gazetecilik Okulu'nu kurduğunda, görme yeteneğini yitirmişti. Başarılı gazetecilere verilerek üzere Pulitzer Vakfı'nın Pulitzer ödüllerini oluşturdu.

Quant, Mary Obe (1934-): İngiliz

Arabanın
yaratıcısı
Ferdinand
Porsche,
Çekoslovak
kökenli
Alman
motor
mühendisi.

modacı. 1960'lı yıllarda glysi ve saç biçiminde yeni bir çığır açtı.

Rathenau, Walther (1867-1922): Yahudi kökenli Alman sanayici. Emil Rathenau'nun oğludur. Elektrik malzemesi ve elektrikli aygıtlar üretimi konusunda faaliyet gösteren dev AEG (Allgemeine Elektrizitäts-Gesellschaft) firmasını kurdu. Politikaya atıldı, 1921 yılında, Weimar Cumhuriyeti hükümetinde bakan oldu. Yahudi aleyhtarı fanatikler tarafından öldürüldü.

Reeves, Rosser (1910-): Amerikalı reklamcı. Mesleğinde, birçok alanda öncülük etti. Kurduğu Ted Bates ajansını, sektörün zirvesine çıkardı. Eisenhower'ın başkanlık seçimlerindeki propaganda kampanyasında üstün başarı gösterdi.

Reith, John Charles Walshman (1899-1971): İngiliz yönetici. BBC'nin Genel Yönetmenliği'ni yaptı ve kuruma çok şey kazandırdı.

Rockefeller, John Davion (1839-1937): Amerikalı sanayici ve banker. 1870 yılında, daha sonra Standart Oil'e dönüşen firmanın temelini attı. 1913 yılında, halk sağlığı konusunda bilimsel araştırmalar yapmak ve bu konuda gelişme sağlamak üzere Rockefeller Vakfı'nı kurdu.

Rolls, Charles Stewart (1877-1910): İngiliz otomobil üreticisi ve havacı. Frederick Royce ile birlikte, Rolls-Royce firmasını kurdu. 2 Haziran 1910 günü, Manş Denizi'ni uçarak aşan ilk İngiliz havacı oldu. Bir ay sonra da öldürüldü.

Ross, Harold (1892-1951): Amerikalı gazeteci. The New Yorker dergisinin kurucusu ve editörü. Günlük çizgi-bant uygulamasını başlattı ve bu dalda ürün vermelerini sağlamak üzere James Thurber ve John O'Hara gibi isimleri yüreklendirdi. Harold Ross'un isim sahibi yaptığı öteki sanatçılar da şöyle sıralanabilir: Dorothy Parker, Robert Benchley, Og-

den Nash, Peter Arno ve Charles Addams.

Royce, Sir Frederick Henry (1863-1933): İngiliz otomobil üreticisi. 1906 yılında C.S. Rolls ile birleşerek Rolls-Royce firmasını kurdu.

Rubinstein, Helena (1872-1965): Amerikalı güzellik ve kozmetik uzmanı. Polonya'da doğdu.

Sainsbury, Alan John (1902-): İngiliz işadamları. Kendi adını taşıyan mağazalar ve süpermarketler zincirini yönetiyor.

Samuel, Marcus (1853-1927): İngiliz petrol kralı ve banker. Yahudi asıllı yoksul bir Londra ailenin oğlu. Babası midye toplayıcısıydı. Babasının anısına kurduğu şirkete Shell (midye) adını verdi.

Sarnoff, David (1891-1971): Amerikalı iletişim uzmanı. Rusya'da doğdu. ABD'ye giderek telsiz operatörü oldu. Titanik'in imdat çağırısını ilk o duydu. Radyo ve TV konusunda öncü çalışmalar yaptı. RCA kuruluşunun başına geçti. 1926 yılında National Broadcasting Co. (NBC) adlı yayıncılık şirketini kurdu.

Sassoon, Vidal (1928-): İngiliz kuaför. Mesleğinin önde gelen isimlerinden biri oldu.

Selfridge, Harry Gordon (1864-1947): Amerika doğumlu, İngiliz tüccar. 1906 yılında İngiltere'ye geldi ve 1909 yılında, kendi adını taşıyan mağazalar zincirini kurdu.

Sloan, Alfred Pritchard (1875-1966): Amerikalı otomobilcilik uzmanı. General Motors firmasının başına geçti ve burayı dünyanın en büyük kuruluşlarından biri haline getirdi.

Amerikalı sanayici ve banker olan John D. Rockefeller daha sonra halk sağlığı konusunda araştırma yapmak üzere kendi adına bir vakıf kurdu.

Springer, Axel (1912-1985): Alman gazete ve dergi yayıncısı. İkinci Dünya Savaşı'nın ardından, Avrupa'nın en büyük basın imparatorluğunu oluşturdu. Bild Zeitung ve Der Welt, onun gazetelerinden sadece ikisiydi.

Tata, Sir Jamsetji (1839-1904): Hindistanlı sanayici. Oğlu Dorabji Tata ile birlikte Bombay'da bir pamuk imparatorluğu kurdu. Nagpur yakınlarında demir cevheri bulunca, orada hemen çelik tesisleri yaptırdı.

Thompson, James Walter (1847-1928): Amerikalı reklamcı. 1878 yılın-

da kendi reklam şirketini kurdu. Bu şirket, yüzyılımızın başında, sektörün en önde gelen kuruluşuydu.

Thomson, Roy Herbert (1894-1976): Kanada doğumlu basın kralı. Mesleğe, Ontario'da küçük bir radyo işleterek başladı. İlerleyen yıllarda kurduğu Thomson Organization'ın yönettiği kuruluşlar arasında, İngiliz gazeteleri The Times ile The Scotsman da vardır.

Trippe, Juan Terry (1899-1981): Amerikalı işadami. 1927 yılında Pan American Hava Yolları'nı kurdu.

Ullstein, Rudolf (1874-1964): Alman yayıncı. Kardeşleri Hans (1859-1935), Franz (1868-1944), Rudolf (1874-1964) ve Hermann (1875-1943) ile birlikte, babasının kurduğu yayınevini geliştirerek onu, dünyanın kendi dalında en büyük kuruluşu haline getirdi. Birçok gazete ve derginin sahibi oldu. Ne var ki, bu kuruluş bir Yahudi kuruluşuydu. Bu nedenle, Naziler yönetime gelir gelmez, Ullstein kardeşlerin tesislerine el koydular ve şirketin adını da Deutsche Verlag olarak değiştirdiler. Şirket, 2. Dünya Savaşı sonrasında alıyeye lade edildi. Şimdi, Springer İmparatorluğunun bir parçasıdır.

Wallace, Dewitt (1899-1981): Amerikalı yayıncı. Karısı Lilla Acheson Wallace ile birlikte, 1921 yılında, Reader's Digest dergisini kurdu. Halen dünyanın en yüksek tirajlı dergisi durumunda olan Reader's Digest, her ay 16 dilde basılıyor ve 30 milyon dolayında satıyor.

Watson, Thomas John (1874-1956): Amerikalı sanayici. İş makine-leri üreten bir firmayı iflasın eşiğinden

den alarak (1924), dünyanın en büyük kuruluşlarından biri olan IBM'e dönüştürdü.

Wellcome, Sir Henry Solomon (1853-1936): İngiliz kimyacı. ABD'de, Dakota'da doğdu. 1880 yılında İngiltere'ye geldi. Burroughs'da şirketini kurdu ve "Tabloid" adı altında ürettiği ilaçları satmaya başladı. Daha sonra çok sayıda müze ve laboratuvar açtı. Wellcome Vakfı'nı kurarak tüm varlığını bu vakfa maletti.

Wilson, Kemmons (1913-): Amerikalı otelci. 1952 yılında, ABD'nin Tennessee eyaleti Memphis kentinde, Holiday Inn oteller zincirinin ilk halkasını hizmete açtı.

Winchell, Walter (1897-1972): Amerikalı gazeteci. Gazetesinde bir dedikodu köşesi açtı. Radyoda da dedikodu ağırlıklı programlar yaptı. Asıl mesleği vodvil sanatçılığı idi (1909-1920).

Woodruff, Robert (1890-): Amerikalı işadami. 1923 yılında başına geçtiği Coca-Cola şirketini, dünyanın sayılı kuruluşlarından biri haline getirdi.

Woolworth, Frank Winfield (1852-1919): Amerikalı tüccar. Dev imparatorluğun temellerini, her şeyin 5 sente satıldığı küçük bir dükkânda attı. Sonra "Ne alırsan 10 sent" dükkânını açtı. 5 ve 10 sentlik dükkânlar zinciri, ABD'nin her yanına yayıldığı gibi, İngiltere'ye de sıçradı (1910).

Yerkes, Charles Tyson (1837-1905): Amerikalı demiryolu finansörü. 1900 yılında İngiltere'ye geldi ve Londra metrosunun inşaatını finanse etti.

Nobel Ödüllerini Kazananlar

NOBEL FİZİK ÖDÜLÜ

Yıl	Kazanan	Ülkesi
1901	Wilhelm Conrad Röntgen	Almanya
1902	Hendrik Antoon Lorentz ve Pieter Zeeman	Hollanda
1903	Antonie-Henri Becquerel Pierre Curie ve Marie Curie	Fransa Fransa (doğumu Polonya) İngiltere
1904	Lord Rayleigh (John Willlam Strutt)	Almanya
1905	Philipp Eduard Anton VON LENARD	İngiltere
1906	Sir Joseph John Thomson	ABD (doğumu Almanya)
1907	Albert Abraham Michelson	Fransa
1908	Gabriel Lippmann	İtalya
1909	Guglielmo Marconi ve Carl Ferdinand Braun	Almanya
1910	Johannes Diderik Van Der Waals	Hollanda
1911	Wilhelm Wien	Almanya
1912	Gustaf Nils Dalen	İsveç
1913	Heike Kamerlingh-Onnes	Hollanda
1914	Max Von Laue	Almanya
1915	Sir William Henry Bragg ve Sir William Lawrence Bragg	İngiltere İngiltere
1916	Ödül verilmedi	
1917	Charles Glover Barkla	İngiltere
1918	Max Karl Ernst Ludwig Planck	Almanya
1919	Johannes Stark	Almanya
1920	Charles Edouard Guillaume	İsviçre
1921	Albert Einstein	Almanya
1922	Niels Henrik David Bohr	Danimarka
1923	Robert Andrews Millikan	ABD
1924	Karl Maanne Georg Slegbahn	İsveç
1925	James Franck ve Gustav Hertz	Almanya Almanya
1926	Jean Baptiste Perrin	Fransa
1927	Arthur Holly Compton Charles Thomson Rees Wilson	ABD İngiltere
1928	Sir Owen Willliams Richardson	İngiltere
1929	Prince Louis-Victor de Broglie	Fransa
1930	Sir Chandrasekhara Venkata Raman	Hindistan
1931	Ödül verilmedi	
1932	Werner Helsenberg	Almanya
1933	Erwin Schrödinger ve Paul Adrien Maurice Dirac	Avusturya İngiltere
1934	Ödül verilmedi	

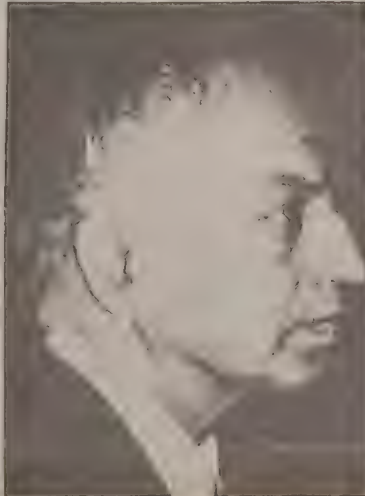
Nobel Ödüllerini Kazananlar

1935	Sir James Chadwick	İngiltere
1936	Victor Franz Hess	Avusturya
1937	Clinton Joseph Davisson ve Sir George Paget Thomson	ABD İngiltere
1938	Enrico Fermi	İtalya
1939	Ernest Orlando Lawrence	ABD
1940	Ödül verilmedi	
1941	Ödül verilmedi	
1942	Ödül verilmedi	
1943	Otto Stern	ABD (doğumu Almanya)
1944	Isidor Isaac Rabi	ABD (doğumu Avusturya)
1945	Wolfgang Pauli	Avusturya
1946	Percy Williams Bridgman	ABD
1947	Sir Edward Victor Appleton	İngiltere
1948	Lord Patrick Maynard Stuart Blackett	İngiltere
1949	Hideki Yukawa	Japonya
1950	Cecil Frank Powell	İngiltere
1951	Sir John Douglas Cockcroft ve Ernest Thomas Sinton Walton	İngiltere İrlanda
1952	Felix Bloch ve Edward Mills Purcell	ABD (doğumu İsviçre) ABD
1953	Frits (Frederik) Zernike	Hollanda
1954	Max Born	İngiltere (doğumu Almanya) Almanya
1955	ve Walther Botthe Willis Eugene Lamb	ABD ABD (doğumu Almanya)
1956	ve Polykarp Kusch William Bradford Shockley	ABD ABD
1957	John Bardeen ve Walter Houser Brattain Chen Ning Yang	ABD Çin
1958	Tsung-Dao Lee Pavel Alekseyeviç Cherenkov Ilya Mikhailoviç Frank	Çin SSCB SSCB
1959	ve Igor Yevgeneviç Tamm Emilio Gino Serge	SSCB ABD (doğumu İtalya)
1960	ve Owen Chamberlain Donald Arthur Glaser	ABD ABD
1961	Robert Hofstadter Rudolf Ludwig Mössbauer	ABD Almanya
1962	Lev Davidovich Landau	SSCB
1963	Eugene Paul Wigner Maria Goeppert-Mayer	ABD (doğumu Macaristan) ABD (doğumu Almanya)
1964	ve Johannes Hans Daniel Jensen Charles Hard Townes	Almanya ABD
1965	Nikolai Gennadieviç Basov ve Aleksander Mikhailoviç Prokhorov	SSCB SSCB
1966	Sin-itiro Tomonaga Julian Seymour Schwinger	Japonya ABD
1967	Richard Phillips Feynman	ABD
1968	Alfred Kastler	Fransa
1969	Hans Albrecht Bethe	ABD (doğumu Almanya)
1970	Luis Walter Alvarez	ABD
	Murray Gell-mann	ABD
	Hannes Alfvén	İsveç
	ve Louis-Eugene Neel	Fransa

Milliyet/ALMANAK

1971	Dennis Gabor	İngiltere (doğ. Macaristan)
1972	John Bardeen	ABD
	Leon N.Cooper	ABD
	ve John Robert Schrieffer	ABD
1973	Leo Esaki	Japonya
	Ivar Glaever	ABD (doğumu Norveç)
	ve Brian D. Josephson	İngiltere
1974	Sir Martin Ryle	İngiltere
	ve Anthony Hewish	İngiltere
1975	Aage Niels Bohr	Danimarka
	Benjamin Ray Mottelson	Danimarka
	ve L.James Rainwater	ABD
1976	Burton Richter	ABD
	ve Samuel Chao Chung Ting	ABD
1977	Phillip Warren Anderson	ABD
	Sir Nevill Francis Mott	İngiltere
	ve John Hasbrouck Van Vleck	ABD
1978	Peter Leonidoviç Kapitsa	SSCB
	Arno Allan Penzias	ABD
	ve Robert W.Wilson	ABD
1979	Sheldon L.Glashow	ABD
	Abdüsselam	Pakistan
	Steven Weinberg	ABD
1980	James W.Cronin	ABD
	ve Val L. Fitch	ABD
1981	Nicolaas Bloembergen	ABD
	Arthur L. Schawlow	ABD
	Karl M.Siegbahn	İsveç
1982	Kenneth G.Wilson	ABD
1983	Subrahmanyam Chandrasekhar	ABD (doğumu Hindistan)
	William A.Fowler	İngiltere

Subrahmanyam
Chandrasekhar
(solda) ve
William A. Fowler
(sağda), 1983
yılına
Nobel Fizik
Ödülü'nü
kazandılar

Nobel Ödüllerini Kazananlar

NOBEL KİMYA ÖDÜLÜ

Yıl	Kazanan	Ülkesi
1901	Jacobus Henricus Van't Hoff	Hollanda
1902	Hermann Emil Fischer	Almanya
1903	Svante August Arrhenius	İsveç
1904	Sir William Ramsay	İngiltere
1905	Johann Friedrich Wilhelm Adolf Von Baeyer	Almanya
1906	Ferdinand-Frédéric-Henri Moissan	Fransa
1907	Eduard Buchner	Almanya
1908	Lord Ernest Rutherford	İngiltere
1909	Friedrich Wilhelm Ostwald	Almanya (doğumu Rusya)
1910	Otto Wallach	Almanya
1911	Marie Curie	Fransa (doğumu Polonya)
1912	François-Auguste-Victor Grignard	Fransa
	ve Paul Sabatier	Fransa
1913	Alfred Werner	İsviçre (doğumu Alsace)
1914	Theodore William Richards	ABD
1915	Richard Martin Willstätter	Almanya
1916	Ödül verilmedi	
1917	Ödül verilmedi	
1918	Fritz Haber	Almanya
1919	Ödül verilmedi	
1920	Walther Hermann Nernst	Almanya
1921	Frederick Soddy	İngiltere
1922	Frances William Aston	İngiltere
1923	Fritz Pregl	Avusturya
1924	Ödül verilmedi	
1925	Richard Adolf Zsigmondy	Almanya
1926	The (Theodor) Svedberg	İsveç
1927	Heinrich Otto Wieland	Almanya
1928	Adolf Otto Reinhold Windaus	Almanya
1929	Sir Arthur Harden	İngiltere
	ve Hans Karl August Simon Von Euer-Chelpin	İsveç
1930	Hans Fischer	Almanya
1931	Carl Bosch	Almanya
	ve Friedrich Bergius	Almanya
1932	Irving Langmuir	ABD
1933	Ödül verilmedi	
1934	Harold Clayton Urey	ABD
1935	Jean-Frédéric Curie	Fransa
	Irène Joliot-Curie	Fransa
1936	Petrus (Peter) Josephus Wilhelmus Debye	Hollanda
1937	Sir Walter Norman Haworth	İngiltere
	ve Paul Karrer	İsviçre
1938	Richard Kuhn	Almanya
1939	Adolf Friedrich Johann Butenandt	Almanya
	ve Leopold Ruzicko	İsviçre (doğ. Avusturya)
1940	Ödül verilmedi	
1941	Ödül verilmedi	
1942	Ödül verilmedi	
1943	George Von Hevesy	Macaristan
1944	Otto Hahn	Almanya
1945	Ilmari Artturi Virtanen	Finlandiya

Milliyet/ALMANAK

1946	James Batcheller Sumner John Howard Northrop ve Wendell Meredith Stanley	ABD ABD ABD
1947	Sir Robert Robinson	İngiltere
1948	Arne Wilhelm Kaurin Tiselius	İsveç
1949	William Francis Glauque	ABD
1950	Otto Paul Hermann Diels ve Kurt Alder	Almanya Almanya
1951	Edwin Mattison McMillan ve Glenn Theodore Seaborg	ABD ABD
1952	Archer John Porter Martin ve Richard Laurence Millington Synge	İngiltere İngiltere
1953	Hermann Staudinger	Almanya
1954	Linus Carl pauling	ABD
1955	Vincent De Vigneaud	ABD
1956	Sir Cyril Norman Hinshelwood ve Nikolai Nikolayevič Semenov	İngiltere SSCB
1957	Lord Alexander Robertus Todd	İngiltere
1958	Frederick Sanger	İngiltere
1959	Jaroslav Heyrovsky	Çekoslovakya
1960	Willard Frank Libby	ABD
1961	Melvin Calvin	ABD
1962	Max Ferdinand Perutz ve Sir John Cowdery Kendrew	İngiltere (doğ. Avusturya) İngiltere
1963	Karl Ziegler ve Giulio Natta	Almanya İtalya
1964	Dorothy Crowfoot Hodgkin	İngiltere
1965	Robert Burns Woodward	ABD
1966	Robert S. Mulliken	ABD
1967	Manfred Eigen Ronald George Wreyford Norrish ve Sir George Porter	Almanya İngiltere İngiltere
1968	Lars Oslager	ABD (doğumu Norveç)
1969	Sir Derek Harold Richard Barton ve Odd Hassel	İngiltere Norveç
1970	Luis F. Leloir	Arjantin
1971	Gerhard Herzberg	Kanada (doğumu Almanya)
1972	Christian Boehmer Anfinsen Stanford Moore ve William Howard Stein	ABD ABD ABD
1973	Ernst Otto Fischer ve Sir Geoffrey Wilkinson	Almanya İngiltere
1974	Paul J. Flory	ABD
1975	Sir John Warcup Cornforth ve Cladimir Prelog	Avustralya ve İngiltere İsviçre (Doğumu Bosna)
1976	William N. Lipscomb	ABD
1977	Ilya Prigogine	Belçika (doğumu Rusya)
1978	Peter Mitchell	İngiltere
1979	Herbert C. Brown ve Georg Wittig	ABD (doğumu İngiltere) Almanya
1980	Paul Berg Walter Gilbert ve Frederick Sanger	ABD ABD İngiltere

Nobel Ödüllerini Kazananlar

1981	Kenichi Fukui ve Roald Hoffmann	Japonya ABD
1982	Aaron Klug	İngiltere
1983	Henry Taube	ABD (doğumu Kanada)

NOBEL TIP ÖDÜLÜ

Yıl	Kazanan	Ülkesi
1901	Emil Adolf Von Behring	Almanya
1902	Sir Ronald Ross	İngiltere
1903	Niels Ryberg Finsen	Danimarka
1904	Ivan Petroviç Pavlov	Rusya
1905	Robert Koch	Almanya
1906	Camillo Golgi ve Santiago Ramon Y. Cajal	İtalya İspanya
1907	Charles-Luis-Alphonse Laevra	Fransa
1908	Ilya İlyiç Meçnikov ve Paul Ehrlich	Rusya Almanya
1909	Emil Theodor Kocher	İsviçre
1910	Albrecht Kossel	Almanya
1911	Allvar Gullstrand	İsveç
1912	Alexis Carrel	Fransa
1913	Charles Robert Richet	Fransa
1914	Robert Barany	Macaristan
1915	Ödül verilmedi	
1916	Ödül verilmedi	
1917	Ödül verilmedi	
1918	Ödül verilmedi	
1919	Jules-Jean-Baptiste-Vincent Bordet	Belçika
1920	Shack August Steenberger Krogh	Danimarka
1921	Ödül verilmedi	
1922	Sir Archibald Vivian Hill Otto Fritz Meyerhof	İngiltere Almanya
1923	Sir Frederick Grant Banting ve John James Richard Macleod	Kanada Kanada (doğumu İskoçya)
1924	Willem Einthoven	Hollanda
1925	Ödül verilmedi	
1926	Johannes Andreas Grib Fibiger	Danimarka
1927	Julius Wagner-Jauregg	Avusturya
1928	Charles-Jules-Henri Nicolle	Fransa
1929	Christiaan Eijkman ve Sir Frederick Gowland Hopkins	Hollanda İngiltere
1930	Karl Landsteiner	Avusturya
1931	Otto Heinrich Warburg	Almanya
1932	Sir Charles Scott Sherrington ve Lord Edgar Douglas Adrian	İngiltere İngiltere
1933	Thomas Hunt Morgan	ABD
1934	George Hoyt Whipple George Richards Minot ve William Parry Murphy	ABD ABD ABD
1935	Hans Spemann	Almanya
1936	Sir Henry Hallett Dale ve Otto Loewi	İngiltere Avusturya
1937	Albert Von Szent-Györgi	Macaristan
1938	Cornellie Jean-François Heymans	Belçika

Milliyet/ALMANAK

1939	Gerhard Domagk	Almanya
1940	Odül verilmedi	
1941	Odül verilmedi	
1942	Odül verilmedi	
1943	Hennk Carl Peter Dam ve Edward Adelbert Dolsy	Danimarka ABD
1944	Joseph Erlanger ve Herbert Spencer Gasser	ABD ABD
1945	Sir Alexander Fleming Sir Ernst Boris Chain ve Lord Howard Walter Florey	İngiltere İngiltere (doğ. Almanya) İngiltere (doğ. Avustralya)
1946	Hermann Joseph Muller	ABD
1947	Carl Ferdinand Cori Gerty Theresa Cori ve Bernardo Alberto Houssay	ABD (doğumu Avusturya) ABD (doğumu Avusturya) Arjantin
1948	Paul Hermann Müller	İsviçre
1949	Walter Rudolf Hess ve Antonio Caetano de Abreu Freire Egas Moniz	İsviçre Portekiz
1950	Edward Calvin Kendall Tadeus Reichstein ve Philip Showalter Hench	ABD İsviçre (doğumu Polonya) ABD
1951	Max Theiler	Güney Afrika
1952	Selman Abraham Waksman	ABD (doğumu Rusya)
1953	Sir Hans Adolf Krebs ve Fritz Albert Lipmann	İngiltere (doğ. Almanya) ABD (doğumu Almanya)
1954	John Franklin Enders Thomas Huckle Weller ve Frederick Chapman Robbins	ABD ABD ABD
1955	Axel Hugo Theodor Theorell	İsveç
1956	Andre Frederic Courmand Werner Forsmann ve Dickinson Woodruff Richards	ABD (doğumu Fransa) Almanya ABD
1957	Daniel Bovet	İtalya
1958	George Wells Beadle Edward Lawrie Tatum ve Joshua Lederberg	ABD ABD ABD
1959	Severo Ochoa ve Arthur Kornberg	ABD (doğumu İspanya) ABD
1960	Sir Frank Macfarlane Burnet ve Sir Peter Brain Medawar	Avustralya İngiltere
1961	Georg Von Bekesy	ABD (doğumu Macaristan)
1962	Francis Harry Compton Crick James Dewey Watson ve Maurice Hugh Frederick Wilkins	İngiltere ABD İngiltere
1963	Sir John Carew Eccles Sir Alan Lloyd Hodgkin ve Sir Andrew Fielding Huxley	Avustralya İngiltere İngiltere
1964	Konrad Bloch ve Feodor Lynen	ABD (doğumu Almanya) Almanya
1965	François Jacob Andre-Michael Lwoff ve Jacques-Lucien Monod	Fransa Fransa Fransa
1966	Peyton Rous ve Charles Brenton Huggins	ABD ABD

Nobel Ödüllerini Kazananlar

1967	Ragnar Granit Haldan Keffer Hartline ve George Wald	İsveç ABD ABD
1968	Robert William Holley Har Gobind Khorana ve Marshall Nirenberg	ABD ABD (doğ. Hindistan) ABD
1969	Max Delbrück Alfred Day Hershey ve Salvador Edward Luria	ABD (doğumu Almanya) ABD ABD (doğumu İtalya)
1970	Sir Bernard Katz Ulf Von Euler ve Julius Axelrod	İngiltere İsveç ABD
1971	Earl Wilbur Sutherland	ABD
1972	Gerald Maurice Edelman ve Rodney Robert Porter	ABD İngiltere
1973	Karl von Frisch Konrad Lorenz ve Nikolaas Tinbergen	Almanya (doğ. Avusturya) Avusturya İngiltere (doğ. Hollanda)
1974	Albert Claude Christian Rene De Duve ve George Emil Palade	Belçika Belçika ABD (doğumu Romanya)
1975	David Baltimore Renato Dulbecco ve Howard Martin Temin	ABD ABD (doğumu İtalya) ABD
1976	Baruch S.Blumberg ve D.Carleton.Gajdusek	ABD ABD
1977	Roger Guillemin Andrew Schally ve Rosalyn Yalow	ABD (doğumu Fransa) ABD (doğumu Polonya) ABD
1978	Werner Arber Daniel nathans ve Hamilton O.Smith	İsviçre ABD ABD
1979	Allan M.Cormack ve Sir Godfrey Newbold Hounsfield	ABD (doğ. Güney Afrika) İngiltere
1980	Baruj Benacerraf Jean Dausset ve George D.Snell	ABD (doğ. Venezuela) Fransa ABD
1981	Roger W.Sperry David H.Hubel ve Torsten N.Wiesel	ABD ABD ABD
1982	Sune Bergström Bengt I.Samuelsson ve John Robert Vane	İsveç İsveç İngiltere
1983	Barbara McClintock	ABD

NOBEL EDEBİYAT ÖDÜLÜ

Yıl	Kazanan	Ülkesi
1901	Sully-Pudhomme (Rene-François Armand Prudhomme)	Fransa
1902	Christian Mathias Theodor Mommsen	Almanya
1903	Blornstjerne Bjornson	Norveç
1904	Frederic Mistral ve Jose Echegaray Y. Eizaguirre	Fransa Fransa
1905	Henryk Sienkiewicz	Polonya

Milliyet/ALMANAK

1906	Giosue Carducci	İtalya
1907	Rudyard Kipling	İngiltere
1908	Rudolf Christoph Eucken	Almanya
1909	Selma Ottoliana Lovisa Lagerlöf	İsveç
1910	Paul Johann Ludwig Heyse	Almanya
1911	Count Maurice (Mooris) Polidore Marie Bernhard Maeterlinck	Belçika
1912	Gerhard Johann Robert Hauptmann	Almanya
1913	Rabindranath Tagore	Hindistan
1914	Ödül verilmedi	
1915	Romain Rolland	Fransa
1916	Carl Gustav Verner von Heidenstam	İsveç
1917	Karl Adolph Gjellerup	Danimarka
	ve Herik Pontoppedam	Danimarka
1918	Ödül verilmedi	
1919	Carl Friedrich Georg Spitteler	İsviçre
1920	Knut Pedersen hamsun	Norveç
1921	Anatole France (Jacques-Anatole Thibault)	Fransa
1922	Jacinto Benavente	İspanya
1923	William Butler Yeats	İrlanda
1924	Wladyslaw Stanislaw Reymont (Reyment)	Polonya
1925	George Bernard Shaw	İngiltere
1926	Grazia Deledda (Madesani)	İtalya
1927	Henri Bergson	Fransa
1928	Sigrid Undset	Norveç (doğ. Danimarka)
1929	Thomas Mann	Almanya
1930	Sinclair Lewis	ABD
1931	Erik Axel Karlfeldt	İsveç
1932	John Galsworthy	İngiltere
1933	Ivan Alekseyevich Bunin	Fransa (doğumu Rusya)
1934	Luigi Pirandello	İtalya
1935	Ödül verilmedi	
1936	Eugene Gladstone O'Neill	ABD
1937	Roger Martin Du Gard	Fransa
1938	Pearl Buck (Pearl Walsh)	ABD
1939	Frans Eemil Sillanpää	Finlandiya
1940	Ödül verilmedi	
1941	Ödül verilmedi	
1942	Ödül verilmedi	
1943	Ödül verilmedi	
1944	Johannes Vilhelm Jensen	Danimarka
1945	Gabriela Mistral (Lucila Godoy Y. Alcayaga)	Şili
1946	Hermann Hesse	İsviçre (doğumu Almanya)
1947	Andre-Paul-Guillaume Gide	Fransa
1948	Thomas Stearns Eliot	İngiltere (doğ. ABD)
1949	William Faulkner	ABD
1950	Bertram Arthur William Russell (Earl Russell)	İngiltere
1951	Par Fabian Lagerkvist	İsveç
1952	François Muriac	Fransa
1953	Sir Winston Leonard Spencer Churchill	İngiltere
1954	Ernest Miller Hemingway	ABD
1955	Haldor Kiljan Laxness	İzlanda
1956	Juan Ramon Jimenes	İspanya
1957	Albert Camus	Fransa

Nobel Ödüllerini Kazananlar

1958	Boris Leonidoviç Pasternak	SSCB
1959	Salvatore Quasimodo	İtalya
1960	Saint-John Perse (Marie-René Auguste Alexis Leger)	Fransa
1961	Iva Andric	Yugoslavya (doğ. Bosna)
1962	John Steinbeck	ABD
1963	Giorgos Seferis (Seferiadis)	Yunanistan (doğ. Türkiye)
1964	Jean-Paul Sartre	Fransa
1965	Mikhail Aleksandroviç Solohov	SSCB
1966	Shmuel Yosef Agnon	İsrail (doğ. Avusturya-Macaristan)
	ve Nelly Sachs	İsveç (doğumu Almanya)
1967	Miguel Angel Asturias	Guatemala
1968	Vasunari Kawabata	Japonya
1969	Samuel Beckett	İrlanda
1970	Aleksander İsayeviç Soljenitsin	SSCB
1971	Pablo Neruda (Néftali Ricardo Reyes Basoalto)	Şili
1972	Heinrich Böll	Almanya
1973	Patrick White	Avustralya (doğ. İngiltere)
1974	Eyvind Johnson	İsveç
	ve Harry Martinson	İsveç
1975	Eugenio Montale	İtalya
1976	Saul Bellow	ABD
1977	Vicente Aleixandre	İspanya
1978	Isaac Bashevis Singer	ABD (doğumu polonya)
1979	Odysseus Elytis (Alepoudhellis)	Yunanistan
1980	Czeslaw Milosz	ABD ve Polonya (doğumu Litvanya)
1981	Elias Canetti	İngiltere (doğ. Bulgaristan)
1982	Gabriel Garcia Marquez	Kolombiya
1983	William Gerald Golding	İngiltere

NOBEL BARIŞ ÖDÜLÜ

Yıl	Kazanan	Ülkesi
1901	Jean Henri Dunant	İsviçre
	ve Frederic Passy	Fransa
1902	Elie Ducommun	İsviçre
	ve Charles Albert Gobat	İsviçre
1903	Sir William Randal Cremer	İngiltere
1904	Uluslararası Hukuk Enstitüsü	Belçika
1905	Baroness (Bertha Sophie Felicitä von Suttner)	Avusturya
1906	Theodore Roosevelt	ABD
1907	Ernesto Teodoro Moneta	İtalya
	ve Louis Renault	Fransa
1908	Klas Pontus Arnoldson	İsveç
	ve Fredrik Bajer	Danimarka
1909	Auguste-Marie-François Beernaert	Belçika
	ve Paul-Henri-Benjamin-Balluet	
	D'estournelles de Constant	Fransa
1910	Uluslararası Barış Bürosu	İsviçre
1911	Tobias Michael Carel Asser	Hollanda
	ve Alfred Hermann Fried	Avusturya
1912	Elihu Root	

Milliyet/ALMANAK

1913	Henri La Fontaine	Belçika
1914	Ödül verilmedi	
1915	Ödül verilmedi	
1916	Ödül verilmedi	
1917	Uluslararası Kızılhaç Teşkilatı	İsviçre
1918	Ödül verilmedi	
1919	Thomas Woodrow Wilson	ABD
1920	Leon-Victor-Auguste Bourgeois	Fransa
1921	Karl Hjalmar Branting ve Christlan Louis Lange	İsveç Norveç
1922	Fridtjof Nansen	Norveç
1923	Ödül verilmedi	
1924	Ödül verilmedi	
1925	Sir Austen Joseph Chamberlain ve Charles Gates Dawes	İngiltere ABD
1926	Aristide Briand ve Gustav Stresemann	Fransa Almanya
1927	Ferdinand Buisson Ludwig Quidde	Fransa Almanya
1928	Ödül verilmedi	
1929	Frank Billings Kellogg	ABD
1930	Lars Olof Nathan Jonathan Söderblom	İsveç
1931	Jane Addams ve Nicholas Murray Butter	ABD ABD
1932	Ödül verilmedi	
1933	Sir Norman Ralph Lane Angell	İngiltere
1934	Arthur Henderson	İngiltere
1935	Carl Von Ossietzky	Almanya
1936	Carlos Saavedra Lamas	Arjantin
1937	Algernon Robert Gabcoyne Cecil	İngiltere
1938	Nansen Uluslararası Mülteciler Örgütü	İsviçre
1939	Ödül verilmedi	
1940	Ödül verilmedi	
1941	Ödül verilmedi	
1942	Ödül verilmedi	
1943	Ödül verilmedi	
1944	Uluslararası Kızılhaç Teşkilatı	İsviçre
1945	Cordell Hull	ABD
1946	Emily Greene Balch ve John Raleigh Mott	ABD ABD
1947	The Friends Service Council ve Amerikan Friends Service	ABD İngiltere
1948	Ödül verilmedi	ABD
1949	Brechin Lordu John Boyd Orr	İngiltere
1950	Ralph Bunche	ABD
1951	Leon Jouhaux	Fransa
1952	Albert Schweitzer	Fransa (doğ. Alsace)
1953	George Catlett Marshall	ABD
1954	Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği	İsviçre
1955	Ödül verilmedi	
1956	Ödül verilmedi	
1957	Lasker Bowles Pearson	Kanada
1958	Rahip Dominique-Georges Pire	Belçika

Nobel Ödüllerini Kazananlar

1959	Lord (Philip John) Noel Baker	İngiltere
1960	Albert John Lutuli	Güney Afrika
1961	Dağ Hjalmar Agne Carl Hammarskjöld	İsveç
1962	Linus Carl Pauling	ABD
1963	Uluslararası Kızılhaç Teşkilatı ve Kızılhaç Dernekleri Birliği	İsviçre
1964	Martin Luther King	İsviçre
1965	Birleşmiş Milletler Çocuk Fonu (UNICEF)	ABD
1966	Ödül verilmedi	
1967	Ödül verilmedi	
1968	Rene Cassin	Fransa
1969	Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO)	İsviçre
1970	Norman Borlang	ABD
1971	Willy Brandt	Almanya
1972	Ödül verilmedi	
1973	Henry Alfred Kissinger	ABD
	ve Le Duc Tho	
1974	Sean MacBride	Vietnam
	ve Eisaku Sato	İrlanda
1975	Andrei Dmitriyevich Sakharov	Japonya
1976	Betty Williams	SSCB
	ve Mairead Corrigan	Kuzey İrlanda
1977	Uluslararası Af Örgütü	Kuzey İrlanda
1978	Enver Sedat	İngiltere
	ve Menahem Begin	Mısır
1979	Rahibe Teresa	İsrail (doğumu Polonya)
		Hindistan
1980	Adolfo Perez Esquivel	(doğumu Yugoslavya)
1981	Mülteciler Yüksek Komiserliği	Arjantin
1982	Alva Myrdal	İsviçre
	ve Alfonso Garcia Robles	İsveç
1983	Lech Walesa	Meksika
		Polonya

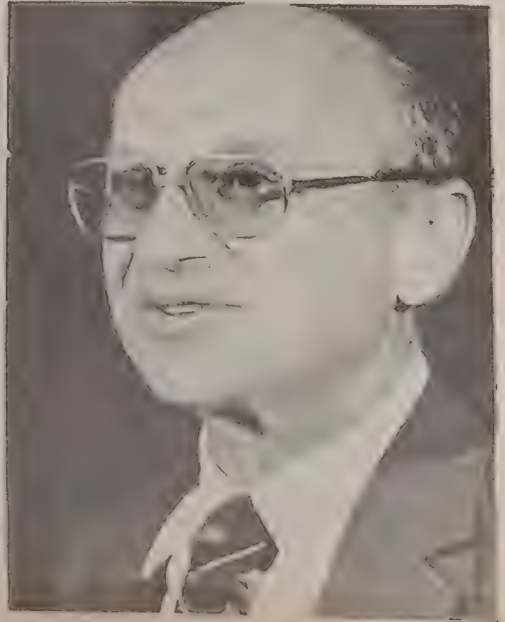

Norveç Kralı 5. Olav (solda), 1982 Nobel Barış Odülü kazanan İsveçli Alva Myrdal (ortada) ve Meksikalı Alfonso Garcia Robles'i kutluyor.

NOBEL EKONOMİK BİLİMLER ÖDÜLÜ

Yılı	Kazanan	Ülkesi
1969	Regnar Frisch ve Jan Tinbergen	Norveç Hollanda.
1970	Paul Samuelson	ABD
1971	Simon Kuznets	ABD (doğumu Rusya)
1972	Sir John Richard Hicks ve Kenneth Joseph Arrow	İngiltere ABD
1973	Wassily Leontief	ABD (doğumu Rusya)
1974	Gunnar Myrdal	İsveç
1975	ve Friedrich August Von Hayek Leonid Kantoroviç ve Tjalling C. Koopmans	İngiltere (doğ. Avusturya) SSCB ABD (doğumu Hollanda)
1976	Milton Friedman	ABD
1977	Bertil Ohlin ve James Edward Meade	İsveç İngiltere
1978	Herbert Alexander Simon	ABD
1979	Theodore W. Schultz ve Sir Arthur Lewis	ABD İngiltere
1980	Lawrence R. Klein	ABD
1981	James Tobin	ABD
1982	George J. Stigler	ABD
1983	Gerard Debreu	ABD (doğumu Fransa)

1976'da Nobel
Ekonomik Bilimler
Ödülü'nü
Milton Friedman
kazandı.

1984 VE 1985 NOBEL ÖDÜLLERİ

NOBEL FİZİK ÖDÜLÜ

Yıl Kazanan
1984 Carlo Rubbia
Simon van der Meer
1985 Klaus von Klitzing

Ülkesi
İtalya
Hollanda
F.Almanya

NOBEL KİMYA ÖDÜLÜ

Yıl Kazanan
1984 R.Bruce Merrifield
1985 Herbert Hauptman
Jerome Karle

Ülkesi
ABD
ABD
ABD

NOBEL TIP ÖDÜLÜ

Yıl Kazanan
1984 Cesar Milstein
George J.F.Kohler
Niels K.Jerne
1985 Michail Brown
Joseph Goldstein

Ülkesi
İsviçre
İsviçre
İsviçre
ABD
ABD

NOBEL EDEBİYAT ÖDÜLÜ

Yıl Kazanan
1984 Jaroslav Seifert
1985 Claude Simon

Ülkesi
Çekoslovakya
Fransa

NOBEL BARİŞ ÖDÜLÜ

Yıl Kazanan
1984 Rahip Desmond Tutu
1985 Dr. Yevgeni Cazov
Dr. Bernard Lown

Ülkesi
G.Afrika
SSCB
SSCB

NOBEL EKONOMİ ÖDÜLÜ

Yıl Kazanan
1984 Sir Richard Stone
1985 Franco Modigliani

Ülkesi
İngiltere
ABD (doğ. İtalya)

**20. YÜZYIL
TÜRKİYE
KRONOLOJİSİ**

1900

4 Nisan: Plevne Müdafisi Mareşal Gazi Osman Paşa, İstanbul'da öldü.

29 Ekim: İran Şahı Muzaferredin Kaçar'ın İstanbul'u ziyaretli nedeniyle, İran Azerbaycan'ında, okullarda Farsça'nın yanı sıra, Türkçe öğretim yapılması serbest bırakıldı.

20 Aralık: İtalyan Dışişleri Bakanı Visconti Venostas, Osmanlı Devleti'nin Trablusgarp egemenliğinin devam edeceği yolunda Türkiye'ye garanti verdi.

1901

26 Ağustos: İstanbul'daki Fransız Sefiri, iki Fransız tefecinin Osmanlı Maliyesi'nden alacaklarının ödenmemesi üzerine, İstanbul'u terk etti ve Fransa'yla ilişkiler kesildi.

5 Kasım: İki Fransız tefecinin, 750 bin Osmanlı altını alacağını tahsil edememesi üzerine Fransız Donanması, Midilli Adası'nı işgal etti. Abdülhamid, borçları ödemeyi ve Fransızların tüm isteklerini kabul edince, anlaşma sağlandı.

9 Kasım: Sadrazam Halil Rifat Paşa öldü.

12 Kasım: Midilli Adası'ndaki Fransız işgali sona erdi.

18 Kasım: Küçük Said Paşa, altıncı kez Osmanlı Sadrazamlığı'na atandı.

1902

16 Ocak: Abdülhamid, Bağdat demiryolu yapım imtiyazını Almanya'ya verdi. Tren hattı, Konya'dan Bağdat'a kadar uzatılacak.

İlk Türk kadın tiyatro oyuncularından Bedla Muvahhit doğdu.

22 Ocak: Bestekâr Tanburi Sela-

hattin Pınar doğdu.

4 Şubat: Paris'te I. Jöntürk Kongresi toplandı.

10 Şubat: Prens Sabahattin ve arkadaşları Paris'te Teşebbüs-ü Şahsi ve Adem-i Merkezîyet Cemiyeti'ni kurdular.

Mustafa Kemal (Atatürk), 459 öğrenci arasında sekizincilikle Harbiye Mektebi'ni bitirip subay oldu.

10 Mart: Deprem, Çankırı kentini yerle bir etti.

5 Mayıs: Kemancı bestekâr Cevdet Çağla doğdu.

24 Mayıs: Cihan şampiyonu pehlivan Kara Ahmet, 31 yaşında İstanbul'da öldü.

21 Eylül: Makedonya'da ilk Bulgar komitacıları ihtilali başladı ve ancak bir ayda bastırılabilirdi.

1903

14 Ocak: Sadrazam Sait Paşa, Abdülhamid tarafından görevden alındı, yerine Avlonyalı Mehmet Ferit Paşa atandı.

29 Nisan: Bulgar komitacıları, Selanik Osmanlı Bankası'nı bombayla havaya uçurdu.

2 Ağustos: Manastır merkez olmak üzere Bulgarlar, 26-30 bin tefecinin katıldığı İkinci Makedonya İhtilali'ni başlattılar.

5 Ağustos: Manastır'daki Rus Konsolosu bir Türk jandarması tarafından vuruldu. Osmanlı Hükûmeti, Ruslara ağır bir tazminat ödemek ve jandarmayı cezalandırmak zorunda kaldı.

25 Eylül: İngiltere'ye sipariş edilmiş olan Hamidiye zırhlısı, İngiltere'de denize indirildi.

25 Kasım: Osmanlı Devleti, Avusturya-Macaristan İmparatorluğu ile Çarlık Rusyası'nın anlaşma-

İngiltere'ye sipariş edilen Hamidiye zırhlısı salvo atışı yaparken.

si üzerine, Makedonya'da, hükümlerlik haklarını zedeleyecek biçimde bir iyileştirme projesini kabul etmek zorunda kaldı. Rus, Fransız, İngiliz, İtalyan ve Avusturyalı subaylar, jandarma bölgelerine atandı, Vilayati Selase Müfettiş-i Umumisi'nin yanına da, iyileştirme işlerini izlemek üzere Avusturyalı ve Rus sivil görevliler verildi.

1904

1 Nisan: Büyük bir deprem, Konya şehrinde büyük hasara yol açtı.

13 Ağustos: Bir Amerikan filosu, Doğu Anadolu'daki Amerikan misyonlarının tahrip edilen mallarının zarar ve ziyanının ödenmesi için İzmir Körfezi'ne gelip, şehri tehdit eder bir durum takındı. Padişah Abdülhamid, tazminat ödemeyi kabul edince, filo döndü.

324

29 Ağustos: Abdülaziz'in tahttan indirilişinden sonra yalnızca 93 gün padişahlık yapan Sultan V. Murad Han, 28 yıl hapislikten sonra, Çırağan Sarayı'nda öldü. Yerine II. Abdülhamid geçti.

4 Ekim: Türkiye ile Almanya arasında bir telgraf anlaşması imzalandı.

25 Ekim: Bağdat demiryolunun Konya Ereğlisi-Bulgurlu arasındaki ilk bölümü işletmeye açıldı.

1905

11 Ocak: 24 yaşındaki Mustafa Kemal, Harp Akademisi'ni Kurmay Yüzbaşı olarak bitirdi.

21 Temmuz: Ermeni komitacılarının İstanbul'da II. Abdülhamid'e karşı Yıldız Camii'nde Cuma Selamlığı'nda düzenledikleri bombalı bir sulkastte 26 kişi öldü, 58 kişi yara-

landı. Bombanın patladığı yere birkaç dakikalık bir gecikmeyle gelen Sultan Abdülhamid, suikastten kurtuldu. Olaydan sonra yakalanan Belçikalı profesyonel suikastçi Jores ise, bağışlanarak yurduna döndü.

26 Kasım: Selanik, Manastır ve Kosova illerini kapsayan Makedonya'da yönetsel iyileştirmenin yanı sıra, mali iyileştirmeye de gidilmesi için, önce Rusya ve Avusturya tarafından verilen, sonra İngiltere, Fransa ve İtalya'nın da katıldığı notaların reddedilmesi üzerine, bu ülkelerin ikiye zırlıdan oluşan bir donanması, Midilli'yi, 5 Aralık'ta da Limni'yi işgal etti. Abdülhamid bu işgaller üzerine, Makedonya'da mali gelişim için yabancı devlet temsilcilerinin çalıştırılmasına izin vermek zorunda kaldı.

1906

6 Haziran: İstanbul Şehremini (Belediye Başkanı) Rıdvan Paşa, Göztepe yakınlarında öldürüldü.

1 Ekim: İngilizlerin, Mısır'dan sonra, yapılmakta olan Hicaz demiryolunu tehdit için Akabe'yi de işgale kalkışmaları üzerine, Abdülhamid'in gönderdiği iki tabur asker, Akabe'yi geri aldı ve Mısır'la, Osmanlı sınırları yeniden saptandı.

1907

18 Mart: İlk Türk ressamlarından Şeker Ahmet Paşa öldü.

25 Nisan: Osmanlı Hükümeti, gümrük resmini yüzde 8'den 11'e çıkarmak için kapitülasyon hakları tanıdığı Avrupa ülkelerinin onayını sağladı. Ancak, yüzde 3'lük bu artışın yüzde 75'inin, Makedonya'nın mali gelişiminde kullanılması şart koşuldu

27 Aralık: Paris'te 2. Jöntürk Kongresi toplandı.

1908

3 Temmuz: İttihat ve Terakki Cemiyeti'nin, İhtilal kararı almasını sağlamak amacıyla Kolağası Resneli Niyazi Bey, 160 askeriyle Resne'de, Osmanlı Padişahı II. Abdülhamid'in mutlakiyet yönetimine karşı başkaldırıp dağa çıktı.

7 Temmuz: Rumeli'deki hürriyetçi hareketleri bastırmak üzere II. Abdülhamid tarafından Manastır Olağanüstü Komutanlığı'na atanan Birinci Ferik Amavut Şemsi Paşa, İttihat ve Terakki Cemiyeti fedailerince vuruldu.

II. Abdülhamid, Sadrazamı Avlonyalı Ferit Paşa'yı görevinden alarak, yerine yedinci kez Küçük Salt Paşa'yı atadı.

23 Temmuz: 1876'da Birinci Meşrutiyet'i ilan edip, bir yıl sonra Meclis-i Mebusan'ı kapatan Sultan Abdülhamid, Rumeli'deki ayaklanmaları bastıramayınca, II. Meşrutiyet'i ilan etti.

4 Ağustos: Sadrazam Salt Paşa istifa etti ve Kâmil Paşa, Abdülhamid tarafından üçüncü kez Sadrazam atandı.

23 Ağustos: Osmanlı Terakki ve İttihat Cemiyeti, Osmanlı İttihat ve Terakki Cemiyeti adını aldı.

14 Eylül: Osmanlı Ahrar Fırkası (Hürriyet Partisi) kuruldu.

3 Ekim: Meşrutiyet'in ilanı üzerine Avrupa ülkeleri, Babıali'ye bir nota vererek, Makedonya ıslahatı için kurdukları komitelerin görevlerine son verdiklerini bildirdiler.

5 Ekim: Avusturya İmparatorluğu, Bosna-Hersek'in, imparatorluk topraklarına katıldığını Osmanlı

31 Mart ayaklanmasında İstanbul'un çeşitli yerlerinde subaylar tartaklandı.

İmparatorluğu'na bildirdi. Aynı gün Bulgar Prenslığı de, Krallık olduğunu açıkladı.

7 Ekim: 1898'den beri bağımsız yönetimli bir vilayet olan Girit Adası, Yunanistan'a katılma kararı aldı.

22 Kasım: İstanbul'da çok sayıda Rum, Beyoğlu'nda, daha çok Rum mebus seçilmesi için gösteri düzenlediler.

17 Aralık: İkinci Meşrutiyet'in ilk Meclisi, 266 mebusla açıldı. Meclis 142 Türk, 60 Arap, 25 Arnavut, 23 Rum, 12 Ermeni, 5 Yahudi, 4 Bulgar, 3 Sırp ve 1 Ulah mebusan oluşuyordu.

1909

7 Ocak: İstanbul'da Türk Derneği kuruldu.

6 Şubat: Osmanlı Demokrat Partisi (Fırka-ı İbad) kuruldu.

13 Şubat: Sadrazam Kâmil Paşa, Meclis'te güvensizlik oyu alacağını

anıyınca, görevinden istifa etti.

14 Şubat: Sultan Abdülhamid, Dahiliye Nazırı Hüseyin Hilmi Paşa'yı Sadrazamlığa atadı.

5 Nisan: Volkan gazetesi başyazarı Kıbrıslı Derviş Vahdeti, Bediüzzaman Said-i Kürdi. İbnî Mirza ve arkadaşları, Osmanlı ülkesinde şeriat düzeninin eksiksiz uygulanmasını isteyen İttihad-ı Muhammedî Fırkası'nı kurdular.

6 Nisan: Serbestî gazetesi başyazarı Hasan Fehmi Bey, köprüde vuruldu.

13 Nisan: İstanbul'da 31 Mart ayaklanması başladı. Ayaklanmacılar, Meclis Başkanı Ahmet Rıza Bey sanarak, Adliye Nazırı Nazım Paşa ve Tanin gazetesi başyazarı Hüseyin Cahit (Yalçın) Bey sanarak Lazkiye Mebusu Emir Şefik Aslan Bey'i öldürdüler.

14 Nisan: İstanbul'un, 31 Mart

gericilik ayaklanmasıyla çalkalanmaya başlamasından bir gün sonra Adana'da il merkeziyle, Tarsus, Erzin, Misis, Dörtöl ilçelerinde bir Ermeni ayaklanması başladı. Üç gün sürdü. Türklerin ve askeri birliklerin karşı koymasıyla bastırıldı.

22 Nisan: Selanik ve Edirne'de hazırlanan Hareket Ordusu, Yeşilköy'e geldi.

23 Nisan: Hareket Ordusu birlikleri, ayaklanmacıların yönetimindeki İstanbul'a girdi.

24 Nisan: Hareket Ordusu, Taşkıışla, Harbiye ve Selimiye'de karşılaştığı direnişleri bastırıp, İstanbul'a egemen oldu.

25 Nisan: Hareket Ordusu Komutanı Mahmut Şevket Paşa, İstanbul'da sıkıyönetim ilan etti. Divan-ı Harp kurdurdu ve gericilik ayaklanmasının elebaşılı yargılanmaya başladı.

27 Nisan: Ayastefanos (Yeşilköy)'da toplanan Millî Meclis, Hareket Ordusu'nun İstanbul'a girmesi üzerine 26 Nisan'da 240 mebus ve 34 ayan üyesiyle Meclis-i Umumi-i Millî halinde toplanıp, oybirliğiyle, Padişah Sultan Abdülhamid'in tahttan indirilmesine karar verdi ve 32 yıl 7 ay 27 günlük Abdülhamid saltanatı böylece Jöntürkler eliyle son buldu. Yerine V. Mehmet Reşat, Padişah oldu.

5 Mayıs: Sadrazam Tevfik Paşa istifa etti, yerine Hüseyin Hilmi Paşa ikinci kez Sadrazam olarak atandı.

6 Eylül: Kolağası Mustafa Kemal, Selanik III. Ordu Talimgâh Komutanı oldu.

2 Aralık: İstanbul halkının da bu tarihten sonra askere alınacağı açıklandı.

28 Aralık: Sadrazam Hüseyin Hilmi Paşa istifa etti.

1910

12 Ocak: Roma Sefiri Hakkı Bey, Sadrazamlığa atandı.

19 Ocak: Meclis binası olarak kullanılan Boğaziçi'ndeki Çırağan Sarayı yandı.

24 Şubat: Türk ressamı ve müzecisi Osman Hamdi Bey öldü.

1 Nisan: Amavutlar, Osmanlı Yönetimi'ne karşı, vergi ödememek, Amavutça'nın resmî öğrenim dili olması ve Latin alfabesinin kullanılması istekleriyle ayaklandılar.

9 Mayıs: Girit Meclisi'nde, Rum mebuslar, Yunan Kralı'na sadakat yemini ettiler ve Yunanistan'la birleşme kararını onayladılar.

9 Haziran: Sada-yı Millet gazetesi başyazarı Ahmet Samim, öldürüldü.

3 Temmuz: Balkan Anlaşması'na neden olan Kiliseler Kanunu kabul edildi.

27 Temmuz: Türkiye, Yunanistan'ı, Yunan Meclisi'ne Giritli mebusları kabul etmesi halinde savaşa tehdit etti.

14 Ağustos: İstanbul'da yedeksubay okulu açıldı.

1911

5 Ocak: İstanbul'da Babıâli'de yangın çıktı.

1 Haziran: Türk Hava Kuvvetleri kuruldu (Kıtaat-ı Fenniye ve Mevaki-i Müstahkeme).

1 Temmuz: İstanbul'da Kandilli Rasathanesi kuruldu.

7 Temmuz: İstanbul'da yangılar da 7 bin ev yandı.

31 Ağustos: Türk Yurdu Cemiyeti kuruldu.

28 Eylül: İtalyanlar, Osmanlı Devleti'ne, 24 saat içinde Trablus ve Bingazi'nin boşaltılıp, kendilerine teslimini isteyen bir nota verdiler.

29 Eylül: İtalya, Osmanlı Devleti'ne savaş ilan etti. Sadrazam Hakkı Paşa istifa etti. Salt Paşa, sekizinci kez Sadrazam oldu.

1 Ekim: İtalyan Donanması, Trablusgarp kıyılarını ablukaya aldı.

3 Ekim: İtalyan Donanması, Trablus şehrini bombaladı.

4 Ekim: İtalyanlar, Trablus'a asker çıkarıp, Hamidiye tabyalarını ve Tobruk'u işgal ettiler.

13 Ekim: Derne şehri işgal edildi.

20 Ekim: İtalyan kuvvetleri Bingazi'ye girdi.

5 Kasım: İtalyanlar, Trablus'u ilhak ettiklerini resmen açıkladılar.

21 Kasım: Hürriyet ve İtilaf Fırkası kuruldu.

30 Aralık: Sadrazam Salt Paşa istifa etti ve yeniden Sadrazam atandı.

1912

9 Ocak: Trablus'ta Binbaşı Mustafa Kemal, Tobruk saldırısını yönetti.

18 Ocak: Osmanlı Meclis-i Mebusan'ı kapatıldı.

25 Mart: Türk Ocağı kuruldu.

18 Nisan: Çanakkale, İtalyan savaş gemileri tarafından bombardıman edildi. Boğaz, deniz trafiğine kapandı.

24 Nisan: İtalyanlar, 12 Adalar'dan Stampalia Adası'nı işgal etti.

27 Nisan: İstanbul'da yeniden yapılan Galata Köprüsü trafiğe açıldı.

4 Mayıs: İtalyanlar, Rodos Adası'nı işgal ettiler.

9 Mayıs: 12 Adalar'dan Herke Adası, İtalyanlarca işgal edildi.

12 Mayıs: 12 Adalar'dan Patmos, Leros, Kalimmoz adaları, İtalyanlarca işgal edildi.

13 Mayıs: Kerpe, İleki, Kasos, Nissiros adaları, İtalyanlarca işgal edildi.

16 Mayıs: Lispos Adası, İtalyanlarca işgal edildi.

19 Mayıs: Sömbekli Adası, İtalyanlarca işgal edildi.

20 Mayıs: Kos (İstanköy) Adası, İtalyanlarca işgal edildi. 389 yıl Osmanlı Yönetimi'nde kalmış, yönetim yeri Rodos olan Cezair-i Bahr-i Sefid eyaleti, Osmanlı Yönetimi'nden çıkarak İtalyanların malı oldu.

22 Mayıs: Hiciv şairi Şair Eşref öldü.

4 Haziran: İstanbul'da büyük bir yangın 1120 evi kül etti.

8 Haziran: Türklerin Trablus'taki direnişi kırıldı. İtalyanlar ülkeye egemen oldular.

7 Temmuz: Yeşilköy'de, havacı subay yetiştirmek üzere bir okul açıldı. Havaalanı ve hangarlar yapıldı, iki uçak satın alındı.

16 Temmuz: Sadrazam Küçük Salt Paşa, istifa etti. İttihat ve Terakki Komitesi iktidardan çekildi. İstanbul ve İktidara İttihat ve Terakki muhalifleriyle, Halaskâr Zabitan Cuntası egemen oldu.

18 Temmuz: İtalyan Donanması, Çanakkale Boğazı'nı zorladı ve Kilitbahr'e kadar sokuldu, ancak şiddetli direniş karşısında geri çekildi.

22 Temmuz: Ayan Meclisi Reisi Gazi Ahmet Muhtar Paşa, Sadrazam oldu. Eski sadrazamlardan Kâmil,

Hüseyin Hilmi ve Avlonyalı Ferit paşaların da içinde bulunduğu "Büyük Kabine"yi kurdu.

3 Ağustos: Osmanlı Devleti, Arnavutluk'a sınırlı bir özerklik tanıdı. Arnavutça, bu ülkede resmi dil ve öğretim dili sayıldı.

19 Ağustos: Arnavutluk'ta, Müslümanlarla Hristiyanlar arasında iç savaş çıktı.

23 Ağustos: İsviçre'de Caux'da Türk ve İtalyan arabulucuları arasında barış görüşmeleri başladı.

25 Ağustos: Osmanlı Devleti'nin Makedonya'ya Müslüman Arnavutları iskân etmeye başlaması, Makedonya'daki Bulgar komitacılarının direnişine ve Bulgaristan'dan yardım istemelerine neden oldu.

12 Eylül: Bulgaristan, Osmanlı Devleti'ne Makedonya'ya özerklik vermesini, yoksa seferberlik ilan edeceğini bildiren bir nota verdi. Yunanistan ve Sırbistan'da da, Makedonya konusunda gösteriler yapıldı.

15 Eylül: Arnavutluk sınırında Osmanlı ve Karadağ askeri birlikleri arasında gerilla savaşları başladı.

22 Eylül: Gırlıtlı 350 Rum çeteci, Sısam Adası'na çıkıp, halkı, Osmanlı Hükümeti'ne karşı ayaklanmaya çağırdı.

30 Eylül: Sırbistan, Bulgaristan, Karadağ ve Yunanistan, Osmanlılara karşı seferberlik ilan etti.

1 Ekim: Alman Dışişleri Bakanı, Balkanlar'da bir savaş çıkması halinde büyük Avrupa devletlerinin karışmayacaklarını açıkladı.

3 Ekim: Sırbistan, Karadağ, Yunanistan ve Bulgaristan, İstanbul Hükümeti'ne ortak bir nota vererek, üç gün içinde Makedonya'ya, eski Sırbistan'a ve Arnavutluk'a özerklik

verilmesini istediler.

4 Ekim: Osmanlı Hükümeti, Balkan ülkeleri notasını reddetti.

8 Ekim: Karadağ, Osmanlı Devleti'ne savaş ilan etti ve Balkan Savaşı başladı.

18 Ekim: Türk-İtalyan savaşı sona erdi.

Sırbistan ve Bulgaristan, Osmanlı Devleti'ne savaş ilan etti. Bunlara Yunanistan da katıldı.

20 Ekim: Osmanlı Ordusu, Fillibe üzerine yürüdü ama, Bulgarlara yenilip geri çekildi.

20 Ekim: Makedonya cephesinde Sırp Ordusu ilerli harekâta geçip, Priştine'yi işgal etti.

22 Ekim: Ali Rıza Paşa komutasındaki Osmanlı Garp Ordusu, Kosova'da mağlûp oldu. Yunanlılar da aynı gün Serfiçe'yi işgal etti.

23 Ekim: Osmanlı Şark Ordusu (Trakya'daki ordu), Bulgar Komutanı General Savof karşısında, Edime-Kırklareli arasında bozguna uğradı, Vize-Lüleburgaz hattına çekildi. Kırklareli, Bulgarların eline geçti.

24 Ekim: Osmanlı Vardar Ordusu, Sırp, Karadağ ve Yunan orduları karşısında iki gün süren Komano-va Savaşı'nı kaybetti. Zeki Paşa komutasındaki bu ordu, perişan halde Manastır'a çekildi.

27 Ekim: Üsküp şehri, Sırp Ordusu'na teslim oldu.

29 Ekim: Kâmil Paşa, Gazi Muhhtar Paşa'nın yerine Sadrazam atandı.

1 Kasım: Selanik'te sürgünde bulunan eski Padişah Abdülhamid, bir Alman gemisi ile İstanbul'a getirildi.

2 Kasım: 28 Ekim'de başlayan Lüleburgaz savaşlarından sonra

Bulgarlar, Çatalca hattına kadar geldiler.

3 Kasım: Yunan Orduları, Preveşe'yi aldılar.

6 Kasım: Sırp-Karadağ orduları, Yakova'yı aldı.

8 Kasım: Selanik'te Türk komutanı direnmeden şehri Yunan Ordusu'na teslim etti. Buradaki Türk birliği tutsak oldu.

15 Kasım: Türkiye ile İtalya arasında Ouchy Barışı imzalandı. Trablus ve Bingazi, İtalya'ya bırakıldı.

18 Kasım: İspanya, Hollanda, Romanya gibi devletler birer, İngiltere, Fransa, İtalya, Almanya, Rusya ise ikiye savaşı gemisini İstanbul'a gönderip, kendi uyruklarının güvenliğini sağlama hazırlığına başladılar.

Manastır, Sırp'ların eline geçti.

İstanbul'da kolera salgını başladı.

19 Kasım: 15 Kasım'da başlayan Bulgar saldırısı, Çatalca hattında durduruldu.

28 Kasım: Osmanlı Devleti, Çatalca'da Bulgarlar ve öteki bağlaşıklarıyla ateşkes görüşmelerini başlattı.

29 Kasım: Eski Berat Mebusu İsmail Kemal Vlora, Avlonya'ya gelip, Sırp'ların ve Karadağlıların işgal ettikleri Arnavutluk'un bağımsızlığını ilan etti.

30 Kasım: Sisam Adası Rum halkı, adanın Yunanistan'la birleştiğini ilan etti.

3 Aralık: Bulgaristan ve Sırbistan'la ateşkes imzalandı. Ancak Yunan ve Karadağ hükümetleri, ateşkesi imzalamayıp savaşa devam etti.

16 Aralık: Londra'da Balkan Savaşı'na son vermek için Saint-

James Barış Konferansı ilk toplantısını yaptı.

17 Aralık: Avrupa'nın büyük devletleri, Arnavutluk'un bağımsızlığını resmen tanıdı.

20 Aralık: Yunan Donanması, Midilli Adası'nı işgal etti. Bozcaada, Limni, İmroz, Karyot, Taşoz, Semendirek adaları da, Albay Lamouche komutasındaki birliklerce ele geçirildi. Ege Denizi ve Akdeniz'de Osmanlı Devleti elinde hiçbir ada kalmadı.

1913

1 Ocak: Balkan Savaşı'ndan yenicıkan Osmanlı Devleti'nin Kâmil Paşa Hükümeti, Londra'da barış görüşmelerini başlattı.

8 Ocak: Balkan devletleri, Türklerin tüm Avrupa topraklarından çekilmelerini, Ege'deki adaları bırakmalarını şart koştuklarından, Londra Konferansı kesintiye uğradı.

14 Ocak: Londra barış görüşmelerinin kesilmesinden sonra, Balkan ülkeleri orduları yeniden saldırılara başladı.

23 Ocak: Barış imzalayıp Edirne'yi Bulgarlara bırakma saviyla İttihatçılar, Babiali'yi bastılar. Sadrazam Kâmil Paşa istifa ettirildi ve Mahmut Şevket Paşa Sadrazam oldu. İttihat ve Terakki iktidara yeniden el koydu.

29 Ocak: Balkan Savaşı'nın, kaldığı yerden dört gün sonra yeniden başlayacağı Bulgar Komutanı'nca bildirildi.

8 Şubat: Bulgar Ordusu'nu arkadan çevirmek için yapılan Bolayır ve Şarköy çıkarması başarısızlıkla sonuçlandı.

6 Mart: Aylardan beri direnmekte olan Yanya Kalesi teslim oldu.

16 Mart: Bestekâr kemani Tat-yos Efendl öldü.

18 Mart: Yunan Kralı I. Jorj, kral-lığının 50. yıldönümünde Selanik'te bir akıl hastasınca vurularak öldüröl-dü.

26 Mart: Edirne, Bulgar ordusu-na teslim oldu.

31 Mart: İstanbul'daki büyük devletlerin elçileri, İstanbul Hükü-meti'nden Midye-Enez hattını hudut olarak kabul etmesini istediler.

15 Nisan: Bulgarlarla yeni bir ateşkes anlaşması imzalandı.

22 Nisan: Balkan Savaşı'nın ba-şından beri direnen İşkodra Kalesi düştü.

30 Mayıs: Londra Barış Andlaş-ması imzalandı. Rumeli ile Batı Trak-ya, Osmanlı Yönetimi'nden çıktı.

11 Haziran: İttihat ve Terakki kar-şıtları, Sadrazam ve Harbiye Nazırı Mahmut Şevket Paşa'yı vurdular. Bunun üzerine İttihat ve Terakki, ül-kede parti diktası kurdu.

24 Haziran: Balkan Savaşı galip-leri, ele geçirdikleri toprakların pay-laşılması konusunda anlaşmazlığa düştüler. Sırbistan ve Yunanistan, Bulgarlarla yaptıkları anlaşmayı boz-dular.

29 Haziran: Bulgaristan, eski müttefiklerine savaş açtı. Ancak Sırp ve Yunan ordularına yenik düş-tü.

30 Haziran: II. Balkan Savaşı başladı.

21 Temmuz: Bulgaristan, Sırbis-tan, Yunanistan, Karadağ ve Ro-manya'ya karşı savaşırken, Türk Or-dusu, Kırklareli ve Edirne'yi geri al-dı.

29 Eylül: Balkan ülkeleriyle Bük-reş'te 10 Ağustos'ta barış yapan

Bulgaristan, İstanbul Anlaşması'yla da, Garbi Trakya'nın kendisine geri verilmesi karşılığında, Edirne ve Kırklareli'nin Türkiye'de kalmasını kabul etti.

27 Ekim: Mustafa Kemal, Sofya Ataşemiliterliğine atandı.

Alman Generali Liman Von San-ders Paşa, İstanbul'da kurulacak Birinci Osmanlı Kolordusu Komu-tanlığı'na atandı.

14 Kasım: Yunanistan'la Os-manlı Devleti, Atina Barış Anlaşma-sı'nı imzaladı.

25 Kasım: Ünlü Türk gazetecisi ve romancısı Ahmet Mithat Efendi öldü.

14 Aralık: Girit, resmen Yunan-lılara geçti.

16 Aralık: Büyük devletler, Çanakkale Boğazı önündeki Imroz, Bozcaada ve Mels Adası dışındaki adaların Yunanistan'da kalacağını Osmanlı Hükümeti'ne bildirdiler.

1914

31 Ocak: Romancı Rezaizade Mahmut Ekrem Bey öldü.

2 Ağustos: Osmanlı Devleti ile Almanya arasında gizli bir askeri an-laşma imzalandı. Seferberlik ilan edildi.

10 Ağustos: İngiliz Donanması'nın izlemesinden kaçan Almanların, Goeben ve Breslau adlı zırhlıları, Çanakkale Boğazı'ndan geçerek, Türkiye'ye sığındı. Bu gemiler satın alınmış gösterilip, Türk bayrağı çe-kildi. Adları Yavuz ve Midilli oldu, ancak yönetimleri Alman denizciler-de kaldı.

9 Eylül: Osmanlı Devleti, Ekim ayı başından başlayarak, kapitulas-yonları kaldırdığını açıkladı.

1 Ekim: Çanakkale Boğazı deniz

trafiğine kapatıldı, torpillendi.

29 Ekim: Alman Amirali Souc-hon komutasındaki Yavuz ve Midilli gemileriyle, öteki Osmanlı gemileri, Karadeniz'de, Rus limanlarını bombardımana tuttu.

31 Ekim: I. Dünya Savaşı'nın Osmanlı cephelerindeki ilk savaşı, Kafkasya cephesinde Rusların, Beyazıt'ın kuzey sınırına saldırısıyla başladı.

1 Kasım: Bir İngiliz filosu, Akabe'yi bombardıman etti. Aynı gün Basra Körfezi'nde İngilizler, Şattül-arap boyunca, askeri birliklerini ileri sürdüler ve Irak cephesi açılmış oldu.

3 Kasım: İngilizler, Akabe'yi aldılar. Aynı gün İngiliz-Fransız savaşı filosu, Çanakkale önlerine gelip, Seddülbahır ve Kumkale'yi bombardıman etti.

Rusya, Osmanlı İmparatorluğu'na savaş ilan etti.

4 Kasım: İngiltere, Osmanlı Devleti'ne savaş ilan etti.

5 Kasım: Fransa, Osmanlı Devleti'ne savaş ilan etti.

8 Kasım: Midilli kruvazörü, Rusya'nın Poti limanını bombardıman etti.

11 Kasım: Türkiye, ittifak devletlerine (İngiltere, Rusya, Fransa), resmen savaş ilan etti.

14 Kasım: Osmanlı Padişahı ve Dünya Müslümanları Halifesi Sultan Reşad, dünya Müslümanlığını, ittifak devletlerine karşı savaşa çağıran Cihad-ı Ekber'i ilan etti.

17 Kasım: Rus Donanması, Trabzon'u bombaladı.

21 Kasım: Irak cephesinde İngilizler, Basra şehrini ele geçirdi. Buradaka 376 yıllık Osmanlı egemen-

liği son buldu.

26 Kasım: Bir İngiliz denizaltısı, Çanakkale Sarısağlık'ta demirli, Mesudiye zırhlısını torpilleyip batırdı.

21 Aralık: Harbiye Nazırı Enver Paşa, Sarıkamış saldırısını başlattı.

1915

23 Şubat: Cemal Paşa'nın, Söveyş Kanalı'na karşı, Alman kurmay subaylarının planlarına uygun başlattığı Kanal Harekâtı, başarısızlıkla bitti.

25 Şubat: İngiliz-Fransız filoları, Boğaz istihkâmlarını bombaladılar ve karaya asker çıkararak, dış tabyaların bir kısmını yok ettiler.

2 Mart: Mecidiye kruvazörü, Karadeniz'de Odesa önünde bir torpile çarpıp, yaralandı.

4 Mart: İngiliz ve Fransızlar yeniden Çanakkale Boğazı istihkâmlarını bombaladılar.

18 Mart: 18 büyük zırhlı, çok sayıda muhrip ve denizaltıyla Çanakkale Boğazı'nı geçmek için zorlayan İngiliz-Fransız donanmasından, kıyıdaki bataryaların isabetli atışlarıyla Ocean ve Irreristible adlı İngiliz zırhlılarıyla, Fransızların Bouvet zırhlısı batırıldı. Düşman donanması ağır kayıplardan sonra geri çekildi. Türklerin kaybı 44 şehit, 70 yaralı ve bozulan 8 toptu.

25 Nisan: İngiliz ve Fransızlar, donanmalarıyla Çanakkale Boğazı'nı geçemeyeceklerini anlayınca, Seddülbahır ve Arıburnu'na asker çıkardılar.

28 Nisan: Çanakkale'de, Gelibolu Yarımadası'nda I. Kirte Savaşı.

6 Mayıs: Rus orduları Van'a girdi.

9 Mayıs: Gelibolu'da Seddülbahır cephesinde dört gün süren II.

Ressam Cemal Tollu'nun fırçasından Çanakkale Zaferi.

Kirte savaşı.

13 Mayıs: Muavenet-i Milliye muhribi, Çanakkale önünde İngiliz Goliath zırhlısını torpilleyip batırdı.

27 Mayıs: Çanakkale Boğazi'nde İngilizlerin Majestik ve Triumph zırhlıları, mayına çarpıp battılar.

27 Mayıs: Osmanlı Hükümeti, çeteler kurarak Türk askerini arkadan vuran Anadolu Ermenilerini tehlik için Sevkiyat Kanunu adıyla bir kanun çıkarıp, bu Ermenileri kabileler halinde Suriye'ye sevke başladı.

5 Haziran: İki gün süren III. Kirte savaşı.

5 Temmuz: Sekiz gün süren Seddülbahir cephesindeki Zığındere Savaşı'nda 14 bin Türk askeri öldü ama, İngiliz saldırısı durduruldu.

22 Temmuz: Van ve Malazgirt, Ruslardan geri alındı.

7 Ağustos: Suvla Koyu'na çıkan İngiliz kuvvetleri, Küçük ve Büyük Anafartalar ile Kocaçimen tepelerini ele geçirmek için dört gün süren I. Anafartalar Savaşı'nda 25 bin kişi kaybetti, Türkler de 20 bin şehit verdiler.

9 Ağustos: Marmara'ya giren bir düşman denizaltısı, Çanakkale'ye asker ve malzeme götüren Barbaros zırhlısını torpilleyip batırdı.

13 Ağustos: İngilizlerin İkinci Anafartalar saldırısı püskürtüldü.

18 Ağustos: Şair Tevfik Fikret, 45 yaşında şeker hastalığından öldü.

22 Ağustos: İngilizlerin başlattığı III. Anafartalar saldırısı kanlı bir savaş sonunda püskürtüldü.

6 Eylül: Bulgaristan, Almanya ve Osmanlılarla yaptığı anlaşmalar ge-

reği, aynı cephede itilaf devletleri-ne karşı savaşa girdi.

22 Eylül: Irak cephesinde Bağdat'a ilerleyen İngiliz Ordusu, Selman-ı Pak'ta, Türk Ordusu'nca yenildi ve Kutülammare'ye çekildiler ve 28 Eylül'de burayı ele geçirdiler.

30 Kasım: Çanakkale'de Osmanlıların Albatros tipi bir keşif uçağı, bir Fransız keşif uçağını düşürerek, havalarda ilk Türk zaferini kazandı.

8 Aralık: Osmanlı Donanması, Batum'u topa tuttu.

20 Aralık: Çanakkale'nin Gelibolu Yarımadası'nı ele geçiremeyen İngiliz ve Fransız birlikleri geri çekildi.

1916

9 Ocak: Çanakkale'nin Gelibolu Yarımadası'ndaki Seddülbahir'deki son düşman birlikleri geri çekildi. Çanakkale savaşları kesinlikle sona erdi.

14 Ocak: Berlin-İstanbul arasında işlemeye başlayan Balkan Ekspresi, Berlin'den İstanbul'a doğru yola çıktı.

16 Şubat: Rus orduları, Erzurum'a girdi.

3 Mart: Bitlis ve Muş, Rus ordularınca ele geçirildi.

1 Nisan: Anafartalar kahramanı Miralay Mustafa Kemal, Mirlivalığa terfi ederek, 35 yaşında Paşa oldu.

6 Nisan: Irak'taki Türk Orduları Komutanı Alman Mareşali Von Der Goltz Paşa, Bağdat'ta tifüsten öldü.

18 Nisan: denizden de Rus Donanması'nca bombardıman edilen Trabzon, Erzurum üzerinden ilerleyen Rus askerlerince ele geçirildi.

29 Nisan: Kutülammare'de sarılan İngiliz Generali Townshend, 122

bin askerıyla Türklere teslim oldu.

27 Haziran: İngilizlerce satın alınan Mekke Şerifi Hüseyin, Osmanlı Devleti'ne karşı ayaklandı.

15 Temmuz: Bayburt, Rus işgaline uğradı.

20 Temmuz: Rus orduları Gümüşhane'ye girdi.

24 Temmuz: Sürekli ilerleyen Rus orduları, Erzincan'ı ele geçirdi.

27 Temmuz: Sina cephesinde Alman Albayı Von Kress tarafından düzenlenen İkinci Kanal seferi, İngilizlerin zaferi ve Türklerin hezime-tiyle sonuçlandı.

8 Ağustos: Muş ve Bitlis, Rus işgalinden kurtarıldı.

21 Ağustos: 15. Türk Kolordusu müttefikleri, Alman ve Avusturya ordularıyla aynı cephede Ruslara karşı savaşmak üzere Galiçya cephesi-ne (Polonya) gönderildi.

3 Kasım: İtilaf Devletleri Donanması, Antalya limanını bombaladı.

3 Aralık: Bulgarlara yardım için Dobruca cephesine gönderilen Mustafa Hilmi Paşa komutasındaki Türk tümeni, Romenleri yenip, Alman ve Bulgarlarla birlikte Bükreş'e girdi.

1917

4 Şubat: Sadrazam Sait Halim Paşa istifa etti, Talat Paşa Sadrazam oldu.

21 Şubat: Türkiye, Gregoryen takvimi kabul etti. Yılbaşı, Mart'ın 1'inden, Ocak'ın 1'ine nakledildi.

9 Mart: İngiliz uçakları, ilk kez İstanbul üzerinde görüldü ve birkaç bomba attı.

11 Mart: İngilizler, hiçbir direniş görmeden, Bağdat'ı işgal ettiler.

18 Mart: Mustafa Kemal Paşa, İkinci Ordu Komutanı oldu.

19 Nisan: Hicaz'daki ayaklanma sonucu Mekke, asilerin eline geçti, Medine kuşatıldı.

5 Temmuz: Mustafa Kemal Paşa, Yedinci Ordu Komutanlığı'na atandı.

9 Temmuz: İngiliz uçakları İstanbul'a gelip, Haliç yöresini bombaladı.

6 Eylül: Haydarpaşa Garı'nda sevkiyat için bekleyen cephane sandıkları patladı, gardaki bir tren içindeki bir tabur asker yanarak öldü.

9 Aralık: İngilizler, Kudüs'ü ele geçirdi.

12 Aralık: Bahriye Nazırı Cemal Paşa, 4. Ordu Komutanlığı'ndan istifa etti.

15 Aralık: Mustafa Kemal Paşa, Velihahtı Vahidettin'le Almanya'ya gitti.

1918

19 Ocak: Çanakkale Boğazı'nda Midilli kruvazörü (Breslau) bir mayın tarlasına düşerek battı. 494 personelinin 178 kişi kurtulabildi. Ölen Alman denizcilerin yanı sıra 2 Türk subayı ve 39 Türk deniz eri de gemiyle battı.

10 Şubat: Beylerbeyi Sarayı'nda yaşanan II. Abdülhamid öldü.

24 Şubat: Trabzon, Rus işgalinden kurtuldu.

26 Şubat: Sovyet ihtilali dolayısıyla Çarlık orduları dağıldığından, Erzincan, Rus işgalinden kurtarıldı.

2 Mart: Rize, Rus işgalinden kurtuldu.

3 Mart: Sovyetler Birliği, Litovsk Andlaşması'nı imzaladı.

12 Mart: Erzurum, Rus işgalinden kurtuldu.

2 Nisan: Van, Rus işgalinden kurtuldu.

3 Nisan: İngiliz Ordusu, Ürdün Nehri'ni aşarak, Filistin'e girdi.

15 Nisan: Ağrı, Rus işgalinden kurtuldu.

25 Nisan: Kars ve Ardahan, Rus işgalinden kurtuldu.

4 Haziran: Yakup Şevki Paşa Ordusu'nun Erivan'a doğru ilerlemesi üzerine Ermenilerin barış istemesiyle Batum Anlaşması yapıldı.

3 Temmuz: 35. Osmanlı Padişahı Sultan V. Mehmet Reşad öldü.

4 Temmuz: 36. ve sonuncu Osmanlı Padişahı olarak VI. Mehmet Vahidettin, tahta çıktı.

7 Ağustos: Mustafa Kemal Paşa, Filistin'deki 7. Ordu Komutanlığı'na atandı.

31 Ağustos: Osmanlı tarihindeki son kılıç alayı yapıldı, Vahidettin'e kılıç kuşatıldı.

15 Eylül: Türk orduları, Bakü'ye girdi.

20 Eylül: İstanbul'da Kâzım Şinasi (Dersan), Necmettin Sadık (Sadak), Ali Naci (Karacan), Falih Rıfkı (Atay) beyler, ortaklaşa, Akşam adıyla bir gazete yayınlamaya başladı. Gazetenin Yazı İşleri Müdürü Muammer Senihi Bey.

1 Ekim: İngiliz orduları Şam'a girdi.

6 Ekim: Fransız Donanması, Beyrut'a asker çıkardı ve Halep'e doğru ilerlemeye başladı.

14 Ekim: Sadrazam Talat Paşa istifa etti. Yaver-i Ekrem Ferik Ahmet İzzet Paşa, Sadrazam atandı.

27 Ekim: Halep, İngilizlerce işgal edildi.

30 Ekim: Osmanlı Hükümeti adına Bahriye Nazırı Rauf Bey (Orbay), Limni Adası'nın Mondros Limanı'nda İngiliz Akdeniz Başkomu-

İttihat ve Terakki liderlerinden Talat Paşa.

tanı Amiral Arthur Calthorpe ile Mondros Ateşkes Bırakışması Antlaşması'nı imzaladı.

31 Ekim: Mustafa Kemal Paşa, Yıldırım Orduları Komutanlığı'nı devraldı.

1 Kasım: İttihat ve Terakki Cemiyeti son kongresi toplanarak, bu parti kendini feshetti.

Irak'taki İngiliz Ordusu Komutanı General Marshall, birliklerine Musul'un işgalini emretti.

2 Kasım: İttihat ve Terakki liderleri Talat Paşa, Enver Paşa, Cemal Paşa, Bahattin Şakir, Doktor Nazım, Bedri ve Azmi beyler bir Alman denizaltısı ile İstanbul'dan Odesa'ya kaçtılar.

Fransız yazarı, Türk dostu Pierre Loti, bir Fransız gazetesinde Türkiye lehinde ilk makalesini yayınladı.

Bölgenin Türk varlığını ve Türkiye'ye bağlılığını korumak amacıyla Ardahan Milli Şûrası kuruldu.

3 Kasım: İngilizler, Musul'u işgale başladılar.

Çanakkale Boğazı'ndaki mayınlar toplanmaya başlandı.

4 Kasım: Bir Fransız alayı, Doğu Trakya'dan gelip Uzunköprü-Sirkeci demiryolunu denetim altına aldı.

Meclis'te Rum ve Ermeni mebuslar, 1915 yılı Ermeni tehciri sorumlularının cezalandırılmasını istediler.

5 Kasım: Kars'ta, Kars İslam Şûrası geçici hükûmeti kuruldu.

İttihat ve Terakki Partisi'nin son kongresinin son oturumunda partinin adının tarihe karışması ve kapatılması kabul edildi.

Mevlânâzade Rifat, Radikal Avam Kamarası'nı kurdu.

6 Kasım: İngilizlerle Fransızlar Çanakkale Boğazını işgale başladılar.

Sadrâzam İzzet Paşa, Mısır'da bulunan Amiral Calthorpe aracılığıyla Yemen, Asir ve Medine'deki Türk komutanlarına, Mondros ateşkesinin imzalandığı ve İngilizlere teslim olmaları buyruğunu iletti.

Mondros Ateşkes Antlaşması'nı imzalayan Amiral Calthorpe İngiltere'nin İstanbul Yüksek Komiserliğine atandı.

7 Kasım: İşgal orduları öncülleri, İngiliz İrtibat Subayı Murphy ve Ogilton, Basra torpidosu ile İstanbul'a geldiler.

Bir Yunan tümeni, Batı Trakya'da İskeçe'yi işgale başladı.

8 Kasım: Kabinesinde İttihatçı bakanlar olduğu için Ahmet İzzet Paşa, Padişah tarafından istifaya mecbur bırakıldı.

İstanbul işgal altında.

9 Kasım: Antakya, Kırıkhan, Reyhanlı, Samandağı, İskenderun, İngiliz birliklerince işgal olundu.

Fransızlar, Uzunköprü-Sirkeci arasındaki demiryolu işletmeciliğini üstlerine aldılar.

Meclis, savaş kabinesi üyesi kişileri sorgulamaya başladı.

İstanbul'da İngiliz işbirlikçisi Yeni İstanbul gazetesi yayına girdi.

11 Kasım: Tevfik Paşa, Sadrazam olarak yeni hükümeti kurdu.

İttihat ve Terakki Fırkası'nın ilimlileri Teceddüt Partisi'ni kurdular.

Osmanlı Hükümeti, Almanya'dan Talat Paşa ve öteki İttihatçıların geri verilmesini istedi.

12 Kasım: Çanakkale Boğazı'nın işgal işlemi tamamlandı.

13 Kasım: İngiliz, Fransız, İtalyan ve Yunan gemilerinden oluşan 61 parçalık işgal donanması, İstanbul'a geldi.

İngilizler, Irak'ın kuzeyinde Süleymaniye'yi işgal ettiler.

14 Kasım: Fransız Yüksek Komiseri Amet ve İtalyan Yüksek Komiseri Kont Sforza, İstanbul'da görev başladılar.

15 Kasım: İşgal kuvvetleri, İstanbul Boğazı müstahkem mevkillerine el koydular.

16 Kasım: Türk Ordusu, Azerbaycan'ın Bakü şehrinde ayrıldı. İngiliz birlikleri burayı işgal ettiler.

Türk birlikleri, Tebriz kentini boşalttı.

İstanbul'daki Alman askerleri, Kadıköy'de gözaltına alındı.

19 Kasım: Tevfik Paşa Hükümeti için yeniden güven oylaması yapıldı ve Tevfik Paşa güven oyu aldı.

20 Kasım: Türk Donanması Halic'te, Yavuz zırhlısı İzmit'te gözaltına alındı.

İngiliz ve Fransızlar, Çanakkale Boğazı'nın iki yakasını paylaştı. Avrupa yakasını Fransızlar, Asya yakasını İngilizler denetleyecek.

21 Kasım: İngilizler, Kilyos'a ka-

dar olan bölgeyi işgal ettiler.

İngilizler, basına ve mektuplara sansür koydular.

Savunma Bakanlığı Müsteşarı Albay İsmet Bey (İnönü), bakanlık emrine alındı.

23 Kasım: Padişah Vahidettin, Dolmabahçe Sarayı'ndan, Yıldız Sarayı'na taşındı.

24 Kasım: Pasaport Kanunu yürürlüğe girdi. Bundan böyle Türkiye'ye girmek ve çıkmak için pasaport gerekecek.

27 Kasım: İngilizler, itilaf devletleri adına Gelibolu'ya asker çıkardı.

29 Kasım: Milli Kongre ilk toplantısını yaptı.

1 Aralık: İngiliz sansüründen sonra Osmanlı Hükümeti de basına sansür koydu.

2 Aralık: Fransızlar, Dört Yol'u işgal etti.

4 Aralık: Vilayet-i Şarkîye Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti, İstanbul'da kuğöç ettirme suçları af dışı bırakıldı. son İlkeleri Cemiyeti kuruldu.

Türk birlikleri Kuzeybatı İran'ı boşalttı.

5 Aralık: Wilson İlkeleri Derneği kurucuları, Amerikan Cumhurbaşkanı'na bir mektup yazarak, Amerikan mandası istediler.

6 Aralık: İngilizler, Kilis'i işgal etti.

6 gemilik bir Japon filosu, İstanbul'a geldi. Savaşta Japonlar, itilaf devletlerinin müttefikiydi.

9 Aralık: 1916 yılında alınmış bir karar gereğince düşman memleketlerden gelecek mallardan yüzde yüz vergi alınması yolundaki karar kaldırıldı.

10 Aralık: İspanyol nezlesi İstanbul'u kırıp geçirdi, okullar tatil edildi.

11 Aralık: Lefkoşa'daki Müslümanlar, Kıbrıs'ın Yunanistan'a katılma planını protesto ettiler.

16 Aralık: İstanbul'a, İngiliz, Fransız, İtalyan, Yunan ve Japon savaş gemilerinden sonra bir de ABD savaş gemisi geldi.

17 Aralık: Çoğu Ermenilerden oluşan 1500 kişilik bir Fransız birliği, Mersin'i işgal etti. İngilizler de, Mersin'e, Hintli Müslüman askerler gönderdi. İngilizler ayrıca Antep'e girdiler ve Ermeniler taşkınlıklar yapmaya başladı.

18 Aralık: Tarsus ve Yumurtalık, Fransızlarca işgal edildi.

19 Aralık: Dört Yol'un Karaköse köylüleri, Fransız askerlerinin cınayetlerine karşı silahlı direnişe geçtiler ve 15 Fransız askerini öldürdüler. Bu ilk ulusal direniş hareketiydi.

20 Aralık: Mustafa Kemal Paşa, Padişah ile üçüncü görüşmesini yaptı.

21 Aralık: Padişah Vahidettin, Mebuslar Meclisi'ni kapattı.

Fransızlar, Adana'yı işgal etti.

23 Aralık: 3 Temmuz 1918 tarihine kadar işlenmiş tüm suçlar için genel af ilan edildi. Sadece Ermeni göç ettirme suçları af dışı bırakıldı.

24 Aralık: Yunan savaş gemisi Leon İstanbul'dan İzmir'e gelip, 18 kişilik bir deniz birliği çıkardı.

Fevzi Paşa (Çakmak), Genelkurmay Başkanlığı'na atandı.

25 Aralık: Fransızlar, Osmaniye'yi işgal ettiler.

26 Aralık: Türk Ordusu, Pozanti'ye kadar tüm Çukurova bölgesini boşalttı.

Türk Ordusu Kars'ı boşalttı, kendin savunması Kars Şûrası milislerine emanet edildi.

27 Aralık: Pozantı, Fransızlarca işgal edildi.

1919

1 Ocak: Kars'ta, Cihangiroğlu İbrahim Bey başkanlığında Güneybatı Kafkas Geçici Hükümeti kuruldu.

İki yıl önce hükümet kararıyla İzmir'den çıkarılan Rum Metropoliti Hrisostomos, İstanbul'dan İzmir'e döndü.

2 Ocak: İstanbul, yakacak sıkıntısı çektikten, dışarıdan getirilecek kömürden vergi alınmaması kararlaştırıldı.

4 Ocak: Padişah, Mebuslar Meclisi seçimlerinin barış anlaşmasından sonra yapılması yolundaki hükümet kararını imzaladı.

5 Ocak: İngiliz Yüksek Komiseri, kendisini ziyaret eden Salt Molla ve bazı Kürt ileri gelenlerinin, İngiliz mandası altında özerk bir Kürdistan kurulmasını istediklerini Londra'ya bildirdi.

Askeri Nigehbân Cemiyeti kuruldu, programı yayınlandı.

15 Ocak: İngilizler, Haydarpaşa istasyonunu, Fransızlar da Şark Demiryolları Müdüriyeti'ni işgal ettiler.

18 Ocak: Paris'te itilaf devletleri temsilcilerinin oluşturduğu Paris Barış Konferansı açıldı.

21 Ocak: Eski sadrazamlardan Gazi Ahmet Muhtar Paşa öldü.

25 Ocak: Bekirağa bölüğünde tutuklu bulunan Diyarbakır eski Vallsi Dr. Reşit Bey kaçtı. Ermeni tehdidi nedeniyle suçlanıyordu.

30 Ocak: İngilizlerin isteği üzerine, İstanbul'da, Tevfik Paşa Hükümeti, İttihatçıları tutuklamaya başladı.

22 Şubat: Maraş, İngilizler tarafından işgal edildi.

24 Şubat: Sadrazam Tevfik Paşa istifa etti.

4 Mart: Damat Ferit Paşa, birinci kabinesini kurdu.

8 Mart: Fransızların, Zonguldak'ı işgali.

17 Mart: İzmir'de Müdafaa-i Hukuk-u Osmaniye Cemiyeti'nin Redd-i İlhak Kongresi toplandı.

24 Mart: İngilizler, Urfa'yı işgal etti.

28 Mart: İtalyanlar, Antalya'yı işgal etti.

30 Mart: İngilizler, Merzifon'u işgal etti.

20 Nisan: Gırcı Ordusu, Milli Şûra kuvvetlerini yenerek, Ardahan'ı işgal etti.

30 Nisan: Mustafa Kemal Paşa, 9. Ordu Kıtaaatı Müfettişliği'ne atandı.

İngilizler, Kars'ın yönetimini Ermenilere verdi.

11 Mayıs: Mardin yöresinde Ali Batı aşireti ayaklanması başladı. Ali Batı, 18 Ağustos'ta öldürülerek ayaklanma bastırıldı.

15 Mayıs: İzmir, Yunanlılarca işgal edildi. Albay Süleyman Fethi Bey, gazeteci Hasan Tahsin (Osman Nevres) şehit edildi. Damat Ferit istifa etti, yeni kabineyi kurma görevi yeniden verildi.

16 Mayıs: Samsun ve yöresindeki çetecilik olaylarını önlemekle görevli 9. Ordu Kıtaaatı Müfettişi Mustafa Kemal Paşa, Bandırma vapuru ile Samsun'a doğru İstanbul'dan ayrıldı.

19 Mayıs: Mustafa Kemal Paşa, Samsun'a çıktı.

20 Mayıs: İstanbul'da, İngiliz Muhipleri Cemiyeti kuruldu.

23 Mayıs: İstanbul'da Sultanah-

Damat Ferit Paşa.

met Meydanı'nda 200 bin kişinin katıldığı ve İzmir'in işgal edilmesinin protesto edildiği miting yapıldı.

25 Mayıs: Mustafa Kemal Paşa, Samsun'dan, Havza'ya geldi.

21-22 Haziran: "Milletin bağımsızlığını yine milletin azim ve kararı kurtaracaktır. Sivas'ta acele bir kongrenin toplanması kararlaştırılmıştır" biçimindeki Amasya telmimi yazıldı ve Anadolu'ya ilan edildi.

23 Haziran: Dahiliye Nazırı Ali Kemal, Mustafa Kemal Paşa'nın azledildiğini, hiçbir resmi sıfatı kalmadığını ve emirlerinin dinlenmemesi gerektiğini bildirdi.

26 Haziran: Mustafa Kemal Paşa, Amasya'dan ayrılıp Tokat'a gitti.

27 Haziran: Mustafa Kemal Paşa, Sivas'a geldi.

28 Haziran: I. Balıkesir Kongresi toplandı.

3 Temmuz: Mustafa Kemal Paşa ve Rauf Bey, Erzurum'a geldiler.

8 Temmuz: Mustafa Kemal Paşa'ya, telgrafla Erzurum'da görevine son verildiği bildirildi ve o da askerlikten istifa etti.

20 Temmuz: Sadrazam Damat Ferit Paşa istifa etti ve yeni bir kabine kurmakla görevlendirildi.

23 Temmuz: Erzurum Kongresi toplanıp çalışmaya başladı. Vilayat-ı Şarkıye Mûdafaai Hukuk-u Milliye Cemiyeti Erzurum Mûmessilliği'ne seçilmiş olan Mustafa Kemal Paşa, Kongre Başkanı seçildi.

26 Temmuz: İkinci Balıkesir Kongresi toplandı.

2 Ağustos: Ulusal Kurtuluş Savaşı'na karşı olan Ali Kemal, İstanbul'da Peyam gazetesini çıkarmaya başladı. Bu gazete daha sonra Sabah gazetesıyla birleşerek Peyam-ı Sabah adını aldı.

6 Ağustos: Nazilli Birinci Kongresi toplandı.

7 Ağustos: Erzurum Kongresi bitti. Mustafa Kemal Paşa, seçilen heyet-i temsiliyenin reisi oldu. On maddelik bir bildiri yayınlandı.

16 Ağustos: Alaşehir Kongresi toplandı.

26 Ağustos: Batı cephesinde Kuvayı Milliye kuvvetleri, Yunanlılarla Üçyol Muharebesi'ni yaptı.

1 Eylül: İstanbul Hükümeti, Askeri Şûra'yı lağvettiler.

2 Eylül: Mustafa Kemal Paşa, Erzurum'dan Sivas'a geldi.

4 Eylül: Sivas Kongresi açıldı. Mustafa Kemal Paşa Başkan seçildi. Amerikan mandası isteyenlerin görüşleri tartışılıp reddedildi. Şarkı Anadolu Mûdafaai Hukuk Cemiyeti Tüzüğü ve adı değiştirilip, cemiyetin adı Anadolu ve Rumeli Mûdafaai Hukuk Cemiyeti haline sokuldu.

16 Eylül: Üçüncü Balıkesir Kongresi çalışmalarına başladı.

19 Eylül: İkinci Nazilli Milli Kongresi toplandı.

21 Eylül: 350 kişilik bir Kuvayı Milliye müfrezesi, Kütahya'ya girdi, buradaki İngiliz askerleri Eskişehir'e çekildi.

22 Eylül: İstanbul'da, Türkiye İşçi ve Çiftçi Sosyalist Fırkası kuruldu.

30 Eylül: Anadolu direnişi karşısında Damat Ferit Paşa Hükümeti istifa etti.

2 Ekim: Ali Rıza Paşa kabinesi kuruldu.

9 Ekim: Osmanlı Matbuat Cemiyeti kuruldu, Başkanlığı'na Velit Ebüzziya seçildi.

22 Ekim: Amasya görüşmeleri sona erdi ve İstanbul'la Anadolu arasında beş protokol imzalandı.

25 Ekim: Birinci Anzavur isyanı başladı. Bastırılışı 30 Kasım.

26 Ekim: Hart ilçesinde Şeyh Eşref ayaklanması başladı. Bastırılışı 24 Aralık.

29 Ekim: Kilis'teki İngiliz işgali, yerini Fransız işgaline bıraktı. Maraş, Fransızlarca işgal edildi.

7 Kasım: İstanbul'da toplanacak son Osmanlı Meclis-i Mebusanı'na, Mustafa Kemal Paşa, Erzurum'dan mebus seçildi.

16 Kasım: Balıkesir'de Vasıf (Çınar) ve Esat (Çınar), Mustafa Necati, "İzmir'e Doğru" gazetesini yayınlamaya başladılar.

19 Kasım: Dördüncü Balıkesir Kongresi toplandı, Redd-i İlhak adını, Mûdafaa-i Hukuk olarak değiştirdi.

25 Aralık: Mustafa Kemal Paşa ve Heyet-i Temsiliye, Ankara'ya gel-

di. Kurtuluş Savaşı'nın yeni merkezi Ankara.

29 Aralık: Mustafa Kemal Paşa'nın askerlikten çıkarılma kararı kaldırıldı, istifa etmiş sayıldı ve madalyalarının geri alınmasından vazgeçildi. Padişah Vahidettin de, bu kararı 4 Şubat 1920'de onadı.

1920

10 Ocak: Ankara'da, Hakimiyet-i Milliye gazetesi yayınlanmaya başladı.

11 Ocak: İttihatçı Baha Salt, Bakü'de Sovyetler'le, sonradan Mustafa Kemal tarafından reddedilecek bir anlaşma imzaladı.

12 Ocak: İstanbul'da son Osmanlı Meclis-i Mebusan'ı toplandı.

13 Ocak: Sultanahmet Meydanı'nda 150 bin kişinin katıldığı bir miting yapıldı. İşgaller protesto edildi.

28 Ocak: Osmanlı Meclis-i Mebusan'ı yaptığı bir gizli oturumda, ana hatları Sivas Kongresi'nde kararlaştırılmış Misak-ı Milli'yi kabul etti. Bu bir bildirisi halinde dünyaya duyuruldu.

31 Ocak: Osmanlı Meclis-i Mebusan'ına İstanbul Milletvekili Reşat Hikmet Bey Başkan seçildi.

3 Şubat: Harbiye Nazırlığı'na Fevzi Paşa (Çakmak) atandı.

6 Şubat: Osmanlı Meclisi'nde bir Felah-ı Vatan Grubu oluşturuldu.

8-9 Şubat: Kuva-yı Milliye, Fransız işgalindeki Urfa'yı kurtardı.

14 Şubat: 12 Şubat'ta toplanan Birinci Londra Konferansı'nda, İstanbul'un Türklere bırakılması kararı alındı.

16 Şubat: İkinci Anzavur isyanı başladı.

23 Şubat: İngiliz Akdeniz Filosu,

İstanbul'da son Meclis-i Mebusan

İstanbul'a gelip, karaya asker çıkardı ve işgal kuvvetleri takviye edildi.

6 Mart: Hikâyecî Ömer Seyfedin öldü.

8 Mart: Salih Paşa kabinesi kuruldu. Harbiye Nazırlığı'na gene Fevzi Paşa (Çakmak) getirildi.

10 Mart: Beşinci Balıkesir Kongresi toplandı.

16 Mart: İtilaf devletleri adına İngilizler, İstanbul'u işgal etti, Şehzadebaşı karakolunu bastı, askerlerimizi şehit ettiler.

18 Mart: Osmanlı Meclis-i Mebusan'ı son toplantısını yapıp, çalışmalarına ara verdi.

2 Nisan: Halide Edip, Dr. Adnan (Adivar), Hüsrev (Gerede), Yunus Nadi, Yusuf Kemal (Tengirşenk), Ri-

za Nur, Abdullah Azmi, Hoca Vehbi, Cami (Baykut) Bey İstanbul'dan Ankara'ya geldiler.

3 Nisan: İsmet (İnönü) Bey, Cellalettin Arif Bey, Saffet (Arıkan) Bey, Ankara'ya geldiler.

5 Nisan: Damat Ferit Paşa dördüncü kez Sadrazam oldu.

6 Nisan: Ankara'da Anadolu Ajansı kuruldu.

13 Nisan: Birinci Düzce ayaklanması. 31 Mayıs'ta bastırıldı.

14 Nisan: Düzce ayaklanmasına bağlı olarak Beypazarı da ayaklanmaya katıldı.

15 Nisan: Çerkez Ethem Bey kuvvetleri, Anzavur kuvvetlerini yenip dağıttı.

21 Nisan: Düzce-Bolu ayaklanması Gerede'ye sığırdı.

23 Nisan: Ankara'da, Türkiye Büyük Millet Meclisi toplandı (sonradan bu gün, Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı ilan edilecektir.)

24 Nisan: Mustafa Kemal Paşa, TBMM Başkanlığı'na seçildi.

25 Nisan: Miralay İsmet Bey'in, TBMM Genelkurmay Başkanlığı görevi Meclis'çe onandı.

29 Nisan: Hiyanet-i Vataniye Kanunu TBMM tarafından kabul edildi.

3 Mayıs: TBMM'nin ilk İcra Vekilleri Heyeti seçimleri yapıldı.

4 Mayıs: Yahya Galip (Kargı) Bey, Ankara Valisi atandı.

6 Mayıs: TBMM İcra Vekilleri Heyeti, İstanbul gazetelerinin Anadolu'ya sokulmasını yasakladı.

10 Mayıs: Ahmet Anzavur'un Kuva-yı İnzibatiye kuvvetleri, Adapazarı'nı ele geçirdi.

11 Mayıs: İstanbul Divan-ı Harbi, Mustafa Kemal Paşa'yı idama mahkûm etti.

Hariciye Vekilli Bekir Sami Bey başkanlığında bir kurul, Sovyetler'den yardım sağlamak üzere Moskova'ya gönderildi.

14 Mayıs: Birinci Yozgat ayaklanması başladı.

19 Mayıs: Damat Ferit ve arkadaşlarının TBMM kararıyla vatan-daşlıktan çıkarılması kararlaştırıldı.

22 Mayıs: Batı Trakya, Yunanlılarca işgal edildi.

24 Mayıs: Mustafa Kemal Paşa hakkındaki idam hükmünü Padişah Vahidettin onadı.

26 Mayıs: Çerkez Ethem Bey kuvvetleri, Hendek'i ele geçirip, asileri astı.

7 Haziran: İstanbul Hükûmeti'nin 16 Mart 1920'den sonra yaptığı ve yapacağı hiçbir anlaşma ve uygulamaların kabul edilmeyeceği yolunda TBMM karar alıp dünyaya duyurdu.

13 Haziran: Çapanoğulları, Yozgat isyanını başlattı.

15 Haziran: TBMM, Kâzım Karabekir'i Doğu Cephesi Komutanı atadı.

17 Haziran: Ankara Valiliği'ne Nuri (Conker) atandı.

24 Haziran: Garp Cephesi kuruldu ve Komutanlığı'na Ali Fuat Paşa atandı.

25 Haziran: Çerkez Ethem Bey'in kuvvetleri, Çapanoğulları ayaklanmasını bastı, yakaladığı ayaklanmacıları astı.

1 Temmuz: Ankara'da Yedeksubay Okulu açıldı.

İhanet-i Vataniye Yasası gereği Damat Ferit idama mahkûm edildi.

8 Temmuz: Yunanlılar, Bursa'yı işgal etti.

14 Temmuz: Gizli Türkiye Komünist Fırkası kuruldu ve bir bildiri yayınladı.

18 Temmuz: TBMM gizli oturumunda Misak-ı Milli andı içildi.

20 Temmuz: Tekirdağ, Yunanlılarca işgal edildi.

28 Temmuz: TBMM, gömrük resimlerini (vergilerini) beş kat artırdı.

30 Temmuz: Damat Ferit Paşa istifa etti ve ertesi gün beşinci kabinesini kurdu.

8 Ağustos: İkinci Düzce ayaklanması başladı (Bastırılışı 23 Eylül).

10 Ağustos: Osmanlı Devleti ile itilaf devletleri arasında Sevrés Anlaşması imzalandı.

17 Ağustos: Bekir Sami Bey başkanlığındaki TBMM heyeti, Moskova

va'da yardım görüşmelerine başladı.

24 Ağustos: İkinci Milli Aşireti ayaklanması. Bastırılışı 8 Eylül.

5 Eylül: İkinci Yozgat ayaklanması. Bastırılışı 30 Aralık.

8 Eylül: Külçe altın halinde ilk Sovyet yardımı Erzurum'a geldi ve teslim alındı.

10 Eylül: Bakü'de Mustafa Suphi tarafından Türkiye Komünist Partisi kuruldu. Kongre yaptı.

11 Eylül: Asker kaçakları için İstiklal Mahkemeleri kurulması kararlaştırıldı.

13 Eylül: Mustafa Kemal Paşa, "Halkçılık Programı" hazırlayıp yayınladı.

14 Eylül: İçki Yasağı Yasası, TBMM'de kabul edilip yürürlüğe girdi.

23 Eylül: İlk Sovyet silah yardımları denizden Trabzon'a geldi.

7 Ekim: Ankara'da, sonradan adı Resmi Gazete olacak olan Ceride-i Resmîye yayınlanmaya başlandı.

17 Ekim: Damat Ferit Paşa, Sadaret'ten istifa etti.

18 Ekim: Resmi Türkiye Komünist Fırkası kuruldu.

21 Ekim: Tefvik Paşa dördüncü kez Sadrazam oldu ve kabinesini kurdu.

27 Ekim: Doğu Cephesi'nde Kars saldırısı başladı. Bu saldırı süratle gelişti, 30 Ekim'de Kars kalesi alındı. 7 Kasım'da Gümrü işgal edildi, Ermeniler mütareke istedi.

9 Kasım: Batı Cephesi ikiye ayrıldı. Batı Cephesi Komutanlığı'na İsmet Bey, Güney Cephesi Komutanlığı'na Miralay Refet Bey atandı.

21 Kasım: Ali Fuat Paşa, Moskova Büyükelçiliği'ne atandı.

25 Kasım: Doğunlerde gereksiz

harcamalar yapılmaması için Men-i İsrifat Kanunu çıkarıldı.

28 Kasım: Eşref Edip ve Mehmet Akif, Kastamonu'da Sebilürreşat dergisini çıkarmaya başladılar.

20 Kasım: İstiklal Madalyası Kanunu kabul edildi.

2-3 Aralık: Ermenilerle, Gümrü Anlaşması imzalandı.

4 Aralık: Ankara'da öğretmenler aylardır maaş alamadıkları için grev başladı, ancak birkaç gün sonra maaşlar ödendi ve grev bitti.

1921

10 Ocak: Eskişehir yakınında I. İnönü muharebelerinde Yunanlılar durduruldu. Ertesi gün de geri çekildi.

20 Ocak: TBMM İlk Teşkilat-ı Esasiye Kanunu'nu (Anayasa) kabul etti.

22 Ocak: Çerkez Ethem Bey Kuva-yı Seyyaresi, Yunanlılar safında yer alırken dağıldı. Ethem Bey, ağabeyleri milletvekili Reşit ve Yüzbaşı Tefvik ile Kurmay Başkanları Yüzbaşı Halil, Yunanlılara sığındılar.

28-29 Ocak: Mustafa Suphi ve arkadaşları, Trabzon'da Yahya Kaptan tarafından bindirildikleri motorda öldürülerek, Karadeniz'e atıldı.

8 Şubat: Fransız saldırılarına karşı aylardır direnen Antep, sonunda teslim oldu. TBMM, Antep şehrine "Gazi"lik sanı verdi.

21 Şubat: İstanbul Hükümeti'yle birlikte TBMM Hükümeti temsilcilerinin de çağırıldığı Londra Konferansı başladı (12 Mart'ta sona erdi).

12 Mart: Mehmet Akif'in şiiri, TBMM'de Hamdullah Suphi tarafından okunup, İstiklal Marşı olarak kabul edildi.

15 Mart: Osmanlı sadrazamların-

dan, İttihat ve Terakki Fırkası'nın üç liderlerinden biri olan Talat Paşa, Berlin'de bir Ermeni tarafından tabanca ile vurularak öldürüldü.

16 Mart: TBMM ile SSCB arasında Moskova Andlaşması imzalandı.

1 Nisan: II. İnönü yengisi.

13 Nisan: Garp Cephesi'nde 15 Nisan'a kadar süren Dumlupınar savaşları başladı.

23 Nisan: Moskova ve Gümüş anlaşmaları gereği, doğu sınırımızın belirlenmesi, Türk kuvvetlerinin Gümüş'yü boşaltması.

26 Nisan: Şehzade Ömer Faruk Efendi, Kurtuluş Savaşı'na katılmak üzere, İstanbul'dan İnebolu'ya hareket etti ama, İnebolu'dan geri çevrildi.

3 Mayıs: Güney ve Batı cephe-leri birleştirilerek, yeniden Garp Cephesi Komutanlığı olarak birleştirildi ve Komutan İsmet Paşa oldu.

9 Mayıs: Çerkez Ethem Bey ve kardeşleri, Ankara İstiklal Mahkemesi'nce ölüm cezasına çarptırıldı.

10 Mayıs: TBMM'de, Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk Grubu kuruldu (Birinci Grup). Ertesi gün Mustafa Kemal Paşa Grup Reisi seçildi.

2 Haziran: Halide Edip Hanım (Adıvar), Ankara'dan Eskişehir'e gelip, Hilal-i Ahmer Hastanesi'nde hastabakıcı olarak çalışmaya başladı.

13 Haziran: Ziya Gökalp, Malta tutsaklığı sonunda Ankara'ya geldi. Bir süre kaldı, sonra Diyarbakır'a gidip Küçük Mecmua'yı çıkardı.

21 Haziran: Adapazarı Kuva-yı Milliye tarafından Yunanlılardan geri alındı, Fransızlar da, Zonguldak'ı boşalttı.

28 Haziran: Ulusal kuvvetler, İzmir'e girdi.

29 Haziran: Ankara'da Eğitim

İsmet Paşa'nın yerine Genelkurmay Başkanlığı'na seçilen Fevzi Çakmak.

Bakanlığı bünyesinde bir "Telif ve Tercüme" Kurulu oluşturuldu.

30 Haziran: Ankara'da Çocuk Esirgeme Kurumu kuruldu.

10 Temmuz: Yunan orduları, Kral Konstantin komutasında Kütahya-Eskişehir yönünde yeni ve büyük bir saldırı başlattı.

5 Ağustos: Mustafa Kemal Paşa'ya üç ay süreyle Başkomutanlık yetkisi verildi.

İsmet Paşa, Genelkurmay Başkanlığı'ndan, cephede çalışabilmek için istifa etti, yerine Fevzi Paşa (Çakmak) seçildi.

23 Ağustos: Sakarya Meydan Savaşı başladı.

26 Ağustos: Başkomutan Mustafa Kemal Paşa'nın ünlü emri verildi. "Hattı müdafaa yoktur, sathı müdafaa vardır."

13 Eylül: Sakarya Nehri'nin doğusuna geçmiş Yunan birlikleri, 22

gün süren savaş sonunda geri çekildi. Sakarya Meydan Savaşı, Mustafa Kemal Paşa'nın zaferiyle sonuçlandı.

14 Eylül: Başkomutan Mustafa Kemal Paşa, tüm ülkede genel seferberlik ilan etti.

19 Eylül: Başkomutan Mustafa Kemal Paşa'ya, TBMM, "Müşir"lik (Mareşal) rütbesi ve "Gazi"lik sanı verildi.

13 Ekim: TBMM hükümeti ile Kafkas Cumhuriyetleri (Azerbaycan, Gürcistan, Ermenistan) arasında Kars Andlaşması imzalandı.

29 Ekim: TBMM ile Fransa arasında Ankara Andlaşması imzalandı.

5 Aralık: Ankara Andlaşması gereği Adana tekrar anavatanı kavuştu.

6 Aralık: Eski sadrazamlardan Salt Halim Paşa, Roma'da bir Ermeni tarafından vuruldu.

27 Aralık: Tarsus kurtuldu.

25 Aralık: Gaziantep kurtuldu.

1922

2 Ocak: Türkiye ile Ukranya arasında Ankara'da Dostluk Anlaşması imzalandı.

3 Ocak: Mersin kurtuldu.

5 Ocak: Adana'nın kurtuluşu.

23 Şubat: TBMM milletvekillerinin müteahhitlik yapamayacakları kararını aldı.

22 Mart: Paris Konferansı kararı gereğince itilaf devletleri, İstanbul, Ankara ve Yunan hükümetlerine mütareke teklifi yaptı.

21 Nisan: İtalyanlar, Söke ve Kuşadası'nı boşalttı, Yunanlılar işgal etti.

18 Haziran: İzmir'e gelen Gazi, burada Fransız yazarı Claude Farre-

er ile görüştü.

31 Temmuz: Türkiye İdman Cemiyetleri İttifakı kuruldu.

26 Ağustos: Büyük Taarruz başladı.

27 Ağustos: Afyon kurtarıldı.

29 Ağustos: Dumlupınar Savaşları başladı. Başkomutanlık Meydan Savaşı. Türk askerleri Kütahya'ya girdi.

1 Eylül: Gazi Mustafa Kemal Paşa'nın Başkomutan olarak emri: "Ordular, ilk hedefiniz Akdeniz'dir. İleri!" Uşak kurtarıldı.

2 Eylül: Türk askeri Eskişehir'e girdi.

7 Eylül: Aydın kurtarıldı.

8 Eylül: Manisa kurtarıldı.

9 Eylül: Türk Ordusu İzmir'e girdi, düşman denize döküldü. Kadifekale'ye Türk bayrağı çekildi.

10 Eylül: Bursa kurtarıldı. Damat Ferit Paşa, Avrupa'dan İstanbul'a döndü. Rum Ortodoks Başpiskoposu Chrysostomos öldürüldü.

19 Eylül: Fransızlar, Çanakkale'yi boşalttı. İngilizler ise Çanakkale Boğazı istihkamlarında tahkimat yapmaya başladı.

22 Eylül: Damat Ferit Paşa, karısı Mediha Sultan'la birlikte, İngiliz polislerinin koruması altında trenle Avrupa'ya kaçtı.

23 Eylül: Türk süvarileri itilaf devletlerince tarafsız bölge ilan edilen Çanakkale Boğazı etrafındaki yöreye girdi.

27 Eylül: Yunanistan'da Venizelos'çular, ihtilal yaptı, Kral Konstantin, oğlu lehine tahttan çekildi, Atina'dan ayrıldı. Yunan savaş gemileri İstanbul'dan ayrıldı.

2 Ekim: Türkiye Halk İştiraküyun Fırkası Bakanlar Kurulu kararıyla kapatıldı.

Padişah Vahidettin'in gençliği.

11 Ekim: Mudanya Ateşkes Anlaşması imzalandı.

26 Ekim: İsmet Paşa, TBMM Hükümeti Dışişleri Bakanlığı'na seçildi.

27 Ekim: İtilaf devletleri, TBMM Hükümeti'ni Lozan'da 13 Kasım'da toplanacak Barış Konferansı'na çağırdı.

1 Kasım: TBMM, Saltanat ve Hilafeti birbirinden ayırarak, Saltanat'ın kaldırılmasını kararlaştırdı.

4 Kasım: İstanbul'daki son Osmanlı Sadrazamı Tevfik (Okday) Paşa ve kabinesi istifa etti. Refet Paşa, İstanbul'daki işgalci generallere bugünden itibaren İstanbul'da TBMM Hükümeti yönetiminin başladığını haber verdi. Osmanlı Devleti'nin resmi gazetesi Takvim-i Vekayi'nin son sayısı yayınlandı.

7 Kasım: Lozan Barış Konferansı'nda Türk delegasyonu başkanı

seçilen Dışişleri Bakanı İsmet Paşa ile öteki iki delege, Rıza Nur ve Hasan Saka beyler, İstanbul'a geldi.

10 Kasım: Eski padişah Vahidettin, İstanbul'da Halife sıfatıyla son Cuma Selamlığı'na çıktı.

13 Kasım: Tekirdağ kurtuldu.

17 Kasım: Halife Vahidettin, "Halife-i Müslimin" imzasıyla, İngiliz İşgal Kuvvetleri Komutanı'na yazdığı bir mektupta, bir gün önceden İngilizlere sığınmak istediğini bildirdiğinden gizlice Malaya zırhlısına bindirilerek, Malta Adası'na götürüldü.

18 Kasım: Düşmana sığınan Halife Vahidettin'in padişahlığından sonra halifeliğinin de kaldırılması kararı TBMM tarafından alındı ve Osmanlılarından Abdülmecit Halife seçildi.

20 Kasım: İsviçre'nin Lozan şehrinde Lozan Barış Konferansı açıldı.

24 Kasım: Yeni Halife Abdülmecit Efendi için Topkapı Sarayı'nda biat (bağlılık) töreni yapıldı. Kendisine Kutsal Emanetler teslim edildi.

2 Kasım: Çanakkale'de yönetim devralındı, Türk bayrağı çekildi.

2 Aralık: Yunan Ordusu'nun yenilmesine neden oldukları gerekçeyle, Yunan Başkomutanı Hacı Anestezi ve bazı bakanlar, Yunanistan'da yargılanıp idam edildiler.

1923

14 Ocak: Gazi Mustafa Kemal Paşa'nın annesi Zübeyde Hanım, İzmir'de öldü.

29 Ocak: Gazi Mustafa Kemal Paşa, Uşşaklızade Muammer Bey'in kızı Latife Hanım'la İzmir'de evlendi.

24 Temmuz: Lozan Barış Andlaş-

İlk Cumhurbaşkanı Mustafa Kemal Paşa.

ması imzalandı.

9 Eylül: Gazi ve arkadaşları Halk Fırkası'nı kurdu.

2 Ekim: İşgal kuvvetleri İstanbul'u boşalttı.

6 Ekim: Türk Ordusu, İstanbul'a girdi.

29 Ekim: TBMM, Cumhuriyet yönetimini kabul etti ve Gazi Mustafa Kemal Paşa, Türkiye'nin ilk Cumhurbaşkanı seçildi.

30 Ekim: Cumhurbaşkanı Mustafa Kemal Paşa, Başvekilliğe İsmet Paşa'yı atadı. İsmet Paşa, Cumhuriyet'in ilk Başbakan'ı oldu.

31 Ekim: Seferberlik 1 Kasım'dan başlayarak kaldırıldı.

1 Kasım: Fethi Okyar, TBMM'nin Cumhuriyet dönemindeki ilk Başkanı seçildi.

19 Kasım: Halk Fırkası Reisliği'ne Gazi, İsmet Paşa'yı vekil atadı.

20 Kasım: Halk Fırkası Genel Başkan Vekili İsmet Paşa, illerdeki Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk merkezlerine birer talimat göndererek, Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti'nin Halk Fırkası'na dönüşeceğini bildirdi.

1924

2 Ocak: Cuma günü resmi tatil günü kabul edildi.

7 Ocak: Yabancı okullardaki dinî alâmet ve işaretlerin kaldırılması için Eğitim Bakanlığı genelge yayınladı.

14 Ocak: Askerlik süresi 1.5 yıla indirildi.

31 Ocak: Lozan Barış Andlaşması, İtalya Hükûmeti'nce onandı.

7 Şubat: İstanbul'da "Kadınlar Birliği" kuruldu.

27 Şubat: Halife Abdülmecit

Efendi'nin Cuma Selamlığı'na cübbe ve Fatih kavuğu ile çıkma isteği reddedildi.

29 Şubat: İstanbul'da Osmanlıgulları'nın son Cuma selamlık töreni yapıldı.

3 Mart: TBMM, Hilafetin kaldırılmasını kararlaştırdı. Diyanet İşleri Başkanlığı kuruldu.

5 Mart: Ziraat ve Ticaret bakanlıkları kuruldu.

8 Mart: Şeriat mahkemeleri kaldırıldı. Adli yargı başladı.

18 Mart: Köy Kanunu kabul edildi.

3 Nisan: Yargıçların kıyafetleri-ne ilişkin yasa kabul edildi.

15 Nisan: Lozan Barış Andlaşması, İngiliz Kralı tarafından imzalandı.

20 Nisan: TBMM, Yeni Anayasa'yı kabul etti.

22 Nisan: Demiryolları Genel Müdürlüğü kuruldu.

24 Nisan: 494 sayılı Teşkilat-ı Esasiye Kanunu (Anayasa) yürürlüğe girdi.

7 Mayıs: İstanbul'da Cumhuriyet gazetesi yayınlanmaya başladı.

25 Ağustos: Türkiye ile Cemiyet-i Akvam (Milletler Cemiyeti) Musul konusunda anlaşmaya vardı.

26 Ağustos: Türkiye İş Bankası kuruldu, Genel Direktörlüğü'ne, İktisat Bakanlığı'ndan ayrılan Celal Bey (Bayar) getirildi.

25 Ekim: Ziya Gökalp öldü.

29 Ekim: Türkiye Büyük Millet Meclisi, yeni yapılan binasına taşındı.

9 Kasım: 10 Halk Fırkalı milletvekilli, partilerinden ayrılarak, Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası'nı kurdu.

TBMM'nin Cumhuriyet dönemindeki ilk başkanı Fethi Okyar.

10 Kasım: Halk Fırkası adını Cumhuriyet Halk Fırkası olarak değiştirdi.

16 Kasım: Kapatılmış olan Alman Lisesi, İstanbul'da yeniden açıldı.

20 Kasım: İsmet Paşa, Başbakanlık'tan istifa etti.

21 Kasım: Fethi (Okyar) Bey yeni hükümeti kurdu.

4 Aralık: Şehit yetimlerine İstiklal Madalyası verilmesine dair yasa kabul edildi.

8 Aralık: Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası'na Kâzım Karabekir Başkan, Ali Fuat Cebesoy Genel Sekreter seçildi.

1925

1 Ocak: Lozan Barış Andlaşması'na göre Türk Devleti, "Gümrük Vergisi" uygulamaya başladı.

19 Ocak: Bakanlar Kurulu, Gümrük Vergisi'nin Amerikan mallarına

da uygulanması kararı aldı.

11 Şubat: Şeyh Salt isyanı başladı. Eski adı Genç olan Bingöl ilinin Ergani ilçesine bağlı Eğil bucağı Pınar köyünden başlayan ayaklanma, Elazığ ve Diyarbakır'a sıçradı.

16 Şubat: Tayyare Cemiyeti (Türk Hava Kurumu) kuruldu.

17 Şubat: Aşar Vergisi kaldırıldı.

25 Şubat: Dinin politik amaçlarla istismar edilemeyeceği yolundaki yasa kabul edildi.

2 Mart: Halk Fırkası grubunda güvensizlik oyu alan Başbakan Fethi Bey istifa etti. Yeni hükümeti İsmet Paşa kurdu.

4 Mart: Takrir-i Sükun Kanunu çıkarıldı. Hükümete olağanüstü yetkiler verildi, İki İstiklal Mahkemesi kuruldu.

6 Mart: İstanbul'da 6 gazete ve dergi kapatıldı.

12 Nisan: Ayaklanmacıların elebaşı Şeyh Salt yakalandı.

16 Nisan: İstanbul'da Tanin gazetesi kapatıldı. 17 Nisan'da Hüseyin Cahit tutuklandı.

19 Nisan: Sanayi ve Maadin Bankası (Sümerbank) Kuruluş Kanunu kabul edildi.

3 Haziran: Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası kapatıldı.

30 Haziran: İstiklal Mahkemesi Şeyh Salt ve 46 kişi için ölüm cezası hükmü verdi, ayaklanmacılar asıldı. Güney bölgesindeki tekkeler kapatıldı.

5 Ağustos: Gazi Mustafa Kemal Paşa eşi Latife Hanım'dan ayrıldı.

11 Ağustos: Vatan gazetesi kapatıldı, Ahmet Emin (Yalman) tutuklandı.

24 Ağustos: Gazi, Kastamonu

Latife Hanım.

gezisine çıktı. Kastamonu'da bir panama şapka ile göründü ve halkı açık başla selamladı.

2 Eylül: Tekke ve türbelerin kapatılması, dini kıyafetlere ve memurların şapka giyeceklerine ilişkin Bakanlar Kurulu kararı yayınlandı.

4 Eylül: İstanbul'da yapılan bir baloya ilk kez Müslüman kadınlar da katıldı.

5 Ekim: İstanbul darphanesinde ilk Cumhuriyet altını basıldı.

14 Ekim: Türkiye'deki ilk betonarme köprü 3 gözlü ve 75 metre uzunluğunda olarak Menderes Nehri üzerinde yapıldı.

19 Ekim: Ankara Tıp Fakültesi açıldı.

5 Kasım: Ankara Hukuk Mektebi açıldı. 1931'de fakülte oldu. 1946'da Ankara Üniversitesi'ne bağlandı.

22 Kasım: İstanbul Darülfünunu'nda İnkılap Tarihi Kursu kuruldu.

25 Kasım: Şapka giyilmesi kanunu kabul edildi.

30 Kasım: Tekke ve zaviyelerle türbelerin kapatılması, türbedarlıklar ve bazı dini unvanların kaldırılmasına ilişkin kanun kabul edildi.

9 Aralık: Memur elbiselerinin yerli malı olmasına ilişkin yasa kabul edildi.

26 Aralık: Gönün 24 saate bölünmesine ilişkin yasa kabul edildi.

Takvimde tarıh başlangıcının değiştirilmesine ilişkin yasa kabul edildi.

30 Aralık: Osmanlı banknotlarının değiştirilmesine ilişkin yasa kabul edildi.

1926

1 Ocak: Gece yarısından başlayarak, milletlerarası takvim ve saatte yapılan değişiklikler uygulamaya başladı.

11 Şubat: İstanbul'da Milliyet gazetesi yayınlanmaya başladı.

13 Şubat: Konya Mevlana Türbesi müze haline getirildi.

17 Şubat: Türk Kanun-u Medenisi, İsviçre Yurttaşlık Yasası'nın çevirisi olarak kabul edildi.

1 Mart: Türk Ceza Kanunu, İtalyan Ceza Kanunu'ndan adapte edilerek kabul edildi.

11 Nisan: İtalyan Duçe'si Mussolini, Doğu Akdeniz ve Antalya yöresinde hak iddia etmesi üzerine Türkiye'de seferberlik ilan edildi.

16 Mayıs: Son Osmanlı Padişahı Vahidettin, San Remo'da (İtalya) öldü.

29 Mayıs: Ticaret Hukuku Kanunu kabul edildi.

15 Haziran: İzmir'de Gazi'yi öldürmeyi amaçlayan bir suikast ortaya çıkarıldı.

Taksim Cumhuriyet anıtı.

13 Temmuz: İzmir suikastı karara bağlandı. Ölüm cezaları aynı gün yerine getirildi.

26 Ağustos: Ankara İstiklal Mahkemesi, çoğu eski İttihatçılardan oluşan yargıladı. Sanıklardan eski Maliye Nazırı Cavit Bey, Dr. Nazım, eski milletvekili Hilmi beyleri ölüm cezasına çarptırdı. Gazeteci Hüseyin Cahit (Yalçın) beraat etti.

4 Ekim: Medeni Kanun, Borçlar Kanunu ve Ticaret kanunları yürürlüğe girdi.

İstanbul'da Sarayburnu'ndaki Gazi heykeli törenle açıldı.

26 Kasım: Alpullu Şeker Fabrikası işletmeye açıldı.

17 Aralık: Uşak Şeker Fabrikası açıldı.

1927

4 Ocak: Yazar Süleyman Nazif öldü.

18 Ocak: ABD Senatosu, Lozan Barış Andlaşması'nı onaylamayı reddetti.

1 Şubat: TBMM. üçüncü dönem milletvekilli seçimleri yapıldı.

7 Mart: İstiklal Mahkemeleri kaldırıldı.

28 Mayıs: 150'liklerin vatandaşlıktan çıkarılması kararlaştırıldı.

29 Mayıs: Ankara-Kayseri demiryolu işletmeye açıldı.

10 Ekim: Memur maaşları ilk kez peşin ödenmeye başladı.

28 Ekim: İlk genel nüfus sayımı yapıldı. Türkiye'nin nüfusu 13 milyon 648 bin 270.

24 Kasım: Ankara Taşhan'da (Ulus Meydanı) Atatürk ve Zafer Anıtı açıldı.

17 Aralık: Ceride-i Resmiye, Resmi Gazete adını aldı.

1928

3 Şubat: İstanbul'da ilk kez Türkçe hutbe okundu.

19 Şubat: Yardımsevenler Derneği kuruldu.

31 Mart: İzmir Torbalı'da deprem oldu.

10 Nisan: İsmet Paşa ve 120 arkadaşının önerisi üzerine Anayasa'dan dini terimlerin kaldırılması hakkındaki kanun kabul edildi.

17 Nisan: Ankara'da, Ankara Pa-las Oteli açıldı.

20 Mayıs: Uluslararası rakamların kabulü hakkındaki kanun kabul edildi.

8 Ağustos: İstanbul'da Taksim Cumhuriyet Anıtı açıldı.

9 Ağustos: Gazi, Sarayburnu'n-

da yazı devriminin başlatılacağını açıkladı.

1 Kasım: Türk harflerinin kabul ve tatbiki hakkındaki kanun kabul edildi.

11 Kasım: Başöğretmeni Gazi Mustafa Kemal Paşa olan millet mekteplerinin kurulması için Bakanlar Kurulu kararı alındı.

12 Kasım: İstanbul'da devlet memurları yeni harflerden imtihan edildi.

1 Aralık: Elçilikler, İstanbul'dan Ankara'ya taşınmaya başladı.

Gazete ve sokak levhalarının yeni harflerle yazılması zorunlu oldu.

1929

1 Ocak: Millet mektepleri açıldı (Bu uygulama 1936 yılına kadar sürdü). Arap harfleriyle dilekçe ve kitap yazılması yasaklandı.

Maarif Vekili, devrim öncülerinden Mustafa Necati Bey öldü.

12 Şubat: Sovyet devrimi önderlerinden Troçki, sürgün olarak İstanbul'a geldi.

3 Mart: İstanbul'da yayınlanan Ta Hronika gazetesinde Türk'lük aleyhtarı yazılar yazıldığı gerekçeyle öğrenim gençliği, gazeteyi tahrip etti.

4 Nisan: Yerli Mallar Haftası ilan edildi.

18 Mayıs: Suşehri'nde depremde 64 kişi öldü, 1357 ev yıkıldı.

2 Haziran: Muş ili kuruldu.

1 Temmuz: Ankara-İstanbul şehirlerarası telefon konuşmaları başladı.

1 Eylül: İlk ve ortaöğretim dersleri arasından Arapça ve Farsça dersleri kaldırıldı.

8 Ekim: Yüksek okullarda Fransızca'dan başka yabancı bir dilin da-

ha okutulması kararlaştırıldı.

11 Ekim: Yavuz zırhlısının onarımı tamamlandı, yeniden donanmaya katıldı.

25 Ekim: İstanbul-Berlin hava postası hizmete girdi.

25 Ekim: Osmanlı Ceza Yasası yürürlükten kalktı.

1930

1 Şubat: İstatistik Genel Müdürlüğü kuruldu.

3 Nisan: Belediyeler Kanunu kabul edildi. Bu kanunla kadınlara belediyeler için seçme ve seçilme hakkı tanındı.

1 Haziran: İstanbul Galata Köprüsü'nden 70 yıldan beri alınan köprü geçme parası kaldırıldı.

14 Haziran: Askeri Yargıtay kuruldu.

26 Eylül: Adana'da Abdülkadir Kemali (Öğütçü) Bey, Ahalî Cumhuriyet Fırkası'nı kurdu.

30 Ekim: Türkiye ile Yunanistan arasında dostluk ve ticaret anlaşması yapıldı.

21 Aralık: Ahalî Cumhuriyet Fırkası kapatıldı.

23 Aralık: Menemen'de Nakşibendi ayaklanması oldu. Derviş Mehmet ve kendisine katılanlar, hükümet önünde yeşil bayrak açtı, engel olmak isteyen yedeksubay öğretmeni Mustafa Fehmi Kubilay ile iki mahalle bekçisi öldürüldü. Ayaklanma şiddetle bastırıldı, suçluları asıldı.

1931

30 Ocak: Gümruk ve Tekel Bakanlığı kuruldu.

26 Mart: Ölçüler Kanunu kabul edildi.

15 Nisan: Türk Tarihi Tetkik Cemiyeti (Türk Tarihi Kurulu) kuruldu.

Dünya Güzeli seçilen Keriman Halis (Ece)

1932

22 Ocak: İstanbul'da Yerebatan Camii'nde ilk defa Hafız Yaşar (Okur) tarafından Türkçe Kuran okundu.

19 Şubat: Halkevleri kuruldu (8 Ağustos 1951'de kapatıldı).

9 Temmuz: Türkiye Milletler Cemiyeti'ne katıldı.

12 Temmuz: Türk Dil Kurumu kuruldu.

1 Ağustos: Türkiye güzeli Keriman Halis (Ece) dünya güzeli seçildi.

26 Eylül: Birinci Türk Dil Kurultayı, Dolmabahçe Sarayı'nda toplandı.

1933

1 Ocak: Ölçüler Kanunu uygu-

lanmaya başlandı. Arşın, okka, dirhem, şinik kalktı. Metre, litre, kilo uygulaması başladı.

8 Ocak: Birinci Beş Yıllık Plan kabul edildi.

1 Temmuz: Deniz Yolları İşletmesi kuruldu.

1 Ağustos: İstanbul Üniversitesi kuruldu.

9 Eylül: İzmir Fuarı'nın başlangıcı olan 9 Eylül Panayırı açıldı.

26 Ekim: Türk kadınlarına muhtar seçme ve seçilme hakkı veren kanun kabul edildi.

5 Kasım: Dördüncü Balkan Konferansı Selanik'te başladı.

1934

3 Şubat: Türkiye-Romanya-Yunanistan-Yugoslavya arasında Balkan Paketi imzalandı.

12 Şubat: Şair ve yazar Cenap Şehabettin öldü.

26 Şubat: İstanbul Belediyesi, evlerdeki kafeslerin kaldırılması kararını aldı.

4 Mart: Üniversite ve yüksek okullara Devrim Tarihi dersi kondu. Ankara Radyosu yayına başladı.

5 Mart: Türk devlet adamı ve devrimci Reşit Galip öldü.

20 Mart: Ankara'da İnkılap Tarihi Kürsüsü kuruldu.

21 Haziran: Soyadı Kanunu kabul edildi.

122 Kasım: Muş Ovası'nda deprem, büyük zarara ve yıkıma yol açtı.

24 Kasım: Gazi Mustafa Kemal Paşa'ya, Meclis'çe Atatürk soyadı verildi.

26 Kasım: Atatürk, İsmet Paşa'ya İnönü soyadını verdj. Meclis kabul ettiği bir yasa ile, efendi, bey, paşa, ağa gibi lakap ve unvanların kullanılmasını yasakladı.

3 Aralık: Bazı elbise ve üniformaların giyilemeyeceğine dair yasa kabul edildi. Buna göre, imamlar ancak ibadet sırasında sarık sarabilecek, cübbe giyebilecek.

5 Aralık: Türk kadınına milletvekili seçme ve seçilme hakkı veren yasa kabul edildi. Ancak bu yasayla, seçmen yaşı 18'den 21'e yükseltildi.

1935

8 Şubat: Türkiye'de kadınların ilk kez oy kullanıp aday oldukları milletvekili seçimleri yapıldı ve TBMM'ye 17 kadın milletvekili girdi.

18 Nisan: Uluslararası Kadınlar Kongresi İstanbul'da toplandı.

27 Nisan: Haftalık resmi tatil cumma gününden pazara alındı.

9 Kasım: Mason cemiyetleri kendi kendini feshederek, mallarını halkevlerine bıraktı.

12 Kasım: İnebolu vapuru, İzmir açıklarında battı, 24 kişi boğuldu.

29 Kasım: Paşabahçe Şişe ve Cam Fabrikası işletmeye açıldı.

24 Aralık: Orta öğretimde 10 tam not üzerinden yeni bir not ve sınav sistemi yürürlüğe sokuldu.

25 Aralık: Çoruh, Hakkâri, Bitlis, Bingöl, Tunceli il oldu.

1936

1 Ocak: İzmir'de Kültürpark'ın temeli atıldı.

9 Ocak: Ankara'da Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi öğretime başladı.

24 Nisan: Yazar Sami Paşazade Sezal Bey öldü.

6 Mayıs: Ankara'da Devlet Konservatuarı kuruldu.

29 Mayıs: Türk Bayrağı Kanunu kabul edildi.

20 Temmuz: Montreux Andlaşması imzalandı.

29 Ağustos: İstanbul'da Atatürk Köprüsü'nün temeli atıldı.

8 Eylül: Ankara ve İstanbul radyo şirketi devlete geçti.

25 Eylül: Harp Okulu, İstanbul'da Harbiye semti olarak adlandırılan tarihi binasından Ankara'da yeniden yapılan okul binasına taşındı.

6 Kasım: İzmit Kâğıt Fabrikası hizmete girdi.

15 Aralık: Ankara Stadyumu hizmete girdi.

27 Aralık: Büyük şair, Mehmet Akif Ersoy öldü.

1937

13 Nisan: Şair Abdülhak Hamit Tarhan öldü.

20. YÜZYILDA OSMANLI PADİŞAHLARI

1. Sultan Abdülhamid II
2. Sultan Mehmet Reşat
3. Sultan Vahidettin

20. YÜZYILDA OSMANLI SADRAZAMLARI

1. Halil Rifat Paşa
2. Mehmet Sait Paşa
3. Mehmet Ferit Paşa
4. Mehmet Kâmil Paşa

5. Hüseyin Hilmi Paşa
6. Ahmet Tevfik Paşa (Okday)
7. İbrahim Hakkı Paşa
8. Katircioğlu Ahmet Muhtar Paşa
9. Mahmut Şevket Paşa
10. Mısırlı Sait Halim Paşa
11. Mehmet Talat Paşa
12. Ahmet İzzet Paşa
13. Ahmet Ferit Paşa
14. Ali Rıza Paşa
15. Salim Hulusi Paşa (Kesrak)

BAŞBAKANLAR

1. İsmet İnönü: (30.10.1923-6.3.1924), (6.3.1924-22.11.1924), (4.3.1925-1.11.1927), (2.11.1927-25.9.1930), (27.9.1930-4.5.1931), (4.5.1931-1.3.1935), (1.3.1935-1.11.1937), (20.11.1961-1.6.1962), (25.6.1962-2.12.1963), (25.12.1963-13.2.1965).
2. Ali Fethi Okyar: (22.11.1924-3.3.1925).
3. Celal Bayar: (1.11.1937-11.11.1938), (11.11.1938-25.1.1939).
4. Refik Saydam: (25.1.1939-3.4.1939), (3.4.1939-8.7.1942).
5. Şükrü Saraçoğlu: (9.7.1942-8.3.1943), (15.3.1943-5.8.1946).
6. Recep Peker: (7.8.1946-9.9.1947).
7. Hasan Saka: (10.9.1947-8.6.1948), (10.6.1948-14.1.1949).
8. Şemseddin Günaltay: (16.1.1949-22.5.1950).
9. Adnan Menderes: (22.5.1950-8.3.1951), (9.3.1951-14.5.1954), (17.5.1954-30.11.1955), (9.12.1955-1.11.1957), (25.11.1957-27.5.1960).
10. Cemal Gürsel: (30.5.1960-4.1.1961), (5.1.1961-28.10.1961).
11. Suat Hayri Ürgüplü: (20.2.1965-22.10.1965).
12. Süleyman Demirel: (27.10.1965-22.10.1969), (3.11.1969-14.2.1970), (6.3.1970-12.3.1971), (31.3.1975-21.6.1977), (21.7.1977-31.12.1977), (12.11.1979-12.9.1980).
13. Nihat Erim: (26.3.1971-3.12.1971), (11.12.1971-17.4.1972).
14. Ferit Melen: (22.5.1972-10.4.1973).
15. Nalm Talu: (15.4.1973-16.12.1973).
16. Bülent Ecevit: (26.1.1974-16.9.1974), (21.6.1977-3.7.1977), (5.1.1978-17.10.1979).
17. Sadı İrmak: (16.11.1974-31.3.1975).
18. Bülend Ulusu: (21.9.1980-24.11.1983).
19. Turgut Özal: (13.12.1983-).

TÜRKİYE'NİN CUMHURBAŞKANLARI

1. Gazi Mustafa Kemal Atatürk
(Mareşal)	4. Cemal Gürsel (Orgeneral)
2. İsmet İnönü (Orgeneral)	5. Cevdet Sunay (Orgeneral)
3. Celal Bayar (sivil)	6. Fahri Korutürk (Oramiral)
	7. Kenan Evren (Orgeneral)

TBMM BAŞKANLARI

1. Mustafa Kemal Paşa	Temsilciler Meclisi)
2. Fethi Okyar	10. Fuat Sirmen
3. Kâzım Özalp	11. Ferruh Bozbeyli
4. Abdülhalik Renda	12. Sabit Osman Avcı
5. Kâzım Karabekir	13. Kemal Güven
6. Ali Fuat Cebesoy	14. Cahit Karakaş
7. Şükrü Saraçoğlu	15. Sadı Irmak (Danışma Meclisi)
8. Refik Koraltan	16. Necmettin Karaduman
9. Kâzım Orbay (Kurucu Meclis-	

TBMM'NİN İLK KADIN MİLLETVEKİLLERİ

(Ankara-8 Şubat 1935) Yenilenen seçimler sonunda Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne ilk kez 18 de kadın milletvekili girdi.

Avrûpa'nın dahi pek çok ülkesindeki kadınlara siyasal hakları tam olarak verilmemişken, 1930 yılında milletvekilleri seçimine seçme ve seçilme haklarıyla katılma hakkı olanağı sağlandı, bunun ilk uygulaması olarak da, beşinci dönem meclisi için yapılan milletvekili seçimlerinde 399 adaydan 18'i kadınlardan seçildi. 3'ü ortaokul, 1'i lise, üst tarafı ise yüksek okul ve üniversite mezunu, çoğu bir ya da birkaç yabancı dil bilen hanım sayılabılardan 10 tanesi evli, 5'i bekâr

ve 3'ü de duldu.

1. Mebrure Göneng
2. Hatı (Satı) Çırpan
3. Türkân Baştuğ
4. Sabiha Gökçöl
5. Hatice Özgener
6. Şekibe İnşel
7. Huriye Öniz
8. Fatma Memik
9. Nakiye Elgün
10. Fakih Öymen
11. Benal Nevzat
12. Ferruh Güpgüp
13. Behire Bediz
14. Mihri Pektaş
15. Meliha Ulaş
16. Esmâ Nayman
17. Sabiha Gürkey
18. Seniha Hızal

1 Mayıs: Ereğli Kömür Tesisleri, Etibank'a geçti.

29 Mayıs: Türkiye-Fransa arasında Sancak'ın mülki bütünlüğünü garanti eden antlaşma, Cenevre'de imzalandı. Bu suretle Hatay, bağımsız oluyordu.

20 Haziran: İstanbul - Beşiktaş Uzuncaova yangını (31 ev yandı).

8 Temmuz: Tahran'da, Türkiye-Irak-Afganistan arasında "Sadâbat Paktı" imzalandı.

14 Eylül: Akdeniz'de korsanlığa karşı beraber tedbir alınmasını ön-gören Nyon Antlaşması imzalandı.

20 Eylül: Türk Tarih Kurultayı, Atatürk'ün huzuru ile açıldı.

25 Ekim: İsmet İnönü, Başbakanlık'tan çekildi. Kabinayı kurmak-la Celal Bayar görevlendirildi.

29 Ekim: Ankara İstasyonu yeni gar binası hizmete açıldı.

1938

2 Ocak: Bursa Merinos Fabrika-sı hizmete girdi.

22 Ocak: Yalova'da Termal Ote-li açıldı.

24 Ocak: İzmir Telefon Şirketi satın alındı.

6 Mart: Atatürk'e, Türk hekimle-ri tarafından ilk konsültasyon yapıldı.

14 Nisan: İzmir Konak vapur is-kelesi hizmete açıldı.

27 Nisan: Yunanistan ile Türki-ye arasında dostluk antlaşması im-zalandı.

2 Mayıs: Ordu Süvari ekibimiz, Roma'da "Milletler Kupası"nı ka-zandı.

26 Mayıs: Atatürk, Ankara'dan son kez ayrıldı.

27 Mayıs: Atatürk, İstanbul'a gel-di.

30 Mayıs: Devlet Hava Yolları Genel Müdürlüğü kuruldu.

1 Haziran: Atatürk, hekimlerin tavsiyelerine uyarak, İstanbul Boğazı'nda demirleyen "Savanora" yatın-da kalmaya başladı.

5 Temmuz: Türk Ordusu, Ha-tay'a girdi.

13 Temmuz: Toprak Mahsulleri Ofisi kuruldu.

31 Temmuz: Balkan Paktı devlet-leriyle, Bulgaristan arasında "Selanik" Antlaşması imzalandı.

2 Eylül: Hatay bağımsız oldu. Millet Meclisi ilk toplantısını yaptı. Cumhurbaşkanlığı'na Tayfur Sök-men seçildi.

5 Eylül: Halk Bankası ve Ankara Halk Sandığı kuruldu.

15 Eylül: Atatürk, vasiyetname-sini yazdırdı (Vasiyeti, ebediyete in-tikalinden sonra 28 Kasım 1938'de açılmıştır).

28 Ekim: Ankara Radyosu hiz-mete başladı.

8 Kasım: Atatürk'ün sağlık duru-munun ciddi bir hal alması üzerine, sabah-akşam olmak üzere iki ayrı tebliğ yayınlanmaya başlandı.

10 Kasım: Atatürk, saat 9.05'de İstanbul'da Dolmabahçe Sarayı'nda vefat etti.

Müdavi ve müşavir tabiplerin verdikleri son rapor:

"Reisicumhur Atatürk'ün umu-mi hallerinde vahamet dün gece sa-at 24.00'te neşredilen tebliğden sonra, her an artarak bugün, 10 İkinci teşrin (Kasım) 1938 Perşembe gü-nü saat dokuzu beş geçe Büyük Şe-fimiz derin koma içinde terk-i hayat etmişlerdir.

Müdavi tabipler: Prof. Dr. Neşet Ömer İrdelp, Prof. Dr. Mim Kemal Öke, Dr. Nihat Reşat Belger.

MUSTAFA KEMAL ATATÜRK (1881-1938)

1881'de Selanik'te, Zübeyde Hanım ve Ali Rıza Bey'in çocuğu olarak doğdu. 1893'te Selanik Askeri Rüştiyesi'ni bitirerek 1895'te Manastır Askeri İdadisi'ne, 1899'da Harp Okulu'na geçti. 11 Ocak 1905'te Kurmay yüzbaşı olarak okulu bitirdi. 1907'de Şam'da Vatan ve Hürriyet Cemiyeti'ni kurdu. Kolağası rütbesiyle Makedonya'daki III. Ordu'ya atandı. İttihat ve Terakki Fırkası'nda çalışmaya başladı. 1910'da İstanbul'da Genelkurmay Başkanlığı'nda görevlendirildi. İtalyanların Trablusgarp çıkarmasının ardından Halil Ethem Paşaya katılarak 1911'de Tobruk Savaşı'nı kazandı. Binbaşılığa yükseltildi. Balkan savaşlarının başlamasıyla Çanakkale Boğazı Mürettep Kuvvetleri Harekât Şubesi'ne ve Bolayır Ordusu Kurmay Başkanlığı'na getirildi. Çanakkale ve Edirne'nin savunma planlarını yaptı, orduyu örgütledi. 1. Dünya Savaşı'na kadar Sofya ataşemilliteri oldu. Yarbaylığa yükseldi. Ülkenin savaşa girmesi üzerine, 2 Şubat 1915'te Tekirdağ'da 19. Tümeni kurdu. Tümen, Maydos'a gönderildi.

25 Nisan-10 Aralık arasında, Çanakkale kara savaşlarında Koçacımen, Arıburnu ve Conkbayırı'nda düşmanı püskürttü. Albaylığa yükseltildi. Ataşemilliter olarak 1915'te Sofya'ya gitti. Dönüşte 16. Kolordu Komutanı olarak 1916'da Muş'u Rus işgalinden kurtardı. VII. Ordu ve Yıldırım Or-

duları Grup Komutanı olarak Suriye'de bulundu.

İzmir'in, Yunanlılarca işgali üzerine 19 Mayıs 1919'da Samsun'da Kurtuluş Savaşı'nı başlattı. Müdafaa-i Hukuk Cemiyetleri'nin birliğini sağladı. Hükümet tarafından İstanbul'a çağrılınca askerlikten istifa etti ve Erzurum Kongresi'ni, ardından 4-11 Eylül 1919'da Sivas Kongresi'ni gerçekleştirdi. Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti'ni kurdu. 27 Aralık 1919'da Başkan seçildiği Heyet-i Temsiliye ile Ankara'ya gelerek 23 Nisan 1920'de Türkiye Büyük Millet Meclisi'ni açtı. İlk Anayasa'yı hazırladı.

5 Ağustos 1922'de Meclis'in bütün yetkileri, üç ay için Başkomutan atanan TBMM Başkanı Mustafa Kemal'e verildi.

Sakarya savaşları sonunda düşman 13 Eylül 1922'de geri çe-

kildi ve Meclis, Mustafa Kemal'e "Mareşal" rütbesi ve "Gazi" sanı verdi.

29 Ekim 1923'te Cumhuriyet ilan edildi ve Mustafa Kemal, Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk Cumhurbaşkanı oldu.

1938'de ölümüne kadar da Batılılaşma, ekonomik kalkınma, laiklik gibi yeniliklerle, 1924-

1928 arasında kabul edilen yasalarla ümmet anlayışından, öz ve biçimde uzaklaşılmasını sağladı.

Türk kadınına aşamalı olarak yeni haklar tanıdı. Eğitimi millileştirdi, yeni alfabeyle okuma-yazma seferberliği ilan etti. 1934'te Soyadı Kanunu ile halkın isteği üzerine "Atatürk" soyadını aldı.

11 Kasım: Malatya Millîyetkili İsmet İnönü, seçime katılan 348 üyenin oybirliğiyle Türkiye'nin ikinci Cumhurbaşkanı seçildi. Kabinayı kurmakla Celal Bayar görevlendirildi.

16 Kasım: Başbakan Celal Bayar'ın kurduğu yeni hükümet, oylamaya katılan 348 üyenin oybirliğiyle güvenoyu aldı.

Dolmabahçe Sarayı önünde düzenlenen kâtafalkın önünden geçen halk kalabalığı arasındaki sıkışıklıktan 7 kadınla 4 erkek ezilerek öldü.

19 Kasım: Atatürk'ün naaşı, İstanbul'dan Ankara'ya götürüldü.

Ata'nın naaşı 16-19 Ekim günleri Dolmabahçe'de kâtafalk içinde halkın ziyaretine bırakıldı. 19 Kasım günü tabut, Saray'dan alındı, Sarayburnu'ndan Zafer muhribiyle, Yavuz savaş gemisine taşındı. Yavuz, aziz naaşı, İzmit'te trene bıraktı. Tren, 20 Kasım'da Ankara'dan ayrıldı.

21 Kasım: Atatürk'ün naaşı, törenle Ankara Etnoğrafya Müzesi'ndeki geçici kabrine konuldu.

26 Kasım: İsmet İnönü'ye, Cumhuriyet Halk Partisi değişmez Genel Başkanı unvanı verildi.

28 Kasım: Atatürk'ün vasiyetnamesi açıldı.

T.C.
Ankara
3. Sulh Hukuk
Mahkemesi
Sayı: 1938/95 T.

Terk-i hayat eden Cumhurbaşkanı Atatürk'ün 28.11.1938 tarihinde mahkememizde açılan vasiyetnamesinin sureti aşağıya çıkarılmıştır.

Dolmabahçe, 5.9.1938
Perşembe

Malik olduğum bütün nükut ve hisse senetleriyle, Çankaya'daki menkul ve gayrimenkul em-

valimi Cumhuriyet Halk Partisi'ne atideki şartlarla terk ve vasiyet ediyorum.

1- Nukut ve hisse senetleri şimdiki gibi İş Bankası tarafından nemalandırılacaktır.

2- Her seneki nemadan bana nisbetleri şerefi mahfuz kaldıkça yaşadıkları müddetçe Makbule'ye ayda 1000, Afet'e 800, Sabiha Gökçen'e 600, Ülkü'ye 200 lira ve Rukiye ile Nebile'ye şimdilik 100'er lira verilecektir.

3- Sabiha Gökçen'e bir ev alı-

nabilecek ayrıca para verilecektir.

4- Makbule'nin yaşadığı müddetçe, Çankaya'da oturduğu ev de emrinde kalacaktır.

5- İsmet İnönü'nün çocuklarına yüksek tahsillerini ikmal için

muhtaç olacakları yardım yapılacaktır.

6- Her sene nemadan mütebaki miktar yarı yarıya Türk Tarih ve Dil kurumlarına tahsis edilecektir.

K. ATATÜRK

26 Aralık: CHP Olağanüstü Kurultayı'nca Kemal Atatürk "Ebedi Başkan", İsmet İnönü "Değişmez Başkan" seçildi.

28 Aralık: Milli Eğitim Bakanlığı'na Hasan Ali Yücel getirildi.

1939

25 Ocak: Bayar, Başbakanlık'tan çekildi.

Yeni hükümeti kurmakla Dr. Refik Saydam görevlendirildi.

19 Şubat: Yurdun 158 yerinde yeniden 158 halkevi açıldı.

28 Şubat: İstanbul Tramvay ve Tünel İdaresi satın alındı.

26 Mart: Milletvekili seçimleri yapıldı.

3 Nisan: TBMM açıldı. İnönü, Meclis'in oybirliğiyle Cumhurbaşkanı seçildi.

Dr. Refik Saydam, Başbakan oldu. Kabinayı kurdu.

29 Mayıs: CHP 5. Kurultayı toplandı.

23 Haziran: "Türkiye ile Suriye arasında arazi mesailinin katı surette hallini mutazammın" antlaşma imzalandı.

30 Haziran: TBMM, Hatay'ın anavatanına katılmasını oybirliğiyle onayladı.

23 Temmuz: Hatay'da törenle, Fransız bayrağı indirildi. Türk bayrağı çekildi. Hatay'da kalan son Fransız birliği de 23 Temmuz 1939'da ayrıldı.

1 Eylül: İkinci Dünya Savaşı başladı. Alman orduları, Lehistan topraklarına girdi.

6 Eylül: Tren, Erzurum'a ulaştı.

10 Eylül: Karabük Demir ve Çelik Fabrikaları üretime başladı.

22 Eylül: Dikili depremi. 46 vatandaş öldü. Yüzlerce ev yıkıldı.

23 Eylül: Tekirdağ Şarap Fabrikası hizmete girdi.

27 Eylül: Moskova'da Türk-

Başbakan Dr. Refik Saydam.

Sovyet görüşmeleri, Saraçoğlu-Molotof arasında başladı.

19 Ekim: Türkiye-Fransa, İngiltere Üçlü Yardım (Ankara Paketi) Antlaşması imzalandı.

27-28 Aralık: Türkiye'nin en büyük deprem facialarından birisi Erzincan'da oldu. Son 50 yılda dünyada meydana gelmiş en ağır 15 deprem arasındadır. 40 bin kayıp.

1940

18 Ocak: Milli Koruma Kanunu kabul edildi.

30 Mart: Türkiye-Suriye Dostluk ve İyi Komşuluk Antlaşması imzalandı.

19 Mayıs: İstanbul'da Dolmabahçe Stadi'nin temeli atıldı.

28 Mayıs: Bingöl'de deprem. Köylerde tahribat.

Kuzeybatı-güneydoğu doğrultusunda uzanan fay hattı üzerinde yer alan yurdumuzda evvelce sık, son yıllarda arazinin oturmasıyla seyrekleşen depremler olmaktadır. Büyük depremler:

1003 Urfa, 1011 Erzincan harap, 1047 Erzincan, 1111 Van, 1114 Urfa, 1168 Erzincan 1200 kayıp, 1268 Erzincan 15 bin kayıp, 1276 Ahlat-Erciş-Van, 1289 Erzincan, 1439 Nemrut Dağı, 1441 Van-Nemrut 30 bin kayıp, 1458 Erzincan ve Erzurum 1458 kayıp, 1482 Erzincan ve Erzurum 30 bin kayıp, 1882 Van-Bitlis 5 bin kayıp, 1584 Erzincan ve Erzurum 15 bin kayıp, 1605 Ani, 1646 Van, 1668 Bolu 1800 kayıp, 1701 Van, 1784 Erzincan ve Erzurum 5 bin kayıp, 1789 Palu, 1820 Kilis, 1854 Samandağ, 1859 Erzurum, 1871 Van, 1872 Antakya 1800, 1881 Van, Nemrut 95, 1890 Malatya, Kastamonu, 1891 Malazgirt, 1893 Malatya 400, 1894 İstanbul, 1895 Malatya, Akçadağ, 1896 Adana, Mersin, 1897 Bilecik, 1902 Bolu, Kastamonu, İnebolu, 1903 Malazgirt 1700 kayıp, 1905 Malatya,

1906 Erzurum, 1907 Malazgirt, Şubat 1929 Adana, 13.9.1924 Erzurum, Pasinler, Hasankale, 8.2.1925 Ardahan çevresi, 12.11.1934 Muş Ovası, 4.3.1937 Erzurum, 21.11.1939 Tercan ve çevresi, 27/28.12.1939 Erzincan 40 bin ölü, 12.10.1940 Kastamonu ve Çankırı, 20.12.1940 Arapgir-Çemişgezek, 25.3.1941 Zara, 8.4.1941 Amasya, 21.11.1942 Osmaniye, 20.12.1942 Niksar ve çevresi 500 ölü, 28.11.1943 Ilgaz ve çevresinde 4. bin kayıp, 1.2.1944 Bolu-Gerede-Çerkeş 4 bin kayıp, 15.2.1944 Düzce 80 kayıp, 11.3.1944 Gerede 700 kayıp, 5.4.1944 Mudurnu 30 kayıp, 20.3.1945 Ceyhan 30, 6.4.1945 Van, 9.6.1945 Erciş 300 kayıp, 31.5.1946 Varto 650 ölü, 17.8.1949 Kiğı-Karlıova 300 kayıp, 13.8.1951 Kurşunlu, Ilgaz 50 kayıp, 3.1.1952 Pasinler ve çevresi 100 kayıp, 1953 Yenice-Gönen 265 kayıp, 1965 Gönen 25 kayıp, 1966 Varto 2283 kayıp, 1967 Sakarya-Adapazarı 100 kayıp, 1968 Bartın 27 kayıp, 1968 Varto 4 bin kayıp, 29.3.1970 Gediz 1200 kayıp.

1941

29 Haziran: Türk-Alman Antlaşması imzalandı.

20 Ekim: 3. nüfus sayımı.

25 Kasım: İstanbul, Edirne, Kırklareli, Tekirdağ, Çanakkale ve Kocaeli'ni sınırları içine alan sıkıyönetim ilan edildi.

30 Kasım: İstanbul'da karartma başladı.

19 Aralık: Alman saldırısına uğramış olan Yunanistan'a "Kurtuluş" şilebiyle yardım malzemesi gönderildi.

20 Aralık: Arapgir, Çemişgezek, Hozat, Kalan ve Nazımiye'de şiddetli deprem.

14 Ocak: İnönü (Türk) Ansiklopedisi Bûrosu çalışmaya başladı.

17 Ocak: Türk-Bulgar Antlaşması imzalandı.

18 Şubat: Petrol Ofisi kuruldu.

4 Mart: Alman Büyükelçisi Von Papen, İnönü'ye, Adolf Hitler'in mesajını getirdi.

19 Mart: Sıkıyönetim 3 ay daha uzatıldı.

18 Haziran: Türk-Alman Dostluk Antlaşması imzalandı

22 Haziran: Cumhuriyet Hükûmeti, tarafsızlığını resmen bildirdi.

23 Haziran: Refah faciası.

1939 yılının ilk aylarında, İkinci Dünya Savaşı'nın başlamasından evvel hükûmetimiz, İngiltere'ye Barrow'den Furness de Messrs-Vickers tezgâhlarına 4 denizaltı ile 4 muhrip sipariş etti. İnşaata nezaretçi subaylardan başka, bu gemileri teslim almak üzere ayrılan subay, astsubay ve erler, Mersin'den vapurla İskenderiye'ye, oradan da Afrika yolu ile İngiltere'ye gideceklerdi. İkinci Dünya Savaşı'nın en hararetli günlerine tesadüf eden 1941 yılının 23 Haziran'ında tam 40 yaşında bulunan Refah adlı bir şilep ile 19 deniz subayı, 63 deniz astsubayı, 68 deniz eri; İngiltere'ye havacılık öğrenimine giden bir hava subayı ve 20 hava öğrencisi olduğu halde ve gemi mürettebatı 28 kişiyi bulan kafiye İskenderiye'ye hareket etti.

Savaşta tarafsız olduğumuzdan Refah şilebinin bordalarına

ve güvertesine Türk sancağı bandaj yapıldı ve reflektörlerle aydınlatıldı.

Refah şilebinin Mersin'den hareketinden beş saat sonra 22.30'da meçhul ellerin attığı bir torbido, gemiyi belinden büküp, elektrik makineleri ile telsizini tamamiyle felce uğrattı. Mevcut kurtarma filikalarının su kaçırması dolayısıyla ancak birisi kullanılabildi. Denize atlayanlar, geminin batmadığını görerek tekrar gemiye çıktılar. 4 saat kadar su üzerinde kalabilen Refah şilebi, gecenin korkunç karanlığı içinde sulara gömüldü.

Bir tek kurtarma filikasıyla facia yerinden ayrılır 28 kişi, 36 saat sonra Karataş mevkiine çıkarak geminin battığını bildirdiler.

Facianın kurbanları 15 deniz subayı, 16 hava öğrencisi, 48 denizaltı subayı, 63 deniz eri ile 25 gemi mürettebatıdır.

25 Haziran: Türk-Alman Antlaşması oybirliğiyle onaylandı.

14 Ağustos: İngiltere ve Sovyetler Birliği, Türk Hükümeti'ne müşterek bir nota vererek, "Montreux Antlaşması"na sadakatlarını yenilediler.

25 Ağustos: Ruslar ve İngilizler, İran'ı işgale başladılar.

21 Eylül: İstanbul-Haliç Feneri yangını (94 ev, 2 cami, 1 mescit, Patrikhane müştemilatı yandı).

25 Kasım: Bulgaristan, Mihver Devletleri'ne katıldı.

8 Aralık: Amerika, Japonya'ya savaş ilan etti.

10 Aralık: Bitlis, Mutki, Tatvan, Ahlat'ta şiddetli deprem. Hasar var.

19 Aralık: İstanbul'da ekmek vesikaya bağlandı.

1942

17 Ocak: Ankara'da ekmek vesikaya bağlandı.

28 Şubat: İstanbul'da Vezneciler'de Zeynep Hanım Konağı (İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi) tamamen yandı.

16 Mart: Üç uçak, Milas'ı bombaladı. Sonunda yanlışlık olduğu anlaşıldı.

17 Mart: Türk Coğrafya Kurumu kuruldu.

8 Nisan: İzmir'de İngiliz-İtalyan ağır yaralıları değiştirildi.

3 Haziran: Ekmek istihkakı artırıldı.

9 Haziran: Anıtkabir projeleri arasında Prof. Emin Onat ve Orhan Arda'nın projeleri birinci oldu.

Anıtkabir.

7 Temmuz: Eski başbakanlardan Dr. Refik Saydam öldü.

9 Temmuz: Şükrü Saraçoğlu, kabineyi kurmakla görevlendirildi.

14 Temmuz: Atılay denizaltı gemimiz battı. 90 denizcimiz şehit oldu.

8 Eylül: Kurtuluş Savaşı dönemi bakanlarından, Lozan Konferansı delegelerinden Dr. Rıza Nur öldü.

1 Ekim: Vesika ile ekmek dağıtılmakta olan bütün illerde halka ekmeklik hububat verilmeye başlandı.

11 Kasım: Varlık Vergisi Kanunu kabul edildi.

13 Kasım: Devlet personeline parasız elbise ve kundura verildi.

9 Aralık: Türkiye-İsviçre Mamul Mallar Değiş Tokuş Antlaşması imzalandı.

1943

8 Ocak: Yoksullara ucuz ekmek verilmesi kararnamesi yayınlandı.

1 Şubat: İnönü-İngiliz Başbakanı Churchill görüşmesi Adana'da başladı.

28 Şubat: 7. milletvekili seçimleri yapıldı.

2 Mart: İstanbul Sütluçe'de patlayıcı madde fabrikasında infilak oldu. 27 vatandaş can verdi.

8 Mart: TBMM 7. devre çalışmalarına başladı. İnönü yeniden Cumhurbaşkanı seçildi. Kabinayı Şükrü Saraçoğlu kurdu.

21 Mart: İngiliz-İtalyan ağır yaralıları Mersin'de değiştirildi.

19 Mayıs: Ankara'da "Gençlik Parkı" açıldı.

20 Haziran: Adapazarı ve Geyve'de büyük deprem.

10 Eylül: İstanbul Kapalıçarşı yangını. Tarihi çarşıda 202 dükkan yandı.

22 Eylül: Ankara Fen Fakültesi kuruldu.

5 Kasım: Kahire'de Türk-İngiliz resmi konuşmaları başladı.

20 Kasım: İstanbul Teknik Üniversitesi kuruldu.

7 Aralık: Kahire'de Roosevelt-Churchill-İnönü buluştu

21 Aralık: Eski bakanlardan Mahmut Esat Bozkurt öldü.

1944

7 Ocak: Genelkurmay Başkanı Mareşal Fevzi Çakmak emekliye ayrıldı. Yerine, Kâzım Orbay atandı.

14 Ocak: Şair Mehmet Emin Yurdakul öldü.

18 Ocak: Deniz Yolları'nın "Trak" adlı yolcu vapuru, Çanakkale'den Bandırma'ya giderken, kayalara bindirerek battı ve 24 vatandaş öldü.

1 Şubat: Bolu, Gerede, Düzce ve Çerkeş dolaylarında büyük deprem.

24 Mart: Büyük Türk Amiralı Barbaros Hayreddin Paşa (1473-1546)'nin heykel ve anıtı, İstanbul'da Beşiktaş'ta türbesi önünde açıldı.

30-31 Mart: Marmaris civarında "Krom" şilebi torpillenerek batırıldı.

1 Nisan: Tiyatro sanatçısı Hazım Körmükçü öldü.

20 Nisan: Avrupa'ya krom sevkiyatı durduruldu.

23 Mayıs: Ressam Şevket Dağ öldü.

4 Haziran: 1954 yılından beri devam eden "Düyun-ı Umumiye" kaldırıldı.

2 Ağustos: TBMM, Türkiye-Almanya arasındaki ilişkilerin kesilmesine karar verdi.

1944 yılında vefat eden Hazım Körmükçü İstanbul Şehir Tiyatroları'nın en güçlü aktörlerinden biriydi. Resimde Şehir Tiyatroları'nın kadın sanatçılarından Perihan Yenal'la birlikte.

1945

3 Ocak: TBMM, Japon devletiy-le ilişkileri kesmeye karar verdi.

10 Ocak: Anayasa'nın dili Türk-çeleştirildi.

Bazı ay adlarının değiştirilmesi hakkındaki kanun kabul edildi. Teş-rinievvel (Ekim), Teşrinisani (Kasım), Kanunuevvel (Aralık), Kanunusâni (Ocak) olarak değiştirildi.

15 Ocak: İstanbul Boğazlıçı İske-leleri arasında yolcu nakliyatını sağ-layan "Şirket-i Hayriye" satın alındı.

23 Şubat: Türkiye-Amerika İkili Yardım Antlaşması imzalandı.

23 Şubat: Almanya ve Japonya'-ya savaş ilanı Meclis'te oybirliğiyle kabul edildi.

27 Mart: Yazar, Halit Ziya Uşak-ligil öldü.

29 Mayıs: Saraçoğlu Hükümeti 7 ret oyuna karşılık güvenoyu aldı. Karşı olanlar: Bayar, Menderes, Ko-raltan, Köprülü, Sadak, Bayur, Pe-ker.

26 Haziran: Türkiye, San Fran-cisco'da Birleşmiş Milletler Antlaş-ması'nı imzaladı.

29 Haziran: Gazeteci ve Cumhu-riyet gazetesi kurucusu Yunus Na-di Abaloğlu öldü.

18 Temmuz: Milli Kalkınma Par-tisi kuruldu.

15 Ağustos: TBMM, Milletler Anayasası'nı kabul etti.

26 Eylül: A.Menderes ve F.Köp-rülü'nün CHP'den ihraçları üzerine

C.Bayar da, İzmir milletvekilliğinden istifa etti.

10 Ekim: Uç Büyükler Potsdam Konferansı'nda Türkiye ile ayrı ayrı temas etmeye karar verdiler.

17 Ekim: Ankara Tıp Fakültesi açıldı.

21 Ekim: Genel nüfus sayımı.

16 Kasım: UNESCO Anayasası kabul edildi.

20 Kasım: Van'da büyük deprem oldu.

3 Aralık: Celal Bayar, CHP Genel Sekreterliği'ne gönderdiği kısa bir yazı ile partiden istifa etti.

1946

7 Ocak: Demokrat Parti kuruldu. Yeni partinin 85 maddelik programı yayımlandı.

8 Ocak: Parti kurucuları, Demokrat Parti Başkanlığı'na Celal Bayar'ı seçtiler.

25 Ocak: İş ve İşçi Bulma Kurumu kuruldu.

29 Mart: Türkiye-Irak Antlaşması imzalandı.

31 Mayıs: Varto-Malazgirt-Malatya'da deprem. Varto'da 3 bin ev yıkıldı ve 650 vatandaşı kaybettik.

31 Mayıs: Türkiye'de ilk defa tek dereceli milletvekili seçimi kabul edildi.

10 Haziran: TBMM, 2 oya karşı 383 oy ile seçimi yenileme kararı aldı.

13 Haziran: Üniversitelere özerklik veren kanun kabul edildi.

9 Temmuz: Ankara Valisi Nevzat Tandoğan intihar etti.

10 Temmuz: Çatalağzı Santrali açıldı.

14 Temmuz: Türk Jeoloji Kurumu kuruldu.

Celal Bayar

21 Temmuz: Memleketimizde muhalefetin de katıldığı ilk tek dereceli genel seçim yapıldı: CHP: 396, DP: 61 Bağımsız: 7 milletvekili.

5 Ağustos: TBMM açıldı. İnönü, yeniden Cumhurbaşkanı seçildi. Saraçoğlu çekildi, Recep Peker yeni kabineyi kurmakla görevlendirildi.

7 Eylül: Türk Parası devalüe edildi. Bu olay "7 Eylül Kararı" adıyla anılmaya başlandı.

1947

3 Ocak: Sağlık ve Sosyal yardım Bakanlığı yılın ilk haftasını "Veremle Savaş Haftası" olarak kabul etti.

18 Şubat: Türk Kanser Araştırma ve Savaş Kurumu kuruldu.

20 Şubat: İş ve İşçi sendikaları kuruldu.

27 Şubat: Karikatürist Cemal Nadir Güler öldü.

29 Mayıs: İlk parti Rize çayı (30 ton) ihraç edildi.

9 Eylül: Başbakan Recep Peker istifa etti. Hasan Saka, kabineyi kurmakla görevlendirildi.

21 Eylül: Kozlu'da grizu patladı. 48 vatandaş öldü.

3 Ekim: Milletlerarası Özüm,

Üzüm Suyu ve Şarapçılık Kongresi toplandı.

13 Ekim: Hasan Saka kabinesi güvenoyu aldı.

1 Kasım: Orgeneral Kâzım Karabekir, Meclis Başkanlığı'na seçildi.

30 Kasım: CHP VII. Kurultayı'nda partinin yeni tüzüğü kabul edildi. Genel Başkanlığa İnönü seçildi.

1948

25 Ocak: Kurtuluş Savaşı komutanlarından Orgeneral Kâzım Karabekir öldü.

16 Mart: Kapıdere'de (Maraş-Malatya sınırı) deprem. Nurhak ve Doğanşehir'de daha şiddetli hissedilen sarsıntının merkez üssü Maraş-Gölbaşı çukurluğu.

1 Nisan: İstanbul'da Güzel Sanatlar Akademisi yandı.

1 Mayıs: İstanbul'da Sedat Simavi, "Hürriyet gazetesi"ni kurdu.

8 Haziran: Hasan Saka kabinesi istifa etti.

18 Haziran: İkinci Hasan Saka kabinesi kuruldu.

19 Temmuz: Millet Partisi kuruldu.

15 Ağustos: Milli Kütüphane, Ankara'da açıldı.

10 Aralık: Türkiye, UNESCO üyesi oldu. İnsan Hakları Evrensel Beyanamesi, Türkiye tarafından imzalandı.

1949

14 Ocak: Başbakan Hasan Saka çekildi. Prof. Şemsettin Günaltay, kabineyi kurmakla görevlendirildi.

24 Ocak: Günaltay kabinesi, güvenoyu aldı.

1 Şubat: İlkokullarda isteğe bağlı olarak "din dersi" okutulmasına karar verildi.

4 Nisan: Kuzey Atlantik Pakti (NATO) kuruldu.

13 Nisan: Türk Kadınlar Birliği kuruldu.

26 Nisan: Elazığ ve Palu dolaylarında deprem.

5 Mayıs: Avrupa Konseyi Statüsü imza edildi.

6 Mayıs: Yunus Emre'nin kemikleri yeni mezarına taşındı.

10 Mayıs: Türk Ocakları yeniden açıldı.

1 Haziran: Sümerbank Nazilli Basma Sanayii Müessesesi kuruldu.

3 Haziran: Gelir Vergisi Kanunu kabul edildi.

7 Haziran: İhtiyarlık Sigortası Kanunu kabul edildi.

8 Haziran: Milli Savunma Bakanlığı Kanunu kabul edildi.

Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanunu kabul edildi.

10 Haziran: Devlet Tiyatrosu Kuruluşu Kanunu kabul edildi.

16 Haziran: Emekli Sandığı Kanunu kabul edildi.

18 Temmuz: Türkiye, Atlantik Pakti dışında bırakıldı.

21 Temmuz: Amerika, Atlantik Pakti'ni onayladı.

8 Ağustos: Türkiye, Avrupa Konseyi Statüsü'ne katıldı.

17 Ağustos: Kiğı-Karlıova depremi. 300 kayıp, 1500 ev yıkıldı.

19 Kasım: İstanbul Radyosu açıldı.

1950

2 Ocak: Bingöl-Kiğı-Karlıova ve dolaylarında şiddetli deprem.

4 Ocak: Hastalık ve Analık Sigortası Kanunu kabul edildi.

16 Şubat: Tek dereceli, gizli oy ve açık tasnif esaslarını getiren çoğunluk sistemine dayalı Seçim Kanunu kabul edildi.

1 Mart: Türk büyüklerine ait olan ya da sanat değeri bulunan türbele-
rin, Milli Eğitim Bakanlığı'na hiz-
mete açılacağı hakkında ka-
nun kabul edildi.

Karayolları Genel Müdürlüğü ku-
ruldu.

24 Mart: Türk-İtalyan Dostluk
Antlaşması imzalandı.

29 Mart: İstanbul'da Beyazıt

Devlet Kütüphanesi'nde Türkiye'de
ilk defa konu; yazar ve kitap adına
göre hazırlanmış 40 bin kitaplık bir
koleksiyonun katalog fişleri, Bakan
Tahsin Banguoğlu eliyle hizmete
açıldı.

2 Nisan: Eski başbakanlardan
Recep Peker öldü.

10 Nisan: Mareşal Fevzi Çakmak
öldü.

Fevzi Çakmak (1876-1950)

Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk
"Genelkurmay Başkanı" olan Fev-
zi Çakmak, 1876'da İstanbul'da
doğdu. Topçu Miralayı Ali Sırrı
Bey'in oğlu idi. 1896'da Harbiye
Mektebi'ni bitirerek, Erkân-ı Har-
biye Mektebi'ne girdi. 1898'de kur-
may yüzbaşı olarak orduya katıldı.
Kısa sürede miralaylığa (albay) ka-
dar yükseldi.

1911'de İtalyanların Trablus-
garp'a saldırmalarının ardından
Garp (Vardar) Ordusu'nun kurmay
başkanlığına atandı. 1912'de Bal-
kan Savaşı başlayınca, bu ordu-
nun harekât şubesi başkanı oldu.
1'inci Dünya Savaşı'nda Çanakka-
le cephesinde önemli rol oynadı.
1916'da II'nci Kafkas Kolordusu
Komutanlığı'na, 1917'de de 11'inci
Kolordu Komutanlığı'na atandı. Fi-
llistin cephesinde de bir süre görev
yaptı ve korgeneralliğe yükseldi.

Mondros Mütarekesi'nden
ardından, Erkân-ı Harbiye reisliği ve har-
biye nazırlığı yaptı. 17 Nisan 1920'
de Anadolu'ya geçti. Kozan millet-
vekili olarak katıldığı 1'inci
TBMM'ce 3 Mayıs'ta Savunma Ba-
kanı oldu ve 1921'de görevine ek
olarak (Başbakan) atandı. II'nci
İnönü Savaşı'nın ardından, 3. Ni-

san'da orgeneralliğe yükseldi.
Başkomutanlık Meydan Savaşı'nın
bitiminden sonra, 3 Eylül 1922'de
mareşal oldu. 27 Ekim 1922'de
Erkân-ı Harbiye Reisliği'nin yanı-
sıra, Garp Cephesi Komutanlığını
da üstlendi.

30 Ekim 1924'te asker milletve-
killerinden, iki görevden birini seç-
meleri istendiğinde, "Genelkur-
may Başkanlığı"nı terk etti. 12
Ocak 1944'te yaş durumundan
emekliye ayrıldı. 1946 seçimlerin-
de Demokrat Parti listesinden ba-
ğımsız milletvekili seçildi. 12
Temmuz 1948'de DP'den ayrıldı.
20 Temmuz 1948'de Millet Partisi'
nin kurucuları arasında yer aldı ve
partinin fahri başkanı oldu.

14 Mayıs: Milletvekili seçimleri: (Sonuç: DP: 396, CHP: 68, MP: 1, Bağımsız: 7).

22 Mayıs: TBMM, en yaşlı üye Hüseyin Cahit Yalçın başkanlığında IX. dönem çalışmalarına başladı. Celal Bayar, Cumhurbaşkanlığı'na seçildi. Kabinayı kurmakla Adnan Menderes görevlendirildi.

30 Mayıs: Toprak İskân İşleri Genel Müdürlüğü kuruldu.

2 Haziran: I. Menderes kabinesi kuruldu.

16 Haziran: Türkçeleştirilmiş ezanın eskiden olduğu gibi Arapça okunmasına dair kanun kabul edildi.

29 Haziran: Dışişleri Bakanı Köprülü, hükümetten aldığı talimat üzerine, Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri Trygve Lie'ye, Türkiye'nin, Güney Kore'ye yardım edeceğini bildirdi.

2 Ağustos: Atlantik Paketi'na Türkiye'nin de katılması için çalışmalar yoğunlaştırıldı.

16 Eylül: Türkiye, Milletlerarası Ana Trafik Yollarının İnşası Antlaşması'na katıldı.

21 Eylül: Takviyeli Türk tugayı, Kore'ye hareket etti.

17 Ekim: Türk tugayı, Kore'ye ulaştı.

22 Ekim: Genel nüfus sayımı.

4 Kasım: Türkiye, insan haklarını ve ana hürriyetlerini koruma antlaşmasını Roma'da imzaladı.

15 Kasım: Son çağ Türk şiline yenilik getirmiş şairlerimizden Orhan Veli Kanık öldü.

29 Kasım: Ankara'da Refik Saydam Hıfzıssıhha Müessesesi BCG verem aşısı laboratuvarı hizmete girdi.

Adnan Menderes

1951

2 Mart: Subayların evlenmesini kısıtlayan kanun kaldırıldı.

8 Mart: I. Adnan Menderes Hükümeti istifa etti.

2 Nisan: II. Menderes Hükümeti güvenoyu aldı.

20 Nisan: Türkiye-Yunanistan Kültür Antlaşması imzalandı.

25 Mayıs: Türkiye, Dünya Sağlık Örgütü Antlaşması'nı imzaladı.

2 Temmuz: Savarona gemisi, Türk Deniz Kuvvetleri'ne devredildi.

1952

18 Şubat: Türkiye, Kuzey Atlantik Paketi'na resmen katıldı.

13 Mart: Gazeteci, yazar Ömer Rıza Doğrul öldü.

19 Mart: Erzurum, Pasinler ve Varto'da deprem.

12 Nisan: Türk Devrim Ocakları kuruldu.

5 Mayıs: Kıbrıt tekeli kalktı.

Türk-Elen Dostluk Derneği kuruldu.

8 Mayıs: Türkiye-Birleşmiş Milletler Teknik Yardım İdaresi, "Türkiye Ortadoğu Amme İdaresi Enstitüsü" Antlaşması imzalandı.

12 Mayıs: Türkiye-Japonya Barış Antlaşması imzalandı.

20 Ağustos: Napoli'de yapılan Avrupa Güzellik Yarışması'nda Türkiye güzeli Günseli Başar birinci oldu.

28 Ağustos: Et ve Balık Kurumu Genel Müdürlüğü kuruldu.

3 Eylül: Ağrı Dağı zirvesine Türk bayrağı dikildi.

12 Eylül: Adapazarı Şeker Fabrikası'nın temeli atıldı.

15 Ekim: İstanbul'da Tanzimat Müzesi açıldı.

1953

21 Ocak: Petrollerimizin işletilmesiyle ilgili olarak ilk anlaşma bir Amerikan firmasıyla yapıldı.

22 Ocak: Türkiye Milliyetçiler Derneği kapatıldı.

29 Ocak: Tanınmış ney üstadı, hiciv şairlerinden Neyzen Tevfik Köylü öldü.

31 Ocak: Türk Tabipleri Birliği Kanunu yürürlüğe girdi.

14 Şubat: Yeni Balkan Antlaşması, Ankara'da imzalandı.

28 Şubat: Türkiye, Yunanistan ve Yugoslavya arasında üçlü dostluk antlaşması Ankara'da imzalandı.

21 Mart: Eski Alman Elçiliği binası sahiplerine teslim edildi.

24 Mart: Türkiye ve Ortadoğu Amme İdaresi Enstitüsü kuruldu.

4 Nisan: Türk Deniz Kuvvetleri'

ne bağlı "Dumlupınar" denizaltısı, NATO manevralarından dönerken, Çanakkale Boğazı'nda "Naboland" adlı İsveç gemisiyle çarpışarak battı. 88 denizcimiz şehit oldu.

24 Nisan: NATO Konseyi, Balkan Pakiti'ni onayladı.

2 Mayıs: İzmir ve dolaylarında şiddetli deprem.

5 Mayıs: Milli Korunma Kanunu yürürlükten kaldırıldı.

11 Mayıs: Karayolları Trafik Kanunu kabul edildi.

18 Mayıs: TBMM, "Balkan Pakiti"ni oybirliğiyle onayladı.

28 Mayıs: Kore'de 28-29 Mayıs savaşlarında Türk tugayından 155 şehit verildi.

8 Temmuz: Adli Tıp MÜessesesi kurulması hakkındaki kanun kabul edildi.

13 Temmuz: PTT İşletmesi Genel Müdürlüğü Kanunu kabul edildi.

1 Ağustos: Yeşilköy terminali hizmete açıldı.

16 Ağustos: İzmir'de Panayakapu'da Meryem'in son olarak yaşadığı "Hacı Evi", onarılarak hizmete açıldı.

22 Eylül: Gazeteci ve eski Dışişleri bakanlarından Necmettin Sadak öldü.

22 Eylül: Beypazarı'nda büyük yangın oldu.

31 Ekim: Devrekani Hidroelektrik Santrali hizmete açıldı.

10 Kasım: Atatürk'ün 15. ölüm yıldönümü. Ata'nın aziz naaşı Etnoğrafya Müzesi'ndeki muvakkat kabrinden alınarak, Anıtkabir'deki ebedi istirahatgâhına bırakıldı.

11 Aralık: "Hürriyet" gazetesi kurucusu Sedat Simavi öldü.

27 Aralık: Eski başbakanlardan Şükrü Saraçoğlu öldü.

Kore Savaşı'nda Türk tugayı 155 şehit verdi.

1954

15 Ocak: Türkiye Vakıflar Bankası kuruldu.

17 Ocak: Yazar ve öğretmen İsmail Habib Sevük öldü.

18 Ocak: Yabancı Sermayeyi Teşvik Kanunu kabul edildi.

27 Ocak: Köy enstitüleri kapatıldı.

Millet Partisi kapandı.

2 Mayıs: Genel seçim. (DP: 404, CHP: 30, CMP: 5, Bağımsız: 7).

11 Mayıs: Salt Fakı Abasıyanık öldü.

14 Mayıs: Celal Bayar, yeniden Cumhurbaşkanlığı'na seçildi. Menderes, kabineyi kurmakla görevlendirildi ve güvenoyu aldı.

14 Haziran: Sakarya ve Adıyaman illeri kuruldu.

23 Haziran: Kurtuluş Savaşı komutanlarından Orgeneral Salih Omurtak öldü.

23 Haziran: Türkiye-Amerika Vergi Muafiyetleri Antlaşması imzalandı.

20 Temmuz: Nevşehir ili kuruldu.

21 Ağustos: Liseler tekrar 11 sınıfa indirildi.

23 Eylül: Hüseyin Cahit Yalçın, 26 ay hapse mahkûm oldu.

26 Kasım: İstanbul'da tarihi Kapalıçarşı'da 30 dükkân yandı.

15 Aralık: Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığı kuruldu.

19 Aralık: Türkiye-Avrupa Kültür Antlaşması imzalandı.

1955

17 Ocak: Yakın ve Ortadoğu Çalışma Enstitüsü açıldı.

24 Ocak: Zonguldak'ta büyük bir grizu patlaması oldu.

24 Şubat: Bağdat'ta Türkiye ile Irak arasında karşılıklı işbirliği antlaşması (CENTO) imzalandı. Pakta sonra İngiltere, Pakistan ve İran üye olarak katıldı. Amerika Birleşik Devletleri de gözlemci gönderdi.

3 Mart: Türkiye, Yunanistan ve Yugoslavya arasında Parlamentolararası Konsey kuruldu.

18 Mart: Bayar, Hüseyin Cahit Yalçın'ın cezasını, Anayasa'nın kendisine tanıdığı yetkiye dayanarak kaldırdı.

30 Mart: İngiltere, Türkiye-Irak Paketi'ne katıldı.

1 Nisan: Kıbrıs'ta (EOKA) tedhiş hareketi başladı.

15 Nisan: Türkiye Petrolleri A.Ö. petrol arama izni aldı.

3 Mayıs: Türk-Amerikan Atom Antlaşması imzalandı.

5 Mayıs: Türk Kadınlar Birliği'nin tespiti ile her yıl Mayıs ayının ikinci pazar gününün "Anneler Günü" olarak kutlanmasına karar verildi.

13 Mayıs: Türkiye, La Haye'de kurulan Milletlerarası Beratlar Enstitüsü'ne katıldı.

22 Mayıs: Tarihîmlzin kadın kahramanlarından, 1877-1878 Erzurum Savaşı'nda çatışmalara katılan Nene Hatun öldü.

10 Haziran: İstanbul'da Hilton Oteli açıldı.

22 Haziran: NATO üyesi devletler arasında atomla ilgili bilgi alış-veriş antlaşması Paris'te imzalandı.

1 Temmuz: Devlet ve ilim adamlarından Dr. Adnan Adıvar öldü.

Pakistan, Türkiye-Irak Paketi'ne (CENTO) katılacağını ilan etti.

5 Temmuz: Gazeteci Ali Naci Karacan öldü.

6-7 Eylül Olayları.

16 Temmuz: Ege dolaylarında büyük deprem.

5 Ağustos: Avrupa Para Antlaşması imzalandı.

29 Ağustos: Kıbrıs Konferansı, Londra'da toplandı.

6-7 Eylül: Selanik'te Atatürk'ün evine bomba atıldığı haberi üzerine İstanbul, İzmir ve Ankara'da masumane bir şekilde başlayan protesto gösteri ve yürüyüşü tahrip ve yağmacılığa döndü. Bu üç şehirde sıkıyönetim ilan edildi.

9 Eylül: İstanbul'da üç, Ankara ve İzmir'de birer askerî mahkeme kuruldu.

10 Eylül: İçişleri Bakanı Namık Gedik istifa etti.

12 Eylül: TBMM, sıkıyönetimi 6 ay uzattı.

11 Ekim: İran, Bağdat Paketi'ne girdi.

23 Ekim: Genel nüfus sayımı.

29 Kasım: Menderes kabinesi çekildi. Yeni kabineyi kurmakla Menderes görevlendirildi.

8 Aralık: IV. Menderes kabinesi kuruldu ve güvenoyu aldı.

17 Aralık: 6-7 Eylül 1955 olaylarından sonra Ankara, İstanbul ve İzmir'de sürdürülen sıkıyönetim, Ankara ve İzmir'de kalktı.

20 Aralık: "Hürriyet Partisi" kuruldu.

20 Aralık: Eskişehir ve dolaylarında şiddetli deprem.

1956

14 Ocak: İstanbul'da Divan Otel-i açıldı.

18 Ocak: Atatürk'ün kızkardeşi Makbule Atadan öldü.

2 Şubat: Türk Eczacılar Birliği kuruldu.

6 Şubat: Şekerbank kuruldu.

20 Şubat: Eskişehir dolaylarında büyük deprem.

25 Şubat: Çoruh ilinin adı, "Artvin" olarak değiştirildi.

1 Mart: "Türk Hava Yolları" Kurumu, bu ad altında son şeklini aldı.

İstanbul Belediyesi ve Valiliği birbirinden ayrıldı.

6 Nisan: Tunçbilek tesisleri hizmete açıldı.

8 Nisan: Seyhan Barajı hizmete açıldı.

25 Nisan: Tuzla Jeep Montaj Fabrikası açıldı.

7 Haziran: Yeni Basın Kanunu kabul edildi.

21 Ekim: Gazeteci yazar Hakkı Tarık Us öldü.

26 Ekim: Türkiye, Milletlerarası Atom Enerjisi Ajansı statüsüne katıldı.

1957

3 Şubat: İzmir yolcu gemisi, İzmir önlerinde bir Amerikan şilebiyle çarpışarak battı.

17 Mayıs: Yazar ve eleştirmen Nurullah Ataç öldü.

26 Mayıs: Bolu ve dolaylarında şiddetli deprem.

30 Haziran: Sanayi Bakanlığı ku-

ruldu.

1 Temmuz: Kırşehir'i yeniden il haline getiren kanun kabul edildi.

1 Eylül: Türkiye Kömür İşletmeleri Kurumu kuruldu.

1 Ekim: Meclis eski başkanlarından Mustafa Abdülhak Renda öldü.

27 Ekim: Genel seçimler. (DP: 419, CHP: 173, CMP: 4, HP: 4, Bağımsız: 2).

1 Kasım: TBMM, en yaşlı üye Ali Fuat Cebesoy'un başkanlığında çalışmalarına başladı. İstanbul Milletvekili Bayar, 3. defa Cumhurbaşkanlığı'na seçildi. Kabinayı kurmakla A.Menderes görevlendirildi.

13 Kasım: Millî Kalkınma Partisi lideri Nuri Demirağ öldü.

25 Kasım: Basın Yayın ve Turizm Bakanlığı kuruldu.

28 Kasım: Hürriyet Partisi fesih kararı aldı. CHP ile güçbirliğine karar verildi.

1958

28 Ocak: Kıbrıs'ta elim olaylar. İngiliz askeri, Türklere karşı ilk defa silah kullandı.

27 Şubat: İstiklal Marşı'nın bes-teciisi Osman Zeki Üngör öldü.

1 Mart: Deniz Yolları İdaresi'nin İzmir Körfezi'nde çalışan Şemsi Kaptan yönetiminde (72) numaralı "Üsküdar" vapuru, evlerine dönen öğrencilerle dolu olduğu halde birden meydana gelen bir kasırga sonu devrilerek battı. Öğrenciler boğuldu.

31 Mayıs: 34 bin tonluk Haydarpaşa Silosu hizmete girdi.

31 Mayıs: Haydarpaşa Limanı'nın birinci kısmı hizmete girdi.

7 Haziran: İstanbul Beyazıt-Hürriyet Meydanı'nda Büyük Kıbrıs

mitingi yapıldı.

12 Haziran: Ankara'da Büyük Kıbrıs mitingi yapıldı.

14 Haziran: Türk Hükümeti, İngiltere'nin Kıbrıs planını kabul etmedi.

24 Ağustos: Bursa yangınında tarihi Kapalıçarşı'daki 2 bin ev ve dükkân yandı.

7 Eylül: Soma Termik Santrali hizmete açıldı.

1 Ekim: İngiltere'nin hazırladığı ve Türkiye'nin kabul etmiş olduğu yeni Kıbrıs planı uygulanmaya başlandı.

1 Kasım: Yahya Kemal Beyatlı öldü.

7 Kasım: Yazar Aka Gündüz öldü.

17 Kasım: Erzurum Atatürk Üniversitesi açıldı.

1959

6 Ocak: İstanbul'da Tan Matbaası infilakı. 16 vatandaşımız öldü. 141'i yaralandı.

10 Ocak: Atatürk dönemi İçişleri bakanlarından Şükrü Kaya öldü.

19 Ocak: Türkiye Öğretmenler Bankası T.A.Ş. kuruldu.

11 Şubat: Zürih Antlaşması imzalandı. Kıbrıs Cumhuriyeti'nin kurulmasıyla ilgili madde ve belgeler, Türkiye ile Yunanistan arasında tespit olundu.

17 Şubat: Başbakan Menderes'i Londra'ya götüren (SEV) uçağı, Gatwick kasabası yakınlarına düştü. 14 kişi öldü. A.Menderes kurtulanlar arasındaydı.

19 Şubat: Kıbrıs konusunda Londra Antlaşması imzalandı. Türkiye-İngiltere-Yunanistan-Kıbrıs Türk ve Rum cemaat temsilcileri, Londra Antlaşması'nı imzalamak

suretiyle Zürih Antlaşması'na katıldılar.

1 Mayıs: Uşak'ta, muhalefet lideri İnönü'nün başına taş atıldı.

26 Mayıs: Türkiye-Amerika Atom Enerjisi İşbirliği Antlaşması imzalandı.

1960

27 Nisan: Mersin limanı hizmete açıldı.

28 Nisan: İstanbul ve Ankara'da meydana gelen olaylar üzerine her iki şehirde de sıkıyönetim ilan edildi.

28 Nisan: İstanbul Üniversitesi'nde, iktidar partisi aleyhinde gösteriler başladı.

29 Nisan: Ankara-İstanbul Üniversiteleri bir ay süre ile kapatıldı.

2 Mayıs: NATO Bakanlar Konseyi İstanbul'da toplandı ve birtakım olaylı gösteriler yapıldı.

3 Mayıs: Kara Kuvvetleri Komutanı Orgeneral Cemal Gürsel, yazılı olarak hükümeti uyardı.

4 Mayıs: Turizm Bankası Kanunu kabul edildi.

5 Mayıs: Ankara'da Kızılay'da gösteri yürüyüşleri yapıldı.

21 Mayıs: Harp Okulu öğrencileri, Ankara'da, iktidar partisi aleyhinde sessiz bir yürüyüş yaptılar.

27 Mayıs: 27 Mayıs İhtilali. Türk Silahlı Kuvvetleri idareyi eline aldı. Meclis feshedildi. Yeni Anayasa ve demokratik müesseselerin kurulması hazırlığına başlandı. Milli Birlik Komitesi Başkanı, Org. Cemal Gürsel oldu.

28 Mayıs: Tarafsız kişilerden bir kabine kuruldu.

30 Mayıs: DP İçişleri Bakanı Dr. Namık Gedik, tutuklu bulunduğu Harp Okulu penceresinden atlaya-

Adnan Menderes'i Londra'ya götüren uçağın düşmesi sonucu 14 kişi oldu kurtulanlar arasında Menderes de vardı.

rak İntihar etti.

12 Haziran: Milli Birlik Komitesi'nin (1) sayılı kanunu ile, Anayasa'nın bazı maddeleri kaldırıldı ve bu suretle TBMM feshedildi. TBMM'nin bütün hak ve yetkileri, geçici anayasa gereğince Milli Birlik Komitesi'ne verildi.

21 Haziran: MBK, TBMM binasında görevine başladı.

23 Haziran: Köy Enstitöleri kurucusu, eğitimci İsmail Hakkı Tonguç öldü.

4 Temmuz: Siyasi partilerin ocak ve bucak merkezleri kapatıldı.

12 Temmuz: Celal Bayar, vatana hıyanet suçundan, Yüce Divan'a verildi.

24 Temmuz: Basın Ahlak Yasası yürürlüğe girdi.

29 Temmuz: Eski başbakanlardan Hasan Saka öldü.

15 Ağustos: Zorih ve Londra antlaşmalarına dayanılarak, Kıbrıs'ın bağımsızlığı yürürlüğe girdi.

16 Ağustos: Antlaşma gereğince Kıbrıs'ta bulunacak Türk alayı, Kıbrıs'a çıktı. Türkiye'nin ilk Kıbrıs Büyükelçisi Emin Dırvana, yeni görevine başladı.

26 Eylül: Celal Bayar, tutuklu bulunduğ u Yassıada'da, bel kemeriyle İntihara teşebbüs etti.

29 Eylül: Demokrat Parti, Ankara 4. Asliye Mahkemesi kararıyla kapatıldı.

14 Ekim: Yassıada yargılamaları başladı. Divan kararlarına göre 15 kişi ölüm cezası, 31 kişi müebbet hapis cezasına, 418 kişi çeşitli ce-

zalara çarptırıldı. 123 kişi beraat etti. MBK, 15 ölümlü cezasından 4'ünü onayladı. Bayar'ın cezası müebbet hapse çevrildi. 3'ünü yerine getirdi. 12'sinin cezasını müebbet hapse çevirdi.

23 Ekim: Genel nüfus sayımı.

27 Ekim: İlerde 147'ler olarak adlandırılacak olan 147 öğretim üyesi (profesör, doçent, asistan), görevlerinden alındı.

4 Aralık: Başkan Cemal Gürsel'-in hastalığı ağırlaştı.

14 Aralık: İstanbul Boğazı'nda Peter Veroviz (Yugoslav) ile World Harmony (Yunan) adlı iki tanker çarpıştı. İstanbul büyük bir tehlike atlattı.

Türkiye ve 19 Batılı devlet arasında iktisadi işbirliği ve kalkınma sözleşmesi imzalandı.

19 Aralık: İskenderun'da Atatürk Anıtı saldırıya uğradı.

1961

6 Ocak: Kurucu Meclis çalışmalarına başladı.

8 Ocak: Ünlü güreşçi Yaşar Doğu öldü.

14 Ocak: Memleketçi Cumhuriyet Partisi kuruldu.

11 Şubat: Adalet Partisi, Cumhuriyetçi Mesleki İslahat Partisi, Çalışma Partisi, Memleketçi Parti, Mutedil Liberal Parti, Türkiye İşçi Partisi kuruldu.

13 Şubat: Yeni Türkiye ve Düşünce partileri kuruldu.

26 Şubat: Millî Eğitim eski bakanlarından öğretmen, yazar Hasan Ali Yücel öldü.

8 Mart: Konya Çarşısı yandı.

23 Mart: Ankara Hacettepe Çocuk Hastanesi yandı.

1 Nisan: Siyasal faalliyetlere izin

verildi.

6 Nisan: Temsilciler Meclisi'nde, subay ve astsubayların oy kullanmaları kabul edildi.

23 Nisan: 23 Nisan 1920'de, TBMM'nin açıldığı, İttihat ve Terakki Fırkası için yapılmış olan binada, "Türkiye Büyük Millet Meclisi Müzesi" açıldı.

30 Nisan: İstanbul'da Kartal-Cevizli arasında büyük bir tren kazası oldu.

1 Mayıs: İzmit Kâğıt Fabrikası'nda yangın çıktı.

27 Mayıs: T.C. Anayasası, Kurucu Meclis'te oylamaya katılan 262 üyenin 260 oyu ile kabul edildi.

16 Haziran: Yazar ve düşünür Peyami Safa öldü.

9 Temmuz: Halk oylamasında Anayasa'ya "evet" alındı.

17 Temmuz: Anıtkabir projesini hazırlayan iki mimardan Prof. Emin Onat öldü.

16 Eylül: Fatin Rüştü Zorlu ve Hasan Polatkan hakkında verilen ölüm cezası, İmralı Adası'nda yerine getirildi.

17 Eylül: Adnan Menderes hakkında verilen ölüm cezası, İmralı Adası'nda yerine getirildi.

19 Eylül: Eski başbakanlardan Prof. Şemsettin Günaltay öldü.

15 Ekim: 27 Mayıs İhtilali'nden sonra ilk genel seçimler yapıldı. AP: 158 milletvekili 70 senatör, CHP: 173 milletvekili 36 senatör, CKMP: 54 milletvekili 16 senatör, YTP: 65 milletvekili 28 senatör.

25 Ekim: Türk Silahlı Kuvvetleri'nin gerçekleştirdiği ihtilalden 17 ay sonra 2. Cumhuriyet'in ilk Meclisi, Orgeneral Cemal Gürsel tarafından açıldı.

26 Ekim: Orgeneral Cemal Gürsel, Cumhurbaşkanı seçildi.

10 Kasım: İnönü, kabineyi kurmakla görevlendirildi.

20 Kasım: İnönü, CHP-AP koalisyon kabinesini kurdu.

24 Aralık: Tefik Fikret'in Eyüp'te bulunan mezarı, törenle Aşyan'a götürüldü.

1962

1 Ocak: DP Bayındırlık ve Milli Eğitim bakanlarından Tefik İleri öldü.

7 Ocak: Fethiye'de büyük yangın.

18 Ocak: Komisyon, 147'lerin üniversiteye dönmelerini kabul etti.

22 Şubat: 22 Şubat Olayı: Ankara'da Harp Okulu Komutanı Albay Talat Aydemir ve arkadaşları, hükûmete karşı darbe düzenlediler ama, olay kısa sürede bastırıldı, katılan subaylar emekliye sevk edildi.

25 Mart: EOKA'cılar, Kıbrıs'ta iki camiye bomba attı. Bayraktar Camii'nin minaresi harap oldu.

27 Mayıs: İstanbul'da Küçükçekmece reaktörü hizmete girdi.

15 Haziran: Millet Partisi kuruldu.

28 Haziran: Gülhane Askeri Tıp Akademisi, Ankara Tıp Fakültesi'nden ayrıldı.

26 Ağustos: Demirci yangınında (139) ev yandı.

27 Ağustos: Amerika Barış Gönlülleri Türkiye Bürosu kuruldu.

5 Eylül: Iğdır ve dolaylarında deprem.

9 Eylül: Konya'da tarihi Aslanlı Kışla yandı.

1 Ekim: DP eski Bolu milletvekili

Dönemin Harp Okulu Komutanı Albay Talat Aydemir.

müebbet hapis Reşat Akşemsettin-oğlu, Yunanistan'a sığındı.

1963

3 Ocak: Kıbrıs'ta Türk belediyelerinin lağvı kararını, Ankara-Zürich-Londra antlaşmalarına aykırı bulan hükûmet, Makarios'a sert bir nota verdi.

20 Ocak: İstanbul'da Sarıyer'de tarihi Kefeliköy Otelı yandı.

24 Ocak: İstanbul'da yayınlanan Hürriyet gazetesinin 3 basın mensubu, donarak görevleri başında öldüler (Abidin Behpur, Yüksel Kasapbaşı, Yüksel Öztürk).

1 Şubat: Ankara üzerinde çarpışan iki uçak şehre düştü. 87 kişi öldü.

19 Mart: İlk Ordu Pazarı hizmete girdi.

25 Mart: Ankara, İstanbul ve yurdun çeşitli bölgelerinde gösteriler yapıldı. 27 Mayıs'a karşı tutum kinanıyor.

27 Mart: Ankara'da Adalet Partisi Genel Merkezi tahrip edildi.

28 Mart: Celal Bayar, tekrar tutuklandı.

11 Nisan: 26 Mayıs öğleden sonra başlamak ve 27 Mayıs günü devam etmek üzere, "Hürriyet ve Anayasa Bayramı" kabul edildi.

21 Nisan: "Genç Kemalistler Ordusu" adlı bir örgüte bağlı beş subay tutuklandı.

20-21 Mayıs: Talat Aydemir, ikinci kez ihtilal girişiminde bulundu.

21 Mayıs: Ankara-İstanbul-İzmir'de sıkıyönetim ilan edildi.

13 Haziran: 1459 Harp Okulu öğrencisinin duruşması Ankara'da başladı.

11 Temmuz: Prof. Dr. Tefvik Sağlam öldü.

17 Temmuz: Şehir Tiyatrosu sanatçılarından Reşit Baran öldü.

27 Temmuz: Turizm ve Tanıtma Bakanlığı kuruldu.

4 Eylül: "Arhangelsk" adlı Sovyet şilebi, sis yüzünden İstanbul'da Rumelihisarı rıhtımına bindirdi.

5 Eylül: 20-21 Mayıs ihtilal girişimine katılanlar için Mamak Askeri Mahkemesi karar verdi. T. Aydemir ve arkadaşları idam cezasına çarptırıldı.

11 Eylül: 11 No'lu Sıkıyönetim Mahkemesi'nde 1493 Harp Okulu öğrencisi suçsuz bulundu, 75 öğrenci mahkûm oldu.

12 Eylül: Türkiye, Ortak Pazar'a girdi.

18 Eylül: İstanbul'da deprem. Çemberlitaş Vezirhan'da çöküntü oldu.

3 Ekim: Kurtuluş Savaşı komutanlarından Tümgeneral Rafet Bek öldü.

2 Aralık: Karadeniz Teknik Üniversitesi, Trabzon'da açıldı.

11 Aralık: Millî Güvenlik Kurulu kuruldu.

14 Aralık: İnönü, hükümet kurmakla 3. defa yeniden görevlendirildi.

21 Aralık: Kıbrıs'ta Türk topluma karşı sistemli saldırı başladı.

25 Aralık: İnönü, Bağımsızlarla yeni kabineyi kurdu.

27 Aralık: Yurdun çeşitli yerlerinde Kıbrıs için mitingler yapıldı.

1964

4 Ocak: Yeni İnönü Hükümeti güvenoyu aldı.

9 Ocak: İstiklal Savaşı'nın unutulmaz adı, değerli romancı Halide Edip Adıvar öldü.

15 Ocak: Kıbrıs Konferansı Londra'da başladı.

23 Ocak: Kıbrıs'ta EOKA saldırıları devam ediyor. Bayraktar Camii yeniden bombalandı.

31 Ocak: Londra Konferansı başarısız oldu ve dağıldı.

12 Şubat: Kıbrıs'ta kanlı çarpışmalar oldu.

13 Şubat: Türkiye-Dünya Gıda Programı Antlaşması imzalandı.

15 Şubat: Londra'da toplanan Türkiye, Yunanistan ve İngiltere arası konferansın sonuç vermemesi üzerine İngiltere, Birleşmiş Milletler'e başvurdu.

21 Şubat: Başbakan İnönü'ye başarısız bir sulkast girişimi yapıldı.

16 Mart: TBMM, Kıbrıs'a gerek-

Ali Sami Yen Stadı'nın çöküşü paniğe yol açtı

tiğinde müdahalede bulunmak için 3. İnönü Hükümeti'ne izin verdi.

27 Nisan: Ankara'da İkinci Çubuk Barajı hizmete açıldı.

15 Mayıs: Karasuları Kanunu kabul edildi. Bu kanun ile Türk karasuları 6 deniz miline çıkarıldı.

3 Haziran: Kurtuluş Savaşı komutanlarından Org. M.Kâzım Orbay öldü.

5 Haziran: Adalet Partisi Genel Başkanı Ragıp Gümüşpala öldü.

5 Temmuz: 20-21 Mayıs ayaklanmasının başı Albay Talat Aydemir idam edildi.

16 Temmuz: Kıbrıs'ta Rumlar, St. Hilarion (Girne) Kalesi'ni zorla-

maya başladılar. Kıbrıs'ta Türkler için ölüm-kalım savaşı başladı.

7 Ağustos: Türk Hava Kuvvetleri'ne bağlı jet uçakları, Kıbrıs üzerinde ihtar uçuşu yaptı.

8 Ağustos: Kıbrıs'ta Rumlar genel hücumu geçince, Türk Hava Kuvvetleri'ne bağlı jet uçakları Kıbrıs üzerinde uçmaya ve askeri hedefleri bombalamaya başladı. Bir uçağımız düştü ve pilotu Yzb. Cengiz Topel şehit oldu.

21 Ağustos: İstanbul'da Kuledibi'nde büyük yangın. Mobilyacılar Çarşısı ile 15 apartman yandı.

27 Ağustos: Türkiye'de ilk Amerikan aleyhtarı gösteri, Ankara'da

yapıldı.

28 Ağustos: Ankara'da Amerikan aleyhtarı ikinci miting.

29 Ağustos: Ankara, İstanbul ve İzmir'de, Kıbrıs konusunda büyük yürüyüşler ve mitingler yapıldı.

5 Ekim: Türk Hükümeti, Kıbrıs'ta Rumların yarattığı tehlikeli durum dolayısıyla Birleşmiş Milletler'e başvurdu.

6 Ekim: Marmara Bölgesi'nde şiddetli deprem.

30 Ekim: Sovyet Rusya, Kıbrıs'ta iki toplumun varlığını kabul etti.

5 Kasım: Türkiye-Rusya Kültür Antlaşması Moskova'da imzalandı.

18 Kasım: İstanbul'da Halıcıoğlu'nda, Yeni Askeri Levazım Okulu açıldı.

22 Kasım: Başkan Gürsel'in başkanlığında toplanan liderler, rejimin korunması hususunda anlaştılar.

25 Kasım: Kurtuluş Savaşı komutanlarından Korgeneral Naci Tınaz öldü.

27 Kasım: AP II. Büyük Kongresi yapıldı.

29 Kasım: AP Kongresi'nde Süleyman Demirel başkan seçildi.

20 Aralık: Türkiye-Bulgaristan millî futbol maçı sırasında İstanbul'da Ali Sami Yen Stadi'nin parkurlarının çökmesiyle 70 vatandaş yaralandı.

27 Aralık: Çanakkale'de büyük sel.

28 Aralık: İzmir'de büyük sel.

1965

10 Ocak: 150 kişilik bir grup, İstanbul'da TİP idarecilerinin toplanmalarını bastı.

13 Şubat: 1965 yılı bütçesi reddedilince, İnönü istifa etti.

16 Şubat: Başkan Gürsel, Suat

Suat Hayri Ürgüplü.

Hayri Ürgüplü'yü kabineyi kurmakla görevlendirdi.

4 Mart: Ürgüplü kabinesi güvenoyu aldı.

12' Mart: Kozlu'da kanlı grev olayları.

13 Mart: Kozlu'da işçiler işbaşı yaptı.

19 Mart: Merzifon'a bağlı Yeni Çeltek'te "Yeni Çeltek İşletmesi" ocaklarında grizu patladı. 69 işçi hayatını kaybetti.

31 Mart: Birleşmiş Milletler tarafından Kıbrıs'a arabulucu olarak gönderilmiş olan Plaza'nın, Türk görüşü ve anlaşmalar aleyhine olan raporu açıklandı.

15 Mayıs: Ereğli Demir Çelik Fabrikaları tesisleri hizmete açıldı.

1 Haziran: Atina'da Yunanistan ile ikili görüşmeler başladı.

8 Haziran: Özel Öğretim Kurumları Kanunu kabul edildi.

6 Temmuz: Milli İstihbarat Teşkilatı (MİT) Kanunu kabul edildi.

14 Temmuz: Devlet Memurları Kanunu kabul edildi.

11 Ağustos: İstanbul-Hendek karayolunda (Hendek Tatar köy) trafik kazasında 25 yolcu, bir çarpışma sonucu aslı içinde yanarak öldü.

23 Eylül: İzmit'te bir tanker infilak etti. 15 vatandaşımız öldü.

10 Ekim: Milletvekili seçimi. AP: 240 milletvekili 79 senatör, CHP: 134 milletvekili 48 senatör, CKMP: 11 milletvekili 4 senatör, YTP: 19 milletvekili 8 senatör, MP: 31 milletvekili 2 senatör, TİP: 14 milletvekili, SDP: 1 senatör, Bağımsız: 1 milletvekili, 40 senatör, açık: 1 milletvekili 2 senatör.

23 Ekim: Adalet Partisi Genel Başkanı Süleyman Demirel kabineyi kurmakla görevlendirildi.

24 Ekim: Genel nüfus sayımı. 31.391.421.

11 Kasım: İ. Demirel kabinesi görevi aldı.

1 Aralık: Ereğli'de grizu patladı. 9 işçi öldü.

16 Aralık: Kurtuluş Savaşı Adana Cephesi komutanlarından Sinan Tekelioğlu öldü.

18 Aralık: Birleşmiş Milletler'in Kıbrıs'a müdahalede bulunulmayacağı kararını, Türkiye kabul etmedi ve Londra ve Zürih antlaşmalarının uygulanacağını kesin olarak ilan etti.

1966

1 Ocak: Kat Mülkiyetli yürürlüğe girdi.

Hacı Ömer Sabancı

4 Ocak: Batman-İskenderun petrol hattı açıldı

6 Ocak: Senato'da Kıbrıs ile ilgili genel görüşme başladı.

10 Ocak: İzlenecek Kıbrıs politikasının esasları tespit edilmek üzere 11 büyükelçi Ankara'ya çağrıldı.

18 Ocak: Af Kanunu tasarısının kapsamını yetersiz bulan Ankara Cezaevi'nin 1000 tutuklusundan büyük bir çoğunluğu baş kaldırdı. 3 ölü ve 18 yaralı.

2 Şubat: Türkiye'nin en zengin işadamlarından Hacı Ömer Sabancı öldü.

1 Mart: İstanbul Boğazı'nda Dolmabahçe açıklarında çarpışan iki Sovyet tankerinden denize sızan ince mazotun alev almasıyla "Yözer Karaköy İskeleyi" ve "Kadıköy vapuru" yandı.

Karaköy Iskelesi yangını.

7 Mart: Erzurum, Muş, Erzincan, Samsun ve Trabzon dolaylarında deprem oldu.

25 Mart: Amerika'da Walter Reed Hastanesi'nde 46 günden beri komada bulunan Gürsel, Ankara'ya getirildi.

26 Mart: Başbakanlığın isteği üzerine Gölhane Askeri Tıp Akademisi'nde toplanan sağlık kurulu iki rapor düzenledi. "Gürsel görevine devam edemez. Vücut olmuştur" denildi.

28 Mart: Kontenjan senatörü

Cevdet Sunay, Cumhurbaşkanı seçildi.

29 Mart: Tanınmış yazar Abdullah Ziya Kozanoğlu öldü.

7 Mayıs: Parlamento tarihinde ilk defa polis gece, TBMM'de arama yaptı.

28 Haziran: Tanınmış ilim ve politika adamlarımızdan Prof. Fuad Köprülü öldü.

3 Temmuz: Türk-Alman Dostluk Cemiyeti'nin Boğaz gezisinde gezi motoru battı. 13 kayıp var.

7 Temmuz: Cumhurbaşkanı Su-

nay, Anayasa'nın 97'nci maddesinde yazılı sebeplere dayanarak Celal Bayar'ı affetti.

12 Temmuz: Muş'un Varto ilçesinde şiddetli deprem oldu.

7 Ağustos: Adana-konya otobüsü bir yük treni ile çarpıştı. 11 ölü, 22 yaralı.

19 Ağustos: Erzurum, Muş, Bingöl, Hınıs, Varto'da şiddetli deprem.

28 Ağustos: Denizli'de motorlu tren-otobüs çarpıştı. 25 ölü, 23 yaralı.

8 Eylül: İstanbul Boğazı'nda Beykoz'un (Umur yeri) mevkiinde Deniz Kuvvetlerimize ait (AB-3) ve (AB-5) avcı botları infilak ederek battı.

11 Eylül: Eski başkan Orgeneral Cemal Gürsel öldü.

24 Eylül: İnönü, İstanbul II Kongresi'nde "ortanın solunu" açıkladı.

83 yaşına basan muhalefet lideri İsmet İnönü, Hilton'da şerefine verilen partide, hayatında ilk defa dans etti.

17 Ekim: Birlik Partisi kuruldu.

24 Ekim: Bülent Ecevit, CHP Genel Sekreteri seçildi.

1 Kasım: Derince araba vapuru, Çanakkale'de bir Sovyet şilebiyle çarpışarak battı..

12 Kasım: Ankara'da Türk-İş ve bazı öğrenci kuruluşları tarafından "Amerika'yı Protesto" mitingi düzenlendi.

13 Kasım: Adana'da halk, Amerikan binalarını tahrip etti.

18 Kasım: İstanbul Boğazı'nda Romen Ploieski tankeri ile Bereket adlı balıkçı motoru çarpıştı, 7 balıkçı boğuldu.

8 Aralık: Erzurum. Dumlu bucağındaki 247. Piyade Alayı koğuşun-

Cevdet Sunay.

Cemal Gürsel.

İlk Türk otomobili Anadolu.

daki benzlin bidonunun patlaması sonucu 65 erimiz yanarak can verdi.

14 Aralık: Türk Donanması, ola- sı bir harekât için Akdeniz'e açıldı. Kıbrıs'a silah sevki, Güvenlik Konseyi'ne getirildi. Kıbrıs'a silah satan Çekoslovak Hükümeti sert bir nota ile uyarıldı. Çekler sevkıyatı durdurdu.

1967

1 Ocak: Anadolu marka ilk Türk otomobili piyasaya çıktı.

4 Ocak: 490 kilometre uzunlu- ğundaki Batman-İskenderun petrol boru hattı açıldı.

9 Mart: Yerli yapı ilk Türk muh- ribi Gölçük'te kızığa konuldu.

Yazar Vala Nureddin (Vânû) öl- dü.

11 Mart: Türk edebiyatı ve basın dünyasının ünlü kişilerinden "Ak- baba" dergisi sahibi Yusuf Ziya Or- taç öldü.

28 Mart: Tanınmış romancı ve gazeteci Ethem İzzet Benice öldü.

17 Nisan: Prof. Ali Fuad Başgil öldü.

12 Mayıs: Güven Partisi kuruldu. Amerika askeri yardımından alı- nan 3 bin tonluk "İstanbul" muhri- bi, Türk Deniz Kuvvetleri'ne katıldı.

22 Mayıs: Genelkurmay eski başkanlarından Orgeneral Nurettin Baransal öldü.

30 Mayıs: Fransa, Kıbrıs'ta iki topluluğun varlığını kabul etti.

2 Haziran: YTP'nin, AP'ye katıl- ması için prensip kararı alındı.

5 Haziran: Ortadoğu'da Arap-

İsrail savaşının başlamasıyla Türk Silahlı Kuvvetleri alarmına geçirildi.

23 Temmuz: Sakarya ve dolaylarında şiddetli deprem oldu.

25 Temmuz: Papa VI. Paul, Türkiye'ye geldi. Efes'te hacı oldu.

27 Temmuz: Tunceli Pülümür ilçesinde ve çevresinde şiddetli deprem oldu.

30 Temmuz: 11 ilimiz yeniden sarsıldı. 80 dakikada 26 deprem oldu. 9 saat içinde 311 sarsıntı kaydedildi.

13 Eylül: Ünlü müzisyen Şerif Muhittin Targan öldü.

17 Eylül: Kayseri'de yapılan Sivasspor-Kayserispor futbol maçında büyük kavgaya çıktı. 40 ölü, 300 yaralı.

Prof. Burhan Toprak öldü.

7 Ekim: İstanbul limanında demirleyen VI. Filo'ya ait denizciler, miting yüzünden Dolmabahçe rıhtımına çıkamadılar.

26 Ekim: Fener Patriği Athena-

goras ile Papa VI. Paul, Vatikan'da Ortodoks ve Katolik dünyalarını temsilen buluştular.

17 Kasım: Kıbrıs'ta durumun gerginleşmesi üzerine, TBMM'de 18 saat süren gizli görüşme yapıldı. Hükümete, Silahlı Kuvvetleri kullanma yetkisi verildi.

28 Kasım: Kıbrıs'ta gerginlik yeniden arttı. Türk Deniz Kuvvetleri Kıbrıs karasularına girdi ve geri döndü.

29 Kasım: Yunanistan, Kıbrıs hakkındaki Türk koşullarını kabul etti.

Buhran giderildi. Yunan Ordusu'nda alarm kaldırıldı. Türk jetleri, Kıbrıs'ta Makarios'un sarayı üzerinde uçtular.

3 Aralık: Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri U-Thant, Kıbrıs sorunu ile ilgili olarak Türkiye, Yunanistan ve Kıbrıs Devlet ve Hükümet başkanlarına çağrı yaptı.

13 Aralık: Yunanistan ikiye bö-

Papa VI. Paul Türkiye'de.

İöndü. Cunta, Kral Konstantin'in yetkilerini elinden aldı.

14 Aralık: Yunan Kralı Roma'ya kaçtı. darbe harekâtına katılan bir tümgeneral, Türkiye'ye sığındı.

29 Aralık: Kıbrıs'ta geçici Türk yönetimi ilan edildi.

1968

10 Ocak: Kurtuluş Savaşı komutanlarından Orgeneral Ali Fuat Cebesoy öldü.

12 Ocak: Ege ve Akdeniz bölgesinde su baskınları. Ölü ve yaralı sayısı çok. Hasar büyük.

15 Ocak: İzmit Körfezi dondu.

18 Ocak: İstanbul'da sis yüzünden 13 saat deniz trafiği durdu. Heybellada vapuru bir şilebe bindirdi. Yolcular geceyi iskele ve gemilerde geçirdiler.

3 Mart: İstanbul'da "Şahlanış Mitingi" yapıldı.

8 Mart: Bolvadin yakınlarında bir otobüs uçuruma yuvarlandı. Çoğu öğrenci 22 yolcu can verdi.

9 Mart: İstanbul Belediye Başkanı Haşim İşcan öldü.

22 Mart: Ankara'da Bulgaristan Hükümeti ile Göç Antlaşması imzalandı.

29 Mart: Türkiye'de ilk böbrek nakli ameliyatı İstanbul'da yapıldı.

3 Haziran: Leyla Atakan, İzmit Belediye Başkanlığı'nı kazandı.

7 Haziran: 2 yıl 10 ay 5 gün evvel (Kismet) adlı tekneleriyle dünya turuna çıkan Sadun Boro ve eşi Odo Boro, Türk karasularına girerek, Bozcaada'da demirlediler.

11 Haziran: Türkiye Kızılay Derneği kuruluşunun 100. yıldönümünü kutladı.

Ankara Hukuk Fakültesi öğrencileri fakülteyi işgal ettiler.

12 Haziran: İstanbul Hukuk Fakültesi öğrencileri fakülteyi işgal ettiler.

13 Haziran: Boykot olayları bütün üniversite ve yüksek okullara yayıldı. Yer yer silahlı çatışmalar da başladı.

17 Haziran: İTÜ ve Maçka Teknik Okulu işgal edildi.

22 Haziran: Üniversite olayları TBMM'ye götürüldü.

3 Temmuz: Boğaz Köprüsü projesi bir İngiliz firmasına ihale edildi.

17 Temmuz: Amerikan 6. Filosu'nun İstanbul ziyareti sırasında yapılan karşı gösteriler, kanlı olaylara dönüştü.

1 Ağustos: Marmaris'te Golenye mevkiinde başlayan ve uzun süre devam eden yangın, büyük orman kaybına yol açtı.

30 Ağustos: Irak eski Cumhurbaşkanı Abdurrahman Arif, eşi ve çocuklarıyla yerleşmek üzere Türkiye'ye geldi.

3 Eylül: Bartın ve Amasra'da şiddetli deprem. Ölü ve yaralı sayısı çok.

24 Eylül: Güneydoğu ve Doğu'da şiddetli deprem.

11 Ekim: Dışişleri eski bakanlarından Büyükelçi Selim Sarper öldü.

13 Ekim: 167 kişilik ilk Türk işçi kafilesi Avustralya'ya uğurlandı.

18 Ekim: Türkiye'de inşa edilen gemilerin en büyüğü (12.400 ton) Sadık Altıncaan şilebi denize indirildi.

4 Kasım: Gazeteci, romancı, tiyatro eleştirmeni, fıkra yazarı, 150'liklerden Refi Cevad Ulunay öldü.

22 Kasım: Ankara'da ilk kez kalp nakli ameliyatı yapıldı.

26 Aralık: İstanbul Üniversitesi, öğrenci hareketleri nedeniyle süre-siz olarak kapatıldı.

1969

6 Ocak: ABD Büyükelçisi Robert Kommer'in makam arabası Ortadoğu Teknik Üniversitesi bahçesinde yakıldı.

9 Ocak: ODTÜ bir ay süre ile tatil edildi. Danıştay kararı durdurdu.

11 Ocak: İstanbul'da, Kartal-Cevizli Singer Fabrikası'nda polis-işçi çatışması.

19 Ocak: Ord. Prof. Tevfik Rem-zî Kazancıgil öldü.

25 Ocak: İstanbul'da tarihi Sul-tanahmet Cezaevi, modern Sağmal-cılar Cezaevi inşaatı bittiğinden boşaltılmaya başlandı. Boşalan bina onarılarak çeşitli kurumlara verilecek.

Dr. Kemal Beyazıt'ın Türkiye'deki ilk kalp nakli ameliyatı.

ABD Büyükelçisi Kommer'in yakılan arabası.

İstanbul'da "Kanlı Pazar" olayları

28 Ocak: Yurtta şiddetli kış, İstanbul Çekmece Gölü dondu.

2 Şubat: Türk Hava Yolları'nın dört motorlu (SET) uçağı sis yüzünden Esenboğa Havaalanı'na inerken, düşerek yandı. Kayıp yok.

11 Şubat: İstanbul limanına gelen Amerikan 6. Filosu'nu protesto amacıyla Üniversiteli gençlerin yaptığı protesto gösterilerinde yaralananlar oldu.

12 Şubat: Ünlü tiyatro ve sinema sanatçısı Vahi Öz öldü.

15 Şubat: 6. Filo, İzmir ve Trabzon'da protesto edildi.

16 Şubat: İstanbul'da (Kanlı Pazar) olarak adlandırılan 6. Filo'yu protesto mitingi yapıldı. 2 ölü ve çok sayıda yaralı var.

22 Şubat: Türk deniz tezgâhlarının yapılan en büyük 12.396 tonluk "Amiral Şükrü Okan" şilebi denize indirildi.

26 Şubat: 6. Filo ziyaretleri iptal edildi.

4 Mart: Doğu Anadolu'da kızamık salgını ve büyük çapta çocuk ölümleri baş gösterdi.

27 Mart: Aygaz tankeri Ege'de alabora oldu. Gemi mürettebatından bir kişi kurtuldu.

27 Mart: Ankara'da Demiryolları Bakım Fabrikası, 3 lokomotifle birlikte yandı.

28 Mart: Manisa'nın Alaşehir ilçesinde şiddetli deprem. Hasar büyük ve 53 ölü var.

8 Nisan: İstanbul Üniversitesi

öğrencileri, rektörlük binasını işgal ettiler.

10 Nisan: Ankara'da Siyasal Bilgiler Fakültesi öğrencileri, binayı işgal etti.

12 Nisan: İstanbul'da 29 Ekim 1946'da (Büyük Tiyatro) adı altında temelli atılan Opera Binası (Kültür Sarayı) olarak "Çeşme Başı" balesi ve "Aida" operasıyla hizmete açıldı.

Ortadoğu Teknik Üniversitesi, Ekim ayına kadar kapatıldı.

24 Nisan: Kooperatif Kanunu kabul edildi.

29 Nisan: Arsa Ofisi Kanunu kabul edildi.

1 Mayıs: Yargıtay Başkanı İmran Öktem öldü. 3.5.1969 günü cenaze töreninde olaylar çıktı.

7 Mayıs: Yargıtay Başkanı İmran Öktem'in cenaze töreninde çıkan olayları protesto için Ankara'da (Hukukçular Yürüyüşü) yapıldı.

1 Haziran: Öğrenciler altı fakülteyi işgal etti. İstanbul Üniversitesi kapatıldı. Savcılık, üniversitede arama yaptı.

5 Haziran: İstanbul Üniversitesi 15 saat işgal edildi.

9 Haziran: İstanbul Üniversitesinde sınavlar yapılamadı. Polis-öğrenci çatışmaları oldu. İstanbul Üniversitesi Senatosu süresiz kapatma kararı aldı. Danıştay kararı durdurdu.

11 Haziran: Öğrenci hareketleri Ankara'da başladı.

13 Haziran: Irak Hava Kuvvetleri'ne bağlı iki jet uçağı yanlışlıkla Hakkâri'ye bomba attı.

20 Haziran: Ege Üniversitesi süresiz tatil edildi.

25 Haziran: Kırıkkale'de oynanan 3. Lig Kırıkkalespor-Tarsus İdman-

yurdu futbol maçı sırasında kavgaçtı. 4 ölü, 100'den fazla yaralı var.

28 Haziran: İkinci defa İnönü-Bayar görüştü. Bu görüşme, Celal Bayar'ın İstanbul Çiftelhavuzlar'daki evinde yapıldı.

29 Haziran: Bayar, Hürriyet gazetesinde, "Başvekilim Adnan Menderes" başlıklı serli yazısını yayınlamaya başladı.

1 Temmuz: Türk yapımı 4500 tonluk lojistik ikmal gemisi (Sadettin Gürcan), Camialtı Tersanesi'nde denize indirildi.

5 Ağustos: İstanbul Silahtarağa Demir Döküm Fabrikası'nda beş günden beri sürdürülen grev, işçipolis çatışmasına döndü.

8 Ağustos: Orman Bakanlığı kuruldu.

11 Eylül: Ereğli Kömür İşletmesi "Karadon" bölgesinde grizu infilakı. 6 ölü var.

16 Eylül: Türk Hava Yolları'nın Viscount tipi "SEÇ" uçağı, bir akıl hastası tarafından Sofya'ya kaçırıldı.

19 Eylül: İstanbul Işık Mühendislik ve Mimarlık Özel Yüksek Okulu'nda öğrenci çatışması. 1 öğrenci öldü. Yaralılar var.

23 Eylül: ODTÜ'de olaylar. 1 öğrenci öldü. Cenazesinde olaylar çıktı.

29 Eylül: Ereğli Demir Çelik İşletmeleri greve başladı.

9 Ekim: Gazeteci, yazar, Cumhuriyet gazetesli sahiplerinden Doğan Nadi Abaloğlu öldü.

12 Ekim: Genel seçimler yapıldı. AP: 260, CHP: 144, GP: 14, BP: 7, TİP: 2, MHP: 1, MP: 6, YTP: 3, Bağımsız: 11, açık: 1. AP oyların % 46.53'ünü, CHP oyların % 27.36'sını aldı.

24 Ekim: Şalır Behçet Kemal Çağlar öldü.

2 Kasım: Kabineyi kurmakla görevlendirilen Süleyman Demirel yeni kabinesini kurdu.

18 Kasım: İstanbul Ahırkapı Tütün Deposu yandı.

8 Aralık: İstanbul Yıldız Devlet Mimarlık Akademisi'nde yeni çatışmalar. 1 öğrenci öldü.

14 Aralık: Yıldız Mimarlık Akademisi'nde bir öğrenci daha öldü. Cenazesi Ankara'ya nakledildi. Tören de olaylar çıktı.

15 Aralık: TOS ve İLK-SEN'in ortaklaşa düzenledikleri dört günlük (öğretmen boykotu) başladı. Hükümet, TRT'ye yayın yasağı koydu.

16 Aralık: Boğaz Köprüsü 303 milyon liraya ihale edildi.

18 Aralık: Yavuz zırhlısı (Şanlı Yavuz), Makine Kimya Endüstrisi Kurumu'na satıldı.

19 Aralık: 6. Filo'ya bağlı 5 savaş gemisinin İzmir'e gelmesiyle şehirde protesto olayları başladı.

20 Aralık: İstanbul Yıldız Devlet Mühendislik ve Mimarlık Akademisi kapatıldı.

1970

7 Ocak: Grip salgını bütün yurdu sardı. 33 ilde okullar kapatıldı.

14 Ocak: Kurtuluş Savaşı komutanlarından Orgeneral Asım Gündüz öldü.

16 Ocak: Bakanlar Kurulu kararıyla 90 gün ertelenen Deniz-Taşıtlı Sendikası'nın İstanbul Şehir Hatları İşletmesi'ndeki grevi saat 06.00'da başladı. İstanbul'da hayat felce uğradı.

19 Ocak: Çalışma eski bakanlarından ve İstanbul valilerinden Mümtaz Tarhan öldü.

11 Şubat: Kore savaşlarına katılan Türk Silahlı Kuvvetleri'nin ilk komutanı General Tahsin Yazıcı öldü.

14 Şubat: 1970 bütçesi reddedilince, Demirel istifa etti. Cumhurbaşkanı Sunay, Demirel'i yeni kabineyi kurmakla görevlendirdi.

20 Şubat: Avrupa ile Asya kıtalarını bağlayacak olan Boğaz Köprüsü'nün temeli atıldı.

21, Şubat: Biskay Körfezi'nde (Amasya) şilebi battı. 9 ölü var.

18 Mart: Ankara ve İstanbul'da öğrenci hareketleri. İstanbul'da bazı Amerikan şirketleri tahrip edildi.

21 Mart: Sosyal Demokrat Dernekleri Federasyonu'nun Ankara'da Tandoğan Meydanı'nda düzenlediği mitinge olaylar çıktı.

27 Mart: Gediz'de şiddetli deprem, 1087 vatandaşın ölümüne ve 90 bin kişinin evsiz kalmasına yol açtı. Okullar tatil edildi.

6 Nisan: İstanbul Üniversitesi, meydana gelen çarpışma olayları nedeniyle süresiz olarak kapatıldı. Emniyet kordonu altına alındı.

8 Nisan: Ermeniler, Beyrut'ta, Türk Haftası'nın açılışını önlediler.

13 Nisan: Ankara Tıp Fakültesi basıldı. Bir askeri doktor öldü. Olayların büyümesi üzerine bazı fakülteler kapatıldı.

23 Nisan: 23 Nisan 1920. Ulusal Egemenlik Bayramı'nın 50. yıldönümü büyük törenlerle kutlandı.

23 Nisan: Demirci ve dolayların da deprem oldu.

22 Mayıs: Ankara Siyasal Bilgiler Fakültesi'ne bağlı Basın ve Yayın Yüksek Okulu'na baskın yapıldı. Bir öğrenci öldü. Senato, üniversiteyi 3 gün süre ile kapatma kararı aldı.

29 Mayıs: Ankara'da, toplum po-

İlsleri, personel tasarısının tazminatları kaldıracağı yolundaki kararı protesto etmek için forum düzenlediler ve göreve çıkmadılar.

30 Mayıs: Teknik personel, personel tasarısını protesto için iki günlük boykota başladı.

1 Haziran: Ankara'da Anayasa Mitingi yapıldı.

3 Haziran: Ünlü romancı ve hikâye yazarı Orhan Kemal öldü.

14 Haziran: Personel Reform Kanunu tasarısındaki aksaklıkları protesto için Türk-Persen, Ankara'da büyük bir protesto yürüyüşü düzenledi.

15 Haziran: Meclis'teki Sendikalar Kanunu tasarısını geri aldirmek için DİSK'e bağlı işçiler çeşitli işyerlerinde işi durdurdular.

16 Haziran: İstanbul'un Anadolu yakasında işçilerin büyük yürüyüşü sonunda çok kişi yaralandı, 3 kişi öldü. İstanbul ve Kocaeli'de 1 ay süreyle sıkıyönetim ilan edildi. Gece sokağa çıkmak yasaklandı.

3 Temmuz: CHP 20. Kurultayı Ankara'da toplandı. İnönü, Kurultay'da ilk defa oy kullanmadı.

14 Temmuz: Askerlik süresi 20, yedek subaylık 18 aya indi.

29 Temmuz: Emlak Vergisi Kanunu kabul edildi.

3 Ağustos: Son Posta gazetesi sahip ve başyazarı Selim Ragıp Emeç öldü.

15 Ağustos: Sınırdan gelebilecek kolera tehlikesine karşı bir kısım şehirlerde kolera aşısı uygulanmasına başlanıldı ve özellikle güney sınır kapılarında önlem alındı.

31 Ağustos: İzmir'de Akdeniz Olimpiyatları'nın yapılacağı "Halkapınar" spor tesisleri, inşaat sırasında yandı.

13 Eylül: Gazeteci ve yazar Refik Ahmet Sevengil öldü.

12 Ekim: Ankara'da Hacettepe Üniversitesi İşgal edildi.

15 Ekim: Bir Sovyet yolcu uçağı Trabzon'a kaçırıldı.

21 Ekim: İki Amerikalı General ile Türk Albayı'nı Erzurum'dan Kars'a götüren U-8 tipi Amerikan uçağı, sınırı aşarak, Sovyet topraklarına indi. Diplomatik temaslara sonunda geri alındı.

25 Ekim: Genel nüfus sayımı 35.666.549.

26 Ekim: Sovyetler Hükümeti, U-8 uçağının sınırı geçmesinden ötürü Türkiye ve Amerika'yı protesto etti.

27 Ekim: Bir Sovyet yolcu uçağı, Sinop'a kaçırıldı.

13 Kasım: Adana'da Bossa ve Paktaş fabrikaları işgal edildi. Emniyet kuvvetleri güçlükle boşalttı.

16 Kasım: 9 eğitim enstitüsünde öğrenciler boykota başladı.

17 Kasım: İstanbul Kimya Fakültesi basıldı. Sağ-sol çatışmaları yönünden üniversite kapandı.

24 Kasım: Ankara'da emniyet kuvvetleri Ülkü Ocağı'nda büyük çapta arama yaptı.

27 Kasım: Dünyada üçüncü, Avrupa'da ikinci büyük opera binası olan, 23 yılda bitirilen "İstanbul Kültür Sarayı", "Cadı Kazanı" adlı oyunun temsil sırasında bütünüyle yandı.

10 Aralık: İstanbul'da sekiz fakülte kapatıldı. Vurularak ölen öğrencinin cenazesi büyük tören ve olaylar içinde Ankara'ya götürüldü.

18 Aralık: Demokratik Parti, Adalet Partisi'nden kopan 26'ların çekirdek olmasıyla kuruldu.

Kültür Sarayı'nın yandıktan sonraki hali.

20 Aralık: İstanbul'da "kapıcılar" yürüyüş yaptı.

24 Aralık: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi öğrenciler tarafından işgal edildi.

1971

18 Ocak: İstanbul Teknik Üniversitesi'nde polis-öğrenci çatışması oldu.

20 Ocak: ODTÜ süresiz olarak kapatıldı.

12 Şubat: Bursa (TOFAŞ) Otomobil Fabrikası (Murat 124) açıldı.

15 Şubat: Ege ve özellikle Gediz Vadisi'nde deprem oldu.

20 Şubat: Ortadoğu Teknik Üniversitesi öğrencileri, Hacettepe Yurdu olayını protesto için, Ankara-Eskişehir yolunu trafiğe kapadılar.

4 Mart: Ankara'da dört Amerikalı asker, "Türk Halk Kurtuluş Ordusu" adlı bir örgüt tarafından kaçırıldı.

5 Mart: ODTÜ'de güvenlik kuvvetleri arama yapmak istedi. Çatışmalarda 1 jandarma, 1 öğrenci öldü.

Yaralılar var. Arama günlerce sürdü-rüldü.

5 Mart: Bir süre önce Kırıkhan'da Hamidiye Camii'nde patlayan bir maddeyi protesto için yürüyüşe geçen halk ile güvenlik kuvvetleri çatıştı. Ölen ve yaralananlar oldu.

12 Mart: 12 Mart Muhtırası. Parlamento ve hükümetin süregelen tutum, görüş ve icraatının yurdu anarşi, kardeş kavgası, sosyal ve ekonomik huzursuzluk içine soktuğunu gören Türk Silahlı Kuvvetleri adına Genelkurmay Başkanı Org. Memduh Tağmaç, Kara Kuvvetleri Komutanı Org. Faruk Gürler, Deniz Kuvvetleri Komutanı Celal Eyiceoğlu, Hava Kuvvetleri Komutanı Muhsin Batur imzalarını taşıyan bir muhtırayı, Cumhurbaşkanı'na, Cumhuriyet Senatosu ve Millet Meclisi başkanlıklarına verdiler.

Ültimatom niteliğindeki bu muhtıra, bu tarihten sonra, "12 Mart Muhtırası" olarak Türk siyasi tarihinde adlandırıldı.

Genelkurmay Başkanı Orgeneral
Memduh Tağmaç.

Kara Kuvvetleri Komutanı Orgeneral
Faruk Gürler

12 MART MUHTIRASI

1- Parlamento ve hükümet, süregelen tutum, görüş ve icraatı ile yurdumuzu anarşi, kardeş kavgası, sosyal ve ekonomik huzursuzluklar içine sokmuş, Atatürk'ün bize hedef verdiği çağdaş uygarlık seviyesine ulaşmak ümidini kamuoyunda yitirmiş ve Anayasa'nın öngördüğü reformları tahakkuk ettirememiş olup, Türkiye Cumhuriyeti'nin geleceği ağır bir tehlike içine düşürülmüştür.

2- Türk milletinin ve sinesinden çıkan Silahlı Kuvvetleri'nin bu vahim ortam hakkında duyduğu üzüntü ümitsizliği giderecek çarelerin partilerüstü bir anlayış-

la meclislerimizce değerlendirilerek mevcut anarşik durumu giderecek ve Anayasa'nın öngördüğü reformları Atatürkçü bir görüşle ele alacak ve inkılap kanunlarını uygulayacak kuvvetli ve inandırıcı bir hükümetin demokratik kurallar içinde teşkili zaruri görülmektedir.

3- Bu husus süratle tahakkuk ettirilmediği takdirde Türk Silahlı Kuvvetleri, kanunların kendisine vermiş olduğu Türkiye Cumhuriyeti'ni korumak ve kollamak görevini yerine getirerek idareyi doğrudan doğruya üzerine almayacaktır.

Bilgilerinizi...

Hava Kuvvetleri Komutanı Muhsin Batur.

Deniz Kuvvetleri Komutanı Celal Eyüboğlu.

Nihat Erim: Türkiye'nin 12. Başbakanı

17 Mart: Yazar ve gazeteci Cevat Fehmi Başkut öldü.

19 Mart: Nihat Erim, kabineyi kurmakla görevlendirildi.

21 Mart: Romancı ve gazeteci Falih Rıfkı Atay öldü.

7 Nisan: Türkiye'nin 12. Başbakanı Nihat Erim kabinesi güvenoyu aldı.

19 Nisan: Ereğli Demir ve Çelik Fabrikası'nda "Ayşe" adlı yüksek fırın patladı.

22 Nisan: İstanbul, gece sabaha kadar askeri ve sivil ekipler tarafından tarandı.

26 Nisan: İstanbul, Kocaeli, Sakarya, Zonguldak, İzmir, Ankara, Eskişehir, Adana, Hatay, Diyarbakır, Siirt'te(11 il) 30 günlük sıkıyönetim ilan edildi.

27 Nisan: Dev-Genç, Doğu Kültür Ocakları ve Ülkü Ocakları kapatıldı.

12 Mayıs: Göller Bölgesi ile

Ege'nin bazı kesimlerinde şiddetli deprem. Burdur'da hasar fazla.

13 Mayıs: Sıkıyönetim mahkemelerinde duruşmalar başladı.

17 Mayıs: İsrail'in İstanbul Başkonsolosu Ephraim Elrom kaçırıldı, öldürüldü. Büyük çapta tutuklamalar yapıldı.

21 Mayıs: Anayasa Mahkemesi, "Milli Nizam Partisi" hakkında "İstiklak devlet niteliğinin ve Atatürk devrimciliğinin korunması" prensiplerine aykırı olduğu gerekçesiyle kapatma kararı verdi.

23 Mayıs: İstanbul Sıkıyönetim Komutanlığı arama-tarama için cumartesi gece yarısından pazar günü saat 15.00'e kadar sokağa çıkma yasağı koydu. 25 bin polis ve asker İstanbul'u taradı.

Bingöl ve çevresinde çok şiddetli deprem.

24 Haziran: Anayasa Mahkemesi, İstanbul'da şekerçilik yapan Hasan Turan adlı bir vatandaşın Genel Başkanı olduğu (Türkiye İleri Ülkü Partisi)'ni kapatma kararı verdi.

28 Haziran: Gazeteci ve yazar Mustafa Nermi öldü.

29 Haziran: İstanbul'da Darüşşafaka Lisesi giriş imtihanına ilk defa kız öğrenciler katıldı.

14 Temmuz: Atatürk'ün yakın arkadaşısı Kılıç Ali öldü.

26 Temmuz: ODTÜ yeniden öğretim açıldı.

5 Ağustos: Türkiye-Kızıl Çin ilişkileri yürürlüğe girdi. Kıta Çin'i tanıyan sekizinci NATO ülkesi Türkiye. Ankara'da bulunan Milliyetçi Çin elçilik mensupları, Ankara'dan ayrılmaya başladılar.

26 Ağustos: 26 Ağustos 1071'de Anadolu'yu Türklere açan Malazgirt Zaferi'nin 900. dönüm yılı bütün

1971 Avrupa Güzellik Kraliçesi
Filiz Vural

yurtta törenlerle kutlandı.

Türkiye'de Fransızca yayın yapan "Le Journal d'Orient" adlı gazete, ekonomik zorluklar nedeniyle kapandı.

10 Eylül: Boğaziçi Üniversitesi açıldı.

19 Eylül: 18 yaşındaki Türkiye güzeli (Filiz Vural), 1971 Avrupa Güzellik Kraliçesi seçildi.

6 Ekim: 6. Akdeniz Oyunları, Cumhurbaşkanı Sunay tarafından İzmir'de "Atatürk Stadi" adı verilen

"Halkapınar Olimpik Stadı"nda törenle açıldı.

21 Ekim: ODTÜ Makine Bölümü'nde çok kıymetli aletlerin bulunduğuna bir laboratuvar yapıldı.

1 Kasım: Ankara ve İstanbul üniversiteleri açıldı.

3 Kasım: İstanbul'da tarihi, ahşap Tepebaşı Tiyatrosu ikinci kez yapıldı.

5 Kasım: Deniz Kuvvetleri Taşkızak Tersanesi'nde yapımı biten 5 bin tonluk "yüzer havuz" denize indirildi.

6 Kasım: Kütahya ve Gediz salındı.

7 Kasım: Şehir Tiyatrosu aktör ve rejisörlerinden Sami Ayanoğlu öldü.

3 Aralık: "Reformların yapılmasına imkân kalmadığı" gerekçesiyle 11 bakanın toplu olarak istifası üzerine Erim Hükümeti çekildi.

5 Aralık: Cumhurbaşkanı Sunay, Nihat Erim'i yeniden kabineyi kurmakla görevlendirdi.

11 Aralık: Erim kabinesi kuruldu.

14 Aralık: Muğla Dalaman Kâğıt Fabrikası'nda büyük yangın.

23 Aralık: Rehinde bulunan altınlarımız kurtarıldı

1972

6 Ocak: Atatürk devri Dışişleri bakanlarından Tevfik Rüştü Aras öldü.

10 Ocak: Bingöl'de deprem.

21 Ocak: Türk Hava Yolları'nın DC-9 tipi (TC-Jac) kod numaralı "Marmara" uçağı, hac dönüşü Adana civarında düştü. 1 hostes öldü.

23 Ocak: İstanbul'da sabah saat 03.00'ten, akşam 18.00'e kadar

sokağa çıkma yasağı kondu. "Fırına-1" tatbikatı adı altında anarşistler arandı.

30 Ocak: İstanbul'da Aksaray Geçidi açıldı.

8 Şubat: İnönü ile Churchill'in İkinci Dünya Savaşı'nda Adana'da yaptıkları gizli görüşmelere ait belgeler, aradan 25 yıl geçmiş olduğundan dolayı, İngiliz yasalarına göre incelenmeye açıldı.

8 Şubat: Türkiye'de haşhaş ekiminin yasaklanmasından sonra Amerika Devleti tazminat vermeye başladı.

28 Şubat: Ord. Prof. Dr. Kâzım İsmail Gürkan öldü.

6 Mart: Deniz Yolları'nın 125 milyon değerindeki turistik Marmara yolcu gemisi, yıllık revizyon için alındığı İstanbul-Haliç Tersanesi'nde yanarak battı.

8 Mart: Eski Başbakan Adnan Menderes'in büyük oğlu, DP Genel Başkan Vekili Yüksel Menderes, Ankara'da intihar etti.

11 Mart: Genelkurmay Başkanlığı, yayınladığı bir tebliğ ile, "Anarşist eylemlere katıldıkları ve Maltepe Garnizonu'ndan kaçanlarayardımcı olduklarından", hepsi küçük rütbeli olmak üzere 57 subay ile 11 astsubay ordudan ihraç etti.

11 Mart: İPRAŞ Rafinerisi, CAL-TEX yetkilileri tarafından hükümete devredildi.

27 Mart: Unye Radar Üssü'nde görevli üç İngiliz teknisyen kaçırıldı. Kaçırılanlar; Gezmiş, İnan ve Aslan'ın cezalarının kaldırılmasını istediler. Niksar'ın Kızıldere köyünde, güvenlik kuvvetleri tarafından sarılan anarşistler, üç İngiliz teknisyenini öldürdüler. Anarşistlerden biri sağ, diğerleri ölü olarak ele geçti.

Ankara Sıkıyönetim Mahkemesi tarafından idama mahkûm edilen Deniz Gezmiş, Hüseyin İnan, Yusuf Aslan.

22 Nisan: Ana muhalefet partisi CHP'de anlaşmazlık yüze çıktı.

29 Nisan: Cumhurbaşkanı Sunay, yeni hükûmeti kurmakla Suat Hayri Ürgüplü'yü görevlendirdi.

2 Mayıs: "Boğaziçi" yolcu uçağı, 4 silahlı anarşist tarafından Sofya'ya kaçırıldı.

4 Mayıs: Jandarma Genel Komutanı Org. Kemalettin Eken'e, Ankara'da suikast yapıldı. 1 anarşist öldü, diğeri yaralı olarak ele geçti.

5 Mayıs: İnönü, birer saat ara ile üç "kalp spazmı" geçirdi.

6 Mayıs: Deniz Gezmiş, Yusuf Aslan, Hüseyin İnan hakkında verilen idam cezaları yerine getirildi.

7 Mayıs: CHP Olağanüstü Kurultayı'nın ikinci gününde Genel Başkanlığa Bülent Ecevit seçildi.

8 Mayıs: İnönü, CHP İleriliğinden istifa etti.

13 Mayıs: Ürgüplü kabinesi kuruldu. Cumhurbaşkanı Sunay yeni kabineyi onaylamadı ve Ürgüplü istifa etti.

14 Mayıs: CHP Özel Kurultayı, Bülent Ecevit'i Parti Genel Başkanı seçti.

15 Mayıs: Millî Savunma Bakanı Ferit Melen, kabineyi kurmakla görevlendirildi.

18 Haziran: THY Pilotları Derneği, uluslararası çağrıya uyarak, kaçırma olaylarını protesto için 41 OI-ke ile beraber 24 saatlik "durma" kararını uyguladı.

22 Haziran: İzmit Ovası'nda sel.

7 Temmuz: İstanbul Fener Ortodoks Kilisesi Patriği Athenagoras, İstanbul'da öldü.

8 Temmuz: 1954 yılından bu yana İstanbul'da özel bir klinikte tedavi altında bulunan Ürdün eski Kralı Talal öldü.

16 Temmuz: İmroz Metropolitisi Dimitrios Papadopoulos (58), Fener Patrikliği'ne seçildi.

20 Temmuz: Giresun'un Dereli ilçesine bağlı (İkisu) Orman İşletmesi'nde bakkallık yapan Necati Güven, 500 bininci işçi olarak törenle Almanya'ya uğurlandı.

23 Temmuz: Tanınmış kadın romancılarından ve gazeteci Suat Derviş öldü.

27 Temmuz: "Emlak Vergisi Kanunu" yürürlüğe girdi.

29 Temmuz: Erciş'te şiddetli yağmurlar sonucu 13 kişi öldü.

9 Ağustos: İstanbul Üniversitesi eski rektörlerinden Ord. Prof. Dr. Sıddık Sami Onar öldü.

22 Ağustos: Edebiyat tarihimizde "Beş Hececiler" olarak tanınan ozan, yazar ve gazeteci Orhan Seyfi Orhon öldü.

30 Ağustos: 30 Ağustos Zafer Bayramı'nın 50. yıldönümü bütün yurtta kutlandı.

4 Eylül: Cumhuriyetçi Parti kuruldu.

11 Eylül: Uluslararası Gazeteciler Federasyonu "II. Dünya Kongresi" İstanbul'da (FİJ) toplandı.

15 Eylül: Edebiyatçılarımızdan Baki Söha Ediboğlu öldü.

17 Ekim: Gazeteci ve yazar Halil Lütü Dördüncü öldü.

19 Ekim: AP Büyük Kongresi Ankara'da toplandı. VI. Kongre'de Süleyman Demirel yeniden Başkan seçildi.

22 Ekim: İçinde 78 kişi olduğu halde sabah saat 07.18'de Ankara'ya hareket eden THY'nin "Truva" adlı Boeing-707 tipi uçağı, silah zorluğu ile Sofya'ya kaçırıldı. Uçak ve yolcular 38 saat sonra 23 Ekim 1972'de serbest bırakıldılar.

23 Ekim: Zonguldak-Kozlu İncirharmanı ve Çaydamar kömür ocaklarında grizu patladı. 20 işçi öldü, 76 işçi yaralandı.

31 Ekim: Konya'dan İstanbul'a giden motorlu trenle bir iş katarının çarpışması sonunda 38 yolcu öldü, 45'i ağır 90 yolcu yaralandı.

Ferit Melen

5 Kasım: İnönü, CHP'den ve Malatya Milletvekilliği'nden istifa etti

16 Kasım: İsmet İnönü, "İlk Tabii Senatör" oldu.

19 Kasım: Türkiye Ulusal Kadınlar Partisi kuruldu.

21 Kasım: TRT'nin Ankara Radyosu uzun dalga verici istasyonu açıldı.

22 Kasım: MP Genel Başkanı Osman Bölükbaşı, sağlık durumundan dolayı görevinden çekildi.

2 Aralık: Yeni "Dernekler Kanunu" yürürlüğe girdi.

6 Aralık: Gazeteci ve yazar Adnan Veli Kanık öldü.

10 Aralık: Klasik Türk Müziği ustadlarından Kemani Hakkı Derman öldü.

12 Aralık: THY'nin satın aldığı DC-10 jet "İstanbul" yolcu uçağı hizmete girdi.

19 Aralık: Gazeteci, yazar Ahmet Emin Yalman öldü.

1973

3 Ocak: Suriye'den kaçak olarak Türkiye'ye giren silahlı 9 anarşist ile

güvenlik kuvvetleri çarpıştı. 1 yüzbaşı, 2 er ve 3 vatandaş yaralandı. 1 onbaşı, 2 köylü şehit oldu. Arama Nur dağlarında sürdürüldü.

9 Ocak: 10 Ocak geleneksel gazeteciler bayramı, başkanın basın özgürlüğü ile ilgili sözleri nedeniyle, Türk Gazeteciler Sendikası tarafından iptal edildi.

13 Ocak: Sabotajları önlemek için her havaalanına komutanlık kuruldu.

28 Ocak: Los Angeles Başkonsolosumuz Mehmet Baydar ile Konsolos Bahadır Demir, Hınçak teşkilatı üyesi 77 yaşında Migirdiç Yanıkyan adlı bir Ermeni tarafından öldürüldü.

ŞEHİT DIŞ TEMSİLCİLERİMİZ

Ülkemizi yurt dışında temsil eden kişilere yönelik Ermeni saldırıları 70'li yıllarda başladı ve 27 Ocak 1973 tarihinden 1986 yılına kadar 31 temsilcimiz Ermeni te-

rörü sonucu hayatını kaybetti.

Şehit temsilcilerimize yönelik terörün kronolojik listesi aşağıdadır:

ADI	GÖREVLİ	GÖREV YERİ	OLAY TARİHİ
Memet Baydar	(Başkonsolos)	Los Angeles	27 Ocak 1973
Bahadır Demir	(Konsolos)	" "	" "
Danış Tunalıgil	(Büyükelçi)	Viyana	22 Ekim 1975
İsmail Erez	(Büyükelçi)	Paris	24 Ekim 1975
Talip Yener	(Makam şoförü)	Paris	24 Ekim 1975
Oktar Cerit	(Başkâtip)	Beyrut	16 Şubat 1975
Taha Çarım	(Büyükelçi)	Roma	9 Haziran 1977
Necla Kuneralp	(Büyükelçi eşi)	Madrid	2 Haziran 1978
Beşir Balcıoğlu	(Emekli Büyükelçi)	Madrid	2 Haziran 1978
Ahmet Benler	(Büyükelçi oğlu)	Lahey	12 Ekim 1979
Yılmaz Çolpan	(Turizm Müşaviri)	Paris	22 Aralık 1979
Galip Özmen	(İdari Ataşe)	Atina	31 Temmuz 1980
Neslihan Özmen	(İdari Ataşe kızı)	Atina	31 Temmuz 1980
Şarik Arıyak	(Başkonsolos)	Sidney	17 Aralık 1980
Engin Sever	(Koruma polisi)	Sidney	17 Aralık 1980
Reşat Morali	(Çalışma Müşaviri)	Paris	4 Mart 1981
Tecelli Arı	(Din görevlisi)	Paris	4 Mart 1981
Mehmet Savaş Yergüz	(Sekreter)	Cenevre	9 Haziran 1981
Cemal Özen	(Koruma görevlisi)	Paris	24 Eylül 1981
Kemal Arıkan	(Başkonsolos)	Los Angeles	28 Ocak 1982
Orhan Gündüz	(Fahri Başkonsolos)	Boston	4 Mayıs 1982
Erkut Akbay	(İdari Ataşe)	Lizbon	7 Haziran 1982
Nadide Akbay	(İdari Ataşe eşi)	Lizbon	7 Haziran 1982
Atilla Altıkal	(Askeri Ataşe)	Ottawa	27 Ağustos 1982
Bora Süelkan	(İdari Ataşe)	Burgaz	9 Eylül 1982
Galip Balkar	(Büyükelçi)	Belgrad	9 Mart 1983
Dursun Aksoy	(Ataşe)	Brüksel	14 Temmuz 1983
Cahide Mihçioğlu	(Büyükelçi eşi)	Lizbon	27 Temmuz 1983
İşık Yönder	(Sekreter eşi)	Tahrân	28 Nisan 1984
Erdoğan Özer	(Çalışma Müşaviri)	Viyana	20 Haziran 1984
Evner Ergun	(BM Temsilcisi)	Viyana	19 Kasım 1984

Fahri Korutürk, 6. Cumhurbaşkanı seçildi.

9 Şubat: Meclis, Güvenlik Mahkemesi kurulmasını öngören Anayasa değişikliği ile ilgili maddeyi kabul etmedi. 15.2.1973'te yapılan ikinci toplantıda üç oy farkıyla kabul edildi.

13 Şubat: İstanbul'da Darphane ve Damga Matbaası'nda yangın çıktı.

14 Şubat: Ermeniler, Marsilya'da Türkiye aleyhtarı bir anıt diktiler. Türkiye durumu ve Fransa'yı protesto etti.

26 Mart: İstanbul'un iki yakasını birleştiren Boğaz Köprüsü, karşılıklı bağlandı.

28 Mart: Yedi yıllık görev süresini bitiren Türkiye'nin 5. Cumhurbaşkanı Cevdet Sunay, görevinden ayrıldı.

6 Nisan: Emekli Oramiral Kontenjan Senatörü Fahri Korutürk, seçim sonunda, 13 Mart'tan beri süregelen 15'inci turda Türkiye Cumhuriyeti'nin 6. Cumhurbaşkanlığı'na seçildi.

7 Nisan: Melen Hükümeti istifa etti.

12 Nisan: Ticaret Bakanı ve Kontenjan Senatörü Naim Talû, yeni hükümeti kurmakla görevlendirildi.

15 Nisan: Naim Talû, kabineyi kurdu. Korutürk onayladı.

18 Nisan: Türkiye'nin ilk eczacılarından, İşadamı Ferit Eczacıbaşı öldü.

21 Nisan: Romancı Kemal Tahir öldü.

7 Haziran: Sökülmek üzere satılan Yavuz zırhlısının devir ve teslimi için Gölçük Deniz Üssü'nde bir tören yapıldı.

19 Haziran: Edebiyat öğretmenlerinden, eleştirci, yazar Tahir Alanç öldü.

30 Haziran: 117 yıldan bu yana en uzun güneş tutulması öğleden sonra Türkiye saatiyle 14.00'te başladı. Yurdun her yerinden görüldü.

7 Temmuz: Ord. Prof. Dr. Sedat Tavas öldü.

6 Ekim: Ortadoğu İsrail savaşı yeniden başladı. Türkiye, güney sınırlarında yapacağı büyük askeri manevrayı geçici süre için erteledi.

6 Ekim: Marmara ve Batı Karadeniz bölgelerinde hüküm süren fırtına ve su baskınları, can ve mal kaybına sebep oldu.

13 Ekim: Halikarnas Balıkcısı adıyla anılan ünlü Türk hikâye ve romancısı Cevat Şakir Kabaağaçlı öldü.

14 Ekim: Milletvekili ve Senato seçimleri yapıldı. Seçimlere 8 siyasi parti katıldı. Sonuçlar: CHP: 185, AP: 149, MSP: 48, DP: 45, CGP: 13, MHP: 3, TBP: 1, Bağımsızlar: 6 milletvekilliği kazandılar.

26 Ekim: Iğdır Ovası'nı sulayacak Arpaçay Barajı anlaşması imzalandı.

25 Aralık: İsmet İnönü öldü.

İSMET İNÖNÜ (1884-1973)

24 Eylül 1884'te doğdu. Annesi Cevriye Hanım, babası Hasan Bey'dir. Öğrenimine Sivas'ta mahalle mektebinde başladı. 1895'te Sivas Askeri Rüştiyesi'ni, 1903'te İstanbul Topçu Harbiyesi'ni bitirdi. 26 Eylül 1906'da Kurmay Yüzbaşı olarak Harp Akademisi'ni bitirdi. Edirne'deki II. Ordu'ya atandı.

1907'de İttihat ve Terakki Partisi'ne girdi. Genç Türkler hareketi başlayınca, 24 Temmuz 1908'de. Edirne'de fiilen orduya ve sivil idareye el koydu.

26 Şubat 1910 ile 5 Mart 1912 tarihleri arasında Yemen isyanlarını bastırdı. 5 Mart 1912'de İstanbul'a, Harbiye Nezareti'ne alındı. 23 Kasım 1914'te Yarbay, 14 Aralık 1915'te Albay oldu. Kafkas Cephesi'nde Atatürk tarafından 4. Kolordu Komutanlığı'na getirildi. İttihat ve Terakki Hükümeti'nin istifasından sonra yeni hükümetin Harbiye Nezareti Müsteşarlığı'na atandı. 22 Kasım

1918'de Müsteşarlık'tan istifa etti. Milli Mücadeleye katılmak üzere Ocak 1920'de Ankara'ya gitti. 23 Nisan 1920'de TBMM'ye katıldı. İlk Ankara Hükümeti'nde Erkân-ı Harbiye-i Umumiye Vekili oldu. 25 Ekim 1920'de mebusluk ve vekillik unvanlarıyla, Batı Cephesi Komutanlığı'na atandı. Çerkez Ethem ayaklanmasını bastırdı. I. ve II. İnönü savaşlarında Yunan ilerlemesini durdurdu. 1920'de General oldu. Büyük Taarruz'dan sonra Korgeneralliğe yükseltildi.

Mudanya Mütarekesi ve Lozan görüşmelerinde TBMM Hükümeti'ni temsil etti.

30 Ekim 1923'te Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk Başbakanı oldu. Atatürk'ün ölümü ile Cumhurbaşkanlığı'na seçilerek 14 Mayıs 1950'ye kadar bu görevde kaldı.

1927'de askerlikten Orgeneral olarak (1. Ferik) emekli oldu. 1934'te Atatürk'ün verdiği "İnönü" soyadını aldı. CHP Kurultayı'nın "Milli Şef", "Değişmez Genel Başkan" ilan ettiği İnönü, I. Dünya Savaşı'nda Türkiye'yi savaş dışı tutmak için direndi. 1950-60 döneminde Malatya Milletvekili ve ana muhalefet lideri olarak politikaya devam etti. Toplam 10 defa, 16 yıl 10 ay süre ile Başbakanlık yaptı. 20 Kasım 1972'de, partiden ve milletvekilliğinden ayrılarak, Anayasa gereği, Cumhuriyet Senatosu üyesi oldu. 1923-37 yıllarında ulusal ekonominin biçimlenmesine çalışan İnönü, 1973 yılında öldü.

Sökölmek üzere satılan Yavuz zırhlısı.

1974

10 Ocak: Yeni bir hükümet kurmakla görevlendirilen Başbakan Naim Talû başarı sağlayamadı, görevden affını istedi.

14 Ocak: Antalya'da 35 yıldır ilk kez kar yağdı.

15 Ocak: Cumhurbaşkanı Korkutürk, CHP Genel Başkanı Bülent Ecevit'e ikinci defa hükümeti kurma görevini verdi.

21 Ocak: Cumhurbaşkanı Korkutürk, basın suçundan tutuklu olan tarihçi yazar Nihal Atsız'ı, kocamışlık ve hastalık gerekçesiyle bağışladı.

26 Ocak: Bülent Ecevit başkanlığındaki CHP-MSP ortaklık hükümeti göreve başladı.

İzmir'den havalanan THY'nin Van uçağı düştü, 62 kişi öldü.

29 Ocak: İstanbul Kültür Sarayı'nı yakmak, Marmara yolcu gemisini, Eminönü araba vapurunu batırmak, Kastamonu şilebinde yangın çıkarmak savıyla yargılanan 22 sa-

nık, Sıkıyönetim Mahkemesi'nde akları.

31 Ocak: Türk-İş Genel Başkanlığı'na Halil Tunç seçildi.

1 Şubat: İzmir'de depremde 100 ev yıkıldı. Karı-koca öğretmenler Mehmet Ertan ve eşi öldü.

2 Şubat: Müzisyen Orhan Avşar öldü.

7 Şubat: CHP-MSP ortaklık hükümeti, Meclis'ten güvenoyu aldı.

9 Şubat: Millet Partisi Genel Başkanı emekli Orgeneral Cemal Tural, partisinden istifa etti.

14 Şubat: Gazeteci-yazar İsmail Cem İpekçi, TRT Genel Müdürlüğü'ne atandı.

3 Mart: THY'nin İstanbul-Paris-Londra seferini yapan DC-10 tipi "Ankara" jet yolcu uçağı, Paris'ten havalandıktan kısa bir süre sonra ormanlık bir alana düştü. 335 yolcu ve 12 kişilik mürettebattan kurtulan olmadı. Yolcuların çoğunluğu İngiliz, Fransız ve Japon'du.

10 Mart: MSP'li İçişleri Bakanı Oğuzhan Asiltürk, birayı alkollü iç-

kl sayarak ruhsatsız satışını yasakladı.

18 Mart: Heykeltıraş Gürdal Duyar'ın Güzel İstanbul adlı yontusu, çıplak bir kadın olduğu gerekçesiyle, MSP'li İçişleri Bakanı'nın buyruğu ile Karaköy Alanı'ndan kaldırıldı.

16 Nisan: Eski Demokrat Partililere siyasi haklarının geri verilmesi yolundakili teklif, Senato'da ikinci kez görüşüldükten sonra kanunlaştı.

26 Nisan: Siyasal hakları iade edilen eski cumhurbaşkanlarından Celal Bayar, Cumhuriyet Senatosu'na tabii üye olarak katılmaya çağrıldı.

13 Eylül: Başbakan Bülent Ecevit, İskandinavya gezisine çıkarırken, kendisine Başbakan Yardımcısı MSP'li Erbakan'ın değil, CHP'li Eyüboğlu'nun vekalet edeceğini açıkladı.

di. MSP buna razı olmadı.

28 Nisan: Celal Bayar, Cumhuriyet Senatosu tabii üyesi olmayı reddetti.

14 Mayıs: Genel af teklifi kanunlaştı.

15 Mayıs: İzmir'de Hasan Tahsin adına yapılan ilk kurşun anıtı açıldı.

18 Mayıs: Af Yasası yürürlüğe girdi, tahliyeler başladı.

25 Mayıs: Tiyatro oyuncusu Ulvi Uraz öldü.

17 Haziran: TBMM eski başkanlarından Refik Koraltan öldü.

1 Temmuz: Nihat Erim Hükümeti'nce yasaklanmış olan haşhaş ekimine denetimli olmak koşuluyla 7 ilde yeniden izin verildi.

15 Temmuz: Kıbrıs'ta darbe oldu. Nikos Sampson, Devlet Başkanı seçildi. Makarios saklandı. Yunanlı subaylar yönetimi ele aldı.

KIBRIS

Kıbrıs Adası, Doğu Akdeniz'de, XIX. yüzyılda Büyük Britanya İmparatorluğu'nun, Osmanlı İmparatorluğu'ndan devraldığı bir sömürgesidir. Adada Türk ve Rum halkı, karışık halde yaşamaktadır.

Yüzyılın başında, dünyada giderek gelişen ulusçuluk akımları, adadaki Rum ve Türk halkını da etkiledi. Birinci Dünya Savaşı sonunda, Osmanlı İmparatorluğu'nun dağılması, Anadolu'da yeni Türk Cumhuriyeti'nin kurulması sonucunda, ada Türkleri, Anadolu'ya bağlanma özlemi içindeydiler. Aynı ada Rumları da, Kıbrıs'ın Yunanistan'a bağlanmasını istiyorlardı.

Adanın İngiliz sömürgesi olmaktan çıkması için beliren ilk direnişler, adanın yerli Rum halkından kaynaklandı. Bu yüzden İngilizler, Kıbrıs'ta zaman zaman güç günler geçirdi. İkinci Dünya Savaşı sonunda ise, Kıbrıs'ta gerek yerli Rumlar, gerek Yunanistan'dan bunlara destek olan Yunanlılar, adanın Yunanistan'la birleşmesi konusunda silahlı eylemlere girişmekten geri durmadılar. Nitekim adada kurulan EOKA örgütü, İngiliz sömürgecilerine karşı kanlı bir savaşa girişti. 14 Aralık 1954'te EOKA'nın ENOSIS'i (Kıbrıs'ın Yunanistan'la birleşmesi) gerçekleştirmek için giriştiği kanlı eylemler üzerine, adadaki İngiliz Genel

Valisi John Harding, adada "olağanüstü durum" ilan etti. Kilise ve Başpiskopos Makarios, EO-KA'yı desteklediği için, 9 Mart 1956'da İngilizlerce Şeyssel Adaları'na sürüldü. Ne var ki, bu önlem, Kıbrıs Rumlarının direniş hareketlerini yatıştıracasına, kıızıştırdı.

O tarihlerde Türkiye, Kıbrıs'taki gelişmeleri yakından izlemekle birlikte, İngiltere ile arasındaki bozulmasını istemediğinden, ada Türklerinin bağımsızlık hareketlerini destekler durumda görünmedi. Hatta Dışişleri Bakanı Fuat Köprülü, "Türkiye'nin, Kıbrıs diye bir sorunu yoktur" şeklinde konuştu.

Ancak gelişen olaylar karşısında, Türk kamuoyunun tepki göstermesi, ada Türklerinin de bağımsızlık girişimlerinde bulunması sonunda, Türk hükümetlerinin de konuya eğilmesine neden oldu, önce adanın taksimi istendi, ardından, "Ya bağımsızlık, ya ölüm" mitingleri başladı. 16 Ağustos 1960'da, uzun süren görüşmelerden sonra Kıbrıs Adası'nın bağımsız bir cumhuriyet olması, imzalanan Londra Anlaşması'yla gerçekleşti. İngiltere, Türkiye ve Yunanistan, Kıbrıs Cumhuriyeti'nin garantör devletleridir. Adada birer birlik bulunduracaklardır. Adada Cumhurbaşkanı Rum, yardımcısı bir Türk olacaktır. Devlet yönetiminde de Türklerle Rumlar, dengeli bir biçimde görev alacaklardır.

Ne var ki, kısa bir süre sonra Kıbrıs Rumları, EOKA lideri Gri-

vas'ın da kışkırtmasıyla, dengeyi Türkler aleyhine bozmaya ve adanın Yunanistan'a bağlanmasına için Türklerle baskı uygulamaya başladı. Kıbrıs Devleti Cumhurbaşkanı Yardımcısı Fazıl Küçük, devre dışı bırakılmak istendi, Türk Ulusal Meclisi Başkanı Rauf Denktaş dışlandı. 11 Şubat 1964'de, Rum çetecilerinin Türk köylerine baskın ve katliam girişimleri, adanın iki halkı arasında kanlı çatışmalara neden oldu. 27 Mart 1964'te adaya Birleşmiş Milletler Barış Gücü, iki halkın arasına girmek üzere gönderildi. Katliam durmayınca, Türkiye 8 Ağustos 1964'te ada üzerinde jetlerle uyarı uçuşları yaptı ve 24 Kasım 1967'de Türkiye ile Yunanistan, Kıbrıs yüzünden bir savaşın eşliğine kadar geldiler.

15 Temmuz 1974'te, Kıbrıs'ta Cumhurbaşkanı Makarios'un, EOKA'cı Samspon ve Yunan askerlerinin bir darbesi sonucu devrilmesi, adanın Yunanistan'a bağlanması için girişimler üzerine 20 Temmuz 1974'te, Kıbrıs Türklerinin can güvenliğini sağlamak üzere Türk ordusu adaya çıktı. 22 Temmuz'da ateşkes yapıldı, 23 Temmuz'da darbeci Samspon devrildi, yerine Kıbrıs Rum liderliğine Klerides getirildi. 30 Temmuz'da İngiltere, Yunanistan ve Türkiye arasında geçici bir barış anlaşması imzalandı, Kıbrıs Adası fiilen ikiye bölündü. 15 Kasım 1983 tarihinde ise Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti kuruldu ve Türk kesimi bağımsızlığını ilan etti.

20 Temmuz: Kıbrıs devletinin üç garantöründen biri olan Türkiye, Kıbrıs darbecilerine karşı bir Barış Harekâtı başlattı ve Türk askeri birlikleri Kıbrıs'a çıktı.

23 Temmuz: Kıbrıs'taki cuntacı Sampson istifa etti, adada tutsak edilen 700 Yunanlı asker, Mersin'e getirildi. Kıbrıs'la birlikte Yunanistan'daki cunta da devrildi ve Karanlis, sürgün bulunduğu Paris'ten, Yunanistan'a döndü, Başbakan oldu. Türkiye'nin, Kıbrıs Barış Harekâtı'nda 57 şehit ve 184 yaralı verdiği açıklandı. Kıbrıs'ta ateşkes kabul edildi.

5 Ağustos: Magosa kalesinde sarılı kalan mücahitlere Rumlar saldırdı. Çarpışmalar yeniden başladı.

8 Ağustos: Tiyatro oyuncusu İ.Galip Arcan öldü.

Cenevre'de, Kıbrıs konusundaki görüşmeler sürüyor.

14 Ağustos: Kıbrıs'taki Türk varlığını korumak için İkinci Barış Harekâtı başlatıldı. Magosa kurtarıldı.

16 Ağustos: Kıbrıs Barış Harekâtı'nın ikinci bölümü de bitti. Birleşmiş Milletler'in çağrısına uyularak ateş kesildi.

19 Ağustos: Kıbrıslı Rumlar, ABD Lefkoşa Elçiliği'ne saldırıp, elçiyi öldürdü.

20 Ağustos: Kıbrıs'ta 3 Türk gazetecisi kayboldu. 16 Ağustos'tan beri haber alınamıyor.

25 Ağustos: Kıbrıs'ta, Rumlarca tutsak edilen ve yaralı olan Türk gazetecileri Adem Yavuz ve Engin Konuksever geri verildi. Adem Yavuz, getirildiği Adana'da hastanede kurtulamayarak şehit oldu.

9 Eylül: Keban Barajı, enerji üretimine başladı.

CHP Genel Başkanı Bülent Ecevit

10 Eylül: İstanbul Haliç Köprüsü açıldı.

13 Eylül: Başbakan Bülent Ecevit, İskandinavya gezisine çıkarken, kendisine Başbakan Yardımcısı MSP'li Erbakan'ın değil, CHP'li Eyüboğlu'nun vekâlet edeceğini açıkladı. MSP buna razı olmadı.

16 Eylül: Ortaklıkta anlaşmazlık olduğu gerekçesiyle, Ecevit, Başbakanlık'tan çekileceğini açıkladı.

18 Eylül: Başbakan Ecevit, istifasını Cumhurbaşkanı'na verdi.

2 Ekim: İstanbul Sıkıyönetim Mahkemesi, Madanoğlu Davası'nın tüm sanıkları için oybirliğiyle aklanma kararı verdi.

6 Ekim: Yeni hükümeti kurmakla görevlendirilen AP Genel Başkanı Demirel, başarı sağlayamayıp, görevi yerine getiremediğini Cumhurbaşkanı'na bildirdi.

1. Kıbrıs Barış Harekâtı.

10 Ekim: Cumhurbaşkanı, ikinci kez yeni hükümeti kurma görevini Ecevit'e verdi.

23 Ekim: AP Büyük Kongresi'nde Demirel yeniden Genel Başkan seçildi.

26 Ekim: Kurtuluş Savaşı kahramanlarından Orgeneral Fahrettin Altay öldü.

7 Kasım: Başbakan Bülent Ecevit, yeni hükümeti kurma görevini geri verdi.

11 Kasım: Cumhurbaşkanı, parti genel başkanlarını Çankaya'da toplantıya çağırdı, hükümet bunalımının giderilmesi çareleri arandı.

12 Kasım: Cumhurbaşkanı, hükümeti kurma görevini Kontenjan Senatörü Prof. Sadi İrmak'a verdi.

17 Kasım: Sadi İrmak, yeni hükümeti basına açıkladı.

29 Kasım: Sadi İrmak Hükümeti, Meclis'te güvenoyu alamadı. Cumhurbaşkanı, yeni bir hükümet kuruluncaya kadar İrmak'a görevine devam etmesini bildirdi.

7 Aralık: Beş ay sonra devrik Cumhurbaşkanı Makarios, Kıbrıs'a geldi, yönetimi devraldı.

14 Aralık: Romancı, gazeteci, diplomat ve politikacı Yakup Kadri Karaosmanoğlu öldü.

1975

2 Ocak: Türkiye radyoları TRT-I, TRT-II ve TRT-III olmak üzere üç kaledan yayın yapmaya başladı.

8 Ocak: Türk Devleti'nin iç ve dış borçlarının 71 milyar lirayı aştığı açıklandı.

11 Ocak: Türk Silahlı Kuvvetleri'nin Kıbrıs Barış Harekâtı'nda, 38 subay, 36 astsubay ve 409 er olmak

üzere 484 şehit verdiği açıklandı. ÖlÜ, yaralı ve kayıp olarak toplam kaybımız 1231 kişi.

18 Ocak: Kurtuluş Savaşı komutanlarından emekli General Nuri Berköz öldü.

Arkeolof Prof. Arif Müfid Mansel öldü.

23 Ocak: İstanbul Vatan Mühendislik Yüksek Okulu'nda komandolar, Kerim Yaman adlı bir öğrenciyi öldürdü.

30 Ocak: THY'nin İzmir'den gelen F-28 tipi Bursa uçağı, Yeşilköy'de elektriklerin kesilmesi üzerine, Marmara'ya düştü, 42 kişi öldü.

ABD, Türkiye'ye silah ambargosu uygulamaya başladı.

13 Şubat: Kıbrıs Türk Federe Devleti kuruldu. Rauf Denktaş, Devlet Başkanı oldu.

15 Şubat: Tüm Öğretmenler Birleşme ve Dayanışma Derneği'nin yurt çapında düzenlediği faşizmi ve pahalılığı protesto mitinglerinde olaylar çıktı. Bir kişi öldü, 35 yaralı var.

16 Şubat: Malatya'da olaylar çıktı, CHP il merkezi tahrip edildi, 29 kişi yaralandı, 22 kişi gözaltına alındı.

18 Şubat: Silah tüccarı ve eski politikacı Saffet Lütfi Tozan öldü.

23 Şubat: Erzincan CHP il merkezine komandolar saldırdı, işyerleri tahrip edildi, 1 ölü, 40 yaralı var. Ülkü Ocaklı 10 kişi gözaltına alındı.

19 Mart: Yeni hükümeti kurma görevini Bülent Ecevit kabul etmeyince, bu görev, AP Genel Başkanı Süleyman Demirel'e verildi.

31 Mart: Demirel, kurduğu Milliyetçi Cephe Hükümeti'ni açıkladı. Bu hükümette Başbakan yardımcılarını olarak MSP Genel Başkanı Nec-

*Kıbrıs Türk Federe Devleti Başkanı
Rauf Denktaş.*

mettin Erbakan, MHP Genel Başkanı Alpaslan Türkeş ve CGP Genel Başkanı Turhan Feyzioğlu yer alıyor.

12 Nisan: Demirel'in, Milliyetçi Cephe Hükümeti, Meclis'te güvenoyu aldı.

3 Mayıs: Türkiye İşçi Partisi yeniden kuruldu ve Genel Başkanlığı'na yine Behice Boran getirildi.

Gazeteci, Kontenjan Senatörü Ecvet Güresin öldü.

12 Mayıs: TRT Genel Müdürü İsmail Cem'in görevden alınmasına ilişkin kararname imzalandı.

Sinema oyuncusu Necdet Tosun öldü.

13 Mayıs: Başbakan Demirel, Başbakanlık'ta Vedat Önsel adında biri tarafından saldırıya uğrayarak hırpalandı.

14 Mayıs: Gazeteci Ümit Deniz

TİP Genel Başkanı Behice Boran.

Mehmet Ali Aybar

öldü.

16 Mayıs: İsmail Cem, TRT Genel Müdürlüğü'nden alınarak, yerine Prof. Nevzat Yalçıntaş atandı.

30 Mayıs: TIP eski genel başkanlarından Mehmet Ali Aybar, Sosyalist Parti'yi kurduklarını açıkladı.

12 Haziran: Kültür Sarayı'nı yakmak, Marmara ve Kastamonu gemilerinde yangın çıkarmak, Eminönü araba vapurunu batırmak iddiasıyla ve idam istemiyle yargılanan 22 kişi sıkıyönetimde aklandı.

16 Haziran: İzmir'de Türk-İş'e bağlı 60 bin işçinin katıldığı "Ekmeğe Saygı" direnişi olaysız geçti.

23 Haziran: CHP Genel Başkanı Bülent Ecevit, Gerede'de konuşma yaparken saldırıya uğradı, silahlar atıldı.

7 Temmuz: Tarih yazarı Reşat Ekrem Koçu öldü.

12 Temmuz: Gazi Mustafa Ke-

mal Paşa'nın eski eşi Latife Uşaklıgil öldü.

15 Temmuz: Kurtuluş Savaşı komutanlarından General Fahri Belen öldü.

20 Temmuz: Merkezi İzmir olmak üzere kurulan Ege Ordusu göreve başladı.

24 Temmuz: ABD, Türkiye'ye uyguladığı silah ambargosunu kaldırmayı reddetti.

25 Temmuz: Türk Hükümeti, Amerika'ya, Türkiye'deki ortak savunma üslerinin anlaşmalarının geçersiz olduğunu, İncirlik Üssü dışındakilere Türk bayrağı çekileceğini bildirdi.

26 Temmuz: Türk-Amerikan ilişkilerini görüşmek üzere NATO Konseyi acele toplantıya çağılırken, Kıbrıs Türk Federe Devleti Savunma Bakanı Osman Örek de, Kıbrıs'taki Türk arazisi üzerindeki ABD üslerinin kapatılacağını açıkladı.

28 Temmuz: Elbistan-Afşin Termik Santrali'nin temeli atıldı.

29 Temmuz: Genelkurmay Başkanlığı, ABD üslerinin devralındığını açıkladı.

30 Temmuz: Kıbrıs Türk Federe Devleti, adadaki üç ABD haberalma tesisini kapattığını açıkladı.

31 Temmuz: SSCB, Türkiye'ye askeri helikopterler satmayı teklif etti.

Türkiye Başbakanı Süleyman Demirel, Helsinki'de Nihai Barış Antlaşması'nı imzaladı.

24 Ağustos: 12 Mart muhtırası, Genelkurmay eski başkanlarından emekli Orgeneral Faruk Gürler öldü.

4 Eylül: Bir seçim kampanyası konuşması yapmaya giden CHP Genel Başkanı Ecevit kafesi, Elazığ'da komandoların saldırısına uğradı.

6 Eylül: Lice ve Diyarbakır köylerinde deprem, 3 bin ölü var, 7 bin ev yıkıldı.

22 Eylül: Ressam ve şair Bedri Rahmi Eyüboğlu öldü.

2 Ekim: ABD, Türkiye'ye uyguladığı silah ambargosunu kısmen kaldırma kararı aldı. Türkiye'ye parasını ödediği silahlar verilecek. Ancak bunlar Kıbrıs'ta kullanılamayacak ve afyon ekimi yasağı sürecek.

5 Ekim: Gazi'nin Muhafız Alayı kurucu Komutanı General İsmail Hakkı Tekçe öldü.

11 Ekim: Anayasa Mahkemesi, Devlet Güvenlik Mahkemesi Kuruluş Kanunu'nu Anayasa'ya aykırı bulup iptal etti. Güvenlik Mahkemeleleri kalkacak.

12 Ekim: 27 ilde ara seçim yapıldı, sol partilerin oyları yüzde 37'den 44'e çıkarken, sağ partilerin yüzde 63'ten 55'e düştüğü saptandı.

22 Ekim: Viyana Büyükelçimiz Daniş Tunalıgil, elçiliği basan üç Ermeni tarafından odasında tabancayla vurularak şehit edildi.

24 Ekim: Paris Büyükelçimiz İsmail Erez otomobille elçiliğe dönerken, makineli tüfekle tarandı. Elçimiz ve şoförü Talip Yener, şehit edildi.

26 Ekim: Genel nüfus sayımı yapıldı. Türkiye'nin nüfusu 40.197.669 kişi.

28 Ekim: Türk lirası devalüe edildi, bir dolar 15 TL oldu.

20 Kasım: Türkiye Emekçi Partisi Başkanı Mihri Belli, Devlet Güvenlik Mahkemesi'nce tutuklandı.

23 Kasım: MC işbaşına geldiğinden beri ülkede 21 gencin öldürüldüğü, yürüyüşsüz, direnişsiz, boykotsuz ve çatışmasız günün geçmediği açıklandı.

24 Kasım: TRT Genel Müdürü Nevzat Yalçıntaş, görevinden istifa edip, üniversiteye döndü.

28 Kasım: 12 Mart 1971 sonrası haksız yere tutuklanan Prof. Uğur Alacakaptan, devlet aleyhine açtığı tazminat davasını kazandı. 118 bin lira alacak.

6 Aralık: İstanbul Barosu avukatları, hükümeti, anarşik olaylara karşı uyarmak için duruşmalara girmediler.

12 Aralık: Türkçü-Turancı yazar-öğretmen Nihal Atsız öldü.

18 Aralık: İstanbul'da 2. Basın Kurultayı toplandı, Burhan Felek'e, Şeyhülmuhammarrin sanı verildi.

25 Aralık: 1 Kasım'dan beri süren 48 oylama sonunda CHP'li Kemal Güven, yeniden Millet Meclisi Başkanı seçildi.

26 Aralık: Cumhuriyet Senatosu Başkanlık seçimini AP'li Tekin Arı-

burun kazandı.

Konya'da Seydişehir'de Sovyet kredisi ile yapılan Alüminyum Fabrikası'nın açılışından sonra sağıclar, TİP ilçe merkezini tahrip etti. CHP ve TOB-DER binaları saldırıya uğradı.

28 Aralık: Sovyet kredisi ile yapılan İskenderun Demir Çelik Fabrikaları işletmeye açıldı.

Ankara Üniversitesi Anayasa profesörlerinden Prof. Bülent Nuri Esen öldü.

1976

19 Ocak: TRT Genel Müdürlüğü'ne Prof. Şaban Karataş atandı.

4 Şubat: Heykelci Kuzgun Acar öldü.

28 Şubat: Hayali mobilya ihracı konusunda Ereğli Savcılığı, Başbakan Süleyman Demirel'in yeğeni Yahya Demirel için soruşturma başlattı; yurt dışına çıkışını yasaklama ve tutuklama kararı aldı.

3 Mart: Yahya Demirel tutuklandı.

5 Mart: Hava Kuvvetleri Komutanı Orgeneral Emin Alpkaya, Lockheed Uçak Şirketi rüşvet olayının soruşturmasının rahat yürütülebilmesi için istifa etti.

19 Mart: ABD'nin büyük havacılık şirketlerinden Northrop Uçak Şirketi, Türkiye'de rüşvet dağıttığını resmen açıkladı.

24 Mart: Biyografi yazarı Şevket Süreyya Aydemir öldü.

7 Nisan: Uçak alım olayında adı rüşvet olaylarına karışan Hava Kuvvetleri eski Komutanı Emin Alpkaya, Genekurmay Mahkemesi'nde yargılanmaya başlandı.

11 Nisan: DİSK Genel Sekreteri İbrahim Güzelce öldü.

21 Mayıs: RCD Zirve Toplantısı İzmir'de başladı. Toplantıya Cumhurbaşkanı Fahri Korutürk, Başbakan Demirel, İran Şahı Rıza Pehlevi, Pakistan Başbakanı Zülfikar Ali Butto katılıyor.

30 Nisan: Hava Kuvvetleri eski Komutanı Alpkaya hakkında, Genekurmay Başkanlığı Mahkemesi beraat kararı verdi.

1 Mayıs: DİSK, İstanbul'da büyük bir mitingle 1 Mayıs'ı İşçi-Bayramı olarak kutladı.

12 Mayıs: Başbakan Demirel'in, Hava Kuvvetleri Komutanlığı'na önce atanması kararlaştırılan, sonra kararnamesi geri alınan Orgeneral İrfan Özyaydın'ın yerine Korgeneral Cemal Engin'i ataması üzerine Özyaydın'ı, dava açtı.

22 Mayıs: TÖB-DER'in 17 şubesi, valilerce süresiz olarak kapatıldı.

21 Haziran: Kıbrıs'ta yapılan seçimlerde Rauf Denktaş, yeniden Devlet Başkanı seçildi.

27 Haziran: 15 Ekim 1970'de bir Sovyet uçağını kaçırarak ve siyasi mülteci olarak Türkiye'ye sığındıktan sonra Yozgat mülteci kampında tutulan Karayevo adlı baba-oğul, kamptan kaçıp, Ankara'daki Amerikan Elçiliği'ne sığındılar, üç gün sonra Türk makamlarına geri verildiler.

28 Haziran: Anayasa Mahkemesi, MHP'ye yurt dışı örgütlerini kapatmasını bildirdi.

11 Temmuz: Rus siyasi mülteci si baba-oğul Karayevo'lar, Amerika'ya gitti.

23 Temmuz: Demirel Hükümeti, Hava Kuvvetleri Komutanlığı'na atadığı Korgeneral Cemal Engin'in atama kararını, yapılan itiraz üzerine

Yeşilköy Havaalanı'nda İsrail El-Al Hava Yolları yolcu uçağına baskın düzenleyen Filistinli gerillalar.

geri alıp, Orgeneral Etem Ayan'ı Hava Kuvvetleri Komutanı atadı.

27 Temmuz: CHP Genel Başkanı Bülent Ecevit'e, New York'ta, Kıbrıslı bir Rum tarafından başarısız bir suikast girişiminde bulunuldu.

10 Ağustos: Asgari işçi emekli aylığı 1500 liraya çıkartıldı.

Yugoslavya'nın Zagreb şehri üstünde çarpışan bir İngiliz ve Yugoslav uçağında ölen 176 yolcudan 25'i Türk.

11 Ağustos: Filistinli iki gerilla, Yeşilköy'de İsrail uçağına binen İsraillilere ateş açtı, 4 kişi öldü, 20 kişi yaralandı. Filistinliler tutuklandı.

11 Ağustos: Ordu'nun Perşem-

be ilçesinde toprak kaymasında 40 kişi öldü.

13 Ağustos: İstanbul'da yeniden benzin darlığı başladı. Kuyruklar oluştu.

18 Ağustos: DİSK, MC iktidarını Anayasal yollardan düşürmek için "genel yas" ilan etti. DGM'lere karşı paslı direniş başladı, Aliğa Rafinerisi'nde üretim durdu. Savcılar direnişçi işçi ve sendikacılar için soruşturma açtı. Ereğli Demir-Çelik'te de direniş başladı.

19 Ağustos: Türk Hava Yolları'nın İstanbul-Antalya seferini yapan Antalya yolcu uçağı, Isparta yakınlarında düştü, 22'si Türk, 155 kişi öl-

1976 senesinde temeli atılan Karakaya Barajı.

dü, kimse kurtulamadı.

21 Ağustos: DİSK yöneticileri için tutuklama kararı verildi.

24 Ağustos: Ege Denizi'nde kıta sahanlığında petrol araştırmaları yapan Hora adlı sismik araştırma gemisine Yunanlılar tepki gösterdiler.

4 Eylül: Elazığ'da bir sağ-sol çatışması, altı saatte 12 kişi öldü. CHP binası basıldı.

1 Ekim: MC Hükümeti'nin MSP'li İçişleri Bakanı, Ankara Belediye Başkanı CHP'li Vedat Dalokay'ı görevden aldı. Dalokay, Danıştay'a başvurdu. Ankara Valiliği, TOB-DER'i, siyasetle uğraştığı gerekçeyle kapattı.

7 Ekim: Danıştay, İçişleri Bakanının, Dalokay'ı görevden alma, Va-

liliğin, TOB-DER'i kapatma kararlarını iptal etti.

11 Ekim: Devlet Güvenlik Mahkemeleri'nin, yeni kuruluş kanunu çıkarılamadığı için görev süreleri son buldu.

18 Ekim: Karakaya Barajı'nın temeli atıldı. İstanbul'da benzin ve su sıkıntısı sürüyor.

23 Ekim: AP Kongresi'nde Demirel, bir kez daha Genel Başkan seçildi.

13 Kasım: Türkiye ile SSCB arasında, elektrik alışverişi anlaşması imzalandı.

14 Kasım: İstanbul Üniversitesi süresiz tatil edildi. Uluslararası Af Örgütü, Türkiye'de siyasal tutuklulara işkence yapıldığını bildirdi.

22 Kasım: Romancı Sevgi Soysal öldü.

24 Kasım: Van'ın Muradiye ve Çaldıran ilçelerinde deprem oldu, binlerce ev yıkıldı, yüzlerce ölü var.

30 Kasım: CHP'nin 23. Kurultayı'nda Bülent Ecevit Genel Başkanlığa yeniden seçildi. Partinin, Sosyalist Enternasyonal'e üye olması kabul edildi.

1977

3 Ocak: Kuzey Irak petrollerini Yumurtalık'a akıtacak petrol boru hattına (980 kilometre), Kerkük'ten ilk petrol pompalandı. 40 gün sonra bu petrol Akdeniz'e ulaşacak.

12 Ocak: Erzurum Atatürk Üniversitesi süresiz tatil edildi.

4 Şubat: THY'de grev başladı, seferler yapılamadı.

5 Şubat: Ankara'da TÖB-DER, TÜM-DER ve TÜTED, bir miting düzenleyerek, MC iktidarının tutumunu, partizanlığı ve terörü kınadı. Mitingten sonra çıkan olaylarda 60 kişi yaralandı, 65 kişi gözaltına alındı.

28 Şubat: Malatya'da İnönü Üniversitesi açıldı.

1 Mart: MC Hükümeti'nin iktidarının ikinci yılında Türk lirasının değeri dolar karşısında dokuzuncu kez düşürüldü: 1 dolar, 17.50 TL.

4 Mart: 25 yıldır yurt dışında olan Türk gazetecisi Zekeriya Sertel, Paris'ten İstanbul'a döndü.

12 Mart: Edirne-İstanbul yolunda kükürt yüklü bir kamyonla çarpışan yolcu otobüsü yandı, 27 yolcu öldü, 20'si yaralandı.

13 Mart: Ankara Cezaevi'nden dört siyasi hükümlü ile bir tutuklu kaçtı. Kaçanlardan biri, Devrimci Gençlik Yazılışları Müdürü Taner Akçam.

14 Mart: Ressam Hikmet Onat öldü.

19 Mart: Diyarbakır'dan Ankara'ya gitmekte olan THY'nin Diyarbakır yolcu uçağı, iki ortaokul öğrencisi İsmail Açı ve Hanefi Güzel tarafından Beyrut'a kaçırıldı. Korsanlar burada teslim oldu.

1 Nisan: Ankara'dan Van'a giden bir posta treni soyuldu, 4 soyguncu görevlileri bağlayıp, 2.5 milyon lira aldı ve kaçtı.

2 Nisan: Bakırköy Akıl Hastanesi'ni basan üç kişi, 3 yıl hapis cezasına hükümlü ülkücü Enver Tortaş'ı kaçırdı.

5 Nisan: Millet Meclisi, 5 Hazi-
ran'da erken seçim kararı aldı.

15 Nisan: Karikatürist Yalçın Çetin öldü.

22 Nisan: Sinema oyuncusu Atıf Kaptan (Terzioğlu) öldü.

26 Nisan: CHP Genel Başkanı Ecevit ve yanındakiler, Niksar'da MHP ve AP'lilerin silahlı saldırısına uğradı.

28 Nisan: Bir gün önce Şiran'da da saldırıya uğrayan CHP Genel Başkanı, Erzincan'da bir kez daha saldırıya uğradı. Silahlar atıldı, 7 kişi yaralandı.

29 Nisan: Gazeteci Naşit Hakkı Uluğ öldü.

1 Mayıs: DİSK'in İstanbul'da yaptığı 1 Mayıs İşçi Bayramı mitinginin dağılmasına yakın saatlerde silahlar patlayınca panik çıktı, 34 kişi kurşunlardan ya da ezilerek öldü.

29 Mayıs: İstanbul'da, Sirkeci Garı'nda ve Yeşilköy Havaalanı'nda bombalar patladı. Sirkeci'deki gar-da 9 kişi yaralandı, Yeşilköy'de 5 kişi öldü, 40 kişi yaralandı. Bu patlamaların, 28 Mayıs adlı bir Ermeni örgütü-
tünce düzenlendiği açıklandı.

Bülent Ecevit, İzmir Çiğli Havaalanı'nda bir polis memurunun ateş alan silahından kıl payı kurtuldu, arkadaşlarından Mehmet İsvan yaralandı. Polisin elindeki silahın özel bir silah olduğu, depodan izinsiz çıkarıldığı anlaşıldı.

2 Haziran: Başbakan Demirel, CHP Genel Başkanı Ecevit'e gönderdiği gizli ve zata mahsus bir mektupta, "İstihbarat örgütlerinin, Ecevit'e, Taksim Alanı'nda yapılacak mitingte suikast düzenleneceği" haberini aldıklarını bildirdi. Aynı mektup, ilgili öteki yerlere de gönderildi. Ecevit, radyoda yaptığı bir konuşmada bu mektubu açıkladı ve mitinge gideceğini söyledi. 3 Haziran'da, CHP mitingi olaysız ve büyük bir kalabalıkla yapıldı.

5 Haziran: Türkiye'de genel seçimler yapıldı. Demokratik Parti Genel Başkanı Ferruh Bozbeyle, TİP Genel Başkanı Behice Boran ve TBP Genel Başkanı Mustafa Timisi seçilemediler. CHP: 213, AP: 189, MSP: 24, MHP: 16, CGP: 3, DP: 1 milletvekili çıkardılar.

9 Haziran: Türkiye'nin Vatikan Büyükelçisi Taha Carım, Roma'da Ermeni katillerince vurularak şehit edildi.

10 Haziran: Uluslararası 2. Siret-i Nebi Konferansı, İstanbul'da toplandı.

13 Haziran: Başbakan Demirel, Milliyetçi Cephe Hükümeti'nin istifasını Cumhurbaşkanlığı'na verdi.

14 Haziran: Hükümeti kurma görevi CHP Genel Başkanı Bülent Ecevit'e verildi.

Cumhuriyet Senatosu Başkanlığı seçimini, Senato'nun kurulmasından bu yana ilk kez CHP'liler aldı.

Süleyman Demirel, Milliyetçi Cephe Hükümeti'nin istifasını verdi.

Sırrı Atalay, Senato Başkanı seçildi.

22 Haziran: TRT Genel Müdürü Şaban Karataş, görevinden alındı, Cengiz Taşer göreve atandı.

24 Haziran: Yeni hükümet, gençlik kampı adı altında çalışan komando kamplarını kapattı.

2 Temmuz: Malazgirt'te otlak ve su yüzünden çıkan bir aşiret kavgasında 19 kişi öldü.

3 Temmuz: CHP lideri Bülent Ecevit'in hükümeti, 217 kabule karşı, 229 güvensizlik oyu aldı. Meclis'te kavgalar çıktı.

15 Temmuz: Romancı, öğretmen, avukat Esat Mahmut Karakurt öldü.

21 Temmuz: AP Genel Başkanı Süleyman Demirel, 2. Milliyetçi Cephe Hükümeti'ni kurdu, kabînenin açıklanmasından sonra Enerji Bakanını Kâmrân İnan istifa etti. Ancak 27

Temmuz'da bakanlık koltuğuna oturdu.

29 Temmuz: MC'ye karşı DİSK Başkanı Kemal Türkler, Ulusal Demokratik Cephe çağırısı yaptı.

1 Ağustos: AP-MSP-MHP ortaklığıyla oluşturulan Demirel Hükümeti, Meclis'te 219'a karşı, 229 güvenoyu aldı.

30 Ağustos: Kara Kuvvetleri Komutanlığı'na, Ege Ordusu Komutanı Org. Kenan Evren getirildi.

14 Eylül: Türk Dil Kurumu Başkanı Prof. Seha Meray öldü.

11 Ekim: Dünyaca ünlü Fransız denizci ve sualtı araştırmaları uzmanı Kaptan Cousteau, Calypso adlı gemisiyle İstanbul'a geldi.

12 Ekim: Tarihçi Prof. İsmail Hakkı Uzunçarşılı öldü.

17 Ekim: Türkiye'de grev olmadan yapılan ilk lokavt, MESS'e (Madeni Eşya Sanayii İşverenleri Sendikası'na) bağlı 12 işyerinde 4552 işçiye karşı uygulanmaya başladı. Üretimin durduğu işyeri sayısı 43'e çıktı, grevdeki işçi sayısı 25 bin 786'ya çıktı.

28 Ekim: Karikatürist Ratip Tahir Burak öldü.

31 Ekim: Sabancı Holding'e bağlı İzmit Köseköy'deki Lassa Lastik Fabrikası çalışmaya başladı.

17 Kasım: 38 oturum sonunda, Meclis'e, CHP Milletvekili Cahit Karakaş, Başkan seçildi.

10 Aralık: Toptaşı Cezaevi'nden 9 Acil'ci terorist kaçtı.

11 Aralık: Yerel seçimler yapıldı.

14 Aralık: Romancı, Mimar Mühendis Oğuz Atay öldü.

24 Aralık: MİT İstihbarat Başkan Yardımcısı Alb. Sabahattin Savaşman, ABD hesabına casusluk yap-

tığı iddiasıyla tutuklandı.

27 Aralık: DİSK Genel Kurulu'nda, Genel-İş Sendikası Başkanı Abdullah Baştürk, DİSK Genel Başkanı seçildi.

28 Aralık: İstanbul Sultanahmet İktisadi ve Ticari Bilimler Akademisi yandı.

31 Aralık: Süleyman Demirel başkanlığındaki MC İktidarı, Meclis'te açılan gensoru görüşmelerinden sonra yapılan oylamada, 218'e karşı, 228 güvensizlik oyu ile düşürüldü.

1977 yılı içinde anarşi ve terörden 157 kişinin öldüğü, 1667 kişinin yaralandığı açıklandı.

Millet Meclisi Kanunlar Dairesi Kısım Amir Orhan Şendağ, yabancı devletlere, devlete ait bilgileri vermek savıyla tutuklandı.

1978

1 Ocak: Cumhurbaşkanı, yeni hükümeti kurma görevini CHP Genel Başkanı Bülent Ecevit'e verdi.

2 Ocak: Ecevit, 34 bakandan oluşan hükümetini açıkladı. Hükümette, CHP'lilerin dışında, AP'den ayrılan 11 bağımsız ile CGP Genel Başkanı Turhan Feyzioğlu ve DP Genel Başkan Vekili Faruk Sökan yer aldı.

17 Ocak: Ecevit Hükümeti, 218'e karşı 229 oyla güvenoyu aldı.

30 Ocak: Fransa'ya çinko götüren İsmail Hakkı Şilebi, Mora Yarımadası civarında battı, 14 kişilik mürettebat kurtarıldı.

Doğu Perinçek'in başkanlığında, Türkiye İşçi ve Köylü Partisi kuruldu.

1 Şubat: İstanbul Sağmalcılar Cezaevi'nde isyan çıktı.

3 Şubat: 1977 Şubat'ında başlayan maden iş kolundaki grev ve lo-kavtlar, anlaşmayla son buldu.

9 Şubat: 1976 yılında temeli atılan Adapazarı'ndaki Başak Traktör Fabrikası üretime başladı.

15 Şubat: Yurt dışına turizm amacıyla iki yılda bir çıkılabilecek.

25 Şubat: Hammadde ve yakıt darlığından, Samsun Azot Fabrikası ile Ünye Çimento Fabrikası'nda üretim durdu.

28 Şubat: Adnan Menderes'in ortanca oğlu Mutlu Menderes, bir trafik kazası geçirdi, 1 Mart'ta öldü.

1 Mart: Genelkurmay Başkanı Semih Sancar, yaş haddinden emekli oldu, yerine Kenan Evren getirildi.

16 Mart: İstanbul Üniversitesi'nden çıkan yüze yakın öğrencinin üzerine Ölkücüler bomba attı, 6 genç öldü, 47 kişi yaralandı. Şehremini'nde Siyasi Polis Ekipleri Amiri Uğur Gür ve arkadaşları, TİKKO'cularla silahlı bir çatışmaya girdi. Polisler yaralandı, ama dört militan yakalandı.

18 Mart: İstanbul Ümraniye'de kurşunlanmış beş ceset bulundu. Ertesi gün yapılan aramalarda, 80 kişi gözaltına alındı.

20 Mart: DİSK, üniversitede 6 öğrencinin öldürülmesine tepki olarak 2 saatlik bir "Faşizme İhtar" grevi yaptı. Grev, tüm Türkiye'de uygulandı.

24 Mart: Ankara'da Savcı Yardımcısı Doğan Öz öldürüldü.

30 Mart: Eski ve emekli Genelkurmay başkanlarından Memduh Tağmaç öldü.

7 Nisan: Doçent Server Tanilli, bir otomobilden açılan ateşle, ağır

yaralandı ve ömür boyu sakat kaldı.

17 Nisan: Malatya Belediye Başkanı AP'li Hamit Fendoğlu, gönderilen bombalı bir paketi açarken, gelini ve iki torunuyla birlikte parçalanarak öldü. Bu yüzden Malatya'da büyük olaylar çıktı.

23 Nisan: Kargaşa Iğdır'a sıçradı. Şehre, askeri birlikler sevk edildi. Sokağa çıkma yasağı kondu.

24 Nisan: Zonguldak Armutçuk maden ocağında grizu patlamasından 17 işçi can verdi.

Yahya Demirel'in İsviçre'ye kaçtığı anlaşıldı.

1 Mayıs: DİSK'in düzenlediği 1 Mayıs İşçi Bayramı mitingi olaysız geçti. Ancak gece sokaklarda üç polis öldürüldü.

10 Mayıs: İstanbul'da Çiçek Pasajı çöktü, 12 kişi öldü.

12 Mayıs: Ankara'da YİBA Çarşısı yandı, 49 ölü, 70 yaralı var. 23 kişi kayıp.

19 Mayıs: Gençlik ve Spor Bayramı'nda kız öğrencilerin kıyafetlerinden dolayı aleyhte gösteriler yapıldı. İstanbul'da tribünlerin önünde bomba patladı, Antakya'da kız öğrencilerin elbiseleri yırtıldı. Erbakan, Anıtkabir'e gittimedi.

24 Mayıs: Yağdan sonra, şeker de karaborsaya düştü.

30 Mayıs: İstanbul Kadıköy vapuru kaçırıldı. Silah zoruyla vapur Üsküdar'a yanaştırıldı ve anarşistler kaçtı. Beş kişi yaralandı.

2 Haziran: Madrid Büyükelçimiz otomobili tarandı. Zeki Kunalalp'in eşi Necla Kunalalp, emekli elçi Beşir Balcıoğlu ve şoför öldüler. Elçi otomobilde olmadığı için kurtuldu. Suikastli Ermeniler yaptı.

10 Haziran: MİT, İran İstihbarat

Örgütü SAVAK'la ilişkisini kesti.

15 Haziran: İstanbul'da Tarabya'da bir otobüs denize uçtu, 31 yolcu boğuldu.

17 Haziran: Bafa Gölü kamulaştırıldı.

4 Temmuz: Siirt köylerinde 23 çocuk, bağırsak enfeksiyonundan öldü.

5 Temmuz: Pollste ikilğe ve çatışmalara neden olan POL-DER ve POL-BİR, Ankara Valiliği'nce kapatıldı.

11 Temmuz: Doçent Bedrettin Cömert Ankara'da öldürüldü.

20 Temmuz: CHP Hükümeti ile Türk-İş arasında toplumsal anlaşma imzalandı.

25. Temmuz: ABD Senatosu, Türkiye'ye uygulanan silah ambargosunu, uzun pazarlıklardan sonra şartlı kaldırdı. Oylama, 1 Ağustos'ta yapıldı.

27. Temmuz: İstanbul'da piyango bayii Nimet Abla öldü.

4 Ağustos: Sivas'ta sağ-sol çatışması, dokuz kişi öldürüldü. Yüzlerce kişi yaralı.

5 Ağustos: Tango bestecisi Fehmi Ege öldü.

9 Ağustos: İlaç karaborsası başladı, pek çok ilaç bulunamıyor.

16 Ağustos: Türkiye'de 1000 kişiye 8 otomobil, 12 televizyon düşüğü açıklandı.

19 Ağustos: Bursa Santral Garajı yandı, 22 kişi yaralandı.

28 Ağustos: Tıp personeli için Tam Gün Yasası yürürlüğe girdi.

1 Eylül: Yağ, benzin, ilaç, sabun sıkıntısından sonra, kahve sıkıntısı başladı. Anarşi ise durmadan yükseliyor.

1 Ekim: Edebiyat tarihçisi Ord.

Prof. Ali Nihat Tarlan öldü.

3 Ekim: MHP İl Başkanı Mustafa Haşatlı ve oğlu, evinin önünde öldürüldü.

9 Ekim: Ankara'da 7 TİP üyesi genç, MHP'li komandolarca kurşuna dizilip öldürüldü.

20 Ekim: İTÜ Elektrik Fakültesi Dekanı Ord. Prof. Dr. Bedri Karafakioğlu, anarşistlerce öldürüldü.

29 Ekim: Edebiyatçı yazar Ağah Sırrı Levent öldü.

3 Aralık: Yoklar kervanına mazot da katıldı. Kaloriferler yanmıyor, şehirlerarası otobüs seferleri aksadı.

23 Aralık: Kahramanmaraş'ta olaylar çıktı. Şehir bir iç savaş havası yaşadı. 100'den fazla insan öldü. Sokağa çıkma yasağı kondu, jetler uçtu, şehre komando birlikleri getirildi.

26 Aralık: 13 ilde sıkıyönetim ilan edildi.

1979

2 Ocak: Maraş olaylarında yeterli kadar enerjik davranmamakla suçlanan Ecevit Hükümeti'nin İçişleri Bakanı İrfan Özyaydın'ı istifa etti.

5 Ocak: Ankara yakınlarında Esenkent'te Anadolu Ekspresi, Boğaziçi Ekspresi'ne çarpıp, 20 kişi öldü, 136 kişi yaralandı.

9 Ocak: Ankara yakınlarında iki banliyö treni çarpıştı. 32 kişi öldü.

Yeşilköy Havalimanı'nda İsrail Hava Yolları uçağına kanlı bir baskın düzenledikten sonra tutuklanan ve ömürboyu hapse mahkûm edilen iki Filistinli gerilla (Muhammed Reşid, Mehdi Muhammed), Sağmalcılar Cezaevi'nden kaçtılar.

11 Ocak: Romancı Yaşar Kemal'in "Ölmez Otu" adlı kitabı, Fransa'

da "En İyi Yabancı Kitap" ödülünü aldı.

30 Ocak: İstanbul'dan sürgün gönderilen mahkûmlar, tarihi Sinop Hapishanesi'ni yaktilar.

1 Şubat: Milliyet Gazetesi Başyazarı ve Genel Yayın Yönetmeni Abdi İpekçi, evine giderken, otomobilli içinde kurşunlanarak öldürüldü. Katilin, Mehmet Ali Ağca adlı sağcı bir genç olduğu, daha ilerdeki günlerde anlaşıldı. Ağca tutuklandı, yargılanırken cezaevinden kaçtı, gıyabında idama mahkûm oldu. Roma'da Papa'ya bir suikast düzenledi, orada yakalandı, ömürboyu hapse mahkûm oldu.

5 Şubat: İstanbul Siyasi Polis eski Müdürü Ilgız Aykutlu, evinin önünde vurularak öldürüldü.

25 Şubat: Akaryakıt, ilaç ve her türlü ithal malının yokluğu aşırı sahaya vardı, akaryakıt karneye bağlandı.

6 Mart: Ataş Rafinerisi devletleştiriliyor.

12 Mart: 12 Mart 1971 muhtırasının yıldönümünde tüm ülkede gösteriler, protestolar yapıldı, bombalı pankartlar asıldı, kan döküldü. Akhisar'da bir polis öldürüldü.

CENTO resmen son buldu ve dağıldı.

13 Mart: Yunanistan, NATO'nun askeri kanadına döndü.

16 Mart: DİSK eski Genel Başkanı Kemal Türkler, disiplinsizlik gerekçesiyle bir yıl süreyle DİSK'ten ihraç edildi.

23 Mart: MSP eski milletvekili Halit Kahraman ve dört arkadaşı, eroin kaçakçılığı iddiasıyla Almanya'da yakalandı.

27 Mart: Harp okullarında öğre-

Milliyet Gazetesi Başyazarı ve Genel Yayın Yönetmeni Abdi İpekçi.

tim süresi 4 yıla çıkartıldı.

28 Mart: Adalet Partili şoför dernekleri yöneticilerinin teşvikiyle bazı illerde şoförler, kontak kapatma eylemi başlattı. Dünya petrol bunalımı Türkiye'yi de derinden etkiliyor.

7 Nisan: Türkiye Emekçi Partisi Genel Başkanı Mihri Belli, İstanbul'da silahlı bir saldırı sonunda ağır yaralandı.

9 Nisan: İngiliz ve Amerikan gizli servislerine bilgi sattığı için yargılanmakta olan MİT İstihbarat Daire Başkanı emekli Kurmay Albay Sabahattin Savaşman, 17.5 yıl hapse

mahkûm oldu.

13 Nisan: Terör olayları büyük tırmanış gösterdi. Beykoz'da polislin baskın yaptığı bir evde THKP-C Eylem Birliği militanlarıyla girişilen silahlı çatışmada iki polis öldü, ikisi yaralandı, iki militan ölü ele geçirildi. Ankara'da Şekerbank eski Genel Müdürü Ömer Suhan, evinde ölü bulundu. Spor Akademisi'nde bir genç bıçaklanarak öldürüldü. Adana'da da bir kız öğrenci öldürüldü.

21 Nisan: İstanbul Boğazi'nde bir Romen şilebi, bir Türk gemisini bitti, 5 kişi öldü.

26 Nisan: İstanbul Sıkıyönetim Komutanlığı, 1 Mayıs'ta gösteri yapılmasını yasakladı. DİSK, bayramı kutlamakta diyor. 28 Nisan'da DİSK yöneticileri gözaltına alındı, 1 Mayıs günü sokağa çıkma yasağı ilan edildi.

1 Mayıs: İstanbul'da sokağa çıkma yasağı uygulandı. TİP Genel başkanı Behice Boran ve 1000 kadar gösterici sokağa çıkmakta ve yürüyüş yapmakta direnince tutuklandılar. TSİP Genel Başkanı Ahmet Kaçmaz da gözaltına alındı. DİSK'ten geçici bir süre ihraç edilmiş Maden İş Sendikası öncülüğünde İzmir'de olaysız bir miting ve gösteri yapıldı.

3 Mayıs: İzmir'de DİSK'e bağlı Genel İş Sendikası, belediye işyerlerinde grev başlattı. Tüm belediye hizmetleri durdu. Bir gün sonra bu grev, hükümet kararıyla bir ay süreye ertelendi.

4 Mayıs: Türkiye'nin ilk kadın milletvekillerinden, Ahmet Ağaoğlu'nun kızı, Samet Ağaoğlu'nun kız kardeşi Tezer Taşkıran öldü.

5 Mayıs: DP iktidarı döneminin

İstanbul ve Ankara Belediye Başkanı, Emniyet eski genel müdürlerinden Kemal Aygün öldü.

7 Mayıs: İzmir Kemer'de yangın çıktı, 400 dükkân yandı. Yağmalamalar oldu.

8 Mayıs: Mersin Ağır Ceza Mahkemesi Başkanı Halit Velioglu ve eşi, evinde biri kız üç anarşist tarafından makineli tabancayla vurulup, öldürüldü.

11 Mayıs: İstanbul Ataköy'de NATO görevlisi üç Amerikalı asker, silahlı saldırıya uğradı, biri öldü, biri yaralandı.

14 Mayıs: TUSİAD, gazetelere ilan vererek, Ecevit Hükümeti'ne açıkça cephe aldı.

28 Mayıs: Seydişehir'de sağcı ve solcu iki sendikanın işçileri birbirine girdi, 23 kişi yaralandı. Ertesi gün de devam eden olaylarda 7 kişi yaralandı, 13 kişi tutuklandı. Jandarma komandoları olayı bastırdı.

1 Haziran: Ankara'da sıkıyönetim, DEV-GENÇ'i süresiz kapattı.

4 Haziran: Kahramanmaraş olaylarının duruşması başladı, 803 sanıktan 330'u için idam cezası isteniyor. 592 sanık tutuklu.

11 Haziran: Ecevit Hükümeti, IMF isteklerine, kredi alabilmek için evet dedi, devalüasyon yapıldı, dolar 47.10 liraya çıktı.

16 Haziran: Sinema oyuncusu Ayhan Işık öldü.

30 Haziran: Ankara'da MHP Genel Merkezi bombalanıp, makineli tüfekle tarandı, iki kişi öldü.

9 Temmuz: Sağlık hizmetlerinde "Tam Gün Yasası" tüm ülkede yürürlüğe girdi.

10 Temmuz: Abdi İpekçi'yi öldüren Mehmet Ali Ağca yakalandı.

Filistin Kurtuluş Örgütü lideri Yaser Arafat, Başbakanlık konutunda Bülent Ecevit ile.

13 Temmuz: Ankara'daki Mısır Büyükelçiliği'ni basan Filistinli üç gerilla, elçilik personelini rehin aldı. Baskında bir polis ve bir bekçi öldürüldü. Gerillalar 15 Temmuz'da teslim oldu.

12 Ağustos: İstanbul'da Büyüka'da'da büyük bir yangın çıktı, Anadolu Kulübü tamamen yandı.

15 Ağustos: Filistin Kurtuluş Örgütü, Türkiye'de elçilik statüsünde bir temsilci bulunduracak.

31 Ağustos: Çorum, Suluova, Merzifon ve Havza'da sellerden 22 kişi boğuldu.

8 Eylül: 15 dakika süren bir yağmurun yarattığı seller, Geyve'de 15 kişinin boğulmasına neden oldu. Ankara-İstanbul demiryolu kapandı.

14 Eylül: Nakşibendi Şeyhi Selahaddin Fırat (Şeyh Said'in oğlu) öldü.

28 Eylül: Adana Emniyet Müdürü Cevat Yurdakul, ülkücülerce öldürüldü. Urfa'nın CHP'li Belediye Başkanı ve eşi tabancayla yaralandı.

2 Ekim: Kars'ta, AP adayı Salim Dursunoğlu öldürüldü.

3 Ekim: Savarona yatı Heybeliada açıklarında yandı.

5 Ekim: Filistin Kurtuluş Örgütü lideri Yaser Arafat, Ankara'ya geldi, Ankara'daki Filistin Kurtuluş Örgütü binasına Filistin bayrağı çekildi.

16 Ekim: Bülent Ecevit, istifasını Cumhurbaşkanına verdi

7 Kasım: CHP eski genel sekreterlerinden Kâmil Kırıkoğlu öldü.

8 Kasım: Şair Nevzat Üstün, trafik kazasında öldü.

12 Kasım: AP Genel Başkanı Süleyman Demirel, kurduğu hükümetini açıkladı. Cumhurbaşkanı onayladı ve Demirel, Başbakanlığı devraldı.

15 Kasım: İstanbul Haydarpaşa önlerinde bir Yunan şilebiyle çarpışan Independenta adlı dev Romen tankeri infilak edip, yanmaya başladı. 51 denizci öldü. Yangın bir ay sürdü. İstanbul Boğazı'nda trafik ak-

sadı. 96 bin ton ham petrol Marmara'ya döküldü.

19 Kasım: Gazeteci, MHP yanlısı İlhan Darendelloğlu, İstanbul'da öldürüldü.

20 Kasım: İstanbul'da Prof. Dr. Ümit Yaşar Doğanay, anarşistlerce öldürüldü.

Hicri takvimle 1400 yılına girildi.

25 Kasım: İpekçi'nin katili Mehmet Ali Ağca, askeri cezaevinden kaçırıldı.

Demirel'in dış destekli AP hükümeti güvenoyu aldı. CHP, güvensizlik oyu verdi.

28 Kasım: Papa II. John Paul, Ankara'ya geldi ve ilk kez ayak bastığı Müslüman bir ülkenin toprağını öptü.

1 Aralık: Başbakanlık Müsteşarlığı'na, Süleyman Demirel'ce, DPT eski Müsteşarı Turgut Özal atandı.

3 Aralık: 67 ilin valileri değiştirildi.

4 Aralık: Kırıkhan'da 8 kişilik bir alevi ailesi, benzin dökülerek yakıldı.

7 Aralık: İktisat Fakültesi Sosyoloji Profesörü Cavit Orhan Tütengil öldürüldü.

13 Aralık: Şair Behçet Necatigil öldü.

23 Aralık: THY'nin Trabzon yolcu uçağı, Ankara'ya inerken dağa çarptı, 39 kişi öldü, 3 kişi kurtuldu.

24 Aralık: Kahramanmaraş olaylarının yıldönümünde tüm ülkede ve Ankara'da olaylar oldu, okullarda ders yapılamadı, yüzlerce kişi gözaltına alındı. Bir öğretmen, bir öğrenci ve Ankara merkez ilçe başkanı öldürüldü. TÖB-DER, sıkıyönetimce kapatıldı. Türkiye çapındaki öğretmen direnişi nedeniyle yüzlerce öğretmen açığa alındı.

1980

1 Ocak: Ordu komutanlarının, hükümete bir uyarı mektubu verdiği açıklandı. Ancak mektubu, kimse üzerine almadı.

22 Ocak: İzmir TARIŞ'te işçilerle polis çatıştı, 21 kişi yaralandı. Çatışmalar üç gün sürdü. Ege Üniversitesi tatil edildi. Panzerler yakıldı.

24 Ocak: Ekonomide IMF'nin istediği "24 Ocak Kararları" alındı, 1 Amerikan doları 70 lira oldu. Zamlar birbirini kovalamaya başladı.

14 Şubat: İzmir'de işgal edilen TARIŞ'e asker girdi, 500 direnişçi gözaltına alındı.

3 Mart: Hatay eski Cumhurbaşkanı Tayfur Sökmen öldü.

16 Mart: Van Cezaevi'nden tünel kazan 33 hükümlü kaçtı.

17 Mart: Cumhurbaşkanı Korkutürk, görev süresi dolduğu için, veda ziyaretlerine başladı.

25 Mart: Cumhurbaşkanı adayı bulunamıyor. İlk tur oylamada bağımsız milletvekili Nurettin Yılmaz, 80 oy aldı.

28 Mart: Develi'nin Ayvazhacı köyünde heyelan oldu, 57 kişi öldü.

31 Mart: Van Cezaevi'nden 58 mahkûm tünel açarak kaçtı.

4 Nisan: Ortadoğu gazetesi yazarı İsmail Gerçeksoz öldürüldü.

6 Nisan: Korkutürk'ün görev süresi sona erdi, Cumhuriyet Senatosu Başkanı İhsan Sabri Çağlayangil, Cumhurbaşkanı Vekili oldu.

11 Nisan: Yazar Ümit Kaftancıoğlu öldürüldü.

21 Nisan: Sağmalcılar Cezaevi'nden 23 hükümlü ve sanık kaçtı.

26 Nisan: Diyarbakır'a giden bir yolcu otobüsü, Hazar Gölü'ne uçtu, 30 öldü.

30 Nisan: Belediye işçilerinin direnişi nedeniyle Ankara, İstanbul ve İzmir'de otobüsler çalışmadı. DİSK Genel Başkanı Abdullah Baştürk, gözaltına alındı.

1 Mayıs: DİSK, 1 Mayıs İşçi Bayramı'nı Mersin'de kutladı.

4 Mayıs: Demokratik Parti Kongresi'nde partinin feshine karar verildi.

27 Mayıs: MHP'li eski bakanlardan Gün Sazak öldürüldü.

21 Haziran: Şair ve oyun yazarı Ahmet Muhip Dranas öldü.

4 Temmuz: Çorum ateşe verildi. Alevi-Sünni çatışması çıktı. 5 Temmuz'da ölü sayısı 15'e çıktı. 10 Temmuz'da bu sayı 25 oldu. Şehirde bariyerler kuruldu.

8 Temmuz: Fatsa kuşatılıp, komando birliklerince denetim altına alındı.

15 Temmuz: CHP İstanbul Milletvekili Abdurrahman Köksaloğlu öldürüldü.

19 Temmuz: Eski başbakanlardan Nihat Erim, sol teroristlerce öldürüldü.

22 Temmuz: DİSK eski Genel Başkanı, Maden-İş Sendikası Başkanı Kemal Türkler öldürüldü.

5 Eylül: Dışişleri Bakanı AP'li Hayrettin Erkmen, Meclis'te gensoyuyla düşürülen ilk bakan oldu.

6 Eylül: MSP, Konya'da Kudüs'ü kurtarma yürüyüşü yaptı. Tekbirler getirildi, İstiklal Marşı okunurken, karşı çıkıldı, yerlere oturuldu.

12 Eylül: Genelkurmay Başkanı Orgeneral Kenan Evren ve üç kuvvet komutanı ile Jandarma Genel Komutanı'nın oluşturduğu Milli Gü-

Milli Güvenlik Konseyi üyeleri Danışma Meclisi'nde bir toplantıyı izliyorlar.

Soldan sağa Deniz Kuvvetleri Komutanı Oramiral Nejat Tümer, Kara Kuvvetleri Komutanı Orgeneral Nurettin Erşin, Devlet Başkanı Orgeneral Kenan Evren, Hava Kuvvetleri Komutanı Orgeneral Tahsin Şahinkaya ve Jandarma Genel Komutanı Orgeneral Sedat Celasun.

KENAN EVREN (1918-)

Türkiye'nin yedinci Cumhurbaşkanı olan Kenan Evren, 1918'de Manisa'nın Alaşehir ilçesinde doğdu. İlkokulu Alaşehir'de, ortaokulu Manisa'da, liseyi İstanbul'da okudu. 1938'de Kara Harp Okulu'nu bitirip, Topçu As-teğmeni olarak orduda göreve başladı. 30 Ağustos 1949'da Kara Harp Akademisi'ni Kurmay Yüzbaşı olarak bitirdi.

Genelkurmay Eğitim Şubesi Kısım Amirliği, I. Ordu'da Harekât Başkan Yardımcılığı ve Kara Harp Akademisi'nde öğretmenlik yaptı. 1958-1959 yıllarında Ko-

re'de kalan 9. Kore Türk Tugayı'nda Harekât ve Eğitim Şube Müdürü ve Kurmay Başkanlığı yaptı. Yurda döndükten sonra 1959-1961 arası Ordu Donatım Okulu Kurmay Başkanlığı ve II. Ordu Harekât Eğitim Başkanlığı görevlerinde bulundu. 1964'te Tuğgeneralliğe, 1967'de Tümgeneralliğe yükseldi. 58. Er Eğitim Tümeni Komutanlığı ve II. Ordu Kurmay Başkanlığı'na atandı.

1974'te Orgeneral oldu ve Genelkurmay İkinci Başkanlığı'na getirildi. 1976-1977 yıllarında Ege Ordu Komutanlığı, 1977-1978'de de Kara Kuvvetleri Komutanlığı yaptıktan sonra, 6 Mart 1978'de Genelkurmay Başkanı oldu.

12 Eylül 1980 Harekâtı'nın ardından Genelkurmay Başkanı olarak Millî Güvenlik Konseyi (MGK)'nin yasama ve yürütme yetkilerini ele aldığını kamuoyuna açıkladı.

7 Kasım 1982'de halkoyuna sunulup kabul edilen Anayasa'nın geçici birinci maddesi gereğince, Türkiye Cumhuriyeti'nin 7. Cumhurbaşkanı seçildi. 1 Temmuz 1983'te Genelkurmay Başkanlığı'nı Kara Kuvvetleri Komutanı Org. Nurettin Ersin'e devretti.

venlik Konseyi, parlamentoyu feshetti, Anayasa'yı yürürlükten kaldırdı ve yönetime ordu el koydu. Parti başkanları, yöneticileri, gözaltına alındı, sendikalar, dernekler kapatıldı, geniş ölçüde tutuklamalar yapıldı ve

ülke tümünden sıkıyönetim altına sokuldu. Belediye başkanlarına çoğunlukla işten el çektilirdi. MHP Genel Başkanı iki gün saklandıktan sonra teslim oldu. 50 parlamenter gözetim altına alındı.

**12 Eylül döneminin Başbakanı
Bülent Ulusu**

20 Eylül: Devlet ve Milli Güvenlik Konseyi Başkanı Evren, emekli Oramiral Bülent Ulusu'yu yeni hükümeti kurmakla görevlendirdi. Orgeneral Haydar Saltık, MGK Genel Sekreteri oldu. Turgut Özal, Başbakan Yardımcısı oldu.

8 Ekim: Ankara'da sağ eylemci Mustafa Pehlivanlıoğlu ve sol eylemci Necdet Adalı'nın idam hükümleri onaylandı ve infaz edildi. 8 yıldan bu yana ilk idam cezaları yerine getirilmiş oldu.

13 Ekim: THY'nin Diyarbakır uçağı kaçırıldı. Şeriatçı korsanlar, Diyarbakır'a indirilen uçakta yakalandı.

30 Ekim: Bülent Ecevit, CHP Genel Başkanlığı'ndan istifa etti.

31 Ekim: Behice Boran, normal pasaportla yurt dışına gitti.

13 Kasım: Nakşibendi Şeyhi, İs-

**MSP Genel Başkanı
Necmettin Erbakan**

kenderpaşa İmamı Mehmet Zahit Kotku öldü.

24 Kasım: Ankara'nın Danacıobası köyünde bir düğünde patlayan tüpgaz, 80 kişinin ölümüne yol açtı.

30 Kasım: Başbakan eski yardımcılardan Orhan Eyüboğlu öldü.

1981

27 Ocak: 1 dolar, 91.90 liraya çıkarıldı.

2 Şubat: Sosyal Güvenlik eski Bakanı Hilmi İşgözar, Yüce Divan'a verildi.

23 Mart: Okuma-yazma seferberliği ilan edildi.

24 Nisan: MSP Genel Başkanı Necmettin Erbakan ve 33 arkadaşının laikliğe aykırı davranışları savıyla Ankara Sıkıyönetim Mahkemesi'nde yargılanması başladı.

29 Nisan: Ankara Sıkıyönetim Savcılığı'nda MHP Genel Başkanı Alpaslan Türkeş'in ve 216 MHP'linin idamı istendi.

30 Nisan: Türk lirasının yabancı paralara göre karşılığının Merkez Bankası'nca her gün ayarlanması ilkesi kabul edildi.

14 Mayıs: MGK, Yüksek Hâkimler ve Yüksek Savcılar kurullarını kaldırdı.

24 Mayıs: THY'nin Haliç uçağı, Bulgaristan'a kaçırıldı.

25 Mayıs: Belediye Gelirleri Yasası kabul edildi.

28 Mayıs: DİSK Genel Başkanı Abdullah Baştürk ve arkadaşları, idamları istenerek yargılanmaya başladılar.

1 Haziran: Eski politikacıları övme, yerme ve eleştirme yasaklandı. Bu politikacıların demeç verip, yazı yazmaları da yasaklandı.

30 Haziran: 160 üyeli bir Kurucu Meclis kurulması kararlaştırıldı.

8 Temmuz: Toplu Konut Yasası çıkarıldı.

24 Temmuz: Necmettin Erbakan ve 9 MSP'li için salıverilme kararı alındı.

27 Temmuz: Cemal Reşit Rey, Nevit Kodallı, Hikmet Şimşek, Gürer Aykal, İsmail Aşan, Tunç Ünver, Meriç Sümen, Cüneyt Gökçer, Suna Korat, Yıldız Kenter, devlet sanatçısı seçildiler.

28 Temmuz: Sermaye Piyasası Yasası kabul edildi.

18 Ağustos: Alpaslan Türkeş ve 20 MHP sanığı için idam cezası istendi.

24 Ağustos: Doktorlara iki yıllık zorunlu sağlık hizmeti getirildi.

22 Eylül: Trakya'da bir askeri tat-

MHP Genel Başkanı Alpaslan
Türkeş

bikatta bir jet karargâha düştü, 40 er şehit oldu.

15 Ekim: MGK tarafından Danışma Meclisi'ne seçilen 160 üye belli oldu.

21 Ekim: Atatürk Barajı'nın temeli atıldı.

23 Ekim: Danışma Meclisi açıldı. Yeni bir Anayasa hazırlanacak, Başkanlığı'na Prof. Sadi İrmak seçildi.

3 Kasım: Bülent Ecevit, Ankara Sıkıyönetim Mahkemesi'nce, MGK kararlarına uymadığı için 4 ay hapse mahkûm edildi, daha sonra bu ceza bir aya indirildi.

6 Kasım: Üniversiteler Kanunu yürürlükten kaldırılarak YÖK Yasası kabul edildi, yürürlüğe girdi.

24 Kasım: Bu gün, "Öğretmenler Günü" kabul edildi.

7 Aralık: KTFD'de Mustafa Çağa-

MGK tarafından seçilen Danışma Meclisi üyeleri.

tay Hükümeti, güvensizlik oyu verilerek düşürüldü.

24 Aralık: 52 sanıklı DSK davası başladı.

1982

9 Ocak: Ressam Nurullah Berk öldü.

Akşam gazetesi yayınına son verdi.

13 Ocak: Ödeme gücüğü çeken bankerlerin tasfiye edileceğı açıklandı.

Prof. Enver Ziya Karal öldü.

30 Ocak: Başbakanlık eski müşterahlarından Ahmet Salih Korur öldü.

4 Şubat: 41 banker hakkında tasfiye kararı alındı.

20 Şubat: Habur gümrük peronu çöktü, 23 kişi öldü.

28 Şubat: Barış Derneğı yöneti-

cileri tutuklandı. 10 Mart 1986'da yöneticilerin tahliyesi tamamlandı.

3 Mart: Devlet Başkanı Evren'in eşi Sekine Evren öldü.

4 Mart: Yurt dışına kaçan Abdi İpekçi'nin katili Mehmet Ali Ağca'nın idam hükmü Danışma Meclisi'nde onandı.

12 Mart: 2020 öğretmenin diplomaları iptal edildi.

13 Mart: 428 sanıklı Dev-Yol Davası başladı.

1 Mart: 146 idam istemli Dev-Sol Davası başladı.

17 Mart: Rüşvet almak suçundan Gümrük eski Bakanı Tuncay Mataracı, 36 yıl hapse mahkûm edildi.

26 Mart: Iğdır'da çığ altında kalan 15 köylü öldü.

30 Mart: Yüksekokul mezunu ka-

dınların muvazzaf subay olabilecekleri kabul edildi.

9 Nisan: Ottawa Ticaret Ataşemiz Cengiz Haktemur, Ermeni teröristlerce ağır yaralandı.

Dışişleri eski bakanlarından Prof. Turan Güneş öldü.

13 Nisan: Sosyal Güvenlik eski Bakanı Hilmi İsgözar, 9 yıl 8 ay hapse mahkûm edildi.

Refahiye'de bir ABD askeri uçağı düştü, 28 kişi öldü.

24 Nisan: Brüksel'de bir Türk mahallesinde ev çöktü, 16 Türk öldü.

21 Mayıs: Bülent Ecevit, Hollanda TV'sine verdiği demeçten dolayı, 34 günlük hapis cezası için cezaevine girdi.

23 Mayıs: Eski cumhurbaşkanlarından Cevdet Sunay öldü.

26 Mayıs: Almanya'daki Türk düşmanlığını protesto için Semra Ertan adında bir genç kız kendisini yaktı.

29 Mayıs: Şevket Yılmaz, Türk-İş Başkanlığı'na seçildi.

7 Haziran: Polatlı yakınında iki otobüs çarpıştı, 27 kişi öldü.

20 Haziran: Banker Kastelli diye tanınan Cevher Özden, İsviçre'ye kaçtı. Banker piyasası ve hükümet cephesinde panik başladı.

26 Haziran: Devlet opera sanatçısı Ferhat Onat öldü.

14 Temmuz: Başbakan Yardımcısı Turgut Özal istifa etti. Kaya Erdem ve Şerif Tüten de istifa ettiler. Maliye Bakanlığı'na Adnan Başer Kafaoğlu getirildi.

16 Temmuz: Bülent Ecevit, 2 ay 27 gün hapse mahkûm oldu.

6 Ağustos: Demokrat Parti bakanlarından Samet Ağaoğlu öldü.

Türk-İş Genel Başkanı Şevket Yılmaz

Tarihçi ve yazar Feridun Fazıl Tülbentçi öldü.

Şair gazeteci Faruk Görtünca öldü.

8 Ağustos: 2 Ermeni terörist, Ankara Esenboğa Havaalanı'nda 8 kişiyi öldürüp, 72 kişiyi yaraladı. Teröristlerden biri ölü, biri yaralı ele geçirildi.

10 Ağustos: İstanbul'da Artin Penik adlı Ermeni asıllı bir Türk vatandaş, Ermeni terörünü protesto için kendisini yaktı. 15 Ağustos'ta öldü.

13 Ağustos: Piyangotepe Katliamı'nda 8 kişiyi öldüren Ali Bülent Orkan idam edildi.

12 Eylül: 1980 askeri müdahalesinin yıldönümünde, şimdiye kadar 44 bin 117 kişinin tutuklandığı, 7 bin 55 kişinin arandığı açıklandı.

1 Ekim: Tunus'tan iade edilen Banker Kastelli, İstanbul'a getirilip tutuklandı.

11 Ekim: Tiyatro oyuncusu Yıldırım

rim Onal öldü.

3 Aralık: Banker Kastelli, karşılıksız çek vermekten 15 ay hapse mahkûm edildi.

7 Kasım: Yeni Anayasa, halk oylamasına sunuldu, % 91.5 olumlu oy aldı, aynı oylamayla, Kenan Evren'in Cumhurbaşkanlığı da onaylandı.

1983

3 Ocak: Diyarbakır'da bir apartman çöktü. 80 kişi öldü.

14 Ocak: Devlet Başkanı Kenan Evren'e, İstanbul Üniversitesi, Fahri Profesörlük unvanı verdi.

16 Ocak: THY'nin Afyon uçağı, Esenboğa'da piste çakıldı, 46 kişi öldü.

22 Ocak: Romancı Kemal Bilbaşar öldü.

25 Ocak: Kaptan Hasan Hantal gemisi, Karadeniz'de battı, 11 gemici boğuldu.

29 Ocak: Ermeni terorist Levân Ekmekçiyan, Ankara'da idam edildi.

4 Şubat: Akıl Hastalıkları Profesörü Dr. Rasim Adasal öldü.

2 Mart: Antalya, Allağa, Yumurtalık serbest bölge olarak saptandı.

3 Mart: Siyasi Partiler yasa tasarısı kabul edildi.

7 Mart: Zonguldak'ta grizu patlaması oldu, 79 işçi öldü. 76 yaralı var.

25 Nisan: Türkiye'de siyasi hayat yeniden başladı.

30 Nisan: Devlet Başkanı Kenan Evren, seçimlerin 6 Kasım'da yapılacağını açıkladı. 723 eski politikacı siyaset yasağı içinde kaldı.

15 Mayıs: Demokrasiye geçişte ilk parti kuruldu: MDP (Milliyetçi De-

Kenan Evren, % 91.5 olumlu oyla Cumhurbaşkanı seçildi.

mokrası Partisi).

21 Mayıs: BTP (Büyük Türkiye Partisi), ANAP (Anavatan Partisi) ve HP (Halkçı Parti) kuruldu.

24 Mayıs: Banker Kastelli tahliye edildi.

Şair Necip Fazıl Kısakürek öldü.

26 Mayıs: Erdal İnönü başkanlığında SODEP (Sosyal Demokrasi Partisi) kuruldu.

1 Haziran: MGK kararıyla BTP kapatıldı. Süleyman Demirel, Sırrı Atalay, İhsan Sabri Çağlayangil'in de aralarında olduğu 16 kişi, Çanakkale'de bir askeri garnizonda (Zincirbozan) gözetim altına alındı.

16 Haziran: Kapalıçarşı'da bir terorist patlattığı bomba ile 2 kişinin ölümü ve 23 kişinin yaralanmasına neden oldu, karnına bağladığı bomba ile intihar etti.

27 Haziran: İnönü'nün veto edilmesi üzerine Cezmi Kartay, SODEP Başkanı seçildi.

29 Haziran: Orgeneral Evren, Genelkurmay Başkanlığı'ndan ayrıldı. yerine Nurettin Ersin getirildi.

1 Temmuz: Kapatılan CHP'nin Genel Sekreteri Mustafa Üstündağ öldü.

15 Temmuz: THY'nin Paris Orly Havaalanı'ndaki bürosunda bomba patladı, 7 kişi öldü, 56 kişi yaralandı. Bu da bir Ermeni saldırısı.

4 Ekim: Türkiye, 8 bölge valiliği-ne ayrıldı. Sonradan bu kararın uygulamasından vazgeçildi.

14 Ekim: Danışma Meclisi'nin görevi fiilen son buldu.

30 Ekim: Erzurum ve Kars'ta deprem oldu, 1330 kişi öldü.

6 Kasım: Katılmalarına izin verilen üç parti ile genel seçim yapıldı. Çoğunluğu Anavatan Partisi kazandı. Halkçı Parti, ana muhalefet partisi oldu, MDP üçüncü parti oldu.

15 Kasım: Bağımsız Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti kuruldu. Bu devleti ilk olarak Türkiye tanıdı.

24 Kasım: Yeni seçilen milletvekilleriyle, Millet Meclisi açıldı, milletvekilleri, yeni Anayasa'ya göre ant içtiler. Başbakan Ulusu, istifa etti.

3 Aralık: Orgeneral Necdet Üruğ, Nurettin Ersin'in yerine Genelkurmay Başkanı oldu. Ersin, Cumhurbaşkanlığı Konseyi'ndeki yerini aldı.

4 Aralık: Yeni Meclis, ANAP'lı Necmettin Karaduman'ı Başkan seçti.

13 Aralık: Cumhurbaşkanı, Turgut Özal'ın kabinesini onayladı.

Cumhurbaşkanı, Turgut Özal kabinesini onayladı.

18 Aralık: Erdal İnönü, yeniden SODEP Genel Başkanlığı'na seçildi.

24 Aralık: Hükümet, güvenoyu alıp, göreve başladı.

1984

17 Ocak: Yerel Seçim Yasası Meclis'ten geçti.

17 Şubat: İşçi çıkarmalar sıkıyönetimin iznine bağlandı.

Neşe Erberk, Avrupa Güzeli seçildi.

1 Mart: 13 ilden sıkıyönetim kaldırıldı, olağanüstü hal uygulaması başlatıldı.

7 Mart: Büyük Kent Belediye Kararnamesi kabul edildi.

19 Mart: Gecekondulara tapu tahsis belgesi verilmeye başlandı.

21 Mart: Islahatçı Demokrasi Partisi kuruldu.

27 Mart: TRT Genel Müdürlüğü'ne Tunca Toskay atandı.

3 Nisan: Yabancı sigara ithali başladı, satışları serbest.

8 Mayıs: Kapatılan MSP yöneticilerinin mahkûmiyet kararları, Askeri Yargıtay'ca bozuldu.

19 Mayıs: 1256 imzalı, demokrasi isteyen Aydınlar Dilekçesi ilgililere verildi. Dilekçeyi hazırlayanlar hakkında önce soruşturma, sonra dava açıldı.

3 Haziran: Iraklılar, Basra Körfezi'nde Büyük Hun tankerimizi bombaladılar. Üç gemicimiz öldü, ikisi yaralandı.

14 Haziran: Türkiye'de bira, alkollü içki kapsamına alındı.

26 Haziran: Aydınlar Dilekçesi'nin imzacılarından 56'sı için dava açıldı.

28 Haziran: Sıkıyönetim 13 ilde daha kaldırıldı. 41 ilde kaldı.

26 Temmuz: Süleyman Demirel'in yeğeni Yahya Demirel yurda döndü, gözaltına alındı. Ertesi gün cezaevine kondu.

24 Eylül: İstanbul Sıkıyönetim Komutanlığı, 12 Eylül döneminden sonra ilk grev iznini verdi.

16 Eylül: THKP-C üyesi İlyas Has idam edildi.

10 Eylül: Hakkâri'nin Çukürca ilçesinde teröristler 8 erimizi şehit etti.

12 Eylül: Katma Değer Vergisi kabul edildi, 1 Ocak'ta uygulanacak.

24 Ekim: İthal peynir geldi, etler de yolda, geliyor.

26 Ekim: Cumhuriyet tarihinde ilk kez bir bakan (Maliye Bakanı Vural Arıkan), bakanlıktan azledildi.

28 Ekim: Ankara'dan sonra İstanbul ve İzmir'de de işten çıkarma yasağı kaldırıldı.

30 Ekim: F-16 Uçak Fabrikası'nın

İstifa eden Devlet Bakanı İsmail Özdağlar

temeli atıldı.

1985

3 Ocak: Türkiye, Pershing ve Cruise füzelerinin Türkiye'ye yerleştirilmelerini kabul etmedi.

5 Ocak: Devlet Bakanı İsmail Özdağlar, hakkında çıkarılan rüşvet iddiaları üzerine görevinden istifa etti. Mustafa Tınaz Titiz, Devlet Bakanı oldu.

Devlet Bakanı Sudi Türel, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı oldu.

6 Ocak: 40 milyar lira tutarındaki Keban Barajı 1. tertip senetlerinin satışı başladı.

8 Ocak: KKTC Başkanı Denktaş ve Rum yönetimi lideri Kipriyanu arasında 17 Ocak'ta yapılacak doruk toplantısı için anlaşma taslağı hazırlandı.

10 Ocak: Özdağlar'ın rüşvet iddiası olayı, Soruşturma Komisyonu'na devredildi.

15 Ocak: Cumhurbaşkanı Evren, Bulgaristan Devlet Başkanı Jivkov'dan, Türklerin hak ve hukukunun korunmasını istedi. Jivkov'un yanıtı olumlu.

16 Ocak: Denктаş ve Kipriyanu, New York'ta yapılacak zirve için bir araya geldiler.

18 Ocak: Hızı saatte 100 km'ye varan fırtına, Antalya'yı birbirine kattı, 500 milyonluk zarar var.

21 Ocak: Kipriyanu'nun uzlaşmaz tutumu nedeniyle zirve toplantısı başarısızlıkla sonuçlandı.

Bulgaristanlı göçmenler, Birleşmiş Milletler'e ve Cumhurbaşkanı'na 1000 imzalı telgraf çekerek, Bulgarlaşmayı kabul etmeyen 12 bin 500 Türk'e işkence yapıldığını, Türk isimlerinin zorla değiştirildiğini öne sürerek, durumu protesto ettiler.

22 Ocak: İran'la ekonomik anlaşma imzalandı. Ticaret hacmi 3 milyon dolara çıkarılacak.

Güneydoğu olayları ile ilgili sanıkların yargılanmasına başlandı.

23 Ocak: Özdağlar Olayı ile ilgili olarak Cerrahoğlu ve UM'un hesaplarına el kondu.

İran petrolü ve doğal gazının boru hattı ile Türkiye'ye taşınması için protokol imzalandı.

26 Ocak: TUSİAD Başkanlığı'na Şahap Kocatopçu seçildi.

28 Ocak: 168 sanatçıya Üniversitelerarası Kurul tarafından öğretim üyeliği verildi.

29 Ocak: Deniz Kurdu 1/85 Tatbikatı'nda tank çıkarma gemisi battı, dört şehit var.

1 Şubat: Avrupa İnsan Hakları Komisyonu, Türkiye'de demokratikleşme sürecini incelemek üzere yurduмуza geldi.

Hükümet, zor durumdaki 360 şir-

kete destek kararı aldı.

5 Şubat: Bankalar Yasası'na aykırı davranmaktan dolayı İstanbul Bankası, Hisarbank ve Odibank için 04 ayı dava açıldı.

10 Şubat: Hükümet, Türk-İş ve TİSK'le zirve toplantısı yaptı.

13 Şubat: Cerrahi Tarkatı lideri Muzaffer Ozak öldü.

MSP Davası'nda Erbakan ve 22 arkadaşı ikinci kez görülen davada beraat etti.

Kültür ve Turizm Bakanlığı, SİT sınırlarını yeniden belirledi.

15 Şubat: 29 KİT'te 63 yolsuzluk yapıldığı saptandı.

Diplomatlarımız için "vur emri"nin, Ermeni teroristler ile Mafia tarafından ortaklaşa planlanıp yürütüldüğü belirlendi.

19 Şubat: Orly Katliamı Davası'nın ilk duruşması Paris'te yapıldı.

624 sanıklı Apocular Mardin Davası sonuçlandı. 22 kişiye idam, 25 kişiye ömür boyu hapis cezası verildi.

20 Şubat: Son 55 yılın soğukluk rekoru kırıldı. Isı Sivas'ta -55, Ağrı'da -18, Antalya'da -4 dereceye kadar düştü.

23 Şubat: Soğuktan 11 kişi donarak öldü.

Fransız İstihbarat Orgütü Başkan Yardımcısı, ASALA'nın Avrupa şefinin Garbiçyan olduğunu açıkladı.

28 Şubat: Yurt dışına baz morfin ve eroin göndererek silah getiren ve ASALA ve DDKD'ye maddi yardım ettiği öne sürülen Behçet Cantürk ve 12 arkadaşı için idam istendi.

1 Mart: Eurovision'da, "Mazhar-Fuat-Özkan", "Aşık Oldum" adlı parçayla Türkiye birincisi oldu.

Fransa'da Orly Havaalanı'ndaki bombalı katliam sonrası bir görüntü.

Mazhar-Fuat-Özkan: Eurovision'da beklenen dereceyi alamadık.

2 Mart: Orly Davası sonuçlandı. Garbıçyan'a müebbet hapis, Soner Nayır'a 15 yıl, Semerciyan'a 10 yıl hapis cezası verildi.

8 Mart: Bulgarlarla sportif faaliyetler durduruldu.

10 Mart: Katar Emiri Şeyh Halife bin Hamad-el-Sani, Ankara'ya geldi. Doğal gaz boru hattı projesi görüldü.

12 Mart: Kanada'nın başkenti Ottawa'daki Türkiye Büyükelçiliği ikametgâhı, Ermeni Devrimci Ordusu tarafından basıldı. Büyükelçi Coşkun Kırca'nın da aralarında olduğu 11 kişi rehin alındı.

16 Mart: Şehir Tiyatroları'nın 70. yıldönümü kutlandı. Cumhurbaşkanı Evren, 41 sanatçıya şilt verdi.

17 Mart: Uluslararası Yazarlar Kulübü PEN'in Başkanı Arthur Miller ve Harold Pinter, İstanbul'a geldi.

Coşkun Kırca: Pencereden atlayıp Ermeni teroristlerden kurtulmayı başardı.

Amerikalı yazar Arthur Miller ve İngiliz oyun yazarı Harold Pinter.

21 Mart: Saraçhane'de Bulgar zulmüne karşı protesto mitingi yapıldı.

ABD Temsilciler Meclisi Alt Komitesi, Türkiye'ye yardım kredisini 49 milyon dolar azalttı.

22 Mart: Türk TIR konvoyu, Irak saldırısında isabet aldı. 1 ölü, 15 yaralı var. 5 bin Türk TIR kamyon şoförü tehlike içinde.

Almanya'daki Türk işyerlerini haraca bağlayan Bahnhof Mafiası'na mensup 20 Türk yakalandı.

26 Mart: Milliyet yazarı Örsan Öymen'in, yapımcı Osman Okan ile birlikte Alman televizyonu için hazırladığı "Papa Sulkastı Soruşturmasının Perde Arkası", Almanya'da yılın en başarılı programı seçildi.

28 Mart: Taksim'de yabancı bir bankanın kasasından 13 milyon lira çalan 6 kişi kaçtı.

1 Nisan: Petkim'de 150 milyon liralık platin yolsuzluğuna adı karışan 18 kişi gözaltına alındı.

2 Nisan: 5 yıldır görülmeyen yağışlar nedeniyle, Batı Karadeniz'de devam eden heyelan sonucunda 1700 kişi evsiz kaldı.

3 Nisan: Şeyhülmuhammarrin Burhan Felek'e, ölümünden 2.5 yıl sonra Fransa'nın en büyük nişanı olan Legion d'Honneur verildi.

4 Nisan: Balıkesir'de jet uçağı şehrin üstüne düştü: 14 ölü, 21 yaralı.

Bulgar Dışişleri Bakanı, ilk kez Büyükelçimiz Ömer Lütem'i makamına çağırarak nota vermek istedi. Lütem, notayı kabul etmedi.

Mehmet Yazar, Odalar Birliği Başkanlığı'ndan ayrılarak, politika-ya atıldı.

TBMM, Bayındırlık ve İskân Ko-

Şeyhülmuhammarrin Burhan Felek ölümünden sonra Legion d'Honneur nişanı aldı.

misyonu'nda kabul edilen İmar Yasası'nda değişiklik tasarısında Boğaziçi SİT alanında yapılaşmaya şartlı olarak izin verildi.

6 Nisan: 2.5 ton haşhaş kaçırın 5 Türk kaçakçı, Lübnan'da polisle çatıştı. Kaçakçılardan biri öldü.

9 Nisan: MHP ve yan kuruluşları davasının son duruşmasında mahkeme, partinin Genel Başkanı Alpaslan Türkeş'in "suç vasfının değişmesi ve tutuklu kalınan süre nedeniyle" salıverilmesine karar verdi.

9 Nisan: Türk düşünce hayatına büyük etkisi olan "Kadro hareketinin" ve aynı isimdeki derginin kurucularından Vedat Nedim Tör, vefat etti.

10 Nisan: Yeni Trafik Kanunu'nun, "alkollü araç kullanma" ile il-

gilli hükümlerine getirilen düzenlemeye göre, özel araç kullananlar belli sınırlar içinde içkili olabilecekler.

Türkiye Odalar Birliği Başkanlığı'na Ersin Faralyalı seçildi.

12 Nisan: Ereğli Demir-Çelik Fabrikası'nda meydana gelen madden patlamasında 6'sı mühendis 15 kişi yaralandı.

1981 yılında Paris Başkonsolosluğu'nu basan ve güvenlik görevlisi Cemal Özen'i öldüren ASALA militanı Basmacıyan, hücrelerinde asılı bulundu.

Bulgar baskısını protesto etmek için 35 bin Türk, Avrupa'da yürüyüş yaptı.

15 Nisan: Anavatan Partisi'nin 1. Olağan Genel Kurulu yapıldı.

Hazreti Muhammed'in yaşam öyküsünü anlatan ve geçen yüzyıl Topkapı'dan çalınan Ünlü Siyer-i Nebi adlı kitabın 7 sayfası, Londra'da 95 milyon liraya satıldı.

21 Nisan: Hükümet, tarımda devlet desteğini 600 milyara çıkardı.

23 Nisan: İslam Mimarî Mirasını Koruma Konferansı, 25 ülkeden 100 delegenin katılımıyla İstanbul'da başladı.

24 Nisan: Avrupa Konseyi Dışişleri Bakanları Komitesi'nin Türkiye'nin dönem başkanlığı reddedildi.

25 Nisan: Bakanlar Kurulu, 20 projenin öngörülen bitiş tarihinden daha önce tamamlanarak, üretime katkıda bulunması istendi.

26 Nisan: İkinci Boğaz Köprüsü ve ekspres yollarının yapımı için açılan ve dört kesimden oluşan ihaleyi en düşük fiyatı veren Sezal Türkes-Feyzi Akkaya grubu kazandı.

Kültür dünyamızın büyük adı, Vedat Nedim Tor.

29 Nisan: Soprano Leyla Gencer'in Fransa'da verdiği konser, Fransız basınında günlerce övüldü.

Yoğun sis nedeniyle, Ankara'dan İstanbul'a gelmekte olan yolcu otobüsü uçuruma yuvarlandı. 21 kişi öldü, 23 kişi yaralandı.

"Uluslararası İstanbul Sinema Günleri 85"nin büyük ödülü olan Altın Lale, Michael Radford'un "1984" adlı filmine verildi.

İlk Türk tüp bebek, Almanya'da dünyaya geldi. Almanya'da işçi olarak çalışan Hüseyin ve Atiye Benli çiftine alt bebeğe, "Evren" adı konuldu.

30 Nisan: Türkiye İşçi Köylü Partisi (TİKP) Davası sonuçlandı. Kapatılan TİKP'nin Genel Başkanı ve 14 arkadaşı, 5 ile 8 yıl arasında değişen hapis cezalarına çarptırıldılar.

Boğaz'dan bir görünüm.

1 Mayıs: İran'ın Harg Adası'ndan İPRAŞ'a ham petrol getiren UM Denizcilik'in Burak/M tankeri, körfezde Irak jetleri tarafından bombalandı. Saldırıda 37 kişilik gemi personelinin ölen ya da yaralananı olmadı.

2 Mayıs: Boğaziçi Yasası'nı değiştiren İmar Yasa tasarısı, TBMM'de kabul edildi.

3 Mayıs: Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı'nın bir süreden beri gecekondulu ilkokullarında sürdürdüğü beslenme programı çerçevesinde dağıttığı süt kampanyasında, 400 ilkokul öğrencisi zehirlendi.

7 Mayıs: TBMM'de kabul edilen yasa tasarısı ile ihbarcılara ceza indirimi getirildi ve döviz ve ithali yasak olmayan malları kaçırانların hapis cezaları, para cezasına çevrildi.

9 Mayıs: ABD Savunma Bakanı Caspar Weinberger'in resmi çağrısı olarak Amerika'ya giden Milli Savunma Bakanı Zeki Yavuztürk, "Yıldız Savaşları" diye adlandırılan pro-

jeye, Türkiye'nin de katkıda bulunacağını Washington'a bildirdi.

13 Mayıs: Sinema yazarları, mevsimin en başarılı filmi olarak Zeki Ökten'in "Pehlivan" adlı filmini, en başarılı yönetmen olarak Atif Yılmaz'ı, en başarılı kadın oyuncu olarak Müjde Ar'ı, en başarılı erkek oyuncu olarak da Tarık Akan'ı seçtiler.

14 Mayıs: Doğru Yol Partisi'nin 1. Olağan Büyük Kongresi'nde Hüsamettin Cindoruk Genel Başkan seçildi.

15 Mayıs: Türkiye ile Mısır arasında tarihin en yüksek düzeydeki ziyareti, Mısır Devlet Başkanı Hüsnü Mübarek'in Ankara'yı ziyaretıyla gerçekleşti.

16 Mayıs: ABD Senatosu, 1986 mali yılında Türkiye'ye 715 milyon dolar askeri, 150 milyon dolar da ekonomik yardım yapılmasını onayladı. Senato yardımı bu şekilde onaylamakla, Dışişleri Komisyonu-

"Pehlivan" filminde çok başarılı bir oyun çıkaran Tarık Akan.

DYP Genel Başkanı Hüsamettin Cindoruk.

nun öngördüğü 70 milyon dolarlık kesintiyi de kabul etmiş oldu.

20 Mayıs: TBMM'de 7 Mayıs'ta kabul edilen ve kamuoyunda "Pişmanlık Yasası" olarak bilinen yasa ile döviz ve ithali yasak olmayan malları kaçırانların hapis cezalarını para cezasına çeviren yasa, Cumhurbaşkanı Kenan Evren tarafından veto edildi.

22 Mayıs: İçişleri Bakanı Yıldırım Akbulut, Doğu'da bölücülerin halka ve askerlere sık sık yönelttiği saldırıları, "gerilla savaşı" olarak adlandırdı.

İstanbul Gümrük Satış Müdürlüğü'nden 300 milyon liralık eşya çalındı.

Dişyarbakır'da doğan dört bacaklı, dört kollu ve iki cinsel organlı bebeğin fazla organları, beşinci gününde ameliyatla alındı.

24 Mayıs: ABD; Türkiye, Yunanistan, Mısır ve Güney Kore'ye F-16

uçacağı satan General Dynamics firmasının, rakibi McDonald Douglas firmasını yenilgiye uğratmak için bu ülkelerde rüşvet verip vermediğini belirlemek için soruşturma başlattı.

25 Mayıs: Türk Hava Yolları'nın ilk Airbus'ı "Seyhan", Yeşilköy Havaalanı'na geldi.

27 Mayıs: Papa'ya karşı yaptığı suikast girişimi hakkında Mehmet Ali Ağca'nın yargılandığı dava başladı.

28 Mayıs: "Pişmanlık Yasası", Adalet Komisyonu'nda kabul edildi. "Açık artırmalı" tahvil satışa çıkarıldı.

29 Mayıs: İstanbul Boğazı'nın ikinci köprüsü olacak Fatih Sultan Mehmet Köprüsü'nün temeli atıldı.

31 Mayıs: Haftalık Fransız Le Nouvel Observateur dergisi, Türkiye'yi de insan haklarına saygı duyulmayan ülkeler arasına aldı.

Prof. Afet İnan bir konuşma yaparken

1 Haziran: Türk, ABD ve Alman bilim adamları, 21 yıllık kazının sonucunda, dünyada en eski köyün Diyarbakır'da bulunduğunu ortaya çıkardı.

2 Haziran: Devlet Bakanı Cemal Büyükbaş, Suriye'den alınan petrokokun nakli için açılan ihalede yol-suzluk yapıldığı iddialarını doğruladı.

4 Haziran: Boğaz'da Rus gemisine çarpmamak için çarpışan iki yolcu vapurunda 7 kişi yaralandı.

Bulgaristan'ın Türk TIR'larına uyguladığı baskı üzerine Yugoslavya ile Ro-Ro hattı için çalışmalar başlatıldı.

Bulgaristan'da yüksek para cezalarına çarptırılan 40 Türk TIR şoförü, Kapıkule'den giriş-çıkışı engelledi.

Dışişleri Bakanlığı, Filibe Başkonsolosluğu'nun abluka altına alınması ve 2 Bulgar uçağının hava sahamızı ihlal etmesi üzerine, dördüncü notayı hazırladı.

4 Haziran: Bazı madenlerin özel sektör tarafından işletilmesini öngören yeni Maden Yasası kabul edildi.

Otoparkı çarşı yapıp, 364 milyon toplayan Eminönü Belediyesi hakkında soruşturma açıldı.

7 Haziran: "İlk Hedef 85" Tatbikatı Doğanbey Körfezi'nde başladı.

8 Haziran: SODEP İstanbul mitingi yapıldı.

500 TIR şoförü, Bulgaristan'a gitmeme kararı aldı.

Prof. Afet İnan öldü.

10 Haziran: Kostence'den ilk Ro-Ro geldi.

11 Haziran: ASALA-kaçakçı iş-birliğiyle piyasaya sürülen 100 bin sahte doların bir kısmı İstanbul Mali Polisi'nce ele geçirildi.

12 Haziran: Almanlar, Türkiye'de ağır tank yapımından vazgeçti.

13 Haziran: Anayasa Mahkemesi, yabancılara mülk satışı yasasını iptal etti.

Polis yetkilerini genişleten yasanın bazı maddeleri Meclis'ten geçti.

15 Haziran: Bülent Ecevit, Sosyalist Enternasyonal'in konuğu, Willy Brandt'ın davetlisi olarak Stockholm'e gitti.

Maden, Serbest Bölgeler, Tebliğat, İcra, İflas, Miras, Hâkim ve Savcılar ve Tarım Kredi Kooperatifleri ile ilgili 7 yasa yürürlüğe girdi.

16 Haziran: Memur katsayısı 3 puan artırılarak 49'a çıkarıldı.

17 Haziran: Mavi Tren, Polatlı'da bir kamyoneti bıçtı, 1 kişi yaralandı, 3 kişi hayatını kaybetti.

18 Haziran: Gazete kâğıdına yüzde 49 zam geldi.

İsviçre'ye girme izni alamayan bir kişi, İstanbul Başkonsolosu Freiburghaus'u vurdu.

24 Haziran: Cumhurbaşkanı Kenan Evren, Polis Yasası'nı onayladı.

28 Haziran: Kahramanmaraşlı 21 yaşındaki Yusuf Örer, yangın söndürme aleti ile Frankfurt'tan kalkan Boeing 727 tipi uçağı kaçırmaya kalkıştı, ancak uçuş mühendisi tarafından etkisiz hale getirildi.

Normal benzinin litresi 251 lira oldu.

Erzurum ve ilçelerinde orta şiddette bir deprem oldu.

29 Haziran: HP 1. Kurultayı'nda Aydın Güven Gürkan, Genel Başkan oldu.

30 Haziran: İskenderun'da buğday ambarı olarak kullanılan çırçır fabrikası duvarının aşırı buğday depolanması yüzünden çökerek 6 gecekonduyu ezmesi sonucu meydana gelen faciada ölenlerin sayısı 7'ye yükseldi.

Refah Partisi'nin Birinci Büyük Kongresi yapıldı. Ahmet Tekdal, yeniden Genel Başkan seçildi.

2 Temmuz: Kâtibim şarkısıyla ünlü Amerikalı zenci şarkıcı Earta Kitt, 30 yıl sonra yeniden ülkemize gelerek, Kâtibim Aziz Efendi'nin Üsküdar'daki evini ve mezarını ziyaret etti.

Kumar makineli gemi Samsun feribotu, İzmir ile İtalya'nın Ascona limanları arasındaki ilk seferine başladı.

3 Temmuz: Ottawa Büyükelçimiz Coşkun Kırca, Ermeni baskınından 113 gün sonra yurda döndü.

ABD, Türkiye ve Yunanistan'a yaptığı yardımı, Türkiye lehine bozduğunu açıkladı.

İstanbul'a gelen Amerikan Kalp Cemiyeti Başkanı Dr. Antonio Gotto, TPA adlı ilacın enfarktüse yol açan kan pıhtısını kısa zamanda dağıttığını açıkladı.

Partisinin Saraçhane'deki mitinginde yaptığı konuşma nedeniyle gözaltına alınan SODEP Genel Sekreter Yardımcısı Nail Gürman, Seliye Askeri Cezaevi'ne konuldu.

5 Temmuz: Amerika'nın dünyaca ünlü petrol şirketi ESSO, İskenderun Körfezi'nde petrol aramaya başladı.

7 Temmuz: Kıyılara yapılacak 3 termik santral için karar verildi.

8 Temmuz: Silah kaçakçılığıyla suçlanan ve Bulgaristan'da yaşayan Bekir Çelenk yurda döndü.

Ordu'nun Unye ilçesine bağlı bir köyde dört aylık bebek Burhan Altun'un karnından iki cenin çıkarıldı. Olaya, dünya tıp tarihinde ikinci kez rastlandığı bildirildi.

10 Temmuz: İran'a kiralanan ve ikinci büyük tankerimiz olan "M.Vatan", Harg Adası yakınlarında Irak tarafından bombalandı.

F.Almanya Başbakanı Kohl, 12 Eylül Harekâtı'ndan sonra ülkemizi ziyaret eden ilk Batılı Başbakan olarak Türkiye'ye geldi.

13 Temmuz: Bekir Çelenk tutuklandı ve Mamak Askeri Cezaevi'ne konuldu.

Türk tankeri "Ceyhan", Basra Körfezi'nde Irak savaşı uçaklarının füze saldırısına uğradı.

Dışişleri Bakanlığı, ABD'ye ait "Kara Kuş"lar olarak adlandırılan SR-71 casus uçaklarının, Diyarbakır Piriñçlik Hava Üssü'nden yararlanıldığı haberlerini yalanladı.

14 Temmuz: Bulgarlar, Filibe abluhasını kaldırdı, Türkiye, Bulgar casusu Yusufov'u bırakacağını açıkladı.

MDP'de Genel Başkanlık seçimini Ülkü Söylemezoğlu kazandı.

Ülkemizde 1-6 yaş arası çocuk ölümlerinin önlenmesi için BM Çocuk Teşkilatı UNICEF'in katkılarıyla 6 milyon çocuğa aşı kampanyası başlatıldı.

16 Temmuz: İstanbul'da gerçekleştirilecek "hızlı tramvay" ihalesini, İsveç'in ASEA firması ile Türk ortağı Yapı Merkezi kazandı.

17 Temmuz: Sağlık Bakanlığı, havadan ilaçlama yapmaları için valiliklere bir genelge gönderdi.

22 Temmuz: Armatör Nurl Cerrahoğlu, İran'da kalp krizinden öldü.

23 Temmuz: İtalyan Savcı Marini, Papa suikastıyla ilgili Sedat Sırrı Kadem ve Ömer Ay'ın sorguları için Türkiye'ye geldi.

24 Temmuz: "Marmaris Üssü" yapımındaki yolsuzluk iddialarına Genelkurmay Başkanı Necdet Ürüg, el koydu.

25 Temmuz: İslami Cihad örgütüncce, Ankara'da yapılan eylemde, Ürdün Büyükelçiliği Birinci Kâtibi Ziad Cevdet Satı öldürüldü. Katilin İranlı Hüseyin Gholali Dizajikan olduğu belirlendi.

26 Temmuz: Silrt'in Eruh ilçesinde biri kadın 3 terorist ölü olarak ele geçirildi.

27 Temmuz: İTÜ Dağcılık Kulübü'nden 2 kız öğrenci, Ağrı Dağı'na tırmanırken, yaşamlarını yitirdiler.

29 Temmuz: Yeşilköy Havalimanı'nın adı Atatürk Havalimanı olarak değiştirildi.

1 Ağustos: Sosyal Demokrasi Partisi (SODEP) ve Halkçı Parti (HP) birleşme kararı aldı.

7 Ağustos: SSCB'ye ait dev yüzer havuz "Floating Dock 190", Boğaz'dan geçti. Boğaz trafiğe kapatıldı.

12 Ağustos: Amerikalı astronot Irwin, 5. kez Ağrı'ya tırmanmak için Türkiye'ye geldi.

14 Ağustos: Malatya'nın Hekimhan ilçesi yakınında bir yük katarı, karşıdan gelen trenle çarpıştı: 14 ölü.

Vergi borçlarında yıllık ceza faizi yüzde 54'ten yüzde 75'e çıkarıldı.

MLSPB Davası'nda ömür boyu hapis cezasına çarptırılan Şemsi Özkan ile arkadaşları, Pişmanlık Yasası'ndan yararlanarak tahliye edildiler.

*Ressam
Nazlı Ecevit*

*Turgut Uyar: 1985 yılında
yitirdiğimiz değerlerden.*

Bülent Ecevit'in annesi ressam Nazlı Ecevit vefat etti:

16 Ağustos: Genelkurmay Başkanlığı, Irak'ın bir köyümüzü yanlışlıkla bombaladığını açıkladı.

Niğdeli 15 hacı adayı; Medine yolunda öldü.

17 Ağustos: İstanbul havadan ilaçlandı.

18 Ağustos: Sosyal Demokrasi Partisi (SODEP) Küçük Kurultayı'nda Halkçı Parti (HP) ile birleşme onaylandı.

22 Ağustos: Şair Turgut Uyar öldü.

24 Ağustos: Karadeniz yolcu gemisinde Silivrikapı açıklarında yangın çıktı. 550 yolcu ölümden döndü.

ABD'nin "Yıldız Savaşları" projesine karşı Avrupa'nın geliştirdiği "EUREKA" adlı projeye Türkiye de davet edildi.

Bulgaristan'a, Türk azınlığa uygulanan baskılarla ilgili dördüncü kez nota verildi.

26 Ağustos: 1958'de vatandaş-

lıktan çıkarılan Kuzey-Güney Amerika Ortodoks Kiliseleri Başpiskoposu Yakovas, Türkiye'ye geldi.

4 Eylül: Kara Kuvvetleri Komutanlığı'ndan emekli olan Orgeneral Haydar Saltık, Bern Büyükelçisi oldu.

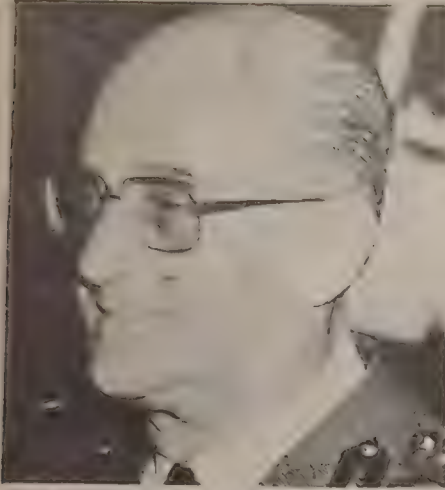
Arap ülkeleri, "İslam'a Göre Cinsel Hayat" kitabının yazarı Ali Rıza Demircan'la ilgili haberi yüzünden Time'ı yasakladı.

6 Eylül: Adana'da yolcu minibüsü uçuruma yuvarlandı. 16 yolcu parçalanarak can verdi.

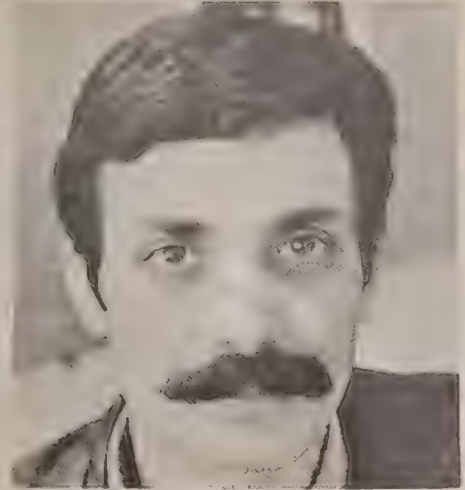
Kuşadası yakınında çıkan orman yangınında 2'si er, 3 kişi öldü, 12 kişi kayboldu.

7 Eylül: Emlak Kredi Bankası kefaletiyle dış bankalardan 60 milyon dolar borç alan ve zamanında ödemeyerek, Türkiye'nin dış itibarını sarsan işadamı Kemal Horzum'un borcunu 3 yılda ödemesi banka tarafından kabul edildi.

8 Eylül: TARIŞ Pamuk Birliği'nin Genel Kurulu 9 yıl aradan sonra ger-

Emekli olan Orgeneral Haydar Saltık, Bern Büyükelçisi oldu.

Erkan Yücel: Tiyatroda verdiği mücadeleler, bir trafik kazasıyla son buldu.

çekleştirildi. Yönetim ve Denetleme Kurulu üyelikleri, Anavatan Partisi'nden Doğru Yol Partisi'ne geçti.

Ünlü siyaset adamlarımızdan Sırrı Atalay öldü.

Tiyatro ve sinema sanatçısı Erkan Yücel öldü.

10 Eylül: AIDS, Türkiye'de "İhbarı zorunlu hastalık" kabul edildi.

Cumhuriyet tarihinin en büyük aşı kampanyası, Cumhurbaşkanı Kenan Evren tarafından başlatıldı. Kampanya ile tüm Türkiye'de 5 milyon çocuk aşılandı.

11 Eylül: İstanbul Boğazı'ndan geçen Bulgar bandıralı bir gemi, Boğaz'da döşeli telefon kablolarından 5 ana hattı kopararak, 1 milyarlık zarara yol açtı.

12 Eylül: TBMM Başkanlığı'na, Trabzon Milletvekili Necmettin Karaduman yeniden seçildi.

İstanbul Siyasi Polisi, Ala Rizgari ve TİKKO mensubu 30 militanla birlikte, çok sayıda silah ele geçirdi.

109 fakültenin 40'ında dekan değişti.

13 Eylül: Milli Eğitim Bakanı Gaziantep Milletvekili Vehbi Dinçerler Devlet Bakanlığı'na getirildi. Milli Eğitim Bakanlığı'na Malatya Milletvekili Metin Emiroğlu atandı.

17 Eylül: Türk-İş'e bağlı Petrol-İş Sendikası, Birleşik Alman İlaç Fabrikası'nda 440 üyesi ile greve gitti.

Hollanda'nın Rotterdam kentinde düzenlenen "Nova" Halk Dansları Yarışması'nda Türkiye 20 ülke arasında birinci oldu.

18 Eylül: İstanbul Emniyet eski Müdürü Şükrü Balcı, "aralarındaki irtibat" nedeniyle, yeraltı dünyası-

nın ünlü ismi Dündar Kılıç, "gazino-
cular kralı" Fahrettin Aslan ve Hü-
seyin Cevahiroğlu ile birlikte, "rüş-
vet almak" suçundan İstanbul 7.
Ağır Ceza Mahkemesi'ne çıkarıldı.

19 Eylül: Cerrahpaşa Tıp Fakül-
tesi öğretim görevlilerinden Prof.
Dr. Sadi Sun, geliştirdiği yöntemle
tetanos hastalığını tedavi etmeyi baş-
ardı. Prof. Sun, tedavi yöntemini
Avrupa Anestezi Akademisi'nin İs-
viçre'deki toplantısında tebliğ ola-
rak sundu.

20 Eylül: Bazı arkadaşları Devlet
Güvenlik Mahkemesi'nde yargıla-
nan 800 Yehova Şahidi, İstanbul'da
âyin düzenledi.

Asgari Ücret Tespit Komisyonu,
yeni asgari ücreti, 16 yaşından bü-
yükler için 41 bin 400 lira, 16 yaşın-
dan küçükler içinse 28 bin 500 lira
olarak belirledi.

Vergi yasalarının bir bölümü ke-
sinleşti. Yüzde 25 vergi sınırı, 3 mil-
yon liraya yükseltildi. Peşin Vergi
oranı yüzde 20 olarak belirlendi ve
her yıl yüzde 20 artarak, 1990'da yüz-
de 100'e ulaşması kararlaştırıldı.

Halk ozanı Ruhi Su öldü.

21 Eylül: Gerici. Hizb-üt Tahrir
örgütünün Türkiye'de bildiriler da-
ğıtan 19 militanı, Ankara ve İstan-
bul'da saklandıkları evlerde dağıtıl-
maya hazır bildiri, teksir makinesi ve
çalışma programlarıyla yakalandı.

19 ilaç fabrikası, iyi üretim tek-
niği koşulunu yerine getirmediği
için Sağlık ve Sosyal Yardım Bakan-
lığı tarafından kapatıldı.

22 Eylül: Anadolu ve Trakya'da
kuraklıktan kuyular kurudu. Barajlar-
da su seviyesi yüzde 44 oranında
düştü. Türkiye genelinde son 13 yıl-
ın en kurak dönemi yaşandı.

*Pasaport verilmediği için yurt
dışına tedaviye gidemeyen değerli
sanatçı Ruhi Su, amansız
hastalığına karşı verdiği
mücadelede yenik düştü.*

24 Eylül: Sovyet askeri okul ge-
misi "Xacah", Boğaz girişinde sis
yüzünden Deniz Kuvvetleri'ne bağ-
lı "Meltem" hücumbotuna çarparak
ikiye bölündü, 3'ü astsubay, 2'si er 5
Türk denizcisi kayboldu.

Yaz saati uygulaması sona erdi.
Saatler 1 saat geri alındı.

26 Eylül: Sosyal Demokrasi Par-
tisi ile Halkçı Parti'nin birleşme pro-
tokolü, SODEP Genel Başkanı Erdal
İnönü ve HP Genel Başkanı Aydın
Güven Gürkan tarafından Anadolu
Klubü'nde imzalandı.

Ağrı'nın Eleşkirt ilçesinde yayla-
dan dönen Yertören aşiretini taşı-
yan kamyon takla attı. 10 kişi öldü,
25'i ağır 40 kişi yaralandı.

27 Eylül: Güneydoğu'da, "Gü-
neş Harekât Bölgesi" olarak adlan-

SODEP Genel Başkanı Erdal İnönü ve HP Genel Başkanı Aydın Güven Gürkan, iki partinin birleşiminden sonra.

dırılan ve güvenlik kuvvetleri bulunmayan yerleşim merkezlerinin, kısa sürede silah ve telsizle donatılan köy korucularıyla savunulmasına başlandı.

29 Eylül: 22. Antalya Film ve Sanat Festivali sona erdi. En İyi Film ödülünü Atıf Yılmaz'ın "Dul Bir Kadın" adlı filmi aldı. "14 Numara" ikinci, "Bir Avuç Cennet" de üçüncü oldu. "Amansız Yol" filmindeki başarılı oyunuyla Zuhâl Olcay, En İyi Kadın Oyuncu, "14 Numara"daki oyunuyla da Hakan Balamir, En Başarılı Erkek Oyuncu seçilerek Altın Portakal'ın sahibi oldu.

1960 ihtilali ertesi, "Yassıada Komutanlığı"na getirilen emekli Albay Tarık Güryay öldü.

31 Eylül: Vikinglerin torunları 900 yıl öncesinin teknolojisiyle in-

şa edilen Viking teknesiyle, 5 aylık gezinin sonunda İstanbul'a geldi. İsveçli denizciler, geziyi, Vikinglerin izlediği yol üzerinden gerçekleştirdi.

Ozan Ruhi Su'nun cenaze töreni sırasında slogan attıkları gerekçesiyle gözaltına alınan 160 kişinin soruşturmasına İstanbul Emniyet Müdürlüğü'nde başlandı.

1 Ekim: Bursa'daki Bulgaristan göçmenleriyle görüşen Uluslararası Af Örgütü temsilcisi Hugh Poulton, Bulgaristan'da Türklerin adlarının tank, tüfek ve gaz bombaları kullanılarak değiştirildiğini söyledi.

Türkiye Sosyalist İşçi Partisi (TSİP)'nin 16 yöneticisi ve üyesinin 30 yıla kadar hapis cezası istemi ile yargılanmasına başlandı. .

2 Ekim: Amerika'da bulunan Dışişleri Bakanı Vahit Halefoğlu, İsrail Dışişleri Bakanı İzak Şamir'in, Başbakan Turgut Özal da, İsrail Başbakanı Şimon Peres'in görüşme isteğini, "İsrail'in, Tunus baskısını protesto etmek" amacıyla geri çevirdiler.

NATO Kararlılık Gösterisi 85'in Türkiye bölümü başladı.

6 Ekim: Dünya Çocuklar Günü'nün kutlanmasına tüm dünyada başlandı.

6. Kolordu ve Sıkıyönetim Komutanlığı 1 Numaralı Askeri Mahkemesi, 177 sanıklı yasa dışı örgüt davasında 5 idam, 12 ömür boyu hapis cezası verdi.

Yunanistan Başbakanı Andreas Papandreu, 1976 yılında Türkiye ve Yunanistan arasında imzalanan ve Yunanistan tarafından Birleşmiş Milletler'e tescil ettirilen Bern Anlaşması'nı tanımadığını ilan etti.

8 Ekim: Besteci, piyanist, orkestra yönetmeni, İstanbul Filarmoni Derneği'nin kurucusu, öğretmen, devlet sanatçısı Cemal Reşit Rey öldü.

12 Ekim: Milliyet'in Madrid muhabiri, gazeteci-yazar, Türkolog Süleyman Şalom öldü.

Sağlanan kazançların tümünün vergiden muaf tutulmasını öngören "Serbest Bölgeler Yönetmeliği" çıktı.

Uçan göz hastanesi ORBIS, Ankara'ya geldi.

13 Ekim: Milliyetçi Demokrasi Partisi Manisa Milletvekili Mustafa İzci öldü.

14 Ekim: Uyuşturucu madde ve

Cemal Reşit Rey: Sanatçının son fotoğraflarından biri.

silah kaçakçılığı suçlarından yargılanan Bekir Çelenk, kalp krizi sonucu öldü. Davası düştü.

16 Ekim: İzmir mitinginde harem-selamlık bölümleri oluşturan Refah Partisi hakkında soruşturma açıldı.

17 Ekim: Hayali ihracat yaptığı saptanan Doğuş, Tekfen, Yaşar, Süzer, ECA grubu ile Anadolu Endüstri Holding'e 40 milyarlık borçlarını ödemeleri emri verildi.

Türkiye, yasadışı PKK örgütünün lideri Apo (Abdullah Öcalan)'yu Suriye'den istedi.

19 Ekim: Türkiye'nin 12. nüfus sayımı yapıldı. Nüfus, 51.4 milyona çıktı.

23 Ekim: AET Parlamentosu,

Bekir Çelenk: Geçirdiği kalp krizi sonucu öldü.

Sovyet şairi Yevtuşenko İstanbul'a geldi.

Türkiye-AET ilişkilerinin askıda tutulmasını öngören Balfe Raporu'nu kabul etti.

PTT'nin kuruluşunun 145. yılı kutlandı.

Başbakan Turgut Özal, ABD'de 30 yıl aradan sonra Hindistan Başbakanı Rajiv Gandhi ile görüştü.

26 Ekim: Almanya'da Türk İşçisi kılığına girerek Türklere yapılan kötü muameleyi yaşayan ve "En Alttakiler" adıyla kitap haline getiren gazeteci Günther Wallraff, satış rekoru kıran kitabının gelirini Türklere bıraktı.

Çağdaş Sovyet şairi Yevgeni Yevtuşenko, 4. İstanbul TÜYAP Kitap Fuarı'na katılmak üzere İstanbul'a geldi.

27 Ekim: Asya, Avrupa ve Afrika'da izlenebilen ay tutulması oldu.

29 Ekim: Cumhuriyet'in 62. yıl-

dönümü törenlerle kutlandı.

Dev-Sol örgütü liderlerinden Paşa Güven, İtalya'da yakalandı.

Türk Hava Yolları, 100 milyar liraya satışa çıkarıldı.

Yunanistan'ın NATO askeri kanadına dönmesini öngören Rogers Planı, Yunanistan'ca kabul edildi. Planı Ankara da benimsedi.

31 Ekim: AET'nin Ankara'daki temsilcisi Morgan'ın Türkiye aleyhindeki gizli raporu, İrlandalı parlamenter John Taylor aracılığıyla Türklerin eline geçti.

Kıbrıslı bir işadamına ait "Anika" adlı şilep, İzmir Limanı'nda battı.

2 Kasım: 8 bin 610 kişinin katıldığı 3. Avrupa-Asya Maratonu'nu Mehmet Terzi kazandı.

Halkçı Parti ile Sosyal Demokrat Parti birleşerek, Sosyal Demokrat Halkçı Parti kuruldu. Genel Baş-

kanlığa Aydın Güven Gürkan getirildi.

"Hürgün" gazetesi kapandı.

4 Kasım: Adıyaman Vali Yardımcısı İdris Kurtkaya hakkında, PKK'yı övücü konuşmalar yaptığı iddiasıyla dava açıldı.

6 Kasım: 300 milyon dolarlık kredi için, Dünya Bankası'nın şartlarını aynen benimsedik.

Erzurum ve civarında meydana gelen orta şiddetli depremde biri ağır, 10 kişi yaralandı, çok sayıda ev hasar gördü.

Bulgaristan'dan Yunanistan'a sığınan 3 Türk aileyi istedik.

İstanbul'da aşırı yağış nedeniyle 300 evi su bastı.

Yeni çıkan bir yönetmeliğe göre, evlilik işlemlerinde şimdiye kadar uygulanan 15 günlük askı süresi kaldırıldı.

8 Kasım: KİT'lerde yeni çalışma esasları belirlendi. Az para alan memur, sözleşmeli işçi sayılacak.

Bağ-Kur'lulara, malullük, yaşlılık ve ölüm sigortasının yanı sıra sağlık sigortası da uygulanmasını ön gören yasa yürürlüğe girdi.

11 Kasım: Cizre Belediye Başkanı Tahir Vesek'i Ankara'da vurdular. Cizre'de sokağa çıkma yasağı uygulanacak.

Kars'ın Aralık ilçesinde yolcu dolu yük kamyonu, şarampole yuvarlandı. Kazada 18 kişi öldü, 5'i ağır 20 kişi yaralandı.

14 Kasım: Demokratik Sol Parti kuruldu.

Dört yıldan beri devam eden 939 sanıklı Artvin-Dev-Yol Davası sonuçlandı. 11 sanık idam cezasına çarptırılırken, 438 sanık hakkında beraat kararı verildi.

Vergi kaçırانların teşhir edilme-

siyle ilgili madde TBMM'de kabul edildi.

17 Kasım: "Best" Sigara Fabrikası Bitlis'te açıldı.

18 Kasım: ABD ile Türkiye arasındaki Savunma İşbirliği Anlaşması, Türkiye "fesh" bildiriminde bulunmayınca uzadı.

19 Kasım: Aralarında İstanbul'un da bulunduğu 8 ilde sıkıyönetim kalktı, olağanüstü hal uygulamasına başlandı.

20 Kasım: Türk-Sovyet Karma Ekonomik Toplantısı ertelenince, yurt içi doğal gaz dağıtım şebekesi inşaatı ihalesi de durduruldu.

23 Kasım: Demokratik Sol Parti Başkanlığı'na Rahşan Ecevit seçildi.

Bütçe, 504 milyon açıkla Komisyon'dan geçti.

24 Kasım: Irak'ta Türk TIR'ı, otobüsü biçti, 26 kişi öldü.

25 Kasım: Aile Planlaması Kampanyası tüm yurttan başladı.

26 Kasım: Çeşitli suçlara adı karışan 163 polis memuru açığa alındı.

27 Kasım: 1986 bütçe tasarısında yapılan düzenleme ile, 20 milyon liraya kadar olan kamulaştırma bedelinin vatandaşa peşin ödenmesi kararlaştırıldı.

28 Kasım: Bina Vergisi'nin binde 5 olması TBMM tarafından kabul edildi.

29 Kasım: Yassıada Savcısı Altay Ömer Egesel öldü.

4 Aralık: İstanbul Şehir Hatları'na bağlı Çengelköy yolcu vapuru, bağlı bulunduğu Anadoluhisarı iskelesinde yandı. İçinde yolcu bulunmayan vapurda, 100 milyon civarında hasar meydana geldi.

Bulgaristan'daki baskılar nedeniyle Yunanistan'a kaçan üç Türk: Sait ve Hüseyin Mestanoğlu ile Yusuf Bilaloğlu

9 Aralık: Türk doktoru Fatih Mehmet Uçkun, "kemik iliği" nakli üzerindeki çalışmalarından dolayı, Amerika'da 187 milyonluk ödül kazandı ve yılın en başarılı araştırmacısı seçildi.

Bulgaristan'daki baskılar nedeniyle Yunanistan'a kaçan üç Türk, Sait ve Hüseyin Mestanoğlu ile Yusuf Bilaloğlu ve aileleri, Bulgaristan'ın lade talebinin Yunanistan Yüksek Mahkemesi tarafından reddedilmesi üzerine kurtuldular.

11 Aralık: Birleşmiş Milletler ve ABD Başkanı Reagan, Bulgaristan'da Türklere uygulanan baskıyı İnsan Hakları Günü'nde kınadılar.

13 Aralık: Sovyetler Birliği, Karadeniz'de 10 yıl süreyle Türklerin kalkan balığı avlamasını yasakladı. Kal-

kan balığı, Karadeniz'de Sovyetler'e ait ekonomik bölgeden çıkıyordu. Türk balıkçılar ancak izinle kalkan avlıyorlardı. İki ülke yetkilileri arasında yapılan görüşmelerden sonuç alınamayınca Sovyetler Birliği, 10 yıl süreyle kalkan avlamamızı yasakladı.

20 Aralık: Bulgaristan'dan Yunanistan'a kaçan ve burada uzun süre hapse yatan üç Türk ailesi yurda geldi.

İzmir'de Sevil Çapan adlı bir kadın, bir batında 8 çocuk dünyaya getirdi. Ancak bebeklerden sekizi de öldü.

22 Aralık: Adıyaman'ın Kahta ilçesindeki Akpınar-2 adlı kuyuda petrol bulundu. 3 bin 76 metre derinlik-

Rauf Denктаş'ın oğlu Raif Denктаş:
Genç politikacı, bir trafik kazasında
yaşamını yitirdi.

Paris'te bir kalp krizi sonunda 58
yaşında ölen Paris Büyükelçisi
Adnan Bulak.

teki petrolün 29 metre kalınlıkta ve 34 gravitede olduğu saptandı.

23 Aralık: 1986 mali bütçesi, TBMM Genel Kurulu'nda oylanarak kabul edildi.

24 Aralık: SSK ile Emekli Sandığı' yasalarında değişiklik yaparak, emeklilik yaşını yükselten yasa çıktı. 15 yıllık sigortalılar kazanılmış haklarını korurken, 1 Ocak 1990'dan itibaren Emekli Sandığı ile SSK'ya bağlı olarak işe başlayacak kadınların 55, erkeklerin ise 60 yaşında emekli olmaları kesinleşti.

26 Aralık: Yahya Demirel'in 1974'te yapılan hayali mobilya ihracatıyla ilgili davası sonuçlandı ve Yahya Demirel 23 yıl hapis cezasına çarptırıldı.

Yüksek Öğretim Kanunu'nun 44. maddesinde değişiklik öngören tasarı yasalaştı ve bir veya birkaç dersten başarısız duruma düşen 20 bine yakın yüksekokul öğrencisi affa uğradı.

KKTC Devlet Başkanı Rauf Denктаş'ın oğlu Raif Denктаş, geçirdiği trafik kazası sonucu öldü.

27 Aralık: İstanbul 1. Ordü Komutanlığı 1 No'lu Askeri Mahkemesi'nde görülen 101 sanıklı THKP-C/Kurtuluş Davası sonuçlandı. Mahkeme 2 kişiyi ömür boyu hapis cezasına çarptırdı. 38 sanık 5-24 yıl arasında değişen hapse mahkûm oldu, 52 sanık beraat etti, 9 sanığın da davası reddedildi.

30 Aralık: Paris Büyükelçimiz Adnan Bulak öldü.

20. yüzyılın başında "Türk gibi kuvvetli" sözünü dünyaya öğreten güreşçilerimizden Kurtdereli ve Adalı Halil

Türkiye'ye modern sporların girişi, yirminci yüzyıl ile yaşıt sayılır ve Türk sporu, içinde bulunduğu-muz yüzyıla, görkemli bir giriş yapmıştır. Yeni yüzyıla giriş şerefine Paris'te düzenlenen büyük gösteriler ve şenlikler arasında ilk kez bir "Dünya Güreş Şampiyonası" da düzenlenmiştir. Bu şampiyonaya, dünyanın dört yanından gelen en seçkin profesyonel güreş şampiyonları katılmışlardı. "Casino de Paris" salonunda yapılan bu ilk Dünya Güreş Şampiyonası'nda, önlü Türk pehlivanı Kara Ahmet, bütün rakiplerini yenerek dünya şampiyonu olmuştu (5 Aralık 1899). Şampiyon Türk pehlivanı daha sonra "Şampiyonlar Şampiyonluğu" için dünyaca önlü Fransız şampiyonu Paul Pons ile "Folies Bergeres" Salonu'nda karşılaşmış, yapılan dört maç sonunda Kara Ahmet, yirminci yüzyılın ilk günlerinde "şampiyonlar şampiyonu" unvanını da eline geçirmişti (10 Ocak 1900).

Yeni yüzyılın ilk ayları ve yıllarında Kara Ahmet, Koç Mehmet, Adalı Halil, Kara Mustafa, Filiz Nurullah, Madralı Ahmet, Koç Ali, Kızılıklı Mahmut, Ali Ahmet gibi Türk pehlivanları, Avrupa ve Amerika'daki başarılı güreşlerini sürdürürlerken, geçtiğimiz yüzyılın sonlarında Koca Yusuf, Hergeleci İbrahim, Adalı Halil, Kurtdereli Mehmet gibi namılı Türk pehlivanlarının açtıkları başarı çığırını devam ve "Türk gibi kuvvetli" sözünü dünyaya kabul ettirmişlerdi.

Türk pehlivanları yurt dışında başarılarını sürdürürlerken, yine yeni yüzyılın başlarında yurt içinde de modern sporlar yolunda ilk ciddi

adımların atıldığı görülmekteydi. Tütün ve pamuk ticareti gibi nedenlerle Türkiye'ye gelip yerleşmiş bulunan İngiliz aileleri, modern sporların Türkiye'ye gelişinde en önemli rolü oynamışlar, hatta öncülük etmişlerdi. Modern sporların girişi futbolla başlamıştı. İzmir'in Bornova semtinde oturan ve ticaretle uğraşan İngiliz ailelerinin genç erkekleri, hafta sonlarında kendi aralarında iddialı futbol maçları yapmak suretiyle bu sporu Türkiye'ye sokmuşlardı. Ve Bornova çayırıları, Türkiye'de ilk futbol maçlarına sahne olmuştu.

Başta Giraud, Whittall ve Charnaud aileleri olmak üzere, pek çok İngiliz ailesinin fertleri bu maçlarda yer almışlardı. Daha sonra bu ailelerin bir bölümünün İstanbul'a göç etmeleriyle futbol, Bornova çayırlarından İstanbul'un Kadıköy yakasındaki Kuşdili, Papazın Çayırı ve Baklatarlasıçayırılarına da sıçramıştı. İstanbul'da başgösteren bu futbol faaliyetinde öncülüğü Avukat Harry Pears yapmış, daha sonra ortaya çıkan James Lafontaine adındaki bir İngiliz de bu konuda liderliği üzerine almıştı. Onun gösterdiği büyük çaba sonucu, İstanbul'da futbol büyük ve hızlı bir gelişme ve yayılma kaydetmiş ve Kadıköy'deki ilk İngiliz takımlarını daha sonraları yine aynı semtin Rum ve Ermeni gençlerinin kurdukları futbol takımları izlemişti.

Türkiye'de gerçek anlamda ilk futbol kulübü, 1902 yılında yine İngilizler tarafından kurulmuştu. James Lafontaine ile Horace Armitage'in kurdukları İngiliz ve Rumların teşkil ettikleri bu kulüp, "Cadıkeuy Football Club (Kadıköy Futbol Ku-

Ünlü
Türk
pehlivani
Koca Yusuf

lübü)" adını almıştı. Bunu, birer yıl arayla yine İngilizlerin kurdukları Moda Futbol Kulübü ile Rumların kulübü Elpis izlemişti.

Kadıköy'deki İngiliz ve Rumların kendi aralarında yaptıkları iddialı futbol maçlarını sadece uzaktan seyretmekle yetinen Müslüman Türk çocukları arasında, bu cazip oyuna gönüllerini kaptıranlar pek çok olmuştu. Ancak toplumun aileler üzerinde egemen olan-koyu taassubu ile saltanatın istibdadı, onları bu masum heveslerinden dahi engellemişti.

Futbola karşı engin bir sevgi duyan Fuat Hüsnü adında bir Türk genç, bu uğurda akla gelebilecek her türlü kötü şeyi dahi göze alarak, bu yoldaki ilk adımı atan kişi olmuştu. Amiral Hüseyin Hüsnü Paşa'nın oğlu bulunan Mekteb-i Bahriye (Deniz Harbokulu) öğrencisi olan Fuat Hüsnü, en yakın arkadaşı Reşat Danyal ile elele vererek, ilk Türk futbol takımını kurmuşlardı. Tamamı Kadıköylü Müslüman Türk gençlerinden oluşan bu kulübün, hafiyelelerin dikkatini çekmemesi için, bir İngiliz ismi altında teşekkül etmesini uygun görmüşler ve "Black Stocking (Siyah Çoraplılar)" adını vermişlerdi. Ancak buna rağmen bu ilk Türk futbol takımının daha ilk maçında foyası meydana çıkmış ve Kadıköylü Rumlarla yapılan ilk maç sırasında Papazın Çayırını'na basan hafiyeleler, sahadaki Türk gençlerini de Black Stocking'i de darmadağın etmişlerdi. Fuat Hüsnü Bey, ileri görüşlü bir kişi olan ve oğlunun maçını seyretmek üzere gelen babası Amiral Hüseyin Hüsnü Paşa'nın faytonuyla, Papazın Çayırından kaç-

mıştı. Takımın diğer elemanlarından kaçabilenler kaçmış; yakalananlar ise ağır şekilde cezalandırılmışlardı. Takımın diğer kurucusu Reşat Danyal da, yakalananlar arasında bulunduğundan, Hariciye Nezareti'ndeki görevi Tahran Sefarethanesi'ne nakil ile İstanbul'dan sürgün edilmişti. Yakalanan diğerleri aynı şekilde ağır cezalara ve sürgünlere mahkûm olmuşlardı. Ortalığın bu derece alevlenmesinde, o sıralarda Kadıköy ve havalisini kasıp kavurmakta olan hafiye ve jurnalcıbaşı Ali Şamil'in, Yıldız Sarayı'na yolladığı bu konuyla ilgili jurnal şöyle olmuştu. Bu jurnaldeki, "...Müslüman Türk gençlerinin, Rum gençleriyle aynı kıyafeti labis oldukları halde, karşılıklı kaleler kurup, top endaht ettikleri..." sözleri, zaten evhamlı ve ürkütücü bir insan olan günün padişahı II. Sultan Abdülhamid'i büsbütün korkutmuş bulunuyordu...

Ancak ne var ki, atlattığı bu büyük badire dahi, Fuat Hüsnü Bey'in gözünü yıldırmamış; futbola karşı olan büyük merak ve sevgisi, onu çok geçmeden İngilizlerin Kadıköy takımına çekmişti. Mükemmel İngilizce konuşan Fuat Hüsnü Bey, bu kez de, bir İngiliz adı altında kendini kamufle etmeyi uygun bulmuş ve hafiye Ali Şamil'in adamları, Kadıköy takımının golcü forvet oyuncusu Bobby'nin, Müslüman bir Türk genci olduğunu yıllar boyu anlayamamışlardı...

BEŞİKTAŞ'IN DOĞUŞU

Bunlar olup biterken, İstanbul'un Beşiktaş semtinde de bir avuç Türk gencinin, kendi aralarında bir spor kulübü kurmak üzere girişim-

GALATASARAY KURULUYOR

de bulundukları görölüyordu. Taht şehrinin dört yanına dağılmış olan hafiyelerin göz hapsi altında bulunan Türk gençlerinin toplu halde en ufak bir hareketlerine dahi müsamaha gösterilmediği bir ortamda, Türk gençlerinin kulüpler kurup takımlar çıkararak, spor yapabilmeleri elbette ki, imkânsızdı. Böylesine sıkı bir istibdat altında yine de ilk Türk spor kulübü kurulabilmişti. Bu kulüp de, Saray Nâzırı Osman Paşa'nın çocuklarıyla birkaç arkadaşı tarafından, Nâzır Paşa'nın, Beşiktaş Serencebey Yokuşu'ndaki konağında gerçekleşebilmişti ancak. Saray Nâzırı gibi, Padişah'ın en yakınında ki bir görevde bulunan ve her şeyden önce Padişah'ın ve saltanatın korunmasıyla ilgili olan koskoca Osman Paşa'nın konağında, saltanata ve padişaha karşı bir kötülüğün hazırlanmasına elbette ki imkân ve ihtimal olamazdı. Bu nedenle hafiyelerin gözünden kaçan bu hareket, ilk Türk spor kulübü olan "Beşiktaş Basiret Osmanlı Jimnastik Kulübü" nün 1903 yılında doğmasına fırsat vermişti. Ancak, 5-6 kişinin, Nâzır Paşa'nın konağının bahçesinde yaptıkları âletli jimnastik ve halterden ibaret çalışma, çok geçmeden hafiyeler tarafından tespit edilerek, durum Padişah'a kadar aksettirilmişti.

Padişah'ın Seryâveri Mehmet Paşa'nın araya girip, Sultan II. Abdülhamid'e, bu gençlerin yaptıkları faaliyetin olumluluğu yolunda hayli dil döküp, onu ikna etmesiyle tatlıya bağlandığı gibi, padişahın özel bir fermarıyla, bir "mektep" olarak kabul edilen bu "kulüp"ün faaliyetine izin çıkmıştı.

Beşiktaş Kulübü'ne karşı gösterilen bu hoşgörü, 1905 yılında Mekteb-i Sultani öğrencilerine yeni bir Türk spor kulübü kurma cesaretini vermişti. Avrupa saraylarındaki emsalleri gibi, askerlik ve saray hizmetleri için seçkin aile çocuklarını eğiten Enderun Mektebi'nin bütün işlevlerini üstlenmiş ve tamamen Batı'ya dönük bir öğretim kurumu olan Mekteb-i Sultani (Galatasaray Lisesi), ülkenin en seçkin ailelerinin çocuklarını okuttukları bir okuldu. Bu ailelerin büyük bölümü de saraya yakın olan kişilerden oluşmaktaydı. Kadıköy çayırılarında seyrettikleri futbol maçlarının cazibesine kendilerini kaptıran Galatasaray Lisesi öğrencilerinden bir grup, okulun beşinci sınıf öğrencilerinden sekiz kişi, edebiyat öğretmeni Mehmet Ata Bey'in dersi sırasında verdikleri bir kararla, bu yolda ilk adımı atmışlardı. Ve daha sonra "Galatasaray" adını alacak kulüp, böylece kurulmuştu (1905). Galatasaray Kulübü'nü kuruların başında da saraya yakın bir kişi olarak tanınan ünlü "Kamus-u Âlâm" yazarı Şemseddin Sami Bey'in oğlu Ali Sami Bey (Yen) bulunuyordu. Ve bu öğrencilerin, okulun, hatta sınıflarının çatısı altında kurdukları bir futbol kulübü olmuştu. Bu takım ilk maçına isimsiz olarak çıkmış, ancak bu maçı seyre gelenlerin, kendilerinden "Galatasaray Efendileri, Galatasaraylılar" diye bahsetmeleri karşısında, "Galatasaray" adını almışlardı.

Galatasaray Futbol Takımı doğduğunda, İstanbul'da bir futbol ligi kurulmuş bulunuyordu. James La-

fontain, İstanbul'da dört futbol takımının (Kadıköy, Moda, Elpis ve İngiltere Sefarethanesi gemisi Imogene) bulunduğunu gözönünde tutarak, 1904 yılında önemli bir girişimde bulunmuş ve İstanbul Futbol Ligi'ni kurmuştu. Ve Galatasaray, kuruluşundan bir yıl sonra bu lige ilk ve tek Türk takımı olarak katılmıştı (1906).

SIRA FENERBAHÇE'DE

Bir yıl sonra da Kadıköy yakasında yeni bir Türk kulübü doğmuştu. Bu kulübün kurucuları, bu tarihi kararlarını verdikleri yerin adını vermişlerdi kulüplerine ve "Fenerbahçe" demişlerdi. Artık sporun gerçek anılamı Saray tarafından da kabul edilmiş olmalıydı ki, bir tepki gelmişti bu yeni Türk kulübünün ortaya çıkışı karşısında. Ne özel izinle faaliyet gösteren Beşiktaş, ne de Mekteb-i Sultani bünyesinde vücut bulan Galatasaray'dan saltanata ve tahta karşı en ufak bir kötülük gelmeyeceği artık kendisini belli etmiş olmalıydı.

Kadıköy yakasında Fenerbahçe Kulübü'nün vücut bulduğu 1907 yılı ilkbaharında İstanbul'a önemli bir spor adamının geldiği görülmüştü. Bu, modern Olimpiyat Oyunları'nın kurucusu olan ünlü Fransız adamı Baron Pierre de Coubertin idi. Ve henüz Uluslararası Olimpiyat Komitesi'ne girmemiş olan devletleri de aralarına almak amacıyla bir dünya seyahatine çıkmış ve bu arada Osmanlı Devleti'ni de uluslararası komiteye üye yapabilmek için İstanbul'a gelmişti. Baron, İstanbul'a gelmezden önce burada bulunan dos-

tu, Mekteb-i Sultani edebiyat öğretmeni M.Juery ile temasa geçerek, kendisini İstanbul'a geldiğinde bir Türk spor adamıyla tanıştırmayı yolunda aracılık etmesini istemişti.

OSMANLI MİLLİ KOMİTESİ

M.Juery, o tarihlerde Mühendis-hane-i Berri-i Hümayûn'da jimnastik ve eskrim öğretmeni olarak çalışmakta bulunan Selim Sırrı Bey'i tavsiye etmişti. Selim Sırrı Bey ile M.Juery, o zamanlar Büyüka'da sık sık buluşup, boks ve atletik sporlarla uğraşmalarından ötürü gayet iyi dost olmuşlardı. Nitekim Baron de Coubertin, 1907 yılı baharında, İstanbul'a geldiğinde, Selim Sırrı Bey (Tarcan) ile Beyoğlu'ndaki Tokatlıyan Oteli'nde buluşup birlikte yemek yemişler ve sonra da uzun bir görüşme yapmışlardı. Baron, bu görüşme sırasında Olimpiyat Oyunları'nın yeniden doğması için gösterdiği çabalardan bahsetmiş ve bunun artık gerçekleşmiş bulunmasından duyduğu memnuniyeti dile getirdikten sonra, şimdi artık tüm gücüyle bu davanın etrafına dünya devletlerini toplamak istediğini söylemişti. Ve daha sonra Selim Sırrı Bey'e, Türk gençliği nezdinde şahsi temsilcisi olması ve derhal bir Osmanlı Millî Komitesi kurmasını istemişti. Selim Sırrı Bey, kendisine yapılan bu tekliften ötürü pek duygulanmış, ancak buna, ülkede mevcut rejimin asla müsaade edemeyeceğini, sonra başına büyük işler açılacağını söyleyerek özür beyan etmek zorunda kalmıştı. Gelgelelim Baron, büyük bir anlayış göstererek, "Siz yine de benim temsilcim olunuz. Herride bir gün gelir de, hükümetiniz

1908 yılında Osmanlı Milli Olimpiyat Cemiyeti'ni kuran Selim Sırrı Tarcan

cemiyet teşkiline izin verirse, siz de Millî Olimpiyat Cemiyetinizi kurarsınız" demişti.

1908 yılında ülkede Meşrutiyet'in ilanı pek çok şeyi olduğu gibi, Türk sporunu da etkilemişti. Selim Sırrı Bey, cemiyet kurma serbestisinin tanınmasıyla, Osmanlı Millî Olimpiyat Cemiyeti'ni kurarak, durumunu derhal Baron Pierre de Coubertin'e bildirmişti. Aynı serbesti,

ülkede spor kulüplerinin de hızla çoğalmasına yol açmıştı. Bu arada mevcut üç eski spor kulübü; Beşiktaş, Galatasaray ve Fenerbahçe de, yeni Cemiyetler Kanunu hükümlerine göre resmen tescillerini yaptırmışlardı.

MESRUTİYET DÖNEMİ

Meşrutiyet'in ilanı edildiği ve spor kulüplerinin hızla çoğalmaya

başladığı 1908 yılında, Türkiye'de spor faaliyeti; ecdat yadigârı olarak geçtiğimiz yüzyıllardan kalma güreş ve okçuluğun yanı sıra, yine geçtiğimiz yüzyıldan kalma jimnastik ve halter ile yirminci yüzyılın ilk damgalarını taşıyan futbola ve de eskrimle dayanmaktaydı. Askeri okullarda öğretmenlik yapan Muallim Hüsnü Bey'in, yalnız askeri okullara değil, aynı zamanda ülkeye de sokmuş olduğu eskrimin ilk çalışmaları sonunda ortaya çıkardığı yetenekli üç asker öğrencisi; Ömer Lütfü, Refik ve Fuat (Balkan) beylere ilk ciddi müsabakalarını 1903 yılında Yıldız Sarayı'nda, günün hükümdarı Sultan II. Abdülhamid'in huzurunda yaptırmıştı. Bu müsabakalarda üç genç Türk zabitanın, İtalyan eskrimciler karşısında gösterdikleri başarılar, padişahı pek memnun bıraktığından Sultan II. Abdülhamid'in emir ve fermanıyla bu spor tüm askeri mekteplerin tedrisat programı içine alınmıştı. Bu arada İtalyanlara karşı fevkalâde maçlar çıkaran Fuat (Balkan) Bey de, yine padişahın emriyle Edirne'deki Harbiye Mektebi'nin, eskrim hocalığına tayin edilmişti. Dolayısıyla eskrim de; yeni bir spor olarak askeri okullarda devam etmekteydi. Fuat Bey, aynı zamanda, Beşiktaş Kulübü'nün de; kurucularından olduğundan, bu spor Beşiktaş Kulübü'nün de, çatısı altına girmiş bulunuyordu.

TENİS, BOKS VE ATÇILIK BAŞLIYOR

Meşrutiyet'in ilanından sonra kulüpler çoğalırken, ülkede yeni yeni sporlar da kendini göstermeye başlamıştı. Bunların başında, tıpkı futbolda olduğu gibi; İstanbul'a yer-

leşmiş bulunan İngiliz aileleri tarafından yurda sokulan tenis ve boks ile atçılık bulunuyordu. 1910 yılına gelindiğinde, Kadıköy'ün Küçük Moda semtinde ilk tenis kortunun kurulduğu görülmüştü. Edward Whittall, Colonel Simonds ve Norwill kardeşler gibi İngilizler ise; Türkiye'de bu sporun öncüleri olmuşlardı. Daha sonra Bebek'te oturan Jack Seoger, Colonel Binns; Basıl ve Weis gibi İngilizler de kendi aralarında bir tenis kulübü kurarak, yaptırdıkları kortlarda faaliyete geçmişlerdi. Yine aynı tarihlerde, İzmir'de de, Jim Giraud, Harry Giraud ve Charnot gibi İngilizlerin, Bornova'da yaptırdıkları kortlarda kendi aralarında iddialı tenis maçları yaptıklarına rastlanıyordu.

BİSİKLETİN GELİŞİ

Yine bu sıralarda İstanbul'un, o zamanlar "Pera" adıyla anılan Be-yoğlu yakasında yeni sporun hızla yayılmaya başladığı görülmüyordu. Ancak şunu kabul etmek gerekir ki, bu bir spordan çok, bir gezinti mahiyetini taşıyordu henüz. İçinde bulunduğumuz yüzyılın başlarında, Türkiye'ye ilk bisikletler gelmeye başlamış, ancak bunlar gereken ilgiyi bir türlü bulamamıştı. Orta sınıfın almaya gücü yetmediği bisikletlere varlıklı kişiler veya ailelerin çocukları da rağbet göstermemişlerdi. Daha doğrusu bu bisikletleri, Fransa'dan ithal eden acentalar, umdukları satışı bulamamışlardı. Bunu sağlayabilmek için de, 1906 yılında Tepebaşı'nda beton bir pist yaptıran acentalar burada düzenledikleri bisiklet yarışlarıyla halkın il-

gisini bu spora (veya satmak istedikleri bisiklete) çekmek istemişlerdi. Ancak acentalar tarafından bu beton pistte düzenlenen müsabakalar, bir spor yarışmasından çok, heveskârlar arasında iddialı bahisler anlamını taşıyabilmişti. Fakat yine de bunun etkisi büyük olmuş; bu müsabakaları izleyenlerden pek çok genç, bisiklet alarak gezinti mahiyetinde de olsa, bu spora başlamıştı. Memleketin ilk bisiklet yarışçıları da, bu hevesliler arasından çıkmıştı. 1912 yılına gelindiğinde Fenerbahçe Kulübü'nde bir bisiklet şubesi kurulmuş ve ülkede bisiklet sporu fiilen başlamış bulunuyordu. Fenerbahçeli Vecdi (Çağatay) ve Şinasi beylerle, Alber Efendi, Türkiye'de yapılan ilk bisiklet yarışlarının birinciliklerini aralarında paylaşan ilk bisikletçiler olarak tanınmaktaydılar.

İLK YELKEN

Yine 1910'lu yıllarda İstanbul'da yerleşmiş bulunan İngiliz ailelerin, denizlerimizde ilk yelken sporu faaliyetini başlattıkları görülüyordu. İngiltere'den getirilen planlarla burada inşa ettirilen tekneler ve kesitirilen yelkenler, Moda Koyu ile Büyükdada arasında veya Bakırköy açıklarında İngiliz yelkenciler arasında ki ilk yarışlarda boy göstermeye başlamıştı. Bu yelken sporunu yapanlar da, futbolu ve tenisi sokan alhelerin fertleri olmuşlardı. Ancak çok geçmeden, yelken sporu yine İngilizler arasında yayılmış, bunun sonucu olarak da, yine aynı kimse ler tarafından Moda, Büyükdada ve o zamanlar Makriköy adıyla anılan Bakırköy'de ilk yelken kulüpleri kurul-

muştu. Bu kulüplerin hemen tüm üyeleri İngilizlerdi.

Bu yelken faaliyetine paralel olarak kürek yarışları da başlamıştı. Ancak bu, bir "sandal yarışı" mahiyetinden ileri gidememişti. Kaba teknelerde, yağlı küreklerle yapılan yarışlar bir "kürek müsabakası" olmaktan henüz oldukça uzak bulunuyordu.

1910 yılından itibaren ülkede görülmeye başlayan yaygın spor faaliyetinin en önemli yanı, Türk kulüplerinin ve Türk sporcularının artık Türk sporuna yavaş yavaş sahip çıkmaya başlamalarıydı.

FUTBOLUN YURT DIŞINA İLK ÇIKIŞI

1911 yılında Türk futbolunun ilk kez yurt sınırları dışına çıktığı görülmüştü. Galatasaray takımının Macaristan'a giderek orada maçlar oynaması, Türk sporunda önemli bir dönüm noktası teşkil etmişti. 11 Eylül 1911 günü, Macaristan'ın Kolojvar şehrinde oynanan Kolojvar-Galatasaray maçı, Türk futbolunun yurt dışındaki ilk teması olmuştu. Bu maç, Türk takımının 5-1 yenilgisiyle sonuçlanmıştı. Kolojvar takımıyla yapılan rövanş maçını da 4-1 kaybeden Galatasaray, üçüncü maçında Macaristan'ın en ünlü takımlarında Ferençvaroş'a (F.T.C.) 7-1 yenilmişti. Türk futbolunun bu ilk yurt dışı seyahatinde son maçını Bükreş'te oynayan Galatasaray, Bükreş Muhteliti'ni 11-0 yenmekle pek büyük bir başarı elde etmişti (20 Eylül 1911). Bu aynı zamanda Türk futbolunun da yurt dışındaki ilk galibiyeti olmuştu.

Ancak çok geçmeden patlak veren Balkan Savaşı, ülkede spor faa-

liyetini de etkilemişti. Seferberlik sonucu birçok sporcular, vatani vazifeye koşup cepheye giderlerken, spor faaliyetlerinde de aksamalar başgöstermişti. 1912-1913 sezonunda İstanbul'da futbol lig maçlarının yapılamaması da bunu gösteriyordu.

SAVAŞ YILLARINDA

1914 yılında Balkan Savaşı'nın sona ermesiyle spor faaliyeti yeniden canlanır gibi olmuş, bu arada Fenerbahçe Futbol Takımı'nın 1914 yılı Mayıs ayında Rusya'ya yaptığı seyahat, Türk futbolunun yurt dışına ikinci çıkışı olmuştu. Fenerbahçe Futbol Takımı bu seyahat sırasında Odesa ve Nikolayef kentlerinde Şaka, Odesa Sporting, Odesa Karması, Nikolayef Club ve Nikolayef karmasıyla yaptığı beş maçın ikisini kazanmış, birinde berabere kalmış ve ikisini kaybetmişti.

Ancak bu kez de I. Dünya Savaşı'nın patlaması, yeni yeni canlanmakta olan Türk sporu için yeni bir darbe teşkil etmişti. Gerçi sportif faaliyet kesilme olmadan sürmüştü ama, bu faaliyet hayli sönük kalmıştı.

I. Dünya Savaşı'nın, Türk sporuna en önemli etkilerinden biri de Osmanlı İmparatorluğu'nun İngiltere ile savaş haline girmiş olması sonucu ülkedeki tüm İngiliz spor kulüplerinin kapatılmasıydı. 1915 yılında Bahriye Nezareti'nin harp ganimi olarak el koyduğu İngiliz yelken kulüplerine ait tekneleri Türk spor kulüplerine dağıtması, Türk kulüplerinde yelken faaliyetinin başlamasını sağlamıştı ki, bu da savaşın Türk

sporuna olumlu yönden biricik etkisi sayılabilir.

Ote yandan nice Türk sporcusunun, özellikle Çanakkale savaşlarında vatan uğruna şehit düşmeleri bu büyük savaşın getirdiği veya Türk sporundan alıp götürdüğü en acı olaylar olmuştu.

Ancak I. Dünya Savaşı'nın tüm kanlı tablolarına rağmen İstanbul'da başta futbol faaliyeti olmak üzere çeşitli spor dallarında faaliyetin yine de sürdüğü muhakkaktı. Silah altına alınan veya cepheye koşan asker sporcuların yerlerini genç elemanlarla takviye etmeye çalışan Türk spor kulüpleri, özellikle İstanbul Futbol Ligi'ni aksatmadan yürütmeyi başarmışlardı.

Başta futbol olmak üzere, diğer spor dallarında da, bir gelişmenin, hatta bir yayılmanın olduğu gerçektir. Henüz askerlik çağına gelmemiş sporcular, İstanbul'daki spor faaliyetini sürdürürlerken, İzmir'de de bir faaliyetin mevcudiyeti dikkati çekmekteydi. Ege'nin bu önemli merkezinde, artık futbol sahaları Türk kulüplerine kalmıştı. 1912 yılında İzmir'in Karşıyaka semtinin gençleri tarafından, İzmir'in ilk Türk spor kulübü olarak kurulan Karşıyaka'yı, 1914 yılında da Hilal Kulübü'nün kuruluşu izlemişti...

MUSTAFA KEMAL'İN FENERBAHÇE'Yİ ZİYARETİ

Çanakkale savaşlarından sonra Filistin Cephesi'ne hareket etmek üzere İstanbul'a gelen "Anafartalar Kahramanı" Mustafa Kemal Paşa'nın, Fenerbahçe Spor Kulübü'nün Kadıköy'de Kuşdili Çayırı'ndaki lokal binasını ziyaret etmesi, burada kulüp yöneticileriyle konuştuktan

sonra hatıra defterine şu satırları yazmış olması dahi, ülkede sporun ne denli yaygın bir hal aldığı ve spor kulüplerinin ne kadar tanındığının en belirgin kanıtı olmaktadır:

"Fenerbahçe Kulübü'nün her tarafta mazhar-ı takdır olmuş bulunan asar-ı mesaisini iştmiş ve bu kulübü ziyaret ile erbab-ı himmetini tebrik etmeyi vazife edinmişim. Bu vazifenin ifası ancak bugün müyesser olabilmıştır. Takdirat ve tebrikâtımı buraya kayıt ile mübahiyim. 3/9/1334 (1918). Ordu Kumandanı M.Kemal."

ATLETİZMİN ÖNCÜLERİ

Yine bu yıllarda Türk atletizminin öncüleri olan ilk Türk atletlerinin ortaya çıktıkları görülmüştü (1913-1918). Bunların arasında Silifeli Şükrü'ler, Tıbbiyeli Nurettin'ler, Selahattin'ler ve Asım'lar, özellikle dikkatli çekmekteydiler.

1914 yılından itibaren başlayan çayır hokeyi de kısa zamanda büyük ilgi görmüş ve 1915 yılında İstanbul'da üç kulüp tarafından gösterilen hokey faaliyetine katılan kulüplerin sayısı 1916 yılında altıya (Fenerbahçe, Galatasaray, Beşiktaş, Gürbüzler, Altınordu, İdmanyurdu) çıkmış ve İstanbul'da futbola paralel olarak bir de Hokey Ligi vücut bulmuştu. Hokey takımlarını önü futbolcuların teşkil ettikleri görülmüştü. Kısa zamanda Kadıköy çayırında oynanan hokey maçları, futbol maçlarındaki kadar seyirci çekmeye başlamıştı ki, bu da ilginç bir aşamaydı.

İLK BOKSÖR

Yine bu yıllarda yurt dışında bir Türk sporcusunun büyük varlık gös-

terdiği görülmüyordu. Galatasaray Lisesi'nde futbol oynarken, Joveir adındaki bir Fransız öğretmenden boks dersleri de alan Sabri Mahir adındaki genç bir öğrenci, Hürriyet Tepesi'nde gösteri yapan Fransız uçağını seyre gittiğinde orada taşkınlık ve şımarıklıklarıyla etrafı rahatsız eden bir Rum gencini bir yumrukta hastanelik edip, akli dengesini yitirmesine sebep olunca, olay büyümüş ve Sabri Mahir de, yurt dışına giderek öğrenimine Fransa'da devam etmek zorunda kalmıştı.

Sabri Mahir, Paris'te öğrenimini sürdürürken, Fransa'nın Önlü Racing Club de Paris takımında bir süre futbol oynamış, sonra boksu tercih ederek, Paris ringlerine çıkmaya başlamıştı. Fransa'da yaptığı maçlarda büyük başarılar elde eden genç Türk boksörü, İspanya'da katıldığı bir turnuvada, İspanya şampiyonunu yenince, İspanya Kralı tarafından locasına çağırılmak suretiyle tebrik edilmiş, hatta Kral tarafından kendisine altın bir kravat iğnesi armağan edilmişti.

I. Dünya Savaşı'nı izleyen mütareke ve işgal yılları, Türk sporuna yeni bir yön vermişti. İstanbul'u işgal eden İngiliz kuvvetlerine mensup askerlerin oluşturdıkları futbol takımları, Türk takımlarıyla maçlar yaparken, yine İngiliz asker boksörler de kendi aralarında yaptıkları maçlarla birçok Türk gencinin merak ve heveslerini ringlere çekmişler ve kısa zamanda birçok Türk boksörünün ortaya çıktığı, hatta İngiliz asker boksörlerle maçlar yapmaya başladıkları, onları yendikleri görülmüştü.

İŞGAL YILLARINDA

İşgalin acı ve karanlık yıllarında İstanbul halkının yaralı gönüllerinin en büyük tesellisi, futbol sahalarında ve boks ringlerinde İngiliz işgal kuvvetlerine mensup takımlar ve sporcular karşısında elde edilen galibiyetler olmuş; bu galibiyetler, milli bir zafer sevinci uyandırmıştı. Özellikle futbol alanlarında bu heyecan, milli duygularla doruk noktasına ulaşırken, futbola karşı ilgi de, o anda artmış ve Türk kulüpleri, futbol takımlarının elde ettikleri başarılarla geniş taraftar kitlelerine sahip olmuşlardı.

İstanbul'daki işgal kuvvetlerine mensup askeri takımlarla oynanan maçlara, Taksim'deki tarihi topçu kışlasının avlusunda meydana getirilen Taksim Stadı ve Kadıköy'deki Union Club ve Bakırköy'deki Barut hane çayırıları sahne olmuştu. 24 Kasım 1918 ile 9 Kasım 1923 arasındaki süreyi kapsayan bu maçlar döneminde, Fenerbahçe, Galatasaray ve Beşiktaş kulüplerinin işgal kuvvetlerine mensup İngiliz ve Fransız askeri takımlarıyla 80 maç oynadıkları görülür. Bu 80 maçın 51'i Türk takımlarının galibiyeti, 14'ü beraberlik, 15'i ise yenilgiyle sonuçlanmıştır. Türk takımları bu maçlarda işgal kuvvetlerine mensup takımlara attıkları 248 gole karşılık 88 gol yemişlerdi. Bu 80 maçın kulüplere göre dağılımı şöyle idi:

Fenerbahçe: 50 maç, 41 galibiyet, 4 beraberlik, 5 yenilgi, attığı 193 gole karşılık, yediği gol toplamı 47.

Galatasaray: 23 maç, 8 galibiyet,

9 beraberlik, 6 yenilgi, attığı 45 gole karşılık, yediği gol toplamı 32.

Beşiktaş: 7 maç, 2 galibiyet, 1 beraberlik, 4 yenilgi, attığı 10 gole karşılık yediği gol toplamı 9.

BOKSUN İLK YILDIZLARI

Beyoğlu'nun en ünlü lokalleri olan "Union Française", "Spring Field", "Skating" ve "Variété" salonlarında yapılan boks maçlarında da Türk boksunun ilk yıldızları parlamışlardı bu karanlık yıllarda. Bunların arasında, Atatürk'ün alnından öptüğü Türk casusu olarak ün yapan ve "İngiliz Kemal" adıyla adlandırılan Esat Tomruk, Mazlum Kemal, Hilmi Hoca, Ziya (Boyer) ve aynı zamanda Fenerbahçe'nin yaman bir futbolcusu olarak da tanınan Yavuz İsmet (Uluğ) da bulunmaktaydılar. Yavuz İsmet'in bu sıralarda Askeri Tıbbiye'de öğrenci olması, onun İngilizlere karşı yaptığı maçlara daha başka bir anlam ve önem kazandırmış, kazandığı galibiyetlerin Türk halkı üzerindeki değeri çok daha büyük olmuştu muhakkak ki. Bu arada Akşiyani adında İstanbullu bir Musevi'nin, Taksim Çeşmesi yanındaki "Şantekler" salonunda kurduğu ve Fransa Boks Federasyonu'nun himayesi altına aldığı boks kulübü de, Türk sporunda ilk spor ihtis kulübü olmakla birlikte, ülkede yabancı bir milli federasyonun himayesinde kurulan ilk kulüp olması da ibret vericiydi.

ZAFERDEN SONRA

ATILIM

Milli Mücadelenin "büyük zafer" ile sonuçlanması, Türk sporuna da, ayrı bir hareket getirmişti. İstanbul'

da işgal kuvvetleriyle yapılan futbol müsabakaları, İstanbul'un artık fonksiyonunu tamamen yitirmiş bulunan işgaliyle birlikte devam etmiş, bu arada, İngilizlerin ne pahasına olursa olsun, bir büyük başarı elde edebilmiş olmak üzere yaptıkları son hamle de, bir sonuç vermekten uzak kalmıştı. İngilizlerin ünlü Gardler Karması takımı, Mısır ve Malta'dan getirtilen ünlü futbolcularla da takviye edildikten sonra, İşgal Kuvvetleri Kumandanı General Harrington tarafından ortaya adını taşıyan büyük bir kupa konulmuş ve bu kupa için İşgal Kuvvetleri Kumandanlığı tarafından Türk takımlarına, açık bir davetiyle neşredilmişti. İngilizlerin bu davetini Fenerbahçe Kulübü kabul etmiş ve bu iddialı maç 29 Haziran 1923 günü Taksim Stadı'nda oynanmıştı. Fenerbahçe'nin bu maçta Gardler Karması'nı 2-1 yenerek "General Harrington Kupası"nı kazanması, milli bir bayram sevinci içinde tarifsiz coşkuyla kutlanırken, maçın galibi, Türk futbolcuları halkın omuzları üzerinde Beyoğlu caddelerinde dolaştırılmışlardı. Bu maç öylesine bir etki uyandırmıştı ki; Lozan'da Barış Konferansı'nda bulunan Türk heyetinin başkanı İsmet Paşa (İnönü), İsviçre'de haber aldığı bu galibiyet haberi karşısında derhal Fenerbahçe Kulübü'ne bir tebrik telgrafi yollamıştı.

TÜRKİYE MİLLİ OLİMPİYAT KOMİTESİ

Bu yıllarda Türk sporunda ilginç olaylar cereyan etmekteydi. Bunlardan biri de, Türkiye Milli Olimpiyat Komitesi'nin yeniden kurulmasıydı. Meşrutiyet'in ilanından hemen sonra kurulan Osmanlı Olimpiyat Cemiyeti,

derhal Uluslararası Olimpiyat Komitesi'ne üye kabul edilmiş ve Servet-i Fünun dergisi sahibi Ahmet İhan (Tokgöz) Bey'in başkanlığında, Selim Sırrı Bey'in Genel Sekreterliği'nde çalışmalarına girişmişti. Bu arada Osmanlı Devleti'ni temsilen bir sporcunun da, 1908 yılında Londra'da yapılan Olimpiyat Oyunları'na katıldığı görülmüştü. Daha komite henüz vücut bulmadan, Londra'daki Olimpiyat Oyunları'na, Osmanlı Devleti'ni temsilen katılan sporcu, Mulos Efendi adında bir jimnastikçi idi. Modern olimpiyatların kurucusu Baron Pierre de Coubertin'in, İstanbul'u ziyareti sırasında kendisine mihmendarlık yapan bu genç jimnastikçiyi Baron, özel olarak Londra'ya davet ettiği gibi, Osmanlı Devleti adına yarışmalara katılmasını da sağlamıştı.

Osmanlı Olimpiyat Cemiyeti, ilk kez 1912 yılında Stockholm'de yapılacak Olimpiyat Oyunları için gazetelere verdiği ilanlarla; Türk sporcularına çağrıda bulunmuş, ancak müracaat eden birçok hevesli genç, işveç'e kadar gidiş-dönüş yol masraflarının kendilerine ait olduğunu öğrendiklerinde, bu işten vazgeçmek zorunda kalmışlardı. Ancak bunlardan ikisi; Vahram Papazyan ve Mıgır Mıgıryan adlarında iki Ermeni asıllı genç sporcu, bu masraflı göze alarak resmen 1912 Stockholm Olimpiyat Oyunları'na katılmışlardı.

1. Dünya Savaşı'ndan sonra, 1919 yılında Lozan'da toplanan Uluslararası Olimpiyat Komitesi (CIO), savaşın çıkmasına neden oldukları gerekçesiyle Almanya, Avusturya-Macaristan, Bulgaristan ve Osmanlı Devleti'ni komiteden ih-

raç ettiğinden, Osmanlı Olimpiyat Cemiyeti dağılmış ve Türk sporcuları, 1920 yılında Anvers'te yapılan Olimpiyat Oyunları'na çağırılmamışlardır.

Milli Mücadelenin büyük zaferle sonuçlanmasından sonra Türkiye tekrar Uluslararası Olimpiyat Komitesi üyeliğine kabul edildiği gibi, Selim Sırrı Bey (Tarcan) de, yeniden Türkiye temsilciliğine seçilmişti. Uluslararası Olimpiyat Komitesi, yeni kurulmuş bulunan Türkiye Cumhuriyeti'ni, 1924 yılında Paris'te yapılacak Olimpiyat Oyunları'na resmen davet etmişti. Bu arada Selim Sırrı Bey tarafından, Osmanlı Olimpiyat Cemiyeti yerine kaim olmak üzere, "Kadim Cihan Müsabakalarına Hazırlanma Cemiyeti" adı altında yeni bir dernek kurmuştu.

25 Haziran 1922 tarihinde kurulan bu cemiyeti, 31 Temmuz 1922 günü Türk sporunun ilk örgütü olan Türkiye İdman Cemiyetleri İttifakı'nın kurulması izlenmişti. Bu örgüt, Türkiye'de faaliyette bulunan spor kulüpleri ve temsilcilerinden oluşmaktaydı.

Bu örgüte bağlı olarak: "Heyet-i Müttehide" adı altında ilk spor federasyonları kurulmuş ve tamamen seçilmiş işbaşına getirilen kişilerin yönetimi altında faaliyete geçilmişti. Türkiye İdman Cemiyetleri İttifakı'nın kurulmasıyla Türk sporu tüm dallarda sağlam esaslara bağlanmış ve çeşitli yönetmeliklerin hazırlanıp yürürlüğe konulmasıyla hem bir disiplin sağlanmış, hem de ciddi esaslar vazedilerek Türk spor işlerine çağdaş bir görünüş getirilmişti.

ÜÇ YABANCI HOCA

Türkiye Cumhuriyeti sporcularını 1924 Paris Olimpiyat Oyunları'na işte bu İttifak hazırlamış ve bu münasebetle Türk sporuna daha başka bir görünüş getirmişti. İlk kez Türkiye İdman Cemiyetleri İttifakı tarafından Türk sporuna yurt dışından yabancı antrenörlerin getirilmesi işte bu hazırlık dönemine rastlamaktaydı. Örgüt, Türkiye'nin 1924 Paris Olimpiyat Oyunları'nda futbol, atletizm, bisiklet, güreş, halter ve eskrim dallarında katılmasına karar vermişti. Bu münasebetle Mr. Tobin adlı Amerikalı bir atletizm antrenörü, Billy Hunter adında İskoçyalı bir futbol antrenörü ve Rali Peter adında da bir Macar güreş antrenörü Türkiye'ye getirilmiş ve bu dallarda Türk sporcuları bu antrenörlerin ellerine teslim edilmişti.

Türk sporuna çağdaş çalışma metodları işte bu üç yabancı antrenör tarafından sokulmuştu. Bu hocaların idaresinde Türk futbolcu, atlet ve güreşçileri bilinçli bir çalışma dönemine girerlerken ülkenin dört yanından spor faaliyeti de büyük bir hızla yayılıp gelişmeye başlamıştı.

Türkiye Cumhuriyeti'nin ilânıyla ülkede yeni bir dönem başlarken bu Türk sporunda da yepyeni ve önemli bir dönemin başlangıcı olmuştu. Nitekim bundan sonra Türk sporu tarihini inceleyecek ve yazacak olanlar, "Cumhuriyetten önce" ve "Cumhuriyet dönemi" gibi iki ayırım yapacaklardı. Ve Türk sporu, içinde bulunduğumuz yüzyılın ilk çeyreğinin sonlarında yeni ve pek önemli bir hamleye girişmiş olacaktı...

İLK MİLLİ FUTBOL MAÇI

Cumhuriyetin ilânından sadece üç gün önce, 26 Ekim 1923'te Türk sporunda önemli bir olay cereyan etmiş, bir dönüm noktası meydana gelmişti. Ve o gün Türk Millî Futbol Takımı İstanbul Taksim Stadi'nda Romanya'ya karşı ilk millî maçını oynamıştı. Bu, aynı zamanda Türk sporunun da ilk millî maçıydı ve millî forma ilk kez bu maçla spor sahalarında kendini göstermişti. Türk Millî Takımı'na bir forma bulunması konusu üzerinde de günün spor ve futbol adamları titizlikle durmuşlardı. Neticede pak bir beyaz formanın göğsüne dolanmış bir bayrak, millî forma için en uygun şekil olarak belirlenmişti. Beyaz şort, beyaz forma ve göğüse dolanmış Ay-Yıldızlı bir bayrak... Kırmızı bir band, beyaz formayı göğsünden ve sırtından çepeçevre kuşatıyordu. Ay-Yıldız ise tam göğsün üzerine geliyordu...

Türk Millî Futbol Takımı o güzel ve güneşli 26 Ekim 1923 Cuma günü Taksim Stadi'nda Romanyamillî takımının karşısına çıkmıştı. Bu ilk millî maçı, tarihi topçu kışlasının avlusunu çevreleyen tribünleri tamamen doldurup saha kenarlarına kadar taşan büyük bir seyirci kalabalığı izlemişti.

Türk Millî Futbol Takımı bu tarihi maçta Romanya ile 2-2 berabere kalmıştı. Ay-Yıldızlı formanın ilk iki golünü Zeki Rıza (Sporel) atmıştı. Takım kaptanlığını ise ağabeyi Hasan Kâmil (Sporel) yapmıştı. İlk Türk Millî Futbol Takımı'nın antrenörü olduğu ise ünlü spor adamı Ali Sami Bey (Yen) tarafından ifâ edilmişti.

1923'teki millî maçta Romanya'ya ilk golümüzü atan Zeki Rıza Sporel

Türk Millî Takımı bu ilk maçında seyircileri tatmin eden güzel bir oyun çıkarırken Türkiye Futbol Hey'et-i Müttehidesi ve Türkiye İdman Cemiyetleri İttifakı organizasyon bakımından da iyi bir not almışlardı.

Türk sporunun bu ilk millî maçıyla Türk sporunda da önemli bir dönüm noktası meydana gelmişti. Türk sporu böylece dünyaya açılıyordu. Türkiye İdman Cemiyetleri İttifakı'na bağlı bütün federasyonlar,

1928 Olimpiyat Oyunlarında ilk altıya giren Türk güreşçisi Nuri Boytorun

Uluslararası federasyonlara başvuru olarak üye olmuşlar ve Türk sporu bu uluslararası federasyonlarca kabul ve tasdik edilmişti.

İlk Milli Futbol maçının üzerinden üç gün geçtikten sonra ülkede Cumhuriyet rejiminin ilânı ise Türk sporuna olduğu gibi sporcularına da geniş ufuklar açacaktı.

Cumhuriyetin ilânından sonra Türk sporu organize olmanın da etkisiyle büyük hamleler yapmıştı. Bu arada uygar dünyaya ayak uydurma hızına Türk sporu da katılmıştı.

GÜREŞTE ÇAĞDAŞ DÖNEM

Türkün geleneksel sporu güreşte "minder güreşi" adıyla anılan çağdaş bir dönem açılmış; Macar hoca Raul Peter'in temelini attığı minder güreşi, Türkün ata sporuna karşı olan büyük yeteneği ile gerçek

kimliğini kısa zamanda buluvermişti.

Nitekim 1924 Paris Olimpiyat Oyunları'nda bir varlık gösteremeyen Türk güreşçilerin 1928'de Amsterdam'da yapılan Olimpiyat Oyunları'nda madalya almasalar bile ilk altıya girerek adlarını Olimpiyat şeref kütüklerine yazdırmaları da bunu gösteriyordu. Tayyar (Yalaz), Nuri (Boytorun), Çoban Mehmet (Çoban) bu güreşçilerimizin arasındaydılar. Hele genç bir Türk subayı olan Tayyar'ın Amsterdam'da Yunanlı rakibini tuşla yenmesi ülkede bir bayram sevinci uyandırmıştı. Bu, İstiklâl savaşı'ndan sonra spor alanlarında bir Türk ile bir Yunanlı sporcunun ilk kez karşı karşıya gelmeleri idi. Yunanlı güreşçiyi yenen Türk güreşçinin üstelik bir subay oluşu, elde edilen galibiyetli milletin gözünde bir kat daha değerlendirmişti.

Çoban Mehmet

İLK BOKS MİLLİ TAKIMI

Aynı yılın (1928) sonunda Türk Boks Millî Takımı'nın ilk kez seçilmesi ve Sovyetler Birliği'ne giden Türk Millî Boks Takımı'nın, orada maçlar yapması Türk sporunda yeni bir hamle teşkil etmişti. 1924-1928 yılları arasındaki dönemde Türk atletleri de Mr. Tobin gibi bilgili bir antrenörün nezaretinde çalışmaktan çok şeyler kazanmışlardı.

ATLETİZMDE İLK REKORLAR

Bu arada 1928 Amsterdam Olimpiyatları hazırlıkları sırasında getirilen Alman hoca Herr Abrahams da Türk atletlerine yeni yeni şeyler katmıştı. 1924 Paris Olimpiyat

Oyunları'na giden Türk atletleri orada dünyanın en seçkin atletlerinin çalışmalarını, yarışmalarını izleyerek büyük görgü ve tecrübe sahibi olmuşlardı. Bunun sonucu olarak da Türk atletizmi ciddi bir kalkınma göstermişti. Türk atletizminde; Ömer Besim (Koşalay), Rauf (Hasağası), Şekip (Engineri), Adil (Giray), Unvan (Tayfuroğlu), Mazhar (Resmor), Daniş (Karabelen) gibi ilk büyük isimler bu arada ortaya çıkmış, ilk Türkiye rekorları yine bu dönemde ciddiyetle belirlenip onaylanmıştı.

Fenerbahçe kulübünün Kuşdili çayırındaki lokal binasının yanında yaptırmış olduğu çimento zeminli tenis kortlarında Galip (Kulaksızoğlu), Said Salâhaddin (Cihanoğlu), Zeki Rıza (Sporel), Tefik Haccar (Taşçı), İbrahim (Cimcoz), Prens Muhsin (Yeğen), Ekrem Rüştu (Akömer) gibi Türk tenisinin ilk önlü isimleri yetmişlerdi. Kısa bir zaman sonra onlara yine bu kortlarda yetişen Suat (Subay), Sedat (Erkoğlu) ve Vahram Şirinyan gibi isimler katılmışlardı.

YÜZMEDE İLK HAMLE

Yüzme sporunda da Türk yüzücüleri büyük hamleler yapmışlardı. Selâhaddin (Türsen) ilk mukavemet yüzücüsü, Said Salâhaddin (Cihanoğlu) ilk sürat şampiyonu ve Kemal Bey ilk trampelen atlayıcı olarak bu spor dalında öncülük etmişlerdi. Zamanla bunlara Şeref Hüsameddin Bey eklenmişti. Bu arada komple bir sopru olarak tanınan ve "Yedibela" nâmiyle anılan Fahri Bey (Ayad) da

Yüzmede ilk hız şampiyonu Said Selâhaddin Cihanoğlu

trampelen atlamada kendini göstermişti. Türkiye de ilk ciddi ve nizami yüzme yarışları 15 Eylül 1923 günü Büyükkada'da Galatasaray Kulübü tarafından düzenlenmişti. 1924-1928 yılları arası dönemde ortaya çıkan genç yetenekler bu dalda büyük bir hamleyle gerçekleştirmişlerdi.

Bunların arasında Nejat (Abud) Hikmet ve Melih Beyler özellikle dikkati çekmişler, daha sonraları onlara büyük bir yetenek olarak kendini gösteren Suat (Erler) ve Orhan (Saka) beyler katılmışlardı.

ESKRİMDE VE BİSİKLETTE KALKINMA

Eskrim sporu da büyük bir kalkınmanın içinde bulunuyordu. Bu alanda faaliyet, askerî okullardan sivil kulüplere intikal etmişti. 1924 Paris Olimpiyat Oyunları'nda Ay Yıldızlı formayı giyen Fuad (Balkan) Bey'in Federasyonu başkanı olarak bilinçli çalışmalarının yanı sıra Rusya'daki Bolşevik ihtilâlinde kaçarak Türkiye'ye yerleşmiş bulunan iki değerli Beyaz Rus eskrim hocasının; Nadolsky ile Gredetski'nin Türk

kulüplerinde antrenör olarak çalışmaları ortaya genç genç yeteneklerin çıkmalarına yol açmıştı. Nitekim bunlardan bir çoğu ileride Türk Millî eskrim takımının temelini teşkil edeceklerdi. Ancak yine de 1928 yılında Türk eskriminde asker sporcuların ön plânı işgal ettikleri görülyordu. Nitekim Amsterdam Olimpiyat Oyunları'nda Türkiye'yi Fuad (Balkan)'dan başka Mülâzım Muhiddin (Okyanus) ve Mülâzım Nâmi beylerin temsil etmeleri de bunu gösteriyordu.

Bisiklet sporunda da bir kalkınma mevcuttu. 1924 Paris Olimpiyat Oyunları'na götürülen Cavit (Cav), Ralf ve Cambaz Fahri beyler orada spesiyal bisiklet sağlanamadığından, yarışmalara katılamamışlardı ama, bu sporda büyük bir görgü ve tecrübe sahibi olarak yurda dönmüşlerdi. Onların da bu yoldaki olumlu çabalarıyla, bisiklet sporu yeni yeni genç isimler kazanmıştı. Nitekim, 1928 Amsterdam Olimpiyat Oyunları'na götürülen bisikletçiler arasında Galip (Cav), Tacettin (Baştürkmen) ve Saridis gibi yeni isimlere rastlanıyordu. 1927 yılında İstanbul'da Taksim Stadi'nda düzenlenen Türk-Bulgar millî bisiklet yarışması da ayrı bir renk katmıştı bu faaliyete. 1924-1928 yılları arasındaki dönemde hem sürat, hem de mukavemet yarışlarındaki üstünlüğünü sürdüren Cavit (Cav)'in dışındakardeşi Galip (Cav), Sultanahmetli Tacettin (Baştürkmen), Süleymaniye Selahattin, İzmitli Yunus (Unat) ve yine İzmitli Sadettin (Yalım), baş sırayı işgal etmekteydiler. Yunus Nüzhet Unat, İstanbul dışındakayetişerek, Türk Millî Takımı'na gi-

ren ilk bisikletçi olmuştu. 1928 Olimpiyatları'na katılacak Türk bisikletçileri için, Bisiklet Federasyonu Başkanı Muvaffak Bey (Menemenci-oğlu)'n sağladığı ilginç bir olanak da büyük yarar sağlamıştı. Olimpiyat Oyunları'ndan birkaç ay önce Türk bisikletçilerine Fransa'daki büyük bir bisiklet fabrikasında geçici iş bulunmuş; bu fabrikada çalışan bisikletçiler hem bisikleti yakından tanımışlar, hem oradaki geçimlerini sağlamışlar, hem de dünyanın bisiklet sporundaki en ileri ökelelerinden biri olan Fransa'da önlü hocaların nezaretinde çalışma olanakları bulmuşlardı.

TÜRK KADINI SPOR ALANINDA

Bu dönemde (1923-1928) Türk sporundaki en önemli olaylardan biri de, Cumhuriyet'in ilanından sonra yüzlerce yıldan beri arkasında gizlendiği peçe ve kafesten sıyrılarak erkeklerle eşit haklara sahip olan Türk kadınının spor alanlarında boy göstermesi olmuştu. Taassubun etkilerinden bir silkinışte kurtulan genç Türk kızları ve kadınları, atletizm pistlerinde çalışıyor, yarışıyor, tenis kortlarında raket sallıyorlardı artık. Bu öke şartlarında da pek önemli bir aşamaydı muhakkak ki.

Atletizm pistlerinde yarışan Türk kızları, önemli bir davanın öncüleri olmuşlardı ölkede. Türk kadını, 1926 yılında Ömer Besim Koşalay'ın bu yoldaki çabalarıyla ilk kez atletizm pistlerinde görünmüştü. Dünya kadınlarının Olimpiyat Oyunları'na ilk kez 1928 yılında kabul edildikleri göz önüne alınacak olursa, bu

Türk sporu nam ve hesabına gurur verici bir olaydı. 1926 yılında Nermin Tahsin, Emine Abdullah, Mübeccel Hüsamettin gibi ilk bayan atletleri, 1927'den itibaren kürekte Şerefınur, Vecihe, Leyla, Melahat, Nevhilal ve Kâmrân hanımlar izlemişlerdi. Tenis kortlarında ise Vecihe (Taşçı), Mediha (Bayar), Adriyel (Sadak), Hidayet (Karacan) hanımlar bu öncülere katılmışlardı. Ancak bu öncülerin arasında bir Türk kızının gösterdiği başarı hepsinden daha başka bir anlam ve değer taşımaktaydı. Yüksek Mühendis Mektebi (Teknik Üniversite) öğrencisi bulunan Sabiha Rifat (Gürayman), Türk voleybolunda henüz kız takımlarının bulunmadığı bir dönemde (1928-1929), Fenerbahçe'nin İstanbul şampiyonluğunu kazanan erkek takımında, erkek arkadaşlarıyla birlikte yer almak gibi fevkalade bir başarıya erişmişti. Bu, Türk sporu adına da pek önemli bir olaydı hiç kuşkusuz. Atatürk devrimlerinin Türk kadınına kazandırdığı haklardan ilk yararlanan Türk kızlarından biri olan Sabiha Rifat Hanım'ın yıllar sonra Anıtkabir inşaatında kontrol mühendisi olarak görev alması da ilginç bir olay olacaktı.

BALKAN OYUNLARI

1928 yılında Amsterdam'da yapılan Olimpiyat Oyunları sırasında Yunanlıların, Balkan ülkeleri arasında bir bölgesel olimpiyat yapılması yolundaki girişimleri, İstiklal Savaşı'nın üzerinden henüz pek kısa bir zamanın geçmiş bulunması yüzünden Türk spor adamları tarafından benimsenmemiştir. Ancak 1929 yılı

sonunda Atatürk'ün, Balkan ülkeleri arasında bir dostluk paktının vücut bulması yolundaki olumlu çabaları, hem Balkan Paktı'nın, hem de Balkan Oyunları'nın gerçekleşmesiyle sonuçlanmıştı.

1930 yılında Atina'da düzenlenen ilk Balkan Oyunları'na Türk sporcuları da katılmışlardı. Atletizm ve tenis dallarında yapılan bu ilk Balkan Oyunları'nda Türk sporcularının elde ettikleri en önemli başarı tenis-te olmuş ve Sedat (Erkoğlu) ile Şirinyan'dan kurulu Türk ekibi, çift erkeklerde tüm rakiplerini yenmek suretiyle Balkan şampiyonluğunu kazanmıştı. Türk atletleri de Atina'nın mermer Averof Stadi'nda yaptıkları yarışmalarda, kendilerinden beklenenden fazlasını verdikleri halde sonunculuktan kurtulamamışlardı. Bu yarışmalarda Türk atletleri 100 metrede (Semih Türkdoğan) ve 4 x 100 metre bayrak yarışında (Semih Türkdoğan, Enver Göknıl, Enis Dinç, M. Ali Aybar) iki ikincilik; 200 metrede (Semih Türkdoğan), 5 bin metrede (Mehmet Koşar) ve Balkan bayrak yarışında (Ömer Besim, Ziya Atlet, M. Ali Aybar, Semih Türkdoğan) üç üçüncülük elde etmişlerdi.

1930'lu yıllar Balkan şampiyonaları ile dolu geçmişti. Atletizm, tenis, eskrim ve güreşte Balkan şampiyonalarının yapılması, bu spor dallarına hareket getirmişti. Enver Balkan'ın 1931 yılında Balkan Kılıç Şampiyonluğu'nu kazanması, Türk sporu adına mutlu bir olaydı muhakkak. Öte yandan Türk atletleri de Balkan şampiyonlukları kazanmaya başlamışlardı. 1931 yılında Atina'da yapılan Balkan Şampiyonası'nda bir şampiyonluk ve iki ikincilik kazan-

mişti Türk atletleri. Semih Türkdoğan, Enver Aziz Göknil, Hakkı Söslüay ve Mehmet Ali Aybar'dan kurulu 4 x 100 metre Türk bayrak takımı, parlak bir Balkan ve Türkiye rekoruyla, altın madalyaya ulaşırken, pistlerde ilk Balkan şampiyonluğunu kazanmıştı. Bu önemli bir olaydı.

1932 yılından itibaren yapılmaya başlanan Balkan Güreş Şampiyonası'nda Türk güreşçileri, bu ata spordaki büyük üstünlüklerini, tüm Balkan ülkelerine kanıtlamak olanağını bulmuşlardı.

TÜRK-SOYİYET TEMASLARI

1930'lu yılların diğer önemli spor olayları da, Türkiye ile Sovyetler Birliği arasında karşılıklı yapılagelen sportif karşılaşmalar olmuştu. Bu tarihlerde Sovyetler henüz uluslararası federasyonlara üye olmadıklarından, bu karşılaşmalar, "milli takımlar düzeyi"nde yapılamamıştı. Futbol, güreş, eskrim, yüzme dallarını kapsayan bu müsabakalara, Türk sporcuları önce İstanbul Darülfünun Muhteliti, sonra da Halkevleri Takımı adı altında katılmışlardı. Gerek Türkiye'de, gerekse Sovyetler Birliği'ndeki çeşitli spor temalarının da Türk sporuna önemli katkıları olduğu muhakkaktı.

MİLLİ BASKETBOL TAKIMI KURULUYOR

1930'lu yılın bir başka önemli olayı da Türk Millî Basketbol Takımı'nın kurulması olmuştu. 1930'lu yıllarda basketbolun ülkede birden önem ve ilgi kazanması, lig maçlarına heyecanlı bir görünüş vermişti. Türk basketbolu bu yıllarda büyük gelişme göstermişti. Türkiye'

1931 Balkan Oyunları 4x100 metrede altın madalya alan Türk takımından Semih Türkdoğan

nin en seçkin basketbolcuları, Be-yoğlu Halkevi'nin çatısı altında toplanıp, bir millî takım seçmişler ve spor teşkilatının bütçesinde bu konuda tahsisat bulunmadığı için kendi aralarında topladıkları parayla, Yunanistan Millî Takımı'nı İstanbul'a getirterek, ilk millî basketbol maçını gerçekleştirmişlerdi (24 Haziran 1936). Türk takımı bu maçı 49-12 gibi farklı bir sonuçla kazanmakla, çok güzel bir başlangıç yapmıştı. Bu da, Türk sporu adına mutlu ve ilginç bir olaydı.

BİNİCİLERİN İLK BÜYÜK BAŞARISI

1930'lu yılların önemli spor olayları arasında Türk binicilerinin ilk büyük başarıları da yer alır. Tama-mı subaylardan oluşan Türk Millî Binicilik Ekibi, 1932 yılından itibaren Avrupa'nın en büyük uluslararası konkurhipiklerine katılmaya başlamıştı. Yaşlı atlara rağmen Türk binicileri, büyük yetenekleri ve cesaretleriyle Avrupa manevralarında büyük varlık göstermişler ve kazandıkları parlak derecelerle Avrupa'da haklı takdir toplamışlardı. 1932 Nice Konkurhipikleri'nde Mülazım Sa-im Bey (Polatkan)'ın gösterdiği büyük başarı, Atatürk'ün de takdirini kazandığından, kendisine "Çankaya" adlı bir atı iki yıllık laşesiyle armağan etmişti. Bu aynı zamanda Atatürk'ün, bir Türk sporcusuna ilk armağanı olması bakımından da ayrı bir önem taşıyor.

Özellikle Yüzbaşı Cevat Kula, Yüzbaşı Cevat Gürkan, Teğmen Sa-im Polatkan ve Teğmen Eyüp Öncü'den kurulu ekip, Avrupa manevralarında fırtınalar yaratırken, tüm Avrupa'da

da, "Atatürk'ün Süvarileri" adıyla ün salmışlardı. Bu ekibin nice zaferleri arasında en önemlisi, 1938 Roma Uluslararası Konkurhipikleri'nde dünyaca ünlü "Mussolini Kupası"nı kazanması olmuştu (1 Mayıs 1938).

1936 BERLİN OLİMPİYATLARI'NDA

1930'lu yılların Türk sporundaki en önemli olaylarından biri de, aynı zamanda spor dünyasının da en önemli olaylarından biri olan 1936 Berlin Olimpiyat Oyunları olmuştu. 1932 yılında Los Angeles'te yapılan Olimpiyat Oyunları'na Türkiye, yolun uzaklığı ve yol masraflarının pahalılığı nedeniyle katılamamıştı. 1928 Amsterdam'dan sonra Türk sporu, 1936 Berlin Olimpiyatları'nda hayli kalabalık bir sporcu grubu tarafından temsil edilmişti. Bu kafiye; futbol, güreş, binicilik, bisiklet, eskrim, basketbol ve yelken ekiple-ri bulunmaktaydı. Ve Türk spor tarihinde ilk kez iki Türk bayan sporcu Suat Fetgeri Aşeni ile Halet Çambel hanımlar, bir olimpiyatta Türkiye'yi temsil etmek şerefine erişmişlerdi.

1936 Berlin Olimpiyat Oyunları arifesinde Türk sporu, önemli bir yönetim değişikliğine uğramıştı. 14 yıldan beri Türk sporunu yürütmekte olan "Türkiye İdman Cemiyetleri İttifakı" dağılmış ve Türkiye'de spor, devlet tarafından yönetilmek üzere "Türk Spor Kurumu"na bağlanmıştı. Bu örgütte, eski örgütteki gibi kulüp temsilcilerinin oyları ve seçimle işbaşına gelen yönetici yoktu. Tüm, devlet tarafından bu göreve atanmış kişilerdi. Türk sporcularının seçimi de, olimpiyat hazırlıkları da

bu örgüt tarafından yapılmıştı.

1936 Berlin Olimpiyat Oyunları'nın Türk sporu açısından en önemli olayı, olimpiyat oyunları tarihinde, Türk bayrağının ilk kez şeref direklerini süslemesi olmuştu. Olimpiyat oyunlarındaki ilk bayrak, serbest güreş 79 kiloda üçüncü olan Mersinli Ahmet Kireççi tarafından çektilirilmiş, bunu, grekoromen 66 kiloda Yaşar Erkan'ın birincilik direğine çektiği bayrak izlemişti. Olimpiyat oyunlarında kazanılan ilk altın madalya ve şampiyonlukla, Türk sporunda önemli bir dönüm noktası meydana gelmişti.

II. DÜNYA

SAVAŞI DÖNEMİ

1930'lu yılların sonunda patlak veren ve 1945'e kadar süren II. Dünya Savaşı, bütün dünyada sporu pek geniş ölçüde etkilemişti. Türkiye, bu savaşın dışında kalmasına rağmen, bunun etkisi Türk sporunda da kendini göstermişti. Uluslararası temaslar kesilmiş; Türk sporu kendi iç bünyesi içindeki faaliyetle yetinmek zorunda kalmıştı. 1940 yılında İstanbul'da yapılan ve Türk sporcularının kesin üstünlükleriyle sonuçlanan Balkan Atletizm ve Balkan Güreş şampiyonaları bu dönemde yapılabilen uluslararası faaliyet olmuştu.

II. Dünya Savaşı'nın savaştan ülkeleri olan İngiltere ile Almanya, Türkiye'yi bu savaşta kendi yanlarına çekmek suretiyle büyük bir avantaj sağlamaya çalışırlarken, Türkiye'ye zaman zaman kur yapmaktan da geri kalmıyorlardı. Bunun sonucu olarak aralarında birçok tanınmış profesyonel futbolcunun da yer aldığı İngiliz Ortaşark Ordu Takımı,

maçlar yapmak üzere Türkiye'ye gelmiş; Almanlar da, propaganda takımı olarak dünyayı dolaştırdıkları Admira takımını göndermişlerdi. İngiliz ve Alman futbolcularla yapılan maçlar, 1940-1945 yılları arasındaki dönemin en önemli spor faaliyeti arasında yer almıştı. "Hitler'in takımı" diye ün yapan ve Avusturyalı ünlü futbol yıldızlarının da yer aldığı Admira'yi, Fenerbahçe'nin 2-1 yenisi, ayrı bir heyecan ve sevinç vesilesi olmuştu (31 Mayıs 1942).

II. Dünya Savaşı'nın sona erdiği 1945 yılına kadar Türk sporu başkaca dış temas veya milli temas yapamamıştı. Bu arada daha II. Dünya Savaşı henüz alabildiğine yayılıp kıtaları sarmadan; 1940 yılı Mayıs ayında Fenerbahçe-Galatasaray karşılaşmasının bir Mısır seyahati de olmuştu. Devrin en seçkin futbolcularından kurulu bu karma takım, İskenderiye ve Kahire'de çok güzel maçlar çıkarmış ve Türk futbolcuları Kahire'deki maçlarını izleyen Kral Faruk tarafından şeref tribününde kabul edilerek, kendilerine madalyalar verilmişti.

Savaş sonrasında da ilk dış sportif temas yine Mısır ile yapılmış; 1946 yılında Mısır'a giden Türk atletleri ve yüzücüleri orada başarılı yarışlar çıkarmışlardı.

1947 yılında Atina'da düzenlenen "I. Doğu Akdeniz Atletizm Şampiyonası"nda Türk atletlerinin Yunanlı ve Filistinli atletlere karşı kesin zaferiyle sonuçlanmıştı.

1948 LONDRA OLİMPİYATLARI'NDA

1948 yılı Türk sporunda yeni bir dönüm yılı olmuştu. 23 Nisan 1948'de Türk Millî Futbol Takımı,

1948 Londra Olimpiyatlarının altın madalyalı greŖçisi Gazanfer Bilge

*Olimpiyat
şampiyonlarından
Celal
Atik*

tam 11 yıllık bir aradan sonra tekrar sahalara dönerken, Atina'da Yunanistan Milli Takımı'nı 3-1 yenmişti. Aynı yılın Ağustos ayında da 12 yıllık bir aradan sonra yeni bir olimpiyat açılmıştı. Londra'da yapılan bu olimpiyat, savaş sonrasının ilk olimpiyadı olma özelliğini taşıyordu. Türkiye, bu olimpiyatta futbol, atletizm, binicilik, bisiklet, güreş ve eskrim dallarında katılmıştı. 1948 Lond-

ra Olimpiyatı, Türk spor tarihinin bir başarı doruğu olmuştu. Türk güreşçileri bu olimpiyatta 6 altın madalya (Nasuh Akar, Gazanfer Bilge, Celal Atik, Yaşar Doğu, Mehmet Oktav, Mersinli Ahmet Kireççi), 4 gümüş madalya (Kenan Olcay, Muhlis Tayfur, Halil Kaya, Halit Balamir) kazanmışlardı.

Bir de atletizm pistlerinden gelen bir bronz madalya vardı ki, altın

*Bayrak
Türk
güreşçisi
Yaşar
Doğu*

kadar değerliydi. Üç adım atlamada Ruhi Sarıalp kazanmıştı bu madalyayı. Bu, atletizm tarihinde bir Türk atletinin olimpiyat oyunlarında kazandığı ilk ve bugüne dek tek madalya idi...

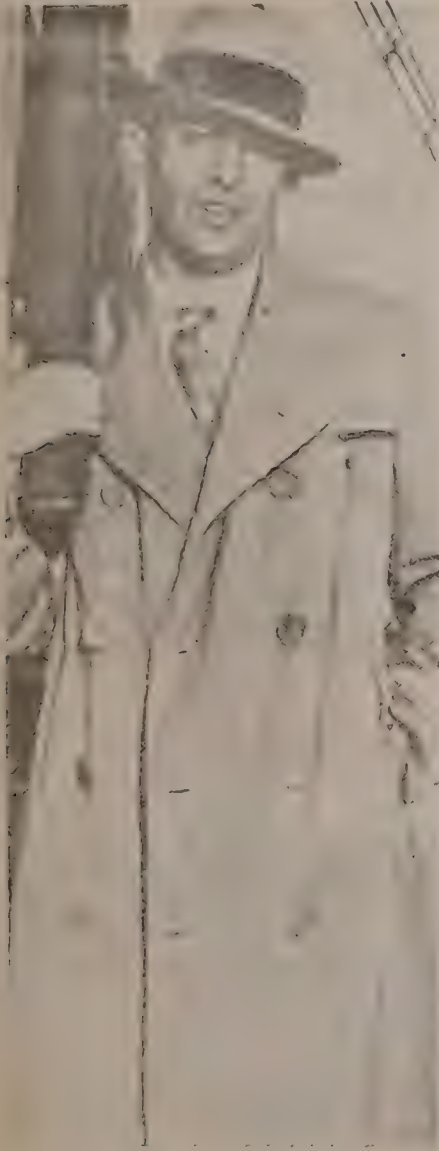
GÜREŞİN ALTIN ÇAĞI

Londra Olimpiyat Oyunları'nda Türk sporcularının, özellikle Türk güreşçilerinin kazandıkları başarı,

güreş minderlerinde bir "Türk çağı"nın başlamış olduğu gerçeğini tamamen kuvvetlendirmişti. 1946 yılında Stockholm'de yapılan Avrupa Serbest Güreş Şampiyonası'nda, hatta 1947 yılında Prag'da yapılan Avrupa Grekoromen Güreş Şampiyonası'nda Türk güreşçileri, çıkardıkları güreşler ve kazandıkları madalyalarla minderlerde İskandinav-ya'nın üstünlüğüne son vermişlerdi. Londra Olimpiyat Oyunları'nda kazanılan 6 altın ve 4 gümüş madal-

1948 Londra Olimpiyatları'nın altın madalyalı güreşçilerinden Mersinli Ahmet

1950'li yıllarda Türkiye Millî Olimpiyat Komitesi Genel Sekreteri olan Burhan Felek

ya ise, Türk güreşinin yalnız Avrupa'da değil, dünyada dahi rakipsiz olduğunu kanıtlamıştı. Bu yalnız Türk güreşi adına değil, Türk sporu adına da sevinç ve gurur verici bir olaydı. Bu olimpiyat dönüşünde Türk güreşçilerine yapılan görkemli karşılama töreni, milletin sevincinin ve gururunun ifadesiydi muhakkak...

1949 yılında İstanbul'da yapılan Avrupa Serbest Güreş Şampiyonası'nda Türk güreşi, "rakipsiz"liğini bir kez daha kanıtlayacaktı. İstanbul Spor ve Sergi Sarayı'nın açılışına rastlayan bu şampiyonada, Türk güreşçileri tam 6 altın, 2 gümüş madalya almak suretiyle Avrupa mînderlerindeki büyük üstünlüklerini bir kez daha ortaya koymuşlardı. Kapanış töreninde 7'si ferdi ve 1'i takım şampiyonluğunda olmak üzere tam 8 kez İstiklal Marşı'nı hep bir ağızdan söylemek suretiyle bu başarıyı kutlamıştı. Ancak daha sonra İsveçlilerin yaptıkları bir itiraz, FILA tarafından kabul edilerek, Nurettin Zafer'in şampiyonluğu İsveçli Andenberg'e verilecek, Türk güreşçisi de gümüş madalya alacaktı.

BASKETBOLDA CANLANIŞ

1940'lı yılların Türk sporunda bir başka önemli olayı da, 1936'dan sonra büyük bir durgunluğun içine girmiş bulunan Türk basketbolunun 1940'lı senelerin başlarından itibaren, hızlı bir canlanış ve kalkınma gösterdiğiydi. Galatasaray, Beyoğluspor, Kurtuluş takımları arasındaki üçlü mücadeleye, daha sonra Fenerbahçe ve Modaspor'un katılmaları, basketbola ayrı bir renk ve heyecan getirmişti.

1950'li yıllarda da Türk güreşi üstünlüğünü sürdürmüştü. Ancak 1952 yılında Helsinki'de yapılan Olimpiyat Oyunları öncesinde şampiyon Türk güreşçilerinin Londra dönüşünde kendilerine evler, çeşitli armağanlar verilmesi, onların amatör-lüklerinin Türkiye Milli Olimpiyat Komitesi tarafından tasdik edilmesine yol açmıştı. Bu yüzden patlak veren olay, büyük boyutlar kazanmış, sonunda TMOK Genel Sekreteri Burhan Felek, bu görevinden azledilmişti. Basın ve kamuoyunun bu olay karşısında göstermiş olduğu büyük infial, kolay kolay dlnmek bilmemişti. Alelacele hazırlanan yeni bir takımla Helsinki'ye gitmek zoruunda kalan Türk Milli Güreş Takımı, yine de 2 altın ve 1 gümüş madalya çıkarmayı başarmıştı. Oysa daha bir yıl önce; 1951'de yine Helsinki'de yapılan Dünya Serbest Güreş Şampiyonası'nda Türk güreşçileri, 6 altın ve 1 bronz madalya kazanmış bulunuyorlardı...

PROFESYONELLİĞİN KABULÜ

1952 yılında Türk sporunda ve Türk futbolunda bir önemli olay daha yaşanmış ve profesyonellik resmen kabul edilmişti. Günün bütün ünlü futbolcuları, profesyonelliği seçerek, kulüpleriyle anlaşmalar imzalamışlardı. Türk futbolunda profesyonelliğin kabulü, bir de Amatör Milli Takım'ın doğmasına sebep olmuştu. 1952 Helsinki Olimpiyat Oyunları'na bu Amatör Milli Takım katılmıştı. İlk maçında Hollanda Antilleri'ni 2-1 yenen Türk Amatör Milli Takımı, ikinci maçında efsaneleşmiş Macaristan Milli Takımı'na 7-1 yenilmişti. Ancak bu efsaneleş-

miş takım, 1956 yılında İstanbul İnönü Stadi'nda yapılan Türkiye-Macaristan maçında Ay-Yıldızlı forma karşısında 3-1 yenilgiye uğrayacaktı. 19 Şubat 1956 günü oynanan bu maçtaki "Macaristan galibiyeti", Türk futbol tarihinin en büyük başarılardan birini teşkil edecekti...

Yine 1950'li yıllarda İstanbul'da düzenlenen "İstanbul Enternasyonal Basketbol Turnuvası" ile, Türk basketbolu yeni bir hareket kazanmış ve basketbol maçları geniş kitleleri salonlara çekmeye başlamıştı. On yıllık bir çalışma sonunda, güçlü bir takım kurabilen Fenerbahçe'nin, 27 Mart 1954 günü, Teknik Üniversite Spor Salonu'nda yılların "Yenilmez Armada"sı Galatasaray'ı 71-61 yenerek yenilmezliğine son vermesi de, yine bu yıllarda Türk basketbolunda bomba gibi patlayan bir "olay" olmuştu. Bu maçtan sonra basketbol potaları altında ki Fenerbahçe-Galatasaray rekabeti birden doruk noktasına ulaşmış; bu heyecan da, basketbolu en popüler spor dallarından biri, hatta "ikinci spor" yapmaya kâfi gelmişti.

1951 yılında Mısır'da düzenlenen İlk Akdeniz Oyunları da, Türk sporunda ayrı bir hareket teşkil etmişti. 1951, 1955 ve 1959'daki Akdeniz Oyunları ile Türk sporcuları, çeşitli dallarda kendilerini göstermişler ve Akdeniz şampiyonlukları kazanmışlardı ki, bu da önemli bir olaydı.

MİLLİ LİG VE SPOR TOTO

1950'li yılların sonunda "Milli Lig" adı altında ilk "Türkiye Ligi"nin düzenlenmiş olması da, Türk futbol-

lunda büyük bir aşamaydı. Böylece futbol, artık üç büyük kentin tekelinden çıkarak, Anadolu'ya hızla yayılacak ve çok daha renkli bir lig meydana gelmiş olacaktı.

Bu dönemin bir başka önemli olayı da, Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde, 29 Nisan 1959 günü kabul edilen 7258 sayılı ve 8 maddelik kanunla, Türk futbolunda müşterek bahisin, Spor Toto'nun kabulü olmuştu. Spor Toto ile yalnız Türk futbolu ayrı bir renk kazanmakla kalmayacak; Türk sporu da bunun gelirinden büyük yararlar sağlayacaktı.

1960'lı yıllarda Türk sporunda yeni bir devrim meydana gelmişti. Bu devrim, Türkiye Futbol Ligleri'nin kurulmasıyla Anadolu ve Trakya'da başgösteren il ve hatta ilçe kulüplerinin birbirlerini izleyerek kurulmaları idi. Böylece tüm yurdu büyük bir spor hareketi kaplamış ve yurdun her köşesinde spor bu yıllarda günün en önemli konularından biri olmuştu. Yapılan girişimlerin olumlu sonuçlar vermesi için her türlü fedakârlıklar yapılmış ve ortaya birbirini izleyen Anadolu ve Trakya kulüpleri çıkmışlardı. 1963 ile 1969 yılları arasındaki bu hızlı dönemde ortaya çıkan kulüpler şunlardı:

1963: Bursaspor.

1964: Antalyaspor, Manisaspor.

1965: Boluspor, Eskişehirspor, Sakaryaspor, Bandırmaspor, Samsunspor.

1966: denizlispor, Kocaelispor, Malatyaspor, Zonguldakspor, Balıkesirspor, Kayserispor, Kütahyaspor, Edirnespor, Çanakkalespor, Kırıkkalespor, Mardinspor.

1967: Orduspor, Trabzonspor, Elazığspor, Giresunspor, İskende-

runspor, Sivasspor, Kırklarelispor, Muğlaspor, Düzcespor, Lüleburgazspor, Tekirdağspor, Afyonspor, Hatayspor, Uşakspor, Çorumspor, Ceyhanspor, Ispartaspor, Kastamonuspor, Nazıllıspor.

1968: Diyarbakırsor, Erzurumspor, Şanlıurfaspor, Burdurspor, Konyaspor, Amasyaspor, Erzincanspor.

1969: Gaziantepspor, Kahramanmaraşspor, Mardinspor, Babaeski-spor, Karabükspor, Kırşehirspor, Nevşehirspor, Ödemişpor, Tokat-spor...

Maddi ve manevi fedakârlıklar pahasına ortaya çıkarılan bu spor kulüplerinin profesyonel futbol takımlarına dayanması, ayrıca büyük masrafları da gerektirmiş, bu arada illerin varlıklı kişileri, kuruluşları, tüccarları ve esnafının yardımlarıyla ayakta kalabilmişlerdir. Anadolu ve Trakya'da açılan bu büyük futbol piyasasıyla artık devirlerini tamamlamakta bulunan eski birçok ünlü futbolcu, yeni transferler yapmak imkânını buldukları gibi, yine eski birçok ünlü futbolcu da, antrenör olarak bu takımların başında kendilerine yeni bir çalışma alanı sağlamışlardı. Futbol heyecanı böylece yurdun dört yanını sararken, fanatik bir rekabet de ortaya çıkmıştı. Bu rekabet yine bu dönemde kanlı olaylara kadar varmıştı. Eskişehirspor-Bursaspor rekabetinden doğan olaylar, büyük maddi hasara yol açarken, Kayserispor-Sivasspor ve Kırıkkale-Tarsus İdmanyurdu maçlarının sebep olduğu olaylar sırasında birçok kişinin kanı dökülmüş ve birçok kişi bu olaylarda can vermişti.

Bu yıllarda, Anadolu'da kadın-erkek, çocuk-ihthiyar, herkes futbolu konuşmuş ve maçlar olağanüstü ilgi görmeye başlamıştı.

Türkiye ligleri (I. II. ve III. ligler) ile Türk futbolunun yeni bir vech'e kazandığı inkâr kabul etmez bir gerçektir. Bunun en büyük olayı da, futbolun bütün yurt yüzeyine en geniş biçimde yayılması olmuştur.

FUTBOLUN

YAYILIŞI

1959 yılında "Millî Lig" adıyla başlayan Türkiye I. Ligi'ni, 1963-1964 sezonunda başlayan Türkiye II. Ligi izlemiş; 1967-1968 sezonundan itibaren de, Türkiye III. Ligi ortaya çıkmıştı. Bu liglerin kurulmalarıyla, Anadolu takımlarının Türk futbolunda ağır basmaya başladıkları görülmüştü. Bu da, "üç büyükler" adıyla anılan Fenerbahçe, Galatasaray ve Beşiktaş dışındaki İstanbul kulüplerinin parasal açıdan büyük sıkıntıya düşmeleri ve profesyonel şubeler ile deplasman masraflarını karşılayamaz hale gelmelerinin doğal sonucu olmuştur. Türkiye liglerindeki Anadolu takımları, bağlı bulundukları illerin tüm olanaklarıyla desteklenip ayakta dururlarken, Türk futboluna çok uzun yıllar hizmet etmiş İstanbul kulüplerinin de ortadan silinmeye başlamaları, Türk futbolu açısından hazin bir tablo olmuştur.

Yine 1960'lı yıllarda Türk Millî Futbol Takımı, inşilî çıkışlı bir grafik çizirken, kulüp takımları yine bu dönemde başlayan Avrupa kupalarında oldukça başarılı sonuçlar elde etmişlerdi. Türk Millî Takımı'nın Ankara'da İskoçya'yı 4-2 yenışı (8 Haziran 1960), Oslo'da Norveç'e 1-0 galibiyetli (1 Haziran 1961), Ay-

Yıldızlı formanın bu on yıllık dönemde elde ettiği başarılar arasındaydı. Fakat bu dönemin en büyük başarısı, hatta zaferi, 16 Kasım 1966 günü, Türk Millî Takımı'nın, Moskova'da Sovyetler Birliği'ni 2-0 yenışiydi. Dönemin en ağır yenilgisi ise, Silezya'da Polonya'ya 8-0'lık mağlûbiyet olmuştur (24 Nisan 1968).

TÜRK FUTBOLU YURT DIŞINDA

Fenerbahçe'nin, Macaristan şampiyonu Csepel'i eleyişi ve Fransa şampiyonu Nice karşısında ancak üçüncü maçın sonunda elenişi; Galatasaray'ın Dinamo Bükreş ve Polonya Bytom takımlarını eleyerek, Avrupa Şampiyon Kulüpler maçlarında üçüncü tura kadar yükselmesi (1962-1963), ertesi yıl Macaristan şampiyonu Ferencvaros'u eleyip ikinci tura çıkması; Fenerbahçe'nin, Avrupa Şampiyon Kulüpler maçlarında İngiltere şampiyonu Manchester City'yi elemesi (1968-1969), Fuar Şehirleri Kupası adıyla başlayıp, daha sonra UEFA Kupası adını alacak maçlarda Göztepe'nin, Olympique Marseille (Fransa), Pitești (Romanya), OFK Beograd (Yugoslavya) takımlarını eledikten sonra yarı finale kadar yükselmesi (1969), Türk futbolunun 1960'lı yıllarda elde ettiği unutulmaz başarılar olmuştur.

1950'li yıllarda, yurt dışına futbolcu ihraç eden Türk futbolu, 1960'lı yıllarda yurt dışından futbolcu getirilecek duruma gelmişti. 1950'li yıllarda Beşiktaşlı Şükrü Gülesin, Fenerbahçeli Lefter Küçükandonyadis, Beşiktaşlı Bülent Esel, Galatasaraylı Bülent Eken, Fenerbahçeli Can Bartu, Galatasaraylı Metin Oktay gibi ünlü isimler, İtal-

Ünlü
futbol
adamı
Şükrü
Gölesin

Fenerbahçe'nin
Ünlü
İsmlerinden
Can Bartu

1950'li
yılların
ünlü
futbolcusu
Lefter
Küçükandoniadis

yan takımlarında yer almışlar ve Avrupa sahalarında ün yapmışlardı. 1960'lı yıllarda ise Türk futbolu, Avrupa'dan futbolcu getirtmeye başlamış bulunuyordu. Bunların arasında ön sırayı Yugoslav ve Romen futbolcuların aldıkları görülüyordu.

GÜREŞTE ROMA ZAFERİ

1960'lı yılların Türk sporundaki en önemli olaylarından biri de, 1960 Roma Olimpiyat Oyunları olmuştu. 1952 Helsinki Olimpiyatları öncesi

oyunlarla sarsıntılı bir dönem geçiren Türk güreşi, 1960 Roma Olimpiyat Oyunları ile güreş dünyasında eski büyük itibarını yeniden ellne geçirmişti. Aslında, 1960'da Roma'da kazanılan başarı, Türk spor tarihinde efsaneleşmiş 1948 Londra Olimpiyatları'nın da üstündeydi. Türk güreşi Londra'da 6 altın madalya kazanmıştı; 1960 Roma Olimpiyatları'nda ise 7 altın madalya ile baş sıradaydı. Serbest güreşte Ahmet Bilek (52 kilo), Mustafa Dağıstanlı (62 kilo), Hasan Güngör (79 ki-

1972 Avrupa Boks Şampiyonu Cemal Kamacı

lo) ve İsmet Atılı (87 kilo); grekoro-
men güreşte Müzahir Sille (62 kilo),
Mithat Bayrak (73 kilo), Tevfik Kış
(87 kilo), 1960 Roma Olimpiyat
Oyunları'nın altın madalyalı şampi-
yonları olmuşlardı. Ayrıca serbest
güreşte İsmail Ogan (73 kilo) ile Ha-
mit Kaplan (ağır sıklet) da gümüş
madalya kazanmışlardı.

Beklenenin de çok üzerindeki
bu başarı, ne yazık ki devamlı ola-
mamıştı. Türk güreşi 1960 Roma Olím-
piyatları'ndan sonra tekrar bir dü-
şüş kaydetmeye başlamış ve bu dü-
şüşün hızı 1960'lı yılların sonların-
da büsbütün artmıştı. Güreşteki bu
hızlı düşüşe karşılık bazı spor dal-
larında 1960'lı yılların sonlarına doğ-
ru iyiye doğru bir tırmanış başlamış-
tı. Bu spor dallarının başında bas-
ketbol ile boks yer almaktaydı. Bas-
ketbol ülkede "ikinci spor" olma yo-
luna girerken, boksta da yeni yeni
isimler, yeni yeni şampiyonlar çık-
maya ve Türk boksu kendini Balkan-
larda da göstermeye başlamıştı. Bu
arada küçük okçu Yücel Cavkaytar'-
ın, Paris'te yapılan Avrupa Okçuluk
Şampiyonası'nda birinciliği kazan-
ması, Türk sporu için ciddi büyük
bir sürpriz teşkil etmişti. Türk güre-
şi, 1964 Tokyo ve 1968 Meksiko
Olimpiyat Oyunları'nda kazanılan al-
tın madalyaların ancak yarısı kadar-
dı...

BOKSTA BAŞARI

1970'li yıllarda Türk güreşi bu al-
tın madalyaları da bulamayacaktı
olimpiyat minderlerinde. 1970'li yıl-
lar Türk basketbolu ile Türk boks-
unun kendilerini uluslararası alanlar-
da kabul ettirdikleri yıllar olacaktı.
Türk boksu tarihinin en büyük başa-

larından birine yine bu yıllarda
erleşmişti. 1967 yılında profesyonel
boks hayatına geçen Türk boksörü
Cemal Kamacı, bu alanda hayatının
29'uncu maçını Avrupa şampiyonlu-
ğu için yapmış ve 1 Ekim 1972 gü-
nü İstanbul'da, Fransız rakibi ve 67
kilonun Avrupa Profesyonel Boks
Şampiyonu Roger Zamli'yi yenerek,
Avrupa Şampiyonu unvanını kazan-
mıştı. 16 Haziran 1973 günü, unva-
nını İspanyol rakibi Ortiz'e kaptıran
Cemal Kamacı, tam 867 gece son-
ra, 31 Ekim 1975'te Almanya'nın
Köln şehrinde Gomez'i yenerek kay-
bettiği unvanını yeniden kazanma
başarısını gösterecekti.

VOLEYBOL VE BASKETBOLDA YENİ HAMLE

1970'li yılların Türk sporunda bir
başka önemli olayı da, müessese
kulüplerinin Türk voleybolu ve Türk
basketbolunda yaptıkları büyük ya-
tırimlar ve büyük hamleler oldu. Ec-
zacıbaşı Kulübü'nün başı çektiği bu
yarışta kendisine kısa zamanda da-
ha birçok müessese kulübünün ka-
tıldıkları görüldü. Bu gelişme özel-
likle Türk voleybolu için pek etken
oldu. Eczacıbaşı'nın Bayan Voley-
bol Takımı, Avrupa sahalarında bi-
le kendini bu dönemde kabul ettir-
meye başladı, 1980'li yıllarda bu ba-
şarılarını sürdürdü.

Türk sporu 1980'li yıllarda yeni
yeni hamleler yapmaktadır. 1984 yı-
linda Los Angeles'te yapılan Olím-
piyat Oyunları'nda iki Türk boksör;
Eyüp Can ile Turgut Aykaç'ın bronz
madalyalar kazanmaları, Türk bok-
sunda önemli bir olay teşkil etmiş-
ti.

Bu olimpiyata kadar, Türk güre-

1984 yılında Los Angeles'te yapılan Olimpiyat Oyunları'nda bronz madalya kazanan Eyüp Can

1948
Olimpiyatlarında
"Üç adım"da
bronz
madalya
kazanan
Ruhi
Sarialp

şi, madalyaların hemen tamamını kazanırken, atlet Ruhi Sarialp, 1948'de kazandığı bronz madalya ile güreş dışında olimpiyat madalyası

kazanan tek Türk sporcusu olmuştu. Can ile Aykaç, kazandıkları bronz madalyalarla, Sarialp'i 36 yıllık yalnızlıktan kurtarmışlardı...

TÜRK SPORUNDA 20. YÜZYILIN ŞAMPİYONLARI

Türk sporu, 20. yüzyılda birçok şampiyonlar çıkardı. Olimpiyat, dünya, Avrupa, Akdeniz ve Balkan şampiyonluklarıyla millete sevinç ve gurur veren şampiyonlar şunlardır:

OLİMPİYAT ŞAMPİYONLARI

Yaşar Erkan	1936 Berlin	Gr. güreş	61 kg
Mehmet Oktav	1948 Londra	Gr. güreş	62 kg
Mersinli Ahmet	1948 Londra	Gr. güreş	Ağır S
Nasuh Akar	1948 Londra	S.güreş	57 kg.
Gazanfer Bilge	1948 Londra	S.güreş	62 kg.
Celal Atik	1948 Londra	S.güreş	67 kg
Yaşar Doğu	1948 Londra	S.güreş	73 kg.
Hasan Gemici	1952 Helsinki	S.güreş	52 kg.
Bayram Şit	1952 Helsinki	S.güreş	62 kg.
Hamit Kaplan	1956 Melbourn	S.güreş	Ağır S
Mustafa Dağıstanlı	1956 Melbourn	S.güreş	57 kg.
	1960 Roma	S.güreş	62 kg.
Ahmet Bilek	1960 Roma	S.güreş	52 kg.
Hasan Güngör	1960 Roma	S.güreş	79 kg.
İsmet Atli	1960 Roma	S.güreş	87 kg.
Müzahir Sille	1960 Roma	Gr. güreş	62 kg.
Mithat Bayrak	1956 Melbourn	Gr. güreş	73 kg.
	1960 Roma	Gr. güreş	73 kg.
Tevfik Kış	1960 Roma	Gr. güreş	87 kg.
Kâzım Ayvaz	1964 Tokyo	Gr. güreş	70 kg.
İsmail Oğan	1964 Tokyo	S.güreş	78 kg.
Mahmut Atalay	1968 Meksiko	S.güreş	78 kg.
Ahmet Ayık	1968 Meksiko	S.güreş	97 kg.

Ahmet Bilek, 1960 Roma'da serbest güreşte 52 kg.Olimpiyat Şampiyonu.

DÜNYA ŞAMPİYONLARI

Celal Atik	1951 Helsinki	S. güreş	73 kg.
Nasuh Akar	1951 Helsinki	S. güreş	57 kg.
Yaşar Doğu	1951 Helsinki	S. güreş	87 kg.
Hamit Kaplanı	1956 İstanbul	S.güreş	Ağır S.
	1957 İstanbul	S.güreş	Ağır S.
Mustafa Dağıstanlı	1954 Tokyo	S.güreş	57 kg.
	1956 İstanbul	S.güreş	57 kg.
	1957 İstanbul	S.güreş	62 kg.
	1959 Tahran	S.güreş	62 kg.
Hasan Güngör	1958 Sofya	S.güreş	70 kg.
Tevfik Kış	1963 Helsinki	Gr. güreş	87 kg.
Kâzım Ayvaz	1958 Budapeşte	Gr. güreş	73 kg.
	1962 Toledo	Gr. güreş	70 kg.
Ahmet Ayık	1965 Manchester	S.güreş	97 kg.
	1967 Y.Delhi	S.güreş	97 kg.
Muharrem Candaş	1950 Stockholm	Gr. güreş	87 kg.
Ali Yöcel	1951 Helsinki	S.güreş	52 kg.
Nurettin Zafer	1951 Helsinki	S.güreş	62 kg.
Haydar Zafer	1951 Helsinki	S.güreş	79 kg.
Hüseyin Akbaş	1954 Tokyo	S.güreş	52 kg.
	1956 İstanbul	S.güreş	57 kg.
	1957 İstanbul	S.güreş	57 kg.
	1958 Sofya	S.güreş	57 kg.
	1959 Tahran	S.güreş	57 kg.
	1962 Toledo	S.güreş	57 kg.
D.Ali Eğribaş	1956 İstanbul	Gr. güreş	52 kg.
Adil Atan	1956 İstanbul	Gr. güreş	87 kg.
Yaşar Yılmaz	1956 İstanbul	Gr. güreş	57 kg.
Mehmet Kartal	1957 İstanbul	S.güreş	52 kg.
Rıza Doğan	1958 Budapeşte	Gr. güreş	67 kg.
Cemal Yanılmaz	1963 Sofya	S.güreş	52 kg.
Sirri Acar	1967 Bükreş	Gr. güreş	78 kg.
Ali Rıza Alan	1970 Edmonton	S.güreş	52 kg.

1954 Tokyo'da 57 kg. serbest güreş Dünya Şampiyonu Mustafa Dağıstanlı

AVRUPA ŞAMPİYONLARI

Nasuh Akar	1946 Stockholm	S.güreş	57 kg
	1949 İstanbul	S.güreş	57 kg.
Gazanfer Bilge	1946 Stockholm	S.güreş	62 kg
Celal Atık	1946 Stockholm	S.güreş	67 kg.
	1949 İstanbul	S.güreş	73 kg.
Yaşar Doğu	1946 Stockholm	S.güreş	72 kg.
	1947 Prag	Gr. güreş	75 kg.
	1949 İstanbul	S.güreş	79 kg.
Hasan Gönğör	1966 Karlsruhe	S.güreş	87 kg.
Tevfik Kış	1966 Essen	Gr. güreş	87 kg.
Ahmet Ayık	1970 Berlin	S.güreş	100 kg
Ali Yücel	1949 İstanbul	S.güreş	52 kg.
Sırrı Acar	1967 Mins	Gr. güreş	78 kg.
	1968 Vesteras	Gr. güreş	78 kg.
Adil Candemir	1949 İstanbul	S.güreş	87 kg.
Servet Meriç	1949 İstanbul	S.güreş	67 kg.
Metin Alakoç	1969 Modeno	Gr. güreş	62 kg.
Mehmet Esenceli	1966 Karlsruhe	S.güreş	52 kg.
	1967 İstanbul	S.güreş	52 kg.
Hasan Sevinç	1967 İstanbul	S.güreş	57 kg.
Nihat Kabanlı	1967 İstanbul	S.güreş	63 kg.
Omer Topuz	1969 Modeno	Gr. güreş	Ağır S.
Sefer Baygin	1972 Katoviçe	S.güreş	48 kg.
Yılmaz Aslan	1980 Bursa	S.güreş	48 kg.
Reşit Karabacak	1983 Budapeşte	S.güreş	82 kg.

GENÇLER

Yücel Cavkaytar	1962 Paris	Okçuluk	
Hayri Karabilgin	1966 İzmir	Yelken	
Altan Yalman	1966 İzmir	Yelken	
Köksal Özoğluöz	1976 İzmir	Boks	67 kg.
Zeki Bulut	1982 İngiltere	S.güreş	78 kg.
Turan Ceylan	1982 İngiltere	S.güreş	38 kg.
Muhammet Yaman	1982 İngiltere	S.güreş	78 kg.
Ahmet Akgül	1982 İngiltere	S.güreş	45 kg.
Ahmet Ak	1982 İngiltere	S.güreş	48 kg.
Zahir Şahin	1982 İngiltere	S.güreş	55 kg.
Salih Günay	1982 İngiltere	S.güreş	59 kg.
Cevdet Kuzan	1982 İngiltere	S.güreş	73 kg.
Hüsnü Taşdelen	1982 İngiltere	S.güreş	78 kg.
Tennur Yerlisu	1982 İtalya	Taek-won-do	Bayan
Nurten Yalçinkaya	1982 İtalya	Taek-won-do	Bayan
Yılmaz Helvacıoğlu	1983 Kopenhag	Taek-won-do	Erkek
Genç Milli Basketbol Takımı		Fransa	1977

AKDENİZ OYUNLARI ŞAMPİYONLARI

Ahmet Aytar	1951 İskenderiye	Atletizm	Maraton
	1959 Beyrut	Atletizm	Maraton
Akın Altıok	1951 İskenderiye	Atletizm	Uçadım
Ekrem Koçak	1955 Barselona	Atletizm	800 m.
	1955 Barselona	Atletizm	1500 m.
Fahri Özgöden	1959 Beyrut	Atletizm	400 m.eng.

Türkiye/Spor

Mehmet Terzi	1983 Casablanca	Atletizm	Maraton
Mehmet Kumova	1971 İzmir	Boks	54 kg.
Celal Sandal	1971 İzmir	Boks	67 kg.
Gülali Özbey	1971 İzmir	Boks	Ağır S.
Hasan Gemicı	1951 İskenderiye	S.güreş	52 kg.
Cemil Sarıbacak	1951 İskenderiye	S.güreş	57 kg.
Bayram Şilt	1951 İskenderiye	S.güreş	63 kg.
Tevfik Yüce	1951 İskenderiye	S.güreş	67 kg.
Bekir Buke	1951 İskenderiye	S.güreş	73 kg.
	1955 Barselona	S.güreş	73 kg.
	1959 Beyrut	S.güreş	79 kg.
İsmet Atlı	1951 İskenderiye	S.güreş	79 kg.
Bektaş Can	1951 İskenderiye	S.güreş	87 kg.
Kemal Dişçürük	1951 İskenderiye	S.güreş	Ağır S.
Ahmet Bilek	1955 Barselona	Gr. güreş	52 kg.
Mustafa Dağıstanlı	1955 Barselona	Gr. güreş	57 kg.
Rıza Doğan	1955 Barselona	Gr. güreş	63 kg.
	1959 Beyrut	Gr. güreş	67 kg.
	1955 Barselona	Gr. güreş	87 kg.
Süleyman Baştımur	1955 Barselona	Gr. güreş	Ağır S.
Hamit Kaplan	1955 Barselona	Gr. güreş	57 kg.
Mehmet Kartal	1959 Beyrut	S.güreş	57 kg.
Bayram Uysal	1959 Beyrut	S.güreş	63 kg.
Mehmet Gocur	1959 Beyrut	S.güreş	67 kg.
Hilmi Geziçli*	1959 Beyrut	S.güreş	73 kg.
Mahmut Atalay	1959 Beyrut	S.güreş	67 kg.
	1963 Napoli	S.güreş	79 kg.
Ziya Doğan	1959 Beyrut	S.güreş	79 kg.
	1959 Beyrut	Gr. güreş	Ağır S.
Hamit Kaplan	1959 Lübnan	S.güreş	Ağır S.
	1963 Napoli	S.güreş	52 kg.
D.Ali Eğribay	1959 Beyrut	Gr. güreş	87 kg.
Tevfik Kış	1959 Napoli	Gr. güreş	57 kg.
Bekir Aydın	1963 Napoli	S.güreş	57 kg.
	1967 Tunus	S.güreş	73 kg.
Fahrettin Çankaya	1963 Napoli	S.güreş	79 kg.
Hasan Güngör	1963 Napoli	S.güreş	97 kg.
Ahmet Ayık	1963 Napoli	S.güreş	57 kg.
Unver Beşergil	1963 Napoli	Gr. güreş	63 kg.
Metin Alakoç	1963 Napoli	Gr. güreş	79 kg.
Yavuz Selekmán	1963 Napoli	Gr. güreş	Ağır S.
Bekir Aksu	1963 Napoli	S.güreş	63 kg.
Sami Pehlivan	1967 Tunus	S.güreş	87 kg.
Basri Yılmaz	1967 Tunus	S.güreş	97 kg.
Hüseyin Gürsoy	1967 Tunus	S.güreş	Ağır S.
İsmail Topçam	1967 Tunus	Gr. güreş	52 kg.
Metin Çıkmaz	1967 Tunus	Gr. güreş	63 kg.
Metin Alakoç	1967 Tunus	Gr. güreş	97 kg.
Ömer Topuz	1971 İzmir	Gr. güreş	Ağır S.
	1975 Cezayir	Gr. güreş	Ağır S.
Giyasettin Yılmaz	1967 Tunus	Gr. güreş	Ağır S.
	1971 İzmir	S.güreş	100 kg.
Sefer Baygın	1971 İzmir	S.güreş	48 kg.
Salim Bak	1971 İzmir	S.güreş	52 kg.

Hasan Kahraman	1971 İzmir	S.güreş	57 kg.
Erdal Karakap	1971 İzmir	S.güreş	62 kg.
Servet Aydemir	1971 İzmir	S.güreş	68 kg.
Mehmet Uzun	1971 İzmir	S.güreş	74 kg.
	1975 Cezayir	S.güreş	82 kg.
Asım Bulbul	1971 İzmir	S.güreş	82 kg.
Mehmet Güçlü	1971 İzmir	S.güreş	90 kg.
	1975 Cezayir	S.güreş	100 kg.
Alâettin Yıldırım	1971 İzmir	S.güreş	Ağır S.
Mücahit Güngör	1971 İzmir	Gr. güreş	62 kg.
Ali Yağmur	1971 İzmir	Gr. güreş	82 kg.
Görbüz Lü	1971 İzmir	Gr. güreş	100 kg.
Salih Bora	1975 Cezayir	Gr. güreş	48 kg.
	1979 Split	Gr. güreş	48 kg.
Erdoğan Koçak	1975 Cezayir	Gr. güreş	62 kg.
Arslan Arslan	1975 Cezayir	Gr. güreş	90 kg.
Mehmet Cambaz	1975 Cezayir	S.güreş	48 kg.
M.Emin Şimşek	1975 Cezayir	S.güreş	57 kg.
Mehmet Sarı	1975 Cezayir	S.güreş	68 kg.
Servet Aydemir	1975 Cezayir	S.güreş	74 kg.
Kenan Ege	1975 Cezayir	S.güreş	Ağır S.
Nurettin Kurt	1979 Split	S.güreş	62 kg.
Şenol Tenekecioğlu	1979 Split	S.güreş	82 kg.
Halil Aras	1979 Split	S.güreş	90 kg.
Hüseyin Çolak	1979 Split	S.güreş	Ağır S.
Aslan Seyhanlı	1983 Kazablanka	S.güreş	52 kg.
Halit Akgün	1983 Kazablanka	S.güreş	62 kg.
Fevzi Şeker	1983 Kazablanka	S.güreş	68 kg.
Burhan Sabancıoğlu	1983 Kazablanka	S.güreş	74 kg.
Reşit Karabacak	1983 Kazablanka	S.güreş	82 kg.
İtlik Kadiroğlu	1983 Kazablanka	S.güreş	100 kg.
Mehmet Güçlü	1983 Kazablanka	S.güreş	100 kg.
Erol Kemah	1983 Kazablanka	Gr. güreş	52 kg.
Serhat Karadağ	1983 Kazablanka	Gr. güreş	57 kg.
Salih Suvar	1971 İzmir	Halter	67.5 kg.
Mehmet Suvar	1975 Cezayir	Halter	82.5 kg.
Levent Erdoğan	1983 Kazablanka	Halter	52 kg.

TALKAN ŞAMPİYONALARI

ATICILIK'ta: Sili Giraud (1978 Bayanlar), Melis Giraud 1980 Bayanlar), Osman Giraud (1980), İsmail Alemdar (1980), Hasan Cansever (1980), Güneş Yunus (1980), Bülent Topil (1983), Ercan Yeşildağ (1983).

ATLETİZM'de: Hakkı Süflü (1931), Enver Aziz Göknil (1931), Cemal Türkdoğan (1931), M. Ali Ayhan (1931), Veysi Emre (1933), Haydar Aşan (1933), Yarı Karakaş (1935), Ali Ferit Gören (1938, 1939), Muzaffer

Baloğlu (1939, 1939, 1940), Melih Kotanca (1940, 1940), Rıza İşman (1940), Arat Ararat (1940), Faik Önem (1940), Fikret Taygun (1940), Turan Uz (1940), Cahit Onel (1953), Osman Coşgöl (1953, 1955), Ekrem Koçak (1953, 1954, 1955, 1961), Haydar Erturan (1955), Çetin Şahiner (1958), Gül Çiray Akbaş (1958, 1959, 1960, 1962), Muharrem Dalkılıç (1962, 1963, 1963, 1964, 1965), Mehmet Ay (1964), İsmail Akçay (1966, 1968,

1971), Hüseyin Aktaş (1970, 1972, 1973, 1976), Mehmet Yurdadön (1976), Veli Ballı (1977), Ekrem Özdamar (1976), Sadık Salman (1977), Mehmet Yurdadön (1978, 1982), Mehmet Terzi (1983), Ahmet Altın (1982).

BİNCİLİK'te: Nail Gönenli, Engin Mirel, İbrahim Murat, Levin Okçuoğlu (1968), Salih Koç, Ateş Dağlı, Engin Mirel, Nurettin Yaran (1970), Tunç Çapan, İbrahim Murat, Ateş Dağlı, Nurettin Yaran (1971), Hayal Gönenli (1970 Bayanlar), Ali Ersin (1981).

BİSİKLET'te: Erol Küçükbakırcı (1970).

BOKS'ta: Mehmet Kumova, Celal Sandal (1969, 1972), Seyfi Tatar (1969, 1972), Arif Doğru (1970, 1972), Eraslan Doruk (1972), Habip Yalçın (1972), Kemal Sonunur (1976, 1977), Mustafa Genç (1982), Bülent Angın (1982), Şahin Ersungur (1982), Alpaslan Yıldırım (1982), Kemal Öner (1983), Ünver Bayram (1982).

GÜREŞ'te: Mustafa Çetinkale (1932), Saim Arıkan (1932, 1933, 1934, 1935), Nuri Boytorun (1932, 1933, 1934, 1935), Mustafa Çakmak (1932, 1934, 1935, 1937), Abbas Sakarya (1932), Mehmet Çoban (1933, 1934, 1935, 1937), Yaşar Erkan (1933, 1934, 1935, 1937), Mersinli Ahmet Kireççi (1933, 1937, 1940), Hüseyin Erçetin (1933, 1937), Hüseyin Erkmen (1934), Yusuf Arslan (1937), Yaşar Doğu (1940), Suat Savaş (1940), Celal Atik (1940), Yaşar Yılmaz (1959), Rıza Doğan (1959), D. Ali Eğribaş (1959), Kâzım Ayvaz (1959, 1959), Burhan Bozkurt (1959), Hayrullah Şahin (1959), Adil Atan (1959), Hamit Kaplan (1959), İzzet Büyükdö-

ğan (1959), Hasan Güngör (1959, 1960, 1963), Hasan Temel (1960), Bekir Buke (1960), Ahmet Bilek (1960), Hüseyin Akbaş (1960, 1966), Mustafa Dağıstanlı (1960), Ünver Beşergil (1962), İbrahim Karakaş (1962), Yavuz Selekman (1963), Gıyasettin Yılmaz (1963), Necdet Uçar (1963), Bekir Aksu (1963), Satılmış Tektaş (1963), Mehmet Kartal (1963), Mahmut Atalay (1963, 1965), Yunus Pehlivan (1963), Hamit Kaplan (1963), Bekir Aydın (1963), İbrahim Karabacak (1963), Ahmet Ayık (1964), Hasan Sevinç (1963, 1964), Nihat Kabanlı (1964), Mehmet Esenceli (1964), İsmail Topçam (1964), İsmail Ogan (1964), Metin Alakoç (1966), Esat Metin (1979), Aslan Seyhanlı (1979), Şenol Tenekecioğlu (1979), Nizamettin Oruç (1981), Hayri Sezgin (1981), Erol Kemal (1981), Zeki Şahin (1981, 1982), Ahmet Ak (1982), Cevdet Kazan (1982), Yavuz Erçoban (1982), Burhan Sabancıoğlu (1982), Ahmet Demir (1982), Selman Kaygusuz (1983).

HALTER'de: Salih Suvar (1970), Mehmet Suvar (1970), Mustafa Ertem (1976), Mehmet Gül (1977), Harun Akkaya (1982), Hasan Has (1983).

KÜREK'te: Fatih Örer (1980), Yani Suvermezoğlu (1980).

YELKEN'de: Namık Bekler (1976), Halim Kalkış (1978), Çağlan Kuruner (1983).

YÜZME'de: Basri Özün (1977), Ferdi Doktoroğlu (1980), Murat Özüak (1982), Sabri Özün (1982), Gökhan Attaroğlu (1982).

BASKETBOL'da: Türk Genç Milli Basketbol Takımı (1980), Türk (A) Milli Takımı (1981).

TÜRKİYE İ. FUTBOL LİĞİ ŞAMPİYONLARI

1959: Fenerbahçe	1967-1968: Fenerbahçe	1976-1977: Trabzonspor
1959-1960: Beşiktaş	1968-1969: Galatasaray	1977-1978: Fenerbahçe
1960-1961: Fenerbahçe	1969-1970: Fenerbahçe	1978-1979: Trabzonspor
1961-1962: Galatasaray	1970-1971: Galatasaray	1979-1980: Trabzonspor
1962-1963: Galatasaray	1971-1972: Galatasaray	1980-1981: Trabzonspor
1963-1964: Fenerbahçe	1972-1973: Galatasaray	1981-1982: Beşiktaş
1964-1965: Fenerbahçe	1973-1974: Fenerbahçe	1982-1983: Fenerbahçe
1965-1966: Beşiktaş	1974-1975: Fenerbahçe	1983-1984: Trabzonspor
1966-1967: Beşiktaş	1975-1976: Trabzonspor	1984-1985: Fenerbahçe

TÜRKİYE KUPASI (FEDERASYON KUPASI) ŞAMPİYONLARI

1962-1963: Galatasaray	1970-1971: Eskişehirspor	1978-1979: Fenerbahçe
1963-1964: Galatasaray	1971-1972: Ankara00c0	1979-1980: Altay
1964-1965: Galatasaray	1972-1973: Galatasaray	1980-1981: Ankara00c0
1965-1966: Galatasaray	1973-1974: Fenerbahçe	1981-1982: Galatasaray
1966-1967: Altay	1974-1975: Beşiktaş	1982-1983: Fenerbahçe
1967-1968: Fenerbahçe	1975-1976: Galatasaray	1983-1984: Trabzonspor
1968-1969: Göztepe	1976-1977: Trabzonspor	1984-1985: Galatasaray
1969-1970: Göztepe	1977-1978: Trabzonspor	

CUMHURBAŞKANLIĞI KUPASI SAHİPLERİ

1966: Galatasaray	1973: Fenerbahçe	1980: Trabzonspor
1967: Beşiktaş	1974: Beşiktaş	1981: Ankara00c0
1968: Fenerbahçe	1975: Fenerbahçe	1982: Galatasaray
1969: Galatasaray	1976: Trabzonspor	1983: Trabzonspor
1970: Göztepe	1977: Trabzonspor	1984: Fenerbahçe
1971: Eskişehirspor	1978: Trabzonspor	1985: Fenerbahçe
1972: Galatasaray	1979: Trabzonspor	

BASKETBOL FEDERASYONU DEPLASMANLI İ. LİĞ ŞAMPİYONLARI

1966-1967: Altınordu	1973-1974: Muhafızg00c0	1980-1981: Eczacıbaşı
1967-1968: İTÜ	1974-1975: Beşiktaş	1981-1982: Eczacıbaşı
1968-1969: Galatasaray	1975-1976: Eczacıbaşı	1982-1983: Efes Pilsen
1969-1970: İTÜ	1976-1977: Eczacıbaşı	1983-1984: Efes Pilsen
1970-1971: İTÜ	1977-1978: Eczacıbaşı	1984-1985: Galatasaray
1971-1972: İTÜ	1978-1979: Efes Pilsen	
1972-1973: İTÜ	1979-1980: Eczacıbaşı	

Türk Sanayiiinde Temel Taş

1936-1986

emayetaş

Yarım yüzyıldan bu yana
halkla yan yana